

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

**KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA
TAKİPTE İTİRAZ YARGILAMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Seda KAYNAK

BURSA - 2016

T. C.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

MEDENİ USUL VE İCRA İFLAS HUKUKU BİLİM DALI

**KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA
TAKİPTE İTİRAZ YARGILAMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Seda KAYNAK

(701481017)

Tez Danışmanı

Yard. Doç. Dr. Cengiz Topel ÇELİKOĞLU

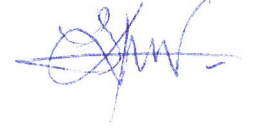
BURSA - 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisan tezi olarak sunduğum “*Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz Yargılaması*” Başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntılarının kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

Adı Soyadı : Seda KAYNAK

Öğrenci No : 701481017

Ana Bilim Dalı : Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku

Programı : Yüksek Lisans

Statüsü : Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Seda KAYNAK
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Özel Hukuk
Bilim Dalı	: Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XIII + 258
Mezuniyet Tarihi	: .... / .... / 2016
Tez Danışmanı	: Yard. Doç. Dr. Cengiz Topel Çelikoğlu

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ YARGILAMASI

Kambiyo senetlerinin ticaret alanında güvenli ve süratli dolaşım kabiliyetini haiz olması özel bir takip türü düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, kambiyo senetlerine mahsus haciz (İİK m. 168-170/b) ve iflas (İİK m. 171 vd.) yoluyla takip düzenlenmiştir. Çalışmamızın konusu kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılamasıdır. Bu nedenle, itiraz kurumunun, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte taşıdığı özellikler çerçevesinde hukuki niteliği belirlenmiştir. İtiraz yargılaması, itirazın kaldırılması yargılamasının aksine borçlunun başvurusuyla başlar. Bu açıdan, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz nihai etkiler için yargılamayı başlatan bir gerekliliktir. Genel haciz yoluyla takipte ise, borçlunun itiraz beyanını bildirmesi yeterlidir. Hukukumuzda, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılaması basit yargılama usulüne tabidir. Bununla birlikte, icra mahkemesi sınırlı inceleme yürüttüğünden, itiraz yargılaması, esas itibariyle, basit yargılama usulünden önemli ölçüde farklılık arz eder. İsviçre Hukuku'nda ise, itiraz yargılaması genel mahkemelerde kısa yargılama usulüne göre görülmektedir; bağımsız icra organlarına bırakılmamıştır. Belirtilen hususlar çerçevesinde, hukukumuzdaki itiraz yargılamasının İsviçre Hukuku'nda kısa yargılama usulüne tekabül etmesi dikkate değerdir.

Anahtar Sözcükler: Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, itiraz, kısa yargılama usulü

ABSTRACT

Name and Surname : Seda KAYNAK
University : Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Private Law
Branch : Civil Procedure, Enforcement And Insolvency Law
Degree Awarded : Master
Page Number : XIII + 258
Degree Date : .... / .... / 2016
Supervisor (s) : Yard. Doç. Dr. Cengiz Topel Çelikoğlu

OBJECTION PROCEEDINGS IN ENFORCEMENT OF ATTACHMENT PECULIAR TO BILLS OF EXCHANGE

Bills of exchange obligate specific execution proceedings due to its safe and rapid circulation in trade. In this context, enforcement of attachment (Enforcement and Bankruptcy Code (EBC), art. 168-170/b) and bankruptcy (EBC art. 171 ff.) peculiar to bills of exchange is set forth in our legal system. This thesis deals with objection proceedings in enforcement of attachment peculiar to bills of exchange. Therefore, the legal statue of objection mechanism is determined within the framework of features this execution type carries. Contrary to setting aside the objection proceedings, objection proceedings is initiated with debtor's application. In this respect, objection in enforcement of attachment peculiar to bills of exchange is a requirement to initiate proceedings for ultimate results; while debtor's objection statement is adequate in general execution proceedings. In our legal system, enforcement of attachment peculiar to bills of exchange is based on simple proceedings. However, objection proceedings considerably differ from simple proceedings due to limited examination of enforcement court. In Swiss legal system, objection proceedings are subject to summary proceedings in general trial court. Within the given circumstances, the fact that objection proceedings in our legal system correspond to summary proceedings in Swiss legal system is remarkable.

Keywords: Enforcement of attachment peculiar to bills of exchange, objection, summary proceedings

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	II
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBİYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİP HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK CÜZİ İCRADA İLAMSIZ TAKİP	5
A. CÜZİ İCRA VE İLAMSIZ İCRA KAVRAMLARI.....	5
1. Cüzi İcra.....	5
2. İlamsız İcra	7
B. İLAMSIZ İCRADA KAMBİYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİBİN GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİP İLE İLİŞKİSİ	9
II. İLAMSIZ İCRADA İTİRAZ KAVRAMI	18
A. GENEL OLARAK İTİRAZ KURUMU.....	18
B. PARA VE TEMİNAT ALACAKLARINA İLİŞKİN HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ KURUMU	20
1. Genel Haciz Yoluyla Takipte İtiraz.....	20
a. Genel Olarak	20

b. İtiraz Sebepleri.....	28
(1) Yetki İtirazı	28
(2) İmzaya İtiraz.....	31
(3) Borca İtiraz.....	34
2. Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz	36
a. Genel Olarak	36
b. İtirazın Hukuki Niteliği	39
c. İtirazın Etkisi.....	44
d. İtiraz Sebepleri.....	50
(1) Yetki İtirazı	50
(2) İmza İtirazı	58
(3) Borca İtiraz	63
(a) Borcun Olmadığı İtirazı	66
(i) Yetkisiz Temsil İtirazı.....	66
(ii) Tahrifat İtirazı	69
(iii) Senedin Anlaşmaya Aykırı Doldurulduğu İtirazı	75
(iv) Teminat İtirazı.....	77
(v) Hatır Senedi İtirazı	80
(vi) Bedelsizlik (Karşılıksızlık) İtirazı.....	82
(b) Borcun İtfa Edildiği veya Ertelendiği İtirazı	84
(i) Borcun İtfa Edildiği İtirazı.....	84
(ii) Borcun Ertelendiği İtirazı	87
(c) Zamanaşımı İtirazı	89
C. PARADAN BAŞKA ALACAKLARA İLİŞKİN İLAMSIZ TAKİPLERDE İTİRAZ KURUMU.....	94

İKİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ PROSEDÜRÜ

I. KURUMUN POZİTİF HUKUKUMUZDA DÜZENLENİŞİ.....	97
A. 2004 SAYILI İCRA İFLAS KANUNU ÖNCESİ DURUM	97
B. KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİBE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN TARİHİ GELİŞİMİ	99
II. KURUMUN MUKAYESELİ HUKUKTA DÜZENLENİŞİ	109
A. İSVİÇRE HUKUKU'NDA DURUM	109
B. ALMAN HUKUKU'NDA DURUM	117
C. FRANSA HUKUKU'NDA DURUM	132
D. EKSKURS-AVRUPA ÖDEME EMRİ	141
E. MUKAYESELİ HUKUKA İLİŞKİN DÜZENLEMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	151
III. İTİRAZ YARGILAMASINDA TAKİP OLUNAN USUL.....	156
A. İCRA MAHKEMESİNDE DİĞER PROSEDÜRLERDE TAKİP EDİLEN YARGILAMA USULÜ	156
1. Genel Olarak İcra Mahkemesi Yargılama Usulü	156
2. Şikâyet Yolunda Usul	160
3. Tipik Olarak Basit Yargılama Usulünün Uygulandığı Haller	163
B. İTİRAZ YARGILAMASININ KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ.....	167
1. Basit Yargılama Usulü İle Benzerlikleri Ve Farkları.....	167
a. Giriş Safhasında Dilekçenin Zorunlu Olması	167
b. Tahkikat Safhasının Dar Kapsamlı Olması	168
(1) Önincelemenin Nisbiliği	168
(2) Temelde Yazılı Delillerin İncelenebilmesi	172

(3) Hükümün Tefhiminin Kanun Yoluna Müracaat Süresini Başlatması	173
2. İtirazın Kaldırılması Yargılaması ile Benzerlikleri ve Farkları.....	173
a. Giriş Safhasında Rollerin Yer Değiştirmesi	173
b. İtirazın Takibi Durdurmaması	174
c. İtirazın Geçici Olarak Durdurulması Kararı Verilebilmesi	174
3. Basit Yargılama Usulünden Farklı Bir Yargılama Usulünün Uygulanması.....	175

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTİRAZ YARGILAMASININ CEREYANI

I. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	184
II. YARGILAMA SÜRECİ	186
A. YARGILAMANIN SAFHALARI	186
B. YARGILAMANIN SEYRİ	189
1. Yetki İtirazı.....	189
2. İmza İtirazı.....	191
a. Genel Olarak	191
b. İnceleme Aşamaları	194
3. Borca İtiraz	198
III. İTİRAZIN KARARA BAĞLANMASI VE SONUÇLARI.....	202
A. GENEL OLARAK	202
B. İTİRAZ ÜZERİNE VERİLEBİLECEK KARARLAR	205
1. Yetki İtirazına İlişkin Karar	205
2. İmza İtirazına İlişkin Karar	207
3. Borca İtiraza İlişkin Karar	213

C. İTİRAZ YARGILAMASINDA ÖZELLİK GÖSTEREN HALLER	218
IV. BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI	222
A. GENEL OLARAK	222
B. İSTİNAF	224
C. TEMYİZ.....	226
D. KANUN YARARINA TEMYİZ.....	227
E. YARGILAMANIN İADESİ.....	228
SONUÇ.....	231
KAYNAKÇA	240

KISALTMALAR

AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AKTT	:11.07.2007 tarihli ve 861/2007 sayılı Avrupa Küçük Talepler Usulünün Oluşturulması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğü
Alm. HMK	: Alman Hukuk Muhakemeleri Kanunu
AÖET	: 12.12.2006 tarihli 1896/2006 sayılı Avrupa Ödeme Emrinin Oluşturulması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğü
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AY	: 2709 sayılı Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: Bent
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
Bkz.	: Bakınız
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
c.	: Cümle
Çek K.	: 5941 sayılı Çek Kanunu
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Dn.	: Dipnot
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FMK.	: Federal Mahkeme Kararları

Frn. HMK	: Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu
Frn. İİK	: Fransa İcra İflas Kanunu
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HMKY	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİD.	: İcra İflas Dairesi
İİK	: 2004 sayılı İcra İflas Kanunu
İİK Niz.	: 02.10.1932 tarihli 2215 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun Tatbikatına Dair Nizamname
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsv. HMK	: İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İsv. İİK	: İsviçre İcra İflas Kanunu
İÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: madde
MİHDER	: Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi
MMTD	: Millet Meclisi Tutanak Dergisi
No.	: Numara
örn.	: Örneğin
RG.	: Resmi Gazete

RKD	: Resmi Kararlar Dergisi
s.	: sayfa
ss.	: Sayfadan sayfaya
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
Teb. K.	: 7201 sayılı Tebligat Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTHT	: 22.12.2000 tarihli ve 44/2001 sayılı Hukuki ve Ticari İşlerde Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında Avrupa Birliği Konseyi Tüzüğü
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTK Uy K.	: 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
Vd.	: Ve devamı
Y.	: Yıl
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Roma Hukukundan beri kabul edilen temel ilkeye göre, adi alacakların temlikinde, alacağı devralan kişi devredeninin sahip olduğu hak kadarını edinebilir. Buna göre, bir kişi sahip olmadığı bir hakkı başkasına devrederse devralan kişi nazarında hukuki sonuç doğurmaz. Zira devredeninin alacağını sakatlayan veya sona erdiren sebeplerden biri varsa, devralan kişi bu sebeplerden etkilenir. Devralan alacaklının iyi niyetli olması, diğer bir deyişle, alacağı sakatlayan ya da ortadan kaldıran sebeplerden birinin olduğunu bilmemesi, alacağın bu sebeplerden arı olarak kazanılacağı anlamına gelmez. Buna karşılık, kimsenin hakkından fazlasını devredememesi ilkesi, taşınır mallar bakımından ve tapu kütüğüne bağlı sistemlerde taşınmazlar bakımından uygulanmamaktadır. Zira taşınır malın mülkiyetinin kazanılmasına ilişkin olarak birçok varsayımda üçüncü kişinin kazanımını korunmaktadır. Aynı şekilde, Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturduğundan (TMK m. 7), tapu kütüğündeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur (TMK m. 1023). Bu nedenle, söz konusu ilkenin geniş ölçüde etkisiz kılındığını belirtmek yanlış olmaz.

İşte kambiyo senetlerinin kullanılmaya başlanması ile alacakların senette somutlaştığı kabul edilmiş ve ticaret alanında alacaklara güvenli ve süratli dolaşım kabiliyeti kazandırılmıştır. Senet üzerinde zilyetliğin devredilmesi, alacağın devrini sağlamış, böylelikle taşınır mülkiyetinin devrine ilişkin kuralların kambiyo senetlerinin devrine de uygulanma imkânı ortaya çıkmıştır. Fakat alacak ile senet arasında bu şekilde bir bağ kurulabilmesi için, senedin Kanun'da belirtilen sınırlı tipteki senetlerden olması (poliçe, bono, çek) ve her tipin taşınması gereken unsurları taşınması gerektiği öngörülmüştür. Ayrıca, kambiyo senedinin ziyaı halinde iptal edilmesi için özel bir hukuki yol düzenlenmiştir. Bu yola başvurulduğu takdirde, mahkemenin verdiği kambiyo senedinin iptali kararı senetten doğan haklara hanel gelmemesini sağlar. Böylece kambiyo senedi alacaklısının başka deliller göstermek suretiyle senetten doğan haklardan yararlanmak istemesinin önüne geçilmiştir.

Kambiyo senetlerinin belirtilen özelliklerine dayalı olarak İcra İflas Kanunu'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz (İİK m. 168-170/b) ve iflas (İİK m. 171 vd.) yoluyla takip düzenlenmiştir. Çalışmamızda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ele

alınmış, kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibin konumuz için önem arz eden yönlerine değinilmiştir. Kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyetinin güçlü olması, ticari hayattaki güven ve istikrarı sağlaması, kambiyo senetlerine dayanan alacağın tahsili için özel bir yol öngörülmüş olmasını ve bu usulün genel haciz yoluyla takibe nazaran daha etkili mekanizmalarla donatılmış olmasını sağlamıştır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibi, genel haciz yoluyla takipten ayıran en önemli özellik de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, takibin daha kolay ve çabuk ilerlemesini sağlayacak hükümlere yer verilmiştir. Örneğin, bu takip yolunda süreler daha kısadır ve icra mahkemesi tedbir yoluyla takibi durdurması hali dışında borçlunun itirazı satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz.

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistikleri Genel Müdürlüğü'nün 2015 yılında yayımladığı verilere göre icra dairelerinin iş yükünün yaklaşık % 82'sini ilamsız icra takibinin oluşturduğu görülmektedir*. Bununla birlikte, günümüze kadar kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin verilere ulaşmak mümkün olmamıştır. Bu konuda çalışma yapılacak olursa, ilamsız icra takibinin önemli bir kısmının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yolu olduğu görülecektir. Zira yukarıda belirtilen özelliklerinden dolayı kambiyo senetleri ticari hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Kambiyo senedine bağlı alacağı olan alacaklı, genel haciz yoluna nazaran daha kısa, hızlı ve kolay bir yol olan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibi tercih etmektedir.

Çalışmamızın konusu kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılamasıdır. Bu nedenle, itiraz kurumunun kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte taşıdığı özellikler çerçevesinde hukuki niteliğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Söz konusu itiraz yargılaması, itirazın kaldırılması yargılamasının aksine borçlunun başvurusuyla başladığından kambiyo senedine dayanan alacağın ödenmemesi gerektiğini borçlu ispat etmek zorundadır. Bu açıdan, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz nihai etkiler için yargılamayı başlatan bir gerekliliktir. Genel haciz yoluyla takipte ise borçlunun itiraz beyanını bildirmesi yeterlidir. Zira genel haciz yoluyla takipte, itiraza ilişkin yargılamanın başlayabilmesi için alacaklının harekete geçerek itirazın kaldırılması yoluna başvurması gerekir. Kambiyo senetlerine mahsus

---

* TC. Adalet Bakanlığı, Adli İstatistik Kayıtları, <<<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr>>>, (E.T. 20.06.2016).

haciz yoluyla takipte itiraz yargılaması basit yargılama usulüne tabidir. Bununla birlikte, icra mahkemesi sınırlı inceleme yürüttüğünden, itiraz yargılaması, esas itibariyle, basit yargılama usulünden önemli ölçüde farklılık arz eder. İsviçre Hukuku'nda ise, itiraz yargılaması genel mahkemelerde kısa yargılama usulüne göre görülmektedir; bağımsız icra organlarına bırakılmamıştır. Bu bağlamda, hukukumuzdaki itiraz yargılamasının İsviçre Hukuku'nda kısa yargılama usulüne tekabül edip etmediği araştırmaya değerdir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ilk başlıkta, cüzi icra ve ilamsız icra kavramları hakkında genel açıklama yapılmış; cüzi icra yollarından olan ilamsız icra takibine başvurunun şartları İcra İflas Hukuku'nun ilkeleri çerçevesinde incelenerek kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin ilamsız icra yolları içindeki yeri tespit edilmiştir. İkinci başlıkta, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin ayrıntılı olarak incelenmesine başlamadan önce para ve teminat alacakları ve paradan başka alacaklar bakımından itiraz kavramı izah edilmiştir. Ardından kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın kendine özgü özellikleri üzerinde durulmuş ve kurumun hukuki niteliği tartışılmıştır. Bu noktada, itirazın teorik anlamda bir dava mı yoksa kendine özgü bir yol mu olduğu doktrin ve yargı kararları çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca, itirazın kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe etkisi açıklanmış ve yetkiye, imzaya ve borca itiraz sebepleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Özellikle borca itiraz sebepleri bakımından uygulamada borcun olmadığı veya borcun itfa edildiği ya da ertelendiğine ilişkin en sık karşılaşılan itiraz sebepleri üzerinde durulmuş; doktrindeki fikir birliği ve fikir ayrılığı olan itirazlar ile Yargıtay'ın güncel kararlarına yer verilmiştir.

İkinci bölümün ilk başlığında, ilk olarak İcra İflas Hukuku'nun temel kaynağı olan 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun kabul edilme aşamaları ve sebepleri incelenmiş, devamında kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin geçirdiği değişimler genel hatlarıyla izah edilmiştir. Zira kanun koyucunun amacının tespit edilmesi mevcut hükümlerin yorumlanmasında önem arz eder. İkinci başlıkta, mukayeseli hukukta, kambiyo senetlerine dayanan alacağın mahkemeye başvurmadan ve mahkeme hükmüne gerek olmadan tahsilini sağlayan benzer kurumların varlığı araştırılmış, tespit edilenler aktarılmıştır. Konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak için, hukukumuzda olduğu gibi, özel hüküm bulunmayan hallerde işlevsel özdeşi olabilecek atıf yapılan kurumlar da

incelenmeye çalışılmıştır. Avrupa Birliği üyesi İsviçre, Almanya ve Fransa'daki mevcut durumun yanı sıra, Almanya ve Fransa bakımından bağlayıcı olan Avrupa Ödeme Emri'ne de değinilmiştir. Ayrı bir başlık altında ilgili kurumlardan çıkarılabilecek sonuçlar hukuk sistemimiz bakımından değerlendirilmiştir. Üçüncü başlıkta, öncelikle, icra mahkemesinin diğer prosedürlerde takip ettiği usul incelenmiştir. Bu kapsamda, genel bir açıklamanın ardından şikâyet yolu ve tipik olarak basit yargılama usulünün uygulandığı davalar ele alınmıştır. Bundan başka, itiraz yargılamasının karakteristik özelliklerinin ortaya konulması amacıyla basit yargılama usulü ve itirazın kaldırılması yargılaması ile benzerlik ve farkları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, ilk başlıkta, itiraz yargılamasında görevli ve yetkili mahkeme tespit edilmiştir. İkinci başlıkta, itiraz yargılamasında, yetkiye, imzaya ve borca itirazın incelenme usulleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda, her bir itiraz sebebinin incelenme usulüne ilişkin önem arz eden hususlar üzerinde durulmuştur. Üçüncü başlıkta, icra mahkemesinin itiraz hakkında vereceği karar ve sonuçları incelenmiştir. Bu çerçevede, genel bir açıklama yapılmış, icra mahkemesinin delilleri yetersiz bulmasının görevsizlik kararı vermesine sebep olmayacağı ifade edilmiştir. Ardından itiraz yargılaması esnasında meydana gelebilecek özel durumlarda icra mahkemesinin vereceği haller tartışılmıştır. Dördüncü olarak, icra mahkemesinin itirazın kabulü ya da reddine ilişkin kararına karşı başvurulabilecek kanun yolları üzerinde durulmuştur. 20 Temmuz 2016 tarihinde bölge adliye mahkemeleri fiilen çalışmaya başladığından istinaf ve temyiz kanun yollarına başvuru, kanun yolu incelemesi ve kanun yolu incelemesinin neticeleri üzerinde durulmuştur. Bu tarihten itibaren, istisnai kararlar hariç olmak üzere, tüm icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceğini belirtmek gerekir. Son olarak, icra mahkemesi itiraz hakkındaki kararına karşı kanun yararına temyiz ve yargılamanın iadesi yoluna başvuru imkânının olup olmadığı doktrin ve yargı kararları çerçevesinde incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİP HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK CÜZİ İCRADA İLAMSIZ TAKİP

A. CÜZİ İCRA VE İLAMSIZ İCRA KAVRAMLARI

1. Cüzi İcra

Teminata bağlanmamış para alacakları bakımından temelde iki tür icra yöntemi vardır. Bunlar, cüzi icra ve külli icradır. Cüzi icra, iflasa tabi olsun olmasın, para ve teminat borçlusunun, bir veya birkaç alacaklı tarafından takip edildiği cebri icra türüdür (İİK m. 46). Borçlunun malvarlığının bir kısmına el koyulup satılarak elde edilen paradan alacaklının tatmini sağlanır¹. Cüzi icrada, temel yol haciz yoluyla takiptir². Bu yolda, alacaklı borçluya karşı takip başlatır, takibin kesinleşmesinin ardından borçlunun

---

¹ Bilge Umar, **İcra İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, (“Teori”), Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir, 1973, s. 1; Necmettin M. Berkin, **İcra Hukuku Dersleri**, (“İcra Hukuku”), 2. Bası, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969, s. 10; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, (“El Kitabı”), Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 51; Hakan Pekcanitez-Oğuz Atalay-Meral Sungurtekin Özkan-Muhammet Özekes, **İcra ve İflas Hukuku**, İİK ve Temel Kanunlardaki Son Değişikliklere Göre Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 57; Abdurrahim Karşlı, **İcra ve İflas Hukuku**, (“İcra İflas”), Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2014, s. 18; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku**, (“İcra İflas”), Cilt I, 6. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013, s. 14; Mehmet Kamil Yıldırım-Nevhis Deren Yıldırım, **İcra ve İflas Hukuku**, 6. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2015, s. 2.

² Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip, rehinle temin edilen alacakların cebri icra yoluyla tahsiline ilişkin özel olarak düzenlenmiş takip yoludur. Bazı yazarlar, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibi cüzi icranın bir türü olarak değerlendirmektedir. Bkz. Sabri Şakir Ansay, **Hukuk İcra İflas Usulleri**, 5. Bası, İstiklal Matbaası, Ankara, 1960, s. 175; İlhan E. Postacıoğlu-Sümer Altay, **İcra Hukuku Esasları**, Güncelleştirilmiş-Genişletilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 641; Kuru, “El Kitabı”, s. 984; Karşlı, “İcra İflas”, s. 427; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 278; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 472; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku**, (“İcra İflas”), Cilt II, 6. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013, s. 976). Bazı yazarlar ise, cüzi veya külli icra gibi bir takip yolu olduğunu ifade etmektedir (Berkin, “İcra Hukuku”, s. 149; Saim Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, (“İcra Hukuku”), Baştan Sona Gözden Geçirilmiş ve (4949 sayılı Kanun Hükümleri Göz Önünde Tutulmak Suretiyle) Yenilenmiş 8. Bası, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2004, s. 10.

alacağı karşılayacak miktardaki malı haczedilir, satılır ve alacaklının alacağı ödenir. Alacaklının alacağı ödendikten sonra para kalırsa borçluya iade edilir, yoksa para borçluya karşı takip başlatmamış olan alacaklılara ödenmez³. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, kambiyo senedine bağlanmış alacaklar bakımından uygulama bulan ilamsız icra türüdür. Kambiyo senedine (poliçe, bono, çek) bağlanmış bir alacağı olan alacaklı, bu özel takip yoluna başvurabileceği gibi genel haciz yoluyla takip yoluna da başvurabilir.

Cüzi icranın konusunu temelde özel hukuktan kaynaklanan para alacakları oluşturur. Ayrıca devletin, il özel idarelerinin ve belediyelerin özel hukuktan kaynaklanan alacakları da 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK) hükümlerine göre tahsis edilir. Zira İİK m. 47/1, c. 2 şu şekilde düzenlenmiştir: “*Şu kadar ki, Devletin bir akitten veya haksız bir fiilden doğan alacakları hakkında bu kanunun hükümleri cereyan eder*”. Aynı sonuca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun (AATUHK) m. 1 hükmünün⁴ mefhum-ı muhalifinden de varmak mümkündür. Fakat konusu kamu alacağı olan alacaklar Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’a göre tahsil edilir (AATUHK m. 1)⁵. Kamu alacağı, Devlet’e, il özel idarelerine

³ Kuru, “El Kitabı”, s. 51; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 57. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu döneminde deniz hukukunun ilişkin birtakım düzenlemeler getirilmekle yetinilmişti (örneğin; m. 23/IV, m. 257/IV-V, m. 1242/II). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) deniz hukukuna ilişkin cebri icraya ilişkin özel hükümler düzenlemiştir (TTK m. 1350-1400). Söz konusu hükümlerle deniz icra hukukunun genel esasları belirlenmiş ve İcra İflas Kanunu ile bağlantı kurulmuştur. Buna göre, Türk Ticaret Kanunu’nda özel hüküm bulunmayan hallerde İcra İflas Kanunu hükümleri uygulanır (TTK m. 1351, 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun (TTK Uy K.) m. 41/II) (Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 523,526).

⁴ AATUHK m. 1/1 hükmü şu şekildedir: “Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer’i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.”

⁵ Konusu kamu alacağı olan alacakların tahsili için özel mevzuatın gerekliliği doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bir kısım yazarlara göre, devlet alacağı ile kişi alacaklarının tahsil ve garantisinde ayrıcalık oluşturulması bir yandan yargı birliğini zedelediğini, diğer yandan Devlet ve Kuruluşlara, Devlet birimlerini bizzat kullanarak borçluları takip etme yetkisinin verilmesinin bir ihkâk-ı hak teşkil edeceğinden hukuk devleti ilkesi ile çeliştiğini ifade etmektedir. Ayrıca Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’da yer alan birçok hüküm İcra İflas Kanunu’nun tekrarı mahiyetindedir. Bu nedenle, istisnaları belirtilmek kaydıyla her iki takip yolu birleştirilebilirdi. Bu görüşteki yazarlar, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un hükümet gerekçesinin de görüşlerini desteklediğini ifade etmektedir. Şimşek’e göre, özel hukuktan doğan alacaklarda alacaklının doğrudan doğruya devlet gücünü kullanma imkânı yoktur. Alacaklı alacağını icra iflas daireleri aracılığıyla tahsil edebilir (Edip Şimşek, **Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi-Uygulama ve İctihatlar**, 1. Baskı, Eka Yayınları, Ankara, 1990, s. 32-35; Ansay, s. 17; Berkin, “İcra Hukuku”, s. 17; Karslı, “İcra İflas”, s. 4-6). Diğer bir kısım yazarlar ise, kamu idarelerine borçlu olanlar özel hukuk alanındaki adi borçlulardan farklı usullere

ve belediyelere ait (vergi, resim, harç cezası, para cezası gibi) alacaklardır⁶. Belirtmek gerekir ki, 6183 sayılı Kanun kamu alacaklarının cüzi icra yoluyla takibine ilişkin düzenlemeler getirmektedir⁷. Kamu alacaklarının külli icra yoluyla takibi İcra İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır (AATUHK m. 54; m. 100).

2. İlamsız İcra

İlamsız icranın konusunu temelde para borcu oluşturduğundan, para borcu alacaklısının alacağını seri bir şekilde elde etmekte menfaati vardır. Bu nedenle, para borcu dışındaki alacaklara nazaran daha elverişli bir sürece tabi tutulmuştur⁸. İlamsız icra yolunda alacaklı, alacağını mahkeme ilamı ile tespit ettirip hüküm altına aldırılmaksızın, doğrudan icra dairesine başvurabilir⁹. Bu cüzi icra yoluna ilamsız icra

---

göre takip edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu yazarlara göre, kamu alacaklarının tahsilinin özel olarak düzenlenmesinin sebepleri, kamu alacağının ödenmesinde bazı kolaylıklar sağlanması ve kamu alacağının hızlı bir şekilde tahsilinin sağlanmasıdır. Kamu alacakları, idarenin başka bir aracı güce başvurmadan resen icra yetkisine dayanarak tahsil edilirken, özel hukuk alacakları devlet gücünün araya girmesi neticesinde tahsil edilir (Mualla Öncel-Nami Çağan-Ahmet Kumrulu, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Değişiklikler İşlenmiş 22. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013, s. 158; Karakoç, s. 624; M. Kamil Mutluer-N. Nilay Dayanç, **Vergi Hukuku Genel ve Özel Hükümler**, 4. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s. 290-292). Bu görüşü benimseyen hukukçular, bir adım daha ileri giderek, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da boşluk bulunan hallerde açık atıf yoksa İcra İflas Kanunu'nun uygulanamayacağını belirtmektedirler. Bu halde, içtihatla bir uygulama gelişecektir (Öncel-Çağan-Kumrulu, s. 159; Karakoç, s. 616). Özekes, amme alacaklarının ayrı bir kanunla düzenlenmemesi, ihtiyaç halinde, İcra İflas Kanunu içerisinde istisnai hükümlere yer verilmesi gerektiği kanısındadır. Zira alacaklı konumda olan devletin aynı zamanda tahsil işlemini gerçekleştirmesi hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacağı gibi, amme alacaklarının tahsili ile adi alacakların tahsilinde iki farklı sistemin öngörülmesi hak kayıplarına ve çelişkili kararlar verilmesine sebep olabilecektir (Muhammet Özekes, "Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi", **DEÜHFD**, Y. 2009, Özel Sayı, C. II, ss. 921-940, s. 925).

⁶ Kamu icra hukuku hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yusuf Karakoç, **Genel Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 606-730. Bazı özel kanunlarda, o kanunlara göre tahsili gereken alacakların tahsilinin 6183 sayılı Kanun'a göre yapılacağı belirtilmiştir: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 132, 351 sayılı Yüksek Öğretim ve Kredi Yurtlar Kurumu Kanunu m. 17, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m. 88/XVI, 3621 sayılı Kıyı Kanunu m. 15/I, 2872 sayılı Çevre Kanunu m. 3/g, m. 11/XVI, m. 13/II, 3294 sayılı Kanun ek m. 1, 442 sayılı Köy Kanunu m. 45, m. 46 (6183 sayılı Kanun m.2), 3093 sayılı Radyo ve Televizyon Gelirleri Kanunu m. 5/a. Öte yandan, kanun koyucu, bazı kamu alacaklarının İcra İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil edileceğini düzenlemiştir: 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu m. 18/III, 3093 sayılı Radyo Televizyon Gelirleri Kanunu m. 5/c, 5174 sayılı Odalar Birliği Kanunu m. 77/II, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu m. 61/IV, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun m. 18 (ancak geçici yardım ödemeleri (m. 17/II) ve korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit hâlinde yapılan yardımlar (m. 17/III) 6183 sayılı Kanun'a göre yapılır (Kuru, "El Kitabı", s. 52).

⁷ Kuru, "El Kitabı", s. 54; Karlı, "İcra İflas", s. 5.

⁸ Kurt Amonn-Fridolin Walther, **Grundriss des Schuldbetreibungs- und Konkursrechts**, 7. Auflage, Stämpfli, Bern 2003, § 1, No. 14 (Postacıoğlu-Altay, s. 8'den naklen); Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 87.

⁹ Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 7, ("İcra Hukuku"); Kuru, "El Kitabı", s. 175; Umar, "Teori", s. 8-9; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 58; Karlı, "İcra İflas", s. 135; Muşul, "İcra İflas", C. I, s. 260; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 2.

denmesinin sebebi budur. İlamsız icrada, alacaklının alacağını mahkeme ilamı ile tespit ettirip hüküm altına aldırması gerekmediği gibi, alacağının senede (belgeye) dayanması da gerekli değildir¹⁰. Bu nedenle, ilamsız icra takibinde, borçluya yürütülen takibe itiraz ederek takibin kesinleşmesine engel olma imkânı verilmiştir. Anlaşıyor ki, kanun koyucu, cebri icra hukukunda menfaat dengesini sağlamak için bir yandan alacaklıya elinde bir belge olmadan takip başlatabilme imkânı sağlarken bir yandan da borçluya sadece itiraz ederek takibi durdurma imkânı sağlamıştır¹¹.

Alacaklının takip talebi üzerine, borçluya icra takibin konusunu teşkil eden alacak ve takip masraflarının ödenmesi veya icra takibine karşı konulmasını, aksi takdirde icra takibine devam olunacağına ilişkin ihtarı ihtiva eden bir ödeme emri tebliğ edilir. Görüldüğü üzere, ödeme emri, borçlunun koşulsuz bir şekilde ödeme yapmasını ihtiva eden bir talimat değildir. Ödeme emrinin geçerli hukuki sonuç doğurabilmesi için borçluya gereken ihtarların yapılması gerekir.

İlamsız icrada ilk icra takip işlemi ödeme emrinin tebliğidir. Bir başka anlatımla, ilamsız icra takibine vücut veren borçluya tebliğ edilen ödeme emridir¹². İcra takibinin başlaması ve sonraki aşamalarına geçilebilmesi için ödeme emrinin tebliğ edilmesi mutlak şarttır. Bu nedenle, ödeme emri tebliğ edilmeksizin takibin sonraki aşamalarına geçilmesi yapılan işlemleri geçerli kılmaz. Borçluya savunma hakkı tanınmadan takibin ilerlemesi kamu düzeninin ihlali teşkil eder ve takibin her aşamasında süresiz şikâyete başvurularak iptal edilebilir¹³.

İlamsız icrada ödeme emrine itiraz edilmesi üzerine icra takibi durur ve bertaraf edilene kadar sonraki aşamaya geçilmez. Borçlunun itirazının kaldırılması üzerine icra takibine devam edilebilir. İtirazın bu şekilde kaldırılamaması halinde ödeme emri hükümden düşer¹⁴. Fakat gecikmiş itiraz ve kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte ödeme emrine itiraz icra takibini durdurmaz. Bu takdirde, itirazın icra takibini

---

¹⁰ Alacaklının elinde ilam veya ilam hükmünde belge bulunması halinde ilamsız icra yoluna başvuramayacağına ilişkin olarak bkz. Kudret Aslan-Leyla Akyol Aslan, “İlama Bağlı Para Alacağı İçin İlamsız İcra Takibi Yapılması, Dürüstlük Kuralına ve Hayatın Olağan Akışına Aykırı mıdır?”, **Ramazan Aslan’a Armağan**, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, ss.195-251.

¹¹ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 63; Ansay, s. 54.

¹² İsv. İİK m. 38/II, icra takibinin ödeme emrinin tebliği ile başlayacağını açıkça düzenlemiştir (İsviçre İcra İflas Kanunu’nun İngilizce metni için bkz. Stephen V. Berti, **Swiss Dept Enforcement and Bankruptcy Law**, Schulthess Verlag, Zürich, 1997).

¹³ Nazlı Gören Ülkü, **İcra Hukukunda Ödeme Emri**, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 109.

¹⁴ Gören Ülkü, s. 111.

durdurması için icra mahkemesinin karar vermesi gerekir (İİK m. 65/III,IV; m.169/a). İlamsız icrada ödeme emrine itiraz edilmemesi veya edilip hükümden düşürülmesi üzerine, ödeme emri takip hukuku bakımından icra edilebilir bir belge niteliğini kazanır¹⁵. Böylece alacaklı alacağını tahsil edinceye kadar icra takibi devam eder¹⁶.

B. İLAMSIZ İCRADA KAMBYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİBİN GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİP İLE İLİŞKİSİ

İlamsız icra kendi içinde, genel haciz yoluyla takip (İİK m. 46-144), kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip (İİK m. 167-170/b;176/a-176/b) ve kiralanan taşınmazların tahliyesi yoluyla takip (İİK m. 269-276) olmak üzere üçe ayrılır. İlamsız icra yoluna yalnızca para ve teminat alacakları için başvurulabilir. Para ve teminat alacakları dışındaki alacaklar için ilamlı icra takibi (İİK m. 24-31) yapılır. Kiralanan taşınmazların tahliyesi yolu ile takip bu kuralın istinasını teşkil eder (İİK m. 269-276).

Genel haciz yoluyla takip para ve teminat alacakları bakımından mümkündür. Fakat para alacağı bir kambyo senedine bağlanmış ise alacaklı kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatabilir. Bu halde, alacaklının genel haciz yoluyla takibe başvurmasına engel yoktur. Zira kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip genel haciz yoluyla takipten alacaklının lehine hükümler getirmek suretiyle ayrılmaktadır. Alacaklı mezkûr hükümlerin himayesinden feragat edebilir. Alacağı kambyo senedine bağlanmamış alacaklı yalnızca genel haciz yoluyla takibe başvurabilir. Zira daha önce belirtildiği üzere, genel haciz yoluyla takibe başvurabilmek için alacağın senede (belgeye) dayanması gerekmez. Fakat borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi durumunda, alacaklının elinde İİK m. 68 anlamında belge olmaması halinde itirazı icra mahkemesinde hükümden düşüremeyeceğinden genel mahkemelerde itirazın iptali davası (İİK m. 67) açmak zorunda kalacaktır.

O halde, bir kambyo senedine dayanmayan ve rehinle temin edilmemiş bütün para ve teminat alacakları, bir senede (belgeye) dayanma koşulu olmaksızın, genel haciz yoluyla takip edilebilir. İcra ve İflas Kanunu'nda genel haciz yoluyla takip geniş bir

¹⁵ Bazı yazarlar, alacağın ödenmemesi veya süresinde itiraz edilmemesi halinde ödeme emrinin mahkeme dışı ilam (icra kabiliyetini haiz ilam) niteliğini kazandığını ifade etmektedir (Yıldırım-Deren Yıldırım s. 68; Gören Ülkü, s. 112-113).

¹⁶ Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle kiralanan taşınmazların tahliyesinde, ödeme emri kendiliğinden icra kabiliyetini haiz belge niteliğini kazanmamakta, taşınmazın tahliyesi için icra mahkemesinin karar vermesi gerekmektedir (İİK m. 269/a).

şekilde düzenlenmiş, ilamlı ve ilamsız diğer icra ve iflas yoluyla takiplerde genel haciz yoluyla takibe ilişkin hükümlere atıf yapılmıştır.

Kanun koyucu ticari hayatın özelliklerini dikkate alarak kambiyo senetlerinin daha kolay ve hızlı dolaşımını sağlamaya yönelik hükümler koymuştur. İcra İflas Hukuku, maddi hukukun gerçekleştirilmesine hizmet ettiğinden¹⁷, İcra İflas Kanunu, kambiyo senetlerinin niteliğine uygun şekilde düzenlemeler getirmiştir. Kambiyo senetlerinin takibi için özel bir prosedür öngörülmüş olması ve genel haciz yoluyla takibe nazaran daha etkili mekanizmalarla donatılmış olması kambiyo senetlerinin tedavül kabiliyetini güçlendirmektedir¹⁸. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibi, genel haciz yoluyla takipten ayıran en önemli özellik de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, takibin daha kolay ve çabuk ilerlemesini sağlayacak hükümlere yer verilmiştir. Örneğin, bu takip yolunda süreler daha kısadır ve icra mahkemesi tedbir yoluyla takibi durdurması hali dışında borçlunun itirazı satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip İcra ve İflas Kanunu'nun iflasa ilişkin bölümünde düzenlenmiştir. Her iki yol bakımından ortak hükümler olmakla birlikte kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip (İİK m. 168-170/b) ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip (İİK m. 171 vd.) esas itibarıyla birbirinden farklı takip yollarıdır¹⁹. İİK m. 167/II uyarınca, iflasa tabi borçlusu aleyhine haciz ve iflas yollarından hangisini istediğini bildirmeye mecburdur²⁰. Bundan başka, bir kambiyo

---

¹⁷ Alman Hukukçu Friedrich Stein'e göre, icra hukukunun başlangıç ve bitişi maddi hukukun alanı ile sınırlıdır (Leo Rosenberg-Hans Friedhelm Gaul-Eberhard Schilken, **Zwangsvollstreckungsrecht**, 11. Aufl, München, 1997, s. 3 [M. Kamil Yıldırım, "Maddi Hukuk İcra Hukuku İlişkisi ve İptal Davalarından Perdeyi Kaldırma Teorisine Hukuki Korunma Sağlayan Enstrümanlar", Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu**, 2008, İstanbul, ss. 173-193, s.173'den naklen]).

¹⁸ Amon-Walther, § 37, No.1 (Postacıoğlu-Altay, s. 833-834'ten naklen).

¹⁹ Ansay ve Berkin, genel haciz yoluyla takip varken, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin gerekli olmadığı görüşündedir (Ansay, s. 15; Berkin, "İcra Hukuku", s. 59).

²⁰ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 21. Takip yolunun belirtilmemesi halinde, icra müdürü hangi takip yolunun belirtildiğini alacaklıya sorar ve alacaklı bunu bildirmeden ödeme emri göndermez (Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 92). "...Kambiyo senetlerine mahsus yolla icra takibinde, icra müdürüne sadece senedin kambiyo senedi olup olmadığını ve vadesinin gelip gelmediğini inceleme yetkisi verilmiştir. İcra müdürü takip konusu belgeyi belirtilen yönlerden denetledikten sonra seçilen takip yoluna ilişkin ödeme emri göndermek zorundadır. Dosya kapsamından, alacaklının kambiyo senetlerine mahsus yolla icra takibi yolunu seçmesine rağmen icra müdürünün ilamsız takiplere ilişkin ödeme emri gönderdiği anlaşılmaktadır. Bu konudaki şikayet süreye tabi değildir.." (HGK, E. 2008/12-514, K. 2008/495, T. 16.07.2008 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

senedinin birden fazla borçlusu olup da bunların hepsi iflasa tabi kişiler olursa, İİK m. 176/b,I bendine göre alacaklının bunlar hakkında aynı talepte bulunması gerekir. Başka bir deyişle, alacaklı, bu kişiler hakkında ya haciz yoluyla ya da iflas yoluyla takip yapacaktır²¹. Kanun koyucu, takip rejiminde yeknesaklığı sağlamak amacıyla bu hükme gerek duymuştur²². Bununla birlikte, kambiyo senediyle takip edilen borçluların bir kısmı iflasa tabi değilse, alacaklının iflasa tabi olanlar aleyhine iflas, iflasa tabi olmayanlar aleyhine ise haciz yoluna gitmek istemesi halinde iki ayrı takip talebi düzenlenmesi zorunludur²³.

Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yoluna başvurabilmesi için İİK m. 167/I gereğince alacağının kambiyo senedine bağlanmış olması gerekli ve yeterlidir. Ayrıca alacağın mahkeme ilamına ile tespit edilmiş olması gerekmez. Kıymetli evrak niteliğini haiz olan kambiyo senetleri TTK m. 670 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir²⁴. Bir senedin kambiyo senedi vasfını kazanabilmesi Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen unsurları taşımasına bağlıdır²⁵. Bu nedenle, kambiyo senetlerine nitelikli adi senet denilmektedir²⁶. Ayrıca kambiyo senedine dayanarak talepte bulunabilmek için Türk Ticaret Kanunu'nda belirtilen şartların yerine getirilmesi gerekir.

Para alacağı rehinle temin edilmiş ise İİK m. 45/I gereğince, alacaklı kural olarak, öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başvurmalıdır. Başka bir deyişle, rehinle temin edilmiş alacaklar bakımından önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip neticesinde

²¹ İsviçre Hukukunda, iflasa tabi olan borçlular hakkında iflas yoluyla takip yapmak zorunlu olduğundan böyle bir hükme yer verilmemiştir (Postacıoğlu-Altay, s. 842).

²² Postacıoğlu-Altay, s. 842; Muşul, "İcra İflas", C. II, s.1162.

²³ Karşlı, "İcra İflas", s. 373; Muşul, "İcra İflas", C. II, s.1162.

²⁴ Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, yalnızca poliçe, bono ve çeke dayanan alacaklar bakımından uygulama alanı bulur. Bunun dışında, kambiyo senetlerine benzeyen senetlere (TTK m. 826-830) ve kambiyo senetleri dışındaki kıymetli evraklara dayanarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapılamaz (Kuru, "El Kitabı", s. 760; Mehmet Helvacı, "Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları", ("Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları"), **Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Armağan, İÜHFİM**, Y. 2013, C. LXXI, S. 2, ss. 165-192, s. 166). İsviçre Hukuku'nda İsviçre Borçlar Kanunu'nun "Kıymetli Evrak" başlığını taşıyan adli beşinci kısmının, dördüncü bölümünde poliçe ve bono, beşinci bölümünde çek düzenlenmiştir. Alman Hukuku'nda poliçe ve bono Kambiyo Senetleri Kanunu'nda, çek ise 5941 sayılı Çek Kanunu'nda düzenlenmiştir.

²⁵ Çek K. m. 2/9 hükmünde, Türk Ticaret Kanunu'ndaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin bu Çek Kanunu'ndaki koşullara aykırı olması çekin geçerliliğini etkilemeyeceği belirtilmiştir.

²⁶ Zira kambiyo senetlerinin düzenlenebilmesi için resmi bir makama ihtiyaç duyulmadığından resmi senet niteliğinde değildir (Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 402).

rehnin tutarı borcu ödemeye yetmezse, bu takdirde alacaklı genel haciz yoluyla takip yoluna başvurabilir. Bununla birlikte, alacağı rehinle temin edilmiş alacaklının alacağı aynı zamanda kambiyo senedine bağlanmışsa, İİK m. 45/III (aynı zamanda İİK m. 167/I) gereğince, alacaklı öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurmak zorunda değildir²⁷. Bu halde, alacaklı, doğrudan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yoluna başvurabilir²⁸. Görüldüğü üzere, burada rehinle temin edilmiş alacaklarda, öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başvurma zorunluluğunun bir istisnası mevcuttur²⁹.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, takibin safhaları bakımından genel haciz yoluyla takibe paralel düzenlemeler içermektedir. Bu anlamda, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, takip talebi, ödeme emri, takibin kesinleşmesi, haciz, paraya çevirme ve paraların paylaşılması (aciz vesikası verilmesi) safhalarından oluşmaktadır. İki takip yolu, takip talebi ve ödeme emri safhalarında farklılık arz etmektedir. Takibin kesinleşmesi, haciz, paraya çevirme ve paraların paylaşılması (aciz vesikası verilmesi) safhaları ise aynıdır. Bu nedenle, son üç safha bakımından genel haciz yoluyla takibe ilişkin düzenlemeler uygulama alanı bulacaktır. Bundan başka, İİK m. 170/b hükmünün atfı gereğince İİK m. 61/II, III, IV, V ve m. 62-72 hükümleri kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin niteliğine aykırı düşmediği ölçüde uygulanacaktır.

²⁷ İsv. İİK m. 177 uyarınca, İsviçre Hukuku'nda da kambiyo senetlerine mahsus takipte bu seçimlik hak geçerlidir.

²⁸ Yargıtay, alacağın rehin tutarı ile karşılamayacağını belirgin olması halinde, tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla, alacağın tamamı için haciz yoluyla takip yapılabileceğine hükmetmektedir: "Takip konusu alacağın rehin tutarı ile karşılanamayacağını belirgin olmasındurumunda, tüm alacak için tahsilde tekerrür olmamak kaydı ile haciz yolu ile takip yapılması mümkündür. İİK.nun 45.maddesi hükmü, yalnız icra takipleri için olup, alacak davası açılmasına engel değil ise de alacağı rehinle temin edilen alacaklı, mahkemeden alacağı ilam ile de, yalnız rehinin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip yapabilir.." (12. HD, E. 2006/20260, K. 2006/23072, T. 05.12.2006 [Mustafa Oskay-Coşkun Koçak-Adnan Deynekli-Ayhan Doğan, **İcra İflas Kanunu Şerhi**, C. I, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 858-859]). Bundan başka, Yargıtay, bir alacağın hem kambiyo senedine dayanması hem de taşınmaz rehni ile garanti altına alınmışsa, tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla bu iki takip yoluna birlikte başvurulmasında bir sakınca görmemektedir: "İİK m. 167 hükmüne göre, alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senede de müstenit olacağı alacak rehinle temin edilmiş olsa bile bu hükmündeki hususi usullere göre haciz yolu ile veya borçlu iflasa tabi şahıslardan ise iflas yolu ile takipte bulunabilir. Bu nedenle, alacaklının açıkça kabulü bulunmadığı sürece ve takip dayanağı bonolarda herhangi bir atıf bulunmadığı takdirde aynı borçlu hakkında ipotegın paraya çevrilmesi yolu ile takip yapıldığı ve bu takibin borcu karşıladığı gerekçe yapılarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile yapılan takip nedeniyle taşınmazlar üzerine uygulanan hacizlerin kaldırılmasına karar verilmesi doğru değildir." (12. HD, E. 2005/21394, K. 2005/25100, T. 15.12.2005 [MİHDER, Y. 2005, S. 2, s. 520]).

²⁹ Bu şekilde seçimlik hak sunulması, alacaklının ihtiyati haciz talebinde bulunabilmesine de cevaz verir (Postacıoğlu-Altay, s. 837).

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, İİK m. 167/II gereğince, takip talebi genel haciz yoluyla takipte öngörülen esaslara uygun doldurulur (İİK m. 58). Bundan başka, alacağın kambiyo senedine dayanması dayandığı dikkate alınarak, takip talebinde senedin cinsi, tarihi ve numarası yazılmalı ve kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulduğu belirtilmelidir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, genel haciz yoluyla takipten farklı olarak, İİK m. 167/II uyarınca, alacaklı takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu adedi kadar tasdikli örneğini eklemeye mecburdur³⁰. Zira kıymetli evrakın içerdiği hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği gibi, ondan ayrı olarak devredilemez (TTK m. 645) ve takip borçlusu, ödeme karşılığı hamil tarafından bir ibra şerhi yazılarak poliçenin kendisine verilmesini talep edebilir (TTK m. 709/I; m. 818/I,h). Doktrinde, kambiyo senedinin icra dairesine tevdi edilmesinin sebepleri arasında icra müdürünün senedin aslı üzerinde inceleme yaparak kambiyo senetlerine mahsus takip yolunun başvuru yapılıp yapılamayacağını tespit edebilmesi, kambiyo senedinin icra dosyasına konularak tedavül edilmesini engellemesi ve borçlunun kambiyo senedini görerek itiraz edip etmeyeceğine karar vermesi gösterilmektedir³¹.

İcra müdürü, kambiyo senedinin aslını icra dairesinin kasasında saklar. Oysa genel haciz yoluyla takipte alacak belgeye dayanmakta ise, belgenin aslının veya alacaklı ya da temsilcisi tarafından onaylanmış, borçlu sayısından bir fazla örneğinin takip talebi anında icra dairesine tevdi edilmesi zorunludur (İİK m. 58/IV). O halde,

³⁰ İİK 167/II hükmünde icra dairesine senedin aslı ile birlikte tevdi edilmesi zorunlu tutulan senet poliçe ve bononun suretidir (TTK m. 746-747, m. 778/I,f). Çekin sureti düzenlenemez (Helvacı, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, s. 171; Helvacı(Ülgen-Kendigelen-Kaya), s. 309). İsviçre Hukuku’nda, İsv İİK m. 177/II uyarınca, kambiyo senedi icra dairesine teslim edilir. Doktrinde kambiyo senedinin aslının ibraz edilmesi gerektiği ve takip boyunca icra dairesinde bulunması gerektiği ifade edilmektedir (Isidor Riemer, *Die Wechselbetreibung nach Schweizerischem recht, Zurich, Langensalza*, 1924, s. 39,41 [Yardım, s. 47, dn. 151,152’den naklen]).

³¹ Bkz. Postacıoğlu-Altay, s. 839-840; Helvacı, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, s. 170-171; Helvacı(Ülgen-Kendigelen-Kaya), s. 308; Yardım, s. 48; Mevci Ergün, **Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1989, s. 40-42; Nevzat Erol, **Takip Hukuku’nda Kambiyo Senetleri**, Doğu Matbaacılık, Ankara, 1971, s. 212. Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. “...Senet aslının verilmesi zorunluluğu, icra memurunun seçtiği özel takip yolunun uygunluğunu araştırmak amacına yöneliktir. Bununla birlikte, borçlunun da itiraz süresi içinde icra dairesinde senet aslını görüp, yazılışını ve imzasını inceleyerek itiraza değer bir konu olup olmadığını saptamasına yardım amacı da güder. Bu nedenle senet, icra memurunca görülüp hemen geri verilmeyerek, hiç değilse itiraz süresince borçlu tarafından incelenebilmesi için icra dairesinde alıkonulmalıdır.” (12. HD. T. 21.10.1971 ve E. 1971/10096, K. 1971/10565, T. 21.10.1971 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

genel haciz yoluyla takipte belgenin (senedin) aslının tevdi edilmesi zorunlu olmayıp, senedin borçlu adedinden bir fazla onaylı örneğinin tevdi edilmesi yeterlidir.

5941 sayılı Çek K. 3/VI uyarınca, çekin ibrazı üzerine muhatap bankanın kısmi ödeme yapması halinde, çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisi hamile verilir. Çek hamili, bu fotokopiye dayanarak, müracaat borçlularına veya kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulabilir. Bu halde, kambiyo senedinin aslının takip talebine eklenmesi zorunluluğunun bir istisnası mevcuttur³². İcra dairesinin istemi üzerine çekin aslı bu mercilere gönderilir.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, icra müdürü, senedin aslı takip talebine eklenmediyse takip talebini reddeder. İcra müdürü senedin aslı icra dairesine ibraz edilmediği halde borçluya ödeme emri gönderirse, borçlu yedi gün içinde şikâyet yoluna başvurabilir³³. Doktrinde bir kısım yazarlara³⁴ ve Yargıtay içtihadına göre³⁵, icra müdürü, senedin aslını en azından beş günlük itiraz süresi içinde alacaklıya iade etmemelidir. Kambiyo senedi itiraz süresi geçmeden alacaklıya iade edilirse, borçlu yedi gün içinde şikâyet yoluna başvurabilir. Bu halde, icra mahkemesi, şikâyet talebini yerinde görürse ödeme emri iptal edilir³⁶; borçluya yeniden ödeme emri gönderilir.

³² 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 62 hükmü ile bu fıkra yer alan “Cumhuriyet Başsavcılığına talepte” ibaresi “icra mahkemesine şikâyet” şeklinde değiştirilmiştir. Böylece çek hamilinin onaylı fotokopi ile kambiyo senetlerine mahsus takip yollarına ve şikâyet yoluna başvurabileceğine açıklık getirilmiştir (RG. 09.08.2016, S. 29796).

³³ “Senet aslının icra kasasında bulunmadığına yönelik şikâyet İİK’nun 16/1 maddesi uyarınca 7 günlük süreye tabi bulunduğundan...” (12. HD, E. 2010/1624, K. 2010/3109, T. 15.02.2010 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. HGK, E.2005/12-21, K.2005/4, T. 22.02.20005 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 13732-13736). Muşul, alacaklının icra mahkemesine kambiyo senedinin aslını ibraz etmesi halinde dahi, icra mahkemesinin takip talebini iptal etmesi gerektiğini ifade etmektedir (Timuçin Muşul, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”, (“Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”), **BATİDER**, C. VII, S. 3, Y. 1974, ss. 605-645, , s. 614).

³⁴ Bkz. Kuru, “El Kitabı”, s. 770; Helvacı, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, s. 170-171; Helvacı(Ülgen-Kendigelen-Kaya), s. 309; Ögütçü-Altın, s. 318. Postacıoğlu-Altay’a göre, kambiyo senedi icra dairesine ibraz edilmemiş, gösterilmekle yetinilmiş ise, her itirazın aynı zamanda İİK m. 170/b çerçevesinde senedin kambiyo senedi niteliğini haiz olmadığı itirazını içerdiğini kabul etmek isabetli olacaktır (Postacıoğlu-Altay, s. 854-855). Yardım, bu uygulamanın yerinde olmadığını, kambiyo senedinin takip boyunca icra dairesinin kasalarında kalmasının kasa yokluğu veya kasaların yeteri kadar büyük olmaması gibi pratik zorlukların yasal zorunluluğunun bertaraf edilmesi anlamına gelmeyeceğini, sorunun çözümünün idari zeminde aranması gerektiğini ifade etmiştir (Yardım, s. 49-50). Ögütçü-Altın, fiili koşulların elverişli olmamasının yasal zorunluluğu ortadan kaldırmadığını, şikâyet üzerine ödeme emrinin iptal edilmesi halinde kusur alacaklıda olmadığından alacaklıyı vekâlet ücretinden sorumlu tutmamak gerektiğini ifade etmiştir (Ögütçü-Altın, s. 318).

³⁵ 12. HD, E. 1971/10096, K. 1971/10565, T. 21.10.1971 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁶ Gören Ülkü, s. 76,126; Kuru, “El Kitabı”, s. 770; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 362. Bu halde, vekâlet ücretine hükmedilmemelidir (Talih Uyar, **İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri**,

İcra müdürü, kambiyo senedinin aslını tevdi etmeden kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvuran alacaklının talebini reddetmelidir. Bu halde, kambiyo ilişkisinden doğan alacağa ait zamanaşımı kesilmiş olmaz. Buna karşılık, icra müdürü, kambiyo senedinin aslını tevdi etmeden kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvuran alacaklının talebi reddetmeyip, borçluya ödeme emri göndermesi halinde, bazı yazarlar³⁷, menfaatler dengesine göre zamanaşımının kesilmiş sayılması yerinde olacağını belirtmiştir. Bazı yazarlar ise, Kanun'un belirttiği şartların gerçekleşmediğini gören icra memurunun ödeme emri tebliğ etmeyip, takip talebini reddetmesi gerektiğini ifade etmekle yetinmiştir³⁸.

Kambiyo senedi alacaklısının, borçludan takip konusu alacağı isteyebilmesi için ödememe protestosu (TTK 714 vd.) çekmesinin zorunlu olduğu hallerde, senedin aslı ile birlikte bu protestoyu da takip talebine eklemesi zorunludur. Bu halde, icra müdürü, protestonun çekilip çekilmediği ve bu bağlamda alacaklının takip hakkının bulunup bulunmadığını resen gözetir. İcra mahkemesi de, şikâyet ve itiraz dolayısıyla kendisine intikal eden dosyalarda alacaklının Kıymetli Evrak Hukuku anlamında takip hakkı olup olmadığını resen nazara alır (İİK 170a/II)³⁹.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, icra müdürü, İİK m. 58 hükmünde belirtilen takip şartlarının yanında senedin kambiyo senedi vasfının olup olmadığını, takipte bulunan alacaklının bu yola başvurma hakkının olup olmadığını ve senedin vadesinin gelip gelmediğini de inceler (İİK m. 168/I; m. 170/a)⁴⁰. İcra

---

(“Kambiyo Senetleri”), C. II, Bilge Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2001, s. 2136; Muzaffer Aydın, **Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Şikâyet**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 450). Postacıoğlu-Altay, kambiyo senedinin tevdi edildiğinin icra müdürünün mührü ile kanıtlandıktan sonra, senedin alacaklıya iade edilmesi sebebiyle takibin iptal edilmesini menfaatler dengesine uygun düşmeyen, amacı aşan bir yorum olduğunu ifade etmektedir (Postacıoğlu-Altay, s. 841). Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. “Kambiyo senetlerine mahsus takipte alacaklı İİK'nın 167/son madde hükmüne göre kambiyo senedinin aslını takip sırasında icra müdürlüğüne ibrazla zorunludur. Somut olayda takip sırasında senet aslı icra dosyasına ibraz edilmediği belirlenmekle merciin bu eksiklik nedeni ile ödeme emrinin iptaline karar vermesi gerekirken takibin iptaline karar vermesi doğru görülmediği gibi kabule göre de alacaklı lehine %40 icra inkâr tazminatına da hükmedilmesi isabetsiz olup merci kararının bozulması gerekmiştir.” (12. HD, E. 2001/4060, K. 2001/5484, T. 30.03.2001 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 1989/633, K. 1989/10828, T. 19.09.1989 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

³⁷ Postacıoğlu-Altay, s. 839; Kuru, “El Kitabı”, s. 775, dn. 107.

³⁸ Muşul, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”, s. 613; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 272.

³⁹ 12. HD, E. 2005/3363, K. 2005/404, T. 21.02.2005 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

⁴⁰ “Senet aslının takip sırasında İ.İ.K.'nın 167/son maddesi hükmüne göre ibraz edilmediği hususunda şikâyet mevcut olduğuna göre, öncelikle bu yöndeki şikâyetin yöntemince araştırılarak, senet aslının icra müdürlüğüne ibraz edilmemiş olması halinde ödeme emrinin iptali gerekmektedir.” (12. HD, E.

mahkemesi, şikâyet ve itiraz dolayısıyla kendisine intikal eden dosyalarda kambiyo senedinin vadesinin gelip gelmediğini resen nazara alamaz (İİK 170a/II).

İİK m. 257 gereğince, vadesi gelmemiş bir borca dayanarak ihtiyati haciz koymaya imkân sağlayan hallerden biri ortaya çıkarsa borç yalnız borçlu bakımından muaccel hale gelir⁴¹. O halde, vadesi gelmemiş bir senet alacağına dayanarak ihtiyati haciz işlemi konursa, kambiyo senedine dayanarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulabilir. Fakat alacaklı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe, haciz esnasında hazır bulunuyorsa haczin tatbikinden, haciz gıyabında yapılmışsa haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde başvurmak zorundadır (İİK m. 264/I).

İcra dairesi belirtilen şartları haiz bir takip talebinde bulunulduğunu tespit ederse, borçluya hemen⁴² kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri⁴³

2004/3096, K. 2004/8074, T. 02.04.2004 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]. Aynı yönde “Olayda borçlu yasal süresi içinde imza inkarında bulunmuş olup ayrıca bu dilekçesinde senet aslının ibraz edilmediğini öne sürmüştür. Yasal süre içinde memuruna değil, mercie bu konuda verilmiş bir şikâyet dilekçesi mevcut olmadığına göre, süresi geçmiş olan bir durumu re'sen nazara alıp, üstelik takibin iptali biçiminde karar verilmesine yasal imkan yoktur..” (12. HD, E. 1988/7195, K. 1988/2855, T. 28.02.1988 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Senedin vadesinin gelmiş olup olmadığı, hukuk tekniği açısından maddi hukuka aykırılık içerdiğinden itiraz sebebi teşkil etmesi gerekir. Fakat vadenin gelip gelmediğini inceleme yetkisi icra dairesine aittir. Bu nedenle, şikâyet yoluna başvurulması gerekir (Postacioğlu-Altay, s. 844); Kambiyo senedi vasfının olup olmadığını, takipte bulunan alacaklının bu yola başvurma hakkının olup olmadığını ve senedin vadesinin gelip gelmediğinin tespiti maddi hukuk sorunu teşkil ettiği halde şikâyet sebebi olarak düzenlenmiştir (Mehmet Ertan Yardım, **Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012, s. 299-300).

⁴¹ Karşlı, s. 564; Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1637; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 866; Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 774; A. Tahir Öğütçü-Mehmet Altın, **Ticari Senetler ve Özel Takip Yolları**, Ulucan Matbaası, Ankara, 1979, s. 323; Eyüp Sabri Erman, **Police-Bono-Çek ve Kambiyo Senetlerine Ait Özel Takip Yolları**, Güneş Matbaacılık, Ankara, 1973, s. 225. Deynekli, İİK m. 265 uyarınca, borçlunun ihtiyati haciz kararına itiraz etmesi üzerine ihtiyati haciz kararının kaldırılırsa kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe başvurulamayacağını belirtmiştir (Adnan Deynekli, **Türk Hukukunda Kambiyo Senetlerine Özgü İflas Yoluyla Takip**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005, s. 23, dn. 44). Ergün, İİK m. 257/I hükmünde belirtilen rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmiş alacaklara ilişkin olarak, kambiyo senedi rehinle temin edilmiş olsa dahi ihtiyati haciz talebinde bulunulabileceğini belirtmiştir. İİK m. 45/II hükmü göz önünde bulundurulduğunda, ihtiyati hacze başvurmanın evleviyetle kabul edilmesi gerekir (Ergün, s. 45).

⁴² Genel haciz yoluyla takiplerde ödeme emri borçluya takip talebinden itibaren üç gün içinde tebliğ edilirken (İİK 61/I), kambiyo senetlerine mahsus takip yollarında ödeme emri borçluya hemen gönderilir (İİK m. 168/I; m. 171/I).

⁴³ Ergün, protesto evrakının tebliğinin ödeme emri yerine geçebileceğini ifade etmiştir (Ergün, s. 86).

gönderir⁴⁴. Bu ödeme emrinde bulunması gereken hususlar genel haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emrinden oldukça farklıdır⁴⁵.

Son olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, genel hükümlere göre süreli (yedi gün) veya süresiz şikâyet yoluna başvurulabilmenin yanında (İİK m. 16) birtakım özel şikâyet sebepleri de düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, borçlunun bu takip yoluna karşı koyma yollarından biri de kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin düzenlemeler arasında özel olarak düzenlenmiş olan şikâyet yoludur⁴⁶. Şöyle ki, kanun koyucu, bazı hallerde hem sebep hem süre bakımından özel düzenleme getirirken bazı hallerde ise yalnızca sebep bakımından özel düzenleme getirmiştir. Daha önce değinildiği üzere, icra dairesi, senedin kambiyo senedi olup olmadığını, takipte bulunan alacaklının bu yola başvurma hakkının olup olmadığını ve senedin vadesinin gelip gelmediğini de incelemekle yükümlüdür. Bunlardan, senedin vasfına ve takip hakkına ilişkin şikâyet beş günlük özel süreye bağlı iken, vadeye ilişkin şikâyet yedi günlük süreye bağlıdır. Zira İcra İflas Kanunu'nda vadeye ilişkin bir süre öngörülmemiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, icra mahkemesi, süresinde yapılan şikâyet ya da itiraz dolayısıyla kendisine intikal eden işlerde takip dayanağı senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığını veya alacaklının kambiyo hukuku kurallarına göre takip hakkına sahip olmadığını resen dikkate alır. Bu halde, icra mahkemesi, icra takibinin iptaline karar verir⁴⁷ (İİK m. 170/a,II)⁴⁸. Üstündağ'a göre, bu düzenleme süresiz şikâyete

---

⁴⁴ İcra dairesi, borçluya kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri göndermek yerine, genel haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri gönderirse, alacaklı süresin şikâyet yoluna başvurmak suretiyle ödeme emrinin iptalini talep edebilir: HGK, E. 2008/514, K. 2008/495, T. 16.07.2008 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁴⁵ Karş. İİK m. 60/II; 168/I.

⁴⁶ Yargıtay'a göre, aynı anda hem borca ve imzaya itiraz hem özel şikâyet yoluna başvurulursa, mezkûr dosyalar birleştirilir ancak her biri hakkında ayrı karar verilir: HGK, E. 2011/648, K. 2011/736, T. 07.12.2011 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁴⁷ Bununla birlikte, ödeme emri icrası kabil belge haline geldikten sonra, icra mahkemesi belirtilen hususlara aykırılık tespit etse dahi icra takibi iptal edilmez : *"Fakat bu sadece ödeme emrine karşı şikâyet veya itiraz edilmiş olması hallerine münhasır olup, takibin daha ileri bir safhasında mümkün değildir. Mesela, borçlu ödeme emrine karşı hiç itiraz veya şikâyette bulunmamış ve fakat haciz safhasında meskeniyet iddiasında bulunduğundan dolayı takip dosyası tetkik merciine (icra mahkemesine) gelince, tetkik mercii (icra mahkemesi), alacaklının kambiyo hukukuna göre takip hakkının bulunmadığını tespit etse dahi, yapılan takibi iptal edemeyecek sadece meskeniyet hakkındaki şikâyeti inceleyip karara bağlamakla yetinecektir."* Millet Meclisi Tutanak Dergisi, C. 29, Dönem. 1, Toplantı. 3, 1964, Sıra Sayısı 461, s. 23-24.

⁴⁸ Muşul'a göre, beş günlük süre ile yalnız borçlu bağlı olup, icra mahkemesi bağlı değildir. Kambiyo senetlerinin vasfına ilişkin hükümler TTK'da amir hükümler olarak düzenlendiğinden, icra mahkemesi, senedin kambiyo senedi vasfını haiz olup olmadığını resen dikkate almalıdır (Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1209).

yaklaşmaktadır⁴⁹. Zira süresiz şikâyet talebini inceleyen icra mahkemesi, ileri sürülmeyen şikâyet sebebini resen dikkate alır.

II. İLAMSIZ İCRADA İTİRAZ KAVRAMI

A. GENEL OLARAK İTİRAZ KURUMU

İtirazın konusu, şikâyetin aksine, icra organlarının işlemleri değil, taraf işlemidir. Bu anlamda, tebliğ edilen ödeme emri üzerinden takibe itiraz bir taraf icra işlemidir⁵⁰. Borçlunun itirazda bulunabilmesi için öncelikle kendisine ödeme emri tebliğ edilmelidir. Ödeme emrinin tebliğinden önce ileri sürülen beyan itiraz niteliğini haiz değildir⁵¹.

İcra Hukuku'nda, ödeme emrine itiraz eden borçlu sebep bildirmek zorunda değildir⁵². Bu nedenle, borçlunun herhangi bir sebep bildirerek itiraz etmesi ya da sebep bildirmeksizin “itiraz ediyorum” ifadesini kullanması geçerli bir itirazın sonuçlarını doğuracaktır. Üstelik borçlu itiraz kelimesini kullanmak zorunda değildir⁵³. Borçlunun muhalefetinin itiraz mahiyetinde olduğunun kabul edilmesi gerekli ve yeterlidir. Bununla birlikte, ödeme emri tebliğ edilirken, borç ödenmediği ve itiraz edilmediği takdirde cebri icraya devam olunacağına ilişkin ihtar yapıldığından (İİK m. 60/I,5), borçlunun sükûtu itiraz anlamına gelmeyecektir. Görüldüğü üzere, İcra Hukuku'nda, itiraz etmemek, ödeme emrine icra edilebilir belge vasfını kazandırmaktadır.

İcra Hukuku'nda, ilk bakışta alacaklının menfaatinin gözetildiği düşünülebilir. Zira İcra Hukuku, hakkı ihlal edilen alacaklının alacağını icra organları aracılığıyla elde

⁴⁹ Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 381.

⁵⁰ Taraf işlemleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Umar, “Teori”, s. 171-183.

⁵¹ Blumenstein, **Handbuch des schweizerischen Schuldbetreibungsrecht**, Bern, 1911 (Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 98'den naklen). Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, önceleri ödeme emri gönderilmeden borçlunun itiraz etmesinin geçerli sonuç doğurmayacağı yönünde karar vermekte iken, yeni içtihadında usul ekonomisini gözeterek ödeme emri tebliğ edilmese dahi itirazın geçerli olacağına hükmetmektedir: “Dairemizin önceki içtihatları, icra mahkemesinin kararında yer verilen ve ödeme emri tebliğ edilmeden borçlunun itiraz hakkının bulunmadığı yönünde ise de, sonradan oluşan ve usul ekonomisine de uygun olan yeni uygulamasında, (... alacaklının ihtilafı sürdürdüğüünün..) anlaşılması halinde (örneğin borçlunun yeni adresinin tesbitinin istenmesi veya adres bildirilerek takibin devam ettirilmesi gibi...) ödeme emri tebliğ edilmese bile itirazın geçerli olduğu görüşü benimsenmiş ve süreklilik kazanmıştır.” (12. HD, E. 2004/12634, K. 2004/16444, T. 22.06.2004 [Talih Uyar, **Gerekçeli-İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi**, (“Şerh”), Yazarın Kendi Yayınevi, C. III, İzmir, 2006, s. 4115]).

⁵² İlhan E. Postacıoğlu, “Ödeme Emrine İtirazın Sıhhat Şartları”, (“İtirazın Sıhhat Şartları”), **İÜHFİM**, Y. 1950, C. XVI, S. 3-4, ss. 782-798, s. 785; Necmettin Berkin, **Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi**, (“İcra Hukuku Rehberi”), Filiz Kitabevi, İstanbul (Tarihsiz), s. 407; Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1702; Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14528; Ergün, s. 144.

⁵³ Postacıoğlu, “İtirazın Sıhhat Şartları”, s. 786.

etmesine hizmet etmektedir. Fakat buradan, borçlu ve takiple ilişkisi olan üçüncü kişinin menfaatlerinin göz ardı edildiği anlamını çıkarmak doğru olmaz. İcra Hukuku alacaklı ile borçlunun menfaat dengesini gözetmelidir. Alacaklının menfaati alacağını hızlı bir şekilde tahsil etmek iken, borçlunun menfaati kendisine ve haklarına saygılı ve özenli davranılmasıdır. Başka bir deyişle, alacaklı ile borçlu arasındaki çatışma, temel hakların çatışmasıdır⁵⁴. İşte bu noktada, kanun koyucu, özel bir menfaat dengesi kurarak alacaklının zor duruma düşmesine ve borçlunun zarar görmesine engel olmuştur. İlamsız icrada, alacaklının elinde bir belge dahi olmadan takip başlatabilmesi (İİK m. 58 vd.), ilamlı icrada, kural olarak, mahkeme kararı kesinleşmeden takip yapılabilmesi, takibin ilerlemesinin birçok halde alacaklının tercih ve talebine bırakılmış olması alacaklıya avantaj sağlayan düzenlemelerdir. Buna karşın, borçluya ödeme emrine yalnızca itiraz ederek takibi durdurma imkânı (İİK m. 66) tanınmıştır⁵⁵.

Adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkı (AY m. 36), İcra İflas Hukukunda da gözetilmelidir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınan adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkının İcra İflas Hukukunda mahkemelerde gerçekleştirilen işlemler bakımından tüm yönleriyle uygulanacağına kuşku yoktur. Bu haklar, icra dairelerinde gerçekleştirilen işlemler için de niteliğine uygun düştüğü ölçüde gözetilmelidir⁵⁶. Borçlu, kendisine resmi ihtar yapılan kadar hukuki dinlenilme hakkını kullanamaz. Resmi ihtar yapıldıktan sonra, borçluya itiraz ederek takibe karşı koyma imkânı tanınmıştır. Bu çerçevede borçluya gönderilen resmi ihtarda, borçlunun takibe nasıl ve hangi süre içinde karşı koyabileceği ve bu süre içinde karşı koymaması halinde sonuçları bildirilmelidir. İcra İflas Hukuku borçlunun doğrudan malvarlığını ilgilendirdiğinden bu açıklama ve ihtarlar mecburidir. İlamsız icraya nazaran ilamlı icra bakımından borçlunun karşı koyma imkânı daha sınırlıdır. Zira ilamlı icraya konu teşkil

---

⁵⁴ İcra İflas Hukukunda temel hakların gözetilmesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Serdar Özbek, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği**, (“İlamlı İcra”), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 205-217; Muhammet Özkes, **İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009; Pınar Çiftçi, **İcra Hukukunda Menfaat Dengesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.

⁵⁵ Ansay, s. 54; Postacıoğlu-Altay, s. 183; Kuru, “El Kitabı”, s. 222; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özkes, s. 68. Ayrıca, İİK m. 82, 83, 85 hükümleri borçlunun menfaatini gözetilen düzenlemelerdir. Özellikle borçlunun aileleri gibi takipten etkilenen üçüncü kişilerin de menfaati korunmuştur (İİK m. 82/I, b. 12; m. 83).

⁵⁶ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özkes, s. 69.

eden mahkeme kararı adil yargılama ilkesine uyularak yapılan yargılama sonucu alınmıştır.

B. PARA VE TEMİNAT ALACAKLARINA İLİŞKİN HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ KURUMU

1. Genel Haciz Yoluyla Takipte İtiraz

a. Genel Olarak

Genel haciz yoluyla takipte, borçlu, kendisine gönderilen ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi günlük hak düşürücü süre içinde itirazını yazılı veya sözlü olarak icra dairesine bildirmelidir (İİK m. 62-66)^{57,58}. Her iki halde de, itiraz beyanının tutanağa geçirilmesi gerekir (İİK m.8; İİK Yönetmeliği⁵⁹ m. 20-22)⁶⁰. Borçlu yedi gün

---

⁵⁷ “Borçlu hakkında genel haciz yolu ile icra takibi başlatılmış, takip talebi ve ödeme emrinde borçlunun iki ayrı adresi bildirilmiştir. Bunlardan... Etiler/İstanbul adresine çıkarılan ödeme emri ise 14.11.2006’da ... Ortaköy/İstanbul adresine çıkarılan ödeme emri ise 01.11.2006 tarihinde borçluya tebliğ edilmiştir. Borçlu tarafından 21.11.2006’da icra mahkemesine müracaat edilerek ödeme emrinin iptali şikâyetinde bulunulmuştur. Borçluya iki kez ödeme emri tebliğ edildiğine göre (14.11.2006’da kendisine tebliğ edilen ödeme emri tebligat dolayısıyla) borçlunun mahkemeye başvurusu İİK.’nın 16. maddesinde belirtilen yasal (7) günlük şikâyet süresi içindedir. Borçluya ikinci kez ödeme emri tebliği ile yeni bir hak tanınmış bulunmaktadır. O halde mahkemece işin esası incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı biçimde istemin süre aşımından reddi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2008/478, K. 2008/3323, T. 25.02.2008 [MİHDER, Y. 2008, S. 2, s. 542]). İsv. İİK. m. 74 gereğince, itiraz süresi 10 gün olup, itiraz icra müdürünün yanı sıra ödeme emrini tebliğ eden posta memuruna da yöneltilir. İtiraz icra mahkemelerine intikal edilmedikçe geri alınabilir.

⁵⁸ Borçlu, kayıtsız şartsız olmak koşuluyla, her zaman itirazından vazgeçebilir veya borcunu ödeyebilir (Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 98; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 189; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 347). TBK m. 100/I hükmüne göre, borçlu, faiz veya giderleri ödemede gecikmemiş ise, kısmen yaptığı ödemeyi ana borçtan düşme hakkına sahiptir. Aksine anlaşma yapılamaz. Takip esnasında alacaklıya yapılan kısmi ödeme borçlunun temerrüde düştüğü anlamına geleceğinden, yapılan ödeme faiz ve masraflardan düşülmelidir: “B.K.84. maddesinde “borçlu faiz veya masrafları tediye gecikmiş değil ise kısmen icra eylediği tediye resulmale mahsup edebilir” hükmü yer almaktadır. Somut olayda Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesinin 07.02.2012 tarih 2010/273 E.-53 K. sayılı ilâmda şikâyetçi aleyhine 11.754.17 TL.nin dava tarihi 16.06.2010 tarihten itibaren işleyecek yasal faizi ile tahsiline dair hüküm kurulduğu, alacaklı tarafından 08.03.2012 tarihinde icra takibine geçilmesinden sonra şikâyetçi borçlunun alacaklı kurum vizesine 12.03.2012 tarihinde 8.500,00 TL ödeme yaptığı görülmektedir. Bu ödeme takibe geçildikten sonra yapıldığından borçlunun tediye gecikliğinin (temerrüde düştüğünün) kabulü gerekir. Bu durumda anılan yasal düzenleme karşısında yapılan ödemenin öncelikle asıl alacaktan değil, faiz ve masraflardan düşülmesi gerekir. O halde mahkemece, yapılan ödemenin öncelikle faiz ve masraflardan düşüleceği kabul edilerek gerektiğinde bilirkişi aracılığı ile takibin hangi miktar üzerinden devam edeceği yönünde hüküm tesis edilmesi gerekirken, takip tarihinin 23.03.2012 olduğu şeklindeki hatalı kabulü sonucunda 8.500,00 TL ödemenin asıl alacağa mahsup edilmesi, bu miktar alacak ve gelirler için takibin iptaline karar verilmesi doğru değildir...” (8. HD, E. 2012/5555, K. 2012/5756, T. 19.06.2012 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

⁵⁹ RG. 11.04.2005, S. 25783

⁶⁰ İsviçre Hukuku’nda ödeme emrini tebliğ eden kişi (icra memuru, postacı, polis vb.) sözlü itirazı kabul edebilir. Başka bir deyişle, itirazı icra dairesine sözlü veya yazılı olarak yapılabileceği gibi tebliği yapan kişiye sözlü olarak da yapılabilir (İsv. İİK m. 74/I).

içinde itiraz ettiği takdirde, yedi günlük süre dolmadan itirazını değiştirip genişletebilir. Fakat yedi gün içinde itirazı olmadığını bildirirse takip kesinleşeceğinden, itiraz süresi dolmasa dahi itiraz edemeyecektir⁶¹.

Usulüne uygun bir itirazın olup olmadığına karar verme yetkisi icra dairesine aittir⁶². İtirazın icra mahkemesine bildirilmesi hukuki sonuç doğurmaz⁶³. İcra dairesinin itirazı muteber kabul edip etmeme hususundaki muamelesine karşı öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içinde şikâyet yoluna başvurulabilir (İİK m. 16/I, c. 2). İtiraz üzerine borçlunun haklı olup olmadığı araştırılmaksızın icra takibi kendiliğinden durur (İİK m. 66/I). Borçlunun itirazı İİK m. 59/I gereğince, alacaklıya tebliğ edilir. Alacaklı duran takibe devam edebilmek için icra mahkemesinde itirazın kaldırılması (İİK m. 67) yoluna başvurarak ya da genel mahkemelerde itirazın iptali davası (İİK m. 68-70) açarak itirazı hükümden düşürmelidir. Fakat borçlu yalnızca yetkiye itiraz etmişse, alacaklı itirazın kaldırılması yoluna başvurabilir, itirazın iptali davası açamaz⁶⁴.

İcra dairesi, itirazın süresinde yapılmaması veya süresinden sonra yapılmasına rağmen icra takibini devam ettirmese, alacaklı hakkın yerine getirilmemesine dayanarak (İİK m. 16/II) şikâyet yoluna başvurabilir⁶⁵. Zira alacaklının itirazın kaldırılması yoluna başvurmakta ya da itirazın iptali davası açmakta hukuki yararı yoktur⁶⁶. Doktrinde Umar ve Postacıoğlu-Altay, icra dairesinin, itirazın süresinde

⁶¹ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 189.

⁶² Postacıoğlu-Altay, s. 219-220. İsviçre uygulaması da bu yönde gelişmiştir (Carl Jaeger-Hans Ulrich Walder-Thomas M. Kull-Martin Kottmann, **Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs**, Band I Art. 1-158, 4. Auflage, Zürich, 1997, No. 9 [Postacıoğlu-Altay, s. 218, dn. 67'den naklen]).

⁶³ 12 HD, E. 2006/20959, K. 2006/24128, T. 19.12.2006 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 12. HD, E. 2004/2805, K. 2004/5436, T. 09.03.2004 (Uyar, “Şerh”, C. III, s. 4146-4147).

⁶⁴ Kuru, “El Kitabı”, s. 182-183; Postacıoğlu-Altay, s. 136; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 276; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 200. “İcra takibi sebebiyle gönderilen ödeme emrine karşı borçlu sadece yetki itirazında bulunmuş ise, bu itirazın kaldırılması yetkisi münhasıran icra mahkemesine ait olup, alacaklının itirazın kaldırılmasını icra mahkemesinden isteyebileceği İcra ve İflas Kanunu'nun 50/2. maddesi hükmü gereğidir.” (19. HD, E. 2010/8115, K. 2011/2209, T. 21.02.2011 [Yargıtay Kararları Dergisi, Y. 2011, S. 8, s. 1465-1466]). Aynı yönde bkz. 19 HD, E. 2001/8291, K. 2001/2171, T. 26.03.2001 (Yargıtay Kararları Dergisi, Y. 2003, S. 5, s. 754-755).

⁶⁵ Taylan Özgür Kiraz, **İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması**, (“İtirazın Kaldırılması”), Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, 2007, s. 68.

⁶⁶ Aynı şekilde, borçlunun, kesinleşmiş takip üzerine tesis olunan haciz işlemine karşı şikâyet yoluna başvurması mümkün değildir: “Borçlu vekiline 49 örnek ödeme emri TK.nun 21. maddesi uyarınca 06.04.2004 tarihinde tebliğ edilmiş olup, 7 günlük itiraz süresinden sonra 27.05.2004 tarihinde icra dairesinde borca itiraz edilmiştir. Sürede itiraz edilmediği için takibin devamı ile birlikte yapılan hacizler, usulsüz ödeme emri tebligatı nedeniyle takip kesinleşmediğinden bahisle Konya 2. İcra Mahkemesi'nin 31.05.2004 tarih 2004/388 esas, 2004/314 karar sayılı ilamı ile iptal edilmiştir. Ancak, bu kararda ödeme emri tebliğ tarihi düzeltilmemiştir. Daha sonra alacaklı vekilinin haciz isteminin reddine dair 09.06.2004

yapılmamasına veya süresinden sonra yapılmasına rağmen takibi yürütmekten kaçınmasına karşı şikâyet yoluna başvurabileceği konusunda hem fikirdir⁶⁷. Fakat Postacıoğlu-Altay, kanun koyucunun itirazın geçerlilik koşullarını inceleme yetkisini birinci derecede icra müdürü, ikinci derecede icra mahkemesine bıraktığından hareketle, icra müdürünün itirazı geçerli sayarak takibe devam etmediği sürece alacaklının şikâyet yoluna başvurmakta hukuki yararı olduğunu ifade etmektedir⁶⁸. Umar ise, kullanılması hak düşürücü süreye bağlanan bir hakkın süresinde kullanılmamış olmasının hukuki sonuç doğurmayacağını, bu nedenle, itirazın süresinde yapılmamış olmasının gerek icra müdürü gerekse icra mahkemesi tarafından resen nazara alınacağını, alacaklının itirazın kaldırılması yoluna başvurmasında hukuki yararı olmadığını belirtmiştir⁶⁹. Yargıtay itirazın süresinde yapılmaması veya süresinden sonra yapılması halinde, alacaklının itirazın kaldırılması yoluna başvurmasında hukuki yararının olmadığına hükmetmektedir⁷⁰.

Borçlu kusuru olmaksızın bir engel nedeniyle süresi içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir (İİK m. 65/D)⁷¹. Bu halde, borçlu, engelin ortadan kalktığı günden itibaren üç gün içinde mazeretini ve bu mazeretini haklı kılacak delillerle itirazlarını ve itiraz sebeplerini ve bu itirazların

---

tarhli icra dairesinin kararı Konya 2. İcra Mahkemesi'nin 2004/443 esas, 2004/419 karar sayılı ve 18.08.2004 tarihli kararı ile kaldırılmış olup, bu karara dayalı olarak 24.08.2004 tarihinde verilen haciz konulmasına ilişkin icra kararı bu kez borçlu vekilince şikâyet konusu yapılmıştır. Yukarıda belirtilen İcra Mahkemesi kararlarında ödeme emrinin tebliğ tarihinin düzeltilmesine ilişkin bir hüküm yoktur. Bu nedenle, ödeme emrine karşı itiraz süresinde yapılmadığından icra memurunun 24.08.2004 tarihli haciz konulması işlemi bir usulsüzlük yoktur. İcra Mahkemesince şikâyetin reddi yerine haczin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” (12. HD, E. 2005/7843, K. 2005/11152, T. 24.05.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶⁷ Postacıoğlu-Altay, s. 227-228; Bilge Umar, “Postacıoğlu’nun 538 Sayılı Kanuna Göre Yazdığı İcra Hukuku Esasları”, (“Kitap Tahlili”), **İÜHFİM**, Y. 1967, C. XXXIII, S. 3-4, ss. 334-357; s. 347.

⁶⁸ Postacıoğlu-Altay, s. 227, dn. 19.

⁶⁹ Umar, “Kitap Tahlili”, s. 347.

⁷⁰ “İcra takibi sırasında borçluya gönderilen 49 örnek ödeme emri tebliği üzerine borçlu itirazda bulunmadığı gibi 06.05.2002 tarihinde icra müdürlüğüne verdiği mal beyanı dilekçesinde "takip alacaklısına borcum 485.000.000 TL 'dir kendisine boş senet verdim. Ancak anlaşmanın hilafına doldurmuştur. Bu konuda kendisi ile görüşüp anlaşacağımı hukuki anlamda sonuç alamayacağımı düşündüğümden borca itiraz etmiyorum" demekle borca itirazı olmadığını açıkça bildirmiştir. Bu durumda, alacaklı vekilinin mercie itirazın kaldırılması yolundaki başvurusu fuzuli olup, mercie itirazın kaldırılması başvurusunun bu nedenle reddi gerekirken, borca itiraz edildiğinin kabul edilerek itirazın kaldırılmasına ve borçlu aleyhine inkar tazminatına hükmedilmesi isabetsizdir.” (12. HD, E. 2002/22239, K. 2002/23451, T. 14.11.2002 [Talih Uyar, **Gereççeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, (“Şerh”), C. IV, 3. Baskı, Yazarın Kendi Yayını, Ankara, 2005, s. 5666]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 200/11739, K. 2002/13136, T. 18.06.2002 (Uyar, “Şerh”, C. IV, s. 5666).

⁷¹ Gecikmiş itiraz hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Alper Uyumaz, **İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz**, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2011; Kuru, “Ödeme Emrine İtiraz”, s. 557-563.

dayanaklarını takibin yürütüldüğü icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine bildirmek zorundadır (İİK m. 65/II). İtiraz üzerine, icra mahkemesi dosya üzerinden veya lüzum görürse duruşmalı olarak yapacağı inceleme neticesinde mazereti kabul ederse takip durur (İİK m. 65/III,IV). Daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuşsa, mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren alacaklı yedi gün içinde, itirazın kaldırılmasını yoluna başvuramaz veya aynı süre içinde itirazın iptali davası açmazsa haciz kalkar (İİK m. 65/V).

İtiraz sebeplerini iki şekilde sınıflandırmak mümkündür. Bunlardan ilki, maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebepleri ve takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebepleri olarak yapılan ayırımdır. İkincisi ise, borca itiraz ve imzaya itiraz olarak ileri sürülüş biçimine göre yapılan ayırımdır.

İtiraz sebepleri ya maddi hukuktan veya takip hukukundan kaynaklanır⁷². Maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebepleri alacağın hiç doğmadığı veya istenildiği kadar olmadığı, alacağı doğuran sözleşmenin hükümsüz olduğu, alacağın müeccel olduğu, borcun sona erdiği⁷³, alacağın taliki şarta bağlı olduğu yönündeki sebeplerdir⁷⁴. Takip hukukundan kaynaklanan itiraz sebeplerini ise icra dairesinin kendiliğinden dikkate alması gerekmeyen hususlar ile sınırlı tutmak yerinde olur. Zira icra dairesinin kendiliğinden dikkate alması gereken hususlar şikâyet yoluyla ileri sürülmelidir. İcra dairesinin yetkisine itiraz (İİK m. 50/II), daha önce takip yapıp bu takibin devam ettiği (derdestlik) ya da hakkında aciz vesikası verilmiş borçlunun yeni mal iktisap etmediği (İİK m. 251/II) takip hukukuna ilişkin itiraz sebepleridir. Aynı şekilde, alacak miktarının likit (belirli) olmadığı itirazı, alacaklının bir sözleşme ile icra takibi başlatma hakkından feragat ettiği itirazı takip hukukuna ilişkin itirazlardır⁷⁵.

Borçlunun gerçekte hiçbir haklı itiraz sebebi olmamasına rağmen yalnızca borcu ödemeyi geciktirmek, zaman kazanmak için itiraz etmesi haline ilişkin olarak, kanun

---

⁷² Maddi hukuk anlamındaki itiraz ve def'iler, takip hukuku anlamında itiraz sebeplerinin kapsamındadır. Başka bir deyişle, "itiraz" terimi, maddi hukuk anlamında bir hakkın doğumuna engel olan veya bir hakkı sona erdiren vakıalar olarak ifade edilen itiraz terimi ile aynı değildir. Takip hukukunda "itiraz sebepleri" terimi, gerek maddi hukuka gerekse takip hukukuna dayanan savunma vasıtalarını içine alan geniş bir kavramdır (Kuru, "El Kitabı", s. 222-223, dn. 2).

⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Baki Kuru, "İlamsız İcrada Zamanaşımının İleri Sürülmesi", ("Zamanaşımının İleri Sürülmesi"), BTHAE, Y. 1986, C. XIII, S. 3-4, ss. 424-432.

⁷⁴ Kuru, "El Kitabı", s. 223; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 184; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 76.

⁷⁵ Kuru, "El Kitabı", s. 223; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 76-77.

koyucu, borçlu hakkında icra inkâr tazminatı (İİK m. 67/II; m. 68/VII; m. 68/a,VIII), tazminat (İİK m. 69/V) ve temerrüt faizi gibi yaptırımlar öngörmüştür. Fakat borçlunun haklı bir sebebe dayanmaması ödeme emrine itiraz edebilmesine ve itirazın takibi durdurmasına engel teşkil etmez.

Borçlu, İİK m. 63 gereğince itirazında bildirmiş olduğu sebeplerle bağlıdır⁷⁶. Alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılanlar dışında itiraz sebeplerini değiştiremez ve genişletemez. Başka bir ifadeyle, borçlu, ödeme emrine itiraz ederken ileri sürmüş olduğu itiraz sebepleriyle bağlıdır, bu itirazları genişletip değiştiremez. Bununla birlikte, borçlu, senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilir. İtiraz sebepleri ile bağlılık yalnızca icra mahkemesinde görülen itirazın kaldırılması yolu için geçerlidir, genel mahkemelerde görülen itirazın iptali davası bakımından geçerli değildir⁷⁷.

Doktrinde bazı yazarlara göre⁷⁸, İİK m. 63 ile HMK m. 141⁷⁹ aynı temel ilkedden kaynaklanmış olsalar dahi, birbirinden bağımsız hukuki alanlara aittir. Başka bir deyişle, icra mahkemesinin yürüttüğü inceleme esnasında karşı tarafın açık muvafakatiyle itiraz sebeplerinin değiştirilmesi veya genişletilmesi mümkün olmayacaktır. Zira İcra İflas Hukuku'nun kendi kendine yetebilen kurallardan oluştuğundan İcra İflas Kanunu açıkça atıfta bulunmadıkça HMK'ya ilişkin düzenlemeler uygulama alanı bulamaz. Buna karşılık, bazı yazarlara⁸⁰ ve Yargıtay'a⁸¹

⁷⁶ İsv. İİK m. 75 gereğince, borçlunun ödeme emrinde belirttiği gerekçeler dışında kalan gerekçeleri ileri sürme hakkı mevcuttur.

⁷⁷ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 186.

⁷⁸ Berkin, "İcra Hukuku Rehberi", s. 408; Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 98; Postacıoğlu-Altay, s. 203-204; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s.220; Karlı, a.g.e, s. 190; Ergün, s. 143.

⁷⁹ HMK m. 141 hükmü şu şekildedir: "(1) Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe; ön inceleme aşamasında ise ancak karşı tarafın açık muvafakati ile iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Ön inceleme duruşmasına taraflardan biri mazeretsiz olarak gelmezse, gelen taraf onun muvafakati aranmaksızın iddia veya savunmasını genişletebilir yahut değiştirebilir. Ön inceleme aşamasının tamamlanmasından sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez. (2) İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır."

⁸⁰ Talih Uyar, **İcra Hukukunda Yetki-Görev ve Yargılama Usulü**, ("Yargılama Usulü"), Feryal Matbaacılık, Ankara, 1991, s. 541. Kuru, ödeme emrine itiraz tarihinden sonra ortaya çıkan itiraz sebepleri için savunma yasağı olmadığını ifade etmiştir (Kuru, "El Kitabı", s. 305; Kuru, "İcra İflas", C. I, s. 378). Yardım, itiraz incelemesinde ıslah ve alacaklının muvafakatine ilişkin kuralların uygulanamayacağını, bununla birlikte, İİK m. 63 hükmünün takip hukuku bakımından değerlendirilmesi gerektiğini, alacaklı lehine getirilen bir düzenleme olması sebebiyle alacaklının muvafakati ile itiraz sebeplerinin değiştirilip genişletilebileceğini belirtmiştir (Yardım, s. 139-140).

göre ise, borçlunun ödeme emrine itiraz ederken bildirmediği veya senet metninden anlaşılmayan itiraz sebepleri alacaklının muvafakati ile değiştirilebilir veya genişletilebilir.

Burada tartışılması gereken önemli bir husus şudur ki, alacak rehinle⁸² teminat altına alınmış olmasına rağmen, alacaklının genel haciz yoluyla takip yapması halinde borçlunun bu takibe şikâyet yolu ile mi itiraz yolu ile mi karşı koyacağıdır. Bu soruya yanıt verebilmek için öncelikle İİK m. 45/I hükmüne aykırılığın takip hukukuna aykırılık mı yoksa maddi hukuka aykırılık mı teşkil ettiğini belirlemek önem arz eder. İlk bakışta, İİK m. 45/I hükmünün İcra İflas Kanunu'nda yer alması nedeniyle takip hukukuna aykırılık teşkil ettiği belirtilerek şikâyete vücut vereceği belirtilebilir. Fakat kuralın yalnızca İcra İflas Kanunu'nda yer alması mahiyeti hakkında net bir sonuca varmak için yeterli değildir.

Federal Mahkeme önceleri tarafların İsviçre İcra İflas Kanunu m. 41 (karşılığı İİK m. 45)⁸³ hükmünün aksine sözleşme yapılamayacağına hükmetmekteydi. Gerekçesi, amir hükmün aksine yapılan sözleşmenin hükümsüz sayılacağıydı⁸⁴. Fakat daha sonra içtihat değişikliğine giderek mezkûr hükmü maddi hukukla ilişkilendirmiş ve hükmün aksine sözleşme yapılabileceğini kabul etmiştir⁸⁵. Başka bir deyişle, tarafların rehnin kurulması sırasında anlaşmak suretiyle öncelikle genel haciz yoluyla takip

---

⁸¹ “Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipte borçlu borca ve imzaya itirazlarını, İİK.nun 168. maddesinin 4. ve 5. bentlerine göre 5 günlük süre içinde sebepleri ile birlikte icra mahkemesine bildirmesi gerekir. Borçlunun sebep bildirmeden "borcum yoktur" şeklindeki beyanı da borca itiraz sayılır. İİK.nun 170/b maddesinin göndermesi ile uygulanması gereken İİK.nun 63. maddesine göre borçlu borca itiraz sebepleri ile bağlıdır. Ancak borçlu takibe konu senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini icra mahkemesinde yapılan inceleme sırasında ileri sürebilir. Buna karşılık borçlu, alacaklının muvafakati olmadıkça itirazında bildirmediği itiraz sebeplerini icra mahkemesinde ileri süremez.” (12. HD, E. 2014/26312, K. 2014/24961, T. 27.10.2014 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁸² Rehin kavramı, İcra İflas terminolojisinde farklılık arz etmektedir (Bkz. İİK m. 23).

⁸³ Menşei Roma Hukuku'ndaki “beneficium excussionis realis” kurumudur (Burhan Gürdoğan, “İcra ve İflas Kanunu'nun 45 İnci Maddesiyle İlgili Bir Yargıtay Kararı Üzerine”, **ABD**, Y. 1967, S. 1, ss. 11-14, s. 12). İlgili hükmün İsviçre İcra İflas Kanunu'nda yer alması tarihi nedenlerle açıklanmaktadır. İcra İflas Kanunu, Medeni Kanun'dan önce federalize edilmiştir. Federal düzeyde olan eski İsviçre Borçlar Kanunu, yalnızca taşınır rehnini düzenlemiş, rehnin paraya çevrilmesini kantonal hukuka bırakmıştı. İcra İflas Kanunu'nda düzenlenmesinin ardından tedvin edilen Medeni Kanun'a alınmamıştır (Gürdoğan, s. 11).

⁸⁴ Journal des Tribunaux 1932 II 101 (İlhan E. Postacıoğlu, “Ödeme Emrine İtirazın Mahiyeti Üzerine Bir Deneme”, (“Ödeme Emrine İtirazın Mahiyeti”), **İÜHF**, C. XIV, Y. 1948, S. 1-2, ss. 272-295, s. 288).

⁸⁵ FMK. 27.04.1932, JdT. 1933 II 101, François Guisan'ın notu ile birlikte (Postacıoğlu-Altay, s. 649, dn. 21).

yapılabileceğini kararlaştırmalarını geçerli kabul etmiştir⁸⁶. Doktrinde, önceleri rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapma mecburiyetinin alacaklıya yüklenmesi, alacaklıyı adi alacaklara nazaran daha kötü bir konuma düşürmüş olacağından mutlak şekilde eleştirildiği halde⁸⁷, baskın görüş, İİK m. 45 hükmünün emredici nitelikte olduğunu kabul etmekteydi⁸⁸. Tartışmalar üzerine, 1994 yılında İsviçre İcra İflas Kanunu m. 41 hükmüne bir ekleme yapılarak şikâyet yoluyla karşı konulacağı düzenlenmiştir.

Diğer hukuk sistemlerinde, rehin alacaklısının öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmasına yönelik bir mecburiyet bulunmamaktadır. Nitekim Alman Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda alacağın ipotekle temin edilmiş olması halinde ve rehinin alacağı karşılamadığı hallerde alacaklının öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapma mecburiyeti yoktur. İstisnai olarak, alacaklı menkul rehinin zilyedi ise ve menkulün değeri alacağı karşılamaya yeterliyse borçlu öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yoluna başvurulmasını isteyebilir (Alman Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 777)⁸⁹. Aynı şekilde, Fransız Hukuku'nda da alacağın rehinle temin edildiği hallerde, alacağın miktarı çok küçük olsa dahi borçlunun iflasını isteyebilmektedir⁹⁰.

Hukukumuzda baskın görüşe göre⁹¹, İİK m. 45 hükmü kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle, emredici nitelikte olan bu hükme rağmen rehin alacaklısı genel haciz (veya iflas) yoluyla takip başlatırsa süresiz şikâyet sebebi teşkil eder. Bu nedenle, alacaklı ile

⁸⁶ Stadlin ve Zuber kararları için bkz. François Guisan, "Alacağın Rehinle Temin Edilmiş Olmasının Takip Tarzına Tesirleri", Çev. Burhan Gürdoğan, BTHAE, Y. 1963, C. II, S. 3, ss. 451-472, s. 451-455.

⁸⁷ Guisan, s. 457; Alfred Martin, "Rehinin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip", Çev. Necmettin Berkin, İÜHFİM, Y. 1957, C. XXII, S. 1-4, ss. 329-338, s. 329.

⁸⁸ Amonn-Walther, § 32, No. 9 (Postacıoğlu-Altay, s. 650'den naklen); Jeager, No. 4 (Gürdoğan, s. 13, dn. 7'den naklen); M. Greder-G. Jornot, Poursuite Pour Dettes et Faillite, 2. Baskı, Geneve, 1949 (Gürdoğan, s. 13, dn 7'den naklen).

⁸⁹ Alman Usul Kanunu'nun İngilizce metni için bkz. <<https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html>>, (E.T. 27.01.2016).

⁹⁰ Gürdoğan, s. 12.

⁹¹ Kuru, "El Kitabı", s. 985-986; Ansay, s. 14; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 472; Karşlı, "İcra İflas", s. 427; Muşul, "İcra İflas", C. 2, s. 964. Üstündağ, borçlunun şikâyet hakkından açık veya örtülü bir şekilde vazgeçmesi halinde genel haciz yoluyla takibin geçerlilik kazanacağını ifade etmiştir (Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 310). Kuru, icra memurunun alacağın rehinle temin edildiğini resen nazara almak mecburiyetinde olmadığını, fakat alacaklının takip talebinde alacağın rehinle temin edildiğini bildirmesi halinde genel haciz yoluyla takip yapılamayacağını resen gözetmesi gerektiğini ifade etmiştir (Baki Kuru, "Ödeme Emrine İtiraz", ("Ödeme Emrine İtiraz"), **Makaleler**, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2006, ss. 539-563, s. 542). Kuru, İİK m. 45/I hükmünün emredici nitelikte olduğunu, hükmün amaçlarından birinin de diğer alacaklıların korunması olduğunu, bu bağlamda süresiz şikâyete tabi olduğunu ifade etmiştir (Baki Kuru, **Hukuki Mütalaalar (Yayımlanmamış Makaleler)**, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, ss. 884-887, s. 885-886).

borçlunun rehin sözleşmesine koyacakları özel bir hükümle alacaklının doğrudan genel haciz yoluyla takip yapılmasına imkân sağlamak amacıyla yapılan sözleşme geçersizdir.

Diğer bir kısım yazarlara göre⁹², hem İcra İflas Hukuku'nun teminat verilmesini genel haciz yoluyla takibin konusu yapması hem de Medeni Hukuk'ta rehin alacaklısına borçlunun mamelekine dâhil diğer mallara başvurmayı yasaklayan bir düzenleme olmaması taraflara bu konuda sözleşme yapma özgürlüğünü tanımaktadır. Ayrıca Medeni Hukuk rehlin değerinin düşmesi halinde teminatın değerinin tamamlanmasını talep etme hakkı vermiştir. Şöyle ki, rehlin değerinin düşmesi halinde, alacaklının bunu ispat etme yükünü bertaraf edecek şekilde genel haciz yoluyla takibe başvurma yolu açılabilir. Değirmekte fayda var ki, İcra İflas Kanunu geçici rehin açığı belgesi alınması halinde genel haciz yoluyla takibe cevaz vermektedir. Öte yandan, rehin alacaklısı ile borçlunun sözleşme yapamayacağını kabul etmek, borçlunun alacaklıların müşterek rehni olan mallarını alacaklılarından bazılarına rehin vermek suretiyle eşitsizliği bozmasına sebep olur.

Yargıtay 02.03.1941 ve 28.12.1959 tarihli kararlarında tarafların yaptıkları sözleşmenin geçerli olacağına hükmetmişti⁹³. Fakat 14.10.1966 tarihli kararında, İİK m. 45 hükmü emredici mahiyette olduğundan aksinin sözleşme ile kararlaştırılmayacağına hükmetmiştir⁹⁴.

Son olarak, taraflar arasında bir sözleşme olmaması halinde, rehlin varlığına rağmen genel haciz yoluyla takip yoluna başvurulursa borçlunun ne şekilde takibe karşı koyacağını belirtmek gerekir. İİK m. 45 hükmünün maddi hukuka ilişkin olduğunu kabul etmemiz halinde, alacaklının itiraz yoluna başvuracağı açıktır. Doktrinde baskın görüşe⁹⁵ ve Yargıtay'a göre⁹⁶, amir hüküm mahiyetinde olan İİK m. 45 hükmüne aykırı

---

⁹² Berkin, "İcra Hukuku Rehberi", s. 375; Ansay, s. 14; Postacıoğlu-Altay, s. 649-650; Gürdoğan, s. 11-12.

⁹³ Postacıoğlu-Altay, s. 649.

⁹⁴ İİD, E. 1966/9801, K. 1966/9894, T. 14.10.1966 (ABD, Y. 1966, S. 6, s. 1135).

⁹⁵ Bkz. dn. 95.

⁹⁶ "İ.İ.K.nun 45. maddesi gereği, rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflasa tabi şahıslardan olsa bile alacaklı yalnız rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Ancak rehlin tutarı borcu ödemeğe yetmezse alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yoluyla takip edebilir. Somut olayda, asıl borçlu müşteki tarafından 03.04.2008 tarihli ipotek akdiyle alacaklı H... Bank A.Ş. lehine 400.000 TL lık limit ipoteği tesis edildiği ve yargılama aşamasında da 06.08.2010 tarihinde aynı alacakla ilgili olarak tahsilde tekrür olmama kaydıyla ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapıldığı görülmektedir. Bu durumda

davranışa karşı şikâyet yoluna gidilmesi gerekir (İİK m. 60). Bununla birlikte, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte sözleşme sınırlamasından muaf kılındığından (İİK m. 45/III) bu hususun çalışmamız açısından önemi yoktur.

b. İtiraz Sebepleri

(1) Yetki İtirazı

Genel haciz yoluyla takipte yetkili icra dairesi İİK m. 50 hükmüne göre belirlenir. İİK m. 50 uyarınca, para veya teminat borcu için takipte Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yetkiye dair hükümleri kıyas yolu ile uygulanır. HMK m. 447/2 gereği HUMK'a yapılan atıflar HMK'ya yapılmış sayılacağından, ilamsız icrada yetkili icra dairesi HMK'nın yetkiye ilişkin hükümlerine göre belirlenecektir. Ayrıca takibe esas olan sözleşmenin yapıldığı icra dairesi de takibe yetkilidir (İİK m. 50/I, c. 2). İlamsız icrada icra dairesinin yetkisi kesin olmadığından⁹⁷ icra mahkemesi resen gözetemez^{98,99}. Bu nedenle, icra dairesinin yetkisizliğini borçlu taraf ileri sürecektir.

Borçlu, ödeme emrinin tebliği üzerine yedi günlük hak düşürücü süre içinde yetki itirazında bulunabilir (İİK m. 62/I)¹⁰⁰. Yetki itirazı esas hakkındaki itirazla birlikte ileri

---

yukarda anılan yasal düzenleme gereği borçlu hakkında öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılması gerekirken ilamsız takip yapılması doğru değildir. O halde mahkemece şikâyetin kabulü yerine reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2011/2646, K. 2011/18252, T. 10.10.2011 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁹⁷ Berkin, “İcra Hukuku”, s. 68; Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 80-81; Üstündağ, “Yetki İtirazı”, s. 250; Kuru, “El Kitabı”, s. 180; Postacıoğlu-Altay, s. 128-129; Karlı, “İcra İflas”, s. 144; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 44.

⁹⁸ İcra dairelerinin yetkisi kural olarak kesin yetki olmamakla birlikte bu kuralın kanundan doğan istisnaları mevcuttur. Örneğin, İİK m. 261/I gereğince ihtiyati haczin uygulanmasının talep edileceği icra dairesi, ihtiyati haciz kararını veren mahkemenin yargı çevresinde yer alan icra dairesidir (Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 273).

⁹⁹ İsviçre Hukuku'nda icra dairesinin yetkisi (İsv. İİK m. 46) kamu düzeninden sayıldığından tarafların yetki sözleşmesi düzenlemesi mümkün değildir. Yetkisiz icra dairesinin yapmış olduğu işlemler batıl sayıldığından her zaman resen ya da tarafların ya da ilgili kişilerin şikâyeti üzerine iptal edilebilir. Kamu yararı ve üçüncü kişilerin yararına konulmuş yetki kuralları resen araştırılırken (İsv. İİK m. 22), diğer hallerde şikâyet üzerine nazara alınır. İsviçre İcra Hukuku'nda “yetkili icra dairesinin teklifi” ilkesi geçerli olmakla birlikte, bu ilkenin istisnaları vardır (Ansay, s. 34; Saim Üstündağ, “İlamsız İcra İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, (“Yetki İtirazı”), **Makaleler-İçtihat Tahlilleri-Çeviriler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, ss. 249-262, s. 249; Fritzsche, s. 79-80 (Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 80'den naklen); Amonn-Walther, §10, No. 2-3 (Postacıoğlu-Altay, s. 126-127'den naklen); Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 45-46). İsviçre Hukuku'nda İcra İflas Kanunu yetki konusunu ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir (İsv. İİK m. 46-55). İsviçre Hukuku'nda Medeni Usul Kanunu'nun federal düzeyde vücut bulması uzun bir sürece yayıldığından Usul Kanunu'na atıf yapmakla yetinilememiştir. Önemle belirtmek gerekir ki, İsviçre'de icra dairesinin yetkisi kamu düzenine ilişkindir (Jeager, m. 46, No. 2 [Umar, “Teori”, s. 133'den naklen]).

¹⁰⁰ Kuru'ya göre, borçlu, icra dairesinin yetkisine itiraz etmemişse icra mahkemesinin yetkisizliğini ileri süremez. Zira icra mahkemesinin yetkisi icra dairesinin yetkisine göre belirlenir. Yetkisine itiraz edilmeyen icra dairesinin yetkisinin yetkisi kesinleşir. Ancak icra dairesinin yetkisine itiraz edilmemiş

sürülür¹⁰¹. İcra mahkemesi öncelikle yetki itirazını inceleyerek kesin bir şekilde karara bağlar (İİK m.50/II). Yetki itirazı süresi içinde ileri sürülmezse icra dairesinin yetkisizliğini ileri sürme hakkı yitirilir. Yetki itirazı takibin başlatıldığı icra dairesine gönderilmek üzere herhangi bir icra dairesine yapılabilir. Bu halde, itirazın yapıldığı icra dairesi gereken masrafı itirazla birlikte alarak itirazı derhal yetkili icra dairesine gönderir, alınmayan masraftan memur şahsen sorumludur (İİK m. 62/I, c. 2). Yetki itirazının alacaklıya tebliği masrafları alacaklının takibin başında yatırmış olduğu gider avansından karşılanır. Kanun koyucu, takip başlatılan icra dairesi ile ikametgâh yerinin farklı olmasından kaynaklanan güçlüğü borçlu yararına tesis etmiştir¹⁰².

İcra dairesinin yetkisine itiraz etmek isteyen borçlu, yetkili icra dairesini bildirmek zorundadır (HMK m. 19/II)¹⁰³. Yetkili icra dairesi belirtilmeden yetki itirazında bulunulması halinde, usulüne uygun yapılmış bir itirazın varlığından söz edilemez. Bu nedenle, usulüne uygun yapılamayan itirazın reddi gerekir. Aynı şekilde,

---

olması hukuk mahkemesine ilk itiraz olarak yetki itirazında bulunulmasına engel teşkil etmez (Kuru, “El Kitabı”, s. 181; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, (“İcra İflas”), C. I, Alfa Yayınları, 1988, s. 372). Üstündağ, süresi içinde yetki itirazında bulunulmadığı takdirde, yetkisiz icra dairesinin yetkisinin kabul edilmiş sayılacağını ifade etmiştir. Bu halde, esasa ilişkin itirazların kaldırılması için başvurulması gereken icra mahkemesi, yetkisiz icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra mahkemesidir (Üstündağ, “Yetki İtirazı”, s. 250-251). Alacaklının yetkisiz icra dairesindeki takip dosyasını bırakıp yeni bir takip başlatması halinde, borçlu, ikinci takibe derdestlik itirazında bulunabilir: 19. HD, E. 2001/40, K. 2001/4122, T. 29.05.2001 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Yargıtay zamanışımının yetkisiz icra dairesinde başlatılan takiple kesileceğine hükmetmektedir: 12. HD, E. 2009/ 29831, K. 2010/10924, T. 03.05.2010 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı)

¹⁰¹ Bu suretle, yetki itirazının reddi halinde esasa ilişkin itirazlar incelenir: 12. HD, E. 1999/6158, K. 1999/6624, T. 20.05.1999 (Uyar, “Şerh”, C. III, s. 3678).

¹⁰² Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 104.

¹⁰³ İcra dairesinin yetkisine itiraz etmek isteyen borçlu, yetkili icra dairesini bildirmek zorundadır (HMK m. 19/2): 4. HD, E. 2012/2108, K. 2012/14155, T. 03.10.2012 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 12. HD, E. 2003/15967, K. 2003/17089, T. 22.12.2003 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası). Kuru, yetki itirazında belirtilen icra dairesinin gerçekten yetkili icra dairesi olması gerektiğini ifade etmiştir. Aksi takdirde, icra mahkemesi araştırma yapmadan itirazı reddetmelidir (Kuru, “El Kitabı”, s. 786). Karşılıya göre, Borçlunun birden fazla yetkili icra dairesi belirtmesi durumunda, alacaklı belirtilen icra daireslerinden birini seçerek dosyanın gönderilmesi talep edebilir. Borçlu sırf bu nedenle yeniden yetki itirazında bulunamaz (Karşılı, “İcra İflas”, s. 150). Ergün, dilekçenin içeriğinden yetkili icra dairesinin tespit edilebilmesi halinde, açık bir şekilde yetkili icra dairesi bildirilmese dahi usulüne uygun bir yetki itirazı olduğunu kabul etmek gerekir (Ergün, s. 62). Yardım’a göre, HMK m. 19/II hükmünün katı bir şekilde uygulanması borçlu aleyhine ağır sonuçlar doğurabilir. Örneğin, borçlu yetki itirazında birden fazla yetkili icra dairesini belirttiği takdirde, seçim hakkını kullanmadığı gerekçesiyle itirazının reddedilmesi takibin devamına yol açacaktır. Bu ağır yaptırımın kabulü, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesinin bozulmasına sebep olabilir (Yardım, s. 159).

bildirilen icra dairesinin yetkili icra dairesi olması gerekir¹⁰⁴. Aksi takdirde, yetki itirazının reddi gerekir.

Uygulamada ve doktrinde, hem yetkiye hem de esasa itiraz edilen hallerde, itirazın iptali davasının açılıp mahkemenin yetkisine (ilk) itiraz edildiği takdirde mahkemenin öncelikle icra dairesinin yetkisini inceleyip inceleyemeyeceği tartışmalıdır. Doktrinde bir kısım yazarlara göre, mahkeme öncelikle icra dairesinin yetkisi hakkında karar vermelidir¹⁰⁵. Bir kısım yazarlara göre ise, itirazın iptali davasına bakan mahkeme, borçlunun icra dairesinin yetkisizliğine ilişkin itirazını inceleyemez, kendi yetkisine yönelik itirazı inceleyebilir¹⁰⁶. Başka bir deyişle, mahkeme icra dairesinin yetkisini inceleyemez, yalnız kendi yetkisine ilişkin hususu inceleyebilir¹⁰⁷. Genel hükümlere göre yargılama yürüten mahkeme, icra dairesinin yetkisini incelemeye yetkili değildir. Borçlunun icra dairesinin yetkisizliğini ileri sürmesi halinde, mahkeme talebi yerinde görürse ilamın icrası söz konusu olacaktır ki, bu halde icra dairesinin yetkisizliği

---

¹⁰⁴ Kuru, “El Kitabı”, s. 667; Ergün, s. 63; Metin Düzgün, “İlamsız İcrada Yetki İtirazı Ve Bunun Giderilmesi”, **Prof. Dr. Ali Bozer’e Armağan, BTHAE**, Ankara,1998, ss. 449-476, s. 455; Karılı, “Medeni Muhakeme Hukuku”, s. 286; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 123; Aksi görüşte bkz. Saim Üstündağ, **Medeni Yargılama Hukuku**, (“Yargılama Hukuku”), C. I-II, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 7. Baskı, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2000, s. 203; Ömer Ulukapı, **Medeni Usul Hukuku**, (“Medeni Usul Hukuku”), 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2014, s. 167. “2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 50/1. maddesi delaletiyle uygulama yeri bulan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 23. maddesinin son cümlesi gereğince yetki itirazında bulunan tarafın yetkili icra dairesini doğru olarak göstermesi gerekir. Aksi halde bu itiraz yapılmamış hükmündedir. Ne var ki, borçlu yetki itirazında bulunurken bu gereğe uygun davranmamış; tarafların yasal ikametgahı yada sözleşme mahalli olmadığı gibi taraflarca sözleşmeyle yetkili kılınan yer niteliği de bulunmayan ve bu nedenle de yetkili olmayan "Trabzon icra dairelerini" yetkili merci olarak göstermiştir. Bu nedenle yaptığı yetki itirazını geçerli kabul etmek olanaklı değildir..” (HGK, E. 2007/19-861, K. 2007/835, T. 14.11.2007 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

¹⁰⁵ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 48; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 185. Üstündağ'a göre, itirazın iptali davasının görüleceği mahkeme, icra takibinin yapıldığı yer icra dairesine göre belirlenecektir. Zira takip ile dava arasındaki irtibatın devam ettirilmesi, takip hukukunun ihtiyaçları, borçlunun icra dairesinin yetkisine itiraz etmemiş olması, menfi tespit ve istirdat davalarının takibi yapan icra dairesinin bulunduğu yerde açılmasına ilişkin açık düzenlenmelerin bulunması, itirazın iptali davası neticesinde elde edilen ilam ile harç ödemeksizin takibe kaldığı yerden devam edilmesi, icra dairesinin yetkisine itiraz etmeyen borçlu ile alacaklı arasında zımni bir sözleşme meydana gelmesi icra dairesinin yetkisine göre belirlenmesini haklı kılmaktadır. İcra dairesinin yetkisine yönelmiş olan itiraz, mahkemenin de yetkisine yönelmiş sayılır. İstisnaen alacaklı itirazın iptali davasını, icra dairesinin kaza çevresinden başka bir yerde açarsa, bu halde ilk itiraz olarak mahkemenin yetkisine itiraz etmek gerekir. Mahkeme, icra dairesinin yetkisini inceledikten sonra, icra dairesini yetkili bulursa kendisini de yetkili bulur, aksi takdirde, kendisi bakımından da yetkisizlik kararı verir (Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 81-82; Üstündağ, “Yetki İtirazı”, s. 251-252, 254-255; Düzgün, s. 457-458,465-466).

¹⁰⁶ Postacıoğlu, “İcra Hukuku”, s. 134-137; Baki Kuru, “İlamsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, (“Yetki İtirazı”), **İBD**, Y. 1986, S. 7-8-9, C. 60, ss. 424-432, s. 427, dn. 11; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 280.

¹⁰⁷ Kuru, “El Kitabı”, s. 184; Postacıoğlu-Altay, s. 134; Muşul, “İcra İflas”, s. 280.

dikkate alınmaz. Şayet mahkemenin yetkisine (ilk) itiraz edilmemişse icra dairesinin yetkisi zımnen kabul edilmiş sayılır.

Yargıtay, mahkemenin öncelikle icra dairesinin yetki itirazını inceleyeceğine, yetki itirazının kabul edilmemesi halinde esasa ilişkin itirazlar hakkında karar vereceğine hükmetmektedir¹⁰⁸. Yargıtay'ın görüşü doğrultusunda, alacaklının yalnız yetki itirazının kaldırılması için icra mahkemesine başvurduğu hallerde, icra mahkemesi yetki itirazının kaldırılması yönünde karar verirse, itirazın iptali davasına bakan mahkemenin icra dairesinin ve kendisinin yetkisini incelemesine gerek kalmaz¹⁰⁹.

(2) İmzaya İtiraz

Alacaklının adi senede dayanarak icra takibi başlatması durumunda, borçlunun takibe karşı koyma yollarından biri imzaya itirazdır. Borçlunun icra takibine karşı imza itirazında bulunabilmesi için, senedin adi senet olması¹¹⁰ ve imzası noterlikçe tasdik edilmiş borç ikrarını içeren bir senet olmaması gerekir¹¹¹.

¹⁰⁸ “Şimdiye değin yapılan açıklamalar ışığında mahkemece yapılacak iş; tetkik mercii yerine geçecek öncelikle icra Dairesi'nin yetkisine yönelik borçlu itirazını incelemek, kabulü halinde kaza çevresinin yetkisizliği saptanmış olacağından esas hakkındaki itirazlara girilmeksizin icra Dairesi'nin yetkisiz olduğuna karar vermek, yetki itirazının kabul edilmemesi halinde ise esasa girilerek toplanacak delillerle uygun sonuç çerçevesinde bir karar vermek olmalıdır..” (HGK, E. 2001/19-267, K. 2001/311, T. 28.03.2001 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Aynı yönde kararlar için bkz. 19. HD, E. 2009/3948, K. 2010/1150, T. 08.02.2010 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 11. HD, E. 2006/14593, K. 2008/1315, T. 11.02.2008 (MİHDER, Y. 2008, S. 1, s. 224-226); HGK, E. 2002/19-900, K. 2002/994, T. 20.11.2002 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); HGK, E. 2001/19-267, K. 2001/311, T. 28.03.2001 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı). Aksi yönde kararlar için bkz. HGK, E. 2004/19-410, K. 2004/471, T. 06.10.2004 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 11. HD, E. 2004/1624, K. 2004/10711, T. 02.11.2004 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁰⁹ Kuru, “El Kitabı”, s. 185.

¹¹⁰ Adi senet, resmi bir makam ya da memurun katkısı olmaksızın bir kişinin kendi aleyhine delil teşkil etmek üzere düzenlediği senetlerdir (Süha Tanrıver, **Medeni Usul Hukuku (Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması)**, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 835; Timuçin Muşul, **Medeni Usul Hukuku**, (“Medeni Usul Hukuku”), 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Esas Alınarak Hazırlanmış 3. baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s. 333; Ulukapı, “Medeni Usul Hukuku”, s. 350). Senedin taraflarca imzalanması gereklidir ancak metnin bizzat taraflarca yazılması gerekmez (Pekcanitez-Atalay-Özekes, s. 425).

¹¹¹ Resmî bir senetteki yazı veya imzayı inkâr eden tarafın bu iddiasını HMK m. 208/IV gereğince sahtelik davası açarak ileri sürmesi gerekir. Buna rağmen, borçlu ayrıca ve açıkça imza itirazında bulunmuşsa, alacaklının bu itirazı borca itiraz olarak değerlendirerek itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurması gerekir (Kuru, “El Kitabı”, s. 225). Öte yandan, resmî dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belgeye dayanan bir alacak (İİK m. 68/I) söz konusu ise, bu makbuz veya belgede borçlunun imzası bulunmayacağından imzaya itiraz edilemez. Yargıtay'a göre, ihtiyati haciz tutanağı İİK m. 68/I anlamında belge sayılır. Fakat borçlunun ihtiyati haczin uygulanması esnasında borcu ikrar etmiş olması, ödeme emrinin tebliği üzerine senetteki imzanın kendisine ait olmadığını bildirmesine engel teşkil etmez. Zira borçlu, ihtiyati haciz uygulaması esnasında ihtiyati haciz talebinin dayanağı olan senedi görmemiştir. Ayrıca ihtiyati haciz esnasında yapılan ödeme

Borçlu takibin dayanağı olan senet altındaki imzayı inkâr etmek isterse, bunu itirazında ayrıca ve açıkça beyan etmelidir¹¹². Aksi takdirde icra takibi yönünden senetteki imzayı kabul etmiş sayılır (İİK m. 60/III, 62/V). Fakat bunun için imza itirazının ayrıca ve açıkça bildirilmesi; aksi halde icra takibinde senedin kendisine ait sayılacağı, senet altındaki imzayı reddettiği takdirde icra mahkemesi önünde yapılacak duruşmada hazır bulunması; buna uymazsa itirazın muvakkaten kaldırılacağı ihtarının yapılmış olması gerekir.

Borçlunun imza inkârını ayrıca ve açıkça bildirmediği takdirde imzayı kabul etmiş sayılması yalnızca derdest takip bakımından söz konusu olur. Bu nedenle, senet altındaki imza başka bir takip ya da davada inkâr edilebilir¹¹³. Ayrıca, önemle belirtmek gerekir ki, burada üzerinde durulan imza inkârının konusu takip talebinin dayanağını oluşturan senettir. Bu nedenle, itirazın kaldırılması duruşması esnasında alacaklının ibraz edeceği belgelere ilişkin olarak borçlunun imzayı reddetme hakkı varlığını yitirmeyecektir¹¹⁴.

İmzaya itiraz edilmesi halinde, alacaklı itirazın kesin kaldırılmasını talep edemez (İİK m. 68), itirazın geçici kaldırılmasını (İİK m. 68/a) talep edebilir¹¹⁵. Şayet borçlu imzaya itiraz ile birlikte, imzaya itirazla çelişkili olmayan itiraz sebeplerini de bildirirse, söz konusu itirazı imzaya itiraz ile birlikte işlem görür¹¹⁶. Başka bir deyişle, borçlu senedin altındaki imzayı inkâr ettikten sonra, senette yazılı vadeye göre borcun muaccel olmadığı ya da zamanaşımına uğradığı veya senetteki şartın tahakkuk etmediği ya da kendisinin de alacaklı olduğundan bahisle takas itirazında bulunursa, alacaklı icra mahkemesinden itirazın geçici kaldırılmasını talep edebilir (İİK m. 68/a). Buna karşılık, borca itiraz ile imzaya itiraz çeliştiği takdirde, bunu imzaya itiraz olarak kabul

---

taahhüdü geçersizdir: HGK, E. 2008/12-25, K. 2008/3, T. 23.01.2008 (MİHDER, Y. 2008, S. 2, s. 532-538); Kararın eleştirisi için bkz. Emel Hanağası, “Takipten Önceki İhtiyati Haciz Kararının İnfazı Sırasındaki İkrarın İmzaya Etkisi”, **ABD**, Y. 2008, S. 3, ss. 151-163.

¹¹² Yargıtay ayrıca ve açıkça yapılmayan imza itirazını borca itiraz olarak değerlendirmektedir: 12. HD, E. 1989/2187, K. 1989/10982, T. 22.09.1989 (Uyar, “Şerh”, C. III, s. 4046/4050). Yazar, borçlunun kullandığı ifadelerden imza itirazında bulunduğu anlaşılıyorsa imza itirazının varlığını kabul etmek gerektiğini ifade etmektedir (Özlem Yazar, **İcra ve İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 25).

¹¹³ Talih Uyar, **İcra Hukukunda İtiraz**, (“İtiraz”), 2. Baskı, Feryal Yayınevi, Manisa, 1990, s. 95; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 345.

¹¹⁴ Postacıoğlu-Altay, s. 212.

¹¹⁵ Bu konuda bkz. Baki Kuru, “Ödeme Emrine İtirazın Muvakkaten Kaldırılması Müessesesinin Lüzumsuzluğu Hakkında Düşünceler”, **Makaleler**, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2006, ss. 681-688.

¹¹⁶ Kuru, “El Kitabı”, s. 224-225; Yazar, s. 28.

etmek gerekir¹¹⁷. Zira imzaya itiraz edilmek suretiyle borcun olmadığı veya senedin imzalanmadığı iddia edilmiş olmaktadır.

Borçlu yetki itirazı ile birlikte imza itirazında bulunursa¹¹⁸, alacaklı itirazın geçici kaldırılmasını talep etmelidir¹¹⁹. Bu halde, icra mahkemesi, öncelikle yetki itirazını incelemelidir. Yetki itirazı yerinde ise, icra mahkemesi, imza incelemesine gerek kalmaksızın itirazın geçici kaldırılmasını reddeder. Buna karşılık, yetki itirazı yerinde değilse, icra mahkemesi İİK m. 68/a uyarınca imza incelemesine başlar.

Alacaklının itirazın geçici kaldırılması talebi üzerine icra mahkemesince alacaklıya ve borçluya gönderilecek duruşma davetiyesi birbirinden farklıdır¹²⁰. İcra mahkemesinin alacaklıya veya alacaklı vekiline ve borçlu vekiline göndereceği duruşma davetiyesinde HMK m. 147/2 ve m. 318 hükümlerinde belirtilen ihtarların yapılması yeterlidir. Borçluya gönderilecek duruşma davetiyesinde ise, İİK m. 68/a,V uyarınca, yapılacak duruşmada, mazerete dayanmaksızın, borçlunun hazır bulunmaması halinde icra mahkemesince başka bir cihet tetkik edilmeksizin itirazın muvakkaten kaldırılmasına ve borçlunun sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûmiyetine karar verileceği ihtar yapılmalıdır. Borçluya İİK m. 68/a,V hükmüne uygun bir davetiye gönderilmemiş fakat borçlu duruşmaya gelmişse, duruşma davetiyesinin hatalı olmasının önemi kalmayacaktır.

İtirazın geçici kaldırılması talebi üzerine icra mahkemesinde yapılacak ilk duruşmada mazeretini daha önce bildirip belgelendirmediği takdirde, borçlunun hazır bulunması zorunludur¹²¹. Fakat alacaklının kendisinin duruşmada bulunma zorunluluğu yoktur, vekilinin hazır bulunması yeterlidir¹²². Borçlu için söz konusu bu zorunluluk yalnızca ilk duruşma içindir. Borçlu, ilk duruşmaya gelmiş, kendisinden açıklama istenmiş ve yazı yazdırılıp imza atılmışsa, daha sonraki duruşmalara gelmek zorunda

---

¹¹⁷ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 186.

¹¹⁸ Yetki itirazı müstakil olarak ileri sürülebilir. Bununla birlikte, borca itiraz ile birlikte ileri sürülürse borca itiraz gibi işlem görürken, imza itirazı ile birlikte ileri sürülürse imzaya itiraz gibi işlem görür (Kuru, “El Kitabı”, s. 225, dn. 9).

¹¹⁹ Kuru, “El Kitabı”, s. 225.

¹²⁰ Karşlı, “İcra İflas”, s. 197; Baki Kuru-Ramazan Arslan- Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, (“İcra İflas”), Yetkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş 27. Bası, Ankara, 2013, s. 200.

¹²¹ İcra İflas Kanun’unun ifadesinden borçluya ait mazeretin bizzat borçlu tarafından ispat edilmesi gerektiği anlamı çıksa da, somut olayın özelliği dikkate alınarak vekil tarafından ispat edilmesinde engel yoktur (Postacioğlu-Altay, s. 212-213).

¹²² Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 792; Karşlı, “İcra İflas”, s. 198; Kuru-Arslan-Yılmaz, “İcra İflas”, s. 201.

değildir¹²³. İcra mahkemesinde görülen ilk duruşmada alacaklı veya vekili hazır bulunmazsa ve borçlu da hazır bulunmaz veya hazır bulunup duruşmaya devam edilmesini istemezse dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir¹²⁴. Borçlu duruşmaya devam etmek isterse, alacaklının yokluğunda duruşmaya devam edilir.

İcra dairesinin yetki çevresi dışında ödeme emri tebliğ edilen borçlunun duruşmada hazır bulunma zorunluluğu “istinabe yolu ile isticvabına karar verilmesi halinde” söz konusudur (İİK m. 68/a,II, c. 2). Bu halde, borçluya ihtarlı davetiye tebliğ edilir ve borçlu duruşmaya katılmazsa itirazın geçici kaldırılmasına karar verilir.

(3) Borca İtiraz

Borçlunun imzaya itiraz dışındaki itirazları borca itiraz olarak kabul edilir (İİK m. 60/III, IV). Yetki itirazı da borca itiraz gibi işlem görür. Borçlu kendisine gönderilen ödeme emri üzerine hiç borcu olmadığı, borcunun belirtildiği kadar olmadığı (İİK m. 62/IV), borcun sona erdiği, alacağın muaccel olmadığı, alacağın taliki şarta bağlı olduğu veya zamanaşımına uğradığı ihtimalleri kapsamında itirazını ileri sürebilir.

Borca itiraz sebeplerinin ayrıca ve açıkça yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Zira kanun koyucu imza itirazının ayrıca ve açıkça bildirilmesini şart kılmışken, borca itiraz için bu şekilde bir hüküm tesis edilmemiştir. Bu nedenle, borçlunun yalnızca “itiraz ediyorum” şeklindeki beyanı geçerli bir borca itiraz için yeterlidir. Fakat borçlu itiraz sebepleri ile bağlı olduğundan (İİK m. 63) icra mahkemesi huzurunda (İİK m. 68) senet metninden anlaşılamayan borca itiraz sebeplerini ileri süremeyecektir. Bununla birlikte, borçlu, borcun tamamına değil de, bir kısmına itiraz etmek isterse, İİK m. 62/IV itiraz etmek istediği miktarı ayrıca ve açıkça belirtmelidir¹²⁵. Aksi takdirde, ödeme emrine hiç itiraz edilmemiş sayılır ve ödeme emri

¹²³ Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 378.

¹²⁴ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 80; Karslı, “İcra İflas”, s. 198.

¹²⁵ Kuru’ya göre, borçlu kabul ettiği miktarı belirterek de kısmi itirazda bulunabilir. Bu halde, borcu kabul ettiği miktar dışında kalan miktar için itirazda bulunduğu kısmi itiraz geçerlidir. Fakat itiraz edilen miktar ile ilgili bir yorum uyumsuzluğu çıkmaması için borçlunun hem kabul ettiği miktarı hem de itiraz ettiği miktarı açıkça belirtmesi isabetli olur (Kuru, “El Kitabı”, s. 233). Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. “Borçlu itiraz dilekçesinde “alacaklı olduğunu iddia eden şahsa asıl borç miktarı 9.000 TL olup bunun 4.000 TL’lik kısmı karşılığı tarafımca kendisine ödenmiştir” şeklindeki beyanı ile 5.000 TL’lik borcu kabul etmiş olduğundan icra müdürlüğüne buna rağmen durdurulan takibin, kabul edilen bu miktar yönünden devamına karar verilmesi gerekir..” (12. HD, E. 2009/23577, K. 2009/3468, T. 19.02.2009 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Federal Mahkeme, bazı hallerde itiraz edilen kısım açıkça belirtilmese dahi kısmi itirazı kabul etmekteydi. Örneğin, borçlu, itirazını belirli bir miktarla sınırlı

icra edilebilir belge niteliğini kazanır (İİK m. 62/IV, c. 2). Ayrıca, kısmi itiraz bakımından da itiraz sebepleriyle bağlılık ilkesi geçerlidir. Borçlu kısmi itirazını dayandırdığı sebebi itirazında belirtmezse, icra mahkemesinde yalnızca senet metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilir. Şayet kısmi itiraz geçerli bir şekilde yapılırsa itiraz edilmeyen borç miktarı için icra takibi devam ederken, itiraz edilen borç miktarı için takip durur¹²⁶. Yargıtay içtihadına göre, borçlunun kısmi itirazında itiraz ettiği miktarı ayrıca ve açıkça belirtmesinin tek istisnası borcun doğduğu anda likit¹²⁷ olmamasıdır¹²⁸. Zira alacağın gerçek miktarının belirlenmesi için tarafların anlaşmasına veya mahkeme kararına gerek olan hallerde alacak miktarı likit olmadığından borçludan ayrıca ve açıkça itiraz edilen miktarın belirtilmesi beklenemez. Kısmi itirazın ayrıca ve açıkça yapılmamasının yaptırımını oldukça ağır olduğundan doktrinde borçlunun iradesini yorumlarken, tereddüt halinde borçlu lehine hareket etmek gerektiği ifade

---

edilmemiş itirazın borcun tamamına yönelik olduğuna hükmetmekteydi (Amonn-Walther, §18, No. 24 [Postacıoğlu-Altay, s. 194, dn. 31'den naklen]). Bununla birlikte, borçlunun itiraz ettiği hususları kalem kalem belirtmesine rağmen bazı hususları belirtmemiş olması kısmi itiraz olarak kabul edilmekteydi (Basler Kommentar, **Bessenich, SchKG**, Art. 74, No. 23 (Postacıoğlu-Altay, s. 195, dn. 31'den naklen)). İsviçre Hukukundaki bu tartışmalar Federal Meclisin 16 Aralık 1994 tarihinde kabul ettiği ve yeni hükümlerin 1 Ocak 1977 tarihinde yürürlüğe gireceğini öngördüğü İsviçre İcra İflas Kanunu'nun değişen m. 74/II hükmü ile kısmi itirazın ayrıca ve açıkça yapılmaması halinde takip konusu borcun tamamına itiraz edilmiş sayılacağını kabul etmesiyle sona ermiştir (Postacıoğlu-Altay, s. 197).

¹²⁶ Kuru, "El Kitabı", s. 234; Karlı, "İcra İflas", s. 153-154.

¹²⁷ Likit alacak kavramı için bkz. Ejder Yılmaz, "İcra İnkâr Tazminatı Açısından "Likid Alacak" Kavramı", **Bankacılar Dergisi**, Y. 2008, S. 67, ss. 85-93; Postacıoğlu-Altay, s. 187; Kuru, "El Kitabı", s. 264-269; Kuru, "Ödeme Emrine İtiraz", s. 549-550. Federal Mahkeme'nin likit alacak hakkında kararları için bkz. İlhan E. Postacıoğlu, "İtirazın Sıhhat Şartları", s. 787-795. Aynı yöndeki Yargıtay kararı için bkz. "...borç doğumunda likit (muayyen) değilse buna yapılacak itirazda miktar bilinmeyeceği için miktarı belirtilmeden yapılan kısmi itiraz artık burada geçerli bir itiraz olarak kabul edilecektir..." (12. HD, E. 1983/1459, K. 1983/2459, T. 31.3.1983 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

¹²⁸ Bu takdirde, alacaklı itirazın kaldırılması yoluna başvuramaz, genel mahkemelerde itirazın iptali davası açabilir (Postacıoğlu-Altay, s. 195). Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. 12. HD, E. 2003/26947, K. 2004/3913, T. 24.02.2004 (Uyar, "Şerh", C. IV, s. 5628); 12. HD, E. 2003/125, K. 2003/3218, T. 24.02.2003 (Uyar, "Şerh", C. IV, s. 5628). Likit olmayan takip konusu alacağa dayanarak açılan itirazın iptali davasında inkar tazminatına hükmedilemeyecektir: "İİK'nın 67. maddesinin 2.fıkrası hükmüncü, davalı- borçlu aleyhine icra-inkar tazminatına hükmedilebilmesi için borçlunun takip sırasında ödeme emrine itiraz etmesi ve davacı-alacaklının alacağını mahkemede dava ederek haklı çıkması yasal koşullardandır. Burada borçlunun kötüniyetli itiraz etmiş bulunması yasal koşullardan değildir. İnkâr tazminatı, aleyhinde yapılan icra kovuşturmasına itiraz edip duran ve işin itirazla çabuk bitirilmesine engel olan borçluya karşı konulmuş bir yaptırımdır. Bunlardan ayrı, alacağın likit ve belli olması gerekir. Daha geniş bir açıklama ile borçlu tarafından alacağın gerçek miktarı belli, sabit ve belirlenmek için bütün unsurlar bilinmesi mümkün nitelikte olması yeterlidir. Borçlu yalnız başına ne kadar borçlu olduğunu tespit edebilir durumda ise, alacağın likit ve muayyen olduğunun kabulü zorunludur. Öte yandan, alacağın muhakkak bir belgeye bağlı olması da şart değildir. Açıklanan yasal kuralların ışığında takip konusu alacak değerlendirildiğinde, alacağın likit ve muayyen nitelikte olduğunun kabulü ile icra-inkar tazminatına hükmedilmesi gerekir." (13. HD, E. 2013/820, K. 2013/7793, T. 28.03.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 15. HD, E. 2007/495, K. 2007/2913, T. 02.05.2007 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 15. HD, E. 2004/7264, K. 2005/7172, T. 29.12.2005 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

edilmektedir¹²⁹. Örneğin, alacaklının birden fazla alacağı için takip yapması halinde, borçlunun alacaklardan birine itiraz ettiği açıkça anlaşılmakta ise, miktar belirtilmese dahi yapılan kısmi itiraz geçerli kabul edilmelidir.

2. Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz

a. Genel Olarak

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz, borçlunun ilamsız icraya karşı koymasını sağlayan bir yoldur¹³⁰. İtiraz, beş gün içinde dilekçe ile icra mahkemesine bildirilmelidir (İİK m. 168/IV, V)¹³¹. Yetkili mahkeme, takibin yapıldığı icra dairesinin tabi bulunduğu icra mahkemesidir¹³². İtiraz dilekçesi, takibin yapıldığı icra dairesinin tabi bulunduğu icra mahkemesine gönderilmek üzere başka bir yer icra mahkemesine verilebilir. Bu halde, itiraz dilekçesinin yetkili icra mahkemesine gönderilmek üzere beş gün içinde verilmesi (ve harç yatırılması) yeterlidir¹³³. Süresi içinde yapılmayan¹³⁴ veya icra dairesine yapılan itiraz geçersizdir¹³⁵.

¹²⁹ Kuru, “El Kitabı”, s. 233-234.

¹³⁰ 12. HD, E. 2012 / 1772, K. 2012 / 22488, T. 26.06.2012 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

¹³¹ Ödeme emrinin usulsüz tebliğ edilmesi halinde, borçlu, yedi gün içinde şikâyet yoluna, beş gün içinde itiraz yoluna başvurmalıdır. İcra mahkemesi, öncelikle şikâyet konusu hakkında inceleme yapar. Ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiği yönünde karar verdiği takdirde itiraz incelemesine geçer (Karslı, “İcra İflas”, s. 379; Muşul, “İcra İflas”, C. II, s. 1222). Yargıtay’a göre, tebligatın usulsüzlüğünün ileri sürülmesi halinde, tebligatı öğrendiği tarihten itibaren beş günlük süre içinde icra mahkemesine başvurmalıdır. Tebligatın usulsüzlüğüne ilişkin şikâyetinin yanında yetkiye, borca ve imzaya ilişkin itirazlarını da ileri sürmelidir. Bu halde, icra mahkemesi, öncelikle şikâyet konusunu inceler, tebligatın usulsüz yapıldığı kanısına varırsa, ödeme emrinin tebliğ edildiği tarihi düzelterek yetkiye, borca ve imzaya ilişkin itirazları inceler: 12. HD, E. 2009/4315, K. 2009/19135, T. 09.06.2009 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 12. HD, E. 2006/1363, K. 2006/4986, T. 10.03.2006 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); “Örnek (10) numaralı ödeme emrinin borçluya tebliğ edildiği, yapılan bu tebligata karşı tebligat usulsüzlüğünün ileri sürülmediği, borçlunun icra mahkemesine başvurarak imzaya ve borca itiraz ettiği, böylece İİK. mad. 168 gereğince itirazın yasal 5 günlük sürede yapılmadığı görülmediğinden, mahkemece, istemin süre yönünden reddine karar verilmesi gerekeceği..” (12. HD, E. 2015/1724, K. 2015/10304, T. 20.04.2015 [Uyar-Online Satış Hukuk Yayıncılığı]).

¹³² Kuru, “El Kitabı”, s. 780.

¹³³ “Alacaklı tarafından, borçlu hakkında kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine geçilmiştir. Borçluya örnek 10 nolu ödeme emri 1.6.2007 tarihinde tebliğ edilmiş, borçlu vekili İİK.nun 168/5.maddesinde öngörülen yasal 5 günlük sürede itiraz dilekçesini Şişli İcra Mahkemesine gönderilmek üzere Erdemli İcra Mahkemesine vermiştir. Ancak ilgili Mahkemece UYAP otomasyon sistemindeki sorun nedeniyle karar harcının ertesi gün alınmasına karar verildiği bu konuda Erdemli İcra Hakimliği tarafından tutanak tutulduğu görülmektedir. Anılan bu tutanak karşısında borçlunun isteminin süresinde olduğu kabul edilerek Mahkemece işin esasının incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken bunun süre aşımı bakımından reddi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2008/834, K. 2008/3672, T. 28.02.2008 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

¹³⁴ İtirazın süresi içinde yapıлып yapılmadığı, itiraz eden borçlunun harcı (başvurma harcı ve maktu karar harcı) yatırdığı tarihe göre belirlenir. Misal: “Alacaklı vekili tarafından bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus yol ile takibe başlandığı, örnek 10 nolu ödeme emrinin 19.02.2008 tarihinde borçlulara tebliğ edildiği, adı geçeler vekilinin ise İİK'nın 168/5. maddesinde öngörülen yasal 5 günlük

Borçlu kusuru olmaksızın bir engel nedeniyle süresi içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir (İİK m. 170/b; m. 65)¹³⁶. Bu halde, borçlu, engelin ortadan kalktığı günden itibaren üç gün içinde mazeretini ve bu mazeretini haklı kılacak delillerle itirazlarını ve itiraz sebeplerini ve bu itirazların dayanaklarını takibin yürütüldüğü icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine bildirmek zorundadır (İİK m. 65/II). İtiraz üzerine, icra mahkemesi dosya üzerinden veya lüzum görürse duruşmalı olarak yapacağı inceleme neticesinde gecikme sebebinin mahiyetine ve hadisenin özelliklerine göre takibin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 65/III,IV). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz takibi kendiliğinden durdurmayacağından, icra mahkemesinin takibi geçici olarak durdurma kararı vermesi hali dışında, icra mahkemesinin gecikmiş itirazı kabul etmesi takibi kendiliğinden durdurmayacaktır.

Kanun koyucunun, genel haciz yoluyla takipten farklı olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın satış dışındaki işlemleri durdurmayacağını öngörmüş olmasının temel sebebi, kambiyo senetlerinin belirli şekil şartlarına tabi olması, tedavül kabiliyetlerinin yüksek olması, icra dairesinin ödeme emrini tebliğ etmeden kambiyo senedinin bu vasfı haiz olup olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunup bulunmadığı yahut senedin vadesinin gelip gelmediği hususlarını inceleme yetkisinin olmasıdır. Borçlu itirazın geçici olarak durdurulması kararı almadıkça satıştan başka icra takip işlemleri durmayacağından,

---

sürede 25.02.2008 tarihinde başvurarak borca itirazını bildirdiği, ancak harç veznesinin kapalı olması nedeni ile harcın alınmadığı, harcın 26.02.2008 tarihinde yatırıldığı, İstanbul İcra Tevzi Bürosu Yazı İşleri Müdürlüğüne düzenlenen 25.02.2008 tarihli tutanaktan anlaşılmaktadır. Her ne kadar, 6.2.1984 tarih ve 7/3 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre harca tabi davalarda dava harcın yatırıldığı tarihte açılmış sayılır ise de somut olayda, harcın yasal süreden sonra yatırılması, borçlular vekilinin yasal sürede harç yatırmak istemesine rağmen, mesai saati dolmadan harç veznesinin kapanmış olmasından kaynaklanmakta olup, itiraz tarihinin 25.02.2008 olarak kabulü gerekir. Bu durumda itiraz, İİK'nın 168/3.maddesinde yer alan yasal 5 günlük sürededir. O halde Mahkemece itirazın esası incelenip sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, istemin süreden reddi isabetsizdir.” (12. HD, E. 2008/16010, K. 2008/19135, T. 04.11.2008 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

¹³⁵ “Ancak, borçlu Hatice Akkal'ın imzaya itirazının İİK.nun 168/4.maddesi gereğince 5 günlük süreden sonra yapıldığı görüldüğünden, bu borçlu hakkında istemin süre aşımından reddine karar vermek gerekirken işin esasının incelenerek borçlunun kötü niyetli de olduğu açıklanmak suretiyle isteminin reddine karar verilmesi yerinde ise de, bu durumda inkar tazminatına hükmedilemeyeceğinin de göz ardı edilmesi doğru değildir...” (HGK, E. 2009/252, K. 2009/295, T. 24.06.2009 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2006/417, K. 2006/4240, T. 03.03.2006 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı). İtirazın süresi içinde ileri sürülmüş olmasına rağmen, icra mahkemesine değil de icra dairesine yapılması halinde itirazın geçersiz olup, takibin kesinleşmesine ilişkin bkz. 12. HD, E. 1990/10471, K. 1991/3374, T. 18.03.1991 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

¹³⁶ Kuru, “Ödeme Emrine İtiraz”, s. 557-563.

borçlunun haksız yere haciz işlemlerine maruz kalmasına yol açan durumlar ortaya çıkabilmektedir. Zira ödeme emrinin tebliğinden itibaren on gün içinde itirazın geçici durdurulması kararı alınması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. İcra mahkemesinin itirazın geçici olarak durdurulması kararı verebilmesi için, borçlunun itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgeleri inceleyerek bir kanaate varması gerekir. Öte yandan, itirazın geçici olarak durdurulması kararının ardından borçlunun itirazı reddedilirse, borçlu takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir (İİK m. 169/a,6; m. 170/III). Buna karşın, borçlunun itirazının icra mahkemesince esasa ilişkin nedenlerle kabulü hâlinde kötü niyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. Belirtilen hususlar göz önünde bulundurulduğunda, kanun koyucunun, alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesini gözetmekle birlikte, borçlunun ciddi haksızlıklara maruz kalabilmesinin önüne geçemediğini belirtmek yerinde olacaktır¹³⁷. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, alacaklıya daha kolay ve seri şekilde alacağına ulaşması imkânının sağlanması isabetlidir. Fakat alacaklının, bu imkânları kötü niyetli şekilde kullanmasının önüne geçecek önlemlerin alınması suretiyle amacın gerçekleştirilmesi hakkaniyete uygun düşecektir.

Borçlu itiraz etmediği ve borcu ödemediği takdirde on gün içinde 74 üncü maddeye, itiraz edip de itirazı reddedildiği takdirde ise üç gün içinde 75 inci maddeye göre mal beyanında bulunmak zorundadır (İİK m. 168/I,6)¹³⁸.

¹³⁷ Üstündağ, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın takibi durdurulmasını eleştirmiştir. Kanun koyucu, hukukun temel prensiplerinden olan, ispat yükünün iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa ait olduğu ilkesine aykırı bir düzenleme getirmiştir. Kambiyo senedine dayanarak takip başlatan alacaklının, borçlunun itirazı üzerine alacaklı olduğunu ispat etmesi gerekir. Doğru çözüm, borçlunun imzaya itiraz etmesi halinde, takibin durması ve takibin geçici yürütülmesi imkânının alacaklıya tanınmasıdır (Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 390). Yardım ise, borca itiraz halinde, teminat karşılığında takibin derhal durdurulmasının yerinde olacağını belirtmektedir. Bu şekilde, bir yandan alacaklının hakları ihlal edilmeyecek, diğer yandan en azından ödeme gücü veya teminat gösterme gücü bulunan borçlunun haciz ve muhafaza işlemlerine maruz kalmasının önüne geçilmiş olur. Belirtilen imkânlarla sahip olmayan borçlunun geçici durdurma talebi hakkında karar verilinceye kadar takibin durdurulması yönünde düzenleme getirilebilir. İcra mahkemesince belirlenen makul süre içinde, borçlunun mal kaçırma ihtimaline karşılık caydırıcı bir ceza yaptırımı öngörülebilir. Böylece kısmen dahi olsa alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesi kurulmuş olacaktır. Buna karşılık, imzaya itiraz halinde, daha radikal düzenlemeler getirilmeli, alacaklıya haksız imza inkârı sebebiyle zarar etmemesini sağlamak amacıyla ek tedbirler sunularak imzaya itirazın takibi durdurulması yerinde olacaktır (Yardım, s. 97-98).

¹³⁸ Mal beyanında bulunulmaması halinde hapisle cezalandırılacağına ilişkin ihtar Anayasa Mahkemesi'nin İİK m. 337/I hükmünü kaldırması sebebiyle yaptırımsız kalmıştır (AYM, E. 2006/71, K. 2008/69, T. 28.02.2008 [RG. 16.04.2008, S. 26849]).

b. İtirazın Hukuki Niteliği

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz borçlu tarafından icra mahkemesine yapılır (İİK m. 168/4, 5; m. 169; m. 170/1). Başka bir deyişle, borçlu itirazını diğer cüzi ve külli takip yollarında olduğu gibi icra dairesine bildirmez, doğrudan icra mahkemesine bildirir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, diğer cüzi ve külli takip yollarından farklı olarak, itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. Bununla birlikte, borca ve imzaya itiraz halinde, icra mahkemesi hâkimi duruşmadan önce yapacağı incelemede, borçlunun itiraz dilekçesi kapsamından veya eklediği belgelerden edindiği kanaate göre itirazı ciddi görmesi halinde alacaklıya tebliğe gerek görmeden itiraza ilişkin esas hakkındaki kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına dosya üzerinden karar verebilir (İİK m. 169/a,II; m. 170/II). İtiraz kural olarak icra takip işlemlerini durdurmadiğundan, itiraz yargılaması duran takibe devam etme amacını taşımaz. Aksine itirazın kabulü icra takip işlemlerini olduğu yerde durdurur ve kararın kesinleşmesi ile takip iptal edilir. Bu açıdan, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz, diğer cüzi ve külli takip yollarına nazaran alacaklı açısından daha işlevseldir.

Borçlunun icra mahkemesine yaptığı bu itirazın hukuki niteliği tartışmalıdır. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın hukuki niteliği konusunda esas tartışma kendine özgü bir yol mu yoksa teorik anlamda dava mı olduğu noktasında toplanmaktadır. Bu anlamda, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz kurumunun istisnai niteliği diğer cüzi ve külli takip yollarından farklı bir değerlendirme yapmayı gerekli kılmıştır. Bununla birlikte, ne doktrinde ne de Yargıtay kararlarında bu konuda geniş bir değerlendirme yapılmıştır. Genel haciz yoluyla takipte itirazın kaldırılması kurumundan yararlanmak suretiyle bir değerlendirme yapmak mümkündür¹³⁹. Zira işlemler benzer olup mahkemenin sınırlı inceleme yapması ve verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi her iki kurumun ortak özellikleridir.

Doktrinde bir kısım yazarlar, itirazın kaldırılmasının kendine özgü bir yol olduğunu ifade etmektedir. Berkin¹⁴⁰, itirazın kaldırılması prosedürü çekişmeli bir

---

¹³⁹ Yardım, s. 110.

¹⁴⁰ Berkin, "İcra Hukuku", s. 22.

hususun çözümünü sağlasa da, davada olduğu gibi bir yargılama yürütülmediğinden ve etkileri bakımından maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden kendine özgü bir hukuki imkân olduğunu savunmuştur.

Üstündağ¹⁴¹, alacağın maddi hukuk bakımından mevcut olup olmadığına ilişkin bir inceleme yapılmadığını, senedin icra edilebilir olup olmadığı yönünde karar verildiği, itirazın kaldırılması kararının mahkeme hükmü niteliğinde olmadığını, borçlunun bu karara rağmen genel mahkemelerde dava açabileceğini, bu nedenle itirazın yargılamasının dava olmadığını ifade etmiştir.

Kuru¹⁴², itirazın kaldırılmasının, borçlunun borçlu olup olmadığının takip hukuku içinde tespit edilmesine yarayan, borçlunun itirazı ile duran (İİK m. 66) genel haciz yoluyla takibin devam edebilmesini sağlayan bir yol olduğu ifade etmiştir.

Yıldırım-Deren Yıldırım¹⁴³, itirazın kaldırılmasının dava olarak da nitelendirilebileceğini, fakat hükmün maddi hukuka etkiden yoksun olduğunu, zira itirazın kaldırılması kararı verilmesinin borçlunun itirazın iptali davası ya da menfi tespit ve istirdat davası açmasına engel olmadığını belirtmiştir.

Pekcanitez¹⁴⁴ her ne kadar çekişmeli olan bir hususun çözümünü sağlasa da itirazın kaldırılmasının bir dava olmadığını belirtmektedir. Zira yargılama genel hükümlere göre yürütülmemekte ve yargılama neticesinde verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir. İtirazın kaldırılması genel haciz yoluyla takip yapan alacaklının alacağını takip hukuku bakımından tespit etmektedir. Bu sebeple, itirazın kaldırılması, bazı yönlerden davaya benzemekle birlikte takip hukukuna özgü bir yoldur.

Uyar¹⁴⁵, itirazın kaldırılmasını, borçlunun itirazının ilamsız icra prosedürü içinde ortadan kaldırılmasını sağlayan kendine özgü bir hukuki yol olduğunu ifade etmiştir.

---

¹⁴¹ Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 111, dn. 327.

¹⁴² Kuru, bu tespitiyle bağlantılı olarak, yalnız davalar için düzenlenmiş olan gider avansına ilişkin hükümlerin (HMK m. 114/1-g; m. 120) itirazın kaldırılması talebi bakımından uygulama alanı bulamayacağını ifade etmektedir. Aynı şekilde, itirazın kaldırılması talebi bir dava olmadığından, icra mahkemesine tahkim itirazında bulunamaz (Kuru, “El Kitabı”, s. 276). Kuru’nun itiraza ilişkin aynı yöndeki görüşleri için bkz. Kuru, “El Kitabı”, s. 778-779.

¹⁴³ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 80.

¹⁴⁴ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 211. İtiraz bakımından aynı görüş için bkz. Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 412.

¹⁴⁵ Uyar, “İtiraz”, s. 524.

Yardım¹⁴⁶, itirazın hukuki nitelik itibariyle ihtilafı nihai olarak sonuçlandırma özelliği olmamasını belirleyici bulmaktadır. İtiraz etkisini ve sonuçlarını takip hukuku bakımından göstermektedir. Dolayısıyla, icra mahkemesi itiraz hakkında hüküm kursa dahi, alacaklı ile borçlu arasındaki ihtilaf daha önce incelemeye tabi olmamış gibi genel mahkemelerin önüne intikal edebilmesi teknik anlamda dava kavramından farklılık arz etmesine sebep olmaktadır. İtirazın yalnız takip borçlusu tarafından yalnız takip alacaklısına karşı açılabilmesi, beş günlük hak düşürücü süreye tabi olması, ödeme emrinin tebliğinden evvel itiraz yoluna başvurulamaması, İİK m. 72 hükmünün teorik olarak takibi durdurulmaması da dikkate alındığında borçlunun takibi durdurmak için itirazdan başka bir hukuki yolu bulunmamaktadır. Öte yandan, basit yargılama usulünde uygulanması gereken birçok usul hukuku hükmünün (dava ve cevap dilekçelerinin unsurlarının belirlenmesi, ıslah, feri müdahale, eski hale iade kurumları gibi) itiraz yargılamasında uygulanmamaktadır. İtirazın teknik anlamda dava olarak kabul edilmesi, itiraz yoluna başvurulduktan sonra menfi tespit davası açılması veya menfi tespit davası açıldıktan sonra itiraz yoluna başvurulması halinde derdestlik itirazı ileri sürülebilmesine neden olur. Bunun kabulü ise, takibi durdurmak amacıyla menfi tespit davası açmış olan borçlunun itiraz yoluna başvuramaması, itiraz yoluna başvurmuş olan borçlunun icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmesine engel olmak amacıyla menfi tespit davası açamaması sonucunu doğurur. Son olarak belirtmek gerekir ki, icra mahkemesinin mahiyet itibariyle mahkeme olarak kabul görmesi, niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulünün uygulanması, iki tarafın bulunması ve çekişmenin varlığı gibi özellikler itiraza dava niteliğini kazandırmamaktadır. Zira bu özellikler tek başına teknik anlamda davanın varlığını ortaya koymakta yetersizdir. Çekişmesiz yargı işleri de mahkemelerde görülmekte, basit yargılama usulüne tabi olmakta; birçok çekişmesiz yargı işlerinde iki taraf bulunmakta ve çekişme söz konusu olabilmektedir.

Diğer bir kısım yazarlar ise, itirazın kaldırılmasını dava olarak nitelendirmektedir. Önen¹⁴⁷, itirazın kaldırılmasının bir usuli inşai dava olduğunu belirtmektedir. Zira ödeme emrinin borçluya tebliği ile taraflar arasında usuli bir ilişki doğmaktadır. Borçlunun bu usuli ilişkiyi reddetmesi inşai bir hak olan ödeme emrine itiraz ile

---

¹⁴⁶ Yardım, s. 114, 116-118.

¹⁴⁷ Ergün Önen, **İnşai Dava**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981, s. 135-137.

mümkün olur. Borçlunun itirazı üzerine duran takibe devam edilebilmesi için itirazın kaldırılması talep edilir. İtirazın kaldırılması hukuki sonuçlarını maddi hukuk alanında değil, takip hukuku alanında doğurur. İtirazın kaldırılması talebi kabul edilirse, itirazla durmuş hukuki ilişki değişikliğe uğrar. Bu değişiklik, itirazın kalkması ve icra takibine devam edilmesi şeklinde tezahür eder.

Özcengiz¹⁴⁸, icra mahkemesinin duruşmalı olarak inceleme yaptığını ve asliye hukuk mahkemelerinde olduğu gibi başvurma harcına tabi olduğunu, yargılama masraflarının yatırılması gerektiğini belirterek itirazın kaldırılmasının bir dava olduğunu ifade etmiştir.

Karşlı¹⁴⁹, itirazın kaldırılmasını dava olarak nitelendirmiştir. Bu konuda en temel gerekçesi, icra mahkemesinin özel bir mahkeme olmasıdır. İcra mahkemesi, alacaklının talebi üzerine Kanun tarafından belirlenmiş objektif kurallara göre itirazın kaldırılması prosedürünü yürütmektedir. İcra mahkemesi, ihtilafı olan bu hususu basit yargılama usulüne göre sonuçlandıracaktır. Yargılama neticesinde verilen kararın kesin hüküm teşkil etmemesi itirazın kaldırılması talebinin dava olmadığı anlamına gelmez. Zira icra mahkemesi, önüne gelen ihtilafı yargılamanın tüm unsurlarını içinde barındıran şekilde çözmektedir. Belirtilen tüm bu nedenlerden göz önüne alındığında, itirazın kaldırılması esnasında alacaklının itirazın iptali davası açması halinde derdestlik itirazı ileri sürülebilmelidir.

Kiraz¹⁵⁰, itirazın kaldırılması talebinin alacağın takip hukuku bakımından mevcudiyetinin tespitine yönelmiş olan takip hukuku davası olduğunu savunmuştur. Dayanak olarak, itirazın kaldırılmasında icra mahkemesinin alacaklının talebiyle inceleme yapacağını, alacaklı ile borçlu arasındaki ihtilafın çözümlenmesinin amaçladığını, yargılama neticesinde alacaklının hakkının olup olmadığını tespit edilmesini, genel mahkemelerde olduğu gibi başvurma harcına tabi olmasını, aynı şekilde hukuk mahkemelerinde bazı davalarda olduğu gibi basit yargılama usulünün uygulandığını, kararın maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmemesinin itirazın kaldırılmasının dava olup olmadığı ile ilişkisiz olduğunu göstermektedir.

---

¹⁴⁸ Özcengiz, s. 73.

¹⁴⁹ Karşlı, "İcra İflas", s. 157-159.

¹⁵⁰ Kiraz, "İtirazın Kaldırılması", s. 40-43.

Yargıtay çoğu kararında itirazın kaldırılmasının bir dava olmadığını açıkça belirtmektedir¹⁵¹. Bazı kararlarında ise, bununla bağlantılı olarak, itirazın kaldırılmasını dava gibi değerlendirerek, itiraz dilekçesinde karşı tarafın adının belirtilmemesi halinde itirazın reddine karar verilmesini isabetsiz görmüş¹⁵²; aynı alacak için hem icra mahkemesinde itiraz yargılamasının görülmesinin hem de asliye hukuk mahkemesinde menfi tespit davası açılmış olmasının gerek icra mahkemesi gerekse genel mahkeme bakımından derdestlik oluşturmayacağına karar vermiş¹⁵³; icra mahkemesinde, menfi tespit davasının bekletici mesele yapılamayacağına hükmetmiştir¹⁵⁴; kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazı, borçlunun ilamsız icraya karşı koymasını sağlayan bir yol olarak nitelendirmiş¹⁵⁵. Bununla birlikte, Yargıtay birçok kararında ise, genel haciz yoluyla takibe ilişkin itirazın kaldırılması ve kambiyo

¹⁵¹ “İlamsız icra prosedürü içinde itirazın kaldırılması, borçlunun itirazı ile duran (m. 66) ilamsız icra takibine devam edilmesini sağlayan bir yol olup, **dava niteliğinde değildir..**” (HGK, E. 2011/12-641, K. 2011/218, T. 27.04.2011 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]); “İtirazın kaldırılması usulüne gelince; alacaklı itirazın kaldırılması için yetkili İcra Mahkemesi'ne başvurur ve bu başvuruyu dilekçe ile veya sözlü olarak yapabilir. **İtirazın kaldırılması bir dava olmadığı için**, alacaklının dilekçesinde (veya başvuru tutanağında), dava dilekçesinde yer alması gereken unsurların bulunması gerekmektedir. Ancak, alacaklı ve borçlunun isim ve adresleri ile borçluya karşı bir icra takibi yapıldığı, borçlunun ödeme emrine itiraz ettiği, bu itirazın haksız olduğu belirtilmeli ve borçlunun itirazının kaldırılması ile yüzde kırktan aşağı olmamak üzere tazminata mahkum edilmesi istenmelidir..” (HGK, E. 2008/12-256, K. 2008/237, T. 12.03.2008 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]); “Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlatılan takipte borca itiraz İİK'nın 169. ve sonraki maddelerine göre yapılır incelenir. Açıklanan bu niteliği itibari ile itiraz, HUMK'nın 178. maddesinde yazılı dava niteliğini taşımaz. Bu nedenle, itiraz dilekçesinde HUMK'nın 179. maddesinde öngörülen koşulların bulunması zorunlu değildir. Bir başka deyişle, itirazın incelenmesinde dava prosedürü uygulanmaz..” (12. HD, E. 2005/11789, K. 2005/15749, T. 15.07.2005 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]); 12. HD, E. 1985/7618, K. 1986/981, T. 30.01.1986 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 12. HD, E. 1983/5024, K. 1983/5181, T. 23.11.1983 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁵² “...itiraz dilekçesinde hangi dosyada yapılan takibe itiraz ettiği belirtilmiştir. Dilekçede o dosyada takibi yapan kimsenin adının unutulması, daha sonra da bunun tamamlanması sonuca etkili değildir. İtirazın bir dava gibi değerlendirilerek sonuca etkisi bulunmayan usul hatasının itirazın reddine gerekçe yapılması doğru değildir..” (12. HD, E. 1991/10972, K. 1992/4176, T. 01.04.1992 [Talih Uyar, **Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, (“Şerh”), C. IX, Bilge Yayınevi, 3. Baskı, İzmir, 2009, s. 1635-1636]).

¹⁵³ “Borçlunun Asliye Hukuk Mahkemesinde imzayı da inkar ederek menfi tespit davası açmış bulunması, merciin talepleri incelemesini etkilemez. İcra Tetkik Mercii'indeki itiraz bir dava olmadığından, bu yönde verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm sayılmaz. Bu nedenle de aynı alacak için Asliye Hukuk Mahkemelerinde dava açılmış olması, gerek Tetkik Mercii'nde gerek mahkemede derdestlik oluşturmaz ve derdestlik itirazına konu teşkil etmez..” (12. HD, E. 1997/7561, K. 1997/7772, T. 30.06.1997 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1835-1836]).

¹⁵⁴ “Genel hükümler uyarınca menfi tespit davası takip hukukuna göre ve basit usulde yargılama yapılan icra mahkemesinde bekletici mesele yapılamaz..” (12. HD, E. 2006/11878, K. 2006/12654, T. 04.07.2006 [Halman Çetin, s. 306-307]).

¹⁵⁵ 12. HD, E. 2012 / 1772, K. 2012 / 22488, T. 26.06.2012 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin itiraz kurumu hakkında açıklama yapmamış, fakat “dava” terimini kullanmıştır¹⁵⁶.

Kanaatimizce, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz kurumu ihtilafı olan hususları çözmekle birlikte, hukuki sonuçlarını takip hukuku bakımından doğurmaktadır. İtiraz yargılaması İİK m. 18/I uyarınca niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulüne tabidir. Bu bağlamda, İcra İflas Kanunu’nun her bir takip yoluna ilişkin getirdiği özel düzenlemeler göz ardı edilemez. İtiraz yargılamasında basit yargılama usulünde cari olan birçok usul hukuku hükmü (dava ve cevap dilekçelerinin unsurlarının belirlenmesi¹⁵⁷, ıslah¹⁵⁸, feri müdahale, eski hale iade kurumları gibi) uygulanmamaktadır¹⁵⁹. İtiraz, sınırlı delillerle şekli hukuk kuralları çerçevesinde incelenmekte olup alacağın ödenmesine ilişkin karar tüm yönleri gözetilen bir yargılama neticesinde verilmemektedir. Bu nedenle, itirazı reddedilen borçlu genel mahkemelerde menfi tespit davası açmak suretiyle borcunun olmadığını tespit ettirebilir (İİK m. 169/a,V, c. 1; m. 170/III, c. 3). Aynı şekilde, itirazın kabulü, alacaklının genel mahkemelerde alacağını hüküm altına almasına engel olmaz (İİK m. 169/a,VI; m. 170/III, son cümle; m. 72). Belirtilen tüm bu hususlar dikkate alındığında, İcra mahkemesinin özel mahkeme olması, başvurma harcına tabi olması, duruşmalı inceleme yapılması, basit yargılama usulünün uygulanması, itirazı teknik anlamda dava olarak kabul etmek için yeterli değildir.

c. İtirazın Etkisi

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz, satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın etkisi

¹⁵⁶ HGK, E. 2006/682, K. 2006/12-682 T. 08.11.2006 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); HGK, E. 1995/12-13, K. 1995/264, T. 05.04.1995 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁵⁷ “.. itiraz, HUMK.nun 178. maddesinde yazılı dava niteliğini taşımaz. Bu nedenle itiraz dilekçesinde HUMK.nun 179. maddesinde öngörülen koşulların bulunması zorunlu değildir. Bir başka deyişle itirazın incelenmesinde dava prosedürü uygulanmaz. Mahkemece, icra dosyasındaki gerçek alacaklıya tebligat yapılarak başvurunun incelenip sonuçlandırılması gerekir. Aksinin kabulü, itiraz süresi geçeceğinden hak kaybına sebep olur..” (12. HD, E. 2005/11789, K. 2005/15749, T. 15.07.2005 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

¹⁵⁸ “Borçlunun icra mahkemesine yaptığı başvuru, İİK.nun 170. maddesine dayalı imzaya itiraz olup, teknik anlamda bir dava değildir. Bu sebeple HMK.nun 176 vd. maddelerinde düzenlenen ve dava prosedüründe tatbiki mümkün olan ıslah müessesesinin imzaya itiraz hakkında uygulanma olanağı yoktur..” (12. HD, E. 2014/26443, K. 2015/178, T. 12.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

¹⁵⁹ Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 111; Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 251-252; Yazar, s. 51; Uyar, “İtiraz”, s. 14.

borca itiraz ve imzaya itiraz bakımından ayrı ayrı düzenlenmiştir (İİK m. 169/I; m. 170/I). Ayrıca yetki itirazı da satıştan başka icra işlemlerini durdurmuyacaktır (İİK m. 168/I,5). Başka bir deyişle, borçlunun usulüne uygun şekilde itiraz etmiş olması, ödeme emrinin tebliğinden itibaren başlayan on günlük sürenin ardından takip işlemlerine devam edilmesine engel olmaz (İİK m. 168/I,2). Fakat icra mahkemesi karar verinceye kadar satış işlemi yapılamaz¹⁶⁰. Satış işlemi yapılamayacağından paraların paylaşılması safhasının da evleviyetle duracağını ifade etmek gerekir¹⁶¹. Başka bir deyişle, icra veznesine satıştan başka bir yol ile girmiş olan paranın¹⁶² alacaklıya ödenmemesi gerekir.

Bununla birlikte, icra mahkemesi, resen veya talep üzerine icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 169/a,II; m. 170/II)¹⁶³. Bu halde, icra mahkemesi itirazın reddine karar verirse, alacaklının talebi üzerine borçlu yüzde yirmi oranında tazminata mahkûm edilir (İİK m. 169/a,VI; m. 170/III).

İmzaya itiraz halinde, icra hâkimi, duruşmadan önce yapacağı incelemede, borçlunun itiraz dilekçesi kapsamından veya eklediği belgelerden (delil tespiti yoluyla alınmış bilirkişi raporu gibi) edindiği kanaate göre itirazı ciddi görürse, alacaklıya tebliğe gerek görmeden itiraza ilişkin esas hakkındaki kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına dosya üzerinden karar verebilir.

---

¹⁶⁰ Kanun'a aykırı şekilde satış işleminin gerçekleştirilmesi halinde şikâyet yoluna başvurulabilir: "İİK'nun 170/1. maddesi hükmüne göre, süresinde yapılan itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesinleşmeden, borçluya ait malların 2.5.1994 tarihinde satılmış olması, yasanın emredici hükmüne aykırıdır.." (12. HD, E. 1995/3524, K. 1995/3390, T. 13.03.1995 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1379]).

¹⁶¹ Postacıoğlu-Altay, s. 852, dn. 37. Yargıtay 26.05.1988 tarihli bir kararında icra veznesine girmiş olan paranın alacaklıya ödenmesine hükmetmiştir: 12. E. 1988/9072, K. 1988/6799, T. 26.05.1988 (Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1380).

¹⁶² İİK m. 9/I uyarınca, İcra ve iflas dairelerine yapılacak her türlü nakdi ödeme, Adalet Bakanlığı tarafından uygun görülecek bankalarda icra ve iflas dairesi adına açılan hesaba yapılır. Haciz sırasında, borçlu veya üçüncü kişiler tarafından yapılan ödeme nedeniyle tahsil edilen paralar, en geç tahsilâtın yapıldığı günü takip eden ilk iş günü çalışma saati sonuna kadar banka hesabına yatırılmak üzere icra veya mahkeme kasalarında muhafaza edilir.

¹⁶³ Kuru, "El Kitabı", s. 782; Postacıoğlu-Altay, s. 854; Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1324; Helvacı, "Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları", s. 181. Yardım'a göre, olması gereken hukuk bakımından, ya kanun metnine talep üzerine takibin geçici olarak durdurulmasına karar verilmesinin eklenmesi ya da takibin resen geçici olarak durdurulması halinde inkâr tazminatına hükmedilmeyeceğinin düzenlenmesi yerinde olacaktır (Yardım, s. 99).

Borca itiraz halinde, icra hâkimi, borçlunun itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgelerden (özellikle kambiyo senedinin üzerindeki ve arkasındaki yazılardan¹⁶⁴) borcun itfa edildiği veya ertelendiği ya da senedin metninden zamanaşımına uğradığı veya borçlunun borçlu olmadığı yahut icra dairesinin yetkili olmadığı kanaatine varırsa, itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir.

Geçici olarak durdurma kararının hukuki niteliği doktrin¹⁶⁵ ve Yargıtay¹⁶⁶ tarafından ihtiyati tedbir mahiyetinde kabul edilmektedir. Geçici hukuki koruma, nihai hukuki koruma sağlanıncaya kadar yararlanılabilecek bir hukuki yoldur. Geçici hukuki korumanın temel iki türü ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz olmakla birlikte, delillere yönelik geçici hukuki koruma olarak delil tespiti, diğer kanunlarda yer alan muhafaza tedbirleri ve geçici düzenleme niteliğindeki kararlar gibi geçici hukuki korumalar¹⁶⁷ da bulunmaktadır (HMK m. 406).

¹⁶⁴ Kuru, “El Kitabı”, s. 782; Postacıoğlu-Altay, s. 854.

¹⁶⁵ Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, (“İcra İflas”), C. II, Yenilenmiş 3. Baskı, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1990, s. 1699; Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 393; Muşul, “İcra İflas”, C. II, s. 1234; Muşul, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”, s. 629; İbrahim Ercan, **Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir**, (“İhtiyati Tedbir”), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1992, s. 72; Hülya Taş Korkmaz, **Türk Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 1995, s. 77; M. Nezir Özcengiz, **Tetkik Mercii**, Fon Matbaası, Ankara, 1975, s. 93; M. Kamil Mutluay, “Kambiyo Senetlerine Dayalı Özel Takip Yolunda Borçlunun Borca İtirazı ve Sonuçları”, **Yargıtay Dergisi**, Temmuz, 1979, C. V, S. 3, ss. 557-578, s. 569; Helvacı, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, s. 181; Emine Halman Çetin, **İcra Hukukunda Kambiyo Senetlerine İtiraz ve Şikâyet Yolları**, Güncel Yayınevi, İzmir, 2008, s. 15; Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1384; Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 409; Cengiz Serhat Konuralp, **İcra ve İflas Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 86-88; Karlı, “İcra İflas”, s. 380,383-384; Üstündağ, s. 393; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 274,275; Ergün, s. 13.

¹⁶⁶ “İcra mahkemesi kararları kesin hüküm niteliği taşımadığından borca ve imzaya itirazın incelenmesi sırasında sahtelik iddiasına dayalı olarak genel mahkemelerde açılan davaların bekletici mesele yapılamayacağı gibi takibin durdurulmasına da karar verilemeyeceği, yalnızca itirazın esasına ilişkin karara kadar icra takibinin muvakkaten durdurulmasına karar verilebileceği, ancak genel mahkemeden alınacak ihtiyati tedbir kararı ile icra takibinin durdurulmasının mümkün olacağına, takibin kesinleşmesi öncesi veya sonrasında takibe konu senedin sahteliğinin iddia edilmesinin, HMK’nun 209. maddesi uyarınca takibin durdurulması sonucunu doğurmayacağına..” (12. HD, E. 2014/19715, K. 2014/26659, T. 10.11.2014 [Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı]). “İİK’nun 169a/2. maddesine uygun biçimde verilen tedbir niteliğindeki satışın (takibin) durdurulmasına dair 8.10.1984 tarihli merci kararının temyizi kabil bulunmadığından...” (12. HD, E. 1985/1439, K. 1985/7346, T. 24.09.1985 [Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1699]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 1970/8983, K. 1970/988, T. 08.10.1970 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14799-14800).

¹⁶⁷ Aile Hukuku’na özgü bu nitelikteki geçici hukuki korumalar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Evrim Erişir, **İhtiyati Tedbir Türleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2010, s. 225-249.

Gerek geçici hukuki korumalar gerekse geçici olarak durdurma kararı, asıl hukuki korumadan önce veya asıl hukuki koruma devam ederken talep edilebilir. Bununla birlikte, geçici olarak durdurma kararı, geçici hukuki koruma olan ihtiyati tedbir ve ihtiyati hacizden farklılık arz etmektedir. Öncelikle, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararına talep üzerine hükmedilir. Buna karşılık, itiraz yargılamasında, icra mahkemesi, talep olmasa bile geçici olarak durdurma kararı verebilir¹⁶⁸. İhtiyati tedbirin konusu para alacağı dışında kalan mal, hak ve alacaklar iken, ihtiyati haczin konusu kaynağı ve sebebi ne olursa olsun para alacaklarıdır. İhtiyati tedbir, özellikle uyuşmazlık konusu mal, hak ve alacak üzerinde uygulama alanı bulup HMK m. 389-399 hükümlerinde düzenlenirken, ihtiyati haciz, para alacağını korumak amacıyla herhangi bir malvarlığı üzerinde haciz konulması olup, İİK m. 257-268 hükümlerinde düzenlenmektedir. Geçici olarak durdurma kararının konusu ise icra takibidir ve yalnız borçlunun itirazının incelenmesi safhasında görülür¹⁶⁹. Geçici olarak durdurma kararı, icra mahkemesinin ön kanaatine göre verilen borçlunun mallarının haczini veya haczedilen paranın alacaklıya ödenmesini önleyen bir karardır. İcra mahkemesinin takdirine bağlı olan geçici durdurma kararı, borçlunun itirazını kanıtlamak için sunduğu belgelerden borcun veya imzanın henüz alacaklıya ait olup olmadığı anlaşılmadan önce verilen bir karardır¹⁷⁰. İhtiyati tedbir ve ihtiyati haczin koşullarından biri maddi hukuka dayanan bir talebin varlığı iken, geçici olarak durdurma kararında böyle bir talebin iddiası ve yaklaşık ispat düzeyinde ispatı söz konusu değildir. İhtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları kural olarak, kararın icrası safhasını gerektirmektedir. İhtiyati tedbir bakımından, konusu bir şeyin verilmesi ya da bir işin yapılması olduğu takdirde edim geçici olarak yerine getirilirken, ihtiyati haciz bakımından, borca yetecek miktarda malvarlığına el konulmaktadır. Oysa geçici olarak durdurma kararı, verildiği anda hüküm ve sonuçlarını doğurur. Başka bir deyişle, geçici olarak durdurma kararının hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için cebri icra işlemine gerek yoktur.

¹⁶⁸ Yardım, icra mahkemesinin resen geçici olarak durdurma kararı vermesi halinde, yüzde yirmi oranında inkâr tazminatına hükmedilmesini eleştirmektedir. Bununla bağlantılı olarak, ihtiyati tedbir kararının aksine, geçici olarak durdurma kararına karşı tazminat davası açılmayacağını ifade etmektedir. Zira geçici olarak durdurma kararı verilmiş olması, borçlu aleyhine yüzde yirmi oranında tazminata hükmedilmesinin ön şartıdır. Alacaklının uğradığı zarar hükmedilen tazminattan karşılanmaktadır (Yardım, s. 99,102).

¹⁶⁹ Yardım, s. 100.

¹⁷⁰ Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1234; Muşul, "Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip", s.629; Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s.1384; Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 393, Yıldırım, Deren-Yıldırım, İcra, s. 274

Ayrıca, İcra İflas Kanunu'nda ihtiyati tedbirlere ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, icra mahkemelerinin ihtiyati tedbir mahiyetinde karar verip veremeyeceği tartışılmıştır. Kanunda açıkça düzenlenen hallerde, icra mahkemesi, uyuşmazlığın çözümü sırasında, ihtiyati tedbir niteliğinde kararlar verebilir (İİK m. 97/I,II,III). Şekli hukukun bir dalı olan İcra İflas Hukuku'na ilişkin kurallar esas itibariyle emredici niteliktedir. Bu nedenle, kıyasın ancak açık kanuni atıf hallerinde ve tahdidi olmayan alanlarla sınırlı olarak yapılabileceği görüşü benimsendiğinde, ihtiyati tedbir müessesesi İcra İflas Hukuku'nda düzenlenmediğinden açık atıf halleri saklı kalmak üzere kıyas yapılamayacağı sonucuna varılabilir¹⁷¹. Zira icra mahkemeleri sınırlı bir inceleme yürütmekte olup, kural olarak tanık dinleyemez¹⁷² ve yemin teklif edemez¹⁷³, bilirkişiye istisnai olarak başvurulabilir¹⁷⁴. Belirtilen hususlar çerçevesinde, geçici olarak durdurma kararının takip hukukuna özgü geçici hukuki koruma olduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

İtirazın geçici olarak durdurulmasının kabulü veya reddi kararı ara karar niteliğinde olduğundan kanun yoluna başvurulamaz¹⁷⁵. HMK m. 394/V gereğince, ihtiyati tedbir kararına itiraz üzerine verilen karara karşı kanun yoluna başvurulabilir. Bu düzenleme, ihtiyati tedbir kararının dava esnasında talep edilmesi halinde, ara karar aleyhine kanun yoluna başvurma imkânını tanıyan özel bir hüküm özelliği göstermektedir. Daha önce belirtildiği üzere, geçici olarak durdurma kararı teknik anlamda ihtiyati tedbir mahiyetinde olmadığından, mezkûr düzenlemenin geçici olarak

¹⁷¹ Karşlı, "İcra İflas", s. 90; Konuralp, s. 28; Erişir, s. 249; Yardım, s. 101.

¹⁷² "İcra Tetkik Mercii "takip hukukuna ilişkin uyuşmazlıkları çözme görevini yerine getirirken kural olarak tanık dinleyemeyeceğinden dar (sınırlı) yetkili olup, sahtelik iddiasını incelemesi hakkındaki yetkisi genel mahkemeye göre kısıtlıdır.." (HGK, E. 2003/12-3, K. 2003/28, T. 22.01.2003 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

¹⁷³ "Dar yetkili mercide yemin tevcih edilemez. Bu yoldaki usûli hata esasa etkili görülmediğinden bozma sebebi sayılmamıştır.." (12. HD, E. 1986/6946, K. 1987/2454, T. 23.02.1987 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

¹⁷⁴ "Takip dayanağı belge İİK 68. maddesinde yazılı kayıtsız, şartsız borç ikrarını havi belge değildir. İİK'nun 145 ve takip eden maddelerinde borcun miktarını tespit yönünden mercie yetki verilmiş değildir. Mercie gayrimenkul rehnine ait İİK. 150a maddesi uygulanamaz ve bilirkişi tetkikatı yaptırılamaz. İİK'nun 141. maddesi yoluyla uygulanması gerekli aynı Kanun'un 67. maddesi gereğince itirazın iptali davası açılması gerekir.." (12. HD, E. 1985/11845, K. 1986/5552, T. 12.05.1986 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

¹⁷⁵ Karşlı, "İcra İflas", s. 384; Ergün, s. 108; Konuralp, s. 88-89. Ayrıca bkz. 12. HD, E. 2012/12775, K. 2012/17850, T. 28.05.2012 (Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası).

durdurma bakımından uygulanması mümkün değildir¹⁷⁶. Başka bir deyişle, bir ara karar olan geçici olarak durdurma kararına karşı kanun yoluna başvurulamaz. Öte yandan, geçici olarak durdurma kararına karşı kanun yoluna başvurulmaması, istisna hükümlerin dar yorumlanması gerektiğine ilişkin ilkeye de uygun düşmektedir.

Bu noktada şu hususa değinmekte fayda var ki, İİK m. 113/I hükmü, alacaklı talep etmeden borçlunun talebiyle de satış yapılabileceğini düzenlemektedir. Ayrıca, İİK m. 113/II hükmünde icra memurunun kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman karar verebileceği düzenlenmektedir. Her ne kadar İİK m. 169/I ve m. 170/I hükümlerinde satış işlemlerinin duracağı belirtilmiş ise de, İİK m. 113/I bakımından satış işlemlerinin duracağına ilişkin kuralın borçlu lehine olmasından, İİK m. 131/II bakımından alacaklı ve borçlunun çıkarlarının gözetilmesinden kaynaklı olarak, bu hallerde satış işlemlerinin gerçekleştirilmesi mümkün olmalıdır¹⁷⁷.

İcra mahkemesinin takibin geçici olarak durdurulmasına ilişkin kararı, hükmün lafzına göre, itirazın esası hakkında karar verilinceye kadar devam eder (İİK m. 169/a,2; m. 170/I)¹⁷⁸. İcra mahkemesi, itirazın reddine karar verdiği takdirde, alacaklı kararın kesinleşmesini beklemeden takibin devamını talep edebilir (İİK m. 169/a,VII). Burada

---

¹⁷⁶ Yargıtay da HMK m. 394/V hükmünün geçici olarak durdurma kararı bakımından uygulanamayacağına hükmetmiştir: “İmzaya itiraz hakkında uygulanması gereken, İİK. nun 170.maddesi uyarınca itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. İcra mahkemesi, borçlunun itiraz dilekçesi kapsamında veya eklediği belgelerden edindiği kanaate göre itirazı ciddi görmesi halinde itirazla ilgili kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir. Bu maddeye göre icra mahkemesince takibin geçici olarak durdurulması yönünde verilen karar, HMK. nun 389 ve müteakip maddeleri kapsamında olmayıp, İcra ve İflas Kanununda özel olarak düzenlenmiş, takip hukukuna özgü bir karardır. Bu nedenle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 394.maddesinin olayda uygulanma imkanı yoktur. İcra mahkemelerinin verdikleri kararların hangilerinin temyiz edilebileceği 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 363.maddesinde tahdidi olarak sayılmış olup, İİK. nun 170.maddesine dayalı olarak icra takibinin geçici olarak durdurulması talebinin reddi ya da kabulüne dair kararlarının temyiz edilebileceğine dair anılan maddede ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda her hangi bir hüküm bulunmadığından, temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir..” (12. HD, E. 2012/12775, K. 2012/17850, T. 28.05.2012 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

¹⁷⁷ Yardım, s. 94. Yargıtay bir kararında hacedilmiş canlı hayvanların satılmasına, ancak paranın alacaklıya ödenmemesine hükmetmiştir: “İİK’nun 170/1. maddesine «imzaya itiraz satıştan başka icra takip muamelelerini durdurmaz» hükmü getirilmiş ise de, Konya İcra Tetkik Mercii Hakimliğinin 7.12.2000 tarih ve 2000/2499-2474 sayılı kararı ile «hacedilen canlı hayvanların muhafazasının güçlüğü» nedeniyle İİK’nun 113. maddesine dayalı olarak «canlı hayvanların satılarak, parasının icra dosyasına yatırılıp bu paranın dava sonuna kadar alacaklıya ödenmemesine» karar verildiğinden..” (12. HD, E. 2001/6203, K. 2001/6651, T. 19.04.2001 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 15038]).

¹⁷⁸ Yardım’a göre, geçici olarak durdurma kararı, geçici hukuki koruma olduğundan icra mahkemesi nihai kararı verinceye kadar devamlılık arz edeceğini ifade etmek yerinde olmaz. İcra mahkemesi, aksi kanaate vardığı takdirde gerekçeli olarak geçici olarak durdurma kararını kaldırabilmelidir (Yardım, s. 101).

genel hüküm niteliğinde olan İİK m. 363/IV ve m. 364/III uygulanmaz¹⁷⁹. Fakat borçlu İİK m. 33/III uyarınca teminat göstererek takibin durmasını sağlayabilir. İcra mahkemesi, itirazın kabulüne karar verdiği takdirde, icra takibi durur ve kararın kesinleşmesiyle birlikte takip iptal edilir (İİK m. 169/a,V; m. 170/III).

d. İtiraz Sebepleri

(1) Yetki İtirazı

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte İİK'da özel bir yetki kuralı öngörülmemiştir¹⁸⁰. Bu nedenle, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte İİK m. 50 uygulama alanı bulur. Daha önce değinildiği üzere, İİK m. 50 uyarınca, para veya teminat borcu için takipte Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun yetkiye dair hükümleri kıyas yolu ile uygulanır. HMK m. 447/2 gereği HUMK'a yapılan atıflar HMK'ya yapılmış sayılacağından, ilamsız icrada yetkili icra dairesi HMK'nın yetkiye ilişkin hükümlerine göre (HMK m. 5-19) belirlenecektir¹⁸¹. Ayrıca takibe esas olan sözleşmenin yapıldığı icra dairesi de takibe yetkilidir (İİK m. 50/I, c. 2).

Belirtmek gerekir ki, bir görüşe göre, İcra İflas Hukuku, Medeni Usul Hukuku'ndan bağımsız bir hukuk dalı olduğu için, Medeni Usul Hukuku'na ilişkin hükümler fakat açık atıf hallerinde uygulanabilecektir¹⁸². Bu bağlamda, ilk olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte kesin yetki kuralı öngörülmediğinden, İİK m. 50 hükmünün atfı gereğince HMK m. 6/I uygulanır. Buna göre, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte genel yetki kuralı olarak borçlunun yerleşim yeri icra dairesi yetkilidir^{183,184}. Bununla birlikte, HMK m. 7/I

¹⁷⁹ Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1385; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 277.

¹⁸⁰ "Borçlunun icra mahkemesine yaptığı yetki itirazı zamanaşımını kesmez.." (12. HD, E. 2009/13039, K. 2009/13778, T. 23.06.2009 [Kuru, "El Kitabı", s. 786, dn. 157]).

¹⁸¹ "Davalar ve icra takipleri açısından ayırım yapılmadan uygulanacak genel nitelikte, ayrıca bazı dava ve takip biçimlerinde söz konusu olan özel nitelikte yetki kuralları mevcuttur. Özel yetki kuralları genel yetki kuralını bertaraf etmez, aksine onun yanında ve ona ilaveten uygulama alanı bulur.." (HGK, E. 1982/12-524, K. 1984/522, T. 09.05.1984 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

¹⁸² Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 98; Üstündağ, "Yetki İtirazı", s. 250; Postacıoğlu-Altay, s. 203.

¹⁸³ Kuru, "El Kitabı", s. 762; Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 894-896; Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1175; Karşlı, "İcra İflas", s. 368; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 405. Yıldırım-Deren Yıldırım, TTK m. 755 gereğince senedin kabul veya ödeme için ibraz etmek, protesto çekmek, poliçenin bir nüshasının verilmesini istemek gibi belirli bir kişi nezdinde yapılacak olan bütün işlemlerin, borçlunun ticaret yerinde ve böyle bir yeri yoksa konutunda yapılması gerektiğine ilişkin hükmün emredici nitelikte olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borçlunun ticaret yerinin veya konutunun bulunduğu yerin kesin yetkili olduğunu belirtmişlerdir (Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 271).

uyarınca, kambiyo senedi borçlusu birden fazla ise takip, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Fakat dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır. Yargıtay'a göre, borçlulardan birinin ikametgâhında takip başlatılmak için borçlulardan biri bakımından genel yetki kuralı dışında (özel yetki kuralları, yetki sözleşmesi gibi) herhangi bir yetki kuralının bulunmaması gerekir¹⁸⁵. Başka bir deyişle, borçlulardan birinin yerleşim yerine göre belirlenecek yetkili icra dairesinin HMK m. 6/I uyarınca yetkili olması gerekir.

İkinci olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takiplerde, kambiyo senedinin dayandığı hukuki ilişkinin yetki kurallarının tespitinde rol oynamaz¹⁸⁶. Bu tespit, kıymetli evrakta hakkın niteliği, hangi anda ve nasıl doğduğu, tedavül zincirinde yer alan kişilerin hak ve sorumluluklarının belirlenmesi hususlarında farklı teorilere göre değişmektedir¹⁸⁷. Türk doktrininde benimsenen esas teori sözleşme teorisidir¹⁸⁸.

---

¹⁸⁴ Düzenleyen aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatılacak ise, düzenleyenin yerleşim yeri icra dairesi, ciranta aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatılacak ise cirantanın yerleşim yeri icra dairesi yetkilidir (Seyithan Deliduman-Şafak Narbay, "Kambiyo Senetlerinden Çeke Dayanarak Yapılan Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Yetkili İcra Daireleri", **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı**, Beta Yayınları, C. I, İstanbul, 2001, ss. 627-643, s. 631, dn. 13).

¹⁸⁵ "... anılan hüküm yalnız, borçlulardan birini ikametgâhındaki (onun için genel yetkili) icra dairesinde takip yapılması hali içindir. Borçlulardan biri için özel yetkili bir icra dairesinde takip yapılması halinde HUMK m. 9/2. maddesi 1. cümlesi hükmü uygulanmaz." (12. HD, E. 1999/13404, K. 1999/15099, T. 26.11.1999 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 1309-1310]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2006/5663, K. 2006/8513, T. 20.04.2006 (Oskay-Koçak-Deynekli-Doğan, C. I, s. 902). Yargıtay bir kararında borçlulardan birinin yerleşim yeri olduğu iddiasıyla başlatılan icra takibi neticesinde borçluya tebligat yapılamamasına karşı diğer borçluların yetki itirazında bulunabileceğine hükmetmiştir: "İcra takibi Ali İhsan Atak ve Meriç Tumluer aleyhine başlatılmıştır. Takip dayanağı çekte muhatap banka Gediz, keşide yeri Uşak'tır. Borçlu Tumluer'in adresi Abdi İpekçi Caddesi-Tarsus olarak gösterilmişse de, bu şahsa ödeme emri tebliği gerçekleştirilmemiştir. Bu durumda zorunlu takip arkadaşlığı nedeni ile, borçlulardan biri hakkında kesinleşmiş bir yetkiden söz edilemez. Diğer borçlu Ali İhsan Atak yasal süresinde yetki itirazında bulunduğu, dayanak çek'e göre de Tarsus'un yetkili olmadığı anlaşıldığına göre, istemin reddi isabetsizdir." (12. HD, E. 1997/11872, K. 1997/12047, T. 03.11.1997 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 1320]).

¹⁸⁶ "HUMK'nun 17. maddesi, gerçek ve tüzel kişilerin muhtelif mahallerde şubeleri bulunduğu takdirde, o şubenin muamelelerinden dolayı iflas davası hariç olmak üzere o şubenin bulunduğu mahalde dahi dava ikame olunabileceğini öngörmüş ise de, bu hüküm kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takiplerde uygulanamaz. Zira takibe dayanak yapılmayan belgeler esas alınarak ve çekin verildiği hukuki ilişki irdelenerek yetkili icra dairesi belirlenemez." (12. HD, E. 2010/18788, K. 2010/195, T. 12.01.2010 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

¹⁸⁷ Teoriler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Sami Karahan-Zekeriyya Arı-Hayri Bozgeyik-Tahir Saraç-Mücahit Ünal, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncellenmiş 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2014, s. 190-192, 34-41; Reha Poroy-Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 55-64.

¹⁸⁸ Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncelleştirilmiş 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013, s. 25-28; Hüseyin Ülgen-Mehmet Helvacı-Abuzer Kendigelen-Aslan Kaya, **Kıymetli Evrak Hukuku**,

Şöyle ki, kambiyo senedinin düzenlenmesi ile birlikte, kambiyo senedinin verilmesine sebep olan ilişkiden bağımsız bir hukuki ilişki meydana gelmektedir¹⁸⁹. Senedin düzenlenmesi ve imzalanması kambiyo senedinin oluşumu için yeterli değildir. Kambiyo senedinin tamamlanması için, senedin bir sözleşme ile ilk alıcısına verilmesi gerekir. Kambiyo senedinin teslimine ilişkin sözleşme kurucu niteliktedir. Böyle bir sözleşme olmaması halinde, başka bir deyişle, senedin irade dışında iyi niyetli üçüncü kişinin eline geçmesi halinde ise, bu durum iyi niyetli hamile karşı def'i olarak ileri sürülemeyecektir¹⁹⁰. Kambiyo senedi borçlusunun bu halde dahi sorumlu tutulmasının nedeni, senedin iyi niyetli üçüncü kişilerin bu görünüme itimat ederek iktisap etmelerini mümkün kılan şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Bu noktada, sözleşme teorisinin eksikliklerinin özellikle def'iler bakımından hukuki görünüş teorisi ile tamamlandığı görülmektedir. Öte yandan, hamiline yazılı senetlere ilişkin TTK m. 659/II hükmü bakımından sözleşme teorisi ve onun tamamlayıcısı olan hukuki görünüş teorisi bertaraf edilmiş, kreasyon teorisine¹⁹¹ yaklaşılmıştır¹⁹². Buna göre, hamiline yazılı senetler bakımından iyi niyetli üçüncü kişilere karşı kambiyo sözleşmesinin bulunmadığı yönünde bir def'i ileri sürülemeyecektir. Bu düzenleme ile bilinçli olarak hamiline yazılı senetlere büyük bir dolaşım gücü kazandırılmıştır¹⁹³.

Belirtilen hususlar çerçevesinde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takiplerde, kambiyo senedine dayanak teşkil eden hukuki ilişki hariç kalmak üzere, kambiyo senedinin doğurduğu sözleşmesel hukuki ilişki dikkate alınarak HMK m. 10

Güncellenmiş 7. Bası'dan 8. Tıpkı Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 87-91; Poroy-Tekinalp, s. 64-70; Karahan(Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal), s. 44-45.

¹⁸⁹ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuk Dersleri-II, Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri)**, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1957, s. 59-60; Hayri Domaniç, **Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması**, TTK Şerhi, C. IV, Eskin Matbaası, İstanbul, 1990, s. 86-89; Poroy-Tekinalp, s. 135; Öztan, s. 73; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 86-92; Karahan(Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal), s. 24-27.

¹⁹⁰ Senedi elinde bulunduran üçüncü kişinin hakları TTK m. 747, m. 774, m. 879 hükümlerinde senet çeşitlerine göre ayrı ayrı düzenlenmiştir.

¹⁹¹ Kreasyon teorisi, Alman hukukçu Kuntze tarafından ileri sürülmüştür. Bu teoriye göre, kıymetli evraka bağlı hak ve borç tek taraflı bir hukuki işlemle, başka bir deyişle, şekli şartları haiz olan bir senedin imzalanması ile doğar. Bu nedenle, senedin irade dışı elden çıkması halinde dahi düzenleyen borç altına girecektir. Kreasyon teorisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Poroy-Tekinalp, s. 61; Karahan(Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal), s. 37-38; Öztan, s. 25.

¹⁹² Poroy-Tekinalp, s. 70; Karahan(Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal), s. 45.

¹⁹³ Hayoz Meier-Hans Caspar Crone, Wertpapierrecht, 2. Aufle, Bern, 2000 (Poroy-Tekinalp, s. 70, dn. 45'ten naklen).

hükmü uygulanacaktır¹⁹⁴. Bu halde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatmak isteyen alacaklı, takibini kambiyo senedindeki ödeme yerinde veya senedin düzenlenme yerinde başlatabilir (İİK m. 50/I; HMK m. 10/I)¹⁹⁵. Kambiyo senetlerinde yer alması gereken kayıtlardan biri eksikse ve bu eksiklik TTK’da yer alan yedek kurallara göre giderilemiyorsa senet kambiyo senedi vasfını yitirecektir. Kambiyo senedi vasfını yitiren bir senede dayanarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yürütülmesi mümkün değildir.

Düzenleme yerine ilişkin olarak, HMK m. 10, 1086 sayılı HUMK m. 10 hükmünün aksine, sözleşmenin düzenlendiği yeri, yetkili icra dairesi olarak belirtmemiştir. Fakat özel kanun niteliğinde olan İİK m. 50 hükmü, takibe esas olan sözleşmenin yapıldığı icra dairesini yetkili kıldığından, sözleşmenin düzenleme yeri icra dairesinin yetkili icra dairesi olduğu kabul edilmelidir¹⁹⁶. Bu anlamda, İcra İflas Kanunu’nun, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda belirtilen yetki kurallarını genişlettiği ifade edilebilir¹⁹⁷.

Kambiyo senetlerinde ödeme yeri ve senedin düzenlendiği yer zorunlu unsurlardan olmasına rağmen alternatifli olarak gösterilmesi mümkündür¹⁹⁸.

¹⁹⁴ Kuru, “El Kitabı”, s. 763; Karşlı, “İcra İflas”, s. 369; Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 896; Yardım, s. 151. Deliduman-Narbay, kambiyo senetlerinin sözleşmesel bir ilişki doğurmadığını, ancak kural olarak sözleşmeye bağlı olarak düzenlendiğinden HUMK m. 10 kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takiplerde uygulanması gerektiğini ifade etmiştir (Seyithan-Deliduman, s. 629). “Takip dayanağı çekin keşide yeri İzmir’dir. Her ne kadar borçlunun ikamet yeri Zeytinburnu ise de, İİK. nun 50. maddesi göndermesi ile uygulanması gereken HUMK.nun 10. maddesi uyarınca, çekin keşide edildiği yer de yetkilidir..” (12. HD, E. 1999/10621, K. 1999/11762, T. 07.10.1997 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1305]). Aynı yönde 12. HD, E. 2006/14325, K. 2006/17632, T.28.09.2006 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14392-14394). Yargıtay’ın aksi yönde bir kararı için bkz. Takip dayanağı belgenin mahiyetine göre olaya BK’nun 73 ve HUMK ‘nun 10. maddesi hükümleri uygulanamaz. Çek muhtevasına göre yetki yönünden yazılı biçimde karar verilmesi dosyaya ve yasaya uygundur..” (12. HD, E. 1990/1121, K. 1990/7659, T. 19.06.1990 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

¹⁹⁵ Kuru, “El Kitabı”, s. 763; Karşlı, “İcra İflas”, s. 369; Muşul, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu İle Takip”, s. 617; Seyithan-Deliduman, s. 632; Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 893-896.

¹⁹⁶ Karşlı, “İcra İflas”, s. 369; Yardım, s. 155. “Takip takip konusu çeklerin keşide yerinde, Isparta icra dairelerinde yapılmıştır. Bu durumda TTK.nun 692. ve 693. maddeleri uyarınca yetkili icra dairesinde takibin yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Zira taraflar arasındaki akit Isparta’da yapılmıştır. İİK.nun 50. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde –şu kadar ki takibe esas olan akdin yapıldığı yer icra dairesi de takibe yetkilidir- hükmü getirilmiştir. Bu özel yasa hükmüne göre takip zamanında borçlunun orada ikamet etmesi öngörülmemiştir. Bu nedenlerle borçlunun yetki itirazının reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü isabetsizdir..” (12. HD, E. 2000/6581, K. 2000/7279, T. 04.05.2000 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1302-1303]).

¹⁹⁷ Yardım, s. 155.

¹⁹⁸ Hasan Pulaşlı, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 132-133, 221-222, 266-269; Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal, s. 190-192,334-335,359-363; Poroy-Tekinalp, 297-299; Hüseyin Ülgen-Mehmet Helvacı-Abuzer

Poliçelerde, TTK m. 672/III hükmüne göre, ayrıca belirtilmiş olmadıkça muhatabın adı yanında gösterilen yer, ödeme yeri ve aynı zamanda da muhatabın yerleşim yeri sayılır. Başka bir deyişle, kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip poliçeye dayandığı takdirde, muhatabın adının yanında (tüzel kişi ise ticaret unvanı) yer ödeme yeridir. TTK m. 672/IV hükmüne göre, düzenlenme yeri gösterilmeyen poliçe, düzenleyenin adı yanında gösterilen yerde düzenlenmiş sayılır. Bu halde, poliçede düzenleme yeri yer almamakta ise, düzenleyenin adının yanında belirtilen yer icra dairesi yetkilidir.

Bonolarda, TTK M. 777/III hükmüne göre, açıklık bulunmadığı takdirde senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyenin yerleşim yeri sayılır. Alacaklı bonoda yer alan ödeme yeri icra dairesinde kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatabilir. Düzenleme yeri bakımından TTK m. 774/IV hükmüne göre, düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır. Buna göre, düzenleme yeri belirtilmemişse, düzenleyenin adının yanından yazılı olan yer icra dairesi yetkilidir.

Çeklerde¹⁹⁹ TTK M. 781/II hükmüne göre, ayrıca düzenlenmemişse, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterildiği takdirde, ilk gösterilen yer icra idaresi yetkilidir. Böyle bir açıklık ve başka bir kayıt da yoksa çek muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödenir. Düzenlenme yerinin gösterilmediği hallerde, çek, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır (TTK m. 781/III). O halde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip bakımından muhatap bankanın bulunduğu yer ve çekin düzenleme edildiği yer icra daireleri yetkilidir.

Doktrinde ve uygulamada ödeme yerinin ve dolayısıyla yetkili icra dairesinin tespiti hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir kısım yazarlar²⁰⁰ ve Yargıtay²⁰¹,

---

Kendigelen-Aslan Kaya, s. 108,135-136,239,241; Deliduman-Narbay, s. 631-632; Akdeniz, s. 69-70. Karayalçın ve Ögütçü-Altın bu unsurları alternatif mecburi unsurlar olarak başlıklandırmaktadır (Karayalçın, s. 63; Ögütçü-Altın, s. 249).

¹⁹⁹ Çeke dayanılan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte yetkili icra dairesinin belirlenmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Deliduman-Narbay, s. 630-641. Uygulamada çeklerde 5941 sayılı Çek Kanunu m. 2/VII, b bendi uyarınca çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı belirtilmekte, ayrıca bir ödeme yeri gösterilmemektedir. Bu nedenle, genellikle çek hesabının bulunduğu şubenin yeri ödeme yeri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kendigelen-Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 239; Deliduman-Narbay, s. 634-635).

²⁰⁰ Kuru, "El Kitabı", s. 762; Karşlı, "İcra İflas", s. 370; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 45; Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 893-894; Ergün, s. 56-57; Kuru-Arslan-Yılmaz, "İcra İflas", s. 356; dn. 3; Yardım, s.

kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takiplerde TBK m. 89 hükmünün uygulanamayacağını ileri sürmektedir. Zira borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. TBK m. 89 hükmü, açıkça, aksine bir anlaşma olmaması halinde uygulanacağını öngörmüştür. Kambiyo senetlerinde ise taraflar ödeme yerini belirlediğinden TBK m. 89 hükmü uygulanamayacaktır. Öte yandan, kambiyo senedine dayanan borcun aranılacak borç teşkil etmesi sebebiyle, götürülecek borçların aksine, alacaklı kendi yerleşim yerinde takip başlatamayacaktır.

Bazı yazarlar, takibin düzenleyen aleyhine başlatılması halinde kambiyo senedinde yer alan ödeme yerinin yetkili icra dairesi olacağını, takibin cirantalar aleyhine başlatılması halinde HMK m. 6 uyarınca borçlunun yerleşim yeri icra dairesinin yetkili icra dairesi olacağını belirtmişlerdir²⁰². Bazı yazarlar ise, kambiyo senedinden doğan borçlar bakımından tüm borçluların senette gösterilen ödeme yerinde ifayı gerçekleştirmeleri gerektiğini, TTK m. 755/I hükmünün ödeme yerini değiştirmeyeceğini, yerleşim yeri ile ödeme yeri farklı olan durumlarda kendilerine durumun bildirilmesinin yeterli olacağını ifade etmişlerdir²⁰³. Zira lehtar ve/veya ciranta kambiyo senedini ciro ederken senedi ödeme yeri de dâhil olmak üzere tüm unsurlarıyla taahhüt etmiş olur. Bu nedenle, kambiyo senedine mahsus haciz yoluyla takip, gerek

---

153; Aydın, s. 12; Ergün, s. 56-57; Helvacı, “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, s. 168. Aksi görüşte olan Deliduman-Narbay, ödeme aracı ve paraya eşdeğer çekin, usul ekonomisi ilkesine uygun düşmesi, alacaklının korunması gerektiği gibi sebeplerle olması gereken hukuk bakımından hamilin kendi yerleşim yerinde icra takibi başlatabileceğini savunmaktadır (Deliduman-Narbay, s. 637-641).

²⁰¹ “Takip dayanağı bononun tanzim yeri ... olup, borçluya ödeme emri de ... tebliğ edilmiştir. ... ilçesi ise ... yargı alanı içinde yer almaktadır. Bonoya dayalı olarak, borçlunun ikametgahının bulunduğu yerdeki genel yetkili icra dairesinde (HUMK. 9.md.), bonoda öngörülen ödeme yerinde (ancak, TTK'nun 689/3. maddesine göre ödeme yeri gösterilmeyen bonoda, ödeme yerinin keşide yeri olduğunun kabulü gerekeceğinden, bononun tanzim yerinde) icra takibi yapılabilir..” (12. HD, E. 2009/3445, K. 2009/11103, T. 26.05.2009 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). “Çeke dayalı takiplerin borçlunun ikametgahının bulunduğu yerdeki genel yetkili icra dairesinde ve muhatap bankanın bulunduğu yer ödeme yeri sayıldığından buradaki icra dairesinde ve ayrıca keşide edildiği icra dairesinde başlatılması mümkündür. Kambiyo senetlerine dayanan alacaklar aranılacak alacak niteliğinde olduğundan Borçlar Kanunu'nun 73. maddesinin olayda uygulanması mümkün değildir. Somut olayda, alacaklının çekin keşide edildiği Kocaeli (İzmit) icra dairesinde başlatmış olduğu takip, yukarıda belirtilen kurallara uygun olduğundan yetki itirazının reddine karar verilip işin esasının incelenmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/11271, K. 2006/14002, T. 27.06.2006 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Aynı yönde bkz. 11. HD, E. 2012/1241, K. 2012/2751, T. 27.02.2012 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 12. HD, E. 1994/9905, K. 1994/11217, T. 27.09.1994 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

²⁰² Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 969-971; Muşul, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu İle Takip”, s. 617; Erol, s. 221.

²⁰³ Domaniç, s. 252; Yardım, s. 153-154.

düzenleyen gerekse cirantalar aleyhine kambiyo senedine göre belirlenen ödeme yerinde başlatılır.

Yargıtay, çeklerde kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte muhatap bankanın bulunduğu yerdeki icra dairesinin yetkili olacağını içtihat etmektedir²⁰⁴. Çek K. m. 3/I gereğince, çek, hesabın bulunduğu muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilebilir. Bu halde, kambiyo senedinde belirtilen ödeme yeri icra dairesi ile fiili olarak çekin ibraz edildiği icra dairesi farklılık arz edebileceğinden tartışma ortaya çıkabilecektir. Yargıtay, muhatap bankanın bulunduğu yer, çekin düzenleme yeri veya borçlunun ikametgâhının bulunduğu yer icra dairesinde kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatılabileceğine hükmetmekte iken, çekin ibraz edildiği yer icra dairesinde takip başlatılamayacağına hükmetmektedir^{205,206}.

Son olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte yetki kuralları kamu düzenine ilişkin olmadığından, taraflar yetki sözleşmesi ile yetkili icra daireleri

²⁰⁴ “Borçluların ikamet adreslerinin Kütahya ilinde bulunduğu ile takibe konu çekin İstanbul’da keşide edildiği ve muhatapın da bu yerde bulunduğu konusunda uyuşmazlık bulunmamakta olup, ihtiyati haciz kararı Ankara Mahkemesi nezdinde alınmış ve icra takibi Ankara icra dairesinde başlatılmıştır. Bu durumda; icra dairesinin yetkisinin İİK’nun 50. maddesi atfı ile HMK’nın genel yetki kuralları uyarınca belirlenmesi gerekir. Olayda borçluların ikamet adresi Kütahya ilinde olduğundan icra takibinin başlatıldığı Ankara 11. İcra Müdürlüğü işbu takip yönünden yetkisizdir.” (HGK, E. 2013/476, K. 2014/5 T. 15.01.2014 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]); “Çeke dayalı takip, borçlunun ikametgâhının bulunduğu yerdeki genel yetkili icra dairesinde (HMK. 6. md.), muhatap bankanın bulunduğu yer, ödeme yeri sayıldığından buradaki icra dairesinde (HMK. 10. md.) ve ayrıca İİK’nun 50/1.maddesi uyarınca çekin keşide edildiği yerdeki icra dairesinde yapılabilir.” (12. HD, E. 2014/23542, K. 2014/25415, T. 30.10.2014 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

²⁰⁵ Yargıtay çekin ibraz edildiği yerdeki icra dairesini yetkili kabul etmemektedir: “İcra takibinin dayanağı olan çekin Ankara’da keşide edildiği ve muhatap banka olarak Şekerbank’ın Balgat (Ankara) şubesinin gösterildiği görülmektedir. Çekler için takip alacaklısı, muhatap bankanın bulunduğu yer ile çekin keşide yerinde takip yapılabileceği gibi, İİK’nun 50.maddesinin göndermesiyle uygulanması gereken HUMK’nun 9.maddesi uyarınca borçlunun ikametgâhındaki icra dairesinde de icra takibini başlatılabilir. Mahkemenin kabulünün aksine, çekin ibraz edildiği yerdeki icra dairesinde takip yapılabileceğini öngören bir kural yoktur. Aksi takdirde, alacaklıya çeki istediği yerdeki banka şubesine ibraz ederek yetkili icra dairesini kişisel tercihinin göre belirleme imkanı tanınmış olur. Bu durumda, mahkemenin gerekçesi yasaya uygun bulunmamaktadır. O halde, borçlu şirketin ticaret sicilinde kayıtlı olduğu yer sorulup saptandıktan sonra yukarıdaki kurallara göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.” (12. HD, E. 2006/13627, K. 2006/16917, T. 21.09.2006 [Oskay-Deynekli-Koçak-Doğan, .C. I, s. 901]). Aksi görüşte bkz. Karşılı, “İcra İflas”, s. 369.

²⁰⁶ Uyar, Yargıtay’ın, karşılıksız çek düzenlemenin yaptırıma tabi bir haksız fiil olduğunu tespit etmesinin ardından haksız fiilin işlendiği yer olarak çekin karşılıksız olduğunun belirlendiği banka şubesinin sayılması halinde senedin düzenlendiği keşide yerinde takip başlatılabileceğine ilişkin görüşünü savunması güç olarak nitelendirmiştir (Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 896-897).

belirleyebilirler. Yetkili icra dairesi, kambiyo senetlerine ihtiyari bir unsur olarak²⁰⁷ yetki kaydı koymak suretiyle gösterilebileceği gibi²⁰⁸, ayrı bir yetki sözleşmesi yapmak suretiyle de belirtilebilir. Fakat Çek K. çekin bankalarca matbu olarak bastırılan çek yaprağına düzenlenmesini öngördüğünden ve mezkûr çek yapraklarının yetki kaydı koymaya elverişli olmamasından uygulamada çek üzerinde yetki kaydına sık rastlanmamaktadır²⁰⁹. Aynı şekilde, ayrı bir yetki sözleşmesi ile belirlenen icra dairesi yalnızca taraflar arasında etkiye sahip olduğundan uygulamada nadiren görülmektedir²¹⁰.

Kambiyo senetlerine yetki şartı HMK m. 17-18 hükümlerine uygun şekilde konulmalıdır. Bu çerçevede, yetki sözleşmesi, tacirler veya kamu tüzel kişilerinin, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında, bir veya birden fazla icra dairesini²¹¹ yetkili kıldıkları ölçüde geçerli olacaktır. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, takip sadece sözleşmeyle belirlenen bu icra dairelerinde başlatılır. Bu bağlamda, tarafların, alacaklının dilediği icra dairelerinde takip başlatılabileceğine ilişkin bir yetki kaydı koyma konusunda anlaşmış olmaları hukuki sonuç doğurmayacaktır, yazılmamış sayılacaktır²¹². HMK, HUMK'un aksine münhasır yetki sözleşmesini kabul ettiğinden, yalnız yetki sözleşmesinde belirlenen icra dairelerinde takip başlatılabilir.

Kambiyo senedinde yer alan yetki kaydının senedi ciro yoluyla devralan hamiller bakımından geçerliliği hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, kambiyo senedinde yer alan yetki kaydı taraflar ve ciro yoluyla devralan hamiller

²⁰⁷ İhtiyari kayıtların kambiyo senetlerine konulmaması şekil yönünden bir eksiklik yaratmaz. Kanunun öngörmediği bu kayıtların kambiyo senedinin esaslı unsurlarından birini zedelediği takdirde yazılmamış sayılır (Poroy-Tekinalp, s. 159-160).

²⁰⁸ Karayalçın, s. 317; Pulaşlı, s. 139, Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 214-215; Poroy-Tekinalp, s. 159-160; Deliduman-Narbay, s. 635-636; Deynekli, s. 39; Ergün, s. 60; Karşı, "İcra İflas", s. 368. Yargıtay yetki kaydının sonradan anlaşmaya aykırı düzenlendiği iddiasının yazılı belge ile ispatlanması gerektiğine hükmetmiştir: 12. HD, E. 1980/3474, K. 1980/4762, T. 02.06.1980 (Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1336).

²⁰⁹ Deliduman-Narbay, s. 636.

²¹⁰ Deliduman-Narbay, s. 636.

²¹¹ Yetki sözleşmesinde mahkeme ifadesinin kullanılmış olması, bu kayıtların icra dairelerini kapsamadığı anlamına gelmez. Zira yetki sözleşmesi yalnızca mahkeme evresini değil, karardan önce veya sonra başvurulacak cebri icra yollarını da kapsar (Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 172). Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı da aynı yöndedir: 12. HD, E. 1993/13294, K. 1993/17550, T. 10.11.1993 (Talih Uyar, **Gerekeçli-İçtihatlı İcra İflas Kanunu**, C. I, Feryal Matbaacılık, İzmir, 1996, s. 844); 12. HD, 1985/14115, K. 1985/10377, K. 02.12.1985 (Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı); 12. HD, E. 2013/19110, K. 2013/29031, T. 19.09.2013 (Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası).

²¹² Karşı, "İcra İflas", s. 368; Pekcanitez-Atalay-Özekes, s. 115; Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 894-895; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 214.

bakımından geçerlidir²¹³. Bununla birlikte, yetki şartının ileri sürülebilmesi için senedi ciro yoluyla devralanların da tacir veya kamu tüzel kişisi olması gerekir²¹⁴. Başka bir görüşe göre, cirantalar yetki sözleşmesinin tarafı olmadığından, yetki kaydına dayanarak takip başlatılamaz²¹⁵.

Burada yetki itirazının ileri sürülmesine ilişkin olarak, İİK m. 63 uyarınca, borçlunun kambiyo senedinde yer alan yetki kaydını, itiraz yargılamasının ilk duruşması esnasında alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılan itirazı kapsamında ileri sürülebilip sürülemeyeceği tartışılabilir. Öncelikle, İİK m. 50/I hükmünün atfıyla HMK m. 19/IV hükmünün uygulanacağını belirtmek gerekir. Buna göre, yetkinin kesin olmadığı hallerde, süresi içinde ve usulüne uygun olarak yetki itirazında bulunulmazsa, yetkisiz icra dairesi yetkili hale gelir. Bir görüşe göre²¹⁶, yetki sözleşmesinin varlığı, yetkisiz icra dairesinin yetkili hale gelmesine engel olmayacağından, yetkili hale gelmiş olan icra dairesinin yetkisine itiraz duruşmasında itiraz edilemez.

(2) İmza İtirazı

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte imza itirazı, borçlunun kambiyo senedindeki imzanın kendisine ait olmadığı yönündeki itirazını beş gün içinde bir dilekçe²¹⁷ ile icra mahkemesine bildirmesi şeklinde karşımıza çıkar (İİK m. 168/I,4; m. 170/I)²¹⁸. İtiraz dilekçesinde imza itirazının ayrıca ve açıkça belirtilmesi gerekir²¹⁹.

²¹³ Karşılı, “İcra İflas”, s. 368-369; Yardım, s. 156-157.

²¹⁴ Düzenleyen ve lehtarın külli veya cüzi haleflerinin tacir veya kamu tüzel kişisi olmaması halinde, yetki kaydı onlar bakımından geçerli sonuç doğurmayacaktır (Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 215).

²¹⁵ Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 32; Ergün, s. 60.

²¹⁶ Üstündağ, “Medeni Yargılama Hukuku”, s. 220.

²¹⁷ “İİK.’nin 168 inci maddesi 4 üncü fıkrasında açıklandığı gibi icra dairesine dilekçe ile imza itirazında bulunulabilir. Zapta geçirilmek suretiyle yapılan imza inkarı geçersiz olup, borçlu hakkında takip kesinleşmiştir.” (12. HD, E. 1985/6938, K. 1986/574, T. 22.01.1986 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

²¹⁸ İhtiyati haczin uygulanması esnasında borçlunun imzayı ikrar etmesi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde imza itirazında bulunmasına engel olmadığı, zira ihtiyati haciz uygulanırken borçlu ihtiyati haciz talebinin dayanağı olan senedi görmediğine ilişkin bkz. “Borçlu şirket yetkilisinin, kambiyo senetlerine mahsus yolla takibe geçilmezden evvel ihtiyati haciz kararının infazı sırasında borcu kabulü, yukarıda ayrıntısı açıklandığı üzere icra takip işlemi niteliğinde olmayan ihtiyati haczin tatbiki sırasında gerçekleştiğinden hukuki nitelikçe harici ikrar olup, bu ikrar başka emare ve delillerle de teyit edilmediğinden bağlayıcı sayılamaz. Bu nedenle de borçlunun ekindeki senetle birlikte ödeme emrinin tebliği ile doğan imzaya itiraz ve dava hakkını ortadan kaldırmayacağı kabulü gerekir. Ayrıca, ihtiyati haciz kararının açıklanan niteliği yanında bu kararın infazının mahiyeti de gözetildiğinde, borçlunun bu sırada yaptığı ikrarın müzayaka altında yapıldığı da gözden uzak tutulmamalıdır. Yine, ihtiyati haciz sırasında senedin borçluya gönderilmemesi nedeniyle incelenemeyeceği, yasal olarak, ancak ödeme emri ile birlikte tebliği üzerine senedi inceleme ve itiraz olanağının doğduğu da göz ardı edilmemelidir. Durum bu olunca, borçlu şirket temsilcisinin takipten ve dolayısıyla ödeme emrinin tebliğ edilmesinden önceki harici ikrarının, takibe başlandıktan sonra dosyaya sunulup takibe dayanak yapılan belgedeki imzanın

Aksi takdirde, o icra takibi bakımından, kambiyo senedindeki imza kabul edilmiş sayılacaktır (İİK m. 168/I,4). Borçlu, “imzaya itiraz ediyorum”, “imza bana ait değildir”, “imza sahtedir” gibi açık ifadelerle imza inkârında bulunabilir. Fakat imza itirazının ayrıca ve açıkça yapılması gereğini sıkı şekil koşullarına bağlamak hak kayıplarına neden olabilir²²⁰. Özellikle itirazını vekili aracılığıyla bildirmeyen veya imza itirazını genel ifadelerle yapan borçlular bakımından daha müsamahalı davranılmalıdır. Örneğin, “böyle bir senedi daha önce görmedim” ifadesi bir bütün olarak değerlendirilmeli, imza itirazının varlığı kabul edilmelidir.

Yargıtay borçlunun takip dayanağı senette imzasının bulunmadığına ilişkin itirazını borca itiraz olarak nitelendirmektedir²²¹. Borçlunun takip konusu senette hiç

---

inkar edilmesine ve bu inkar nedeniyle imza incelemesi yapılmasına engel oluşturmayacağı kabulü gerekir..” (HGK, E. 2008/12-25, K. 2008/3, T. 23.01.2008 [MİHDER, Y. 2008, S. 2, s. 532-538]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2009/666, K. 2009/9288, T. 28.04.2008 (Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası).

²¹⁹ Yargıtay bir kararında, “imzanın miras bırakana ait olup olmadığının meçhul olduğunun” ifade edilmesini imza itirazı için yeterli bulmamıştır: “İmzanın müvekkillerimizin miras bırakanı Samiye Ahıska Atabekoğulları’na ait olup olmadığı meçhuldür ve ona ait olup olmadığının saptanması vefat dolayısıyla olanaksızdır” şeklindeki itirazın 62. madde hükmüne uyan bir imza itirazı olmamasına..” (12. HD, E. 1981/501, K. 1981/2498, T. 16.03.1981 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C.II, s. 1753]). Yargıtay bir kararında ise, kanaatimizce hatalı olarak, imzanın başka yerden kesilip monte edilmek suretiyle borçlu gösterilmek istendiği iddiasını borca itiraz olarak değerlendirmiştir: “Borçlu vekili «ciranta imzasına başka bir yerden kesilerek monte edilmek suretiyle kendisinin borçlu gösterilmek istendiğini, bu nedenle borcu olmadığını» ileri sürerek borca itiraz ettiğinden ve talebi de bulunduğundan, İİK’nun 169/a-6. maddesi gereğince borçlu yararına tazminata hükmetmek gerekirken, bu konudaki istemin reddine karar verilmesi doğru değildir..” (12. HD, E. 1999/3363, K. 1999/3688, 23.03.1999 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14190]).

²²⁰ Karslı, “İcra İflas”, s. 385. Aynı yönde Yargıtay kararları için bkz. “Borçlu vekilinin şikayet dilekçesinin incelenmesinde; “Belgedeki senet müvekkilim M...Ö...e ait değildir...” ibaresinden belgedeki imzanın kastedildiği, belge ve senet sözcüklerinin peşpeşe yazılması anlamsız olup, cümlenin devamından da bonodaki M.. Ö...adına atfen atılı bulunan imzaya karşı çıktığı anlaşılmaktadır. Maddi hataya yönelik olan bu durumda aksinin kabulü aşırı şekilcilik olup kabul edilemez. O halde mahkemece M.. Ö...yönünden imzaya itirazı keşideci İİK.nun 170/3.maddesi gereğince aynı yasanın 68/a-4.maddesine göre inceleme yapılarak sonuca gidilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2009/8027, K. 2009/16057, T. 16.07.2009 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]). “Alacaklı vekili tarafından bonolara dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus yol ile icra takibine başlanıldığı, borçluya örnek 10 numaralı ödeme emri tebliği üzerine, borçlunun yasal sürede İcra Mahkemesine başvurduğu ve “senetlerdeki imzadan da anlaşılacağı gibi borçla benim bir alakam yoktur.” şeklindeki ifadelerle itirazını bildirdiği görülmüştür. Borçlunun bu beyanı İİK.nun 168/4. maddesine uygun olarak yapılmış imzaya itiraz olarak kabul edilmelidir..” (12. HD, E. 2007/14745, K. 2007/18235, T. 09.10.2007 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

²²¹ “Borçlu şirketin, takip dayanağı senetlerde imzasının bulunmadığı hususu ise aynı maddenin 5. fıkrası kapsamında borca itiraz olup, ödeme emri tebliği üzerine yasal 5 günlük sürede borçlu tarafından icra mahkemesi nezdinde ileri sürülmelidir. Borçlunun icra müdürlüğüne başvurusu hukuki sonuç doğurmaz..” (12. HD, E. 2015/35363, K. 2015/2936, T. 17.02.2015 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). “İtiraz eden borçlunun icra mahkemesine verdiği dilekçede takip konusu çeklerde ad ve soyadının yazılı olmadığı gibi imzasının da bulunmadığından bahisle takibe itiraz etmiştir. Bu itiraz imza inkarı olmayıp borca itiraz niteliğindedir..” (12. HD, E. 2007/14156, K. 2007/17454, T. 01.10.2007 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]). Aynı yönde bkz. 21. HD, E. 2015/26322, K. 2015/705, T.

imzasının bulunmadığını (örneğin yalnız kaşenin bulunduğu) ileri sürdüğü hallerde, imzanın yokluğu ileri sürüldüğünden teknik olarak bilirkişinin inceleyebileceği bir imza yoktur. Takip konusu senette imzanın yokluğunun ileri sürülmesi, teknik olarak bilirkişi incelemesini mümkün kılmadığından imzaya itiraz olarak değil, borca itiraz olarak kabul edilmelidir²²². Fakat borçlunun takip konusu senetteki imzalardan hiçbirinin kendisine veya temsilcisine ait olmadığını ileri sürdüğü hallerde, imzanın borçluya ait olup olmadığının belirlenmesi teknik olarak bilirkişi incelemesini gerektireceğinden imzaya itiraz olarak kabulü gerekir.

İmzaya itiraz, mutlak def'i türlerinden geçersizlik def'i²²³ teşkil ettiğinden kambiyo senedinin bütün alacaklılarına karşı (iyi niyetli hamil dâhil) ileri sürülebilir²²⁴.

15.01.2015 (Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı); 12. HD, E. 2004/14015, K. 2004/17866, T. 06.07.2004 (Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı); 12. HD, E. 2003/21673, K. 2003/25740, T. 08.12.2003 (Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı); 12. HD, E. 2000/6431, K. 2000/7402, T. 05.05.2000 (Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı).

²²² Yardım, s. 170.

²²³ Medeni Hukuk'ta ve Medeni Usul Hukuku'nda itiraz ve def'i kavramları teknik kavramlardır. İtiraz, bir hakkın doğumuna engel olan veya ortadan kalkmasına sebep olan olaylardır. Def'i ise, borçlu olunan edimin özel bir sebebe dayanarak yerine getirmekten kaçınılmasını sağlayan hakttır. İtiraz usulüne uygun olarak dava dosyasına girdiği takdirde hâkim tarafından resen gözetilirken, def'i dava dosyasında anlaşılrsa dahi resen gözetilemez, hak sahibi tarafından ileri sürülmesi gerekir. Kıymetli Evrak Hukuku'nda, Medeni Hukuk ve Medeni Usul Hukuku anlamında hem itiraz hem de def'i kavramını kapsayacak şekilde yalnızca def'i kavramı kullanılmaktadır. Başka bir deyişle, Kıymetli Evrak Hukuku'nda def'i kavramı, hakkın hiç doğmamasını veya ortadan kalkmasını ve yasanın kendine tanıdığı bir sebebe dayanarak borcu yerine getirmekten kaçınmasını kapsar. Ayrıca kambiyo senedi borçlularının, kambiyo senedi alacaklılarına karşı ileri sürebilecekleri iddia ve savunmaları da içerir (İbrahim Arslan, "Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def'ileri", ("Geçersizlik Def'ileri"), **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVI, S. 2008/1, ss. 11-28, s. 13; Mehmet Helvacı, "Kambiyo Senetlerinde Def'iler", ("Def'iler"), **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan**, Y. 2007, C. I, 2007, ss. 647-705, s. 652-655; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 99; Poroy-Tekinalp, s. 93; Pulaşlı, s. 61-62; Erdem, s. 27-28; Ahmet Türk, "Kambiyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler", **Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan**, DEÜHFD, Özel Sayı, 2005, ss. 307-382, s. 319-320; Umut Akdeniz, **Kambiyo Senetlerinde Defiler**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 13-18). İcra Hukuku bakımından takibe muhalefet yolları şikâyet ve itiraz olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda, şikâyetin konusu dışında kalan itiraz sebepleri Kıymetli Evrak Hukuku anlamında def'i kavramını kapsamaktadır. Ancak itiraz sebepleri, daha geniş bir kavram olup, usul ve takip hukukundan doğan yetki, derdestlik gibi muhalefetleri de karşılar. Belirtmek gerekir ki, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte senedin aslını icra dairesine ibraz etme zorunluluğu bulunduğundan, teorik olarak, aynı anda iki takibin başlatılması güçtür (Yardım, s. 191).

²²⁴ TTK'da def'iler tek bir başlık altında düzenlenmemiştir. Hamiline yazılı senetlerde def'iler TTK m. 659'da, poliçede şahsi def'iler TTK m. 687'de (TTK m. 778 ve m. 818 hükümlerinin atfı gereği, bono ve çek bakımından da uygulama alanı bulacaktır), emre yazılı senetlerde def'iler TTK m. 825'de, nama yazılı senetlerde TBK m. 183/II ve m. 188'de ele alınmıştır. Def'i türlerini kanuni sınıflandırmaya göre tespit eden yazarlara göre, def'iler, senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler, senet metninden anlaşılan def'iler ve şahsi def'iler olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Karayalçın, s. 19; Pulaşlı, s. 62-69; Poroy-Tekinalp, s. 93-98; Talih Uyar, "Kambiyo Senetlerine İlişkin Haciz Yolu ile Takiplerde Borca İtiraz Nedenleri", ("Borca İtiraz Nedenleri"), **Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan**, Dokuz Eylül

Ortada şeklen geçerli bir senet olduğundan senedin zilyetliğini elde eden herkes tarafından ileri sürülemez. Başka bir deyişle, geçersizlik def'ileri, geçersizlik nedeni şahsında doğan kişi tarafından ileri sürülebilir²²⁵. Geçersizlik nedeni şahsında doğan kişi dışında, senette imzası olan kişilerin taahhütleri geçerlidir. Zira Kıymetli Evrak Hukukunda cari olan imzaların istiklali (bağımsızlığı) ilkesi gereğince (TTK m. 677²²⁶), senette yer alan imzalar (taahhütler) birbirinden bağımsızdır.

Bu noktada, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, senet borçlusu düzenleyen veya cirantanın kendi imzasına değil, senette imzası bulunan lehtar ya da cirantanın imzasına itiraz etmesinin mümkün olup olmadığını incelemek gerekir. Doktrinde bazı yazarlar²²⁷, gerek İİK m. 168/I,4 ve m. 170/I hükümlerinde borçlunun imza inkârından bahsedilmesinden gerekse imzaların bağımsızlığı (istiklali) ilkesi gereğince kambiyo senedinden sorumluluğun diğer imzaların geçerliliğine etkisinin olmamasından hareketle, senede imzasını koyan kişinin diğer imzaların sahte olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kurtulamayacağını ifade etmektedir²²⁸. Yargıtay, senet borçlusu düzenleyen veya cirantanın kendi imzası dışında senette imzası bulunan kişilerin imzasına itiraz edemeyeceğine²²⁹, senet borçlusunun, kendi imzası dışında,

---

Üniversitesi Yayını, İzmir, 2001, ss. 205-267, s. 206; Akdeniz, s. 38-39). Def'i türleri bakımından doktrinde ağırlıklı olarak tercih edilen ayırım mutlak def'i ve nispi def'i ayırımıdır. Bu sınıflandırma, def'ilerin etkisine ve kime karşı ileri sürüldüğüne göre yapılmaktadır. TTK m. 659/I ve m. 825 hükümlerinde öngörülen geçersizlik def'ileri ve senet metninden anlaşılan def'iler mutlak def'iler iken, yalnızca belirli bir alacaklıya karşı ilgilisi tarafından ileri sürülebilen def'iler şahsi def'ilerdir (Öztaş, s. 46-47; Helvacı, "Def'iler", s. 659,660; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 101; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 64; Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 15). Doktrinde geçersizlik def'ileri, "senetteki beyanın hükümsüzlüğüne taalluk eden def'iler", "hükümsüzlük def'ileri", "senedin geçersizliğine ilişkin def'iler", "senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler", "senetteki taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler olarak isimlendirilmektedir.

²²⁵ Karayalçın, s. 31; Öztaş, s. 220; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 103-106; Poroy-Tekinalp, s. 93-94; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 66-67; Helvacı, "Def'iler", s. 698; Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 20; Türk, s. 347; Karlı, "İcra İflas", s. 382; Uyar, "Borca İtiraz Nedenleri", s. 208; İnan, s. 110.

²²⁶ TTK m. 677 "geçerli olmayan imzaların bulunması" başlığını taşımaktadır. Buna göre; "Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını veya imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içerirse, diğer imzaların geçerliliği bundan etkilenmez."

²²⁷ Helvacı, "Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları", s. 182; Helvacı(Ülgen-Kendigelen-Kaya), s. 318; Yardım, s. 165.

²²⁸ Ögütçü-Altın ve Ergün, senede imza koyan kişinin diğer imzaların sahte olduğunu icra mahkemesine bildirmesi gerektiğini, zira bu takdirde hamilin kambiyo hukuku anlamında takip hakkının olmadığını ifade etmiştir. (Ögütçü-Altın, s. 330; Ergün, s. 107).

²²⁹ "Öte yandan, borçlu ciranta çekteki keşideci imzasının keşideciye ait olmadığından bahisle itirazda bulunmuştur. Takip borçlu cirantanın cirosu ile hamil durumda olan alacaklı tarafından yapılmıştır. TTK'nun 730/3. maddesi göndermesi ile çekler hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 589.

senet üzerinde imzası olan bir kişinin imzasına itiraz etmesi halinde, alacaklının takip hakkının olmaması sebebiyle şikâyet kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine²³⁰ hükmetmektedir.

Kıymetli Evrak Hukuku'nda, ciro²³¹ hem hakları devretmeyi sağlar hem de hakkın kim tarafından, kime devredildiğini belirler²³². Cironun teşhis fonksiyonu gereğince, senetten doğan haklarını kullanmak isteyen bir kişi, senedi düzgün ciro zincirine dayanarak elinde bulundurmalıdır (TTK m. 686/I²³³). Ciro zincirinin şeklen düzgün

---

maddesinde "Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kimselerin imzasını, sahte imzaları, mevhum şahısların imzalarını yahut imzalayan veya namlarına imzalanmış olan şahısların herhangi bir sebep dolayısı ile ilzam etmeyen imzaları taşırsa, diğer imzaların sıhhatine bu yüzden hanel gelmez" hükmü getirilmiştir. Bu nedenle ciranta kendi imzasını inkar etmediğine göre çek bedelini ödemekle yükümlü olup, keşideci imzasının geçerli olmadığı yolundaki itirazı dinlenemez. İmza sahte bile olsa ciranta olan borçlu kendi imzasından sorumludur. TTK'nun 692/6. maddesi ve fıkrasında aynen "çeki çeken kimsenin (keşidecinin) imzasını" zorunlu kılmıştır. Anılan maddede sadece imzadan söz edilmiş keşideci adının yazılması ve imzanın adı yazılı kişiye ait olması koşul olarak kabul edilmemiştir. Bu nedenle çekte keşideci imzasının bulunması yeterli olup bu imzanın keşideciye ait olup olmaması, TTK'nun 730/3. maddesi göndermesi ile çekler hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 590. maddesinde "Temsile salahiyyetli olmadığı halde bir şahsın temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kimse o poliçeden dolayı bizzat mesul olur" hükmü de dikkate alındığında çek vasfına etkili olmaz. O halde Mahkemece şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü isabetsizdir.." (12. HD, E. 2004/20860, K. 2004/25278, T. 07.12.2004 [Kazancı Bilişim İçtihat Bilgi Bankası]). "Kural olarak keşideci çek lehtarının imzasına itiraz edemezse de, lehtar kendisine atfedilen imzanın sahteliğini itiraz eden ileri sürebilir.." (12. HD, E. 2004/15310, K. 2004/19642, T. 20.09.2004 [Uyar, "Şerh", C. IX, s. 15000]). "TTK'nun 598. maddesinde bir poliçeyi elinde bulunduran kimse, son ciro beyaz ciro olsa dahi kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde yetkili hamil sayılır. Bu durumda salahiyyetli hamile karşı keşideci ciro eden lehtar imzasının lehtara ait olmadığını itiraz eden ileri süremez.." (12. HD, E. 1995/5413, K. 1995/5448, T. 12.04.1995 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1750]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2012/26326, K. 2012/30868, T. 31.10.2012 (Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı).

²³⁰ "Gerçekten imzaya, itiraza ilişkin İİK. 168/4. madde hükmü, takibe dayanak yapılan kambiyo senedinde yer alan ve borçlunun sorumluluğunu gerektiren, gerek keşideci gerek avalist yahut ciranta sıfatı ile kendisine izafa olunan imzayı inkar eden ve kendisine ait olmadığını bildiren takip borçlusu hakkında uygulanması lazımdır. Ancak, takibi yapan alacaklının (yetkili hamil) dayandığı cironun altındaki imzalardan kendisi ile ilgili kısmına değil, diğer kişilere ait ciroların o kişilere veya mümessil, yahut vekillerine ait olmadığı veya sahte olduğu, veya vekalet veya temsil yetkisinin olmadığı, yahut aşıldığı şeklinde oluşan iddianın ise, alacaklının kambiyo hukuku uyarınca özel yolla takip yapamayacağı ve yetkili hamil sayılamayacağı tarzında ele alınması ve yorumlanması gerekeceğinden, bu anlamdaki iddia, İİK'nun 168/4. maddesi değil, 168/3 ve 170/a maddeleri hükümlerine tabidir. O halde bu izah olunan bu son biçimdeki şikâyetlerin icra memuruna değil icra tetkik merciine yapılması zorunludur. Nitekim dairemizin içtihadı da bu doğrultudadır (İ.İ.D. 30/05/1967 T. 5322 - 5394)." (12. HD, E. 1976/11297, K. 1976/13508, T. 28.12.1976 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

²³¹ TTK ciroyu poliçeye ilişkin hükümler arasında düzenlemiş (TTK m. 681 vd.), bono, çek, kambiyo senetlerine benzeyen senetler ve diğer emre yazılı senetler bakımından poliçeye ait düzenlemelere atıf yapmıştır (TTK m. 778/I,a; m. 818/I,d; m. 831).

²³² Pulaşlı, s. 187; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 250; Poroy-Tekinalp, s. 179; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 153.

²³³ TTK m. 686 hükmü şu şekildedir: "(1) Bir poliçeyi elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro olsa da kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde, yetkili hamil sayılır. Çizilmiş cirolar bu hususta yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro izlerse son ciroyu imzalayan kişi, poliçeyi beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır. (2) Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, birinci fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılan yeni hamil, ancak poliçeyi kötüniyetle

olması yeterlidir, bu nedenle, ciro zincirinde yetkisiz veya hayali kişilerin imzasının olması ciro zincirini koparmaz²³⁴. TTK m. 677 hükmüne göre, bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını veya imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içerirse, diğer imzaların geçerliliği bundan etkilenmez. Kıymetli Evrak Hukuku'nda geçerli olan imzaların istiklali (bağımsızlığı) ilkesi de göz önünde bulundurulduğunda, senet borçlusu düzenleyen, kendi imzası dışında, lehtar veya cirantaların imzasına itiraz edemeyeceği gibi, senet borçlusu ciranta da düzenleyen, lehtar ya da diğer cirantaların imzasına itiraz edemez²³⁵.

Son olarak, imza itirazının ileri sürülmesine ilişkin olarak, İİK m. 63 uyarınca, imza itirazının, itiraz yargılamasının ilk duruşması esnasında senet metninden anlaşılan itiraz kapsamında ileri sürülebilip sürülemeyeceği tartışılabilir. Gerek imzanın senet metnine dâhil olmamasından²³⁶ gerekse beş gün için ayrıca ve açıkça imza itirazının dilekçe ile bildirilmemesi halinde borçlunun takip konusu senetteki imzayı o takip bakımından kabul etmiş sayılacağından, imza itirazının itiraz yargılaması esnasında ileri sürülmesi mümkün değildir.

(3) Borca İtiraz

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borca itiraz, bazı yönlerden ilamlı icraya yaklaşmaktadır²³⁷. Şöyle ki, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla

---

iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür.”

²³⁴ Pulaşlı, s. 195; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 251; Poroy-Tekinalp, s. 192-193; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 158-160.

²³⁵ Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 318; Yardım, s. 165.

²³⁶ Doktrinde baskın görüş imzanın senet metnine dâhil olmadığı, imza ihtilaflarının senet metninde değişiklikler hükmü kapsamında değerlendirilemeyeceği yönündedir (Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 152. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Nuri Erdem, “Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005, s. 13-16).

²³⁷ Postacıoğlu-Altay, s. 833,851 vd.; Muşul, “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”, s. 642,645; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 272; Halman Çetin, s. 3; Mutluay, s. 561. Türk Hukuku'nda, İsviçre Hukuku'na nazaran imza itirazı daha çok görüldüğünden ayrı bir düzenleme yapma gereği doğmuştur. Bu nedenle, gele hatları itibariyle incelendiğinde, imza itirazı dışında ilamlı icradaki itirazdaki ve İsviçre Hukuku'ndaki itiraz sistemine yaklaşılmıştır. İmza itirazı bakımından ise genel haciz yoluyla takipteki itiraza benzer hükümlere yer verilmiştir (Postacıoğlu-Altay, s. 833,851-853). Üstündağ, 538 sayılı Kanun değişikliği ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin düzenlemelerde ilamlı icraya ilişkin hükümlerden geniş ölçüde yararlanıldığını ifade etmiştir. Yazar İcra Hukukunun Esasları eserinde kambiyo senetlerine mahsus takip yollarını “İlamların İcrası” bölümünde incelemiştir (Üstündağ, s. 384,391-393).

takipte, ilamlı icrada olduğu gibi (İİK m. 33), itiraz dilekçe ile icra mahkemesine yapılır ve ilamlı takiplerde borca itiraz takibi durdurmazken, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borca itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. Bu nedenle, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte alacaklının itirazın kaldırılması yoluna başvurması öngörülmemiş, borçlunun icra mahkemesine başvurarak itirazını kabul ettirmesi esası benimsenmiştir. Alacağın kambiyo senedine bağlanmış olması, neredeyse ilam kuvvetinde görülmüş, alacağın varlığı asıl kabul edilmiştir. Bu bağlamda, itiraz olasılığı düşük görülmekte, itiraz edilse dahi takip işlemlerini durdurmaması doğal görülmektedir. Bundan başka, ilamlı takiplerde itiraz sebeplerini düzenleyen İİK m. 33 gereğince, borçlu borcun itfa edildiği veya ertelendiği ya da zamanaşımına uğradığı itirazlarında bulunabilir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, ilamlı icrada düzenlenen borca itiraz sebeplerine ek olarak, borçlu yetki itirazında ve borcun olmadığı itirazında bulunabilir.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borca itiraz, borçlunun borçlu olmadığı veya borcunu itfa ettiği veya borçluya mehil verildiği veya alacağın zamanaşımına uğradığı veya yetki itirazını sebepleri ile birlikte beş gün içinde icra mahkemesine bir dilekçe ile bildirilmesi şeklinde karşımıza çıkar (İİK m. 168/I,5)²³⁸. Buna göre borca itiraz, borçlu olunmadığı, borcun itfa edildiği veya borçluya mehil verildiği, alacağın zamanaşımına uğradığı ve yetki itirazı olmazı olmak üzere dört gruptur²³⁹. Fakat borca itiraz sebepleri sınırlandırılmamış olduğundan (özellikle borcun olmadığı itirazı) tüm itiraz sebeplerini incelemek mümkün değildir²⁴⁰. Bu nedenle, itiraz sebeplerinden İcra İflas Hukuku bakımından özellik arz edenleri inceleyeceğiz. Yetki itirazı mahiyeti itibarıyla farklılık arz ettiğinden yukarıda ayrıca incelemiş bulunuyoruz.

Borca itiraz sebeplerini incelemeye başlamadan önce, borçlunun kambiyo taahhüdünde bulunduğu tarihte ayırt etme gücüne sahip olup olmadığının şikâyet sebebi mi teşkil ettiği, borca itiraz sebebi teşkil ettiği hususuna değinmek gerekir²⁴¹. Doktrinde

²³⁸ Borca itiraz ederken, itiraz sebeplerinin bildirilmesi gerektiği düzenlenmiş ise de, borçlunun sebep bildirmeden “itiraz ediyorum” şeklinde bir ifade kullanması da geçerlidir (Kuru, “El Kitabı”, s. 784).

²³⁹ Takibin mükerrer olduğu iddiası borca itiraz olarak kabul edilmektedir: “İcra takibinin mükerrer olduğu iddiası borca itiraz niteliğinde olup yasal beş günlük sürede yapılmalıdır..” (12. HD, E. 2010/22695, K. 2010/4661, T. 02.03.2010 [Kuru, “El Kitabı”, s. 783, dn. 144]).

²⁴⁰ Borçlu olunmadığına ilişkin itiraz sebeplerinin sayımı için bkz. Domaniç, s. 991-992.

²⁴¹ Kambiyo senedinin düzenlendiği anda ayırt etme gücünün olmaması mutlak def’i teşkil etmektedir (Öztaş, s. 74,75; Pulaşlı, s. 63; Poroy-Tekinalp, s. 106,138; Helvacı, “Def’iler”, s. 673-674;

bazı yazarlara göre²⁴², borçlunun kambiyo taahhüdünde bulunduğu tarihte ayırt etme gücüne sahip olmadığı muhalefeti (TMK m. 14-15), borcun olmadığına ilişkin itiraz sebebi teşkil etmektedir. Kambiyo senedinin düzenlendiği tarihte borçlunun ayırt etme gücüne sahip olmadığı itirazı ancak resmi bir belge ile (sulh hukuk mahkemesinin hacir altına alma ve vasi atama kararı) ispat edilebilir (İİK m. 169/a,I)²⁴³. Diğer yazarlara göre ise²⁴⁴, ehliyeteye ilişkin düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olması göz önünde bulundurulduğunda, borçlunun kambiyo taahhüdünde bulunduğu tarihte ayırt etme gücüne sahip olmamasının şikâyet sebebi sayılması gerekir. Takip ve taraf ehliyetinin yokluğu süresiz şikâyet sebebi teşkil ettiği gibi, kambiyo taahhüdünde bulunurken borçlunun ayırt etme gücünün olmaması da süresiz şikâyet sebebi olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, icra mahkemesi, itiraz yargılaması esnasında, borçlunun kambiyo senedinin düzenlendiği tarihte ayırt etme gücünün bulunmadığını tespit ederse resen dikkate alır. Borçlunun kambiyo senedinin düzenlendiği tarihte ayırt etme gücünün olmadığı tespit edilirse, takibin geçici olarak durdurulmasına karar verilmiş olsa dahi borçlu aleyhine tazminata hükmedilmemelidir.

Yargıtay medeni hakları kullanma ehliyetinden kısmen veya tamamen mahrum bulunan kişilerin kambiyo senedi düzenleyemeyeceklerini, ehliyetin kamu düzenine ilişkin olduğunu belirterek, bu hususa ilişkin muhalefetin süresiz şikâyet teşkil edeceğini belirtmiştir²⁴⁵. Ayrıca Yargıtay, kambiyo senedinin düzenlendiği tarihte

---

Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 105; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 66-67; Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 18; Karşlı, "İcra İflas", s. 382; Türk, s. 342).

²⁴² Kuru, "El Kitabı", s. 791; Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1745; Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1228; Mutluay, s. 562. Bu itiraz iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir (Halman Çetin, s. 10).

²⁴³ İcra mahkemesi bu hususta bilirkişi incelemesi yapptamaz (Kuru, "El Kitabı", s. 791; Kuru, "İcra İflas", C. II, S. 1745).

²⁴⁴ Yardım, s. 190.

²⁴⁵ "TTK'nun 582. maddesine göre; "akit ve borçlanmaya ehil olan kimse, poliçe, çek ve bono ile borçlanmaya ehil olduğundan, ancak medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olan kişiler kambiyo senedi düzenleyebilirler. Başka bir deyişle, Kanun koyucu kambiyo senetlerinin düzenlenmesi için özel bir ehliyet aramamıştır. Şu hale göre, medeni hakları kullanma ehliyetinden kısmen veya tamamen mahrum bulunan kişiler kambiyo senedi düzenleyemezler. Bu nedenle borçlunun, senedi düzenleme amacıyla vekile noterden vekalet verdiği 15.02.2006 tarihinde hukuki ehliyeteye sahip olması gerekir. Aksi takdirde düzenlenen senet geçerli olmaz. 28.07.1941 tarihli 4/21 sayılı İctihadi Birleştirme Kararı gereğince alacaklı, senedi düzenleyen kişinin ehliyetsiz olması halinde iyiniyetli olduğunu dahi ileri süremez. Çünkü ehliyet kamu düzenini ilgilendirir. Süresiz şikâyet yolu ile İcra Mahkemesinden takibin iptali istenebilir. O halde Mahkemece yapılacak iş, borçlunun, bonoyu vekil sıfatıyla imza eden vekile verdiği vekaletname tarihi olan 15.02.2006 tarihi itibarıyla bono düzenleme ehliyetine sahip olup olmadığının, bir sağlık kurulundan alınacak raporla tespiti ile sonucuna göre hüküm kurulmasından ibarettir.." (12. HD, E. 2009/10918, K. 2009/19699, T. 20.10.2009 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

borçlunun ayırt etme gücünün olup olmadığının bilirkişi incelemesi vasıtasıyla tespit edilmesi gerektiğine hükmetmiştir²⁴⁶.

(a) Borcun Olmadığı İtirazı

(i) Yetkisiz Temsil İtirazı

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, borçlu, kambiyo taahhüdünde bulunan kişinin kendi adına ve hesabına temsil yetkisi olmadığı ya da temsil yetkisini aştığı itirazında bulunabilir²⁴⁷. Temsile ilişkin düzenlemeler Türk Borçlar Kanunu'nda yer almaktadır. TBK m. 504/III hükmünde, özel olarak yetkili kılınmadıkça, vekilin yapamayacağı işler belirtilmiştir. İşte vekilin kambiyo taahhüdünde bulunabilmesi için özel olarak yetkili kılınması gerekmektedir. Ticari temsilci ise, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı, işletme sahibi adına kambiyo taahhüdünde bulunmaya ve onun adına işletmenin amacına giren her türlü işlemleri yapmaya yetkili sayılır (TBK m. 548/I). Başka bir deyişle, ticari temsilcinin temsil olunan adına kambiyo taahhüdünde bulunabilmesi için özel olarak yetkili kılınmış olması aranmaz. Ticari vekil ise, özel olarak yetkili kılınmadıkça kambiyo taahhüdünde bulunamaz (TBK m. 551/I). Temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülediğine veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilan edilen sınırlamalar geçerlidir. Bu sınırlandırmaların iyi niyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade edebilmesi için ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekir (TTK m. 371; TBK m. 548). Tüzel kişi adına kambiyo taahhüdünde bulunan temsilcinin tüzel kişinin unvanını kullanarak kendi imzasını atması gerekir. Kambiyo senedinin “adına”, “temsilen”, “vekâleten” gibi ilavelerle

---

Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2009/19137, K. 2010/177, T. 12.01.2010 (Aydın, s. 74-75); 12. HD, E. 2009/15779, K. 2010/24445, T. 08.12.2009 (Aydın, s. 75-76).

²⁴⁶ “...borçlunun, senetlerin tanzim tarihi itibarıyla medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olup olmadığının, bir sağlık kurulundan alınacak raporla tespiti ile sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, bonoların tanzim tarihinin kısıtlanma tarihinden önce olduğu gerekçesiyle yazılı şekilde borca itirazın reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir..” (12. HD, E.2012/26448, K. 2013/2247, T. 28.01.2013 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2004/10135, K. 2004/14902, T. 11.06.2004 (Yardım, s. 189, dn. 554).

²⁴⁷ Yetkisiz temsil hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ünal Tekinalp, “Kambiyo Senetlerinde Temsile İlişkin Bazı Sorunlar”, **Temsil ve Vekaletle İlişkin Sorunlar Sempozyumu**, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1977, ss. 35-48; M. Fatih Arıcı, “Kambiyo Senetlerinde Temsilcinin Yetkisini Aşarak Kambiyo Taahhüdünde Bulunmasından Doğan Sorumluluk”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağani**, Beta Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 11-28. Temsil yetkisinin olmadığı veya temsil yetkisini aştığına ilişkin itirazın imza itirazı değil, borca itiraz teşkil ettiğine ilişkin bkz. 12. HD, E. 2005/5547, K. 2005/8340, T. 18.04.2005 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 13948).

imzalanması gerekir²⁴⁸. Uygulamada ticaret unvanı için kaşe kullanılmaktadır²⁴⁹. Kambiyo senedini temsilen imzaladığı anlaşılmayan temsilci şahsen sorumlu olur (TBK m. 40/II).

Bir kişinin başkası adına işlem yapması halinde, temsil yetkisi yoksa ve temsil olunan tarafından icazet verilmemişse Borçlar Hukuku'nun genel hükümlerine göre hukuki işlem kesin hükümsüzdür (TBK m. 46; m. 47/I). Fakat temsil olunanın açık veya örtülü olarak hukuki işlemi onamaması hâlinde, bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesi, yetkisiz temsilciden istenebilir. Bu halde, menfi zararı tazmin yükümlülüğünün doğabilmesi için kusurun varlığı aranmamıştır. Bu noktada, TTK m. 678 istisna teşkil edebilecek bir düzenlemedir. Şöyle ki, temsile yetkili olmadığı hâlde bir kişinin temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kişi, o poliçeden dolayı bizzat sorumludur. Bu poliçeyi ödediği takdirde, temsil olunduğu kabul edilen kişinin haiz olabileceği haklara sahip olur. Başka bir deyişle, yetkisiz temsilci, kambiyo senedini ödediği takdirde gerek haklar bakımından gerekse sorumluluk bakımından temsil olunan kişiye halef olur²⁵⁰. Bu halde, yetkisiz temsilci kendisinden önce gelen senet borçlularına müracaat edebilir. Kambiyo senedi borçluları da, yetkisiz temsilciye karşı şahsi def'ilerini ileri sürebilir²⁵¹. Temsilci yetkisini aştığı takdirde aynı hüküm uygulanır. Buna göre, temsilci sıfatıyla kambiyo taahhüdünde bulunan kişinin temsil yetkisinin olmaması ya da temsil yetkisini aşması halinde geçersizlik yaptırımı uygulanmayacaktır. Bu halde, temsilci işlemde bizzat sorumlu olacaktır. Temsil yetkisinin aşılması halinde, temsilcinin yalnız yetki sınırının aşıldığı kısımdan sorumlu olacağı kabul edilmektedir²⁵².

²⁴⁸ Talih Uyar, "Kambiyo Senetlerine İlişkin Haciz Yoluyla Takiplerde Borçlunun "Borçlu Olmadığı" İtirazı", ("Borçlunun "Borçlu Olmadığı" İtirazı"), **ABD**, Y. 2000, S.4, ss. 181-227, s. 185; Manav, s. 48-49.

²⁴⁹ "Somut olayda borçlu S.. K..vekili çekin borçlu adına şahsen keşide edilmediğini ileri sürmüş ise de, kaşede ismi yazılı ..... Yapı Market'in hükmi şahsiyeti bulunmadığından bu firmayı temsilen imza edildiğinden söz edilemez. O halde, borçlu bahsi geçen çek nedeniyle şahsen sorumlu olup itirazın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.." (12. HD E. 2006/15833, K. 2006/19264, T. 13.10.2006 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

²⁵⁰ Karayalçın, s. 31.

²⁵¹ Temsil olunan kişiye karşı ileri sürülebilecek şahsi def'ilerin yetkisiz temsilciye karşı da ileri sürülebileceği kabul edilmektedir (Karayalçın, s. 31, dn. 8).

²⁵² Karayalçın, s. 30; Pulaşlı, s. 114-115; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 167-168; Helvacı, "Def'iler", s. 675-676; Saibe Oktay, "Poliçede Def'iler", **Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985)**, BTHAE, Ankara, 1986, ss. 339-366, s. 357-358; Nurkut İnan, **Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları**, BTHAE, Ankara, 1969, s. 110. Bu konuda doktrindeki tartışmalar için bkz. Arıcı, s. 14-19.

Temsil yetkisinin olmadığı veya aşıldığı mutlak defî türlerinden geçersizlik defî'i teşkil ettiğinden, geçersizlik nedeni şahsında doğan kişi tarafından kambiyo senedinin bütün alacaklılarına karşı (iyi niyetli hamil dâhil) ileri sürülebilir (TTK m. 687)²⁵³. Senette imzası bulunan kişinin temsil yetkisine ilişkin itiraz, imzaya itiraz değil, borca itirazdır²⁵⁴. Zira gerek İİK m. 170 hükmünün lafzı gerekse yetkisiz temsil iddiasının imzaya itiraz incelemesinde olduğu gibi bilirkişi incelemesi aracılığıyla değil, resmi veya imzası ikrar edilmiş belge aracılığıyla çözümlenebilecek olması temsil yetkisine itirazı borca itiraz olarak değerlendirmek gerektiğini ortaya koymaktadır. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadına göre, temsilcinin yetkisiz olduğu ya da yetkisini aştığı haller borca itiraz teşkil eder²⁵⁵. Aynı şekilde, çifte imza ile temsilin geçerli olduğu bir durumda, tek imzanın şirketi bağlamayacağı yönündeki itiraz imzaya itiraz değil, borca itiraz teşkil eder²⁵⁶. Kambiyo senedine temsilcilerden yalnızca biri imza koyarsa, tüzel kişi onay vermediği sürece sorumluluk imza koyan temsilci üzerinde doğar²⁵⁷.

Son olarak, temsilcinin kendisi ile sözleşme yapmasının mümkün olup olmadığı üzerinde durulabilir. Doktrinde temsil olunan tarafından özel olarak yetki verilmedikçe veya yapılan sözleşmenin temsil olunana zarar vermediği sabit olmadıkça, temsilcinin

²⁵³ Karayalçın, s.30; Öztan, s. 46-47; Pulaşlı, s. 63; Poroy-Tekinalp, s. 94; Helvacı, "Def'iler", s. 659-660; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 105; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 66-67; Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 21; Uyar, "Borca İtiraz Nedenleri", s. 209; Ergün, s. 106-107.

²⁵⁴ Postacioğlu-Altay, s. 850-851; Kuru, "El Kitabı", s. 791; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özkes, s. 414, dn. 400; Yardım, s. 168. Domaniç, temsil yetkisine ilişkin itirazı hem imza itirazı hem de borca itiraz olarak değerlendirmektedir (Domaniç, s. 976-977,991).

²⁵⁵ "Borçlu aleyhindeki icra takibinde, senedi imzalayan kişinin şirket yetkilisi olmadığını ileri sürmüştür. Bu yöndeki itiraz imza inkârı olmayıp, borca itiraz niteliğindedir.." (HGK, E. 1999/12-176, K. 1999/168, T. 24.03.1999 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). "Borçlunun merciiye başvurusu imza inkârı olmayıp senedi imzalayan kişinin şirket yetkilisi olmadığı yönündedir. Bu yöndeki itiraz ise borca itiraz niteliğinde olduğundan.." (HGK, E. 1999/12-176, K. 1999/168, T. 24.03.1999 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

²⁵⁶ "Bonoya dayanan icra takibi, bonoların lehtarları tarafından keşideci şirket aleyhine yapılmaktadır. Borçlunun İcra Mahkemesine başvurusunda, şirketin temsil ve ilzaminin çift imza ile olduğunu belirterek, tek imza ile borç altına sokulamayacaklarını ileri sürmesi borca itiraz niteliğindedir. Takip dayanağı bonoların düzenlendiği tarihte keşideci şirketin temsilinin çift imza ile mümkün olduğu, ancak, bonoların tek imza ile keşide edildiği anlaşıldığından, şirketin, sözkonusu bonolar nedeniyle sorumlu tutulamayacağı sonucuna varılır. Mahkemece, borçlunun borca itirazı kabul edilerek, İİK'nın 169/a-6. maddesi gereği bonoların lehtarları olan şirket yetkilisi alacaklının bonoların keşidecisinin tek imza ile sorumlu olup olmadığını bilebilecek durumda olması nedeniyle kötüniyetli ve ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekeceğinden, talebi bulunan borçlu lehine tazminata hükmedilmesi gerekir." (12. HD, E. 2007/1467, K. 3978, T. 06.03.2007 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Şirketin çift imza ile temsil edildiği hallerde, imza yetkisinin devredilemeyeceğine ilişkin bkz. 12. HD. 1997/14165, K. 1997/14517, T. 25.12.1997 (Uyar, "Borçlunun "Borçlu Olmadığı" İtirazı", s. 189, dn. 45).

²⁵⁷ Seda Türkcan Manav, **Temsilci Vasıtasıyla Kambiyo Taahhüdünde Bulunma**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 44.

kendisi ile sözleşme yapmasının mümkün olmadığı kabul edilmektedir²⁵⁸. Bu görüşü kambiyo senetleri bakımından uygulamak mümkündür²⁵⁹. Yargıtay, kambiyo senetleri bakımından temsilcinin kural olarak kendisiyle işlem yapmasını yasaklamaktadır²⁶⁰. Buna göre, kambiyo senetlerinde düzenleyen ile lehtar sıfatları birleşemeyeceğinden temsilcinin kendi lehine düzenlemiş olduğu senetler geçersizdir. TTK m. 778 hükmünde, bono bakımından poliçelere ilişkin TTK m. 673²⁶¹ hükmüne atıf bulunmadığından, düzenleyenin bizzat kendi emrine bono düzenlemesi mümkün değildir²⁶². Bu hükme aykırı şekilde düzenlenen bono, bononun unsurlarına ilişkin TTK m. 776 hükmüne aykırı olduğundan şikâyet sebebi teşkil eder²⁶³. Çek bakımından TTK m. 818/I,a hükmünde TTK m. 673 hükmüne atıf bulunmaktadır.

(ii) Tahrifat İtirazı

Tahrifat, dar ve teknik anlamıyla, senet metninde yer alan kayıtlarda iradi olarak sonradan yapılan çıkıntı, kazıntı, silinti gibi değişiklikleri ifade etmekte olup bu

²⁵⁸ Kemal Oğuzman-M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. I, 10. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 233-234; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 446; Safa Reisoğlu, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2013, s. 156; Uyar, “Borca İtiraz Nedenleri”, s. 244.

²⁵⁹ Manav, s. 47.

²⁶⁰ “Özel bir yetki almaksızın, kendi lehine senet düzenleyen temsilcinin, temsil ettiği şirketin zararına kendi adına çıkar sağladığından, temsilci ile temsil edilen şirket arasında çıkar çatışması olduğunun kabulü gerekeceği.” (12. HD, E. 2004/20508, K. 2004/26204, T. 17.12.2004 [Uyar-Online Hukuk Yayıncılığı]).

²⁶¹ TTK m. 673 hükmü şöyledir: “Poliçe bizzat düzenleyenin emrine yazılı olabileceği gibi, bizzat düzenleyen üzerine veya bir üçüncü kişi hesabına da düzenlenebilir.”

²⁶² “Mahkemece yapılan yargılama sonucunda, takip dayanağı bonoda keşideci ile lehtarın aynı kişi olduğu, TTK'nın 585. maddesine göre, poliçenin keşidecinin emrine yazılı olabileceği gibi bizzat keşideci üzerine veya bir üçüncü şahıs hesabına da keşide edilebileceği, ancak TTK'nın 690. maddesi, aynı yasanın 585.maddesine yollama yapmadığından anılan maddenin bonolarda uygulanamayacağı, kendi emrine bono tanzim edilemeyeceği, takip dayanağı belge bono niteliğinde olmadığından, alacaklının anılan senede dayanarak kambiyo senetlerine mahsus yolla takip yapamayacağı..” (19. HD, E. 2015/3766, K. 2015/14413, T. 10.11.2015 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

²⁶³ “TTK'nun 585. maddesi hükmüne göre, poliçe keşidecinin emrine yazılı olabileceği gibi bizzat keşideci üzerine veya bir üçüncü şahıs hesabına da keşide edilebilir. Ancak TTK'nun 690. maddesi, aynı yasanın 585. maddesine yollama yapmadığından, anılan madde bonolar hakkında uygulanamaz. Dolayısıyla bir kimse poliçelerde olduğu gibi kendi emrine bono tanzim edemez. Bir başka anlatımla bonoyu tanzim eden, kendisini lehtar göstererek bono düzenleyemez. Zira, poliçedeki keşideci ile bonodaki keşideci aynı konumda olmayıp; poliçede kabul eden muhatap, bonodaki keşideci durumundadır. Somut olayda, takip dayanağı senedin keşidecisinin şikayetçi E. S. olduğu, lehtar hanesinde de onun ismi yazılı iken, üzeri çizilerek alacaklı M. C. Ş.'ün isminin yazıldığı görülmektedir. Lehtar hanesinde yapılan bu değişiklik imzalanmadığından geçerli değildir. Bu durumda, takip dayanağı belge, yukarıda açıklanan madde gereğince bono niteliğinde olmadığından, mahkemece takibin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile şikayetin reddi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2009/20772, K. 2010/2658, T. 09.02.2010 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

değişikliklerin ilgililerce onaylanmamış olması gerekir²⁶⁴. Senet metninde yapılan değişikliklerin kapsamına senedin ön ve arka yüzünün dâhil olmasının yanında, alonj ve protesto üzerindeki kayıtların değiştirilmesinde olduğu gibi senedin ekleri de dâhildir²⁶⁵. Bu değişiklik, imza veya paraf ile onaylanmış olduğu takdirde tahrifattan söz edilemez²⁶⁶. Ayrıca Kanun'un senette değişiklik yapılmasına cevaz verdiği değişiklikler de tahrifat sayılmaz (örn. TTK m. 727/II)²⁶⁷.

Kambiyo senedinde tahrifat genellikle senet bedeli üzerinde yapılmaktadır. Poliçe bedeli hem yazı hem de rakamla gösterilip de iki bedel arasında fark bulunursa, yazı ile gösterilen bedel üstün tutulur (TTK m. 676/I). Aynı şekilde, poliçe bedeli yalnız yazıyla veya yalnız rakamla birden çok gösterilmiş olup da bedeller arasında fark bulunursa, en az olan bedel geçerli sayılır (TTK m. 676/II). Söz konusu hükümlerin uygulanabilmesi için rakamların üzerinde tahrifat yapılmamış olması gerekir²⁶⁸. Bunun dışında, tahrifat senetteki vadenin uzatılması, düzenleme tarihinin değiştirilmesi, ödeme yerinin, düzenleme yerinin değiştirilmesi, yetki şartının değiştirilmesi, faiz şartının kaldırılması veya eklenmesi, lehtar isminin değiştirilmesi ya da lehtar isminin yanına “veya hamiline” ibaresinin eklenmesi, hamilin isminin silinmesi suretiyle son cironun beyaz (açık) ciro haline getirilmesi şeklinde karşımıza çıkabilir.

Doktrinde ve uygulamada, senet üzerindeki bir yazı veya imza inkârı halinde senedin herhangi bir işleme esas alınamayacağını düzenleyen HMK m. 209/I hükmünün takip hukuku bakımından uygulama alanı bulup bulamayacağı tartışılmıştır. Doktrinde bir görüşe göre, takip konusu senet üzerindeki bir yazı veya imza inkârı söz konusu olduğunda İİK m. 72 karşısında özel hüküm teşkil eden HMK m. 209/I hükmünün uygulanması gerekir. HMK m. 209/I uyarınca, adi bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas

²⁶⁴ Senette tahrifat, senedin mecburi, alternatif veya ihtiyari şartlarından birinin değiştirilmesi şeklinde görülebilir (Domaniç, s. 391-392).

²⁶⁵ Domaniç, s. 152; Helvacı, “Def’iler”, s. 667.

²⁶⁶ Alacaklı, senetteki değişikliğin borçlunun onayı ile yapıldığını yazılı belge ile ispat edebilir: 12. HD, E. 1998/3684, K. 1998/1633, T. 17.02.1998 (Uyar, “Borçlunun “Borçlu Olmadığı” İtirazı”, s. 194, dn. 88); 12. HD, E. 1988/9889, K. 1998/1776, T. 19.02.1988 (Uyar, “Borçlunun “Borçlu Olmadığı” İtirazı”, s. 194, dn. 88).

²⁶⁷ Kanun'un senette değişiklik yapılmasına cevaz verdiği hallerin sayımı için bkz. Domaniç, s. 994.

²⁶⁸ İcra mahkemesi yaptığı inceleme neticesinde kambiyo senedinde rakamla gösterilen kısımda tahrifat tespit ederse, rakamla yazılmış bedeldeki tahrif edilmiş miktar ile ilk miktar arasındaki fark için itirazın kabulüne karar verir (Kuru, “El Kitabı”, s. 791, dn. 195).

alınmaz. Buna göre, icra mahkemesinin imza incelemesi esnasında borçlunun senet hakkında sahtelik davası açtığına ilişkin belgeyi icra dosyasına ibraz etmesi halinde, icra takibi olduğu yerde durur ve yeni bir takip işlemi yapılamaz²⁶⁹. Buna karşılık, bir diğer görüşe göre, İcra İflas Kanunu'nda imzaya itiraz ayrıca düzenlendiğinden, HMK m. 209 icra takipleri bakımından uygulama alanı bulmaz. Zira İcra İflas Kanunu'nun imzaya itiraza ilişkin hükümleri (İİK m. 68/a; m. 72; m. 170) Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki mezkûr hüküm karşısında özel hüküm teşkil etmektedir. Belirtilen hususlar çerçevesinde, özel hüküm mahiyetinde olan İİK m. 170 hükmü yerine HMK m. 209 hükmünün uygulanması isabetli değildir²⁷⁰.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi ile 19. Hukuk Dairesi bu hususta görüş ayrılığı içindedir. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, icra mahkemesinin takibi durdurup durdurmayacağına HMK m. 209/I hükmüne göre karar verilmeyeceği görüşündedir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, yazı inkârı ile imza inkârının birbirinden ayrı olarak değerlendirilmesi, imza inkârına ilişkin özel düzenleme olan İİK m. 170 hükmü uygulanması gerekirken, borca itiraz teşkil eden yazı inkârına ilişkin özel düzenleme olan İİK m. 169/a hükmünün uygulanması gerektiğine hükmetmiştir. Bu nedenle, HMK m. 209/I hükmü uygulanamayacağı gibi, sahtelik davası icra mahkemesince bekletici mesele de yapılamaz. Bu açıdan, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin HMK m. 209 hükmünün uygulama alanını dar yorumlamakta olduğunu,

²⁶⁹ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 413; Oğuz Atalay, "Adi Senetler Hakkında Sahtelik İddiası ve Sonuçları", **Ersin Çamoğlu'na Armağan**, İstanbul, 2013, ss. 547-556, s. 547 vd.; Mahmut Bilgen, "Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik Yapılması)", **DEÜHFD**, Özel Sayı, Y. 2009, C. XI, ss. 985-1028, s. 1016-1017. Ayrıca bkz. Pekcanitez-Özekes-Atalay, s. 425-432; Muşul, "İcra İflas", C. I, s. 419; Talih Uyar, "Takip Dayanağı Senedin Sahte Olduğu" İleri Sürülerek İcra Takibinin Teminatsız-Durdurulması", ("Senedin Sahteliği İddiası"), **İBD**, Y. 2013, S. 2, ss. 488-516, s. 488,492-493; Cenk Akil, "Takip Konusu Adi Senetteki Sahtelik İddiasının İcra Takibine Etkisi", ("Sahtelik İddiasının İcra Takibine Etkisi"), **Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan**, DEÜHFD, Özel Sayı, C. III, İzmir, 2015, ss. 2405-2422, s. 2412-2417; Taylan Özgür Kiraz, "Adi Senetlerde Sahtelik İddiasına İlişkin Düalist Yapı Üzerine Bir İnceleme", ("Adi Senetlerde Sahtelik İddiası"), **MİHDER**, Y. 2013, S. 1, ss. 43-72, s. 63,65-70; Tanrıver, s. 846. Erdönmez ise, adi senetlerdeki sahtelik iddiasının bekletici mesele yapılmasının icra mahkemesinin takdirinde olduğunu, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz üzerine icra mahkemesinin genel mahkemede görülen sahtelik davasını bekletici mesele yapabileceği, bununla birlikte, icra mahkemesi sahtelik iddiasını incelemeye başlamışsa ve sahtelik davası aşama olarak daha gerideyse bekletici mesele yapmaktan kaçınabileceği kanısındadır (Güray Erdönmez, "Adi ve Resmi Senette Sahtelik İddiasının Hukuk Davalarına ve İcra Takiplerine Etkisi", **TBB Dergisi**, Y. 2016, S. 123, ss. 147-208, s. 159-160,165-166).

²⁷⁰ Baki Kuru, "Hukuk Davasında Adi Senetteki İmzanın İnkâr Edilmesinin İcra Takibine Etkisi", ("İmza İnkârının İcra Takibine Etkisi"), **MİHDER**, Y. 2012/3, C. VIII, S. 23, ss. 3-10, s. 6; Kuru, "El Kitabı", s. 324,349,800; Kuru-Arslan-Yılmaz, "İcra İflas", s. 218, dn. 6; Levent Börü, "Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipte İmzaya İtirazın Takibi Durdurup Durdurmayacağına Değerlendirilmesi", **BATİDER**, Y. 2012, S. 4, ss. 257-265, s. 261-263.

sahtelik davasının açılmış olmasının (hukuk veya ceza mahkemelerinde) tek başına takibi durdurmayacağı, bunun için ihtiyati tedbir kararı verilmiş olmasının gerektiğini savunduğunu belirtmek mümkündür²⁷¹. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi ise, senette tahrifat yapıldığı iddiasıyla menfi tespit davası açılması halinde, HMK m. 209 uyarınca icra takibinin durdurulmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerektiği kanısındadır. O halde, 19. Hukuk Dairesi, yazı inkârı ile imza inkârı bakımından ayırım gözetmemekte, sahtelik iddiasının icra takiplerine etkisinin İİK m. 72 hükmüne göre değil, HMK m. 209/I hükmüne göre belirleneceği ve bu kapsamda teminat aranmaksızın ihtiyati tedbir verilmesi gerektiği belirtmiştir²⁷².

Kambiyo senedi borçlusunun, senet üzerinde tahrifat yapıldığını iddia etmesi halinde, bunun imzaya itiraz mı yoksa borca itiraz mı teşkil ettiği tartışılabilir. Zira 538 sayılı Kanun tasarısında, kambiyo senetlerinin esaslı unsurlarından birinin tahrip edilmesi İİK m. 168/I,4 kapsamına alınmış, fakat gerek kambiyo senetlerinin esaslı unsurlarından birinin tahrip edilmesi iddiasının imzaya itiraz olarak değerlendirilmesinin yerinde olmayacağı gerekse tüm esaslı unsurları aynı başlık altında toplamının güçlük yaratacağı gerekçesiyle sorunun çözümü içtihadı bırakılmıştır²⁷³.

Yargıtay tahrifat itirazlarını çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden icra mahkemesince, bilirkişi incelemesi yaptırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerektiği hususunda istikrarlı olarak hüküm tesis etmekte ise de²⁷⁴, yakın tarihli kararlarında tahrifat itirazını şikâyet olarak değerlendirmekte iken²⁷⁵, bazı kararlarında ise borca

²⁷¹ 12. E. 2014/12741, K. 2014/14937, T. 26.05.2014 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

²⁷² 19. HD, E. 2012/3644, K. 2012/8311, T. 17.05.2012 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

²⁷³ 2004 sayılı İcra İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/280), **MMTD**, T. 06.09.1962, Dönem 1, Toplantı 2, S. 461, s. 50.

²⁷⁴ Uyar, “İcra İflas”, C. II, s. 1740; Kuru, “El Kitabı”, s. 671. “Borçlular vekili, itirazında –senedi başlangıçta 500.000.000 TL olarak düzenlenmesine karşın 0 ilavesi suretiyle tahrif edildiğini- de ileri sürmüştür. HUMK. nun 275. maddesi gereğince çözümü özel ve teknik bilgi gerektiren konuda bilirkişi incelemesi yapılmalıdır.” (12. HD, E. 1998/8773, K. 1998/9647, T. 28.09.1998 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 1094-1095]). Aynı yönde bkz. HGK, E. 2003/12-3, K. 2003/28, T. 22.01.2003 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

²⁷⁵ “Tahrifat iddiasının incelenmesi ise HMK.nun 266. maddesi gereğince çözümü özel ve teknik bir bilgiyi gerektirdiğinden, hakim tarafından bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın tahrifatın olduğu ya da olmadığı sonucuna varılamaz. Bilirkişi raporuyla bononun vade tarihinde tahrifat yapıldığının tespiti halinde, yazı ile belirtilen vade tarihi ile rakam olarak belirtilen vade tarihleri farklı olacağından ve dolayısıyla çift vadeli olarak düzenlenen bono kambiyo vasfını kaybedeceğinden, İİK'nun 170/a maddesi uyarınca takibin iptali gerekecektir.” (12. HD, E. 2014/32837, K. 2015/3186, T. 19.02.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). “Alacaklı tarafından çeke dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla başlatılan takibe karşı borçlunun, takibe dayanak bononun kambiyo senedi vasfında olmadığı

itiraz olarak kabul etmektedir²⁷⁶. Belirtmek gerekir ki, tahrifat şüpheye yer vermeyecek kadar açık ise bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın eklenen ya da değiştirilen kayıt üzerinden takibin iptaline karar verilir²⁷⁷. Aksi takdirde, bilirkişi incelemesi neticesinde tespit edilen kayıt üzerinden takibin iptaline karar verilir.

---

iddiasıyla icra mahkemesine başvurarak takibin iptalini talep ettiği, mahkemece istemin kabulüyle takibin iptaline ve alacaklı aleyhine tazminata hükmedildiği anlaşılmıştır. İİK'nun 170/a-son maddesinde, "her ne suretle olursa olsun, ... borç kısmen veya tamamen kabul edilmiş ise" takip dayanağı belgenin kambiyo senedi vasfını taşımadığı nedeni ile takibin iptal edilemeyeceği düzenlemesine yer verilmiştir...Somut olayda borçlu, icra mahkemesine başvurusunda 28.6.2012 vade tarihli 15.000 TL bedelli çekin aslında 5.000 TL bedelli iken başına "1" rakamı eklenerek 15.000 TL bedelli haline getirildiğinin keşide tarihinin ise 28.11.2011 tarihi iken tahrifte 28.6.2012 tarihine dönüştürüldüğünü beyan ettiğine göre iş bu beyan borcun 5.000 TL'lik kısmının kabulü anlamı taşımaktadır. Bu durumda İİK'nun 170/a-son maddesinin uygulama yeri bulunmadığından anılan hükme dayalı olarak takibin iptaline karar verilemez. Nitekim mahkemece yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu çek bedelinin "5.000 TL" iken yapılan tahrifatla "15.000 TL" haline dönüştürüldüğü de belirlendiğine göre, alacaklının, çekin tahrifattan önceki bedeli olan "5.000 TL" üzerinden kambiyo hukuku mucibince takip yapma hakkı bulunmaktadır. O halde, mahkemece borca kısmi itirazın kabulüyle takibin 5.000 TL'sini aşan kısmı yönünden İİK'nun 169/a/5. maddesi gereğince durdurulmasına karar verilmesi gerekirken, kambiyo vasfını haiz olmadığından bahisle taleple bağlılık ilkesi gözardı edilerek yazılı gerekçe ile hüküm tesisi isabetsizdir.." (12. HD, E. 2014/27554, K. 2015/1327, T. 21.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). "Çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı ve paraf imzasının da sahte olduğu yönündeki itirazlar, çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektirdiğinden H.M.K.'nun 266. maddesi uyarınca bilirkişi incelemesiyle sonuçlandırılmalıdır. Çek, keşideci tarafından düzenlenmiş olduğundan, çek üzerindeki çıkıntı ve değişikliklerin keşideci tarafından paraf edilmesi gerekir. Somut olayda, mahkemece takibe dayanak çek üzerinde yaptırılan inceleme sonucunda bilirkişi tarafından düzenlenen 15.7.2013 havale tarihli ek raporda, keşide tarihinde değişiklik yapıldığına dair fiziksel bir bulgu saptanamadığı ve keşide tarihi üzerinde bulunan paraf imzanın keşideci borçlunun eli ürünü olup olmadığı hususunda bir tespite gidilemediğinin bildirildiği, mahkemece, raporun tahrifat bulunmadığına dair kısmına itibar edilmeyerek keşide tarihinde gözle görülür bir oynama yapıldığının sabit olduğu gerekçesiyle şikayetin kabulüyle takibin iptaline karar verildiği, bu durumda, bilirkişi raporunun mahkemece yetersiz görüldüğü anlaşılmaktadır.." (12. HD, E. 2014/22440, K. 2015/270, T. 12.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

²⁷⁶ "Ancak, bononun miktar kısmındaki tahrifat iddiası borca itiraz niteliğinde olup bu tahrifat itirazının kabul edildiği görülmektedir.." (12. HD, E. 2005/132, K. 2005/3398, T. 22.02.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). "Borçlu senetteki imzaya itiraz etmemiş senet bedelinde tahrifat yapıldığını ve borcunun bulunmadığını iddia etmiştir. Dairemizin istikrar kazanmış uygulamalarına göre takibe konulan senetteki rakam ve yazıların tahrif edilerek borç miktarının yükseltildiği iddiası İİK'nun 169.maddesi kapsamında borca itirazdır ve İcra Mahkemesi tarafından aynı kanunun 169/a kapsamında inceleme yapılarak sonuca gidilmesi gerekir. Yani usulünce yapılan inceleme sonunda tahrifatın varlığı ispatlanırsa tahrifattan önceki miktar için takibin devamına, tahrifatla arttırılan miktar yönünden ise takibin iptaline karar verilir.." (12. HD, E. 2014/12741, K. 2014/14937, T. 26.05.2014 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). "Üzerinde değişiklik (tahrifat) yapılmış olan senedin takibe konu edilmesi halinde, borçlu bu hususu ileri sürerek İİK'nın 168/5. maddesi hükmüne göre (borçlu olmadığı) itirazında bulunabilir. (Talih Uyar, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 1. Cilt, Sahife 867 ve 1157). Sözü edilen itiraz nedeninin mahkeme gerekçesinin aksine icra mahkemesinde incelenmesi anılan mahkemenin görevi dâhilindedir. Bu inceleme HUMK'un 275. maddesi gereğince çözümü özel ve teknik bir bilgiyi gerektirdiğinden mahkemece, bilirkişi incelemesi yaptırılarak sonucuna göre karar verilmesi yerine eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.." (12. HD, E. 2006/1881, K. 2006/5468, T. 16.03.2006 [Halman Çetin, s. 311]). Aynı yönde bkz. 12. HD, 1998/11293, K. 1998/11893, T. 03.11.1998 (Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 1157-1158).

²⁷⁷ "Senet üzerinde yapılan değişikliklerin geçerli olabilmesi için, düzenleyen tarafından imza ve paraf edilmek suretiyle onaylanması gerekir. Bu şekilde yapılan imzaya veya paraf imzasına itiraz halinde, mahkemece yönteminde imza incelemesi yapılmalıdır. Düzeltmenin onaylı olmaması veya imzanın keşideciye ait olmadığına anlaşılmaması halinde, düzeltme yok hükmünde olup senedin düzeltme öncesi

TTK m. 748 uyarınca²⁷⁸, bir poliçe metni değiştirildiği takdirde, değiştirmeden sonra poliçe üzerine imza koyanlar kişiler, değişmiş metne ve ondan önce imzasını koyanlar ise eski metne göre sorumlu olurlar. Kambiyo senedinin esaslı unsurlarından birinin tahrip edilmesi halinde TTK m. 748 hükmünün uygulanıp uygulanamayacağı tartışılabilir. Doktrinde baskın görüşe göre, kambiyo senedinin esaslı unsurlarında tahrifatın gerçekleşmiş olmasından sonra senet hüküm ifade etmiyorsa TTK m. 748 hükmünün uygulanmasını imkânsız kılar²⁷⁹. Bu durumda, kıymetli evrakın ziyayı ve iptaline ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir (TTK m. 651-653²⁸⁰). Buna karşılık, senedin esaslı unsurlarında tahrifat gerçekleştikten sonra senet hüküm ifade ediyorsa, sonradan imza koyanlar yeni şekil ile bağlıdırlar. Örneğin, senette “poliçe” kelimesi silindiği takdirde, senede gerek tahrifattan önce imza koyanlar gerekse tahrifattan sonra imza koyanlar sorumlu olmazlar. Fakat düzenleyenin imzasında değişiklik yapıldığı takdirde, tahrifattan sonra imza koyanlar yeni şekil ile sorumlu olurlar²⁸¹. Aynı şekilde, senedin bedelinde²⁸² veya tarihinde²⁸³ değişiklik yapıldığı takdirde, değişiklikten önce imza koyanlar eski şekle göre, değişiklikten sonra imza koyanlar yeni şekle göre sorumlu olurlar.

---

durumuna göre değerlendirme yapılır. TTK'nun 688. maddesinde bononun zorunlu unsurları sayılmış maddenin 5. fıkrasında; "Kime kimin emrine ödenecek ise onun ad ve soyadını" ihtiva etmesi lüzumuna yer verilmiştir. Bu durumda bononun gerçek veya tüzel kişi olarak bir lehtarının bulunması gereklidir. Somut olayda, 30.10.2009 tanzim 31.10.2010 vade tarihli senette lehtar A. D.'ın ismi çizilmiş olup, yeniden yazılan H. F. ismi ise, paraflanmadığından senedin kambiyo vasfı taşımadığının ve bu yöndeki borçlu şikayetinin kabulü gerekir. Takibe dayanak yapılan 30.10.2009 tanzim ve 30.11.2010 vadeli senette ise, tanzim ve vade tarihlerinde tahrifat yapıldığı iddia edilmiştir. Bu senet yönünden bilirkişi aracılığı ile senette tahrifat bulunup bulunmadığı belirlenmeli tahrifatın varlığı tespit edildiği takdirde senedin tahrifattan önceki haline göre kambiyo vasfı niteliği tartışılarak sonucuna göre bir karar verilmelidir.." (12. HD, E. 2011/10281, K. 2011/28978, T. 22.02.2011 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

²⁷⁸ TTK m. 748/I hükmü, TTK m. 778/I,g ve m. 818/I,ö hükümlerinin atıfları nedeniyle bono ve çek bakımından uygulama alanı bulur.

²⁷⁹ Poroy-Tekinalp, s. 249; Bozgeyik(Karahan-Arı-Saraç-Ünal), s. 327; Ülgen (Helvacı-Kendigelen-Kaya), s. 152; Bilgen, s. 987.

²⁸⁰ TTK m. 651-653 genel hükümler olup, nama yazılı kıymetli evrakın ziyayı ve iptaline ilişkin TTK m. 657, hamiline yazılı kıymetli evrakın ziyayı ve iptaline ilişkin TTK m. 661-669, emre yazılı kıymetli evrakın ziyayı ve iptaline ilişkin TTK m. 757-765 hükümlerinde özel düzenlemeler yer almaktadır.

²⁸¹ İmza senet metnine dâhil olmadığından senet metninde tahrifat yapılması kapsamında incelenemez (Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 152).

²⁸² “Borçlu itiraz dilekçesinde asıl borcun 298.000 TL olduğu halde senedin 1.298.000 TL olarak tahrif edildiğini öne sürerek itiraz etmiştir. Tahrifat iddiası diğer unsurları tamamsa o senedin kambiyo senedi niteliğini kaldırmaz. Merceiin, aksine görüşünde isabet yoktur..” (12. HD, E. 1986/29, K. 1986/9952, T. 06.10.1986 [Erdem, s. 42, dn. 61]).

²⁸³ Kambiyo senedinin tarihinde değişiklik yapıldığı takdirde, tahrifattan önce imza koyanlara başvururken eski tarih esas alınmalıdır (Poroy-Tekinalp, s. 249; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 152).

Tahrifat itirazı, tıpkı imza itirazı gibi, geçersizlik def'i teşkil etmektedir²⁸⁴. Bu nedenle, geçersizlik nedeni şahsında doğan kişi tarafından kambiyo senedinin bütün alacaklılarına karşı (iyi niyetli hamil dâhil) ileri sürülebilir (TTK m. 687). Tahrifat itirazı niteliği itibariyle bilirkişi incelemesini gerektirdiğinden resmi veya imzası ikrar edilmiş belgelerle ispatı güçtür. Bu bağlamda, kambiyo senedinin esaslı unsurlarında tahrifat bulunması halinde, yukarıda belirtildiği üzere, senedin tahrifattan sonra hüküm ifade etmemesi halinde kambiyo senedi vasfını yitireceğinden²⁸⁵, tahrifat itirazının şikâyet yolu çerçevesinde değerlendirilmesi yerinde olacaktır (İİK m. 170/a,II)²⁸⁶.

Son olarak, tahrifat itirazının ileri sürülmesine ilişkin olarak, İİK m. 63 uyarınca, borçlu ödeme emrine itiraz ederken tahrifata ilişkin itirazını bildirmemiş olsa dahi, itiraz yargılamasının ilk duruşması esnasında senet metninden anlaşılan itiraz kapsamında ileri sürülebilir²⁸⁷.

(iii) Senedin Anlaşmaya Aykırı Doldurulduğu İtirazı

Taraflar, kambiyo senedinde ödenecek tutar, düzenleme tarihi gibi unsurları ve hatta imza dışında tüm unsurları bilerek açık bırakmak suretiyle geçerli bir senet düzenleyebilirler²⁸⁸. Doktrininde hâkim olan görüşe²⁸⁹ ve Yargıtay'ın yerleşmiş

²⁸⁴ Öztan, s. 220; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 103; Poroy-Tekinalp, s. 93-94; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 66-67; Helvacı, "Def'iler", s. 681; Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 867; Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 17; Oktay, s. 358; Erdem, s. 32; Kuru, "El Kitabı", s. 788; Türk, s. 345; Karlı, "İcra İflas", s. 382; Bilgen, s. 987. Erol, tahrifat iddiasının İİK m. 170/a uyarınca şikâyet sebebi teşkil ettiğini ifade etmiştir (Erol, s. 255).

²⁸⁵ Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 171; Poroy-Tekinalp, s. 140; Pulaşlı, s. 123.

²⁸⁶ Yardım, tahrifat itirazının resmi veya imzası ikrar edilmiş senetle ispatının mümkün olmadığını ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak, tıpkı imza itirazında olduğu gibi, bilirkişi incelemesi aracılığıyla hâkimde bu konuda kanaat uyandırmasının yeterli olduğu kanaatindedir (Yardım, s. 167). Senet metninde değişiklik itirazının borca itiraz teşkil ettiğine ilişkin bkz. Uyar, "İtiraz", s. 181; Uyar, "Borçlunun "Borçlu Olmadığı" İtirazı", s. 195; Erdem, s. 61. "...Mahkemece tanzim tarihinde tahrifat yapıldığına ilişkin şikâyetle ilgili olarak bilirkişi incelemesi yaptırıldığı, raporda, tanzim tarihinin 18.01.2006 iken sonundaki (6) rakamının silgi ile silinerek yerine (4) rakamının yazılmış olduğu belirtilmiştir. Takip konusu senette vade tarihi 10.08.2007 olup, tahrifat yapılmadan önceki tanzim tarihinin 18.01.2006 olması nedeniyle, bu durumda dahi tanzim tarihi vade tarihinden öncesini kapsadığından (TTK. 688/6.maddesi), tanzim tarihinde tahrifat yapılmış olması bono vasfını etkilemez. Mahkemece istemin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir.." (12 HD, E. 2009/11036, K. 2009/19495, T. 19.10.2009 [Bilgen, s. 994]).

²⁸⁷ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 75. "Çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı itirazı senet metninden anlaşılabilen ve borçlunun duruşmada ileri sürebileceği itiraz sebeplerindedir.." (12. HD, E. 2006/14669, K. 2006/17634, T. 28.09.2006 [Kuru, "El Kitabı", s. 784, dn. 146]).

²⁸⁸ Açık (beyaz) poliçe TTK m. 680 hükmünde düzenlenmektedir. TTK m. 778/II,f ve m. 818/I,c hükümlerinin atfı dolayısıyla, açık poliçeye ilişkin hükümler bono ve çek bakımından da uygulama alanı bulur (Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 218-221; Poroy-Tekinalp, s. 162-163; Ülgen-Helvacı-Kendigüelen-Kaya, s. 146-148; Pulaşlı, s. 141-143).

içtihadına göre²⁹⁰, açık kambiyo senedinin geçerli sayılabilmesi için imza unsurunun bulunması yeterlidir. Açık (beyaz) kambiyo senetleri adı verilen bu senetlerin anlaşmaya aykırı şekilde düzenlenmesi, başlangıçta tahrifata elverişli bir metnin yokluğu nedeniyle senet metninde gerçekleştirilen tahrifat olarak değerlendirilemez²⁹¹.

Açık (beyaz) kambiyo senedinin anlaşmaya aykırı düzenlediği yönündeki def'i şahsi def'idir²⁹². Bu nedenle, kural olarak, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler. TTK m. 680 uyarınca, açık poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa, bu anlaşmalara uyulmadığı iddiası, hamilin poliçeyi kötü niyetle iktisap ettiği veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnat edildiği takdirde ileri sürülebilir. Hâlbuki TTK m. 687 uyarınca, poliçeden dolayı kendisine başvuru olan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı hamilin, poliçeyi iktisap ederken bile borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde ileri sürebilir. Görüldüğü üzere, TTK m. 680 kasıt ve ağır kusur hallerinde anlaşmaya aykırılık iddiası sürülebileceğini düzenlerken, TTK m. 687 yalnızca kasıt unsurunu kapsamaktadır. Belirtmek gerekir ki, itiraz yargılamasında, kötü niyetli ve ağır kusurlu hareket etme olgusu resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispat edilmelidir²⁹³.

Kambiyo senedinin anlaşmaya aykırı şekilde doldurulduğu yönündeki itiraz borca itiraz olarak değerlendirilmelidir²⁹⁴. O halde, kambiyo senedinin anlaşmaya aykırı düzenlendiği yönündeki def'inin hamile karşı ileri sürülebilmesi için, ilk olarak, hamilin

---

²⁸⁹ Pulaşlı, s. 142; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 152; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 221; Bilgen, s. 1004-1005; Erman, s. 59. Poroy-Tekinalp'e göre, boş bir senedin arkasına ciro yapılarak ya da ön yüzüne aval verilerek de açık poliçe oluşturulabilir. Zira açık kabul, açık ciro ve açık aval kurumları ile imza atan kişi kabul eden muhatap, ciranta ve avalist olarak sorumlu olacaktır (Poroy-Tekinalp, s. 163).

²⁹⁰ 12. HD, E. 2004/9546, K. 2004/13473, T. 27.05.2004 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); HGK, E. 1977/11-654, K. 1979/483, T. 18.05.1979 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); HGK, E. 1980/12-1272, K. 1981/343, T. 01.05.1981 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

²⁹¹ Poroy-Tekinalp, s. 249; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 146; Bozgeyik(Karahan-Arı-Saraç-Ünal), s. 326; Bilgen, s. 1004,1010.

²⁹² Karayalçın, s. 120; Pulaşlı, s. 142; Poroy-Tekinalp, s. 166; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 147; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 220; Kuru, "El Kitabı", s. 788. Erol, senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının İİK m. 170/a uyarınca şikâyet sebebi teşkil ettiğini ifade etmiştir (Erol, s. 255). Nama yazılı senetlerin devri alacağın temliki hükümlerine tabi olduğundan (TBK m. 188), şahsi def'iler yetkili hamile karşı ileri sürülebilir (Pulaşlı, s. 50; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 60; Ünal (Karahan-Arı- Bozgeyik-Saraç), s. 111-112).

²⁹³ Helvacı, "Def'iler", s. 700.

²⁹⁴ Domaniç, s. 390; Yardım, s. 196. Aksi yönde bkz. Ergün, s. 108.

kötü niyetinin ve ağır kusurunun resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispatı gerekir. Nitekim Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı da senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının senetle ispat edilmesi gerektiği yönündedir²⁹⁵.

(iv) Teminat İtirazı

Teminat kaydı, kambiyo senedinin karşı tarafa teminat amacıyla verildiğini belirten (örn. “teminat bonosudur”, “bedeli teminattır”) kayıtlardır²⁹⁶. Kambiyo senedinin tek başına teminat kaydını içermesi senedin kambiyo senedi vasfını etkilememektedir²⁹⁷. Bununla birlikte, teminat kaydının yanında kambiyo senedinin senedin hangi ilişkiye dayalı olarak verildiği de belirtilmişse veya hangi ilişkinin teminatı olduğu yazılı bir belge ile ispat edilirse, kambiyo senedinin kayıtsız şartsız ödenmesi (TTK m. 776/I,b) hususunu (poliçede bedelin havalesi, bonoda bedelin ödeme taahhüdünü, çekte bedelin ödenmesi emri) etkileyeceğinden kambiyo senedi vasfını yitirecektir²⁹⁸.

O halde, teminat kaydının ikili bir ayırım yapılarak incelenmesi yerinde olacaktır. İlk olarak, kambiyo senedinin teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılmalı ise, senet kambiyo senedi vasfını yitirecektir. Senet metninden anlaşılacak def'iler mutlak def'i teşkil ettiğinden, senetle borç altına giren herkes tarafından, senedin iyi niyetli

²⁹⁵ “TTK'nun 690. maddesi yoluyla aynı yasanın 592. maddesi uyarınca tamamen doldurulmadan bono ihdası mümkündür. Borçlu ancak aradaki anlaşmaya aykırı olarak bono metninin sonradan doldurulduğunu yazılı delille ispat edebilir..” (12. HD, E. 2005/19489, K. 2005/23100, T. 24.11.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun cevaz verdiği ayrık durumlar dışında tanıkla ispat edilemeyeceği...” (İBK E. 1988/I, K. 1989/2, T. 24.03.1989 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Aynı yönde bkz. 19. HD, E. 1993/11886, K. 1993/8720, T. 17.12.1993 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

²⁹⁶ Kambiyo senetleri, mevcut bir ediminin ifasını temin amaçlı (ifa uğruna) düzenlenir. Bu halde, teminat senedinin varlığından söz edilemez. Burada senet, temel ilişkiden doğan borcun ifasını temin amaçlı ifa uğruna düzenlenmiş olduğundan, alacaklı bu senede dayanarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatabilir. Teminat senedinde ise durum farklıdır. Temel ilişkide bir alacağın doğup doğmadığının tam olarak belli olmadığı hallerde veya senedi düzenleyen kişinin paradan başka bir edimi taahhüt etmesi halinde senet teminat senedir (Türk, s. 328-329). Türk, teminat senetlerini bedelsizlik (karşılıksızlık) senetleri arasında incelemektedir (Türk, s. 328).

²⁹⁷ Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 149; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 217; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 416, dn. 406. Bu hususta Yargıtay kararları için bkz. 12. HD, E. 2007/571, K. 2007/3238, T. 26.02.2007 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 19. HD, E. 2007/9954, K. 2008/3402, T. 03.04.2008 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

²⁹⁸ Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 149; Saraç(Karahan-Arı-Bozgeyik-Ünal), s. 217. Bu halde, senedin teminat senedi olması, kambiyo senedinin vasfını etkileyeceğinden şikâyet sebebi teşkil etmektedir (Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 416, dn. 406). Bu hususta Yargıtay kararları için bkz. 12. HD, E. 2007/5260, K. 2007/7889, T. 20.04.2007 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

hamili dâhil, herkese karşı ileri sürülebilecektir (TTK m. 825/I)²⁹⁹. Yargıtay kambiyo senedinin senet metninden anlaşıldığı hallerde, senedin kambiyo senedi vasfını yitirdiği gerekçesiyle kambiyo senetlerine mahsus takip yollarına başvurulamayacağına karar vermektedir³⁰⁰. İkinci olarak, kambiyo senedinin teminat senedi olduğu senet metninden anlaşılmasında ise, düzenleyen senedin lehtar veya hamili ile arasındaki ilişkiyi şahsi def'i olarak ileri sürebilecektir³⁰¹. Bu nedenle, kural olarak, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler (TTK m. 687; m. 778/I,a; m. 817/I,e). Düzenleyen bu iddiasını yazılı belge ile ispat etmelidir. Kambiyo senedinin teminat senedi olduğu yazılı belge ile ispat edilirse senet kambiyo senedi vasfını yitirir. Yargıtay kambiyo senedinin temel ilişki ile bağlantısının yazılı delil ile ispatlandığı takdirde, senedin kayıtsız şartsız borç taahhüdünü içermediği gerekçesiyle, senedin kambiyo senedi vasfını yitireceğini belirtmiş, teminat senedine dayalı olarak kambiyo senedine mahsus takip yapılamayacağına hükmetmiştir³⁰².

Yargıtay kambiyo senedinin ilk hamili olan lehtarın elinde kaldığı sürece kambiyo senetlerine mahsus takip yapılamayacağına, zira teminat koşullarının yerine getirilip getirilmediğinin tespitinin yargılamayı gerektirdiğine, icra mahkemesinin sınırlı inceleme yapması nedeniyle bu konuda karar veremeyeceğine, itirazın kabulüne karar verileceğine, bununla birlikte alacaklı aleyhine tazminata hükmedilmeyeceğine hükmetmiştir³⁰³. Fakat kambiyo senedinin iyi niyetli üçüncü kişiye devredilmesi halinde

²⁹⁹ Pulaşlı, s. 67; Poroy-Tekinalp, s. 97; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 66; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 102-103; Uyar, "Borca İtiraz Nedenleri", s. 208.

³⁰⁰ "Takip dayanağı senedin arkasında "bu senedin herhangi bir borç değil, çalıştığını şirketin müşterilerinden olan açık hesaba karşılık verilmiştir" ibaresi yer almaktadır. Kayıtsız ve şartsız muayyen bir bedelin ödeme vaadini taşımayan bu belge bono vasfı taşımaz.." (12. HD, E. 2007/521, K. 2007/3715, T. 02.03.2007 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

³⁰¹ Pulaşlı, s. 67-71; Poroy-Tekinalp, s. 99-101; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 68-70; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 109-110.

³⁰² "Takibe konu senetler, taraflar arasında düzenlenmiş olan 19.06.2008 tarihli sözleşmeye atfen (ilişkin olarak) düzenlenmiştir. Bu sözleşmede "..29.06.2010 tarihine kadar ve tapu devri olması kaydıyla alıcıdan alınan iki senet karşılığı 25.000- YTL+ 25.000- YTL toplam 50.000- YTL (Yeni Türk Lirası) tutarındaki senet geçerli olup tapu devredilmediği takdirde senedin hükmü yoktur, geçersizdir..." denilmektedir. Düzenlenme tarihi sözleşme tarihi ile aynı olan ve vadeleri sözleşmede belirtilen senetler olduğu anlaşılacakla senetler bu haliyle şarta bağlı olup, tahsil edilebilip edilemeyeceği hususu yargılama sonucunda belirlenecektir. Bu nedenle teminat amaçlı düzenlenen işbu senetler kambiyo takibine konu yapılamaz.." (12. HD, E. 2011/30319, K. 2012/14074, T. 26.04.2012 [Yargı Dünyası, Y. 2012, S. 9, s. 125 vd.]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2006/11905, K. 2006/14673, T. 04.07.2006 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

³⁰³ "İ.İ.K.nun 150/a maddesinde ödeme emrine itiraz halinde icra mahkemesinin inceleme yapabilme yetki ve sınırları belirlenmiş ve ancak ipoteğin bir cari hesap veya işleyecek kredi vs. gibi bir mukavelenin teminatı olması halinde bununla ilgili makbuzları 68. maddedeki esaslara göre belirleme

kambiyo senedine dayanılarak takip yapılabileceğini ifade etmiştir³⁰⁴. Doktrinde, Yargıtay'ın kambiyo senedinin ciro edilip edilmemesine göre değerlendirme yapması eleştirilmiştir. Tekinalp, kambiyo senedinin düzenlenip lehtara verilmesiyle kambiyo ilişkisinden kaynaklanan borcun doğacağını, senet teminat için verilmiş olsa dahi kambiyo senedi vasfını kazanacağını ifade etmiştir³⁰⁵. Bu halde, icra mahkemesi senedin teminat amacıyla verildiği iddiasını dikkate alarak takibi iptal etmeyecektir. Zira icra mahkemesi, kambiyo senedinin teminat senedi olup olmadığını, teminat şartlarının doğup doğmadığını incelemeye yetkili değildir. Türk, Yargıtay'ın senedin lehtarda kaldığı sürece farklı bir değerlendirme yapmasını icra mahkemesinin teminatla ilgili koşulla yerine getirip getirmediğini inceleme yetkisinin olmamasına bağlamaktadır³⁰⁶. Bu halde, borçlu yalnızca menfi tespit davası açabileceğinden oldukça güç duruma düşecektir. Teminat koşullarının yerine getirilmediğine ilişki def'i, temel ilişkiden doğan diğer def'ilerden ayrı tutulmalı, kambiyo senedine dayalı takip yapmak isteyen alacaklının kambiyo senetlerine mahsus takibe başvurabileceği kabul edilmelidir. Yardım, Yargıtay'ın itirazın kabulü için, uyuşmazlığın yargılamayı gerektirmesi nedeniyle kambiyo senedinin teminat senedi olduğunu resmi veya imzası

---

yetkisi verilmiştir. Her ne kadar ipotek akıt tablosunun 2. sayfasında çekler, kambiyo senetleri vs. sebeplerle yapılan borçlanmalar da ipotek kapsamına alınmış ise de, bu durum İ.İ.K.150/a maddesi kapsamında kalmadığından ve icra mahkemesi sınırlı yetkisi sebebiyle bu hususlarda inceleme yapamayacağından çekler sebebiyle alacağın varlığı, tahsil edilebilir olup olmadığı genel mahkemelerde yargılamayı gerektirir. O halde icra mahkemesince itirazın kaldırılması isteminin reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir.." (8. HD, E. 2013/5737, K. 2013/11714, T. 12.09.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). "Takip kredi mukavelesi ve buna dayalı olarak kırdırılan bono bedelleri için kambiyo senetlerine mahsus özel yolla yapılmıştır. Kredi mukavelesine bağlı teminat senetlerinin tahsili gerekip gerekmediğinin, gerekiyorsa ne miktarda gerektiğinin hallinin muhakemeyi gerektirdiği düşünülmeden mukaveleye bağlı olup TTK.nun 668. maddesi gereğince kayıtsız şartsız borç ikrarını havi olmaması nedeniyle İİK.nun 170a maddesi de gözetilmeden itirazın reddolunması isabetsizdir.." (12. HD, E. 1983/5072, K. 1983/5230, T. 27.06.1983 [Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1561]). "Taraflar arasındaki takip dayanağı bonoların ipotekle temin edilen borcun munzam teminatı olduğu uyuşmazlık konusu değildir. Bu halde dayanak senetler kayıtsız şartsız borç ikrarını havi olmayan, kredi mukavelesine dayalı ve onun teminatıdır. Kredi mukavelesinde ne kadar borç olduğunun tayin ve takdirinin muhakemeyi ... düşünülmeden itirazın reddolunması isabetsizdir.." (12. HD, E. 1987/192, K. 1987/2727, T. 26.02.1987 [Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1561-1562]).

³⁰⁴ "Senet borçlusu SS. Hizmet Konut Yapı Kooperatifi ile diğer borçlu senet lehtarı arasında tanzim edilen protokole göre, işbu senedin protokolün teminatı olarak verildiği yönündeki def'i bu protokole taraf olmayan yetkili hamile karşı TTK'nun 599. maddesi uyarında ileri sürülemeyeceğinden..." (12. HD, E. 2006/5945, K. 2006/9145, T. 25.04.2006 [Halman Çetin, s. 107]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 1992/8214, K. 1992/16141, T. 14.12.1992 (Ünal Tekinalp, "Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu-XI**, BTHAE, Ankara, 1994, ss. 183-195, s. 193).

³⁰⁵ Poroy-Tekinalp, s. 253; Tekinalp, s. 192-195.

³⁰⁶ Türk, s. 332-333.

ikrar edilmiş belgelerle ile ispat etmesini yeterli görmemesini eleştirmiştir³⁰⁷. Bu halde, borçluya teminat konusu riskin gerçekleştiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş belgelerle ispat etmesine imkân verilmesi yerinde olacaktır. İİK m. 168/I,5 gereğince, itiraz sebepleri bakımından icra mahkemesinin inceleme konusu sınırlandırılmadığından ispat kurallarında bir değişikliğe neden olmayacaktır. Bu nedenle, ileri sürülen iddia resmi veya imzası ikrar edilmiş belgelerle ispat edilmeye elverişli ise icra mahkemesi inceleme yapmalıdır. Fakat ileri sürülen iddia resmi veya imzası ikrar edilmiş belgelerle ispat edilmeye elverişli değilse veya elverişli olduğu halde ispat edilememişse icra mahkemesi itirazın reddine karar vermelidir. Uyar, kambiyo senedinin, temel ilişkinin teminatı olarak verilmesi halinde, bu hususun araştırılması yargılamayı gerektirdiğinden, itirazın kabul edilerek takibin iptal edilmesine hükmedilmesinin isabetli olacağını belirtmiştir³⁰⁸.

(v) Hatır Senedi İtirazı

Hatır senetleri TTK'da düzenlenmemekle birlikte uygulamada çok sık rastlanılan senetlerdir. Hatır senetlerinde düzenleyenin gerçek bir borcu olmadığından, hatır senetleri bedelsiz/karşılıksız senet üst başlığı altında incelenmektedir³⁰⁹. Fakat önemi dolayısıyla ayrıca incelemekte yarar görmekteyiz.

Doktrinde, hatır senetleri, tedavül amacı olan ve tedavül amacı olmayan hatır senetleri olmak üzere ikiye ayrılmak suretiyle incelenmektedir. Tedavül amacı olan hatır senetleri, bir kişinin kambiyo senedinin kurulmasına dayanak olan temel ilişki olmadığı halde, başka bir kişiye finans imkânı sağlamak amacıyla verdiği kambiyo senedir³¹⁰. Bu nedenle, üçüncü kişilere (özellikle bankalara) temlik veya rehin cirosu ile devredilebilirler. Başka bir deyişle, hatır senedi, bir kişinin borçlu olmadığı kişiyi "hatır için" lehtar olarak göstererek senedi imzalaması veya poliçeler bakımından kabul etmesidir³¹¹. Hatır senedi borçlusu, senedi imzaladığı kişi ile yapmış olduğu anlaşma

³⁰⁷ Yardım, s. 205-206.

³⁰⁸ Uyar, "Borçlunun "Borçlu Olmadığı" İtirazı", s. 200.

³⁰⁹ Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 144; Türk, s. 373.

³¹⁰ Poroy-Tekinalp, s. 261; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 144-145; İnan, s. 115.

³¹¹ Poliçenin kabulünün yanı sıra, ciro ve aval işlemlerinin de hatır işlemi olarak yapılabileceği ifade edilmektedir (Pierre Arminjon-Paul Carry, La lettre de Change et le Billet à Ordre, Dalloz, Paris, 1938, s. 152 ve Alfred Hueck-Wilhelm Canaris, Recht der Wertpapiere, 12. Neubearbeitete Auflage, München, 1986, § 5 III, C. 2 [Poroy-Tekinalp, s. 259'dan naklen]).

gereği senedi ödemeyeceğini düşünse de, görünüşte senetle sorumluluk altına girmiştir³¹².

Doktrinde tedavül amacı olan hatır senetleri şekil itibariyle geçerli kabul edilmektedir³¹³. Hatır senetlerinin tedavüle çıkması halinde, bedelsizlik (karşılıksızlık) şahsi def'i³¹⁴ teşkil ettiğinden hamile karşı ileri sürülemeyecektir. Fakat hatır senedi olduğunu bilerek borçlunun zararına hareket eden hamile karşı ileri sürülebilecektir (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 825/II). Bu halde, hamilin hatır senedi olduğunu bilmesi yeterli değildir, bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması da gerekir³¹⁵. Doktrinde tedavül edilen hatır senetleri bakımından şahsi def'ilerin, diğer şahsi def'ilerden farklı olarak üçüncü şahsın bilerek borçlunun zararına hareket etme ihtimalinin olmadığı ifade edilmektedir. Zira hatır sözleşmesi gereğince senedin üçüncü şahsa devri yapılabilir³¹⁶.

Tedavül amacı olmayan hatır senetleri, lehtarın durumunu olduğundan iyi göstermeyi amaçlamaktadır³¹⁷. Bu suretle, kredi kurumlarından daha fazla kredi alınabilmesi mümkün kılınmak istenmektedir. Aynı şekilde, muvazaalı bir ilişki yaratılarak borçlunun menfaatine hatır senedi düzenlenebilir. Örneğin, aleyhine takip bulunan borçlunun hatır senedi düzenleyerek alacaklılarından mal kaçırması sağlanabilir. Belirtilen hususlar nedeniyle, tedavül amacı olmayan hatır senetleri, gerek kambiyo taahhüdü gerekse temel ilişki muvazaalı olduğundan geçersizdir³¹⁸.

Tedavül amacı olmayan hatır senetlerine muhalefet şahsi def'i³¹⁹ teşkil ettiğinden, hamile karşı ileri sürülemeyecektir. Fakat hatır senedi olduğunu bilerek borçlunun

---

³¹² Hatır sözleşmesi Borçlar Hukuku sözleşmelerinden olan vekâlet sözleşmesi hükümlerine tabidir (İnan, s. 78; Poroy-Tekinalp, s. 261).

³¹³ Helvacı, "Def'iler", s. 693; İnan, s. 115; Poroy-Tekinalp, s. 261; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 145; Türk, s. 373.

³¹⁴ Karayalçın, s. 147; Domaniç, s. 154; Pulaşlı, s. 67-71; Poroy-Tekinalp, s. 99-101; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 68-70; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 109-110; Kuru, "El Kitabı", s. 788; Türk, s. 374; İnan, s. 118, 135; Oktay, s. 362.

³¹⁵ Poroy-Tekinalp, s. 261; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 145.

³¹⁶ Helvacı, "Def'iler", s. 693; İnan, s. 137-138. Karayalçın bu hususta tedavül amacı olan hatır senetleri ile tedavül amacı olmayan hatır senetleri bakımından ayırım yapmamaktadır (Karayalçın, s. 326-327). İnan, senedin alacağın temliki ile devredilmesi halinde de hatır senedinin üçüncü kişiye devrinin anlaşma gereği olduğunu ifade etmektedir (İnan, s. 137-138).

³¹⁷ Poroy-Tekinalp, s. 261; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 145; İnan, s. 138; Helvacı, "Def'iler", s. 692.

³¹⁸ İnan, s. 117-118; Türk, s. 373.

³¹⁹ Poroy-Tekinalp, s. 261; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 145; Türk, s. 374. İnan, kambiyo senedi yapma iradesinin sakatlandığından bahisle, tedavül amacı olmayan hatır senetlerinin senedin hükümsüzlüğüne yol açtığını ifade etmektedir. Bu nedenle, tedavül amacı olmayan hatır senetleri geçersiz

zararına hareket eden hamile karşı ileri sürülebilecektir (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 825/II). Yukarıda belirtildiği üzere, üçüncü kişinin takibe konu senedin hatır senedi olduğunu bilmesi yeterli değildir, bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması da gerekir³²⁰.

Yargıtay tedavül amacı olan veya olmayan şeklinde bir ayrıma tabi tutmaksızın hatır senetlerinin geçerli olduğuna hükmetmektedir³²¹. Öte yandan, takibe konu kambiyo senedinin hatır senedi olduğu iddiası, diğer borca itiraz nedenlerinde olduğu gibi, resmi veya imzası ikrar edilmiş belgelerle ispat edilmelidir³²².

(vi) Bedelsizlik (Karşılıksızlık) İtirazı

Bedelsizlik (karşılıksızlık) kavramının sınırları ve kapsamı hakkında tam bir uzlaşma bulunmamakla birlikte, kambiyo senedinin temel ilişkiden bağımsız veya temel ilişki ile birlikte ortadan kalkması ya da geçerli bir şekilde veya hiç doğmaması olarak tanımlanabilir³²³. Bedelsizliğe ilişkin muhalefetler temel ilişkiden kaynaklanmakta olup şahsi def'i teşkil ederler³²⁴. Bu nedenle, kural olarak, yalnız lehtara karşı ileri

---

olduğundan bedelsizlik def'i ileri sürülemez. Bu tür senetlere karşı bedelsizlik def'i değil, hükümsüzlük def'i ileri sürülmelidir (İnan, s. 158). Aynı yönde bkz. Helvacı, "Def'iler", s. 693; Akdeniz, s. 100-101.

³²⁰ Poroy-Tekinalp, s. 261; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 145. İnan, s. 102 vd.; Oktay, s. 361 vd.

³²¹ "HUMK.nun 290 ıncı maddesi hükmüne göre, senede bağlı olan her çeşit iddiaya karşı defi olarak ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemlerin yazılı delille ispatı gerekir. Bu itibarla davacının bononun hatır bonusu olduğu yolundaki iddiasını yazılı delille ispat etmesi icap eder. Oysa davacı iddiası doğrultusunda yazılı delil ikame edememiştir. Hal böyle iken Mahkemece davacı şirket ile davalı lehtar A.Ş. arasında ticari ilişki olmadığı ve bir mal alım satımı yapılmadığından bahisle ve bononun mücerretlik ilkesi de dikkate alınmadan hatır bonusu olduğu kabul edilerek iptaline karar verilmiş olması doğru görülmemiştir. Davacının bononun lehtarına karşı öne sürdüğü hatır bonusu iddiası kanıtlanamadığına göre, hamil davalı bankanın TTK. 690. madde yollaması ile 601/2. maddesi hükmüne göre kötüniyetli müktesip olduğu iddiası üzerinde durmaya da gerek bulunmamaktadır.." (11. HD, E. 1988/4483, K. 19891412, T. 07.03.1989 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 19. HD, E. 2002/7864, K. 2002/7583, T. 29.11.2002 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 11. HD, E. 1977/4312, K. 1977/4766, T. 03.11.1997 (Poroy-Tekinalp, s. 261, dn. 250).

³²² "Mahkemece iddia, savunma ve toplanan delillere göre senedin hatır senedi olarak tamamen doldurulmadan verildiği yolundaki iddianın HUMK.nun 290 ve devamı maddeleri uyarınca kesin delillerle kanıtlanmadığı , ortada hilenin unsurlarının da bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş.." (19. HD, E. 2005/414, K. 2005/11383, T. 18.11.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). "Takip dayanağının hatır senedi olduğu yolundaki itirazın genişletilmiş itiraz olduğu gibi, bir belgeyle de kanıtlanmamış bulunmasına ... yerinde bulunmayan temyiz sebeplerinin reddiyle usul ve kanuna uygun merci kararının ... onanmasına.." (12. HD, E. 1983/3034, K. 1983/4244, T. 30.05.1983 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 1286]).

³²³ İnan, s. 26. Türk'e göre, tanımda "kambiyo senedi" yerine "kambiyo taahhüdü" kullanılmalıdır. Zira kambiyo senedinde yer alan imzaların her biri kambiyo taahhüdüdür ve imzaların bağımsızlığı ilkesi gereğince ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Kambiyo taahhüdünün dayanağı olan temel ilişkinin geçersiz olması durumunda, imzası bulunan diğer kişiler bundan etkilenmezler (Türk, s. 321).

³²⁴ Pulaşlı, s. 67-71; Poroy-Tekinalp, s. 99-101; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 68-70; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 109-110; Türk, s. 322; Oktay, s. 362; Kuru, "El Kitabı", s. 788;

sürülebilir, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler. Fakat kambiyo senedinin ciro yoluyla devredilmesi halinde, bilerek borçlunun zararına hareket eden hamile karşı ileri sürülebilecektir (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 825/II)³²⁵.

Temel borç ilişkisinin kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı olması veya konusunun imkânsız olması halinde bedelsizlik (karşılıksızlık) ortaya çıkabilir (TBK m. 27/I). Kambiyo senetlerinde soyutluk ilkesi³²⁶ geçerli olduğundan ancak şahsi def'i olarak ileri sürülebilecektir³²⁷.

Temel ilişkideki iradenin hata, hile, ikrah veya gabin nedeniyle sakat olması kambiyo senedinin bedelsiz olmasına yol açabilir (TBK m. 30 vd.)³²⁸. Bu halde, temel ilişki iptal edilirse, kambiyo taahhüdü bedelsiz kalır. Hata, hile, ikrah veya gabin yoluyla meydana gelen sakatlıklar nitelikleri itibariyle resmi veya imzası ikrar edilmiş belgelerle ispatlanamayacağından, hata, hile, ikrah veya gabine dayanan itirazların reddi gerekir³²⁹.

Türk, s. 322; Helvacı, "Def'iler", s. 691; Uyar, "Borca İtiraz Nedenleri", s. 209; Akdeniz, s. 98-99. İnan, bedelsizliğin şahsî defilerin bir çeşidini oluşturduğu ve bu kavramların ayrı anlamlara geldiğini ifade etmektedir (İnan, s. 21,28).

³²⁵ Kamu güveninin gerektirdiği hallerde, TTK m. 687 uyarınca borçlunun hamilin bilerek zararına hareket ettiğini ispat etmesi gerekir (İnan, s. 102 vd.; Oktay, s. 361 vd.). Helvacı, nispi def'ileri kişisel nispi def'iler ve kişisel olmayan nispi def'iler olarak ikiye ayırmaktadır. Kişisel nisbi def'iler, taraflar arasındaki ilişki dayanarak ileri sürülen def'ilerdir. Kişisel olmayan şahsi def'iler, taraflar arasında hukuki ilişki olmadığı halde def'i hakkının bulunduğu hallerdir. Örneğin; senedin tarafların rızası dışında elden çıkması, iradeyi sakatlayan hallerin varlığı, kanuna, ahlaka ve kamu düzenine aykırı amaçla senet düzenlenmesi, kumar ve bahisle senet düzenlenmesi, açık senet def'ileri kişisel olmayan şahsi def'ilerdir. Bu hallerde, hamilin senedi kötü niyetle iktisap ettiğinin veya iktisabında ağır kusurlu olduğunun ispatı yeterlidir (Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 68-70).

³²⁶ Soyutluk ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Pulaşlı, s. 35-37; Poroy-Tekinalp, s. 35-40; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 147; Karahan(Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal), s. 24-31.

³²⁷ Türk, s. 325. Arslan, bu tür def'ileri geçersizlik def'ileri arasında incelemiştir (Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 25). "Taşınmazın sözlü anlaşmayla satışı, ya da satıcının vaad edilmesi olanaksız ve bu sözleşme geçersiz niteliktedir. Bu durumda ticari senedin temel alacağını oluşturan söz konusu satım ilişkisi hukuken geçersiz olduğundan dava konusu bononun bedelsiz olduğunun kabulü zorunludur.." (11. HD, E. 1981/99, K. 1981/501, T. 10.02.1981 [Türk, s. 325, dn. 75]). Başlık parası karşılığı verilen senedin, genel ahlak kuralları ile insan hak ve özgürlüğüne aykırılığı nedeniyle iptalinin gerektiğine ilişkin bkz. 11. HD, E. 1976/4887, K. 1976/4912, T. 15.11.1976 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

³²⁸ Helvacı, "Defiler", s. 685-686; İnan, s. 31; Türk, s. 326; Akdeniz, s. 86. Öztan, tehdidin mutlak def'i kabul edilerek herkese karşı ileri sürülebilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Öztan, s. 48). Poroy-Tekinalp, hata ve gabin ile hile ve tehdidin birbirinden ayırt edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Hata ve gabin şahsi def'i iken, hile ve tehdit iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmelidir. Zira hata ve gabinde, borçlu, tutumuyla hukuki görünüşün doğmasına imkân tanımıştır (Poroy-Tekinalp, s. 96).

³²⁹ "Borçlu vekili takip dayanağı senetteki imzayı inkar etmemiştir. Senedin müvekkilinden hile ile alındığını ileri sürmektedir. Senedin karşılıksız olduğunu bir belge ile kanıtlayamamıştır...Borçlunun itirazlarının dar yetkili mercide incelenip çözümlenmesi mümkün değildir.." (12. HD, E. 1993/8032, K. 1993/12179, T. 06.07.1993 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. II, s. 1629-1630]).

Temel ilişkinin kurulması sırasındaki ehliyetsizlik senedin bedelsizliğine sebep olabilir. Fakat temel ilişkinin kurulması sırasındaki ehliyetsizliğin, kambiyo taahhüdünde bulunurken ortaya çıkan ehliyetsizlikten ayrı görülmesi nadiren rastlanabilecek bir durumdur³³⁰. Kambiyo senedinin dayanağı olan temel ilişkinin zamanaşımına uğraması bedelsizliğe yol açabilir. Fakat kambiyo senetleri için öngörülen zamanaşımı süreleri, temel ilişkiye nazaran daha kısa olduğundan yalnızca çok istisnai hallerde görülebilecektir³³¹.

Uygulamada en sık rastlanılan bedelsizlik (karşılıksızlık) sebebi, karşılıklı edimler içeren temel ilişkideki edimlerin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesi (ayıplı ifa edilmesi) sonucunda ortaya çıkar³³². Edimin hiç yerine getirilmediği yönündeki def'i, kural olarak, yalnız lehtara karşı ileri sürülebilir, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler. Fakat kambiyo senedinin ciro yoluyla devredilmesi halinde, bilerek borçlunun zararına hareket eden hamile karşı ileri sürülebilir (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 825/II). Edimin hiç yerine getirilmemesi resmi veya imzası ikrar edilmiş belgeyle ispat edilmelidir³³³. Edimin gereği gibi yerine getirilmemesi, başka bir deyişle edimin ayıplı ifa edilmesi halinde, mahkeme ilamı elde edilmiş olması hariç olmak üzere, resmi veya imzası ikrar edilmiş belgeyle ispatı mümkün olmadığından itirazın reddine karar verilmelidir³³⁴.

(b) Borcun İtfa Edildiği veya Ertelendiği İtirazı

(i) Borcun İtfa Edildiği İtirazı

³³⁰ İnan, s. 34-38. Buna karşılık, kambiyo senedinin teslim edilmesi esnasındaki ehliyetsizlik geçersizlik def'i teşkil eder ve her zaman ileri sürülebilir (Karayalçın, s. 33; Öztan, s. 221-222). Yardım, ehliyetsizlik itirazının şikayet yoluyla ileri sürülmesi gerektiğini ifade etmektedir (Yardım, s. 192-193).

³³¹ İnan, s. 41-42. TBK m. 156/II uyarınca, borç bir senetle ikrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise, yeni süre her zaman on yıldır.

³³² Türk, s. 326.

³³³ “Borçlu itirazında –takip dayanağı çekin mal karşılığı verildiğini, teslim edilen malların bir kısmını iade ettiklerini, borçlarının 5.991.680 TL olduğunu, fazlasına itiraz ettiklerini- bildirmiş ve delil olarak da kendisinin düzenlediği iade faturasını ibraz etmiştir. Alacaklı vekili –iade faturasının çekle ilgili bulunmadığını- ileri sürmüştür. İade faturasının çekle ilgili olduğuna dair bir belge ibraz edilmediğine göre, asıl alacak yönünden itirazın reddi gerekeceği gözetilmeksizin kabulü isabetsizdir..” (12. HD, E. 1992/4712, K. 1992/11949, T. 15.10.1992 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1630]).

³³⁴ “Borçlu vekilinin merciye verdiği dilekçede –bono karşılığı malların ayıplı olması nedeni ile bonoların bedelsiz kaldığı ve borçlu bulunmaması nedeniyle takibin iptali gerektiği yönündeki başvuruları İİK.nun 168/5. maddesinde yazılı borca itiraz niteliğindedir. Bu nedenle İİK.nun 169 ve müteakip maddelerinde yazılı kurallar dairesinde borca itiraz nedenleri incelenmeli...” (12. HD, E. 1997/11032, K. 1997/11461, T. 23.10.1997 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1155-1156]).

Borcun itfa edildiği itirazı, ödeme, ibra, takas, yenileme, sulh anlaşması, alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi gibi borcu kapatmayı sağlayan tüm sebepleri kapsamaktadır³³⁵. İcra Hukuku'nda borcun kapanması sağlayan sebepler, Borçlar Hukuku'nda benimsenen borcun sona ermesi sebeplerinden daha geniştir. Doktrinde menfi tespit davası neticesinde borcun olmadığına ilişkin verilen hükmün³³⁶; kambiyo senedinin iptal edilmesine ilişkin hükmün (TTK m. 764); iptal talebi üzerine borcun tevdi edilmesinin (TTK m. 757/II); senedin ödeme için ibraz edilmediği takdirde borçlunun, gideri ve riski hamile ait olmak üzere senedin bedelini bir bankaya tevdi etmesinin (TTK m. 712) borcun itfası niteliğinde olduğu kabul edilmiştir³³⁷. Aynı şekilde, borcu kapatan sebeplerden olan takas def'i, borcun itfa edildiği itirazı olarak ileri sürülebilir³³⁸. Bu bağlamda, borcun itfa edildiği itirazları şahsi def'i³³⁹ teşkil ettiğinden kural olarak, iyi niyetli hamile karşı ileri sürülemeyecektir³⁴⁰. Fakat bilerek borçlunun zararına hareket eden hamile karşı ileri sürülebilecektir (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 818/I,e).

Kıymetli evrakların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez (TTK m. 645)³⁴¹. Başka bir deyişle, kıymetli evraklarda hak ile senet birbirine sıkı şekilde bağlıdır. Bu nedenle, senedin devredilebilmesi için teslim edilmesi gerekir. Aynı şekilde, senetten doğan hakkın talep edilebilmesi için senedin ibraz edilmesi gerekir. Aksi takdirde, senet borçlusunu, senet ibraz edilene kadar

³³⁵ İtfa kavramı için bkz. Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü (Öğrenciler İçin)**, ("Sözlük"), Birinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 332.

³³⁶ Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 128; Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1721 Domaniç, s. 992.

³³⁷ Domaniç, s. 992; Ergün, s. 135.

³³⁸ Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 436; Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1716; Kuru, "El Kitabı", s. 791; Türk, s. 325. "Takas borcu ıskat eden sebeplerdendir ve sonucu itibariyle itfaya müncer bir itiraz olduğundan İc.ve İf. K.'nun 168. maddesinin 5. bendi gereğince bu itirazın merciye yapılması doğrudur.." (12. HD, E. 1975/8911, K. 1975/1386, T. 29.12.1975 [Uyar, "Şerh", C. IX, s. 14049]). Uyar, TBK m. 139 hükmünde belirtilen şartlar sağlandığı takdirde, takas def'inin takibin her aşamasında ileri sürülebileceğini ifade etmektedir (Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 837-838; Uyar, "Şerh", C. IX, s. 12834).

³³⁹ Pulaşlı, s. 67-71; Poroy-Tekinalp, s. 99-101; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 68-70; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 109-110; Kuru, "El Kitabı", s. 788; Halman Çetin, s. 10.

³⁴⁰ "Türk Ticaret Kanununun 599. maddesine göre senet lehtar Veli'ye karşı ileri sürülebilecek takas def'inin, hamile karşı ileri sürülemeyeceğine..." (12. HD, E. 1987/8426, K. 1987/9046, T. 03.02.1987 [Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1717]). "Somut olayda alacaklı takibe konu çekte ciranta konumundadır. Kötü niyeti de iddia ve ispat edilemediğine göre keşidecinin bu çek dolayısı ile çek lehtarı G. Ltd. Şti. aleyhinde Mersin Asliye Ticaret Mahkemesinin 2005/484 esasında açtığı menfi tespit davasında 03.06.2005 tarih ve 2005/326 K ile borçlu olmadığına dair kesinleşmiş karar olması, bu davada taraf olmayan alacaklı cirantayı bağlamaz.." (12. HD, E. 2006/6322, K. 2006/8829, T. 25.04.2006 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

³⁴¹ Buna çift yönlü ibraz şartı denilmektedir (Pulaşlı, s. 34-35; Poroy-Tekinalp, s. 30; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 19-20; Karahan(Arı-Bozgeyik-Saraç-Ünal), s. 18).

ifayı reddetmeye mecburdur (TTK m. 646/I). Kambiyo senedine bağı olan alacağın ödenmesi için öncelikle asıl borçluya usulüne uygun şekilde ibrazı gerekir. Asıl borçlunun borcunu ödememesi halinde, bu durumun usulüne uygun şekilde tespit edilmesi gerekir ki (poliçe ve bonolar bakımından protesto çekmek suretiyle, çekler bakımından TTK m. 808'de belirtilen yollarla), müracaat borçlularına başvurulabilsin. Kambiyo senedinin tamamı ödenirse, muhatap, hamilden bir ibra şerhi yazarak poliçenin kendisine verilmesini isteyebilir (TTK m. 709/I). Kambiyo senedinin bir kısmı ödenirse, muhatap bu ödemenin poliçe üzerine yazılmasını ve kendisine bir makbuz verilmesini isteyebilir (TTK m. 709/III; m. 778/I,c; m. 818/I,h).

Kıymetli Evrak Hukuku'nda cari olan soyutluk ilkesi gereğince, kambiyo senetlerinin düzenlenmesi ile birlikte senedin dayanağı olan temel ilişkinin yanında kambiyo ilişkisi kurulmuş olur. Temel borç ilişkisine dayanarak yapılan ödemenin şahsi def'i teşkil edeceği açıktır³⁴². Bu nedenle, kural olarak, iyi niyetli hamile karşı ileri sürülemeyecektir³⁴³. Fakat bilerek borçlunun zararına hareket eden hamile karşı ileri sürülebilecektir (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 818/I,e).

Yargıtay kısmi ödemenin senedin üzerine yazıldığı, senedin yırtıldığı, senedin çizildiği durumlarda, senet metninden ödeme yapıldığının anlaşıldığına hükmetmektedir³⁴⁴. Bu nedenle, temel ilişkinin tarafı olmayan üçüncü kişiye karşı

³⁴² Pulaşlı, s. 67-71; Poroy-Tekinalp, s. 99-101; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 68-70; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 109-110; Türk, s. 325.

³⁴³ "İcra takibini yapan, senet lehtarını Mustafa Özcan değil, senedi ciro yolu ile elinde bulunduran alacaklı İsmail Altıntepe'dir. Borçlunun dayandığı ibranamede sadece Mustafa Özcan'ın imzası bulunmaktadır. Bu ibraname hamil alacaklıyı bağlamayacağından, ibranamede yazılı keyfiyetin hamil alacaklı tarafından bilinip suiniyetle hareket etmemiş olduğu kanıtlanmamış olduğuna göre, T.T.K. 690. maddesi youyla uygulanması gereken 599. maddesi hükmü göz önünde bulundurulmaksızın, itirazın reddi yerine kabulü biçiminde karar verilmesi isabetsizdir.." (12. HD, E. 1989/1854, K. 1989/10730, T. 18.09.1989 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 978]). "Takibin ciro suretiyle senedi iktisap eden Arif Önal tarafından yapıldığı gözetilmeden TTK.nun 690. maddesi yoluyla uygulanması gerekli, aynı Kanunun 599. maddesi nazara alınmadan, lehtarın verdiği ibranameye dayalı olarak itirazın kabulü isabetsiz.." (12. HD, E. 1983/3726, K. 1983/5081, T. 23.06.1983 [Ergün, s. 135, dn. 296]).

³⁴⁴ "Takibe konu edilen bono arkasındaki ödeme kaydı olarak düşülen miktarlar, geçerli ödeme olarak kabul edilmelidir. Alacaklı vekili, senedin müvekkiline vadeden önce devredilmiş olduğunu bildiren kabul ettiğine göre, senet arkasında vadeden sonraki tarihlerde düşülen kayıtlardan haberdardır ve bu miktarlar için takip alacaklısına karşı da ödeme definde bulunulabilir.." (12. HD, E. 2003/11098, K. 2003/13884, T. 12.06.2003 [Yardım, s. 214, dn. 654]). "Borçlu vekili ... bedelli bono bedellerinin lehtarlara ödendiğini, senetlerin yırtıldığını, lehtarların yırtılan parçaları yapıştırmak suretiyle senetlerin annelerine ciro ettiklerini ileri sürmüştür...Bonoların getirilip incelenmesi, borçlu vekilinin iddia ettiği gibi kısmen dahi yırtılmış ise bur durumun borcun ödendiğine karine teşkil edeceği, uyuşmazlığın yetkili mercide çözümlenemeyeceği gözetilerek itirazın kabulü..." (12. HD, E. 1995/6160, K. 1995/5987, T. 19.04.1995 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 971]). "Dairemizin yerleşik içtihadına göre alacaklı tarafından kabul

borcun itfa edildiği def'ileri sürülebilir. Bu yönüyle, şahsi def'i senet metninden anlaşılan mutlak def'ie yaklaşmaktadır³⁴⁵.

Borcun itfa edildiği iddiasının borca itiraz olarak ileri sürülebilmesi için, itfanın ödeme emrinin tebliği veya ödeme emrine itirazdan önce gerçekleşmiş olması gerekir. Şayet itiraz süresinin bitiminden sonra borcun itfası gerçekleşirse, İİK m. 170/b hükmünün atfı nedeniyle İİK m. 71/I uygulama alanı bulur. Buna göre, borçlu, takibin kesinleşmesinden sonraki safhada borcun ve ferilerinin itfa edildiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat ederse, takibin iptalini her zaman icra mahkemesinden isteyebilir.

(ii) Borcun Ertelendiği İtirazı

Borcun ertelenmesi (imhal edilmesi), alacaklı tarafından borçluya süre verilmesidir. Domaniç, borcun ertelenmesini, kambiyo senedi üzerindeki vadenin alacaklının tek taraflı beyanı ile uzatması veya tarafların haricen yapılan bir anlaşma ile uzatması şeklinde tanımlamıştır³⁴⁶. Bu görüş benimsendiğinde, borcun ertelenmesi, HMK m. 207 hükmüne göre vadenin çizilmesi, silinmesi ya da silintinin imzalanması şeklinde yapılmalıdır. Zira poliçe ve bonolar (TTK m. 778/I,b hükmünün atfıyla) bakımından TTK m. 703/II uyarınca, senet üzerinde birbirini takip eden vadelerin bulunması senedi batıl kılar. Çek bakımından ise, TTK m. 795/I uyarınca, çek görüldüğünde ödenir, buna aykırı kayıtlar yazılmamış sayılır. Bu nedenle, çek metni üzerinde değişiklik yaparak borcun ertelenmesi mümkün değildir³⁴⁷. Bu nedenle, vadenin uzatılması ile borcun ödeme tarihinin ileri alınmasını birbirine karıştırmamak

---

edilmediği sürece senede atıf yapılamayan ödemelerin takip alacağına mahsubu mümkün değildir.” (12. HD, E. 1999/195, K. 1999/1664, T. 18.03.1999 [Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. I, s. 960]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 1999/14229, K. 1999/15633, T. 03.12.1999 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

³⁴⁵ Yardım, s.214.

³⁴⁶ Domaniç, s. 992-993.

³⁴⁷ Helvacı, “Def’iler”, s. 666; Yardım, s. 216; Ergün, s. 136-138. Yargıtay çekin keşide tarihinden önce ibrazını yasaklayan kayıtların borcun ertelenmesi hükmünde olduğunu kabul etmektedir: “Çekin belirli bir tarihten önce tahsil edilemeyeceğine ilişkin sözleşme, İİK’nun 168.maddesindeki mehil anlamındadır. Bu yoldaki itirazın kabul edilmesi için, ihmal itirazının resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispatı gerekir.” (12. HD, E. 2005/22692, K. 2005/26646, T. 30.12.2005 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14053]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2004/24136, K. 2004/1540, T. 27.01.2004 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14053-14054). Aksi yönde bkz. 12. HD, E. 1988/9413, K. 1988/10831, T. 04.10.1988 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14055-14056).

gerekir³⁴⁸. Borcun ertelenmesi için vadenin değiştirilmesine gerek yoktur. Senedin vadesinin değiştirilmesi halinde, alacaklı vadesi gelmeyen bir senede dayanarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yoluna başvurmuş olacağından, bu muhalefet şikâyet sebebi teşkil edecektir.

Kambiyo senedinin üzerine kayıt düşmek suretiyle borcun ertelendiği hallerde, itiraz borcu erteleme anlaşmasının tarafı olmayan üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir. Fakat haricen yapılan bir anlaşma ile borcun ertelenmesi halinde, itiraz yalnızca anlaşmanın tarafı olan kişiye karşı ileri sürülebilir³⁴⁹. Diğer şahsi def'ilerde olduğu gibi, üçüncü kişinin bilerek borçlunun zararına hareket etmesi, itirazın hamile karşı ileri sürülebilmesi imkânını doğuracaktır (TTK m. 687/I; m. 778/I,a; m. 825/II).

Yargıtay kambiyo senetlerinin arka yüzüne senet bedelinin taksitlendirildiğine ilişkin olarak düşülen kayıtları geçerli kabul etmekte ve alacaklının kayda aykırı hareket etmesi halinde itirazın kabul edileceğine hükmetmektedir³⁵⁰. Domaniç, gerek İİK m. 168/I,5 hükmünde borcun ertelenmesine ilişkin şekil şartlarının sayılmaması gerekse İİK m. 111 hükmünde taksitle ödemeye ilişkin icra takipleri arasında ayırım gözetilmemesinden kambiyo senetlerinde haricen vadenin uzatılmasının mümkün olduğunu ifade etmektedir³⁵¹. Buna karşılık, bir görüşe göre, taksitlendirmeye ilişkin kayıt TTK m. 703 ile birlikte ele alındığında tartışmaya açık olduğundan, böyle bir kayıt kabul edilse dahi, vadeye ilişkin olan bu kaydın şikâyet sebebi teşkil eder³⁵².

Borcun ertelendiği iddiasının borca itiraz olarak ileri sürülebilmesi için, ertelenmenin ödeme emrinin tebliği veya ödeme emrine itirazdan önce gerçekleşmiş

³⁴⁸ Yardım, s. 215-216. Ergün'e göre, poliçe ve bonolar bakımından vadenin uzatılması kambiyo senedi vasfını etkileyecektir. Çekler bakımından ise, vadenin uzatılmasının açıklanamayacağını ifade etmiştir (Ergün, s. 136-138).

³⁴⁹ Domaniç, s. 994; Yardım, s. 216; Halman Çetin, s. 11.

³⁵⁰ "Mercice de tesbit edildiği gibi, senet arka yüzündeki pullar altında vadeler ve karşılığında miktarlar yazılmıştır. Bu miktarlar toplam senet bedelini karşılamaktadır. Bu yazış şekli, senedin karşılığının taksitlerle ödeneceğini göstermektedir. Söz edilen taksitlendirme karşısında senedin ön yüzünde yazılı vade tarihinin anlaşmalara aykırı doldurulduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar belirtilen taksitlendirmeler altında alacaklının imzası yok ise de, senet alacaklı elinde bulunduğu anılan taksitlendirme alacaklının kabulündedir. Takip tarihinde alacak muaccel olmadığından, <<itirazın kabulüne>> karar vermek gerekirken, reddi isabetsizdir." (12. HD, E. 1997/11468, K. 12388, T. 06.11.1997 [Uyar, "Şerh", C. IX, s. 14054]). Yargıtay alacaklı ile borçlu arasında düzenlenen İİK m. 111/III anlamındaki taksitlendirme sözleşmesini geçerli kabul etmiş, her bir ödeme tarihinde zamanaşımı süresinin yeniden başlayacağına, bu nedenle zamanaşımı sürelerinin buna göre hesaplanması gerektiğine hükmetmiştir: 12. HD, E. 2014/27245, K. 2015/1961, T. 27.01.2015 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

³⁵¹ Domaniç, s. 994.

³⁵² Yardım, s. 216-217.

olması gerekir. Şayet itiraz süresinin bitiminden sonra borç ertelenirse, İİK m. 170/b hükmünün atfı nedeniyle İİK m. 71/I uygulama alanı bulur. Buna göre, borçlu, takibin kesinleşmesinden sonraki safhada alacaklının kendisine bir mühlet verdiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat ederse, takibin talikini her zaman icra mahkemesinden isteyebilir.

(c) Zamanaşımı İtirazı

Borca itiraz sebeplerinden biri de zamanaşımı def'idir³⁵³. Kambiyo senetlerinden doğan alacaklar, adi alacaklardan farklı olarak, kambiyo senetlerinin kendine mahsus özellikleri, tedavül kabiliyetleri, ticari hayattaki güven ve istikrarın sağlanması gibi hususlar göz önünde bulundurularak zamanaşımı süreleri ve zamanaşımını sürelerinin başlama anı özel olarak düzenlenmiştir³⁵⁴. Bu nedenle, kambiyo senetlerinde zamanaşımı süresinin hangi andan itibaren başladığını ve süresinin ne kadar olduğunu tespit etmek önem arz etmektedir³⁵⁵. Kanun koyucu, poliçe ilişkilerini dikkate alarak zamanaşımı sürelerinde iki ölçü benimsemiştir³⁵⁶. Bunlar, imza sahiplerinin sorumluluk dereceleri ve hak ve dava sahiplerinin liyakatleridir. Bu bağlamda, TTK m. 749 hükmünde üç yıllık, bir yıllık ve altı aylık olmak üzere üç farklı zamanaşımı süresi vardır³⁵⁷. Poliçede kabul eden muhataba karşı dava ve takip hakları vadeden³⁵⁸ itibaren üç yıl geçmekle; hamilin cirantalar ile düzenleyene karşı ileri süreceği dava ve takip

³⁵³ Kambiyo senedinin düzenlenmesi ticari iş mahiyetinde olduğundan TTK m. 6 uyarınca, Kanun'da aksine düzenleme olmadıkça sözleşme ile değiştirilemez.

³⁵⁴ Şükrü Yıldız, "Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı Süreleri", **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 335-351, s. 336. Karayalçın'a göre, kanun koyucu, burada nimet-külfet dengesini kurmaya çalışmıştır (Karayalçın, s. 250).

³⁵⁵ Kambiyo senetlerine ilişkin özel zamanaşımı sürelerinin uygulanabilmesi için, öncelikle senedin şekil şartlarına uygun olarak düzenlenmesi gerekir. Aksi takdirde, adi senetler bakımından geçerli olan genel zamanaşımı süreleri uygulanır (TBK m. 146).

³⁵⁶ Domaniç, s. 394; Yıldız, s. 337.

³⁵⁷ Alacaklının kambiyo senetlerine mahsus haczi yoluyla takibe başvurmak yerine, genel haciz yoluyla takibe başvurması TTK m. 749 hükmünde benimsenen zamanaşımı sürelerinin uygulamasını bertaraf etmez: "Alacaklının kambiyo senedi vasfındaki bu bonolarla ilgili olarak genel haciz yolu ile takip yapması, TTK'nın 690.maddesi göndermesiyle bonolarda da uygulanması gereken aynı kanunun 661.maddesini bertaraf edemez. Bir başka anlatımla, zamanaşımı gerçekleşen bono için, genel haciz yolu ile takip yapılması halinde dahi uygulanacak zamanaşımı süresi üç yol olduğundan ve borçlu da açıkça icra dairesine zamanaşımı itirazında bulunduğu, mahkememce itirazın kaldırılması isteminin reddine karar verilmesi gerekirken, istemin kabulü isabetsizdir." (12. HD, E. 2009/23198, K. 2010/5309, T. 09.03.2010 [Aydın, s. 115]).

³⁵⁸ Vade tarihi gösterilmemiş poliçe ve bonolar, görüldüğünde ödeneceğinden zamanaşımı ibraz tarihinin bittiği günde başlar (Karayalçın, s. 251). Görüldüğünde ödenecek kambiyo senetlerinde, senet ibraz edilmemişse, vade senedin son ibraz günüdür (Poroy-Tekinalp, s. 254).

hakları, süresinde çekilen protesto tarihinden³⁵⁹ veya senette protestosuz kaydı varsa vade tarihinden itibaren bir yıl geçmekle; poliçeyi ödeyen cirantanın başka cirantalar ile düzenleyen aleyhine ileri süreceği dava ve takip hakları, rızaî ödeme halinde cirantanın poliçeyi ödemediği veya poliçenin dava yolu³⁶⁰ ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten³⁶¹ itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.

Poliçeye ilişkin TTK m. 749'da düzenlenen özel zamanaşımı süreleri TTK m. 778/I,h atfı uyarınca bonolar hakkında da uygulanacaktır. Fakat bonolarda ikili bir ilişki olması nedeniyle TTK m. 779/I, bir bonoyu düzenleyen kişinin tıpkı bir poliçeyi kabul eden gibi sorumlu olacağını öngörmüştür. O halde, düzenleyene karşı dava ve takip hakları vadeden itibaren üç yıl geçmekle; hamilin cirantalar ile diğer müracaat borçlularına karşı ileri süreceği dava ve takip hakları, süresinde çekilen protesto tarihinden veya senette protestosuz kaydı varsa vade tarihinden itibaren bir yıl geçmekle; cirantaların birbirlerine karşı dava ve takip hakları bedelin ödendiği veya davanın açıldığı tarihten itibaren altı ay geçmekle zamanaşımına uğrar.

Çekte zamanaşımı süreleri TTK m. 814'te düzenlenmiştir³⁶². Buna göre, hamilin, cirantalar ile düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı (avalistlere) sahip olduğu başvurma hakları, ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar³⁶³. Zamanaşımı süresi, ibraz süresinin bitiminden itibaren başlayacağından, senedin ibraz edilme tarihi dikkate alınmaz. Çek borçlularından birinin diğerine karşı

³⁵⁹ Poliçenin kabul edilmemesi veya kambiyo senetlerinin ödenmemesi halinin protesto belgesi ile tespit ettirilmesi gerekir. Aksi takdirde, maddi koşullar oluşsa dahi müracaat hakkı kullanılamaz (Pulaşlı, s. 166; Poroy-Tekinalp, s. 243; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 211; Bozgeyik(Karahan-Arı-Saraç-Ünal), s. 282).

³⁶⁰ Dava yoluyla ileri sürülme tabiri takip başlatmak, alacağı iflas masasına bildirmek gibi alacağın zamanaşımına uğramasını kesen sebepler olarak düşünmek isabetli olacaktır (Karayalçın, s. 253; Domaniç, s. 400).

³⁶¹ Bir kısım yazarlar, altı aylık zamanaşımı süresinin davanın açıldığı tarihten itibaren başlayacağını öngörülmüş olmasının, poliçe borçlusunu zamanında ödeme yapmaya zorlayan bir tedbir olduğunu ifade etmektedir (Karayalçın, s. 253; Domaniç, s. 400-401).

³⁶² "...çekler yönünden zamanaşımı süresinin başladığı tarihte hangi yasa yürürlükte ise o yasada öngörülen zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği kabul edilmelidir. Buna göre, çek hakkında zamanaşımı süresi ibraz süresinin bitmesi ile başlayacağına göre çekin ibraz süresinin sona erdiği tarihte geçerli olan zamanaşımı süresinin nazara alınması zorunludur. Bu nedenle 6762 Sayılı TTK'nun 726.maddesini değiştiren 6273 Sayılı Kanunun 7. maddesinin yürürlüğe girdiği 03.02.2012 tarihinden önce ibraz süresi dolan çeklerde zamanaşımı süresi altı ay, ibraz süresi bu tarihten sonra dolan çeklerde ise üç yıldır.." (12. HD, E. 2013/7744, K. 2013/16426, T. 30.04.2013 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

³⁶³ TTK m. 814/I'de belirtilen üç yıllık zamanaşımı, muhatap bankanın garanti yükümlülüğüne uygulanmaz. Zira muhatap banka çek borçlusu değildir, on yıllık zamanaşımı süresi uygulanır: 11. HD, E. 2010/13012, K. 2010/8454, T. 15.07.2010 (Kuru, "El Kitabı", s. 792, dn. 201).

sahip olduğu başvurma hakları, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Senet metninden anlaşılan def'ilerden olan zamanaşımı def'i, mutlak def'i teşkil etmektedir³⁶⁴. Bu nedenle, senetle borç altına giren herkes tarafından herkese karşı ileri sürülebilir. İİK m. 169/a,IV uyarınca, icra mahkemesi, alacaklının ibraz ettiği kambiyo senedindeki tarihe göre zamanaşımının dolduğunu tespit eder ve alacaklı da zamanaşımının kesildiğini veya durduğunu resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse, itirazın kabulüne, aksi halde reddine karar verir. O halde, kambiyo senedinden zamanaşımı süresinin dolmadığı anlaşılıyorsa, icra mahkemesi itirazın reddine karar verir. Buna karşılık, kambiyo senedinden zamanaşımı süresinin dolduğunu anlaşılıyorsa, alacaklı zamanaşımının kesildiğini ya da durduğunu resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edebilir. Alacaklı zamanaşımının kesildiğini ya da durduğunu resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse itirazın kabulüne karar verilir. Doktrinde bir görüşe göre, İİK m. 169/a,IV hükmünde, imzası ikrar edilmiş bir belge ile zamanaşımının kesildiğinin veya durduğunun ispatı TTK m. 750'de tahdidi olarak sayılan zamanaşımının kesilme sebeplerinin genişletilmesi sonucunu doğuracaktır³⁶⁵. Zira bu halde, alacaklı, TTK 750 hükmünde yer almayan bir sebebe dayanarak imzası ikrar edilmiş bir belge ile zamanaşımının kesildiği iddia edilebilecektir.

Kambiyo senetlerinin zamanaşımına uğramış olması, kambiyo senedi niteliğini etkilemez³⁶⁶. Fakat zamanaşımına uğramış bir kambiyo senedine dayanarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapılması mümkün değildir³⁶⁷. Belirtmekte fayda var ki, Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadına göre, zamanaşımına uğramış kambiyo

---

³⁶⁴ Pulaşlı, s. 67; Ülgen (Helvacı-Kendigelen-Kaya), s. 65-66; Poroy-Tekinalp, s. 98; Ünal(Karahan-Arı-Bozgeyik-Saraç), s. 103; Helvacı, "Def'iler", s. 665,668; Türk, s. 336; Arslan, "Geçersizlik Def'ileri", s. 16.

³⁶⁵ Muşul, "Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip", s. 628. Yardım, yalnızca borçlunun zamanaşımı def'ini kullanmaktan feragat ettiği hallerde imzası ikrar edilmiş belge ile ispatın mümkün olabileceğini ifade etmiştir (Yardım, s. 222).

³⁶⁶ "...zamanaşımına uğramış olan bono adi senet sayılamayacağı gibi, aralarında temel ilişki bulunmayan hamil yönünden yazılı delil başlangıcı da teşkil etmez.." (HGK, E. 2001/19-230, K. 2001/310, T. 28.03.2001 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

³⁶⁷ Karayalçın, s. 259; Bozgeyik(Karahan-Arı-Saraç-Ünal), s. 312; Ergün, s. 54.

senetleri yazılı delil başlangıcı sayılır³⁶⁸. Bu halde, düzenleyen ile hamil arasındaki temel ilişkiden kaynaklanan alacak tanıkla ispat edilebilir³⁶⁹. Fakat kambiyo senedi ciro edilmişse, zamanaşımına uğramış çek yazılı delil başlangıcı sayılmaz³⁷⁰.

Borçlu, zamanaşımına uğramış kambiyo senedinin bedelini alacaklıya ödeyebilir. Fakat zamanaşımına uğramış olan borçlar eksik borç niteliğindedir. Bu nedenle, kanun koyucu, kambiyo senedinin asıl borçlularının zamanaşımı def'ini ileri sürerek borçtan kurtulmalarına engel olmak istemiştir³⁷¹. TTK m. 732/I gereğince, zamanaşımı sebebiyle, düzenleyenin veya kabul edenin poliçeden doğan yükümlülükleri düşmüş bile olsa, bunlar poliçenin hamiline karşı, onun zararına zenginleşmiş olabilecekleri kadar borçlu kalırlar (TTK m. 778/I,d; m. 818/I,m).

TTK'da zamanaşımını durduran haller özel olarak düzenlenmese de, zamanaşımını kesen haller özel olarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda, zamanaşımını durduran haller bakımından TBK m. 153 uygulama alanı bulurken³⁷², zamanaşımını kesen haller bakımından TTK m. 750 uygulama alanı bulur. Poliçelere ilişkin düzenlenen zamanaşımının kesilme nedenleri bonolara ve çeklere de uygulanır (TTK m. 778/I,h; m. 818/I,p). TTK m. 750 gereğince, zamanaşımı; dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesiyle kesilir.

---

³⁶⁸ “Davalı, zamanaşımına uğrayan bonodaki imzanın kendisine ait olduğunu kabul etmiştir. Belirtilmelidir ki; Türk Ticaret Kanunu'nun 661. maddesi uyarınca zamanaşımına uğramış bir bonoda yazılı alacak, temel ilişkiye dayanılmak suretiyle talep edilebilir. Böylesi bir istemi içeren alacak veya itirazın iptali davalarında, gerek temel ilişkinin varlığını ve niteliğini, gerekse o ilişkiden doğan bir alacağın bulunduğunu ve alacak miktarını kanıtlayıcı yükümlülüğü, davacı tarafa aittir. Her iki dava türünde de, zamanaşımına uğrayan ve imzası inkar edilmeyen bono, temel borç ilişkisi bakımından yazılı delil başlangıcı niteliğindedir.” (HGK, E. 2007/13-153, K. 2007/183, T. 04.04.2007 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

³⁶⁹ Umar, “Şerh”, s. 655-657; Kuru, “Hukuk Muhakemeleri Usulü”, C. II, s. 1593; Karayalçın, s. 259; Uyar, “Borca İtiraz Nedenleri”, s. 227. Bu yönde Yargıtay kararı için bkz. 12. HD, E. 2005/18062, K. 2005/22120, T. 14.11.2005 (Halman Çetin, s. 54-55).

³⁷⁰ “Yargıtay 'ın yerleşmiş içtihatlarına göre, zamanaşımına uğramış çeklerde ciro yoksa keşideci ile hamil arasındaki temel ilişki için yazılı delil başlangıcı sayılacağı ve temel ilişkiden kaynaklanan alacağı tanıkla kanıtlanabileceği kabul edilmekle birlikte, cirolu çeklerin taraflar arasındaki temel ilişki için yazılı delil başlangıcı sayılmayacağı kabul edilmektedir.” (12. HD, E. 1998/9597, K. 1999/1673, T. 01.03.1999 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

³⁷¹ Yıldız, s. 337.

³⁷² Karşı, “İcra İflas”, s. 383, dn. 1161, Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 852. “Borçlar bakımından zamanaşımını kesecek sebepler Borçlar Yasasına göre değil, Ticaret Yasasına göre dikkate alınmalıdır.” İİD, E. 1971/2536, K. 1971/2418, T. 02.03.1971 (Poroy-Tekinalp, s. 255, dn. 233).

Zamanaşımını kesen işlem, kimin hakkında meydana gelmişse ancak ona karşı hüküm ifade eder (TTK m. 751/I)³⁷³.

Bu noktada, menfi tespit davası açmanın zamanaşımını kesip kesmeyeceğine değinmek gerekir. Bir görüşe göre, TTK m. 750'de tahdidi olarak sayılan sebepler alacaklı ile ilgili olduğundan zamanaşımı yalnızca alacaklının fiilleriyle kesilir³⁷⁴. Başka bir deyişle, borçlunun fiilleri zamanaşımını kesmez. Fakat alacaklının menfi tespit davasında alacağın varlığına ilişkin savunması zamanaşımını keser (TBK m. 154/II)³⁷⁵. Diğer bir görüşe göre, menfi tespit davası açılmasıyla zamanaşımı kesileceğinden, alacaklının savunmasının tespit edilmesine gerek yoktur³⁷⁶. Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı borçlunun menfi tespit davası açmasının zamanaşımını keseceği yönündedir³⁷⁷. Fakat Yargıtay bir kararında TTK m. 750'de sayılan zamanaşımını kesen sebeplerin tahdidi olduğunu, bu nedenle, borçlunun icra mahkemesinde imza itirazında bulunulmasının zamanaşımını kesmeyeceğine hükmetmiştir³⁷⁸.

Yukarıda belirtildiği üzere, takip talebinde bulunulması zamanaşımını keser. Alacaklı, ister genel haciz yoluyla takibe başvursun, ister kambiyo senetlerine mahsus takibe başvursun, isterse rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başvursun zamanaşımı

³⁷³ TBK m. 155/I gereğince, zamanaşımı müteselsil borçlulardan veya bölünemeyen borcun borçlularından birine karşı kesilince, diğerlerine karşı da kesilmiş olur.

³⁷⁴ Bozgeyik(Karahan-Arı-Saraç-Ünal), s. 315; Ergün, s. 140.

³⁷⁵ Karayalçın, s. 256; Domaniç, s. 413; Postacıoğlu-Altay, s. 347; Kuru, "İcra İflas", C. I, s. 504-505; Ergün, s. 140; Erman, s. 86.

³⁷⁶ Pulaşlı, s. 209; Poroy-Tekinalp, s. 256.

³⁷⁷ "Takip dayanağı belge kambiyo senedi niteliğinde çek olduğundan olaya TTK'nun 726 ve aynı Kanun'un 730. maddesi göndermesi ile 662 ve 663. maddelerinin uygulanması gerekmektedir. Borçlar Kanunu'nun 133. maddesine nazaran daha özel nitelikte bulunan ve TTK'nun 730/18.maddesi gereğince çekler hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 662. maddesi, zamanaşımının hangi sebeplerle kesileceğini sınırlı bir şekilde açıklamıştır. Bu sebeplerden biri de dava açılmasıdır. Anılan maddede mücerret dava açılmasından söz edilmekte olup, bu davanın kimin tarafından açılacak bir dava olduğu hususunda bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak borçlu tarafından açılacak davada, alacaklı durumundaki davalının itirazını def'i yolu ile ileri sürmesi halinde, açılan menfi tespit davasının da bu sebeple zamanaşımını keseceğinin kabulü gerekir. Nitekim Yargıtay HGK'nun 20.01.1996 tarih ve 1996/12-654 Esas 1996/805 Karar sayılı kararı ile de aynı ilke kabul edilmiş olup, alacaklı durumundaki davalının itirazını def'i yolu ile ileri sürdüğü menfi tespit davası, zamanaşımını keser ve kararın kesinleşme tarihine kadar zamanaşımı işlemez.." (12. HD, E. 2014/30933, K. 2015/765, T. 15.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2007/690, K. 2007/2457, T. 16.03.2007 (Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 118).

³⁷⁸ "TTK'nun 690. maddesinin göndermesi ile uygulanması gereken aynı kanunun 662. maddesinde zamanaşımını kesen sebepler sınırlı olarak sayılmış olup icra mahkemesinde imza itirazında bulunulması zamanaşımını kesen sebeplerden sayılamaz. Ayrıca, İİK'nun 170/2. maddesi uyarınca mahkeme kararı olmadığı sürece takip durmayacağına göre, alacaklının takibi sürdürmesine engel yoktur.." (12. HD, E. 2004/10194, K. 2004/13987, T. 01.06.2004 [Hukuk Türk-Hukuku Veri Tabanı]).

kesilir³⁷⁹. Zamanaşımının kesilmesi için takip talebinde bulunulması yeterlidir, ödeme emrinin borçluya tebliği dikkate alınmaz³⁸⁰. Bir görüşe göre, kambiyo senedinin aslı icra dairesine ibraz edilmese dahi, talep ile kambiyo senedi arasında bir bağ kurulabiliyorsa zamanaşımının kesildiği kabul edilmelidir³⁸¹.

Takip talebiyle kesilen zamanaşımı süresi, her icra takip işlemi ile yeniden kesilir³⁸². Zamanaşımı kesilince, süresi aynı olan yeni bir zamanaşımı süresi işlemeye başlar (TTK m. 751/II). Şayet itiraz süresinin bitiminden sonra kambiyo senedi zamanaşımına uğrarsa, İİK m. 170/b hükmünün atfi nedeniyle İİK m. 71/II uygulama alanı bulur. Buna göre, borçlu, takibin kesinleşmesinden sonraki safhada borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürecek olursa, icranın geri bırakılmasına ilişkin İİK m. 33/a hükmü kıyasen uygulanır³⁸³.

Son olarak, zamanaşımı itirazının ileri sürülmesine ilişkin olarak, İİK m. 63 uyarınca, borçlu ödeme emrine itiraz ederken zamanaşımına ilişkin itirazını bildirmemiş olsa dahi, itiraz yargılamasının ilk duruşması esnasında senet metninden anlaşılan itiraz kapsamında ileri sürülebilecektir³⁸⁴.

C. PARADAN BAŞKA ALACAKLARA İLİŞKİN İLAMSIZ TAKİPLERDE İTİRAZ KURUMU

Kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesi ilamsız icranın yalnızca para ve teminat alacaklarına mahsus olmasının istinasını teşkil eder. Zira kanun koyucu

³⁷⁹ Domaniç, s. 414; Pulaşlı, s. 209; Kuru, “El Kitabı”, s. 792, dn. 202.

³⁸⁰ Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1680; Kuru, “El Kitabı”, s. 775; Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 84-85; Karşlı, “İcra İflas”, s. 373. Yardım, s. 221. Postacıoğlu-Altay’a göre, icra müdürü takip talebini reddetmesi gerekirken borçluya ödeme emri tebliğ etmişse, zamanaşımının kesildiğini kabul etmek gerekir (Postacıoğlu-Altay, s. 839); Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 322.

³⁸¹ Yardım, s. 221.

³⁸² Kuru, “İcra İflas”, C. I, s. 221; Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1680-1681; Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 83.

³⁸³ “...takibin kesinleşmesinden sonraki devrede alacaklının 30.04.2008 tarihinde taşınmazların son duruma göre tapu kayıtlarının celbi ile satış talebinde bulunduktan sonra dosyayı işlemsiz bıraktığı, 12.12.2009 tarihinde icra müdürlüğüne dosyanın işleminden kaldırıldığı ve şikayet tarihi olan 08.12.2011 tarihine kadar da alacaklı tarafından takip dosyasında zamanaşımını kesen herhangi bir işlem yapılmadığı anlaşılmıştır. Bu durumda, olayda TTK'nun 690. maddesinin yollamasıyla bonolar hakkında da uygulanan aynı Kanun'un 661. maddesi uyarınca, 30.04.2008 tarihinden şikayet tarihi olan 08.12.2011 tarihine kadar 3 yıllık zamanaşımı süresi gerçekleşmiş olup mahkemece İİK'nun 71.maddesinin göndermesiyle aynı kanunun 33/a.maddesi uyarınca icranın geri bırakılmasına karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle istemin reddine dair hüküm tesisi isabetsizdir.” (12. HD, 2010/24553, K. 2013/573, T. 15.01.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

³⁸⁴ Kuru, “El Kitabı”, s. 784,792; Karşlı, “İcra İflas”, s. 383; Ülgen-Helvacı-Kendigelen-Kaya, s. 320; Helvacı, “Def’iler”, s. 700; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 75.

belirli şartların varlığı halinde kiralanan taşınmazların ilamsız icra yoluyla tahliyesine imkân tanımıştır. Kira bedelinin ödenmemesi ve kira süresinin bitimi hallerinde ilamsız takip yoluna başvurmak mümkündür. İlk halde, hem bir miktar para alacağı elde edilir hem de taşınmaz tahliye edilirken ikinci halde, yalnızca taşınmaz tahliye edilir. Bu nedenle, ikinci hal, ilamsız icranın yalnızca para ve teminat alacaklarına mahsus olmasının tam bir istinasını teşkil eder³⁸⁵.

Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle haciz ve tahliye yoluyla takipte itiraz, ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde yazılı veya sözlü olarak icra dairesine yapılır³⁸⁶. Haciz ve tahliye yoluyla takipte itiraz, takip yolunun kendine has özellikleri dışında, genel haciz yoluyla takip hükümlerine göre (süre, itiraz edilecek mercii, şekli ve sonuçları bakımından) yapılır (İİK m. 269/II; m. 269/d; m. 62). İtiraz sebepleri kira sözleşmesine ilişkin veya kira sözleşmesi dışında (takas, tahliye gibi) sebepler olabilir (İİK m. 269/b; m. 269/c). Borçlu-kiracının ödeme emrine itiraz etmesi halinde takip kendiliğinden durur (İİK m. 269/III). Alacaklı, duran takibe devam edebilmek için, ödeme emrinin tebliğinden itibaren altı ay içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını ve kiracının tahliyesini talep etmelidir (İİK m. 269/III).

Kira süresinin sona ermesi sebebiyle tahliye yoluyla takipte diğer takip yollarından farklı olarak, kiracıya tahliye emri gönderilir. Zira tahliye yoluyla takipte paranın ödenmesi/paylaştırılması safhası olmadığından, yalnızca taşınmazın tahliyesi amaçlanmaktadır. Kira süresinin sona ermesi sebebiyle tahliye yoluyla takipte itiraz, tahliye emrinin gönderilmesinden itibaren yedi gün içinde yazılı veya sözlü olarak icra dairesine yapılır (İİK m. 272/III; m. 274/I). İtiraz sebepleri kira sözleşmesinin inkârına veya kira sözleşmesinin yenilendiği ya da uzatıldığına ilişkin olabilir (İİK m. 272/III; m. 275/II). Tahliye emrine itiraz üzerine takip kendiliğinden durur (İİK m. 274/II). Alacaklının duran takibe devam edebilmesi için icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep etmelidir (İİK m. 275/I). Kanun koyucu, alacaklının ne kadar süre içinde bu yola başvuracağını belirtmemiştir. Doktrinde Üstündağ, genel haciz yoluyla takip itirazın kaldırılmasına ilişkin düzenlemeyi (İİK m. 68/I) ve kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle haciz ve tahliye yoluyla takipte itirazın kaldırılmasına ilişkin

³⁸⁵ Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 340; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 426,435.

³⁸⁶ Süresi içinde icra mahkemesine yapılan itiraz geçersizdir: HGK, E. 1992/12-117, K. 1992/183, T. 18.03.1992 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

düzenlemeyi (İİK m. 269/III) kıyasen uygulamak suretiyle altı ay içinde talep edilmesi gerektiğini belirtmektedir³⁸⁷. Kuru ve Özkes ise, Kanun'un diğer itiraz/itirazın kaldırılmasına ilişkin düzenleme getirip, burada getirmemesi sebebiyle kıyasen uygulama düşüncesinin kabulünün zor olduğunu, alacaklının hakkını sınırlandırmamak bakımından belirli bir süreye tabi tutulmamasının daha isabetli olduğunu ifade etmektedir³⁸⁸. Fakat itirazın kaldırılması, itirazdan itibaren uzun süre geçtikten sonra yapılırsa, hakkın kötüye kullanılması (TMK m. 2) teşkil eder³⁸⁹.

Diğer taraftan, kanun koyucu, haciz ve tahliye yoluyla takipte itiraz hakkında genel hükümlere atıfta bulunmuştur (İİK m. 269/d). Bununla birlikte, itirazın geçici kaldırılmasına ilişkin düzenlemeye (İİK m. 69) atıf yapılmamıştır. Bu anlamda, genel haciz yoluyla takipte farklı olarak, haciz ve tahliye yoluyla takipte itirazın geçici olarak kaldırılması imkânı yoktur.

---

³⁸⁷ Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 351, dn. 152a.

³⁸⁸ Kuru, "El Kitabı", s. 865; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özkes, s. 437.

³⁸⁹ Kuru, "El Kitabı", s. 865, dn. 223. "...O itibarla, yasada kullanılması belli bir süreye bağlanmamış bir hakkın da herhalde doğumundan itibaren makul sayılabilecek bir müddet içerisinde kullanılabilmesinin kabulü icabeder. Kaldı ki gözardı edilmemesi gereken ilkelerinden biri de objektif iyiniyet (dürüstlük) kuralıdır. Öğretide ve yargısal kararlarda kabul edildiği üzere dürüstlük kuralından amaç, kişilerin haklarını kullanmada ve borçlarını yerine getirmede de, dürüst, dengeli, davranışının sonucunu bilen normal zekalı bir kimsenin benzer işlem ve olaylardaki davranışına uygun davranışta bulunmasını sağlamaktır. Hakim kişiye tanınan hak ve yetkilerin kullanılmasından doğan uyuşmazlıkların çözümünde bu kuraldan, hakkın amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını kontrolünde bir ölçüt olarak yararlanmalıdır. Zira, MK.nun 2. maddesinde ifadesini bulan dürüstlük ve hakkın kötüye kullanılmaması ilkesi yaşam gerçeklerine ve ahlaka uygun olmayan sonuçları önleyecek nitelikte ve hemen hukukun bütün dallarına egemen olan temel bir hukuk kuralıdır.." (HGK, E. 1991/12-7, K. 1991/101, T. 27.02.1991 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

İKİNCİ BÖLÜM

KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİPTE İTİRAZ PROSEDÜRÜ

I. KURUMUN POZİTİF HUKUKUMUZDA DÜZENLENİŞİ

A. 2004 SAYILI İCRA İFLAS KANUNU ÖNCESİ DURUM

İcra İflas Hukuku'nun temel kaynağı İcra İflas Kanunu'dur³⁹⁰. Cumhuriyetin ilan edilmesini izleyen yıllarda hukuk alanında önemli gelişmeler yaşanmış, modern dönem Türk özel hukukunun temelleri atılmıştır. 1926 yılında 1869-1876 tarihleri arasında hazırlanarak yürürlüğe koyulan Mecelle yürürlükten kaldırılarak İsviçre'den Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu iktibas edilmiş, 18 Ramazan 1286 tarihli Ticaret Kanunu'nun yerine 865 sayılı Ticaret Kanunu kabul edilmiştir. Maddi hukuk alanında yapılan değişikliklerin doğal ve zorunlu sonucu olarak, hakkı ihlal edilen kişilerin hakkını elde edebilme yollarını belirleyen şekli kanunlara ihtiyaç duyulmuştur. Yeni özel hukukun hüküm ve kurumlarıyla örtüşecek yeni bir İcra İflas Kanunu'nun gerekliliği 28.04.1330 (1914) tarihli İcra Kanunu Muvakkati'nin³⁹¹ yürürlükten kaldırılması düşüncesini kuvvetlendirmiştir. Bu kapsamda, İcra Kanunu Tasarısı ve İflas Kanunu Tasarısı için oluşturulan iki ayrı komisyonun çalışmalarından netice elde edilememiştir³⁹². Gerek bu durum, gerek zaman darlığının etkisiyle iktibas yoluna başvurmak nispeten pratik bir

---

³⁹⁰ İcra İflas Kanunu'nun yıllar içindeki gelişimi hakkında bkz. Ejder Yılmaz, "Cumhuriyetimizin Yetmiş Beşinci Yılında Hukuk Usulü ve Muhakemeleri Kanunu'nda ve İcra İflas Kanunu'nda Ortaya Çıkan Gelişmeler", **TBB Dergisi**, Y. 1998, S. 3, ss. 871-886, s. 879-886.

³⁹¹ 149 maddeden oluşan İcra Kanunu Muvakkati, yalnız haciz yoluyla takibi düzenlemişti. İcra dairesinin işlemlerine karşı başvurulabilecek bir hukuki yol öngörülmemişti. İcra dairesine karşı yalnızca uzun ve külfetli bir yol olarak mali sorumluluğa gidilebilirdi. İcra takip işlemlerinin tatil ve talik halleri düzenlenmemişti. Hacze iştirak "sağlam bir usule" bağlanmamıştı. Borçlunun hapisle tazyik edilmesini öngören sert bir usul benimsenmişti (Ansay, s. 4-5).

³⁹² Ansay, s. 5 vd.; Umar, "Teori", s. 136-137.

yol olarak görülmüştür³⁹³. Özel hukuka ilişkin kanunların İsviçre’den iktibas edilmesi sebebiyle 1889 tarihli İsviçre “Borç İçin Takip ve İflas Hakkında Federal Kanun”³⁹⁴ (İcra İflas Kanunu)’dan yararlanmanın isabetli olacağı görüşü hâkim olmuştur. Ayrıca 15 Mart 1928 tarihinde 1215 sayılı İcra Kanunu’na Bazı Mevat İlavesi Hakkında Kanun³⁹⁵ ile yapılan değişiklik para alacaklarının ilamsız icra takibi yoluyla tahsil edilmesine olanak sağlamış, uygulamada başarılı sonuçlar vermiştir. İsviçre İcra İflas Kanunu’nun da ilamsız icra takibini kabul etmiş olması İsviçre’den yararlanma görüşünde etkili olmuştur³⁹⁶. Belirtilen gerekçelerle, İsviçre İcra İflas Kanunu Türkçeye çevrilerek pek az değişiklikle³⁹⁷ 18 Nisan 1929 tarihinde 1424 sayılı İcra İflas Kanunu³⁹⁸ kabul edilmiştir.

1424 sayılı İcra İflas Kanunu uygulamada beklenen faydayı sağlamamıştır. Bunun başlıca nedenlerini şu şekilde özetlemek mümkündür:³⁹⁹ İsviçre İcra İflas Kanunu’nun Türkiye’nin kendine özgü ekonomik ve sosyal özellikleri gözetilmeksizin acele bir şekilde kabul edilmesidir⁴⁰⁰. İcra İflas Kanunu m. 2 hükmü, hakkın sade, çabuk ve hızlı bir şekilde alınmasını sağlayan bir Kanun olduğunu belirtmekle birlikte, buna uygun düzenlemeler getirmekten yoksun düzenlemeler getirmiştir. Bunlardan en önemlisi, İcra İflas Kanunu m. 31 hükmünün iflasa tabi kişinin haciz yoluyla takip edilemeyeceğini öngörmesidir. Bundan başka, İsviçre İcra İflas Kanunu bazı konuları diğer mevzuatlara bıraktığından ayrıntılı olarak düzenlememiştir. Bu nedenle, İcra İflas Kanunu ilamlı

³⁹³ Umar, “Teori”, s. 137; Ejder Yılmaz, “Dünden Bugüne İcra ve İflas Kanunumuz”, (“İcra ve İflas Kanunumuz”), **Makaleler (1973-2013)**, C. II, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, ss. 1251-1288, s. 1252.

³⁹⁴ Bu şekildeki çeviri, İcra ve İflas Kanunu’nun hazırlanması için oluşturulan komisyonun raporunda yer almaktadır (Saim Üstündağ, **İcra ve İflas Kanunu’nun Dünü ve Bugünü**, (“İcra İflas Kanunu”), Evrim Kitabevi, İstanbul, 1990, s. 15).

³⁹⁵ RG. 21.03.1928, S. 845. 1929 tarihli İcra İflas Kanunu’nun Adliye Encümeni Mazbatasına göre, 1215 sayılı Kanun, borçlu, alacaklının ödemeye davetine itiraz etmediği takdirde icra takibi başlatılabilir. Borçlu itiraz ettiği takdirde, itirazın mahkemece iptal edilmesi gerekir (1929 tarihli İİK’nın Adliye Encümeni Mazbatası). Bu Kanun çok kısa bir süre uygulanmasının ardından 18 Nisan 1929 tarihli 1424 sayılı İcra İflas Kanunu m. 342 ile yürürlükten kaldırılmıştır.

³⁹⁶ Postacıoğlu-Altay, s. 9.

³⁹⁷ 1/359 Numaralı İcra ve İflâs Kanunu ve Tatbikine Ait Kanun Lâyihaları ve Adliye Encümeni Mazbatası, Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Sıra Sayısı 136, s. 5; Umar, “Teori”, s. 137; Üstündağ, “İcra İflas Kanunu”, s. 5-11; Yılmaz, “İcra İflas Kanunumuz”, s. 1252; Postacıoğlu-Altay, s. 9.

³⁹⁸ RG. 04.05.1929, S. 1183.

³⁹⁹ Kanun’un başarısızlığa uğramasının nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Umar, “Teori”, s. 139-141; Postacıoğlu-Altay, s. 11-12.

⁴⁰⁰ Zira getirilen düzenlemelerle borçlunun borcunu ifa etmemek adına kötü niyetli yollara başvurmamasının önüne geçecek tedbirlere yer verilmemiştir. Örneğin; İcra İflas Kanunu m. 69/I hükmü, hacizden bir gün önce borçluya haber verilmesini öngörmüş, fakat haciz tarihinde haczedilecek mal bulunamamasına sebep olmuştur (Umar, “Teori”, s. 139).

icra, mal beyanı, icra mahkemesi kararlarının temyizi gibi konuları yeterince ele almış değildir. Öte yandan, İsviçrelilerin İcra İflas Hukuku'na ilişkin yazdıkları eser (kısa bir serh⁴⁰¹ hariç) Türkçeye çevrilmediği gibi, Kanun'un hükümlerini açıklayan bir eser yazılmamıştır. Tüm dünyadaki ekonomik bunalımlar, Türkiye'deki toplumsal düzen bozuklukları, icra teşkilatının yetersizlikleri gibi sebepler İcra İflas Kanunu'nun başarısızlığa uğramasında etkili olmuştur.

1424 sayılı İcra İflas Kanunu yukarıda belirtilen gerekçelerle uygulama kabiliyetini kaybetmiş, Kanun'un baştan sona değiştirilmesine karar verilmiştir⁴⁰². Çalışmalar neticesinde⁴⁰³, 19.06.1932 tarihli 2004 sayılı İcra İflas Kanunu⁴⁰⁴ kabul edilmiş, 04.09.1932 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 2004 sayılı İcra İflas Kanunu önemli değişiklikler geçirmesine rağmen günümüze kadar yürürlükte kalmıştır.

1424 sayılı İcra İflas Kanunu 1889 tarihli İsviçre İcra İflas Kanunu'na bağlı kalarak hazırlandığından kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip düzenlenmemiştir. Bu nedenle, kambiyo senedi alacaklısının, genel haciz yoluyla takip, genel iflas yoluyla takip ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe başvurabileceği esası benimsenmiştir. Genel iflas yoluyla takip ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip, mahiyeti gereği birbirinden oldukça farklı düzenlenmiştir.

B. KAMBYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLUYLA TAKİBE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN TARİHİ GELİŞİMİ

19.06.1932 tarihli 2004 sayılı İcra İflas Kanunu kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibin yanı sıra kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibi kabul etmiştir. Genel haciz yoluyla takip ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip arasında yalnızca şekli birkaç fark öngörülmüş; aradaki fark kural olarak kaldırılmıştır⁴⁰⁵. Kanun'un ilk halindeki temel farklılıklar şu şekilde ifade edilebilir:

⁴⁰¹ Alfred von Overbeck, **İcra ve İflâs Kanunu Şerhi ve Esasları**, (Çev. Sabri Şakir Ansay), Adalet Bakanlığı Yayını, Ankara, 1929.

⁴⁰² Mustafa Reşit Belgesay, **Yeni İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Birinci Kitap İcra**, ("İcra"), Ekspres Matbaası, İstanbul, 1932, s. 3. Zamanın Adliye Bakanı Yusuf Kemal, Kanun'un tadili için teklif edilen maddelerin çokluğu nedeniyle, baştan sona gözden geçirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Umar, "Teori", s. 141-142).

⁴⁰³ Hazırlık çalışmaları hakkında bkz. Üstündağ, "İcra İflas Kanunu", s. 15-21.

⁴⁰⁴ RG. 19.06.1932, S. 2128.

⁴⁰⁵ Postacıoğlu, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip özel olarak düzenlenmesine rağmen, genel haciz yoluyla takipten farksız olduğunu, kambiyo senedi alacaklısına özel kolaylıklar

Genel haciz yoluyla takipte senedin aslının tevdi zorunluluğu bulunmazken (İİK m. 58/III), kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte kambiyo senedinin aslının tevdi zorunluluğu bulunmaktadır (İİK m. 167/II). Genel haciz yoluyla takipte itiraz süresi on günken (İİK m. 60), kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz ve ödeme süresi beş gündür (İİK m. 168). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, genel haciz yoluyla takipten farklı olarak, itiraz yazılı olarak yapılmalıydı (İİK m. 168/I,3). Her iki takip yolunda da itirazın takibi durduracağı öngörülmüştür (İİK m. 66; m. 171/I). Alacaklının talebi üzerine, icra dairesinin borçlunun süresinde itiraz edip etmediğine dair bir vesika verilirdi (İİK m. 64). Genel haciz yoluyla takipte itiraz üzerine, alacaklı imzası ikrar veya noterlikçe tanzim edilmiş bir senede veya resmi dairelerin ya da yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne uygun düzenledikleri belge makbuz veya belgeyi haiz ise icra mahkemesinde itirazın kaldırılmasını tercih edebilirdi (İİK m. 68). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz üzerine, alacaklı itirazın kaldırılması hakkındaki talebini icra dairesine bildirirdi. İcra dairesi bu talep üzerine dosyayı ticaret mahkemesine gönderirdi. Ticaret mahkemesi İİK m. 18 hükmüne göre itirazın kaldırılmasını talebini incelerdi (İİK m. 172).

2004 sayılı İcra İflas Kanunu günümüze kadar yirmi iki kez değişiklik geçirmiştir⁴⁰⁶. İcra İflas Kanunu genel yapı itibariyle İsviçre İcra İflas Kanunu'na dayanmakla birlikte⁴⁰⁷, geçirdiği değişiklikler neticesinde büyük ölçüde yerel hale gelmiştir⁴⁰⁸. Burada kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin

---

sağlanmadığını ifade etmiştir (İlhan E. Postacıoğlu, **538 sayılı Kanunun İcra ve İflas Kanununa Getirdiği Yenilikler**, ("538 sayılı Kanun"), İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 1965, s. 23). Kuru, bu hali ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin özel olarak düzenlenmesinin fuzuli olduğunu belirtmiştir (Baki Kuru, "İcra ve İflas Kanunu Değişiklik Tasarısı ile İflas Hukukunda Yapılan Başlıca Değişiklikler, Kambiyo Senetlerine Mahsus Takip Yolları ve Ticaretini Terk Eden Tacirlerin Tabi Bulunduğu Hükümler", ("Seminer"), **İcra ve İflas Kanunu Değişiklik Tasarısı Hakkında Seminer**, BTHAE, Ankara, 1963, ss. 63-102, s. 75).

⁴⁰⁶ Baki Kuru-Ramazan Arslan-Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Kanunu ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği**, ("İcra İflas Kanunu"), Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 35-36.

⁴⁰⁷ Sema Taşpınar, "İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu'nda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış", **75. Yaş Günü İçin Baki Kuru Armağanı**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2004, ss. 599-670, s. 600.

⁴⁰⁸ Taşpınar, s. 600. Postacıoğlu, İcra İflas Kanunu'nun İsviçre İcra İflas Kanunu'ndan tamamıyla soyutlanmış, kanun değişiklikleri ve Yargıtay içtihadı ile yerel ve ulusal bir kanun haline geldiğini belirtmiştir (Postacıoğlu-Altay, s. 18). Meier, Türk İcra İflas Kanunu'nun, borçluya sağlanan hukuki imkânları zorlaştırmak, bu bağlamda alacaklının konumunu güçlendirmek suretiyle İsviçre İcra İflas Kanunu'nun karakterinin değiştirildiğini ifade etmiştir (Isaak Meier, "İsviçre Hukuku Açısından İcra Hukukunun Güncel Sorunları", ("İcra Hukukunun Güncel Sorunları"), **Doç. Dr. Haluk Konuralp'in**

değişiklikler üzerinde duracağız. Nispeten kapsamlı değişiklikler içeren 03.07.1940 tarihli 3890 sayılı Kanun⁴⁰⁹ ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın kaldırılması talebinin icra mahkemeleri tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Şöyle ki, alacaklı itirazın kaldırılması talebini icra dairesine bildirir ve icra dairesi dosyayı icra mahkemesine gönderir. Ayrıca, İİK m. 60 hükmüne eklenme yapılarak, ödeme emrinin iki nüsha tanzim edileceği, bir nüshanın alacaklıya bir nüshanın borçluya verileceği, iki nüshanın uymaması halinde borçludaki nüshanın geçerli olacağı; İİK m. 64 hükmü değiştirilerek itirazın alacaklıya tebliğ edileceği belirtilmiştir. İlgili düzenlemeler İİK m. 170 hükmünün atfı gereği kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte de uygulanır.

06.03.1965 tarihli 538 sayılı Kanun⁴¹⁰ ile hemen hemen tüm kurumlarda değişiklik yapılmış ve bazı ek düzenlemeler getirmek suretiyle ayrıntıya yer verilmiştir⁴¹¹. Kanun Tasarısı'nın hükümet gerekçesinde, 1940 yılında kapsamlı bir değişiklik yapılmasına rağmen İcra İflas Kanunu'nun sosyal ve ekonomik duruma uygun hale getirilmesi ve ihtiyaçları karşılaması hususunda meslek mensuplarında, yasama organında, basında, halkta ve dolayısıyla ticaret çevrelerinde yaygın bir kanaat olduğu, bu nedenle Kanun'un mevcut hükümlerinin maksadın teminine yönelik olması gerektiği, bu haliyle İsviçre sisteminden yararlanılmakla birlikte yerel bir nitelik taşıdığı ifade edilmiştir⁴¹². Bu çerçevede, tedavül kabiliyetine sahip kambiyo senetlerine bağlı alacağın hızlı ve kolay bir şekilde elde edilmesine yönelik değişiklikler yapılarak genel haciz yoluyla takip ile kambiyo senetlerine haciz yoluyla takip arasında önemli farklılıklar ortaya çıkarılmıştır⁴¹³.

Anısına Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-VII (İlamsız İcra), Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2009, ss. 79-123, s. 80-81).

⁴⁰⁹ RG. 11.07.1940, S. 4558. 3890 sayılı Kanun hakkında ayrıntılı bkz. Mustafa Reşit Belgesay, "Hans Leeman Tarafından İcra ve İflas Kanununun Tadili Hakkında Adliye Vekâletine Verilen Rapora Dair Mütalaa", **İÜHF**M, Y. 1939, C. V, S. 1, ss. 124-137; Mustafa Reşit Belgesay, "Hans Leeman Tarafından İcra ve İflas Kanununun Tadili Hakkında Adliye Vekâletine Verilen Rapora Dair Mütalaa", **İÜHF**M, Y. 1940, C. VI, S. 1, ss. 36-50; Mustafa Reşit Belgesay, "İcra ve İflas Kanunu İflas Yoluyla Takibe Dair Hükümlerinde Tadilat", **İÜHF**M, Y. 1941, C. VII, ss. 124-137; Ahmet Refik Gorbon, "İcra ve İflas Kanununda Yeni Tadiller", **İBD**, Y. 1941, C. XV, ss. 199-206; Ali Şevket Erkün, "İcra Kanunu Tadilatı", **İBD**, Y. 1940, C. XIV, S. IV, ss. 201-206.

⁴¹⁰ RG. 11.07.1940, S. 11946.

⁴¹¹ Umar, "Teori", s. 157; Yılmaz, "İcra ve İflas Kanunumuz", s. 1254.

⁴¹² 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Bu Kanuna Bazı Madde ve Fıkralar Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, (1/280), **MMTD**, T. 06.09.1962, Dönem 1, Toplantı 2, S. 461, s. 20.

⁴¹³ Umar, "Teori", s. 157-159; Yılmaz, "İcra ve İflas Kanunumuz", s. 26-27; Postacıoğlu-Altay, s. 838.

Denilebilir ki, 538 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik ve eklemelerle bugünkü kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin temelleri atılmıştır⁴¹⁴. Bu kapsamda, 538 sayılı Kanun ile borca itiraz ile imzaya itiraz arasındaki ayırım netleşmiştir⁴¹⁵. Değişikliklerle birlikte, yukarıda incelendiği üzere⁴¹⁶, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, borca itiraz bakımından ilamlı icraya benzemiştir⁴¹⁷. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz süresi beş gün, ödeme süresi on gün olarak belirlenmiştir (İİK m. 168). Böylece arta kalan beş günlük sürede borçlunun icra mahkemesinden icra takibinin geçici olarak durdurulması kararı almasına imkân tanınmıştır⁴¹⁸. Borca itirazın satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmayacağı, borçlunun dilekçe ile icra mahkemesine başvurarak itirazın kabulünü sağlayacağı esası benimsenmiştir (İİK m. 169/I,II). Borca itiraz İİK m. 168/I,5 ve m. 169 hükümlerinde değişiklik yapılarak ve İİK m. 169/a hükmü eklenerek ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, icra mahkemesi, itiraz sebeplerinin tahkiki için iki tarafı en geç on beş gün içinde duruşmaya çağırır (İİK m. 169/a,I). Borca itiraz sebepleri, borçlu olunmadığı, borcun itfa edildiği veya ertelendiği, borcun zamanaşımına uğradığı (İİK m. 168/I,5) iddialarından ibaret olup, borçlu iddiasını yalnızca resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispat edebilir (İİK m. 169/a,I). Borca itirazın kabulü ya da reddi halinde alacaklı veya borçlu aleyhine tazminata hükmedilmesine yer verilmemiştir. Fakat alacaklının, borçlunun ibraz ettiği belge altındaki imzayı inkâr etmesi ve haksız çıkması halinde, borçlunun itirazının kabulüne karar verileceğine ve alacaklı yüzde on beşten aşığı olmamak üzere inkâr tazminatına ve yüz liradan beş bin liraya kadar para cezasına mahkûm edileceğine yer verilmiştir (İİK m. 169/a,III).

İmza itirazının bir dilekçe ile icra dairesine yapılacağı, ayrıca ve açıkça yapılması gerektiği, aksi takdirde icra takibinde imzanın kendisinden sadır sayılacağı (İİK m. 168/I,4), itirazın genel haciz yoluyla takipte olduğu gibi takibi durduracağı ve alacaklının itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurabileceği öngörülmüştür (İİK m. 170). İmzaya itiraz değiştirilen İİK m. 170 hükmünde ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

---

⁴¹⁴ Yardım, s. 20.

⁴¹⁵ Postacıoğlu, “538 sayılı Kanun”, s. 23.

⁴¹⁶ Bkz. I. Bölüm, B-2-(3).

⁴¹⁷ Postacıoğlu-Altay, s. 851.

⁴¹⁸ Tasarı Gerekçesi, TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 1, Toplantı 2, S. 461, s. 21; Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 389.

Buna göre, icra mahkemesinin inkâr edilen imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirirse itirazın geçici kaldırılmasına karar vereceğine ve borçluyu yüzde on beşten aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına ve yüz liradan beş bin liraya kadar para cezasına mahkûm edeceğine yer verilmiştir (İİK m. 170/III). Borçlunun imzayı ilk duruşmada kabul etmesinin sonuçları ve itirazın geçici kaldırılması kararı üzerine borçlunun borçtan kurtulma davası açabileceği düzenlenmiştir (İİK m. 170/IV,V).

Bugünkü İİK m. 170/a ve 170/b hükümleri 538 sayılı Kanun ile eklenmiştir. İİK m. 170/a gereğince, alacaklının takip hakkı bulunmadığı beş gün içinde şikâyet yoluyla ileri sürülebilir, icra mahkemesi şikâyet veya itiraz dolayısıyla, usulü dairesinde kendisine intikal eden işlerde kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını resen dikkate alarak takibi iptal eder.

İİK m. 60 hükmü değiştirilerek, ödeme emrinin iki nüsha halinde düzenleneceği, bir nüshanın borçluya tebliğ edileceği, bir nüshanın icra dosyasına konulacağı, alacaklının talebi halinde kendisine tasdikli bir nüshasının verileceği ve iki nüshanın uymaması halinde borçludaki nüshanın geçerli olacağı belirtilmiştir. İlgili hüküm İİK m. 171/II hükmünün atfı nedeniyle kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte uygulama bulur. İİK m. 63 hükmü değiştirilerek senet metninden anlaşılan sebepler dışında itiraz sebeplerinin değiştirilip genişletilebileceği düzenlenmiştir. İlgili hüküm İİK m. 170/b hükmünün atfı nedeniyle kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte uygulama bulur.

15.06.1985 tarihli 3222 sayılı Kanun⁴¹⁹ ile İİK m. 168/I,b hükmüne yetki itirazı eklenerek, diğer borca itiraz sebepleri gibi beş gün içinde icra mahkemesine bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

25.11.1988 tarihli 3494 sayılı Kanun⁴²⁰ ile borca itiraz ile imzaya itiraz arasındaki ayrım büyük ölçüde kaldırılmıştır. Şöyle ki, imza itirazının dilekçe ile icra mahkemesine yapılacağı, itirazın satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmayaacağı

⁴¹⁹ RG. 15.06.1985, S. 18785.

⁴²⁰ RG. 25.11.1988, S. 20000. 3494 sayılı Kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ejder Yılmaz, “İcra ve İflas Kanunumuz Yine Değişti”, (“Değişiklik”), **ABD**, Y. 1989, S. 1, ss. 105-135; Ramazan Arslan, “İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler ve Yenilikler”, (“Değişiklikler ve Yenilikler”), **ABD**, Y. 1989, S. 1, ss. 136-157.

öngörülmüştür (İİK m. 168/I,4; m. 170/I). İcra mahkemesi, itiraz dilekçesinden ve ibraz edilen belgelerden imzanın borçluya ait olmadığı kanaatine varırsa icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (İİK m.170/II). Değişikliğin sebebi Kanun'un gerekçesinde belirtilmemekle birlikte, bu değişiklikte birlikte, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, genel haciz yoluyla takibin aksine borçlu harekete geçerek icra mahkemesinden itirazın geçici olarak durdurulması kararı almadıkça satıştan başka takip işlemleri devam eder. Böylece hem borca hem imzaya itiraz bakımından yalnızca icra mahkemesinin verdiği karar neticesinde takip duracaktır. Bu sayede, takip nispeten kısa sürede sonlanacaktır⁴²¹.

Doktrinde 3494 sayılı Kanun ile borca itiraz ve imzaya itirazın hukuki sonuçları arasındaki ayrımın kaldırılması eleştirilmiştir. Yılmaz, kötü niyetli borçluların imza inkârını önlemek amacıyla değişiklik yapıldığını fakat kötü niyetli alacaklıların borçluyu zarara uğratmasına elverişli bir düzenleme olduğunu ifade etmiştir⁴²². Üstündağ, borca itirazda, borçlu senedi kabul ederken, imzaya itirazda borçlu senedi kabul etmediğinden, borca itiraz ile imzaya itirazın aynı hukuki sonuçlara bağlanmasının isabetli olmadığını belirtmiştir⁴²³.

3494 sayılı Kanun ile İİK m. 170/III,IV değiştirilmiş; inkâr edilen imzanın borçluya ait olduğu anlaşılırsa itirazın reddi ile birlikte borçlu sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın yüzde kırkıdan aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına mahkûm edileceği belirtilmiştir. İcra mahkemesi itirazın kabulüne karar verirse, senedi takibe koymada kötü niyeti veya ağır kusuru bulunduğu takdirde alacaklıyı senede dayanan takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder. Görüldüğü üzere, borçlu bakımından inkâr tazminatı miktarı alacağın yüzde kırkıdan aşağı olmamak üzere olarak değiştirilmiş ve para cezası kaldırılmıştır, alacaklı bakımından yeni bir düzenleme getirilmiştir. Borçlu, borçtan kurtulma, menfi tespit ve istirdat davası açarsa hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve davanın borçlu lehine sonuçlanması halinde daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar. Her ne kadar borçtan kurtulma davası düzenlenmişse de, kambiyo senetlerine

⁴²¹ Arslan, "Değişiklikler ve Yenilikler", s. 148.

⁴²² Yılmaz, "Değişiklik", s. 126.

⁴²³ Üstündağ, "İcra İflas Kanunu", s. 143.

mahsus haciz yoluyla takipte itirazın geçici kaldırılması kurumu mevcut olmadığından teknik olarak borçlu borçtan kurtulması davası açamaz.

3494 sayılı Kanun ile İİK m. 169/a,VI hükmü eklenerek, talep halinde, borçlunun itirazının kabulü halinde alacaklının, reddi halinde borçlunun belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın⁴²⁴ yüzde kırktan aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edileceği düzenlenmiştir. Aynı şekilde, İİK m. 169/III hükmü değiştirilerek, borca itiraz bakımından, alacaklının, borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imzayı inkâr etmesi ve haksız çıkması halinde, borçlunun itirazının kabulüne karar verileceğine ve alacaklının sözü edilen belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edileceğine yer verilmiştir. Bu halde, alacaklı birinci fıkra gereğince çağrıldığı duruşmaya gelmediği takdirde, icra mahkemesi alacağın itiraz edilen kısmı için icranın geçici olarak durdurulmasına karar verir. Bunun üzerine alacaklı en geç altı ay içinde icra mahkemesi önünde duruşma talep ederek makbuz altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ispat etmek suretiyle, takibin devamına karar alabilir. İcra mahkemesi, imzanın alacaklıya ait olmadığına karar verirse borçluyu, sözü edilen belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder.

Görüldüğü üzere, 3494 sayılı Kanun ile getirilen değişikliklerin önemli bir kısmı, alacaklının haksız takip yapmasının ve borçlunun takibi geciktirmek amacıyla haksız itirazda bulunmasının önüne geçmeyi sağlamaya yönelik tazminat ve para cezasının artırılmasına yöneliktir⁴²⁵. Tazminat oranının yüksek olması takip yapma veya itiraz etme hakkını kullanma hususunda tereddüt yaşanmasına sebep olabilir. Arslan, tazminata yaptırımına hükmedilen tarafın genel mahkemelerde dava açma hakkı bulunduğundan, dava sonuçlanıncaya kadar tazminatın ödenmesi erteleneceğinden ve mahkemece lehine hüküm verildiğinde tazminat kalkacağından tazminatın getirdiği

⁴²⁴ Arslan, hükümde belirtmemesine rağmen Hükümet Gerekçesi'ne dayanarak asgari yüzde kırk olan tazminatın belirlenmesinde imzası inkâr olunan belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın esas alınacağını belirtmiştir (Arslan, "Değişiklikler ve Yenilikler", s. 147).

⁴²⁵ Arslan, "Değişiklikler ve Yenilikler", s. 137; Yılmaz, "Değişiklik", s. 108. Madde gerekçeleri de aynı doğrultudadır: "67 nci maddede olduğu gibi özellikle borçluların süre kazanmak kastıyla takibe karşı yaptıkları haksız itirazlarının önlenmesi ve alacaklıları da takiplerde daha dikkatli olmaya sevk etmek için Kanunda var olan tazminat oranları yüzde on beşten 'yüzde kırka çıkarılmıştır. Ayrıca, imza inkârının haksızlığının tespiti halinde alacaklının sözü edilen belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edileceği esas getirilmiştir."

sorumluluğun hafifletildiğini ifade etmektedir⁴²⁶. Yılmaz, değişiklikten önceki yüzde on beşten az olmayan tazminat miktarının değiştirilmemesi gerektiğini, zira ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak değiştirilmiş olan tazminat miktarı, enflasyonun düşmesi halinde büyük haksızlıklara yol açacağı, şu hali ile ise hak arama özgürlüğünü sınırladığını, ayrıca değişiklikten önceki hali ile asgari yüzde on beş olarak belirlendiğinden hâkim olayın özelliğine ve enflasyon oranına göre yüzde kırkın üzerinde tazminata dahi hükmedebileceğini belirtmiştir.⁴²⁷

Yine bu kapsamda, 3494 sayılı Kanun değişiklikleri ile İİK m. 170/a hükmüne ikinci fıkra eklenerek, kambiyo senedinin bu vasfı haiz olmadığı veya alacaklının kambiyo hukuku anlamında takip hakkına sahip bulunmadığı hususlarını resen dikkate alarak takibin iptaline karar verilmesi gereken hallerde, her ne suretle olursa olsun, imza inkârı itirazı geri alınmış veya borç kısmen veya tamamen kabul edilmiş ise takibin kaldırılmasına karar verilmeyecektir.

30.07.2003 tarihli 4949 sayılı Kanun⁴²⁸ ile İİK m. 169/a; m. 170 ve m. 170/b hükümlerinde değişiklik yapılmıştır. İcra mahkemesinin itiraz yargılaması için yapacağı duruşma tayini süresi on beş günden otuz güne çıkarılmıştır (İİK m. 169/a,I). İcra mahkemesinin itirazın geçici olarak durdurulmasına karar vereceği borca itiraz sebeplerinin içinde yetki itirazına da yer verilmiştir (İİK m. 169/a,II). İcra mahkemesi borca itirazı esasa ilişkin nedenlerle kabul ettiği takdirde, kötü niyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere; icra takibi geçici olarak durdurulmuş ise bu itirazın reddi hâlinde borçlu, diğer tarafın isteği üzerine takip konusu alacağın yüzde kırktan aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir (İİK m. 169/a,VI). Görüldüğü üzere, tazminat her iki taraf için de şarta bağlanmakla birlikte, asgari tazminat miktarı yalnızca alacaklı bakımından indirilmiştir; alacaklı ile borçlu arasındaki denge bozulmuştur⁴²⁹.

⁴²⁶ Arslan, “Değişiklikler ve Yenilikler”, s. 138,139.

⁴²⁷ Yılmaz, “Değişiklik”, s. 108.

⁴²⁸ RG. 30.07.2003, S. 25184. 4949 sayılı Kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Pekcanitez, “4949 sayılı Kanun’la İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, (“4949 sayılı Kanun”), **TBB Dergisi**, Y. 2003, S. 49, ss. 137-158.

⁴²⁹ Pekcanitez İcra İflas Kanunu m. 67 ve m. 68 hükümlerinde alacaklı aleyhine yüzde kırktan aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edileceği düzenlenmişken, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte yüzde yirmiden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edileceğinin düzenlenmesinin kabul edilebilir bir gerekçesinin olmadığını, ağır kusurlu veya kötü niyetli alacaklının asgari yüzde kırk

İmzaya itiraza ilişkin olarak, borçlu imza inkârında haksız çıkarsa ve icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verilmişse, borçlu sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın yüzde kırkıdan aşağı olmamak üzere inkâr tazminatına ve takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edileceği ve itirazın reddedileceği kabul edilmiştir (İİK m. 170/III). İcra mahkemesi, itirazın kabulüne karar verirse, senedi takibe koymada kötü niyeti veya ağır kusuru bulunduğu takdirde alacaklıyı senede dayanan takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata ve alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder (İİK m. 170/IV)⁴³⁰. Aynı şekilde, tazminat her iki taraf için de şarta bağlanmış ve her iki taraf için de aynı miktarda para cezası belirlenmiş fakat asgari tazminat miktarı yalnızca alacaklı bakımından indirilmiştir. Borçlu menfi tespit veya istirdat davası açarsa, hükmolunan tazminatın ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve davanın borçlu lehine sonuçlanması hâlinde daha önce hükmedilmiş olan tazminat ve para cezası kalkar. Teknik olarak uygulama olanı bulunmayan borçtan kurtulma davası ibaresi kaldırılmıştır. Son olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte uygulanacak genel haciz yoluyla takibe ilişkin hükümler genişletilmiştir (İİK m. 170/b).

06.10.2004 tarihli 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un⁴³¹ 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından İcra İflas Kanunu'nda değişiklik ve ekleme yapma gereği duyulmuştur. 18.03.2005 tarihli 5311 sayılı Kanun⁴³² ile İİK m. 169/a hükmünün son fıkrası değiştirilmiştir. Buna göre, itirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması, hiçbir icra muamelesini durdurmaz. Şu kadar ki, borçlu İİK m. 33/III uyarınca teminat gösterirse icra durur. İstinaf yoluna başvurunun satıştan başka icra işlemlerini durdurmayacağını düzenleyen İİK m. 363/IV hükmü karşısında özel hüküm olduğundan, bu halde İİK m. 169/a, VII hükmü uygulanacaktır.

---

tazminata hükmedilmesi gerektiğini, bu düzenlemenin kanunun sistemine, taraflara eşit işlem yapılması ilkesine ve genel gerekçeye aykırı olduğunu ifade etmiştir (Pekcanitez, "4949 sayılı Kanun", s. 157-158).

⁴³⁰ Pekcanitez borca itirazda ağır kusurlu veya kötü niyetli alacaklının asgari yüzde kırk tazminat miktarına mahkûm edilmesi gerektiğine ilişkin görüşünü imzaya itiraz için de yinelemektedir (Pekcanitez, "4949 sayılı Kanun", s. 158).

⁴³¹ RG. 07.10.2004, S. 25606.

⁴³² RG. 18.03.2005, S. 25759.

05.07.2012 tarihli 6352 sayılı Kanun⁴³³ ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip bakımından en önemli değişikliklerden biri İİK m. 67 hükmüne eklenen son fıkra ile yapılmıştır. Yargıtay, itirazın iptali davası bakımından, icra tazminatlarının belirlenmesinde esas alınacak miktar konusunda farklı yönde kararlar vermektedir. Bazı kararlarında icra tazminatlarının asıl alacak miktarı üzerinden belirlenmesine hükmederken⁴³⁴, bazı kararlarında asıl alacak ile birlikte işlemiş faizlerin toplamı üzerinden hesaplanacağına hükmetmekteydi⁴³⁵. Uygulamadaki tereddütleri gidermek amacıyla, İcra İflas Kanun'unda öngörülen icra inkâr tazminatının, kötü niyet tazminatının ve benzeri tazminatların tespitinde, takip talebi veya davadaki talebin esas alınacağı açıklığa kavuşturulmuştur⁴³⁶. Bununla birlikte, geniş anlamda itirazın

⁴³³ RG. 05.07.2012, S. 28344. 6352 sayılı Kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Pekcanitez-Evrin Erişir, "6352 Sayılı Kanun'la İcra ve İflâs Kanunu'nda Yapılan Değişikliklerin Zaman İtibariyle Uygulanması", **İBD**, Y. 2012, C. 86, ss. 17-40; Talih Uyar-Alper Uyar-Cüneyt Uyar, **6352 sayılı, 2.7.2012 tarihli Kanun ile 6103 sayılı, 14.1.2011 tarihli Kanun ile İcra İflas Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler, Getirilen Yenilikler ve Bu Konulara İlişkin Son İçtihatlar**, <http://web.e-baro.web.tr/uploads/55/haberler/20151125/talih-uyar-samsun-kasim2015.pdf> (E.T. 15.02.2016); Mustafa Serdar Özbek, "İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağıyla Getirilmek İstenen Değişikliklerin Değerlendirilmesi", **AÜHFD**, Y. 2008, C. 57, S. 3, ss. 463-524.

⁴³⁴ 13. HD, E. 2009/3500, K. 2009/5494, T. 21.04.2009 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 9. HD, E. 2006/16053, K. 2006/33820, T. 25.12.2006 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 13. HD, E. 2004/15458, K. 2005/2582, T. 21.02.2005 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 13. HD, E. 2003/14321, K. 2004/3857, T. 23.03.2004 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁴³⁵ 13. HD, E. 2005/1334, K. 2005/6893, T. 21.04.2005 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 19. HD, E. 2004/12509, K. 2005/7879, T. 11.07.2005 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁴³⁶ "Uygulamada icra tazminatlarına asıl alacak miktarı üzerinden mi, yoksa asıl alacak ile birlikte işlemiş faizin toplamı üzerinden mi hükmedilmesi konusunda tereddütler yaşanmakta, bu konuda Yargıtay daireleri arasında da içtihat farklılığı bulunmaktadır. Bu durum yüz binlerce dosyanın Yargıtayda incelenmemesi ve işlerin uzun süre gecikmesi sonucunu doğurmaktadır...Belirtilen gerekçelerle, ... Yargıtay içtihatlarındaki farklılığın giderilmesi amacıyla Alt Komisyon tarafından Tasarıya bazı maddeler eklenmiştir. Komisyonumuz tarafından, Alt Komisyon tarafından yüzde yirmi olarak belirlenen tazminat oranı kabul görmüş ancak Alt Komisyon metninin 10'uncu maddesinde verilen bir önergeyle, 2004 sayılı Kanunun 67'nci maddesine 2004 sayılı Kanunda öngörülen inkâr tazminatı, kötü niyet tazminatı ve benzeri tazminatların tespitinde, takip talebi veya davadaki talebin esas alınacağına ilişkin bir fıkra eklenerek Alt Komisyon metninde değişikliğe gidilmiştir. Fıkra, icra hukukunun genel hükmü niteliğindedir. İleride gerçekleştirilecek kapsamlı bir reformda, sistematığe uygun bir yeri farklı olabilecektir. Bu Kanunda öngörülen ve önerilen fıkrada belirtilen tazminatların tespit ve tertibinde, takip talebinde yahut davada yer alan alacakların nitelikleri (sözelimi asıl alacak-feri alacak/faiz; cezai şart ve benzeri ayrımlar) gözetilerek farklı bir uygulamaya gidilemez; alacak kalemlerinden asıl alacağın dışında kalan kalemlere; faiz, cezai şart, gecikme zammı gibi haklara, cezai şart yürütülemeyeceği çözümüne ulaşılamaz. Böyle bir çözüm, bu Tasarıdan önce ve halen yürürlükte bulunan icra mevzuatımız ekseninde de savunulamaz. Çünkü bu yönde gerçek veya örtülü bir hukuk boşluğu yoktur. Takip ve dava talepleri, bu tazminatların tespit ve tertibi yönünden –kendisini oluşturan kalemler arasında ayırma izin vermeyen- bir bütünlük oluşturur. Esasen aynı ilke (sonuç), dava ve takip talebi müesseselerinin normatif yapısında ve icra hukukunun genel amacında mevcuttur (İcra ve İflas Kanunu m. 58, 68, 72 ve diğ. HMK m. 26). Bundan başka, yürürlükteki yasanın hiçbir hükmü, bu tazminatların tertibi yönünden asıl alacak-faiz ve benzeri ayırma imkan veren bir içerik taşımamaktadır. Getirilen düzenleme, tazminatların yöneldiği önleme ve koruma amacını pekiştirdikten sonra, uygulamadaki kimi duraksamaları da giderme amacını

kaldırılması, dar anlamda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz bakımından, Yargıtay, geçmişten günümüze, asıl alacak miktarı üzerinden tazminata hükmedilmesi gerektiğini ifade etmektedir⁴³⁷. Başka bir deyişle, Yargıtay itiraz bakımından asıl alacak miktarı üzerinden tazminata hükmetmeye devam etmektedir. Bundan başka, 6352 sayılı Kanun'un ile İİK m. 169/a ve m. 170 hükümleri değiştirilerek tazminat miktarı hem alacaklı hem borçlu için yüzde yirmiye indirililerek alacaklı ile borçlu arasında denge sağlanmıştır⁴³⁸.

II. KURUMUN MUKAYESELİ HUKUKTA DÜZENLENİŞİ

A. İSVİÇRE HUKUKU'NDA DURUM

İsviçre Hukuku'nda İcra İflas Hukuku'nun temel kaynağı 1889 tarihli İcra İflas Kanunu'dur. 11 Nisan 1889 tarihli İsviçre İcra İflas Kanunu⁴³⁹, beklenen faydayı sağlayamamış, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sıkça eleştirilene maruz kalmıştır⁴⁴⁰. Bu kapsamda ilk defa 1976 yılının sonlarında uzmanlar kapsamlı bir değişiklik için bir araya gelmiştir⁴⁴¹. Kanun değişikliği taleplerinin başlıca nedenlerini ifade etmek gerekirse⁴⁴², iflas taleplerinin artmasına karşılık tasfiye sürecinin uzun ve karmaşık olması, üstelik yapılan bazı sözleşmelerin tasfiyenin tatiline neden olması, imtiyazlı

---

taşımaktadır.” (Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısı, Adalet Komisyonu Raporu, TBMM, Yasama Dönemi 24, Yasama Yılı 2, Toplantı 2, S. Sayısı 278, s. 116).

⁴³⁷ “O halde, mahkemece, İİK'nun 170 /son maddesi uyarınca alacaklının takip konusu asıl alacağın %20'sinden aşağı olmamak üzere tazminatla ve %10'u oranında para cezası ile sorumlu tutulması gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2014/27352, K. 2015/2017, T. 27.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). “Bu durumda, mahkemece, itiraz edilen asıl alacak kısmı üzerinden alacaklı yararına tazminata hükmedilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle tazminat isteminin reddine karar verilmesi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2013/13179, K. 2013/22040, T. 11.06.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). İtirazın iptali davası bakımından aynı yönde bkz. “Mahkemece, asıl alacak miktarı olan 2.800,00-TL üzerinden icra inkar tazminatına karar verilmesi gerekirken işlemiş faizi de kapsayacak şekilde toplam 4.484,60-TL üzerinden icra inkar tazminatına hükmedilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir..” (13. HD, E. 2015/146, K. 2015/3835, T. 12.02.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁴³⁸ Pekcanitez, bu değişikliğin isabetli olduğunu, hatta yüzde on beş oranına indirilebileceğini ifade etmiştir (Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 203).

⁴³⁹ 11 Nisan 1889 tarihli İcra ve İflas Kanunu 01.01.1892 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İsviçre Federal Medeni Kanun'dan (10 Aralık 1907 tarihli İsviçre Medeni Kanunu, 01.01.1912 tarihinde Borçlar Kanunu ile birleştirilerek yürürlüğe girmiştir) önce İsviçre Federal İcra İflas Kanunu'nun yürürlüğe girmiştir (Meier, “İcra Hukukunun Güncel Sorunları”, s. 79, dn. 2).

⁴⁴⁰ Taşpınar, s. 601.

⁴⁴¹ Bunun dışında İsviçre İcra İflas Kanunu küçük ve büyük çapta esaslı değişikliğe uğramıştır (Meier, “İcra Hukukunun Güncel Sorunları”, s. 80).

⁴⁴² Taşpınar, s. 601.

alacaklılar nedeniyle adi alacaklıların alacaklarını tahsil etmesinin neredeyse imkânsız hale gelmesi, iyileştirme ve borçların ödenmesinde iflas hukukuna ilişkin tahfif ve telafi usullerinin yetersiz kalması ve mahkemelerin onayladığı konkordato sayısının git gide azalmasıdır. Kanun değişikliği tasarısı, İsviçre Federal Parlamentosu tarafından 16.12.1994 tarihinde kabul edilmiş ve 01.01.1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁴⁴³. Bu değişiklikler Kanun'un temel yapısından uzaklaşmasına sebep olmamıştır⁴⁴⁴.

İsviçre Hukuku'nda alacaklının takip talebinde hangi icra veya iflas takip yolunu seçtiğini belirtme zorunluluğu yoktur⁴⁴⁵. Alacaklı seçtiği takip yolunu belirtmiş olsa dahi icra dairesi (autorite de surveillance) alacaklının talebi ile bağlı değildir (İsv. İİK m. 38/III). Gerek borçlunun ödeme emrine süresinde itiraz etmemesi⁴⁴⁶ ve borcunu ödememesi, gerekse itiraz ettikten sonra itirazın bertaraf edilmesi ve borcunu ödememesi sonucu ödeme emri icra edilebilir belge haline gelir. Bu aşamada alacaklının hangi takip yolunu kullanması gerektiği icra dairesi tarafından tespit edilir.

İsviçre İcra İflas Kanunu kambyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibi düzenlememiş, kambyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibi düzenlemiştir. Başka bir deyişle, İsviçre İcra İflas Kanunu kambyo senedi alacaklısı için özel bir takip türü olarak haciz yolunu benimsememiştir. Borçlunun iflasa tabi olduğu hallerde, kambyo senedi alacaklısı, genel haciz yoluyla takibi, genel iflas yoluyla takibi veya kambyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibi seçebilir. Borçlu iflasa tabi değilse, kambyo senedi alacaklısının başvurabileceği tek yol genel haciz yoluyla takiptir. İflasla tabi olma

---

⁴⁴³ Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 80, dn. 4. İsviçre İcra İflas Kanunu değişikliklerinin etkilerini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz: Kanun dil bakımından eskimiş sözcükleri değiştirmiş, kanun yapma tekniği bakımından her maddeye bir başlık konulmuş, içerik bakımından tatmin etmeyen veya kullanılmayan maddeler kaldırılmış, Federal Mahkeme'nin boşluk doldurmak amacıyla oluşturduğu içtihat (eski hale getirme gibi, İsv. İİK m. 33/IV) ve kanun hükmü niteliğindeki tüzük hükümleri (alacaklı değişiminde gecikmiş itiraz gibi, İsv. İİK m. 77) Kanun'a alınmıştır (Taşpınar, s. 602-603).

⁴⁴⁴ Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 80; Taşpınar, s. 602.

⁴⁴⁵ Ansay, s. 47.

⁴⁴⁶ Bir araştırmaya göre, 2002-2006 yılları arasında Zürih Kantonu'nda ödeme emrinin yaklaşık yüzde on ikisine itiraz edilmektedir. Meier, borçluların yüzde otuz beşinin takibe konu borçlarını icra dairesine ödediğini ifade etmektedir (Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 86).

koşulu⁴⁴⁷, senedin düzenlenme tarihine göre değil, takibin başlatıldığı tarihe göre belirlenir⁴⁴⁸.

Genel haciz yoluyla takip talebi Türk Hukuku'na benzer şekilde, para ve teminat alacaklarına ilişkin olarak, yazılı veya sözlü şekilde icra dairesine yapılmaktadır. Alacaklı takip talebine varsa belge delillerini eklemeli veya delillerin yokluğu halinde borcun sebebini bildirmelidir (İsv. İİK m. 67/I). Alacaklının talebini alan icra dairesi üç gün içinde ödeme emri (Zahlungsbefehl) düzenleyerek borçluya tebliğ eder (İİK m. 61/I; İsv. İİK m. 71/I). İcra takibi ödeme emrinin tebliği ile başlar (İsv. İİK m. 38/II). Türk Hukuku'nda ise, icra takibinin takip talebi ile başlayacağı öngörülmüştür (İİK m. 42). Ödeme emrinde, borçluya faiz ve masraflarıyla birlikte borcun yirmi gün içinde ödenmesi veya teminatın yerine getirilmesi; borcun tamamına veya bir kısmına itirazı varsa on gün içinde yazılı ya da sözlü olarak itiraz etmesi, aksi takdirde icra işlemlerine devam edileceğine ilişkin ihtarı yapılır (İsv. İİK m. 69). Borçlu itirazında sebep bildirmek zorunda değildir, sebep bildirmesi, başka itiraz sebeplerinden feragat ettiği anlamına gelmemektedir (İsv. İİK m. 69). Süresi içinde yapılan itiraz takibi durdurur. Borçlu borcun yalnız bir kısmına itiraz etmişse, geri kalan kısım için icra işlemleri işlemeye devam eder (İsv. İİK m. 78)

Genel haciz yoluyla takibe başvuran alacaklı, takibe devam edebilmek için dayandığı belgeye göre üç yola başvurabilir⁴⁴⁹. İlk olarak, alacaklı icra edilebilir mahkeme ilamına dayanmakta ise, kısa yargılama usulünün uygulandığı itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilir (İsv. İİK m. 80-81). İlam hükmünde sayılan belgeler ayrıca düzenlenmiştir (İsv. İİK m. 80/II). Bunlar; mahkeme içi sulh ve kabul; paranın ödenmesine veya teminatın gösterilmesine ilişkin federal devletin idari makamlarının kararları; kanton hukukunun eşdeğer görmesi şartıyla kanton idari makamlarının kamusal tasarruflara ilişkin kararları ve kanton içindeki tasarruflardır.

İkinci olarak, alacaklı, borçlu tarafından imzalanmış resmi veya yazılı borç ikrarını içeren belgeye dayanmakta ise, aynı şekilde kısa yargılama usulünün

⁴⁴⁷ İsviçre Hukuku'nda, Türk Hukuku'nun aksine, bazı hallerde, borçlu iflasa tabi olmasına rağmen iflas yoluyla takip başlatılamaz (İsv. İİK m. 43). Bunlar, vergi, resim, harç, para cezaları veya resmi makamlara ödenmesi diğer gereken; aile hukukundan kaynaklanan düzenli olarak nafaka vb. ödenmesi gereken paralar; teminat ifası hakkındaki taleplerdir.

⁴⁴⁸ Amonn-Walter, § 37, No. 7 (Postacıoğlu-Altay, s. 835, dn. 6'dan naklen).

⁴⁴⁹ Berti, s. XIV.

uygulandığı itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurulabilir⁴⁵⁰. Borçlu, borçlu olmadığı konusunda derhal bir kanaat uyandıramazsa itirazın geçici kaldırılması kararı verilir (İsv. İİK m. 82). Görüldüğü üzere, borçlunun iddiasını ispatlaması için belge aranmamaktadır

inanılabilir ölçüde bir savunma yapması mahkemenin itirazın geçici kaldırılması kararı vermesine engel olmaktadır⁴⁵¹. İtirazın geçici kaldırılması kararı üzerine, alacaklı geçici haciz talep edebilir veya (iflas takibine ilişkin) mal beyanı tanzim edilmesini talep edebilir (İsv. İİK m. 83/I). Borçlu yirmi gün içinde genel hükümlere göre görülecek borçtan kurtulma davası açmazsa geçici haciz kesinleşir (İsv. İİK m. 83/III). İtirazın geçici kaldırılması kararı, borçtan kurtulma davası açılmadıkça maddi hukuk anlamında kesin hüküm teşkil etmez⁴⁵².

Son olarak, alacaklı yukarıda belirttiğimiz türden belgelerden her ikisine de sahip değilse, ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde (İsv. İİK m. 88) genel hükümler çerçevesinde genel mahkemelerde veya idari yargı yolunda dava açabilir⁴⁵³. Talebin özelliğine göre⁴⁵⁴ medeni yargı veya idari yargı gündeme gelebilir. İtirazın haksız olduğu kanaatine varılırsa, mahkeme itirazın ortadan kaldırılması ve icra takibine devam edilmesine karar verir (İsv. İİK m. 79). Elinde icra edilebilir belge ya da borçlu tarafından imzalanmış yazılı borç ikrarını içeren belge bulunan alacaklı dahi dava açma yolunu tercih edebilir. Alacak davası uyuşmazlığı sona erdirir ve karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Belirtilen hususlar dikkate alındığında, kambiyo senedi alacaklısı genel haciz yoluyla takip başlattığında, kambiyo senedi İsv. İİK m. 80 anlamında belge olmadığından itirazın kesin kaldırılması yoluna başvuramaz, fakat İsv. İİK m. 82 anlamında belge olduğundan itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurulabilir. Alacaklı süresi içinde dava açmazsa veya dava reddedilirse icra takibine devam edilir.

---

⁴⁵⁰ Türk Hukuku'nda genel haciz yoluyla takipte, itirazın geçici kaldırılması yoluna adi senede dayanan takipte borçlunun imza inkârında bulunması üzerine başvurulabilir. Buna karşılık, İsviçre Hukuku'nda genel haciz yoluyla takipte, adi senet üzerindeki imza inkâr edildiğinde itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurulamaz (İsv. İİK m. 82). Bu halde, alacaklı yalnızca itirazın iptali davası açabilir (Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 93).

⁴⁵¹ Umar, "Teori", s. 133.

⁴⁵² Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 84-85.

⁴⁵³ Türk Hukuku'nda itirazın iptalini genel mahkemelerden dava açmak suretiyle talep edilebileceğini düzenleyen m. 67 hükmüne karşılık gelmektedir.

⁴⁵⁴ Zira İsviçre Hukuku'nda, kamu alacaklarının tahsili adli icra teşkilatına tabi kılınmıştır (Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 19-20). Bu nedenle, borçlunun itirazı üzerine idari yargı yoluna başvurulması gerekir.

İsviçre Hukuku'nda, hukukumuzda benzer şekilde, borçlunun menfi tespit davası (İsv. İİK m. 85/a) ve istirdat davası (İsv. İİK m. 86) açma hakkı düzenlenmiştir. Bu nedenle, itirazın kaldırılması yargılaması genel mahkemelerde görülse dahi, belirli sebepler çerçevesinde ve belirli delillerle inceleme yaptığından, itirazın kaldırılması talebinin kabulü ya da reddine ilişkin karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez.

İsviçre İcra İflas Kanunu'nda iflas yoluyla takip, takipli iflas ve takipsiz (doğrudan) iflas yoluyla takip olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Takipli iflas ise, genel iflas yoluyla takip ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip (İsv. İİK m. 177-189), genel iflas yoluyla takibe nazaran, tedavül kabiliyetine sahip kambiyo senedine bağlanmış alacağın daha hızlı ve kolay bir şekilde tahsiline hizmet eden bir takip türüdür. Bunu sağlamak için, süreler kısaltılmış (İsv. İİK m. 178/I,2,3; m. 179/I), itiraz süresinin kaçırılması halinde eski hale iade kurumunun uygulanmayacağı⁴⁵⁵ düzenlenmiş (İsv. İİK m. 179/III), itirazın kabulü belirli sebeplere tabi tutulmuş (İsv. İİK m. 179/III), icra takip işlemlerinin tatil edildiği zamanlarda da kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe başvurabilmesi yolu açık tutulmuştur (İsv. İİK m. 56/II).

Burada kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe ilişkin itiraz kurumunu genel hatlarıyla incelemekte fayda görüyoruz. Kambiyo senedine bağlanmış alacak rehinle temin edilmiş olsa da kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibin konusu yapılabilir (İsv. İİK m. 177/I). Bu halde, kambiyo senedinin icra dairesine ibrazı gerekir (İsv. İİK m. 177/II). Borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren İsv. İİK m. 182 hükmünde belirtilen itiraz sebeplerinden bir veya birkaçına dayanarak icra dairesine beş gün içinde yazılı bir dilekçe ile itiraz edebilir, takip masraflarıyla birlikte borcunu ödeyebilir veya kanuna aykırılık sebebiyle icra mahkemesine şikâyet başvurusu yapabilir (İsv. İİK m. 178; m. 179). Kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte itiraz gerekçeli olmalıdır (İsv. İİK m. 179/I). İtiraz süresi içinde yapılmış fakat gerekçe belirtilmemiş ise, itirazın kabulüne ilişkin duruşmada borçluya eksik olan gerekçeyi tamamlama ya da gerekçe olarak ileri sürülen nedenleri açıklığa kavuşturma veya

---

⁴⁵⁵ Kusuru olmaksızın bir engel nedeniyle öngörülen süre içinde işlemi yapamayan kişi, konunun özelliğine göre icra mahkemesine veya genel mahkemeye başvurarak eski hale iade talep edebilir. Engelin ortadan kalkmasından itibaren, engel olmasa idi hangi süre içinde işlemin yapılması gerekiyorsa bu süre içinde dilekçe ile başvurulmalıdır. Dilekçenin gerekçeli olması gibi, süresi içinde yapılması gereken işlemin de yapılması gerekir (İsv. İİK m. 33/IV).

gösterilen gerekçeyi değiştirme imkânı verilir (İsv. İİK m. 179/II). Kanun koyucu İsv. İİK m. 179/II ile m. 182 arasında bağlantı kurmak suretiyle, esas itibariyle, borçlunun itiraz sebebini bildirmiş olmasının İİK m. 182 hükmünde belirtilen itiraz sebeplerinden feragat etmiş olmayacağını açıkça düzenlemiştir⁴⁵⁶.

Genel haciz yoluyla takibin aksine (İsv. İİK m. 78) kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte itiraz takibi durdurmaz. İflas takibinin durması için mahkemenin karar vermesi gerekir (İsv. İİK m. 186). Borçlu ödeme emrine uymaz, itiraz etmez ya da itiraz eder fakat itirazı mahkeme tarafından reddedilirse alacaklı iflas talebinde bulunabilir (İsv. İİK m. 178/I,4).

Borçlu itiraz ederse itiraz edildiğine ilişkin belge, itiraz etmezse itiraz edilmediği alacaklıya bildirilir (İsv. İİK m. 180). İcra dairesi iflas ödeme emrine yapılan itirazı derhal takibin başlatıldığı yerdeki mahkemeye gönderir. Mahkeme tarafları duruşmaya çağırır ve taraflar katılmasalar dahi itirazın kendisine ulaşmasından itibaren on gün içinde kararını verir (İsv. İİK m. 181).

İsv. İİK m. 182 itirazın kabulüne karar verilecek halleri düzenlemiştir. Buna göre, mahkeme, kambiyo senedinden kaynaklanan alacağın ödendiği, ertelendiği veya alacaklının borçtan feragat ettiği senet ile ispat edilirse (İsv. İİK m. 182/I,1); kambiyo senedinin sahteliği hemen anlaşılmalı ise (İsv. İİK m. 182/I,2); kambiyo hukukundan doğan def'ilerin inandırıcı şekilde ortaya konursa (İsv. İİK m. 182/I,3) teminatsız (şartsız) itirazın kabulüne karar verir. Buna karşılık, İsviçre Borçlar Kanunu m. 1007 gereğince ileri sürülen diğer def'iler inandırıcı şekilde ortaya konursa teminat karşılığı (şartlı) itirazın kabulüne karar verilir (İsv. İİK m. 182/I,4). Teminat para veya kolayca paraya çevrilebilen değerli kıymetlerdir. İsviçre Borçlar Kanunu'ndan kaynaklanan def'iler temel ilişkiye dayandığı için yalnızca lehtara ve kötü niyetli hamile karşı ileri sürülebilir. Kambiyo senedi borçlusu temel borç ilişkisinden doğan def'ileri ileri sürebileceği gibi, senetle ispat edemediği def'ileri de bu fıkra uyarınca ileri sürebilir. Bu halde, iflas takibini geciktirmek amacıyla bu tür def'ilerin ileri sürülmesini engellemek amacıyla itirazın kabulü teminat şartına bağlanmıştır⁴⁵⁷.

⁴⁵⁶ Carl Jeager-Hans Ulrich Walder-Thomas M. Kull-Martin Kottmann, **Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs**, Band II Art. 159-292, 4. Auflage, Zürich, 1997, s. 77 (Taşpınar, s. 634'den naklen).

⁴⁵⁷ Yardım, s. 15, dn. 24.

Mahkeme itiraz sebeplerini yerinde görmezse itirazın reddine karar verir (İsv. İİK m. 183/I). İtirazın teminatsız (şartsız) kabulü halinde iflas takibi durur, alacaklı iflas takibine devam etmek isterse genel hükümlere göre görülecek bir dava açması gerekir (İsv. İİK m. 186). İtirazın teminat karşılığı (şartlı) kabulü halinde, alacaklıya on gün içinde alacak davası açması için süre verilir. Alacaklı dava açmaz veya yargılama aleyhine sonuçlanırsa, teminat borçluya iade edilir (İsv. İİK m. 184/II). Bu halde, alacaklının itirazın teminatsız (şartsız) kabulünde olduğu gibi genel hükümlere göre görülecek alacak davası açma hakkı saklıdır.

Borçlu itiraz etmediği veya itirazı reddedildiği için iflas tehdidi altında borcu öderse istirdat davası açabilir (İsv. İİK m. 187). O halde, borçlu, menfi tespit davası açarak borcu olmadığını tespit edilmesini ve takibin durmasını sağlayamayacaktır. Bu takdirde, mahkeme borçlunun istirdat davası açma hakkını gözeterak alacaklının teminat vermesine hükmedilebilir (İsv. İİK m. 183/II). İtiraz edilmez ve borç ödenmezse ya da mahkeme itirazı reddederse veya alacaklının genel hükümlere göre açtığı alacak davası aleyhine sonuçlanırsa alacaklının bir ay içinde iflas talebinde bulunması gerekir. Borçlu itiraz etmişse itiraz hakkında karar verilinceye kadar geçen süre iflas talebi süresinin hesabında dikkate alınmaz (İsv. İİK m. 188/II). İflas talebi üzerine mahkeme tarafları duruşmaya davet eder. Mahkeme taraflar gelmese dahi iflas talebinin ileri sürülmesinden itibaren on gün içinde iflasın açılması kararı verir. Mahkeme yargılamayı itirazın incelenmesine ilişkin esaslara göre gerçekleştirir (İsv. İİK m. 189).

Görüldüğü üzere, İsviçre ve Türk Hukuku'nda ilamsız icra, belgeye dahi dayanmayan alacakların mahkeme hükmü ile tespit edilmesine gerek olmaksızın icra daireleri vasıtasıyla tahsil edilmesini sağlamaktadır. Türk Hukuku'nda itirazların icra mahkemeleri tarafından şekli bir inceleme yapılarak çözümlenmesi öngörülmüştür. Bu nedenle, icra mahkemelerinin verdikleri karar takip hukuku bakımından kesin hüküm teşkil ederken, maddi hukuk anlamında kesin hüküm teşkil etmemektedir. Fakat borçlunun maddi hukuk anlamında kesin hüküm elde edebilmesini sağlayacak hukuki yollar düzenlenmiştir. İsviçre Hukuku'nda ise, itiraz genel mahkemelerde incelenmektedir. Her ne kadar, itirazın kaldırılması genel mahkemelerde incelense de, mahkeme, sınırlı delillerle inceleme yürütmektedir. Öte yandan, hukukumuzda olduğu gibi, borçlu menfi tespit davası açarak borcunun olmadığını tespit ettirebilir. Aynı şekilde, alacaklı genel mahkemelerde alacağının hüküm altına alınmasını sağlayabilir.

Kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip bakımından, itirazın kabul edilmesi halinde, alacaklının genel hükümlere göre dava açabileceği esası benimsenmiştir. Borçlunun ise, iflas tehdidiyle borcunu ödemesi halinde, genel mahkemelerde istirdat davası açabileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle, itirazın yargılaması neticesinde verilen karar maddi kesin hüküm teşkil etmemektedir (Bkz. İsv. İİK m. 85/a; m. 86).

Belirtilen hususlar uyarınca, İsviçre Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip düzenlenmemiştir. Kambiyo senedini haiz olan alacaklı, iflasa tabi ise genel iflas yoluyla takibe veya kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe, iflasa tabi değil ise genel haciz yoluyla takibe başvurabilir. Fakat alacaklının takip talebinde hangi icra veya iflas takip yolunu seçtiğini belirtme zorunluluğu yoktur⁴⁵⁸. Alacaklının seçtiği takip yolu ile bağlı olmayan icra dairesi, ödeme emrinin icra edilebilir belge haline gelmesi üzerine alacaklının hangi takip yolunu kullanması gerektiğini tespit eder (İsv. İİK m. 38/III). Alacaklının kambiyo senedine dayanan alacağı için genel haciz yoluyla takibe başvurması halinde, Türk Hukuku'nda olduğu gibi, borçlunun itirazı üzerine takip durur. Alacaklının icra takibine devam edebilmesi için itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurması gerekir (İsv. İİK m. 82). Zira kambiyo senedi yazılı borç ikrarını içeren belgedir; ilam ya da ilam hükmünde belge değildir (İsv. İİK m. 80-81). Bu noktada, iflasa tabi olmayan borçluya karşı başlatılan takipte itirazın bertaraf edilmesine ilişkin İsviçre ve Türk Hukuku arasındaki farkı vurgulamak gerekir. Buna göre, Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe itiraz borçlunun icra mahkemesine başvurması üzerine incelenmeye başlanırken, İsviçre Hukuku'nda genel haciz yoluyla takibe itiraz alacaklının itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurması üzerine incelenmeye başlanır.

Alacaklının kambiyo senedine dayanan alacağı için kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe başvurması halinde ise, gerek Türk Hukuku'nda gerekse İsviçre Hukuku'nda itiraz üzerine takip durmaz. İtirazın takibi durdurabilmesi için mahkemenin karar vermesi gerekir. Bu noktada, itirazın incelenmesini talep edecek kişi bakımından farklılık ortaya çıkmaktadır. Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, itiraz borçlu tarafından doğrudan icra mahkemesine yapılır. Bu nedenle, itiraz yargılamasını borçlu başlatır. İtiraz icra takip işlemlerini durdurmadiğundan,

---

⁴⁵⁸ Ansay, s. 47.

alacaklının harekete geçerek itirazın kaldırılması talebinde bulunmasına gerek kalmaz. Oysa İsviçre Hukuku'nda itiraz icra dairesine yapılır, icra dairesi dosyayı kendiliğinden mahkemeye gönderir. Başka bir deyişle, itiraz yargılamasını alacaklı ya da borçlu başlatmaz; mahkeme kendisine intikal eden dosyada belirtilmiş olan alacaklı ve borçlu tarafı duruşmaya davet eder. Üstelik taraflar gelmese dahi, mahkeme itirazı inceleyerek karara bağlar.

İsviçre Hukuku'nda, icra mahkemelerinin görevleri, icra ve iflas memurlarının işlemlerini şikâyet yoluyla incelemek ve icra memurlarını disiplin bakımından denetlemektir (İsv. İİK m. 13; m. 14). Yukarıda incelendiği üzere, Türk Hukuku'ndan farklı olarak, İsviçre Hukuku'nda icra mahkemelerine itirazları inceleme ve karara bağlama ile istihkak ve ihalenin feshi davalarını görme görevleri tanınmamıştır. İtirazları ve diğer konuları inceleme görevi kısa yargılama usulünü⁴⁵⁹ takip etmek kaydıyla genel mahkemelere bırakılmıştır.⁴⁶⁰

B. ALMAN HUKUKU'NDA DURUM

30 Ocak 1877 tarihli Alman Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Alm. HMK)⁴⁶¹, Fransız Hukuku'na mahsus icra memuru sistemini Kanun'a model alarak, yargılamanın odak noktasını “davanın görüldüğü mahkeme” olarak belirlemiş, icra takibini bağımsız icra organlarına bırakmıştır⁴⁶². Zira davayı gören mahkemenin, takibi yürütmeye devam etmesi ve bu bağlamda her takip işleminin içinde olması icra takibinin yavaşlamasına sebep olmaktadır. Bazı hallerde davayı gören mahkeme icra memuruna başvurursa dahi mahkeme ile icra organı arasındaki iletişim kurma zorunluluğu takibi uzatmaktaydı⁴⁶³. Alman Hukuk Muhakemeleri Kanunu, icra takibini davadan ayrı ve bağımsız bir sistem olarak ele almış, icra organlarına şekli inceleme yapma yetkisi verilmiş ve maddi

⁴⁵⁹ Kısa yargılama usulüne ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm-III-B-3.

⁴⁶⁰ Karşılı, “İcra İflas”, s. 98; Taşpınar, s. 617, 665 vd.

⁴⁶¹ 27 Temmuz 2001 tarihli Almanya Hukuk Muhakemeleri Reform Kanunu ile getirilen değişiklikler hakkında bkz. Peter Gottwald, “2001 Reform Kanunu'nun Ardından Almanya Medeni Usul Hukuku”, (Çev. Mustafa Göksu), MİHDER, Y. 2006, C. II, S. 3, ss. 687-704.

⁴⁶² Hans Friedhelm Gaul, “Hukukun Esasları ve Hukuk Dogmatığı Bakımından Hakkın İcra Yoluyla Elde Edilmesi”, (Çev. Nevhis Deren Yıldırım), **İcra Hukuku Analizleri**, 4. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2004, ss. 23-86, s. 36-37.

⁴⁶³ Şu an Alman Hukuku'nda, ilamlı icrada, alacaklının giriş muamelesine başvurmasına gerek kalmaksızın, mahkeme yetkili icra memurlarını belirlemektedir. Haciz işlemlerini bu icra memuru yürütmektedir (Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 62-63).

hukuka ilişkin değerlendirme yapma yetkisini icraya karşı davalara mahsus kılmıştır⁴⁶⁴. Cebri icra kurumuna ait organların kurulması⁴⁶⁵ ve zamanla geliştirilmesi 1 Ocak 1993 tarihli Fransız İcra Hukuku Reformu'na örnek teşkil etmiştir.

Alman Hukuku'nda hukukumuzda olduğu gibi bir ilamsız icra kurumu düzenlenmemiştir. Fakat ilamsız icra kurumuna benzeyen “Mahnverfahren” (ihtar prosedürü)⁴⁶⁶ medeni yargılamaya ait bir kurum olarak 1870'de düzenlenmiştir⁴⁶⁷ (Alm. HMK m. 688-703/d)⁴⁶⁸. Bu takip usulü, ihtarın sonuçsuz kalması halinde icra takibi yapılması esasına dayanmaktadır. Alacaklı, mahkeme kararı elde etmek amacıyla dava açma yolunu tercih edebilir veya talebine borçlu tarafından itiraz edilme ihtimalini düşük görmekte ise ihtar prosedürüne başvurabilir⁴⁶⁹.

Alman Hukuku'nda, genel ihtar prosedürünün yanı sıra, senetlere mahsus ihtar prosedürü⁴⁷⁰ özel olarak düzenlemiştir (Alm. HMK m. 703/a). Senetlere mahsus ihtar prosedüründe, ana hatları itibariyle genel ihtar prosedürüne ilişkin hükümler uygulanır.

---

⁴⁶⁴ Gaul, s. 37-38.

⁴⁶⁵ Taşınırlara ilişkin talepler icra memuru, taşınmaz ve alacaklara ilişkin talepler icra mahkemesi yetkilidir. Bir şeyin yapılması veya bir şeyden kaçınılmasına ilişkin talepler genel mahkemelerde görülmektedir (Gaul, s. 38).

⁴⁶⁶ Her yıl ihtar prosedürüne yaklaşık dokuz buçuk milyon kişi başvurmaktadır (Bartosz Sujecki, The German Electronic Order for Payment Procedure (Mahnverfahren), **Digital Evidence and Electronic Signature Law Review**, Y. 2004, C. IV, ss. 51-55, s. 51).

⁴⁶⁷ İhtar prosedürü 1915 ile 1924 yılları arasında zorunlu olmakla birlikte, 1924 yılından sonra zorunlu karakterini yitirmiştir (Mirjam Freudenthal, “Money Debt Collection: A Comparison in Search of the Basic Elements for a Netherlands Debt Collection Procedure”, **Maastricht Journal of European and Comparative Law**, Belçika, 1997, C. IV, S. 1, ss. 59-82, s. 70).

⁴⁶⁸ Karşılı, her ne kadar medeni yargılama hukukunun içinde düzenlense de, gerek farklı esaslara tabi olması gerekse kendine özgü bir teşkilatının olmasından, uyuşmazlıkların çözümlenmesinde duruşmanın gerekli olmamasından (bazı hallerde mümkün değildir, bazı hallerde ise yasaktır) cebri icranın bağımsız bir disiplin olduğunu ifade etmiştir (Abdurrahim Karşılı, “Alman Hukukundaki Mahnverfahren Usulünün Türk Hukukunda İlamsız İcra Usulü ile Karşılaştırılması”, (“Mahnverfahren”), **Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan**, Adalet Yayınları, Ankara, 2009, ss. 311-330, s. 312).

⁴⁶⁹ Peter L. Murray-Rolf Stürner, **German Civil Justice**, Carolina Academic Press, United Press of America, 2004, s. 427; Howard D. Fisher, **The German Legal System and Legal Language**, 3. Edition, Great Britain, 2002, s. 146; Jürgen Beier, “The Woolf Report and German Civil Procedure”, **The Liverpool Law Review**, Y. 1997, C. XIX, S. 1, ss. 67-88, s. 73; Christian Koller, “Civil Justice in Austrian-German Tradition”, **Goals of Civil Justice and Civil Procedure in Contemporary Judicial Systems**, (Editör Alan Uzelac), Springer International Publishing Switzerland, 2014, ss. 35-61, s. 50; Baker-McKenzie, “Dispute Resolution Around the World-Germany”, (“Germany”), <<<http://www.bakermckenzie.com>>>, ss. 1-17, s. 7 (E.T. 09.03.2016). Almanya'da 1989 yılında yaklaşık beş milyon ihtar prosedürü başlatılmış, bunların yüzde on birine itiraz edilmiştir (Murray-Stürner, s. 428, dn. 65). Bu çerçevede değerlendirme yapıldığında, ihtar prosedürüne alacağına itiraz edilme ihtimalini düşük gören alacaklılar başvurmaktadır.

⁴⁷⁰ Genel ihtar prosedürü adli tatilde görülebilecek işler arasında belirtilmezken, senetlere mahsus ihtar prosedürü adli tatilde görülemeyecek işler arasında belirtilmiştir (Alm. HMK m. 227).

Bu nedenle, burada senetlere mahsus ihtar prosedürünün farklılık arz eden özellikleri ile birlikte genel ihtar prosedürü izah edilecektir.

Mahnverfahren yurt içinde tebligat adresi bulunmak şartıyla⁴⁷¹ para alacaklarına mahsus olarak uygulanır. Para borcu, sözleşmeden, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden veya kanundan doğabilir⁴⁷². Yabancı para alacaklarının, Avrupa para birimi olan Euro'ya çevrilerek talep edilmesi gerekir (Alm. HMK m. 688/I). Kanun'da hangi hallerde ihtar prosedürüne başvurulamayacağı düzenlenmiştir (Alm. HMK m. 688/II). Buna göre, Tüketici Kredi Kanunu'na tabi para borçları bakımından, alacaklının talebinin faiz alacağını da kapsadığı hallerde, sözleşme ile kararlaştırılan faiz alacağının, sözleşmenin yapıldığı tarihte Avrupa Merkez Bankası tarafından belirlenen faiz oranını yüzde on iki geçtiği takdirde; alacaklının talebi bir karşı edimin ifasına tabi olduğu veya karşı edime tabi olsa bile edimin ifa edildiğinin sabit olmadığı hallerde; ödeme emrinin (Mahnbescheid) ilan yoluyla bildirilmesi gereken hallerde ihtar prosedürüne başvurulamaz. Görüldüğü üzere, ihtar prosedürü yargılamayı gerektirecek bir hukuki ihtilafın olmadığı, hükme ihtiyaç hissedilmeyen talepler bakımından uygulama alanı bulmaktadır.

Alacaklı senede dayanan alacağının tahsil edilmesini talep etmekte ise, ödeme emri buna uygun olarak çıkarılacaktır. Başka bir deyişle, genel ihtar prosedürü ile senetlere mahsus ihtar prosedüründe ödeme emri farklılık arz ettiğinden alacaklının talebinde açıkça senetlere mahsus ihtar prosedürüne başvurduğunu belirtmesi gerekir (Alm. HMK m. 703/a,I).

İhtar prosedürünün başlayabilmesi için alacaklının ödeme emri düzenlenmesi talebini içeren bir dilekçe ile alacağın miktarına bakılmaksızın sulh hukuk mahkemesine başvurması gerekir (Alm. HMK m. 690). Fakat başvuru⁴⁷³ elektronik yolla⁴⁷⁴ veya sulh hukuk mahkemesinde kullanılıyorsa, makine vasıtasıyla okunabilir bir formun

⁴⁷¹ Tebligat adresi yurt dışında ise, 30 Mayıs 1988 tarihli Tanıma ve Tenfiz Kanunu'nun imkân verdiği hallerde mümkündür (Alm. HMK m. 688/III'de belirtilmiştir).

⁴⁷² Murray-Stürner, s. 429.

⁴⁷³ Alman Hukuku'nda, ihtar prosedürünün başvuru ile başlayacağı düzenlenmiş, bu yönüyle ihtar prosedürüne başvuru ile dava dilekçesinin ile farkı ortaya konulmuştur.

⁴⁷⁴ 1982 yılından beri Stuttgart and Stuttgart-Bad Cannstadt'da bulunan mahkemelerde elektronik yolla başvuru kabul edilmeye başlanmıştır. Bir araştırmaya göre, 2003 yılında ihtar prosedürüne başvurunun yüzde doksanı elektronik yolla yapılmıştır (Grozdana Šijanski-Jimmy Barber, "The German Order for Payment Procedure (Mahnverfahren)", <<<http://www.iuscomp.org/gla/literature/sijanski.htm>>>, s. 1 (E.T. 06.03.2016; Sujecki, s. 51).

doldurulması suretiyle de yapılabilir⁴⁷⁵. Alacaklının yerleşim yerinin olduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesi münhasır yetkilidir (Alm. HMK m. 689/II). Bununla birlikte, alacaklının ülke içinde talepte bulunabileceği genel yetkili mahkemenin bulunmaması halinde, tüm ilâmsız icra takiplerinde Berlin’de bulunan Wedding Sulh Hukuk Mahkemesi münhasır yetkiye sahiptir (Alm. HMK m. 1087; m. 689/II). Başka bir münhasır yetki kuralı olsa dahi, söz konusu iki kural bertaraf edilemez (Alm. HMK m. 689/II). Mahkeme, başvuruyu müracaat gününü izleyen iş günü işleme koyar. Başvuru dilekçesinde taraflara, kanuni temsilcilere ve vekillere ilişkin bilgiler; yetkili mahkeme, anapara ve faize ilişkin alacağın belirlenmesine yetecek bilgiler; alacağın bir karşı edimin ifasına bağlı olmadığı veya karşı edime bağlı ise, edimin ifa edildiği; talebe ilişkin ihtilafın ortaya çıkması halinde dosyanın intikal ettirileceği mahkemenin belirtilmesi gerekir. Belirtmek gerekir ki, alacaklı talebini temellendirmek zorunda değildir⁴⁷⁶. Başvuru dilekçesinin talepte bulunan kişi veya yetkili temsilcisi tarafından elle imzalanması gerekir⁴⁷⁷. Şayet dosyanın sulh hukuk mahkemesi yoluyla intikali talepte bulunanın iradesi olmadan gerçekleştirilemeyecek ise elle atılan imzaya gerek olmayabilir. Senetlere mahsus ihtar prosedüründe, alacaklı, başvurusuna senedin aslını ve borçlu sayısı kadar suretini eklemelidir. Sulh hukuk mahkemesi, başvuruda bir eksiklik tespit etmezse, borçluya senet sureti ile birlikte ödeme emri gönderir. Aynı şekilde, borçlunun ödeme emrine veya icra emrine itiraz etmesi halinde, senedin aslı ve nüshası dosya ile birlikte hukuki ihtilafı inceleyecek mahkemeye gönderilir (Alm. HMK m. 703/a,II,2). Bu konuda yetkili mahkeme sulh hukuk mahkemesi veya asliye hukuk mahkemesidir⁴⁷⁸.

---

⁴⁷⁵ Bu aşamada alacağın belirlenmesine yetecek bilgilerin sunulması yeterlidir, belge delilleri ibraz edilmesine gerek yoktur. Zira mahkeme başvurunun esası hakkında inceleme yürütmez. Buna rağmen, borçluya iki defa itiraz etme imkânı verilerek (ki itiraz sebebi bildirmek zorunda değildir) menfaatleri korunmuştur (Benjamin Kaplan-Arthur T. von Mehren-Rudolf Schaefer, “Phases Of German Civil Procedure”, **Harvard Law Review**, Y. 1958, C. LXXI, S. 7, ss. 1193-1268, s. 1265; Şijanski-Barber, s. 1; Sujecki, s. 52). Bir görüşe göre, alacaklı mahkemenin alacağın haklılığı konusunda kanaat edinmesini gerektiren belge delilleri sunmalıdır (Kerstin Grote, “Simplified Collection Claim Processing in Germany”, **German American Law Journal**, Articles Edition, 2002, s. 1). Bu görüş, her ne kadar sınırlı bir inceleme yürütse de, sulh hukuk mahkemesinin talebin haklı olup olmadığını inceleme yetkisinin olduğuna işaret etmektedir.

⁴⁷⁶ Gülcan Sunar, **Medeni Usul Hukukunda Basit Yargılama Usulü**, (“Basit Yargılama”), Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002, s. 29.

⁴⁷⁷ Başvurunun elektronik yolla yapılması halinde elle atılmış imza zorunlu değildir (Şijanski-Barber, s. 1).

⁴⁷⁸ Kaplan-von Mehren-Schaefer, s. 1267.

Ödeme emri düzenlenmesine ilişkin alacaklının talebini sulh hukuk mahkemesinde, bu prosedür için yetkili kılınan yardımcı adalet memuru⁴⁷⁹ (Rechtspfleger) inceler⁴⁸⁰. Yardımcı adalet memuru basit yargılama usulü çerçevesinde yalnızca şekli bir inceleme yürütür, genel dava şartları ve ihtar prosedürüne ilişkin şartların denetimini yapar⁴⁸¹. Bu kapsamda, yardımcı adalet memuru taraf ehliyetinin olup olmadığı, takibin konusunun ihtar prosedürüne başvurmaya elverişli olup olmadığı, alacaklının hukuki yararı olup olmadığı, takip ve yargılama harçlarının yatırılıp yatırılmadığını inceler. Bundan başka, alacağın maddi hukuk bakımından var olup olmadığını inceleyemez. Senetlere mahsus ihtar prosedüründe, sulh hukuk mahkemesi genel ihtar prosedüründen farklı bir inceleme yürütmez. Alacaklının senetlere mahsus ihtar prosedürüne başvuru şartlarını haiz olup olmadığını inceler, alacak talebinin haklı olup olmadığını inceleyemez (Alm. HMK m. 703/a,II,3). Bu çerçevede, Alman Hukuku'nda bahsi geçen basit yargılama usulünün olağan yargılama usulünün hazırlayıcı ön yargılaması mahiyetinde olduğu belirtilebilir. Yardımcı adalet memuru aşağıda daha ayrıntılı değineceğimiz hususlarda eksiklik tespit ederse, eksikliğin giderilmesi için alacaklıya imkân tanır. Alacaklı eksiklikleri gidermezse başvuru iade edilir. Fakat başvurunun iade edilmesi talebin reddedildiği anlamına gelmez, alacaklı eksiklikleri gidererek ihtar prosedürüne başvurma veya dava açma hakkına sahiptir⁴⁸². Yardımcı adalet memurunun kararına karşı iki hafta içinde itiraz edilebilir (Yardımcı Adalet Memuru Yasası m. 11/II; Alm. HMK m. 569). Yardımcı Adalet Memuru, itirazı karara bağlayabilir, karara bağlayamadığı hallerde dosyayı karara bağlanmak üzere sulh hukuk mahkemesine ibraz eder. Sulh hukuk mahkemesi, itirazı nihai olarak karara

---

⁴⁷⁹ Alman Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nun tercümesi için bkz. Cenk Akil, "Alman Yardımcı Adalet Memuru Yasası", ("Yardımcı Adalet Memuru Yasası"), **EÜHFD**, Y. 2011, C. XV, S. 1-2, ss. 287-309. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Volker Lessing, "Türk Alman Dostluğunun Bağlantı Halkasını Teşkil Eden "Alman Yardımcı Adalet Memuru" (Rechtspfleger) Kimdir?", (Çev.: Bilge Öztan-Fırat Öztan), **AÜHFD**, Y. 1988, S. 1-4, ss. 347-371.

⁴⁸⁰ Murray-Stürner, s. 429; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 62. Karşılı, incelemenin "evrak memuru" tarafından yapılacağını ifade etmiştir (Karşılı, "İcra İflas", s. 17; Karşılı, "Mahnverfahren", s. 319,322).

⁴⁸¹ Murray-Stürner, s. 430; Harald Koch-Frank Diedreih, "Germany", **International Encyclopaedia of Laws: Civil Procedure**, (Editör Roger Blangain), C. II, Kluwer Law International, 2007, The Hague, ss. 1-152, s. 120; Šijanski-Barber, s. 1; Georg A. Wittuhn-Rlaf Stucken-Alexander Turowski, "Germany", **International Civil Procedure**, (Editör Dennis Campbell-Christian Campbell), Second Edition, Hamburg, Germany, 2013, ss. 1-46, s. 20; Karşılı, "Mahnverfahren", s. 316,319.

⁴⁸² Karşılı, "Mahnverfahren", s. 322; Gören Ülkü, s. 150.

bağlar⁴⁸³. Başvuruda eksiklik bulunmaması halinde, sulh hukuk mahkemesi ödeme emri düzenler. Görüldüğü üzere, sulh hukuk mahkemesinin ödeme emrini düzenlenmesi için karşı tarafı dinlemesi gerekmez.

Ödeme emri düzenlenmesi talebini içeren başvurunun hangi hallerde reddedileceği Alm. HMK m. 691 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, başvuru, Alm. HMK m. 689, m. 690 ve m. 703/c hükümlerinde belirtilen şartlara uygun değilse; alacağın bir kısmına ilişkin sebeplerden dolayı ödeme emri düzenlenemiyorsa talep reddedilir. Başvuru reddedilmeden önce alacaklı dinlenmelidir (Alm. HMK m. 691/II). Başvurunun kabul edilmesiyle ödeme emri düzenlenir ve zamanaşımı ve sürelerin kesilmesine ilişkin etkiler doğar. Ödeme emri, talep sahibinin dilekçesinde göstermesi gereken hususları (Alm. HMK m. 690/I); mahkemenin iddia edilen alacak talebinin haklı olup olmadığını incelemeyi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren alacaklının iddia edilen talebi kabul ederse faiz ve masrafları ile birlikte borcu ödemeye hazır olunması veya iddia edilen alacağa ilişkin itirazı varsa hangi çerçevede itiraz ettiğini bildirmesini; belirtilen süre içinde edilmemesi halinde, alacaklının elde edeceği icra emrinin (Vollstreckungsbescheid) ödeme emrine uygun şekilde çıkarılacağını; itiraz halinde ihtilafın olağan yargılama usulü bakımından hangi mahkemeye intikal ettirileceği ve bu mahkemenin her hukuk davasında olduğu gibi, dava şartlarını ve bu bağlamda yetkili olup olmadığını incelemeye yetkili olacağı bildirilir (Alm. HMK m. 692/I). Mahkeme yetkili olmadığı kanısına varırsa, Alm. HMK m. 281 uyarınca, davacının başvurusu üzerine dosyayı yetkili mahkemeye gönderir⁴⁸⁴. Davacının dosyanın gönderilmesi için talepte bulunmaması halinde, mahkeme yetkisizlik kararı vererek talebi reddeder. Resmi ihtar elle atılmış imza yerine mühür veya elektronik imza atılabilir. İhtar kararının borçluya tebliğ edildiği alacaklıya bildirilir (Alm. HMK m. 693).

Senetlere mahsus ihtar prosedüründe, ödeme emrine süresinde itiraz edilmiş ise, senede dayanan yargılama usulü (Alm. HMK m. 592-605/a) uyarınca inceleme

---

⁴⁸³ Wolf-Dietrich Walker, “Avrupa İlamsız İcra Takibi”, (Çev. Cenk Akil), **ABD**, Y. 2011, S. 1, ss. 115-127, s. 121. Bunun dışında, şikayete ilişkin Alm. HMK m. 567-577 hükümleri kıyasen uygulanır.

⁴⁸⁴ Walker, s. 123.

yapılmak üzere dosya mahkemeye gönderilir⁴⁸⁵. Bu halde, genel ihtar prosedüründen farklı olarak olağan yargılama usulü uygulanmaz, uyuşmazlığın incelenmesinde senetlerden doğan taleplere mahsus yargılama usulü uygulanır. Senetlere mahsus ihtar prosedürüne başvurmayan alacaklının olağan yargılama usulünün görüleceği bir dava açma veya senetlere mahsus yargılama usulünün görüleceği bir dava açma hususunda bir tercih imkânı vardır⁴⁸⁶. Bununla birlikte, senetlere mahsus ihtar prosedürüne başvuran alacaklının bu konuda bir tercih imkânı yoktur. Ödeme emrine itiraz edildiği takdirde, yargılama daha hızlı bir şekilde hüküm verilmesini öngören senetlere mahsus yargılama usulüne göre yapılmak zorundadır. Alacaklının senede dayanan yargılama usulünü tercih etmesi halinde, bu hususu dava dilekçesinde belirtmesi gerektiği öngörülmüştür (Alm. HMK m. 593). Fakat belirttiğimiz üzere, senede dayanan ihtar prosedüründe ödeme emrine itiraz üzerine dosya doğrudan senede dayanan yargılama usulü uygulanmak üzere gönderileceğinden bu hüküm uygulama alanı bulamayacaktır.

İhtar üzerine borçlu, icra emri verilmediği sürece alacaklının talebine kısmen veya tamamen itiraz edebilir⁴⁸⁷. Borçlunun süresi içinde itiraz etmesi halinde, ihtar prosedürü sona erer ve mahkeme bu itirazı alacaklıya bildirir. Alacaklı talebini elektronik ortamda yapmışsa, borçlunun itiraz ile birlikte yeterli sayıda suretini ibraz etmesi gerekir (Alm. HMK m. 695). Süresi içinde itiraz edilmesi halinde, taraflardan biri bu talebin çekişmeli yargı içinde incelenmesini talep ederse, ödeme emrini düzenleyen mahkeme dosyayı resen ödeme emrinde belirtilen yetkili mahkemeye gönderir (Alm. HMK m. 696) ve uyuşmazlık olağan yargılama usulüne göre ya da senetlere mahsus ihtar prosedüründe senede dayanan yargılama usulüne göre görülmeye başlar. İtirazı inceleyecek olan mahkeme sulh hukuk mahkemesinin yürüttüğü inceleme ile bağlı değildir⁴⁸⁸. Fakat her iki taraf ortak bir karar vererek, dosyanın başka bir yetkili mahkemeye gönderilmesini talep ederse, mahkeme dosyayı talep edilen mahkemeye gönderir (Alm. HMK m. 696/I). Mahkemenin dosyayı bu mahkemeye intikal ettirmesi

---

⁴⁸⁵ Senede dayalı yargılamaya uygulamada çok sık rastlanmamaktadır. 1989 yılının verilerine göre, hukuk davalarının yüzde biri dahi senede dayalı yargılama usulü ile çözümlenmemektedir (Koch-Diedrich, s. 118, dn. 2).

⁴⁸⁶ Murray-Stürner, s. 426; Baker-McKenzie, "Germany", s. 5; Sunar, "Basit Yargılama", s. 21.

⁴⁸⁷ İcra kararı verilinceye kadar itiraz edebileceğini düzenlemesinin sebebi gecikmiş itiraza (Alm. HMK m. 694/II) başvurulması halinde, ödeme emrinde belirtilen iki haftalık kesin sürenin uygulanmaması gerekliliğidir.

⁴⁸⁸ Murray-Stürner, s. 432.

ile birlikte çekişmeli yargıya ilişkin esaslar uygulanmaya başlar ve bu dava alacağın tahsiline ilişkin bir dava niteliğindedir⁴⁸⁹ (Alm. HMK m. 281/III). Bununla birlikte, ihtar prosedürü ile çekişmeli yargılama için yetkili mahkeme aynı olabilir. Bu halde, aynı ve tek mahkeme çekişmeli yargıya ilişkin esaslar çerçevesinde yargılamaya yürütür ve alacaklının talebi hakkında karar verir (Alm. HMK m. 698). Süresi içinde itiraz edilmesi halinde, dosya ve ilgili evraklar başka bir mahkemeye gönderilirse, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren yargılamaya başlanmış sayılır (Alm. HMK m. 696/III)⁴⁹⁰. Borçlu, ödeme emrine ilişkin itirazını, sözlü duruşmanın başlamasına kadar geri alabilir (Alm. HMK m. 697/IV).

Genel ihtar prosedüründe, olağan yargılama usulüne göre inceleme yürüten mahkeme, alacaklıya dava dilekçesi sunması için iki hafta süre verir. Dava dilekçesi, davalıya tebliğ edilir, savunması alınır ve Alm HMK m. 276 vd. hükümlerine göre tahkikat safhası başlar. Alacaklı sözlü duruşmanın başlamasına kadar, çekişmeli yargılamanın yürütülmesi talebini esas meseleyle birlikte geri alabilir. Geri alma yazılı olarak veya mahkeme tutanağına kaydetmek suretiyle sözlü olarak yapılabilir. Bu halde, derdestlik sona ermiş olur (Alm. HMK m. 696/IV).

Senetlere mahsus ihtar prosedüründe, senede dayanan yargılama usulü bir miktar paranın ödenmesi veya misli ile belirlenmiş eşyaların ifası taleplerinde uygulama alanı bulur. Aynı zamanda, ipotek, ipotekli borç senedi, irat borcu veya gemi ipoteğinden doğan talepler senede dayanan yargılama usulüne konu teşkil eder (Alm. HMK m. 692). Senetlere dayanan ihtar prosedürünün konusu yalnızca para alacakları olduğundan çalışmamızda misli bir eşyanın ifası talebine veya istisnai nitelikteki ferdin yerine getirilecek edimlere değinilmeyecektir. Senede dayanan yargılama usulünde karşı dava açılmaz (Alm. HMK m. 595). Bu yargılama usulünde, taraflar iddialarını yalnızca belge delilleriyle ispat etmek zorundadır. Kanun koyucu, belge delili olması dışında özel bir şart öngörmemiştir. Bu nedenle, sadece emareleri içeren bir belge ile dahi senede dayanan yargılama usulüne başvurulabilir. Görüldüğü üzere, senetlere dayanan

---

⁴⁸⁹ Karşlı, “İcra İflas”, s. 13; Karşlı, “Mahnverfahren”, s. 316.

⁴⁹⁰ Alman Yardımcı Adalet Memuru Kanunu m. 11/III uyarınca, borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi üzerine (Alm. HMK m. 694), dosya olağan yargılama usulüne intikal edeceğinden yardımcı adalet memurunun işlemine karşı itiraz yoluna başvurulamaz (Akil, “Yardımcı Adalet Memuru Yasası”, s. 293).

taleplere mahsus yargılama usulünde, belge delili dışında yemin, tanık⁴⁹¹, bilirkişi, keşif ve uzman görüşünden yararlanılamaz⁴⁹². Alacaklının senede dayanan yargılama usulüne başvurabilmesi için belge delilini haiz olup olmadığını hâkim takdir eder. Kanun koyucu, belge delillerinde yazılı olan miktarın görece hızlı, kolay ve masrafsız şekilde tahsil edilmesini amaçlamıştır⁴⁹³. Talep konusu ve belge delillerinin varlığı özel dava şartı niteliğinde olduğundan, mahkeme yargılamanın başında bu hususları resen araştırmak zorundadır⁴⁹⁴. Dava şartlarında eksiklik tespit edilirse, dava usulden reddedilir. Uygulamada bu kural yumuşatılmış, sözlü yargılama safhasına kadar delil ibraz edilmesine imkân verilmiştir⁴⁹⁵.

Alacaklı dava dilekçesi ile birlikte belge delillerinin aslını ve gerekli sayıda örneğini ibraz etmelidir (Alm. HMK m. 593). Fakat bu kural hukuki işlemlere yöneliktir. Maddi vakıalar veya senedin sahte olup olmadığı hususları belge delillerinin yanı sıra isticvap ile ispat edilebilir (Alm. HMK m. 595/II). Davacı sözlü yargılamanın sonuna kadar davalının muvafakatine gerek duymaksızın senede dayanan yargılama usulünden vazgeçerek olağan yargılama usulüne başvurabilir (Alm. HMK m. 596). Bu halde, senede dayanan yargılama usulüne ilişkin yargılama masrafları, olağan yargılama usulü neticesinde haksız çıkan tarafa yükletilir.

Mahkeme talep sonucunun haksız olduğunu tespit ederse veya davalı aksi iddialarını ispat edebilirse dava esastan reddedilir (Alm. HMK m. 597/I). Bu halde, mahkemenin kararı kesin hüküm teşkil eder. Buna karşılık, davalı, ispat yükü altında olduğu hususları belge delilleriyle ispat edemezse, mahkeme, senede dayanan yargılama usulünde caiz olmayan delillerle ispat faaliyeti gerçekleştiremeyeceğinden itiraz ve def'ileri reddeder (Alm. HMK m. 598). Bu bağlamda, kanun koyucu, belge delilleriyle ispat edilemeyen hususların olağan yargılama usulüne konu olmasının önünü açmıştır⁴⁹⁶.

---

⁴⁹¹ Tanık ifadesinin yazılı hale getirilmesi senede dayanan yargılama usulüne başvurma yolunu açmaz. Buna karşılık, tanık ifadesi yargılama esnasında kayıt altına alınmışsa belge delili teşkil eder (Sunar, "Basit Yargılama", s. 20-21).

⁴⁹² Murray-Stürner, isticvaba başvurulamayacağını ayrıca belirtmiştir (Murray-Stürner, s. 426).

⁴⁹³ Murray-Stürner, s. 425.

⁴⁹⁴ Sunar, "Basit Yargılama", s. 23.

⁴⁹⁵ Koch-Diedrich, s. 118.

⁴⁹⁶ Sunar, "Basit Yargılama", s. 24.

Senede dayanan yargılama usulünde, davacı iddialarının haklılığı konusunda mahkemede kanaat uyandırır ve davalı davacının iddialarına itiraz etmez veya itirazını belge delilleriyle destekleyemezse davacı lehine hüküm tesis edilir. Buna karşılık, davalı itiraz hakkını kullanır ve itirazını belge delilleriyle desteklerse, mahkeme, ihtirazı kayda yer vererek davalının hakkını yasal yollarla elde etme imkânını yitirmemesini sağlar (Alm. HMK m. 599). Fakat vurgulamak gerekir ki, bu imkân davalının yargılama esnasında itiraz etmesine mahsustur. Başka bir deyişle, davalı itiraz hakkını kullanmışsa, senede dayanan yargılama neticesinde verilen karar geçici niteliktedir. Davalının itirazı ya da savunması hakkında karar verilene kadar hüküm askıda kalır⁴⁹⁷. Bu halde, ihtirazı kayıt ile birlikte verilen hüküm teminat gösterilmesine gerek olmaksızın geçici olarak icra edilebilir (Alm. HMK m. 708/I,4) ve hükme karşı kanun yoluna başvurulabilir veya olağan yargılama usulüne göre dava açma yoluna gidebilir⁴⁹⁸. Fakat olağan yargılama usulüne başvurulması halinde, mahkeme, kararın teminat karşılığında icra edilmesine veya teminatlı ya da teminatsız şekilde geçici olarak icranın durdurulmasına karar verebilir (Alm. HMK m. 707/I). Aşağıda değineceğimiz üzere, olağan yargılama neticesinde davalı lehine hüküm tesis edilirse, davacı hükmün icra edilmesi sebebiyle davalının uğradığı zararlardan sorumlu olur⁴⁹⁹. O halde, mahkeme davalının haklarını saklı tutarak hüküm vermişse, uyuşmazlık olağan yargılama usulünde derdest hale gelir (Alm. HMK m. 600/I; m. 703/a,IV). Başka bir deyişle, senede dayanan yargılama usulü sona ermesine rağmen, taraflardan birinin talebi üzerine olağan yargılama usulü uygulanmaya başlar. Bu yönüyle, senede dayanan yargılama usulünün olağan yargılama usulün yerini alamayacağı açıktır.

Olağan yargılama usulünde, senede dayanan yargılamanın aksine delil sınırlaması yoktur. Davalı, senede dayanan yargılamada ileri sürmediği def'i ve itirazlarını ileri sürebilir ve iddialarını her türlü delille ispat edebilir. Olağan yargılama usulünde davacı duruşmada hazır bulunmaz veya duruşmaya katılır fakat talebinin haksızlığı tespit edilirse, senede dayanan yargılama neticesinde verilen hüküm iptal edilir (Alm. HMK m. 600/II). Buna karşılık, davalı duruşmada hazır bulunmaz veya duruşmaya katılır

⁴⁹⁷ Wittuhn-Stucken-Turowski, s. 20; Murray-Stürner, s. 426; Kaplan-von Mehren-Schaefer, s. 1268.

⁴⁹⁸ Koch-Diedrich, s. 118; Kaplan-von Mehren-Schaefer, s. 1268; Koller, s. 50-51; Wittuhn-Stucken-Turowski, s. 20.

⁴⁹⁹ Murray-Stürner, s. 426; Kaplan-von Mehren-Schaefer, s. 1268.

fakat talebinin haksızlığı tespit edilirse, senede dayanan yargılama neticesinde verilen hükümdeki ihtirazı kayıt kaldırılır (Alm. HMK m. 600/III).

Borçlu süresi içinde ödeme emrine karşı itiraz etmezse, alacaklı ödeme emrine itiraz süresinin bitiminden tarihinden itibaren altı ay içinde mahkemeden ödeme emrinin içeriğine uygun bir icra emri verilmesini talep edebilir (Alm. HMK m. 699/I). Alacaklı dilekçesinde, ödeme emri üzerine ödeme yapılıp yapılmadığını, ödeme yapıldıysa hangi borca ilişkin ve ne kadar olduğunu belirtmelidir. İcra kararı verilmesine ilişkin talep, ödeme emrinde olduğu gibi, yardımcı adalet memuru tarafından denetime tabi tutulur. Yardımcı adalet memurunun incelemesi neticesinde eksiklik tespit edilirse, talep reddedilir ve ödeme emri hükümden düşer. Buna karşılık, eksiklik tespit edilmezse, yardımcı adalet memuru icra emri düzenler. Dikkat etmek gerekirse, ödeme emrine itiraz edilmediğinde, talebin esası incelenmeksizin icra emri düzenlenir ve bu belgeye dayanarak haciz işlemlerine başlanabilir. İcra kararında bu aşamaya kadar işlemiş yargılama masraflarına da hükmedilir. İcra kararı davalıya resen tebliğ edilir (Alm. HMK m. 699/II,III). Şayet başvuru makine tarafından okunabilen formlar doldurulmak suretiyle veya elektronik ortamda yapılmışsa, ödeme emri ya da icra emrinin karşı tarafa tebliği gerekmez, takibe ilişkin bilgilerin olduğu sisteme kaydeder. İcra kararı, geçici olarak derhal icra edilebilen⁵⁰⁰ gıyapta karara eşdeğerdir (Alm. HMK m. 700/I)⁵⁰¹. Bu nedenle, borçlu icra emrine karşı iki hafta içinde itiraz edebilir⁵⁰². İcra kararına karşı itiraz etmek isteyen borçlu sebep bildirmek veya delil ibraz etmek zorunda değildir⁵⁰³. Borçlunun gıyapta verilen icra emrine karşı itirazı üzerine dosya çekişmeli yargıya gönderilir ve uyuşmazlık olağan yargılama usulü çerçevesinde görülür (Alm. HMK m. 696). Borçlunun icra emrine itiraz etmemesi halinde, alacaklı icra emri düzenlenmesini talep edebilir. Yardımcı adalet memuru icra emri düzenler ve alacaklı kesinleşen icra emrine dayanarak takip başlatabilir (Alm. HMK m. 794/I,4; m. 796/II). İsviçre ve Türk Hukuku'nun aksine, Alman Hukuku'nda icra emrine itiraz edilmezse maddi ve şekli

⁵⁰⁰ Bu nedenle, Alm. HMK m. 717/II gereğince, başka bir mahkeme (Alm. HMK m. 584/II) borçlunun icra edilen miktardan daha az borcu olduğuna hükmeder veya kararı bozarsa alacaklının sorumluluğu doğabilir (Fisher, s. 148; Murray-Stürner, s. 431-432).

⁵⁰¹ İcra kararı gıyapta karar ile aynı güçte bir ara karardır (Beier, s. 74).

⁵⁰² Alman Yardımcı Adalet Memuru Kanunu m. 11/III uyarınca, borçlunun icra emrine itiraz etmesi üzerine (Alm. HMK m. 700), dosya olağan yargılama usulüne intikal edeceğinden yardımcı adalet memurunun işlemine karşı itiraz yoluna başvurulamaz (Akil, "Yardımcı Adalet Memuru Yasası", s. 293).

⁵⁰³ Koch-Diedrich, s. 120; Kaplan-von Mehren-Schaefer, s. 1266; Šijanski- Barber, s. 1; Sujecki, s. 52; Karşlı, "Mahnverfahren", s. 328.

anlamda kesin hüküm teşkil eder ve icra emrine itiraz edilemez⁵⁰⁴. Görüldüğü üzere, borçlu süresi içinde itiraz etmezse, dava kabul edilmiş sayılır ve bundan sonra, alacağın varlığı ve miktarı tartışılmaz⁵⁰⁵. Borçlu ödeme emrine itiraz etmez ve alacaklı süresi içinde icra emri verilmesini talep etmezse, ödeme emrinin etkileri kendiliğinden ortadan kalkar (Alm. HMK m. 701).

Alman Hukuk Muhakemeleri Kanunu basit yargılama usulüne ilişkin genel hükümleri düzenlememiştir. Bununla birlikte, belirli taleplere mahsus olarak özel basit yargılama usullü olarak nitelendirilebilecek yargılama usullerine yer vermiştir⁵⁰⁶. Çalışmamız bakımından önem arz eden, Türk Hukuku'ndaki ilamsız icraya benzeyen genel ihtar prosedürü ve senetlere mahsus ihtar prosedürü çerçevesinde sulh hukuk mahkemesinin yürüttüğü incelemidir. İhtar prosedüründe sulh hukuk mahkemesi dosyayı yalnızca şekli bir denetime tabi tutmaktadır. Medeni usul yargılamasına hâkim olan tasarruf ilkesi, ihtar prosedüründe de geçerli olduğundan⁵⁰⁷, sulh hukuk mahkemesi alacaklının talebi ile bağlıdır. Alacaklının talebini şekli denetime tabi tutan yardımcı adalet memuru, sulh hukuk mahkemesinin bünyesine dâhil olup, Türk ve İsviçre Hukuku'ndan farklı olarak, ayrı bir cebri icra teşkilatında görev yapmamaktadır⁵⁰⁸. Alman Hukuku'nda ödeme emri ile icra usulleri birbirinden ayrılmış, ödeme emrini düzenleme yetkisi mahkemelere verilmiş ve hukuki bağlayıcılığa kavuşturulmuştur⁵⁰⁹. Bu bağlamda, Türk ve İsviçre Hukuku'ndan farklı olarak, Alman Hukuku'nda borçluya iki ayrı aşamada itiraz etme imkânı tanınmaktadır⁵¹⁰. Bu şekilde, zayıf taraf olan borçlunun haksız yere ödeme yapmasının önüne geçmek istenmiştir⁵¹¹. İsviçre ve Türk Hukuku'nda ödeme emrine itiraz icra dairesine yapılmakta iken, Alman Hukuku'nda

---

⁵⁰⁴ Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 83, dn. 13. Kesinleşen icra emrine karşı yalnızca yargılamanın yenilenmesi (Alm. HMK m. 578) yoluna başvurulabilir (Karslı, "Mahnverfahren", s. 329).

⁵⁰⁵ Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 91.

⁵⁰⁶ Koller, s. 49-50. Bu özel yargılama usulü aynı zamanda olağan yargılama usulünün tamamlayıcı parçasıdır (Şijanski-Barber, s. 1). Basit yargılama usulü olarak nitelendirilebilecek düzenlemeler için bkz. Sunar, "Basit Yargılama", s. 17-30.

⁵⁰⁷ Gaul, s. 41.

⁵⁰⁸ Türk Hukuku'nda cebri icra bakımından ayrı bir yapılanma olduğundan, mahkemelerin yetkisi istisnaidir (Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 7,93).

⁵⁰⁹ Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 94.

⁵¹⁰ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 62.

⁵¹¹ Meier, "İcra Hukukunun Güncel Sorunları", s. 92. İsviçre ve Türk Hukuku'nda ise, haksız ödeme yapılmasının önüne geçmek amacıyla istisnai nitelikte bir çözüm olarak, borçluya menfi tespit davası ve istirdat davası açma imkânı verilmiştir. Bu çözümün Alman Hukuku'na göre daha zahmetli olduğu açıktır.

sulh hukuk mahkemesine yapılmaktadır. Borçlunun ödeme emrine süresi içinde itiraz etmesi halinde, dosya taraflardan birinin talebi üzerine yetkili mahkemeye gönderilir ve basit yargılama usulünün yerini olağan yargılama usulü alınır. Aynı şekilde, borçlu icra emrine süresi içinde itiraz ederse, dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesi üzerine kendiliğinden olağan yargılama usulü uygulanmaya başlanır⁵¹². Başka bir deyişle, itirazın bertarafı için İsviçre ve Türk Hukuku'na paralel şekilde alacaklının harekete geçmesi gerekmez, taraflardan birinin talebi üzerine dosya uyuşmazlığı incelemeye yetkili mahkemeye gönderilir. Alacağını tahsil etmek isteyen alacaklının sulh hukuk mahkemesine başvurması halinde, itirazın alacaklının harekete geçmesi ile bertaraf edilmesi söz konusu olurken; borcu olmadığını tespit ettirmek isteyen borçlunun sulh hukuk mahkemesine başvurması halinde, itirazın borçlunun harekete geçmesi ile bertaraf edildiğini belirtmek gerekir. Uyuşmazlık konusu genel mahkemede olağan yargılama usulüne göre incelendiğinden, karar maddi hukuk anlamında kesin hüküm teşkil etmektedir.

Tüm hususlar göz önünde bulundurulduğunda, ihtar prosedürü, ihtilafsız alacakların daha çabuk, kolay ve masrafsız⁵¹³ şekilde elde edilmesi sağlamakla birlikte⁵¹⁴, alacağa itiraz edildiğinde doğrudan dava yoluna başvurmaya nazaran vakit kaybına sebep olabilmektedir⁵¹⁵. Zira alacaklı itiraz edilmesi halinde dava açmak zorunda bırakılmaktadır. Bununla birlikte, borçlunun ilk aşamada itiraz etmemesi icra emri düzenlenmesinin önünü açmakta, alacaklıya haciz talebinde bulunma yetkisi vermemektedir. Alman ihtar prosedürü, hakkın mahkeme kararı ile tespit edilmesine gerek olmaksızın alacaklının tatmin edilmesine hizmet etmektedir⁵¹⁶. Bu nedenle, alacağına itiraz edilme olasılığını düşük göre alacaklılar tarafından sıkça başvurulmakta

---

⁵¹² Sujecki, s. 52.

⁵¹³ İhtar prosedürü ile hukuki ihtilaf, dava masraflarının yaklaşık olarak altıda biri kadarıyla çözülebilir (Beier, s. 73; Freudenthal, s. 73). Mahkeme masraflarının önceden ödenmesi gerekmez (Grote, s. 1).

⁵¹⁴ İhtar prosedürü, iki defa itiraz imkânının tanınmış olması nedeniyle yaklaşık iki ay sürmektedir. Bununla birlikte, iş yoğunluğunun fazla olduğu yargı çevrelerinde üç ila altı aya kadar uzamaktadır (Freudenthal, s. 72).

⁵¹⁵ Koch-Diedrich, s. 121.

⁵¹⁶ Alman HMK m. 703/b ve m. 703/c hükümleri, ihtar prosedürünün daha kolay ve hızlı yapılabilmesini sağlayacak düzenleme yapma yetkisini Federal Adalet Bakanlığı'na vermiştir.

olup, davaya nazaran daha çabuk, kolay ve masrafsız şekilde ödemenin yapılması sağlanmaktadır⁵¹⁷.

Kanun koyucu, senede dayanan yargılama usulünün yanı sıra kambiyo senetlerinden doğan talepler bakımından da özel hükümler getirmiştir (Alm. HMK m. 602-605/a)⁵¹⁸. Özel hükümler dışında senede dayanan yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulama bulacaktır⁵¹⁹. Dava dilekçesinde kambiyo senedine dayanan yargılama usulünün tercih edildiği belirtilmelidir (Alm. HMK m. 602)⁵²⁰. Fakat senede mahsus ihtar prosedürüne başvurulduğu takdirde, alacak kambiyo senedine dayanmakta ise, itiraz halinde kambiyo senedine dayanan yargılama usulünün uygulanması zorunlu olduğundan, bu husus yargılama usulünün belirlenmesinde etkin rol oynamayacaktır. Ayrıca, kambiyo senedinden kaynaklanan talebin mutlaka kambiyo senedine dayanan yargılama usulü ile talep edilmesi gerektiği esası benimsenmiştir (Alm. HMK m. 604/I).

Kambiyo senedine dayanan yargılama usulünde yetkili mahkeme, genel yetkili mahkeme (davalının yerleşim yeri çevresinde bulunan mahkeme) ve ödeme yerinde bulunan mahkemedir (Alm. HMK m. 603/I). Kambiyo senedinin borçlusunun birden fazla olması durumunda, ödeme yerinin yanı sıra, borçlulardan biri için genel yetkili olan mahkemede dava açılabilir (Alm. HMK m. 603/II)⁵²¹. Bundan başka, kambiyo senedine dayanan yargılama usulünde tarafların duruşmaya davet edilme süreleri kısaltılmıştır (Alm. HMK m. 604/II,III). Kambiyo senedinden doğan hakkın talep edilebilmesi için protesto çekilmesinin gerekmediği hallerde, senedin muhataba ibraz edildiği istievap ile ispat edilebilir (Alm. HMK m. 605/I). Görüldüğü üzere, kanun koyucu, belge deliliyle ispata ilişkin istisna getirmek suretiyle ispatı kolaylaştırmıştır. Ayrıca tali edimlerin hâkimde kanaat uyandıracak kadar ispatı yeterlidir (Alm. HMK m.

---

⁵¹⁷ Beier, s. 74; Kaplan-von Mehren-Schaefer, s. 1267; Grote, s. 1; Šijanski-Jimmy Barber, s. 1; Sujecki, s. 51. İhtar prosedüründe gerek alacak miktarının azlığından gerek avukatla temsil zorunluluğu olmadığından (Alm. HMK m. 703) alacaklıların çoğu avukat ile temsil edilmemektedir. Avukatla temsil edilmeyi tercih etseler dahi, bu konuda vekalet ücretleri asgari düzeydedir (Murray-Stürner, s. 427-428; Beier, s. 73; Koller, s. 50; Šijanski-Barber, s. 1).

⁵¹⁸ Çekten doğan taleplerin kambiyo senedine dayanan yargılama usulüne ilişkin hükümlere tabi olduğu ayrıca belirtilmiştir (Alm. HMK m. 605/a).

⁵¹⁹ Koch-Diedrich, s. 118.

⁵²⁰ Koch-Diedrich, en azından zımni şekilde kambiyo senedine dayanan yargılama usulünün tercih edildiğinin belirtilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Koch-Diedrich, s. 118).

⁵²¹ Olağan yargılama usulünde Alm. HMK m. 36/I,3 uyarınca, birden fazla borçlu olması halinde, ortak genel yetkili mahkemenin tespiti gerekir.

605/II). Başka bir deyişle, temel edimin ispatı gerçekleştikten sonra tali edimlerin yaklaşık ispat ölçüsünde ispatı yeterli görülmüştür.

Kambiyo senedine dayanan yargılama usulü neticesinde verilen kararda davalı lehine ihtirazı kayda yer verilirse, uyuşmazlık olağan yargılama usulünde derdest hale gelir. Fakat olağan yargılama usulünde, ilk yargılamadan tamamen bağımsız bir yargılama yürütülemez⁵²². Şayet davacı kambiyo senedine dayanmakla birlikte hukuki uyuşmazlık dışında bir talepte bulunmak isterse ayrı bir dava açmalıdır.

Görüldüğü üzere, Alman Hukuku'nda genel ihtar prosedürünün yanında senetlere mahsus ihtar prosedürü düzenlenmiştir. Senetlere mahsus ihtar prosedüründe alacağın senede dayanması ve senedin taleple birlikte ibraz edilmesi zorunludur. Alman Hukuku'nda senetlere mahsus ihtar prosedüründe itiraz edilecek organ, genel ihtar prosedürüne paralel şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, ödeme emrine ya da icra emrine itiraz sulh hukuk mahkemesine yapılmaktadır. Buna karşılık, itiraz üzerine, dosya taraflardan birinin talebi üzerine gönderilecek yetkili mahkemede uygulanan yargılama usulü farklılık arz etmektedir. Zira genel ihtar prosedüründe, olağan yargılama usulü uygulanırken; senetlere mahsus ihtar prosedüründe senede dayanan yargılama usulü uygulanır. Başka bir deyişle, senetlere mahsus ihtar prosedüründe ispat faaliyeti kural olarak belge delilleriyle yerine getirilir. Şayet yetkili mahkeme ihtirazi kayıtla hüküm tesis ederse, bu takdirde taraflardan birinin talebi üzerine olağan yargılama usulü uygulanır. Senedin niteliği kambiyo senedi ise, kambiyo senedine dayanan yargılama usulü uygulanır. Kambiyo senedine dayanan yargılama usulü esas itibarıyla senede dayanan yargılama usulü hükümlerine tabidir. Senede dayanan yargılama usulünden farklı olarak, kambiyo senedine dayanan yargılama usulünde süreler kısaltılmıştır ve senedin niteliği kambiyo senedi ise söz konusu yargılama usulüne göre hüküm tesis edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Senede dayanan yargılama usulünde olduğu gibi, ihtirazi kayıtla hüküm tesis edilmesi halinde, uyuşmazlığın olağan yargılama usulünde derdest hale gelmesi esası benimsenmiştir. Tüm hususlar dikkate alındığında, Alman Hukuku'nda kambiyo senedine dayanan alacaklar bakımından yargılamanın hızlı bir

---

⁵²² Koch-Diedrich, s. 118.

şekilde sonlandırılmasını amaçlayan bir yargılama usulünün benimsendiği görülmektedir⁵²³.

C. FRANSA HUKUKU'NDA DURUM

1789 Fransız İhtilali'nin ardından kabul edilen 1806 tarihli Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu pek çok kez değişikliğe uğramış⁵²⁴, 1 Ocak 1976 tarihli Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Frn. HMK)⁵²⁵'nin yürürlüğe girmesi ile ilga edilmiştir⁵²⁶. Fakat ilerleyen yıllarda Kanun'un belli maddelerinde değişiklik ve eklemeler yapılmaya devam edilmiştir⁵²⁷. Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun beşinci kitabında kararların icra edilmesi düzenlenmiştir. Fakat kanun boşluklarının fazla olması, ihtiyaçları karşılayamaması ve günün koşullarına uygun olmaması sebebiyle bağımsız bir İcra İflas Kanunu yapılması çalışmaları başlamıştır⁵²⁸. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndan bağımsız olan İcra İflas Kanunu 1 Ocak 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bununla birlikte, Kanun yalnızca taşınabilir eşyalara ilişkin icra işlemlerine ve ihtiyati hacze ilişkin düzenlemeler getirmekle yetinmiş, taşınmaz eşyalara ilişkin icra işlemleri ve bunlara ilişkin ihtiyati haciz bakımından 1806 tarihli Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 673-779 hükümlerinin uygulanmaya devam edeceğini kabul etmiştir⁵²⁹. 1 Haziran 2012 tarihinde yapılan kapsamlı bir değişiklikle, İcra İflas Kanunu'nun bütünlük arz etmesi sağlanmıştır. Buna göre, ilk kitapta genel hükümler, ikinci kitapta taşınabilir eşyalara ilişkin icra işlemler, üçüncü kitapta taşınmaz eşyalara

---

⁵²³ Murray-Stürner, s. 427.

⁵²⁴ 1806 tarihli Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Peter Herzog-Martha Weser, **Civil Procedure in France (Columbia University School Of Law Project On International Procedure)**, (Editör Hans Smit), Springer Science-Business Media B.V., The Hague, 1967, s. 48,51; Raymond Martin-Jacques Martin, "France", **International Encyclopaedia of Laws: Civil Procedure**, (Editör Roger Blangain), C. II, Kluwer Law International, 2007, The Hague, ss. 1-130, s. 16; A. Wijffels, "French Civil Procedure (1806-1975)", (Editör C.H. van Rhee), **European Traditions in Civil Procedure**, Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2005, ss. 25-49, s. 25-41.

⁵²⁵ Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu için bkz. <<https://www.legifrance.gouv.fr/content/download/1962/13735/version/3/file/Code_39.pdf>>, (E.T. 11.03.2016).

⁵²⁶ Loic Cadiet, "Civil Justice Reform: Access, Cost, and Delay-The French Perspective", ("Civil Justice Reform"), **Civil Justice In Crisis (Comparative Perspectives of Civil Procedure)**, (Editör Adrian A. A. Zuckerman), Oxford University Press, Great Britain, 1999, ss. 291-346, s. 315.

⁵²⁷ Loic Cadiet, "Introduction to French Civil Justice System and Civil Procedural Law", ("French Civil Justice System"), <<<http://www.ritsumeai.ac.jp/acd/cg/law/lex/rlr28/CADIET3.pdf>>>, ss. 331-393, s. 339-341 (E.T. 13.03.2016).

⁵²⁸ Martin-Martin, s. 111.

⁵²⁹ Martin-Martin, s. 111.

ilişkin icra işlemler, dördüncü kitapta tahliyeye ilişkin tedbirler, beşinci kitapta geçici hukuki tedbirler ve altıncı kitapta yabancı ülkelerde uygulanabilecek hükümleri içerir⁵³⁰.

1 Ocak 1976 tarihli Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile olağan yargılama usulünün yanı sıra özel yargılama usulleri düzenlenmiştir⁵³¹. Bu kapsamda, mahkemenin esasa ilişkin inceleme yapmasına gerek olmaksızın alacağın tahsil edilmesini amaçlayan “Injonction de Payer” (ödeme emri) kurumunun incelenmesi önem arz etmektedir. Fransa Hukuku’nda ilamsız icra kurumu düzenlenmemiştir. Bununla birlikte, ilamsız icra ile benzerlik arz eden sözleşmeden ya da kanuni zorunluluktan kaynaklanan belirli miktardaki alacakların tahsilini amaçlayan ödeme emri kurumu medeni yargılamaya ait bir kurum olarak düzenlenmiştir (Frn. HMK m. 1405-1425). Ödeme emri kurumu, ilk olarak 1937 yılında düşük miktardaki ticari alacaklar için öngörülmüştür⁵³². 1957 yılında yapılan kanun değişikliğiyle, alacağın ticari olup olmadığına bakılmaksızın ödeme emri kurumuna başvurulabileceği ve alacaklının ödeme emri kurumu yerine dava açma yoluna da gidebileceği kabul edilmiştir⁵³³. Son önemli gelişme 1972 yılında yaşanmış, alacağın miktarına ilişkin sınırlandırma kaldırılmış ve 1981 yılında yeni Fransa Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na dâhil edilmiştir⁵³⁴.

Fransa Hukuku’nda ödeme emri kurumu, tarafların eşit şekilde korunduğu, alacağın tahsil edilmesini sağlayan bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır⁵³⁵. Ödeme emri prosedürüne sözleşmeden ya da kanuni zorunluluktan kaynaklanan belirli veya belirlenebilir miktardaki alacaklar ile kambiyo senetlerinden doğan talepler için başvurulabilir (Frn. HMK m. 1405/I,1)⁵³⁶. Kambiyo senetlerinden doğan alacakların ödeme emri kurumu ile talep edilebileceği ayrıca belirtilmiştir (Frn. HMK m. 1405/I,2).

⁵³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Paul de Drée, “France”, **Attachment Of Assets**, C. I, (Editör Lawrence W. Newman), JurisNet, LLC, New York, 2014, ss. 1-15.

⁵³¹ Martin-Martin, s. 17; Cadiet, “Civil Justice Reform”, s. 301. Yeni Kanun’un hazırlanma sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Wijffels, s. 41; Cadiet, “French Civil Justice System”, s. 341-342.

⁵³² Freudenthal, s. 75. 2,500 frankı aşmayan alacaklar için kabul edilmiş bir kurum olarak düzenlenmişti (Herzog-Weser, s. 491).

⁵³³ Freudenthal, s. 75; Herzog-Weser, s. 491, dn. 22.

⁵³⁴ Freudenthal, s. 75.

⁵³⁵ Herzog-Weser, s. 491.

⁵³⁶ Sözleşmeden kaynaklanan belirli bir edimin yerine getirilmesi Kanun’da m. 1425-1 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. Edime ilişkin ödeme emri için yalnızca sulh hukuk mahkemelerine başvurulabilir. Fakat Adalat Bakanlığının resmi verilerine göre, bu prosedüre hiç başvurulmamıştır. Bu nedenle, kanuni düzenlemeden ibaret olan bu kurumun kaldırılmasında sakınca yoktur (Cadiet, “Civil Justice Reform”, s. 303, dn. 51; Cadiet, “French Civil Justice System”, s. 354).

Bu bağlamda, kambiyo senetlerinden doğan alacaklar aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz ödeme emri prosedürüne tabi olarak talep edilir.

Ödeme emri prosedüründe görevli mahkeme, ticari alacaklar için ticaret mahkemesi (tribunal de commerce), ticari olmayan alacaklar için sulh hukuk mahkemesidir (tribunal d'instance) (Frn. HMK m. 1406/I). Ticari alacaklar bakımından borçluya ödeme emri tebliğ edilmesi talebini inceleme yetkisi ticaret mahkemesi başkanına aittir. Ödeme emri prosedüründe yetkili mahkeme, davalının yerleşim yeri veya Fransa'daki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir (Frn. HMK m. 1406/II). Mahkemenin yetkisi kesindir, hâkim yargılamanın her aşamasında yetkiyi resen gözetir (Frn. HMK m. 1406/III). Aynı zamanda, yetki kamu düzenine ilişkin olduğundan taraflar yetki sözleşmesi yapmak suretiyle yetkili olmayan bir mahkemeyi yetkili kılamaz.

Ödeme emri kararının verilebilmesi için, öncelikle alacaklının veya temsilcisinin talepte bulunması gerekir. Talep dilekçesinde, alacağın miktarı ve sebebi belirtilir (Frn. HMK m. 1407/II). Alacaklı bütün delillerini talep dilekçesi ile birlikte ibraz etmelidir (Frn. HMK m. 1407/III). Buna göre, Alman Hukuku'nda, ihtar prosedürüne başvurmak için alacaklının alacağını ispat etmesi gerekmezken; Fransa Hukuku'nda, alacaklıların keyfi ve kötü niyetli başvurularına engel olmak amacıyla, alacaklının başvuru esnasında alacağını ispata yarayacak delillerini de ibraz etmesi zorunluluğu getirilmiştir. Türk Hukuku'nda ise, kambiyo senetlerine mahsus takip dışında, takip talebine delil eklenmesi zorunluluğu yoktur. Alacaklı dilekçesinde, itiraz edildiği takdirde dosyanın bizzat tespit ettiği mahkemeye gönderilmesini talep edebilir (Frn. HMK m. 1408). Mahkeme alacaklının dilekçesinden ve ibraz ettiği dilekçelerden alacağın yasal ve talep edilebilir olduğuna kanaat getirirse borçluya ödeme emri gönderilmesine karar verir (Frn. HMK m. 1409/I). Buna karşılık, alacağın varlığına ilişkin şüphe uyandıran, yargılama gerektiren haller varsa talebi reddeder (Frn. HMK m. 1409/I). Bu halde, mahkemenin verdiği ret kararı kesindir. Alacaklı ödeme emri kurumuna yeniden başvuramaz (Frn. HMK m. 1409/II). Bu halde, alacaklının uyuşmazlığı olağan yargılama usulüne taşımaktan başka başvurabileceği bir hukuki yol yoktur⁵³⁷. Şayet hâkim talebi kısmen kabul ederse, alacaklı kabul edilen kısım dâhil olmak üzere alacağı

---

⁵³⁷ Herzog-Weser, s. 492.

için olağan yargılama usulüne başvurmayı tercih edebilir (Frn. HMK m. 1409/III). Başka bir deyişle, bu halde, alacaklı talebin kabul edilen kısmı için ödeme emri gönderilmesini tercih etmek yerine, talebin tamamı için olağan yargılama usulüne başvurmayı tercih edebilir. Talebin kabul edilmeyen kısmı için hâkimin verdiği karar kesindir.

Ödeme emri gönderilmesine karar verildiği takdirde, alacaklının talebi üzerine borçluya talep dilekçesinin onaylı nüshası ve ödeme emri gönderilir (Frn. HMK m. 1411/I). Ödeme emri icra memuru vasıtasıyla gönderilir. Ödeme emri, talebin kabul edildiği tarihten itibaren altı ay içinde tebliğ edilmezse geçersiz hale gelir (Frn. HMK m. 1411/II). Ödeme emrinde, faiz ve masrafları ile birlikte borcunu ödemesi veya bir ay içinde itiraz etmesi, itiraz üzerine uyuşmazlığın olağan yargılama usulüne göre inceleneceği, itiraz etmemesi ve borcunu ödememesi halinde başvuracağı yasal yolunun olmadığı ve ödeme yapmaması halinde haciz işlemlerine başlanacağı ihtar edilir (Frn. HMK m. 1413). Tebligat bizzat borçluya yapılırsa, yetkili memur tebligatın içeriğine ilişkin borçluyu sözlü olarak bilgilendirir (Frn. HMK m. 1414). Bu şekilde, kanun koyucu, borçluyu itirazda bulunma hakkının olduğu konusunda bilinçlendirerek ödeme emrinin hukuki bağlayıcılığını kuvvetlendirmek istemiştir⁵³⁸.

Ödeme emrinin borçluya bizzat tebliği üzerine, borçlu bir ay içinde itiraz edebilir (Frn. HMK m. 1416/I). Bununla birlikte, ödeme emri borçluya bizzat tebliğ edilmemiş, yokluğunda tebliğ edilmişse, borçlu ödeme emrinin kendisine ulaştığı andan itibaren bir ay içinde itiraz edebilir. Fakat bu halde dahi itiraz süresi borçlunun mallarına ilk icrai işleminin gerçekleştiği tarihten itibaren bir ayı geçemez (Frn. HMK m. 1411/II).

İtiraz üzerine dosya uyuşmazlığın görüleceği yetkili mahkemeye gönderilir. Mahkeme olağan yargılama usulüne göre yetkili olup olmadığını belirler (Frn. HMK m. 97) ve yetkisizliğe hükmetmesi halinde, uyuşmazlığı yetkili mahkemeye gönderir (Frn. HMK m. 1417/III). Mahkeme belirlenen günde duruşma yapılmak üzere tarafları davet eder. Birden fazla borçlu olması halinde, itiraz etmeyen borçlulara da davetiye gönderilir (Frn. HMK m. 1418). Şayet her iki taraf da gelmezse, hâkim davanın sona erdiğini bildirir ve ödeme emri geçersiz hale gelir (Frn. HMK m. 1419). Borçlu duruşmaya gelmezse, mahkeme gıyapta karar verir. Tarafların duruşmaya gelmesi

⁵³⁸ Meier, “İcra Hukukunun Güncel Sorunları”, s. 93.

halinde, mahkeme ilk olarak tarafları uzlaşmaya sevk eder⁵³⁹. Uzlaşma gerçekleşmezse, mahkeme uyuşmazlığı olağan yargılama usulüne göre tüm yönleriyle inceleyerek bir hüküm tesis eder. Yargılama neticesinde itirazın haksız olduğuna kanaat getirilirse, ödeme emrinin üzerine şerh düşülür. Bu halde, alacaklı lehine verilen hüküm, kesinleşmiş ödeme emrinin yerine geçer (Frn. HMK m. 1420). Alacaklı icra edilebilirlik şerhi konulan ödeme emrine dayanarak icra işlemlerine başlayabilir. Borçlu ise mahkeme kararına karşı uyuşmazlık konusunun miktarına göre bir ay içinde kanun yoluna başvurabilir (Frn. HMK m. 517-7/I; m. 1421). Kanun yoluna başvurulması icra işlemlerini durdurmaz.

Borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi veya itirazını geri alması halinde, ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir ay içinde mahkemeye başvurarak ödeme emrine icra edilebilirlik şerhi konulmasını talep edebilir (Frn. HMK m. 1422/I). Bu bağlamda, borçlu bir ay içinde itiraz etmezse başvurabileceği başka bir hukuki yol yoktur⁵⁴⁰. İcra edilebilirlik şerhi konulan ödeme emri mahkeme hükmünün etkisine sahiptir ve ödeme için mahkeme tarafından ek süre verilmiş olsa dahi icra edilebilirlik şerhi konulan ödeme emrine itiraz edilemez (Frn. HMK m. 1422/II). Görüldüğü üzere, ödeme emrine itiraz edilmemesi sonucu verilen karar ile olağan yargılama usulü neticesinde verilen karar arasında fark yoktur⁵⁴¹. İtiraz edilmemesi halinde, ödeme emrinin yerini mahkeme emri almaktadır. Fakat belirtmek gerekir ki, mahkeme, alacağın varlığı veya miktarına ilişkin ciddi şüphe bulunan hallerde ödeme emrine şerh düşmemelidir. İcra edilebilirlik şerhi konulan ödeme emrine karşı, olağan yargılama usulüne tabi davalarda verilen kararlarda olduğu gibi, miktar bakımından 4.000 Euro'yu aşmazsa kanun yoluna başvurulamaz⁵⁴². Alacaklı itiraz süresinin bitimi tarihinden itibaren veya itirazın geri alınması tarihinden itibaren bir ay içinde icra edilebilirlik şerhi konulmasını talep etmezse ödeme emri geçersiz hale gelir (Frn. HMK m. 1423/II). Ticari alacaklar için ödeme emri prosedürüne ilişkin yargılama masrafları alacaklı tarafından karşılanır. Alacaklı ödeme emri prosedürüne ilişkin başvuruyu yaptığı tarihten itibaren on beş gün içinde masrafları depo etmekle yükümlüdür. İtirazın kaldırılmasına ilişkin olağan

---

⁵³⁹ Herzog-Weser, s. 493,494.

⁵⁴⁰ Christine Lécuyer-Thieffry, "France", **International Civil Procedure**, (Editör Dennis Campbell-Christian Campbell), Second Edition, Paris, France, 2013, ss. 1-34, s. 24.

⁵⁴¹ Cadiet, "Civil Justice Reform", s. 304.

⁵⁴² Cadiet, "French Civil Justice System", s. 355.

yargılama usulünde ise, alacaklıdan yargılamanın başında masraf talep edilmez, yargılamanın sonlanmasından itibaren on beş gün içinde yatırması talep edilir (Frn. HMK m. 1425).

Fransa’da miktarı belirli olan alacaklar bakımından ödeme emri kurumuna sıklıkla başvurulmaktadır⁵⁴³. Zira alacağın bir davaya nazaran daha hızlı, çabuk ve basit bir şekilde tahsil edilmesine olanak sağlayan bir hukuki yoldur⁵⁴⁴. Alman ihtar prosedüründen esinlenen Fransa ödeme emri prosedüründe⁵⁴⁵, alacağına itiraz edileceğini düşünmeyen alacaklılar tarafından başvurulmaktadır⁵⁴⁶. Fakat Alman Hukuku’ndan en önemli farkı, borçluya yalnızca bir defa itiraz edebilme imkânı verilmiş olmasıdır. İtiraz edilmeyen ödeme emri, mahkeme emrine dönüşmekte ve alacaklı icrai işlemlere başlayabilmektedir. İtiraz süresi Alman Hukuku’na nazaran daha uzun belirlenmiş, borçluya bir ay içinde itiraz edebilme imkânı verilmiştir. Ayrıca ödeme emrinin bizzat borçluya tebliğ edildiği hallerde, yetkili memurun borçluyu tebligatın içeriği hakkında bilgilendireceği; bizzat tebliğ edilmediği hallerde ise, borçlunun ödeme emrinin kendisine ulaştığı andan itibaren bir ay içinde itiraz edebileceği esası benimsenmiştir. Görüldüğü üzere, kanun koyucu, borçlunun itiraz edebilme hususunda yeterince bilgilendirme ve süre konusunda sıkıntı yaşamamasına yönelik düzenlemeler getirmiştir. Bu bağlamda, ödeme emrine itiraz edilmemesi halinde mahkeme emrine dönüşmesinin meşru zemini kuvvetlendirilmek istenmiştir.

Fransa Hukuku’nda belirli miktardaki alacaklar için öngörülen ödeme emri prosedürü kambiyo senetlerinden kaynaklanan alacaklar için de uygulanır. Başka bir deyişle, kambiyo senetlerinden kaynaklanan alacaklar bakımından özel bir ödeme emri prosedürü düzenlenmemiştir. Fransa Hukuku’nda, ödeme emri prosedürü yukarıda incelediğimiz Alman genel ihtar prosedüründen ve senetlere mahsus ihtar prosedüründen oldukça farklıdır. Zira ödeme emrine ilişkin talep yalnızca şekli açıdan incelenmez. Ödeme emri prosedürünün başlaması için mahkemeye başvuru şart olup, hâkim geniş takdir yetkisi ile donatılmıştır. Öyle ki, hâkim, talep dilekçesi ile birlikte ibraz edilmesi gereken delillerden alacağın varlığı hususunda kanaat edinemezse ödeme

⁵⁴³ Cadiet, “Civil Justice Reform”, s. 303,335; Cadiet, “French Civil Justice System”, s. 353.

⁵⁴⁴ Fransa ödeme emri prosedürü yaklaşık iki ay için sonuçlanmaktadır (Freudenthal, s. 75).

⁵⁴⁵ Freudenthal, s. 75.

⁵⁴⁶ 1995 yılında Fransa’da ödeme emrine başvuru sayısı 731,055, ödeme emrine itiraz edilen dosya sayısı ise 48,149’dur (Cadiet, “Civil Justice Reform”, s. 303, dn. 53).

emri talebini reddeder⁵⁴⁷. Bu halde, alacaklının olağan yargılama usulüne tabi bir dava açmaktan başka hukuki yolu yoktur. Fransa Hukuku'nda itiraz, talep dilekçesinin verildiği sulh hukuk mahkemesi veya ticaret mahkemesine yapılır. İtiraz üzerine, dosya alacaklının talep dilekçesinde belirtmiş olduğu yetkili mahkemeye gönderilir. Bu bağlamda, itiraz ile birlikte ödeme emri prosedürünün sona erdiği, olağan yargılama usulünün başladığını ifade etmek yanlış olmaz. İtirazın bertaraf edilmesine ilişkin yargılama her ne kadar alacaklının talep dilekçesinde tespit ettiği mahkemeye gönderilmesiyle başlamış olsa da, mahkeme dosyayı kendiliğinden yetkili mahkemeye göndermektedir. Başka bir deyişle, itirazın bertarafına ilişkin yargılamanın alacaklının harekete geçmesi ile başladığını belirtmek mümkün değildir. Tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, İsviçre ve Türk Hukuku sisteminden oldukça farklı olan ödeme emri prosedürü şekli bir prosedür olmamakla birlikte, itiraza uğramayan talepler bakımından bir davaya nazaran alacağın daha hızlı, basit ve masrafsız şekilde tahsilini sağlamaktadır.

Fransa'da medeni yargılamanın bir parçası olan ödeme emri kurumu kambiyo senetleri bakımından özel düzenlemeler içermemekle birlikte, cebri icra kapsamında karşılıksız çeki ilişkin özel düzenlemeler getirilmiştir. Anlaşıldığı üzere, sözü edilen düzenleme İcra İflas Kanunu'nda yer almaktadır⁵⁴⁸.

Fransa Hukuku'nda icra edilebilir bir hakka sahip olan alacaklı belirli veya belirlenebilir olan muaccel alacağını tahsil edebilmek için borçluya icra emri gönderilmesini talep edebilir (Frn. İİK m. 2). İcra edilebilir haklar; adli ve idari mahkeme kararları, yüksek mahkeme başkanına sunulan icra edilebilir işlemler, yabancı mahkeme kararları, hâkim ve taraflarca imzalanan uzlaşma tutanağı, icra edilebilir noter işlemleri, adli memur tarafından karşılıksız çekin tespitine ilişkin verilen deliller, hukuken yetkili kılınmış makamlar tarafından verilen deliller ve kararlardır (Frn. İİK m. 3). Bizim için önem arz eden husus, çekin karşılığının olmadığını tespit eden adli memur kararı ile icra emri gönderilmesinin mümkün olmasıdır. Bu bağlamda, Fransa'da icra memurunun karşılıksız çeki icrası kabil belge olarak işleme koyma yetkisi vardır.

---

⁵⁴⁷ Bu bağlamda, Fransa ödeme emri prosedürüne başvuran alacaklının alacağını temelledirmesi beklenmektedir (Freudenthal, s. 75).

⁵⁴⁸ 9 Temmuz 1991 tarihli Fransa İcra İflas Kanunu (Frn. İİK), 1 Haziran 2012 tarihli Fransa İcra İflas Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile ilga edilmiştir (Drée, s. 3).

İcra memuru, alacaklının karşılıksız çekin ödenmesine ilişkin talebini bildirmesi üzerine şartların sağlanmış olduğuna kanaat getirirse borçluya talebe uygun icra emri gönderir. İcra emri, hukukumuzda olduğu gibi, ilk icra takip işlemidir. Bu nedenle, icra takibi icra emrinin tebliği ile başlar⁵⁴⁹.

İcra edilebilir bir hakkı olmayan alacaklı, takip konusunu korumak amacıyla geçici hukuki tedbirlerden olan ihtiyati haciz kararı elde etme yoluna gidebilir. Buna göre, para alacağı olan alacaklı, teminat yatırmadan⁵⁵⁰, mahkeme kararıyla takibin sonucunu güvence altına almak amacıyla borçlunun malvarlığına el konulmasını sağlayabilir. İhtiyati hacizde görevli mahkeme, alacağın esasına ilişkin genel mahkemede yargılama yürütülüyor olsa dahi, icra mahkemesidir⁵⁵¹. Fakat ticaret mahkemesi başkanı, yargı çevresindeki ticari uyuşmazlıklarda ihtiyati haciz kararı verebilir⁵⁵². İhtiyati hacizde yetkili mahkeme borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir. Bununla birlikte, borçlunun yerleşim yeri yoksa ya da tespit edilemezse, yetkili mahkeme malların bulunduğu yer mahkemesidir.

İcra mahkeme karşı tarafı dinlemeden alacaklının talebi üzerine ihtiyati haciz kararı verebilir. Başka bir deyişle, alacaklının talebini borçluya tebliğ edip etmemek mahkemenin takdirindedir. İcra hâkimi, karşı tarafı dinlemenin ihtiyati haciz kararından sonuç almayı engelleyeceği kanaatine varırsa, yalnızca alacaklının talebi üzerinde inceleme yürüterek ihtiyati haciz kararı verebilir. Bu halde, mahkeme kararında haczin borçlunun huzurunda yapılıp yapılmayacağını da tespit eder⁵⁵³. Her halükarda, haczin uygulanmasını izleyen sekiz gün içinde borçluya bildirim yapılır⁵⁵⁴. Şayet borçluya süresinde bildirim yapılmazsa haciz kaldırılır. Kendisine bildirim yapılan borçlu ihtiyati haciz kararına her zaman itiraz edebilir⁵⁵⁵. İhtiyati haciz kararı verilmeden bildirim yapıldığı takdirde, borçlu itiraz ederse prosedür çekişmeli hale gelir. Mahkeme itiraz sebeplerini yerinde görmezse itirazı reddeder, itiraz sebeplerini yerinde görürse kabul eder. Bu halde, mahkeme, ihtiyati haczin kaldırılmasına karar verebileceği gibi, ihtiyati

---

⁵⁴⁹ European Judicial Enforcement, “France-The Enforcement of Court Judgments in France”, << <http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/france>>>, (E.T. 02.05.2016).

⁵⁵⁰ Drée, s. 9.

⁵⁵¹ Drée, s. 5.

⁵⁵² Martin-Martin, s. 117.

⁵⁵³ Drée, s. 8.

⁵⁵⁴ Lécuyer-Thieffry, s. 22.

⁵⁵⁵ Drée, s. 8,15.

haciz kararını kaldırmadan yalnızca değiştirilmesine de karar verebilir. İhtiyati haciz talebi ile başlayan yargılamada alacaklının ispat etmesi gereken iki husus vardır. İlk olarak, alacaklı, borcun var olduğunu temellendirmelidir. Fakat borcun kaynağı, sebebi, bağlı olduğu belge veya muaccel olup olmadığını ispat etmek zorunda değildir. İkinci olarak, alacaklı, borçlunun taahhüdünü yerine getirme tehdidinin varlığını ispat etmelidir⁵⁵⁶. Mahkeme kararında haciz uygulanacak miktarın ne kadardan ibaret olduğunu belirtir. Görüldüğü üzere, ihtiyati hacze ilişkin inceleme teknik anlamda dava değildir⁵⁵⁷. Mahkeme alacağın esasına ilişkin bir inceleme yapmamaktadır ve borçluya bildirim yapılmadığı takdirde tek taraflı yargılama yürütülmektedir.

Alacaklı ihtiyati haciz kararı elde ederse, borçlunun alacağı karşılayacak kadar haczi kabil malvarlığı haczedilir. Alacaklı ihtiyati haciz kararını alabilmek için mahkemeye başvurmak zorunda olmakla birlikte, kararın icrası için mahkemeye başvurmak zorunda değildir⁵⁵⁸. İhtiyati haczin uygulandığı süre içinde borçlunun mal kaçırmasının önüne geçildiği gibi, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin işlemesi de durur⁵⁵⁹. Alacaklı, ihtiyati haciz kararının uygulanması için hükmün verildiği tarihten itibaren üç ay içinde icra dairesine başvurmalıdır⁵⁶⁰. Bu halde, icra dairesi, borçlunun taşınabilir eşyaları üzerinde ve üçüncü kişilerdeki alacakları üzerinde haciz tesis eder⁵⁶¹. Haciz ihbarnamesi üzerine üçüncü kişi, icra memuruna haczedilecek mallara ilişkin yazılı veya sözlü olarak bilgi vermek zorundadır. Sözlü bildirim icra memuru tarafından tutanağa geçirilir. Üçüncü kişinin bildirim alacaklıya ve bazı hallerde borçluya iletilir. Aksi takdirde, alacaklıya karşı sorumlu tutulabilir⁵⁶². Bazı hallerde, eşyanın doğası gereği veya borçlunun şahsından kaynaklanan sebeplerle muhafaza tedbiri uygulanamaz⁵⁶³. Örneğin, borçlunun ya da ailesinin iş ya da özel hayatına hasredilmiş eşyalar veya devlet, il meclisi, diplomatik temsilci gibi icra muafiyetinden yararlananlara karşı muhafaza tedbiri uygulanamaz. Haczedilecek eşya taşınırsa ilk

---

⁵⁵⁶ Lécuyer-Thieffry, s. 22.

⁵⁵⁷ Drée, s. 4.

⁵⁵⁸ European Judicial Enforcement, “France-The Enforcement of Court Judgments in France”, <<<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/france>>>.

⁵⁵⁹ Drée, s. 4.

⁵⁶⁰ Lécuyer-Thieffry, s. 23.

⁵⁶¹ Drée, s. 3; European Judicial Enforcement, “The Enforcement of Court Judgments in France”, <<<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/france>>>.

⁵⁶² Drée, s. 10.

⁵⁶³ Drée, s. 12.

alacaklı eşyanın tamamına haciz koydurur. Bununla birlikte, diğer alacaklılar aynı eşyaya haciz koydurursa, ilk alacaklının öncelik hakkı bulunmaz, alacaklılar hacze iştirak ederler⁵⁶⁴. Başka bir deyişle, borçlunun mallarına önce haciz koyduranın alacağını daha önce alacağına dair prensip benimsenmemiştir. Buna karşılık, banka hesabındaki para hacedilmişse, ilk haciz koyduran alacaklı öncelikli olarak alacağını alır, diğer alacaklılar hacze iştirak edemez. Bu halde, diğer alacaklılar, ilk alacaklının alacağından arta kalan kısımla tatmin edilir. Banka ya da aynı zamanda alacaklı konumunda olan yediemininin öncelik hakkı varsa icra memuruna bildirilmesi gerekir⁵⁶⁵. Zira bu halde, öncelikli olarak bahsi geçenler alacaklarını alırlar. İcra edilebilir belgeyi haiz olmadan ihtiyati haciz kararı alınmış olması halinde, kararın uygulanmasından itibaren bir ay içinde dava açılmalı veya takip başlatılmalıdır⁵⁶⁶. Bu bağlamda, tamamlayıcı merasim gerçekleştirilirse ihtiyati haciz kesinleşir, aksi takdirde, ihtiyati haciz hükümsüz kalır⁵⁶⁷.

İhtiyati hacze ilişkin belirtilen tüm hususların yegâne önemli istisnası, alacaklının elinde Kanun'da tahdidi olarak sayılan belgelerin bulunmasıdır⁵⁶⁸. Bu durumda, alacaklı doğrudan icra dairesi mevkiindeki bağımsız icra yetkilisine (huissier de justice)⁵⁶⁹ başvurarak haciz uygulamasını sağlayabilir. Başka bir deyişle, alacaklının elinde belirli belgelerin bulunması mahkemeden ihtiyati haciz kararı alınmasını gereksiz kılmaktadır. Bunlar, icra edilebilir hak, henüz icra edilemeyen mahkeme hükmü, kabul edilmiş kambiyo senedi veya yazılı kira sözleşmesinden birine sahip olan alacaklı doğrudan icra dairesinden ihtiyati haciz uygulanmasını talep edebilir. Elinde belirtilen belgelerden olan alacaklı dilediği zaman icra dairesine başvurabilir. Anlaşıldığı üzere, bu halde, alacaklının icra dairesine başvurması belirli bir süreye tabi değildir.

D. EKSKURS-AVRUPA ÖDEME EMRİ

Hukuki ve ticari sınır aşan hukuki işlemlerden doğan alacakların ödeme emri usulü ile tahsil edilmesine ilişkin 12.12.2006 tarihli 1896/2006 sayılı Avrupa Ödeme Emrinin Oluşturulması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğü

---

⁵⁶⁴ Drée, s. 13.

⁵⁶⁵ Drée, s. 14.

⁵⁶⁶ Lécuyer-Thieffry, s. 23.

⁵⁶⁷ Drée, s. 14.

⁵⁶⁸ Lécuyer-Thieffry, s. 22-23.

⁵⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özbek, "İlamlı İcra", s. 129-130.

(AÖET)⁵⁷⁰ 30.12.2006 tarihinde resmi gazetede yayımlanmış ve 31.12.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁵⁷¹. Tüzük üye ülkeler için bağlayıcı olduğundan⁵⁷², üye ülkelere hukuki alt yapıyı oluşturabilmeleri için belirli bir süre verme gerekliliği doğmuştur. Bu bağlamda, üye ülkelerin, 12.06.2008 tarihine kadar, talebin sunulacağı yetkili mahkemenin, ödeme emrine itiraz süresinin borçlu tarafından hareketsiz olarak geçirilmesi halinde başvurulabilecek ödeme emrinin yeniden denetlemesi yolunda yetkili kılınan mahkemenin, ilamsız usulde geçerli olacak iletişim vasıtalarının ve dilinin Komisyon'a bildirmesi gerektiği düzenlenmiştir (AÖET m. 29). Tüzük 12.12.2008 tarihinden itibaren geçerlilik kazanmıştır (AÖET m. 33/I)⁵⁷³.

Tüzüğün amacı sınıraşan çekişmesiz para alacaklarının Avrupa ilamsız icra vasıtasıyla daha kolay, masrafsız ve hızlı şekilde tahsil edilmesini sağlamaktır. Bu amaca uygun olarak, Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında hukuki işbirliği yaparak (mahkemeler, vatandaşlar ve yargı mensupları gibi) etkili standart mekanizmalar⁵⁷⁴ tespit edilmiştir (AÖET m. 1). Avrupa ilamsız icra usulü, üye ülkelerin iç hukuklarına müdahale eden bir sistem değildir. Aksine, alacaklıya para alacağının tahsil edilmesini sağlayan bağımsız, ek ve seçimlik bir yoldur⁵⁷⁵. Başka bir deyişle, sınır aşan alacağını tahsil etmek isteyen alacaklı, borçlunun yerleşim yeri veya mutad meskeni ulusal hukukuna veya Avrupa ödeme emri usulüne başvurabilir. Bunun dışında, alacaklı kendi yerleşim yeri veya mutad meskenine göre dava açabilir ve hükme İhtilafsız Para

⁵⁷⁰ Tüzük metni için bkz. <<<http://eur-lex.europa.eu>>>, (E.T. 29.03.2016).

⁵⁷¹ Walker, s. 116. Avrupa ödeme emri usulünün uygulanması ve uygulamada karşılaştığı sorunlara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Gar Yein Ng, "Testing Transborder Civil Procedures in Practice: Findings from Simulation Experiments with the European Payment Order and the European Small Claims Procedure", **The Circulation of Agency in E-Justice (Interoperability and Infrastructures for European Transborder Judicial Proceedings)**, (Editör Francesco Contini-Giovan Francesco Lanzara), Springer Dordrecht Heidelberg New York, London, 2014, ss. 265-286. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde küçük ve orta ölçekteki ülkeleri işletmelerin iflasında ödemelerde yaşanan gecikmeler (AÖET Genel Gerekçesi, m. 6), ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerin çekişmesiz alacakların tahsilinin kolaylaştırılmasına ilişkin düzenlemeler getirme çabası içinde olmasına rağmen ulusal düzenlemelerin çeşitli olması ve sınır aşan hukuki işlemlerde uygulanabilir olmaması (AÖET Genel Gerekçesi, m. 7) ilam niteliğinde bir belge ile yeknesak bir usulün kabul edilmesi çalışmalarının başlamasına yol açmıştır.

⁵⁷² Danimarka Avrupa ödeme emri usulü ile bağlı değildir (AÖET m. 2/III; Genel Gerekçesi, m. 32).

⁵⁷³ Tüzük'ün m. 28, 29, 30 ve 31 hükümlerinin geçerlilik tarihi 12.06.2008 olarak belirlenmiştir (AİİUHT m. 33/II).

⁵⁷⁴ Marco Mellone, "Legal Interoperability in Europe: An Assessment of the European Payment Order and the European Small Claims Procedure", **The Circulation of Agency in E-Justice (Interoperability and Infrastructures for European Transborder Judicial Proceedings)**, (Editör Francesco Contini-Giovan Francesco Lanzara), Springer Dordrecht Heidelberg New York, London, 2014, ss. 245-264, s. 245.

⁵⁷⁵ Mellone, s. 246; AÖET Genel Gerekçesi, m. 10.

Alacakları İçin Avrupa İcra Emri Oluşturulması Hakkında 21.04.2004 tarihli 805/2004 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğüne⁵⁷⁶ göre Avrupa icra emri vasfı kazandırabilir⁵⁷⁷.

Avrupa ödeme emri usulü, yargı çeşidi ne olursa olsun, başvurunun yapıldığı tarihte muaccel olan hukuki ve ticari sınır aşan hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının tahsil edilmesini sağlar (AÖET m. 4). Fakat vergi, gümrük uyuşmazlıkları, idare hukuku uyuşmazlıkları, kamu otoritesinin kullanılmasından doğan sorumluluklara ilişkin uyuşmazlıklar Avrupa ödeme emri usulünün konusu yapılamaz (AÖET m. 2/I). Bununla birlikte, tamamen ulusal nitelik taşıyan uyuşmazlıklar tahdidi bir sayımla Tüzüğün kapsamı dışında bırakılmıştır⁵⁷⁸.

Avrupa ödeme emri usulüne başvurabilmek için, taraflardan birinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin başvurduğu mahkemenin bulunduğu ülkeden başka bir Avrupa Birliği üyesi ülke olması yeterlidir (AÖET m. 3/I). Yerleşim yeri ve mutad mesken hukuki ve ticari uyuşmazlıklar hakkındaki kararların 22.12.2000 tarihli ve 44/2001 sayılı Hukuki ve Ticari İşlerde Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında Avrupa Birliği Konseyi Tüzüğü (TTHT)⁵⁷⁹ 59, 60. maddelerine göre tespit edilir (AÖET m. 3/II)⁵⁸⁰. Ödeme emrinin tebliğ edilmesine

⁵⁷⁶ Tüzük metni için bkz. <<<http://eur-lex.europa.eu>>>, (E.T. 01.04.2016).

⁵⁷⁷ Varol Karaaslan, "Avrupa İlamsız İcra Tüzüğü", **İKÜHFD**, Y. 2010, C. 9, S. 1, ss. 101-118, s. 104.

⁵⁷⁸ Bunlar; evlilik mal rejimine, miras hukukuna, iflas hukukuna, sosyal güvenlik hukukuna ve sözleşmeden doğmayan borç ilişkilerine ilişkin uyuşmazlıklardır (AÖET m. 2/II). Bu bağlamda, kural olarak, sözleşmeden doğan borç ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar ve taşınmaz üzerindeki müşterek mülkiyetten kaynaklanan uyuşmazlıklar Tüzük kapsamındadır.

⁵⁷⁹ Tüzük metni için bkz. <<<http://eur-lex.europa.eu>>>, (E.T. 01.04.2016).

⁵⁸⁰ Mahkemenin yetkisi yukarıda belirtildiği üzere, Hukuki ve Ticari İşlerde Mahkemelerin Yetkisi ve Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi Hakkında Avrupa Birliği Konseyi Tüzüğüne göre belirlenir. Buna göre, Avrupa ödeme emri usulü başlatılmak istenen kişinin yerleşim yeri üye ülkelerden biri ise, vatandaşlık durumuna bakılmaksızın, kişinin bulunduğu ülke mahkemeleri yetkili olur (TTHT m. 2). O halde, alacaklının yerleşim yeri veya mutad meskeni üye olmayan ülkelere birinde olmasa dahi, borçlunun yerleşim yeri veya mutad meskeni üye ülkelere birinde ise Avrupa ödeme emri usulüne başvurabilir⁵⁸⁰. Aynı şekilde, taraflar aralarında yetki sözleşmesi yaparak üye ülkelere birinin yetkili olduğunu tespit ettikleri takdirde (TTHT m. 23), taraflardan birinin yerleşim yeri veya mutad meskeni üye ülkelere birinde olmasa dahi Avrupa ödeme emri usulüne başvurabilir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, yetki sözleşmesi ile belirlenen mahkeme münhasır yetkilidir (TTHT m. 25). Bununla birlikte, sözleşmeden kaynaklanan bir alacak varsa borçlu tarafta tüketici bulunmaktaysa, tüketicinin yerleşim yerinin bulunduğu üye ülkenin mahkemeleri yetkilidir (AÖET m. 6, II). Yetkiye ilişkin bu hükmün sözleşmenin zayıf tarafı olan tüketicinin koruması ve tüketicinin başka bir ülkenin mahkemesi önünde savunma yapmak zorunda bırakılmaması amacıyla getirildiği açıktır (Walker, s. 118). Tüzük yetkinin tespit edilmesine ilişkin ilgili hükümleri getirmekle yetinmiş, diğer hususları belirleme yetkisini üye ülkelerin ulusal hukuklarına bırakmıştır. Üye ülkenin, yetkili mahkemeyi Tüzüğe aykırı tespit etmesi kararın başka bir üye ülkede uygulanmasının önünde engel teşkil eder (Mellone, s. 251).

ilişkin talebin yetkili mahkemeye ibraz edildiği tarih, sınır aşan uyuşmazlığın tespit edilmesinde belirleyicidir (AÖET m. 3/III).

Avrupa ödeme emri usulüne başvurunun, Tüzüğün ekinde yer alan Örnek-A matbu formu doldurularak yapılması gerekir (AÖET m. 7/I). Başvuru matbu formun doldurulması suretiyle yapılabileceği gibi⁵⁸¹, menşe üye ülke hukukunda kabul edilen elektronik yollar dâhil sair iletişim araçları ile de yapılabilir (AÖET m. 7/V). Başvuru faiz ve masrafları ile birlikte alacağın miktarını, alacağın kaynağını, alacağa ilişkin delillerin neler olduğunu ve hukuk sebepleri içerir (AÖET m. 7/II). Her ne kadar delillerin nelerden ibaret olduğunu belirtme zorunluluğu getirilse de, alacaklıya delilleri ibraz etme zorunluluğu getirilmediğinden, Alman Hukuku'na paralel şekilde, alacaklının alacağını ispat etme zorunluluğu olmadığını belirtmek gerekir. Ayrıca alacağın dayandığı delillerin belirtilmesi gerekmele birlikte, delillerin ibraz edilmesi gerekmemektedir⁵⁸². Talepte bulunabilmek ve itiraz edebilmek için avukatla temsil zorunluluğu yoktur (AÖET m. 24/a,b). Belirtilen hususların yanı sıra, alacaklı, bilgilerin doğru olduğunu, kasten yanlış bilgi vermesi halinde, menşe üye ülke tarafından cezalandırılmasını kabul ettiğini bildirmelidir (AÖET m. 7/III).

Avrupa ödeme emri usulünde, alacaklı, başvuru esnasında veya Avrupa ödeme emri usulü sonlanıncaya kadar borçlunun itirazı üzerine dosyanın olağan yargılama usulüne intikal etmesini reddediğini belirtebilir (AÖET m. 7/IV). Başvuru matbu formun doldurulması suretiyle yapılmışsa, başvurunun başvuran veya vekili tarafından elle imzalanması gerekir. Buna karşılık, başvuru elektronik araçlarla yapılmışsa, elektronik imza kullanılmalıdır. Menşe üye ülke, başvuranın kimliğini tespiti yarayan alternatif bir iletişim aracı kullanıyorsa elektronik imzaya gerek kalmaz (AÖET m. 7/VI). Avrupa ödeme emri usulüne başvuru için yeknesak bir dil öngörülmemiştir. Üye ülkelerin ulusal hukukları esas alınarak başvuru yapılır (AÖET m. 21/II,b). Bu nedenle, üye ülkelerde geçerli olan dillerde matbu formlar hazırlanmıştır. Avrupa ödeme emri usulünde, başvuru esnasında mahkeme masraflarının da ödenmesi gerekir⁵⁸³.

⁵⁸¹ Bununla birlikte, mahkeme, açık olmak şartıyla borçlunun matbu formu kullanmadan bizzat yazdığı dilekçeleri kabul etmelidir (AÖET Genel Gerekçesi, m. 23).

⁵⁸² Sözleşmeden kaynaklamayan alacaklar bakımından başvuruya delillerin eklenmesi imkânı olmadığından yerinde bir düzenlemedir (Karaaslan, s. 106).

⁵⁸³ AÖET Genel Gerekçesi, m. 15.

Mahkeme, uyuşmazlık bakımından Avrupa ödeme emri usulüne başvuru yapılıp yapılamayacağını, başvurunun şekli koşulları haiz olup olmadığını, yetkili olup olmadığını ve alacağın haklı görünüp görünmediğini inceler (AÖET m. 8); haklı olup olmadığını delillerin incelemesini yapmadan edindiği kanaate göre tespit eder⁵⁸⁴. Zira alacaklı başvuru esnasında dayandığı delilleri bildirmek zorunda ise de, başvuruya eklemek zorunda değildir. O halde, mahkemenin asgari kuralların gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin şekli bir inceleme yürüteceğini belirtmek gerekir⁵⁸⁵. Öyle ki, Tüzük, incelemenin hâkim tarafından yapılması zorunluluğu olmadığını belirtmiştir⁵⁸⁶. Bu inceleme, Alman Hukuku'nda olduğu gibi yardımcı adalet memuru tarafından yapılabileceği gibi, bilgisayarlar vasıtasıyla otomatik olarak da yapılabilir. Aynı şekilde, aşağıda görüleceği üzere, ödeme emrinin alacaklının beyanına uygun şekilde hazırlandığının, mahkemenin bilgilere ilişkin esaslı bir inceleme yürütmediğinin borçluya bildirilmesi mahkemenin şekli bir inceleme yaptığını destekler niteliktedir. Bununla birlikte, uygulamanın üye ülkelerde farklı şekillenmemesini sağlamak amacıyla bu hususa açıklık kazandırılması isabetli olurdu.

Başvuru açıkça temelsiz ya da kabul edilemez olmadıkça, mahkeme, başvurunun m. 7 hükmünde belirtilen şekli kurallara uygun olmadığını tespit ederse, alacaklıya başvuruyu tamamlama veya düzeltmesi için imkân verir (AÖET m. 9/I). Buna göre, mahkeme, açıkça kabul edilemez veya talep edilemez bulunduğu alacaklara ilişkin ödeme emrinin tebliğ edilmesi kararı vermez. Fakat yalnızca şekli kurallara uygun olmayan başvuru derhal reddedilmez, alacaklıya düzeltmesi için belirli bir süre verir. Mahkeme takdir yetkisini kullanarak süreyi uzatabilir (AÖET m. 9/II). Mahkeme, tamamlama veya düzeltmenin yapılması için, Tüzüğün ekinde yer alan Örnek-B matbu formu alacaklıya gönderir. Buna karşılık, mahkeme, başvuru koşullarının talebin bir kısmına ilişkin olarak yerine getirilmiş olduğunu tespit ederse, alacaklıyı ödeme emrinde kabul edilen kısmı belirli bir süre içinde kabul etmesi veya reddetmesi için davet eder ve kararının sonuçları hakkında bilgilendirir (AÖET m. 10/I). Mahkeme, tespitini Tüzüğün

⁵⁸⁴ AÖET Genel Gerekçesi, m. 16.

⁵⁸⁵ Aynı yönde bkz. Karaaslan, s. 107; Gören Ülkü, s. 104; European Commission Justice, "Practice Guide For The Application Of The Regulation On The European Order for Payment", (Practice Guide), <<<http://eur-lex.europa.eu>>>, ss. 1-32, s. 16,18 (E.T. 03.04.2016). Walker, inceleme kapsamının açıklığa kavuşturulması gerektiğini, inceleme kapsamını belirleme yetkisinin üye ülkelere bırakılmasının Avrupa ödeme emri usulünün yeknesaklığı ile çelişeceğini belirtmiştir (Walker, s. 120).

⁵⁸⁶ AÖET Genel Gerekçesi, m. 16.

ekinde yer alan Örnek-C matbu formunu kullanarak alacaklıya bildirir, borçlu da mahkeme tarafından gönderilen matbu formu doldurmak suretiyle cevabını verir. Alacaklı, mahkemenin davetini kabul ederse, ödeme emri kabul edilen miktar esas alınarak tebliğ edilir. Bu halde, talebin kabul edilmeyen kısmı için ulusal hukuk belirleyici olur (AÖET m. 10/II). Buna karşılık, alacaklı, mahkemenin davetini reddeder veya süresi için cevap vermezse, ödeme emri tebliğ edilmesine ilişkin talep reddedilir (AÖET m. 11/I). Bu halde, mahkeme, Tüzüğün ekinde yer alan Örnek-B matbu formunun doldurulması suretiyle red sebepleri hakkında alacaklıyı bilgilendirir. Alacaklı, mahkemenin red kararına karşı kanun yoluna başvuramaz, kesin bir karardır (AÖET m. 11/II). Fakat ulusal hukuk mahkeme bir denetim mekanizması öngörmüşse, alacaklı bu yola başvurabilir⁵⁸⁷. Bu bağlamda, mahkemenin red kararı kesin hüküm teşkil etmez⁵⁸⁸. Mahkemenin red kararı yeni bir talep ile Avrupa ödeme emri usulüne göre veya üye ülkenin hukukuna göre alacağın tahsil etmesine engel teşkil etmez (AÖET m. 11/III).

Mahkeme, başvuruyu kabul ederse, mümkün olur olmaz ve en geç başvuru yapılmasından itibaren otuz gün içinde ödeme emri düzenlenmesi kararı verir. Fakat mahkemenin başvurunun tamamlanması, düzeltilmesi veya değiştirilmesi için verdiği süre otuz günlük süreye dâhil değildir. Avrupa ödeme emri Tüzüğün ekinde yer alan Örnek-E matbu formunun doldurulması suretiyle düzenlenir (AÖET m. 12/I). Avrupa ödeme emri, başvuru formunun tebliği ve borçlunun olası itirazı için Tüzüğün ekinde yer alan Örnek-F matbu formu ile birlikte tebliğ edilir (AÖET m. 12/II).

Avrupa ödeme emrinde, ödeme emrinin alacaklının bildirdiği bilgilere göre çıkarıldığı; mahkeme tarafından inceleme yapılmadığı; alacağın otuz gün içinde ödenmesi veya aynı süre içinde itiraz edilmesi; ödenmediği ya da itiraz edilmediği takdirde ödeme emrinin icra edilebilir hale geleceği; alacaklının açıkça dosyanın olağan yargılama usulüne intikal etmesini reddetmemesi halinde, itiraz edilmesi halinde dosyanın olağan yargılama usulüne intikal edileceği ihtar edilir (AÖET m. 12/III). Özellikle küçük miktarda alacakların yargılama giderlerini karşılamayacağı veya alacaklının alacağını ispatlayabilecek delilleri olmayabileceği düşünülürse alacaklıya

---

⁵⁸⁷ AÖET Genel Gerekçesi, m. 17.

⁵⁸⁸ Karaaslan, s. 108.

olağan yargılama usulüne devam etmeme hakkının tanınmış olması yerindedir⁵⁸⁹. Ödeme emrinin tebliğine ilişkin hususlar esas itibariyle tebligatın yapılacağı üye ülke hukukuna göre belirlenecek olsa da (AÖET m. 13/I; m. 14/I), Tüzük borçlunun ödeme emrini aldığına tespitine göre asgari koşulları tespit etmiştir. Buna göre, alacaklı, borçlunun tebligatı aldığı kişisel, posta, faks veya elektronik posta yoluyla belgelendirebileceği gibi, tebligatı yapmaya yetkili kişi tarafından tebligatın yapıldığı belgelendirilebilir. Bunun dışında, borçlu ile birlikte oturan veya borçlunun yanında çalışan kişilere yapılan tebligat ile ödeme emrinin borçlunun posta kutusuna bırakılması suretiyle yapılan tebligatlarda teslim edildiğine ilişkin belge aranmamaktadır.

Borçlu, ödeme emrinin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde, ödeme emri ile birlikte gönderilen Örnek-F matbu formunu doldurmak suretiyle veya menşe ülkede kabul edilen iletişim araçlarıyla itiraz edebilir (AÖET m. 16/I,IV)⁵⁹⁰. İtiraz formu borçlu tarafından el ile imzalanmak suretiyle veya elektronik araçlar kullanılmışsa, elektronik imza da dâhil olmak üzere menşe ülkenin kabul ettiği yöntem ile kişinin tespiti sağlanabilir (AÖET m. 16/V). Borçlu itirazını gerekçelendirmeksizin yapabilir (AÖET m. 16/III). Bu şekilde, esaslı bir inceleme yapılmadan tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu korunmak istenmiştir. İtiraz üzerine, Avrupa ödeme emri usulü davaya dönüşür (AÖET m. 17). Başka bir deyişle, dosya olağan yargılama usulüne göre incelenmek üzere yetkili mahkemeye gönderilir.

---

⁵⁸⁹ Karaaslan, s. 106-107,110.

⁵⁹⁰ Borçlu süresi içinde itiraz etmemişse, iki istisnai halde itirazın incelenmesini talep edebilir (AÖET m. 20/I). Bunlar; AÖET m. 14 hükmüne göre tebligat yapılan hallerde, borçlunun kusuru olmaksızın, savunma yapamayacağı bir zamanda tebligatın yapılması ve mücbir sebep veya olağanüstü bir durum nedeniyle itiraz edememesi halleridir (Hukukumuzda benzer bir kurum olarak gecikmiş itiraz (İİK m. 65) düzenlenmiştir). Belirtmek gerekirse, her iki halin ortak özelliği borçlunun kusurunun olmamasıdır. Ayrıca başvurunun açıkça haksız olması halinde, borçluya itirazın incelenmesi talebini ileri sürebilme imkânı verilir (AÖET m. 20/II; AÖET Genel Gereğesi, m. 25). Örneğin; açıkça yanlış beyanda bulunulduğunun anlaşılması, sınıraşan alacağın olmaması, belirli ve muaccel bir alacağın olmaması, yetkili mahkemeye başvurulmamış olması başvurunun açıkça haksız olduğu şeklinde değerlendirilmelidir (Karaaslan, s. 111). Mahkeme gerekli şartların oluştuğu kanaatine varırsa, ödeme emrinin hükümsüzlüğüne karar verir. Aksi takdirde, başvuru reddedilir ve ödeme emri geçerliliğini sürdürür (AÖET m. 20/III). Borçlunun itiraz süresi geçmesine rağmen itirazın incelenmesini talep edebileceği istisnai hallerde, mahkeme, borçlunun talebi üzerine cebri icranın sınırlandırılması veya ertelenmesine karar verebilir (AÖET m. 23). Buna göre, mahkeme, geçici hukuki tedbirler olarak cebri icrayı sınırlandırabilir veya cebri icrayı koruyucu tedbirlerin yerine getirilmesi şartına bağlayabilir ya da istisnai hallerde cebri icranın ertelenmesi kararı verebilir. Mahkemenin kararı ihtiyati tedbir niteliğindedir⁵⁹⁰. O halde, Tüzük m. 20 hükmüne göre, itirazın incelenmesi talebinde bulunulmasına rağmen, cebri icra aşamasına geçilmiş ise, borçlu icra işlemlerini yürüten mahkemeden cebri icranın sınırlandırılmasını veya ertelenmesini talep edebilir.

Borçlu, ödeme emrinin tebliğ edildiği tarihten itibaren otuz gün içinde itiraz etmezse, mahkeme, Tüzüğün ekinde yer alan Örnek-G matbu formunun doldurulması suretiyle, Avrupa ödeme emrinin icra edilebilir belge haline geldiğini bildirir. İcra edilebilir Avrupa ödeme emri alacaklıya gönderilir (AÖET m. 18/III). İcra edilebilirlik serhi konulan ödeme emri, diğer üye ülkelerde tanıma ve tenfize gerek kalmadan icra edilebilir (AÖET m. 19). Başka bir deyişle, icra kabiliyeti kazanan ödeme emri üye ülkelerin tümünde doğrudan icra edilebilir hale gelmiş olur. Cebri icranın gerçekleştirilceği üye ülke kararın esasına ilişkin inceleme yapamaz (AÖET m. 22/III).

İcra edilebilir Avrupa ödeme emrinin icrası, cebri icranın gerçekleştirileceği menşe üye ülke kurallarına göre yerine getirilir (AÖET m. 21/I). Başka bir üye ülkede kararın icrası talep edilirse, icra edilebilir ödeme emrinin bir nüshası ve ülkenin tercüme talep etmesi halinde ödeme emrinin üye ülkenin resmi diline tercümesini ibraz edilir (AÖET m. 21/II). Tercüme, üye ülkenin yetkilendiği kişi tarafından tasdik edilir⁵⁹¹. Şayet Avrupa ödeme emri daha önce verilmiş bir mahkeme kararıyla veya üye ülke ya da üçüncü bir ülke tarafından çıkarılmış ödeme emriyle çelişiyorsa, borçlunun talebi üzerine yetkili mahkeme icradan imtina edebilir (AÖET m. 22/I). Bunun için, daha önce verilmiş olan mahkeme kararı veya ödeme emrinin tarafları ve dava sebebinin aynı olması; mahkeme kararının veya ödeme emrinin cebri icranın yerine getirileceği ülkede tanınması için gereken koşulların yerine getirilmiş olması ve çelişkinin menşe ülkede itiraz olarak ileri sürülmemiş, bu vasıtaıyla mahkeme önüne intikal etmemiş olması gerekir. Görüldüğü üzere, cebri icra aşamasında bu yola başvurulabilir. Cebri icra, alacağın tamamen tahsil edilmesi ile sona erer (AÖET m. 22/I).

12.12.2006 tarihli 1896/2006 sayılı Avrupa Ödeme Emrinin Oluşturulması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra, 11.07.2007 tarihli ve 861/2007 sayılı Avrupa Küçük Talepler Usulünün Oluşturulması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğü (AKTT)⁵⁹² yürürlüğe girmiştir. Tüzük sınır aşan hukuki işlemlerden doğan küçük miktardaki alacakların daha kolay, hızlı ve masrafsız şekilde tahsil edilmesini amaçlamaktadır (AKTT m. 1). Zira alacağın değerine göre davaya ilişkin masraflar ve gecikmeler

---

⁵⁹¹ Gheorghe, s. 99.

⁵⁹² Tüzük metni için bkz. <<<http://eur-lex.europa.eu>>>, (E.T. 03.04.2016).

azalmamaktadır⁵⁹³. Burada yalnızca Tüzüğün, Avrupa Ödeme Emrinin Oluşturulması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu Tüzüğünden farkları üzerinde durulacaktır.

Avrupa Küçük Talepler Usulünün Oluşturulması Hakkında Tüzüğe, faiz ve masraflar hariç, talebin 2.000 Euro'yu aşmadığı hallerde başvurulabilir (AKTT m. 2/I). Avrupa ödeme emri usulüne, belirli miktardaki muaccel para alacakları için başvurulabilirken; Avrupa küçük talepler usulünde, miktar sınırı dışında bir koşul öngörülmemiştir. Bu nedenle, alacağın belirtilen miktarı aşmadığı hallerde tüm talepler için bu yola başvurulabilir⁵⁹⁴. Mahkeme talebin Tüzüğün kapsamı dışında olduğuna kanaat getirirse, alacaklıyı bunun hukuki sonuçları hakkında bilgilendirir. Alacaklı talebini geri çekmezse, mahkeme, üye ülkenin ulusal hukukunda talebe uygun hukuki süreci uygular (AKTT m. 4/III). Avrupa küçük talepler usulü, Avrupa ödeme emri usulü gibi yazılı olarak ilerler. Buna karşılık, Avrupa küçük talepler usulünde taraflardan biri talep ederse veya mahkeme gerek duyarsa, sözlü duruşma yapılmasına karar verilebilir. Avrupa küçük talepler usulünde sözlü duruşma yapılmasına imkân verilmiş olsa da, bunun istisnai nitelikte olduğunu belirtmek gerekir⁵⁹⁵. Zira sınıraşan alacaklar için duruşma yapılması yargılama masraflarının artmasına sebep olmaktadır. Bu usulün amaçlarından biri küçük miktara ilişkin taleplerin olabildiğince masrafsız şekilde görülmesi olduğundan, duruşma yapılması belirli hallere özgülenmelidir. Mahkeme taraflardan birinin sözlü duruşma yapılmasına ilişkin talebini reddederse, gerekçesi ile birlikte red kararını tarafa yazılı olarak bildirir. Taraf red kararına itiraz edemez (AKTT m. 5/I).

Avrupa ödeme emri usulünde, borçlunun itirazı üzerine dosya olağan yargılama usulüne intikal ettirilir. Fakat Avrupa küçük talepler usulünde, borçlunun cevabı, usulün sona ermesine ve davaya dönüşmesine sebep olmaz. Mahkeme borçlunun cevabı üzerine üç farklı karar verebilir (AKTT m. 7/I). İlk olarak, mahkeme, iddia ve savunmalarına ilişkin ayrıntıları bildirmeleri için taraflara otuz günü geçmeyen bir süre tayin edebilir. İkinci olarak, başvuru ve cevap dilekçelerinde belge delillerini sunmaları gerekmektedir birlikte, eksiklik olursa, mahkeme hüküm tesis edebilmek için taraflardan

---

⁵⁹³ AKTT Genel Gerekçesi, m. 7.

⁵⁹⁴ Practice Guide, s. 6.

⁵⁹⁵ Mellone, s. 261.

delillerini ibraz etmelerini için otuz günü geçmeyen bir süre tayin edebilir. Son olarak, mahkeme sözlü duruşma yapılmasına karar verdiği takdirde, otuz günü aşmayan belirli bir tarihte hazır bulunmaları için tarafları davet edebilir. Mahkeme gerekli bilgileri topladıktan veya sözlü duruşma yaptıktan sonra otuz gün içinde karar verir ve taraflara tebliğ eder (AKTT m. 7/II). Borçlu ödeme emrine cevap vermediği takdirde, mahkeme hüküm tesis eder (AKTT m. 7/III). Belirtilen hususlar dikkate alındığında, sınır aşan alacağın değerinin 2.000 Euro'yu aşmadığı hallerde her iki usule de başvurulabileceği sonucu açıktır. Bununla birlikte, Avrupa küçük talepler usulünde, cevap prosedürün sona ermesine sebep olmadığından alacaklının daha lehinedir.

Görüldüğü üzere, muaccel olan belirli miktardaki para alacakları için öngörülen Avrupa ödeme emri usulü, kambiyo senetlerinden kaynaklanan alacaklar için de uygulanır. Başka bir deyişle, kambiyo senetlerinden kaynaklanan alacaklar bakımından özel bir usul düzenlenmemiştir. Avrupa ödeme emri usulü, Türk Hukuku'ndaki ilamsız icraya benzemekle birlikte, önemli farklılıklar nedeniyle sistemimizden oldukça uzaktır. Avrupa ödeme emri usulünde, başvuru ve ibraz edilen belge delilleri yalnızca şekli bir incelemeye tabi tutulmaktadır. Bu yönüyle, Türk, İsviçre ve Alman Hukuku ile benzerlik göstermektedir. Zira Fransa ödeme emri prosedüründe hâkime geniş takdir yetkisi verilmiştir. Fakat Türk ve İsviçre Hukuku'nun aksine, Alman ve Fransa sistemlerinde olduğu gibi, incelemeyi yapan yetkili organ menşe ülkede yetkili olan mahkemedir. Avrupa ödeme emri usulü, Fransız ödeme emri prosedüründe olduğu gibi tek aşamalıdır. Başka bir deyişle, Avrupa ödeme emri prosedürü borçluya bir defa itiraz imkânı vermektedir. Bu nedenle, borçlunun itiraz hakkının olduğu konusunda bilgilendirilmesini sağlamak için tebligata ilişkin asgari düzenlemeler getirilmiştir. Avrupa ödeme emri usulünde, Alman ve Fransa'da olduğu gibi, itiraz mahkemeye yapılmaktadır. Borçlunun süresi içinde itiraz etmesi üzerine, Fransa Hukuku'nda olduğu gibi, dosya kendiliğinden menşe ülke nezdinde davaya dönüşür. Buna göre, dosyanın olağan yargılama usulüne intikal etmesi için Alman Hukuku'nda olduğu taraflardan birinin talepte bulunmasına gerek kalmaz. Bu halde, uyuşmazlık konusu genel mahkemede olağan yargılama usulüne göre incelendiğinden, karar üye ülkeler bakımından maddi hukuk anlamında kesin hüküm teşkil etmektedir. Daha önce verilmiş mahkeme hükmü ya da ödeme emri ile icra edilebilir ödeme emrinin çelişmesi halinde, menşe ülkenin icradan imtina etmesi bu görüşü destekler niteliktedir.

Her ne kadar, borçlunun itirazı üzerine uyuşmazlık doğrudan olağan yargılama usulüne göre incelense de, çekişme bulunmayan sınıraşan alacaklar bakımından Avrupa ödeme emri usulünün dava yoluna nazaran daha hızlı, kolay ve masrafsız bir yol olduğu açıktır. Zira borçlunun itiraz etmemesi halinde, ödeme emri icra kabiliyetini kazanır. Buna karşılık, çekişme bulunan hallerde, dosya olağan yargılama usulüne intikal edeceğinden, doğrudan dava açmaya nazaran süreci uzatmaktadır. Bu anlamda, Tüzüğün alacaklıya başvuru esnasında veya ödeme emri usulü sonuçlanıncaya kadar borçlunun itirazı üzerine dosyanın olağan yargılama usulüne intikal etmemesini bildirme imkânı vermesi yerinde olmuştur.

E. MUKAYESELİ HUKUKA İLİŞKİN DÜZENLEMELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İsviçre ve Türk Hukuku'nda para ve teminat alacakları için kabul edilen ilamsız icra, takip talebinin icra dairesine ibraz edilmesi ile başlar. Takip talebinde şekli koşullara uygun olarak alacağın tanımlanması ve sebebinin belirtilmesi yeterlidir. Alacağı ortaya koyan belgenin ya da ilamın varlığı şart değildir. İcra müdürü, şekli koşullara uygun olan takip talebi üzerine borçluyu dinlemesine gerek olmaksızın ödeme emri düzenlemek ve borçluya tebliğ etmek zorundadır. Böylece mahkeme tarafından ön yargılama yapılmasına ve hüküm verilmesine gerek olmaksızın, borçluya ödeme emrinin tebliği sağlanmaktadır. Ödeme emrinin borçluya tebliğ edilmesi ile icra takibi hüküm ve sonuçlarını doğurur. Borçlu süresi içinde itiraz etmezse, ödeme emri icra kabiliyeti kazanır. İsviçre ve Türk Hukuku'nun diğer hukuk sistemlerinden en önemli farkı, hakkın cebri icra yoluyla yerine getirilmesi yetkisinin mahkemelerden bağımsız icra organlarına bırakılmış olmasıdır. Bu sistemde, ilamsız icrada mahkemenin yetkisi istisnaidir.

İsviçre Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip düzenlenmemiştir. Kambiyo senedini haiz olan alacaklı, iflasa tabi ise genel iflas yoluyla takibe veya kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe, iflasa tabi değil ise genel haciz yoluyla takibe başvurabilir. Alacaklının kambiyo senedine dayanan alacağı için genel haciz yoluyla takibe başvurması halinde, Türk Hukuku'nda olduğu gibi, borçlunun itirazı üzerine takip durur. Alacaklının icra takibine devam edebilmesi için itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurması gerekir (İsv. İİK m. 82). Zira kambiyo

senedi yazılı borç ikrarını içeren belgedir; ilam ya da ilam hükmünde belge değildir (İsv. İİK m. 80-81). Bu noktada, iflasa tabi olmayan borçluya karşı başlatılan takipte itirazın bertaraf edilmesine ilişkin İsviçre ve Türk Hukuku arasındaki farkı vurgulamak gerekir. Buna göre, Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe itiraz, borçlunun icra mahkemesine başvurması üzerine incelenmeye başlanırken; İsviçre Hukuku'nda genel haciz yoluyla takibe itiraz, alacaklının itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurması üzerine incelenmeye başlanır. Başka bir deyişle, hukukumuzda itiraz kurumu, İsviçre Hukuku'nda itirazın geçici kaldırılması kurumuna tekabül etmektedir.

Alman ve Fransa Hukuku'nda, ilamsız icra kurumu ile benzerlik gösteren kurumlar mevcuttur. Fakat her iki sistemde de medeni yargılamaya ait bir kurum olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Alman Hukuku'nda "Mahnverfahren", kurumu mahkeme hükmüne gerek olmaksızın cebri icraya girişebilme imkânı verir. Sulh hukuk mahkemesinin bünyesinde bulunan yardımcı adalet memuru talebi yalnızca şekli açıdan inceler, hakkın var olup olmadığına ilişkin maddi açıdan inceleme yapmaz. Bu bağlamda, ödeme emri gönderilmeden önce borçlu dinlenmez. Sulh hukuk mahkemesi, şekli koşullara uygun olan talep üzerine borçluya ödeme emri gönderir. Ödeme emrinin tebliği üzerine borçlu iki hafta içinde itiraz edebilir. İtiraz üzerine ihtar prosedürü sona erer ve olağan yargılama usulü başlar. İtiraz edilmez ise, alacaklının talebi üzerine ödeme emri, borçluya icra emri tebliğ edilir. Borçlu icra emrinin tebliğinden itibaren iki hafta içinde itiraz edebilir. İtiraz edilmezse, icra emri maddi hukuk bakımından kesin hüküm niteliği haiz olur.

Fransız Hukuku'nda ödeme emrini gönderen organ sulh hukuk mahkemesi veya ticaret mahkemesi olmakla birlikte, Alman Hukuku'nda oldukça farklı esaslar benimsenmiştir. Şöyle ki, "Injonction de Payer" kurumunda, hâkimin geniş takdir yetkisi vardır. Zira hâkim talebi yalnızca şekli açıdan incelenmez; ödeme emrinin tebliğine karar verebilmesi için talep ve ibraz edilen delillerden alacağın varlığı konusunda kanaat edinmesi gerekir. Mahkeme ibraz edilen delillerle birlikte alacağın varlığı konusunda kanaat edindiği takdirde borçluya ödeme emri gönderir. Alacaklının talebi reddedildiği takdirde, olağan yargılama usulüne tabi bir dava açmaktan başka hukuki yolu yoktur. Fransız Hukuku'nda ödeme emri kurumu Alman Hukuku'dan farklı olarak tek aşamalı düzenlenmiştir. Fakat itiraz süresi uzatılmış ve borçlunun haklarını

kullanabilmesi için bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Alman Hukuku'nda olduğu gibi, borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi dosyanın olağan yargılama usulüne intikali sağlar. Aksi takdirde, alacaklının talebi üzerine ödeme emrine icra edilebilirlik şerhi konu ve mahkeme hükmü gibi maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil eder.

Fransa'da medeni yargılamanın bir parçası olan ödeme emri kurumu kambiyo senetleri bakımından özel düzenlemeler içermemekle birlikte, cebri icra kapsamında karşılıksız çeke ilişkin özel düzenlemeler getirilmiştir. Fransa Hukuku'nda icra edilebilir bir hakka sahip olan alacaklı belirli veya belirlebilir olan muaccel alacağını tahsil edebilmek için borçluya icra emri gönderilmesini talep edebilir (Frn. İİK m. 2). İcra edilebilir haklardan biri çekin karşılığının olmadığını tespit eden adli memur kararıdır (Frn. İİK m. 3). İcra memuru, alacaklının karşılıksız çekin ödenmesine ilişkin talebini bildirmesi üzerine şartların sağlanmış olduğuna kanaat getirirse borçluya talebe uygun ödeme emri gönderir. Bundan başka, icra edilebilir bir hakkı olmayan alacaklı, takip konusunu korumak amacıyla geçici hukuki tedbirlerden olan ihtiyati haciz kararı elde etme yoluna gidebilir. Bu noktada, kambiyo senetlerine icra ve ispat kolaylığı sağlanmıştır. Buna göre, kambiyo senedini haiz olan alacaklı, mahkemeden ihtiyati haciz kararı almadan doğrudan icra dairesine başvurarak ihtiyati haciz uygulanmasını talep edebilir.

Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip, ilamsız icra takibinin bir türü olarak düzenlenmiştir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, takip talebine kambiyo senedinin eklenmesi zorunludur. İtiraz, borçlu tarafından doğrudan icra mahkemesine yapılmaktadır. Bu takip yolunda, itiraz satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz. İcra takip işlemlerinin durabilmesi için, icra mahkemesinin itiraz dilekçesinden ve ibraz edilen delillerden itirazın ciddi olduğu kanısına varması gerekir. Başka bir deyişle, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz kendiliğinden icra takip işlemlerini durdurmaz, takibin durabilmesi için icra mahkemesinin takibin geçici olarak durdurulması kararı vermesi gerekir. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi üzerine takip kesinleşir. Bu bağlamda, Alman Hukuku'nda olduğu gibi, borçluya itiraz edebilmesi için ikinci bir imkân verilmez. Bu halde, borçlu menfi tespit davası açarak borcunun olmadığını ileri sürebilir. İsviçre Hukukunda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip düzenlenmemiştir. Kambiyo senetlerine mahsus takip yalnızca iflas yoluna hasredilmiştir. Kambiyo

senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte, itiraz üzerine takip kendiliğinden durmaz. İtirazın takibi durdurabilmesi için mahkemenin karar vermesi gerekir. Bu noktada, itirazın incelenmesini talep edecek kişi bakımından farklılık ortaya çıkmaktadır. Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, itiraz borçlu tarafından doğrudan icra mahkemesine yapıldığından, icra mahkemesinin itiraz yargılamasını borçlu başlatmaktadır. Başka bir anlatımla, itiraz icra takip işlemlerini durdurmadığından, alacaklının harekete geçerek itirazın kaldırılması talebinde bulunmasına gerek yoktur. Bu durum, sıkı şekil şartlarına bağlı olarak düzenlenmiş olan kambiyo senesinde mündemiç olan alacağın ödenmediği yönünde bir karine oluşturmuştur⁵⁹⁶. Oysa İsviçre Hukuku'nda itiraz icra dairesine yapılmakta, bunun üzerine icra dairesi dosyayı kendiliğinden mahkemeye göndermektedir. Başka bir deyişle, itiraz yargılamasını alacaklı ya da borçlu başlatmamakta, mahkeme kendisine intikal eden dosyada belirtilmiş olan alacaklı ve borçlu tarafı duruşmaya davet etmektedir. Üstelik taraflar gelmese dahi, mahkeme itirazı inceleyerek karara bağlar.

Türk Hukuku'nda itirazın görüldüğü icra mahkemesi sınırlı delillerle sıkı şekli kurallara uygun olarak inceleme yapar. Başka bir deyişle, uyuşmazlık konusu hakkında esaslı bir inceleme yapılmaz. Bu nedenle, itirazı reddedilen borçlu genel mahkemelerde menfi tespit davası (İİK m. 72) açmak suretiyle borcunun olmadığını tespit ettirebilir. Aynı şekilde, itirazın kabulü, alacaklının genel mahkemelerde alacağını hüküm altına almasına engel olmamaktadır. Bu bağlamda, icra mahkemesinin kararı takip hukuku bakımından kesin hüküm teşkil ederken, maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmez. İsviçre Hukuku'nda itiraz genel mahkemelerde görülmekle birlikte kısa yargılama usulüne tabidir. Kısa yargılama usulünde yalnızca belge delilleriyle ispat faaliyeti gerçekleştirilir. Fakat belirtildiği üzere, kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte, itirazın kabulü halinde, alacaklının genel hükümlere göre dava açabileceği esası benimsenmiştir. Borçlunun ise, iflas tehdidiyle borcunu ödemesi halinde, genel mahkemelerde istirdat davası açabileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle, itiraz yargılaması neticesinde verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir.

---

⁵⁹⁶ Kuru, "Seminer", s. 79.

Alman Hukuku'nda genel ihtar prosedürünün yanında senetlere mahsus ihtar prosedürü özel olarak düzenlenmiştir. Alman Hukuku'nda senetlere mahsus ihtar prosedüründe itiraz, ödeme emrine ya da icra emrine itiraz sulh hukuk mahkemesine yapılmaktadır. İtiraz üzerine, dosya taraflardan birinin talebi üzerine gönderilecek yetkili mahkemede senede dayanan yargılama usulü uygulanır. Başka bir deyişle, senetlere mahsus ihtar prosedüründe ispat faaliyeti belge delilleriyle yerine getirilir. Şayet yetkili mahkeme ihtirazi kayıtla hüküm tesis ederse, bu takdirde taraflardan birinin talebi üzerine olağan yargılama usulü uygulanır. Senedin niteliği kambiyo senedi ise, kambiyo senedine dayanan yargılama usulü uygulanır. Kambiyo senedine dayanan yargılama usulü esas itibariyle senede dayanan yargılama usulü hükümlerine tabidir. Senede dayanan yargılama usulünden farklı olarak, kambiyo senedine dayanan yargılama usulünde süreler kısaltılmış ve söz konusu yargılama usulüne göre hüküm tesis edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Senede dayanan yargılama usulünde olduğu gibi, ihtirazi kayıtla hüküm tesis edilmesi halinde, uyuşmazlığın olağan yargılama usulünde derdest hale gelmesi esası benimsenmiştir. Belirtilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde, genel ihtar prosedüründe, itiraz üzerine olağan yargılama usulüne göre inceleme yürütüldüğünden, genel mahkemenin verdiği kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceği açıktır. Buna karşılık, senede dayanan yargılama usulü bakımından ikili bir ayırım yapmak gerekir. Zira mahkemenin ihtirazi kayıtla hüküm vermesi halinde, dosya talep üzerine olağan yargılama usulüne intikal eder. Bu halde, hüküm askıda olduğundan maddi hukuk bakımından kesin hüküm teşkil etmez. Bununla birlikte, davalının itiraz etmediği veya itirazının reddedildiği halde, senede dayanan yargılama usulü neticesinde davacı lehine verilen hüküm olağan yargılama usulüne taşınmaz. Davacı lehine verilen hükme karşı kanun yoluna başvurmadan başka hukuki yol olmadığından, maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Fransa Hukuku'nda yalnızca miktarı belirli olan alacaklar bakımından ödeme emri kurumu yer almaktadır. Başka bir deyişle, kambiyo senetlerinden doğan alacaklar için özel bir usul düzenlenmediğinden, genel usule tabi olarak talep edilebilir. İtiraz, talep dilekçesinin verildiği sulh hukuk mahkemesi veya ticaret mahkemesine yapılır. İtiraz üzerine, dosya alacaklının talep dilekçesinde belirtmiş olduğu yetkili mahkemeye gönderilir. Bu bağlamda, itiraz ile birlikte ödeme emri prosedürünün sona erdiği, olağan yargılama usulünün başladığını ifade etmek yanlış olmaz. İtiraz yargılaması her ne

kadar alacaklının talep dilekçesinde tespit ettiği mahkemeye gönderilmesiyle başlasa da, mahkeme dosyayı kendiliğinden yetkili mahkemeye göndermektedir. Başka bir deyişle, itirazın bertarafına ilişkin yargılamanın alacaklının harekete geçmesi ile başladığını belirtmek mümkün değildir. O halde, Fransa Hukuku'nda ödeme emri kurumunun şekli bir prosedür olmadığı değerlendirilmesini yapmak gerekir. Zira prosedürün başından itibaren alacağın maddi hukuk bakımından talep edilebilirliğine ilişkin inceleme yürütülmektedir. Aynı şekilde, itiraza uğrayan dosya olağan yargılama usulüne intikal ettirilmekle alacağın var olup olmadığı hususunda esaslı bir inceleme yapılması sağlanmaktadır. Bu açıdan, Fransa Hukuku'nda, karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmektedir. Mahkemenin verdiği karara karşı kanun yoluna yoluna başvurmadan başka hukuki yol yoktur.

III. İTİRAZ YARGILAMASINDA TAKİP OLUNAN USUL

A. İCRA MAHKEMESİNDE DİĞER PROSEDÜRLERDE TAKİP EDİLEN YARGILAMA USULÜ

1. Genel Olarak İcra Mahkemesi Yargılama Usulü

İcra mahkemesinde benimsenen yargılama usulü İİK m. 18 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, icra mahkemesine arzedilen hususlar ivedi işlerden sayılır ve bu işlerde basit yargılama usulü uygulanır⁵⁹⁷. İcra mahkemesinde olağan yargılama usulüne nazaran daha kolay ve hızlı bir yargılama usulü olan basit yargılama usulü (HMK m. 316-322) uygulanır. Basit yargılama usulünde, dava açılması ve davaya cevap verilmesi dilekçe ile olur (HMK m. 317/I). Dava ve cevap dilekçeleri matbu formun doldurulması suretiyle de verilebilir (HMK m. 317/IV). Buna karşılık, icra mahkemesinde görülen uyuşmazlıklarda, talep ve cevap, dilekçenin yanı sıra, tutanağa geçirilmek kaydıyla sözlü olarak da yapılabilir (İİK m. 18/II). Olağan yargılama usulünün aksine, basit yargılama usulünde, taraflar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi veremezler (HMK m. 317/III). Taraflar dilekçeleri ile birlikte, tüm delillerini açıkça ve hangi vakıanın delili olduğunu da belirterek bildirmek; ellerinde bulunan delillerini dilekçelerine eklemek ve başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayan bilgilere dilekçelerinde yer vermek zorundadır

⁵⁹⁷ Ayrıca İcra İflas Kanunu'nun çeşitli yerlerinde (İİK m. 97/XI; m. 228/III; m. 251/II), icra mahkemelerinde basit yargılama usulünün uygulanacağı belirtilmiştir.

(HMK m. 318). Zira yargılamanın sağlıklı yürütülmesi ve uzamaması için delillerin dilekçe ile birlikte verilmesi ve ilgili yerlerden getirilmesi önem taşır. Fakat uygulamada duruşma görülen dava ve işlerde delillerin ilk oturumda ibraz edilmesine izin verilmektedir⁵⁹⁸.

Belirtmek gerekir ki, icra mahkemesinde görülen uyuşmazlıklar ivedi işlerden sayıldığından adli tatilde görülmeye devam edilir (HMK m. 103/I,h). Bu halde, adli tatilde devam edilemeyen dava ve işler için uygulama alanı bulan ek süre, icra mahkemesinde görülen uyuşmazlıklar bakımından uygulama alanı bulamaz (HMK m. 104/I).

İcra mahkemesinin, şikâyeti duruşmalı olarak inceleyip incelememe konusunda takdir yetkisi vardır (İİK m. 18/III). Bunun dışındaki pek çok halde (İİK m. 68; m. 68a; m. 70; m. 89/4; m. 134; m. 145; m. 150a; m. 169a; m. 170; m. 170b; m. 269d; m. 276/3; m. 285; m. 286; m. 287; m. 318; m. 319), Kanun açıkça duruşma yapılmasını öngörmüştür. İcra mahkemesinin takdirinde olup da duruşma yapılmasına karar verilen hallerde, ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir. Bu nedenle, taraflara duruşma günü bildirilmesinin yanında, gelmemeleri durumunda yokluklarında karar verileceği de ihtar edilmelidir⁵⁹⁹.

Yargıtay, duruşma yapılmasına ilişkin takdir yetkisinin belirli kıstaslara göre kullanılabilmesine işaret etmektedir⁶⁰⁰. Buna göre, iddia ve savunmalar ile deliller

⁵⁹⁸ “Davalı vekili kendisine verilen kesin mehilden sonraki ilk duruşmaya kadar delil bildirilmesi ile ilgili ara karar gereğini yerine getirmiş ve yargılamanın gereksiz yere uzamasına da sebebiyet vermemiştir..” (2. HD, E. 2014/16786, K. 2014/17453, T. 15.09.2014 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 9. HD, E. 2007/27824, K. 2008/7826, T. 08.04.2008 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 12. HD, E. 1987/7647, K. 1987/3107, T. 05.03.1987 (Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 625).

⁵⁹⁹ Özcengiz, s. 9. “Duruşma yapılması hakim takdirine bırakılmış olan işlerde dahi, karar verebilmesi için çıkarılan tebligatın taraflara tebliğ edilmiş olması mecburidir. İİK’nın 18. maddesinde sözü edilen mahkeme “gelmeseler bile icap eden kararı verir” şeklinde olan hükmün uygulanması, tebligat işleminin tamamlanmış olmasına bağlıdır.” (12 HD, E. 1981/4579, K. 1981/6113, T. 29.06.1981 [Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 686]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2006/9332, K. 2006/12775, T. 13.06.2006 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁶⁰⁰ “Kanunda sarahat bulunmayan hallerde icra mahkemesi için incelenmesi için duruşma yapılmasına lüzum olup olmadığını, hadisenin mahiyetini ve şikâyet sebeplerini göz önünde tutarak takdir eder. Karşı tarafın bazı iddia ve def’ilerde bulunması, belge ibraz etmesi mümkün veya muhtemel hallerde tetkikatını duruşmalı yaparak tarafların dinlenmesi, hiç olmazsa şikâyet dilekçesinin hasma tebliğ edilerek kendini savunma imkân ve fırsatını vermesi zorunludur... Böyle bir işlem yapılmadan ve hatta alacaklı haberdar edilmeden şikâyet kabul olunarak takibin durdurulması usule, yasaya ve dosya muhteviyatına aykırı, temyiz itirazları yerindedir...” İİD, E. 1969/3557, K. 1969/3673, T. 03.04.1969 (ABD, Y. 1971, S. 4, s. 579). “Her ne kadar İİK’nın 18/3. maddesi gereğince aksine hüküm bulunmayan hallerde duruşma yapılmasına gerek olup olmadığı İcra Mahkemesi’nin takdirine bırakılmış ise de, anılan takdir yetkisi

hüküm tesis etmekte yetersizse ve bu nedenle hâkiminin araştırma yapması gerekiyorsa duruşma yapılması yerinde olur. Zira başvuru esnasında sunulan deliller uyumsuzluğu aydınlatmak konusunda yetersiz kalmasına rağmen hüküm tesis edilmesi bozma sebebi teşkil eder. Buna karşılık, ibraz edilen deliller uyumsuzluk hakkında karar vermek için yeterliyse, bu takdirde icra takibinin daha çabuk ve daha az masrafla takibi neticelendirme amacına uygun şekilde duruşma yapmaktan kaçınılabılır.

Doktrin ve uygulama, icra mahkemesinin takdir yetkisini kullanarak duruşma yapmaya karar verdiği haller ile Kanun'un duruşma yapılmasını zorunlu tuttuğu halleri birbirinden ayırmaktadır. Yargıtay'a göre, icra mahkemesinin takdir yetkisini kullanarak duruşma yapmaya karar verdiği hallerde, icra mahkemesi, taraflar duruşmaya gelmeseler dahi karar vermelidir⁶⁰¹. Buna karşılık, uyumsuzluğun duruşmalı olarak incelenmesinin zorunlu olduğu hallerde, icra mahkemesi HMK m. 150 hükmünü uygulamalıdır⁶⁰². Buna göre, taraflar duruşma gününün usulüne uygun şekilde tebliğ edilmesine rağmen duruşmaya katılmazlarsa dosya işleminden kaldırılır.

---

mutlak bir seçimlik hak olmayıp, halin icabına göre işin duruşmalı olarak incelenmesi gerektiği durumlarda mahkeme takdir yetkisini duruşma yapmaktan yana kullanmalıdır. Şikayet dilekçesindeki iddialar duruşma açılarak ibraz edilecek delillerin takdirini gerektirir niteliktedir. O halde, Mahkemece, şikayetin niteliği itibarıyla duruşma açılıp, taraf teşkili sağlanarak, ipotek akit tablosunda takip dışı S... Toptan ve Parekende Gıda ve İht. Madd. İnş. Tic. Ltd. Şti'nin kefaletinden bahsedildiği, takip taleplerinde de takibe dayanak olarak Genel Kredi Sözleşmeleri ve Taahhütnameleri gösterildiği halde takip taleplerine eklenmediği anlaşıldığından, anılan sözleşmeleri ibraz etmesi için alacaklı vekiline süre ve imkan verilmesi ve varsa tarafların gösterecekleri deliller toplandıktan sonra şikayet hakkında karar verilmesi gerekirken evrak üzerinde ve eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.." (8. HD, E. 2014/25491, K. 2015/319, T. 13.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶⁰¹ "İİK'nun 18. maddesinin 3. fıkrası; "aksine hüküm bulunmayan hallerde icra mahkemesi, şikayet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını takdir eder; duruşma yapılmasını uygun gördüğü takdirde ilgilileri en kısa zamanda duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir" hükmünü içermektedir. Şikayetçi borçlunun geçerli bir mazeret bildirmemiş ve duruşmaya gelmemiş olması, HMK'nun 150/1. maddesine göre dosyanın işleminden kaldırılmasını ve sonuçta 150/5. fıkrası uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesini gerektirmez. Mahkemece, İİK'nun 18/3. maddesine göre, taraflar gelmeseler bile inceleme yapıp çekin tanzim tarihinde tahrifat yapıldığına yönelik şikayetin sonuçlandırılması gerekirken, olayda uygulama yeri olmayan gerekçe ile HMK'nun 150. maddesine göre davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi isabetsizdir.." (12. HD, E. 2014/471, K. 2014/3810, T. 13.02.2014 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2014/32222, K. 2014/29951, T. 10.12.2014 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁶⁰² "İİK'nun 169/a-1 maddesine göre; "İcra mahkemesi hakimi, itiraz sebeplerinin tahkiki için iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır. Hakim, duruşma sonucunda borcun olmadığını veya itfâ veya imhal edildiğinin resmi veya imzasız ikrar edilmiş bir belge ile ispatı halinde itirazı kabul eder. İcra mahkemesi hakimi yetki itirazının incelenmesinde taraflar gelmese de gereken kararı verir." Somut olayda başvuru, borca itiraz niteliğinde olup, anılan madde gereğince mahkemece mutlaka duruşma açılmalı ve itiraz duruşmalı olarak incelenmelidir. Dosya üzerinden karar verilemez. Borca itiraz yönünden tayin edilen duruşma gününde taraflar gelmez veya alacaklı gelip de duruşmayı takip etmeyeceğini bildirir ise, HMK'nun 150. maddesinin uygulanması gerekir. Ancak yetki itirazının

Kuru⁶⁰³, icra mahkemesinin, şikâyet incelemesinde İİK m. 18/III uyarınca, taraflar duruşmaya gelmeseler bile karar vermesi gerektiği; itirazın kaldırılmasına ilişkin incelemede ise taraflar duruşmaya gelmez veya taraflardan biri duruşmaya gelir ve fakat duruşmaya devam etmeyeceğini bildirirse, HMK m. 150 uyarınca, dosyanın işlemde kaldırılmasına karar vermesi gerektiği kanısındadır.

Özcengiz⁶⁰⁴, işin mahiyetinin duruşmalı inceleme yapılması zorunluluğu doğurduğu hallerde, HMK m. 150 uyarınca, dava yenileninceye kadar dosya işlemde kaldırılması; buna karşılık, icra mahkemesinin mevcut delillerle hüküm tesis edilebileceği hallerde, taraflar gelmeseler dahi karar vermesi gerektiğini ifade etmiştir.

Karşlı⁶⁰⁵, Kanun'un duruşmalı inceleme emrettiği haller dışında, HMK m. 150 gereğince, usulüne uygun olarak davet edildiği halde taraflar duruşmaya katılmazlarsa, hâkimin mutlaka karar vermek zorunda olmadığını, başka bir deyişle, İİK m. 18/III, hâkime takdir yetkisi tanıdığından taraflar duruşmaya katılmadığı takdirde, mutlaka gıyaplarında karar vermesi gerektiği anlamına gelmediğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin konuyla ilgili kararlarında⁶⁰⁶, icra mahkemesi, icra emrinin iptali talebiyle ibraz edilen şikâyet dilekçesini karşı tarafa tebliğ etmemiş; dosya üzerinden yaptığı inceleme neticesinde icra emrinin iptaline karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, başvuruyu adil yargılanma hakkı (Ay m. 36) ve hukuki dinlenilme hakkı (HMK m. 27) kapsamında değerlendirmiştir. Buna göre, mahkeme davalıya savunma hakkını kullanma imkânı vermeden davanın esasıyla ilgili değerlendirme yapamamalıdır. Bu hakkın kullanılabilmesi için şikâyet dilekçesinin içeriğindeki iddialara muhatap olan tarafa tebliğ edilmesi zorunludur. Mahkeme ise, icra dosyalarını inceleyerek şikâyet başvurularında bulunan tarafın talebi doğrultusunda karar vermiş; başvuruçuların, dilekçe içerikleri ve toplanan deliller hakkında bilgi edinmelerine,

---

incelenmesinde anılan madde hükümleri uygulanmayıp, taraflar gelmese bile gereken kararın verilmesi zorunludur. O halde mahkemece, duruşma açılarak ve tarafların varsa delilleri toplanarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken dosya üzerinden inceleme yapılarak yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.." (12. HD, E. 2014 / 29225, K. 2015/1688, T. 26.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶⁰³ Kuru, "İcra İflas", s. 101, dn.46, 376.

⁶⁰⁴ Özcengiz, s. 6,54.

⁶⁰⁵ Karşlı, "İcra İflas", s. 88.

⁶⁰⁶ Anayasa Mahkemesi, Mehmet Ali Bedir-Tevfik Günay, Başvuru No. 2013/4073, T. 21.01.2016 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); Anayasa Mahkemesi, Medeni Alpkaya, Başvuru No. 2013/3078, T. 21.01.2016 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

bunlara karşı çıkmalarına ve delil sunmalarına imkân tanımayarak diğer tarafı yargılamalarda üstün bir konuma getirmiştir. Belirtilen nedenlerle, başvuru sahiplerinin adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Kanaatimizce, icra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinden açıklama alma ve dosya üzerinden karar verme konusunda takdir yetkisini haizdir (İİK m. 18/III; HMK m. 320/I). Şikâyetin konusunu yolu icra ve iflas dairelerinin işlemleri teşkil eder. Bununla birlikte, icra mahkemesinin şikâyet konusu işlem hakkında verdiği karar takibin karşı tarafı ve işlemde menfaati olan üçüncü kişilerin hukuki durumunu etkiler. Kaldı ki, İİK m. 18/II hükmü, talep ve cevabın dilekçe ile olabileceği gibi icra mahkemesine ifade zapt ettirmek suretiyle de olabileceğine ilişkin özel düzenleme getirmiştir. Kanun'un açık lafzına rağmen, hukuki olarak etkilenen takibin karşı tarafı dinlenmeden ve delil ibraz etme imkânı verilmeden dosya üzerinden karar verilmesi isabetli değildir. O halde, icra mahkemesinin şikâyet dilekçesini takibin karşı tarafına tebliğ etmeden hüküm tesis etmesi hukuki dinlenilme hakkına aykırılık teşkil ettiğini belirtmek gerekir.

Duruşma yapılmayan işlerde icra mahkemesi, işin kendisine geldiği tarihten itibaren en geç on gün içinde kararını verir (İİK m. 18/III, c. 2). Duruşmalar, ancak zorunluluk hâlinde ve otuz günü geçmemek üzere ertelenebilir (İİK m. 18/III, c. 3).

İcra mahkemesi, kanunda açıkça düzenlenen hallerde, uyuşmazlığın çözümü sırasında, ihtiyati tedbir niteliğinde kararlar verebilir. Ayrıca, Kanun'da öngörülen hallerde, görülmekte olan uyuşmazlıkla ilgili ortaya çıkan bir sorunun çözümlenmesini bekletici mesele yapabilir.⁶⁰⁷

İcra mahkemesi, avukat ile temsil edilen dava ve işlerde, lehine hüküm verdiği taraf için bir vekâlet ücreti takdir eder. Bu vekâlet ücreti, icra dairesinin hükmedeceği vekâlet ücretinden bağımsızdır⁶⁰⁸.

2. Şikâyet Yolunda Usul

Şikâyet icra ve iflas dairelerinin bazı işlemlerine karşı başvurulabilecek bir hukuki yoldur. Alacaklı, borçlu ve menfaati bulunan üçüncü kişiler kanuna aykırı veya hadiseye uygun olmayan işlemin iptali ya da düzeltilmesi; yerine getirilmeyen veya

⁶⁰⁷ Uyar, "Yargılama Usulü", s. 409.

⁶⁰⁸ Kuru, "İcra İflas", C. I, s. 116-117; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 144; Uyar, "Yargılama Usulü", s. 414-421.

sürüncemede bırakılan işlemlerin yapılması amacıyla icra mahkemesine başvurabilir⁶⁰⁹. Yetkili icra mahkemesi, şikâyet konusu icra ve iflas dairesi işlemi yapan icra mahkemesidir (İİK m. 4). Şikâyette yetki kesin yetki olduğundan, icra mahkemesi yetkisizliği resen gözetmelidir⁶¹⁰.

Medeni yargılama sistemimize hâkim olan ilkelerden taleple bağıllık ilkesi, İcra İflas Hukuku'nda da geçerlidir. Bu nedenle, icra mahkemesinin şikâyet incelemesini yapabilmesi için, öncelikle talepte bulunulması gerekir. İcra mahkemesi şikâyet sebepleri ile bağıllıdır. Bununla birlikte, taraflar ve üçüncü kişi lehine konulmuş emredici hükümlerin ihlali halinde, icra mahkemesi şikâyet konusu yapılan işlemi inceleyerek kanuna uygun olan tüm kararları verebilir⁶¹¹. Başka bir deyişle, kamu düzenine aykırılık teşkil eden bir işlem, başka bir sebeple icra mahkemesinin önüne gelirse, icra mahkemesi bu kamu düzenine aykırı işlemi resen dikkate alır. Belirtmek gerekir ki, icra mahkemesi, şikâyete konu olan işlem dışında başka bir işlem hakkında karar veremez⁶¹².

İcra mahkemesi, şikâyeti basit yargılama usulüne (HMK m. 316-322) göre inceler. Bu bağlamda, şikâyet incelemesinde, tanık dinlenebilir, bilirkişiye başvurulabilir ve gerekirse keşif yapılabilir⁶¹³. İcra mahkemesi, delilleri serbestçe takdir eder⁶¹⁴. Pekcanitez, şikâyet yolunda iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağının önem arz etmediğini ifade etmiştir. Zira her ne kadar, HMK m. 318 gereğince, taraflar dilekçeleri ile birlikte, tüm delillerini bildirmek, ellerinde bulunan delillerini dilekçelerine eklemek ve başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların

⁶⁰⁹ Şikâyetin icra mahkemesine yapılması kuralının istisnaları şunlardır: Kambiyo senetlerine mahsus iflas yolunda şikâyet icra dairesine bildirilir ve ticaret mahkemesince incelenir (İİK m. 171/3; m. 172). HMK m. 4/I,b uyarınca, paydaşlığın giderilmesine ilişkin işlemlere karşı yöneltilen şikâyetler, paydaşlığın giderilmesine karar vermiş olan sulh hukuk mahkemesi tarafından incelenir. HMK m. 393 uyarınca, ihtiyati tedbir kararının icrası, icra dairelerine bırakılmış olsa bile, kararın uygulanmasına ilişkin şikâyetler ihtiyati tedbir kararını vermiş olan mahkeme tarafından incelenir. Terekenin iflas hükümlerine göre tasfiyesinde, tasfiye memurunun işlemlerine karşı yapılacak şikâyetleri sulh hâkimi inceler. 6183 sayılı Kanun'un uygulanmasına ilişkin şikâyetler icra mahkemesi yapılmaz (Kuru, "El Kitabı", s. 113-114; Kuru-Arslan-Yılmaz, "İcra İflas", s. 73,75).

⁶¹⁰ Özcengiz, s. 12; Kuru, "El Kitabı", s. 110-111; Karşlı, "İcra İflas", s. 81; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 136.

⁶¹¹ Kuru, "İcra İflas", C. I, s. 94; Karşlı, "İcra İflas", s. 84; Postacıoğlu-Altay, s. 85; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 133,135.

⁶¹² Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 54.

⁶¹³ Kuru-Arslan-Yılmaz, "İcra İflas", s. 75; Postacıoğlu-Altay, s. 85; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 138.

⁶¹⁴ Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 38.

bulunabilmesini sağlayan bilgilere dilekçelerinde yer vermek zorunda ise de, hâkim şikâyet sebepleri ile bağlı olmadığından, bizzat delil araştırması yapabilir veya taraflardan delil ibraz edilmesini talep edebilir⁶¹⁵.

4949 sayılı Kanun ile icra mahkemesinin, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinden açıklama yapmasını isteyebileceği esası benimsenmiştir (İİK m. 18/III, c. 1). Bu değişiklik kapsamında, icra dairesinin işlemlerinde daha dikkatli olması, icra mahkemesinin işlemin gerekçesini öğrenmesi ve bu bağlamda daha isabetli bir karar vermesi hedeflenmiştir. İcra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasını istemek konusunda takdir yetkisine sahiptir.

Şikâyet teknik anlamda dava olmadığı için, HMK m. 199 hükmünün mutlak şekilde uygulanması zorunlu değildir⁶¹⁶. Bu bağlamda, şikâyet olunanın gösterilmemesi veya yanlış gösterilmesi talebin reddini gerektirmez. Şikâyet kendiliğinden icrayı durdurmaz. Fakat icra mahkemesi, gerekli görürse, talep üzerine veya resen icranın geri bırakılması kararı verebilir (İİK m. 22). Bu nedenle, icra mahkemesi, incelemeyi takibin devamına engel olmayacak şekilde yapmalıdır (İİK Niz. m. 25/I,2⁶¹⁷). Aynı şekilde, medeni yargılama sistemimizin davalara ilişkin hükümleri şikâyet hakkında uygulanmayacaktır. Örneğin, şikâyet ile davanın birleştirilmesi⁶¹⁸, şikâyete karşı şikâyet ve müdahale⁶¹⁹, ıslah⁶²⁰ şikâyet incelemesinde karşımıza çıkmaz.

---

⁶¹⁵ Hakan Pekcanitez, **İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet**, (“Şikâyet”), Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1986, s. 76.

⁶¹⁶ Kuru, “El Kitabı”, s. 103, dn. 3; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 131. “Borçlunun yapmış olduğu haczedilmezliğe ilişkin isteği İİK'nun 16.maddesine göre yapılmış bir şikâyet olup, teknik anlamda bir dava değildir. Şikâyet dilekçesi de HUMK'nun 179. maddesindeki dava dilekçesi niteliğinde sayılmaz. Şikâyette bir hakkın mevcut olup olmadığı yada ihlal edilip edilmediği üzerinde durulmaz. Sadece yapılmış olan ve hatalı olduğu ileri sürülen işlemin hukuka uygun olup olmadığı araştırılır. Şikâyet sonucu verilen karar sadece taraflar için değil tüm ilgililer için sonuç doğurur...Bu sebeple, şikâyetin dava niteliği bulunmadığından şikâyet dilekçesinde ilgililerin yanlış gösterilmesinin veya hiç gösterilmemesinin yapılan şikâyetin husumet yokluğu sebebi ile reddini gerektirmez. Bunun yargılama aşamasında tamamlattırılması mümkündür..” (12. HD, E. 2006/16835, K. 2006/20303, T. 31.10.2006 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]). Aynı yönde bkz. 12. E. 2012/13425, K. 2012/21639, T. 20.06.2012, (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası); 12. HD, E. 2014/26507, K. 2015/228, T. 12.01.2015 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı). Kuru, aynı sebeple, şikâyetin gider avansına tabi olmadığını ifade etmektedir (Kuru, “El Kitabı”, s. 104). Yargıtay'ın aksi yönde görüşü için bkz. 12. HD, E. 2012/3723, K. 2012/20133, T. 12.06.2012 (Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası).

⁶¹⁷ RG. 02.10.1932, S. 2215.

⁶¹⁸ “Genel Mahkeme `ye açılan menfi tespit davasının şikâyete ilişkin merci dosyası ile birleştirilmesine usul ve kanun müsait değildir. Birleştirme için herşeyden önce iki davanın mevcudiyetinde zorunluluk vardır. Olayda mercii, şikâyete ilişkin dosya ile menfi tespit davasının birleştirilemeyeceğini, buna usul hükümlerinin müsait olmadığını gözetmediği gibi, A. Hukuk `da açılmış davayı merci esasında kaydederek hataya düşmüştür. Menfi tespit davası bakımından mercice yapılacak iş bu davanın tefriki ve

Şikâyet hakkında verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemekle birlikte, tüm ilgililer için takip hukuku bakımından kesin hüküm teşkil eder⁶²¹. Pekcanitez, şikâyet hakkında verilen kararın, diğer icra mahkemesi kararlarına nazaran, takip hukuku bakımından kesin hüküm kuvvetinin zayıf olduğunu, zira şikâyetin dayandığı koşul ve vakıaların değişmesi halinde, aynı taraflar arasında, aynı konuda ve aynı sebebe dayanan başka takipler bakımından kesin hüküm teşkil etmeyeceğini ifade etmiştir⁶²². Karşılı ise, değişen koşul ve vakıaların yeni bir şikâyet hakkı doğurduğunu, bu nedenle, önceki şikâyet hakkındaki kararın yeni şikâyet talebine engel olmayacağını belirtmiştir⁶²³.

3. Tipik Olarak Basit Yargılama Usulünün Uygulandığı Haller

İcra mahkemesi istihkak ve ihalenin feshi davalarını genel hükümler çerçevesinde basit yargılama usulüne (HMK m. 316-322) göre incelemektedir. Bu hallerde, icra mahkemesi, sınırlı inceleme yapmamaktadır. Başka bir deyişle, icra mahkemesi, her türlü delille inceleme yürütebilir ve hâkim delilleri serbestçe takdir eder (İİK m.

---

menfi tespit davasının A. Hukuk Mahkemesi 'ne tevdiine karar vermektен ibarettir.." (12. HD, E. 1989/13967, K. 1990/304, T. 25.01.1990 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Buna karşılık, Yargıtay, şikâyet dosyalarının birleşmesi gerektiğine işaret etmiştir: "...aynı mahkemenin 2012/3 esas sayılı dosyasında aynı sıra cetveli şikâyet konusu olduğundan davaların birleştirilmesi gerektiğinin düşünülmemesi de doğru olmamıştır.." (12. HD, E. 2012/2537, K. 2012/3917, T. 04.06.2016 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Ayı yönde bkz. 12. HD, E. 2013/17180, K. 2013/ 25173, T. 04.07.2013 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı); 19. HD, E. 2009/3266, K. 2009/3189, T. 15.04.2009 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁶¹⁹ "Şikâyet Medeni Usul Hukuku anlamında bir dava olmayıp takip hukukuna özgü bir yoldur. Şikâyet eden ve şikâyet olunan (karşı taraf) olarak iki tarafı olup, şikâyette müdahale söz konusu olamaz. Bu itibarla karşı dava ve davaya müdahale mümkün olmadığından mahkemece, ihale alıcılarının bu yöndeki taleplerinin reddi gerekir.." (12. HD, E. 2011/4276, K. 2011/20866, T. 25.10.2011 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Postacıoğlu, şikâyetin çekişmeli bir durumu ortaya çıkardığını, uyumsuzluğun basit yargılama usulü çerçevesinde çözümlenmesi ferî müdahaleye imkân tanıdığını belirtmiştir (Postacıoğlu-Altay, s. 82).

⁶²⁰ "Davacıların satışın iptaline dair isteği, şikâyet niteliğinde olup, teknik anlamda bir dava değildir. Bu sebeple H.U.M.K.nun 83 (H.M.K.nun 176) vd. maddelerinde düzenlenen ve dava prosedüründe uygulanması mümkün olan ıslah müessesesinin şikâyet hakkında tatbiki mümkün değildir.." (12. HD, E. 2013/18008, K. 2013/23962, T. 25.06.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶²¹ Karşılı, "İcra İflas", s. 93-94. "Her ne kadar, icra mahkemesi kararları genel hükümlere göre yapılan yargılamalar yönünden kesin hüküm oluşturmaz ise de, aynı konuda icra mahkemesince verilen önceki kararın kesinleşmesi halinde bu karar daha sonra verilmiş olan icra mahkemesi kararına karşı kesin hükmün sonuçlarını doğurur.." (12. HD, E. 2011/9348, K. 2011/14700, T. 07.07.2011 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶²² Pekcanitez, "Şikâyet", s. 179.

⁶²³ Karşılı, "İcra İflas", s. 93.

97/XIII)⁶²⁴. Bu kapsamda, istihkak ve ihalenin feshi davalarında keşif yapılabilir, tanık dinlenebilir, bilirkişi incelemesi yapılabilir, yemin teklif edilebilir⁶²⁵.

İstihkak davasında yetkili icra mahkemesi genel yetki kurallarına göre belirlenir. Bu davada, Kanun açıkça genel hükümler çerçevesinde basit yargılama usulüne göre inceleme yapılacağını belirtmiştir (İİK m. 97/XI). Bu nedenle, istihkak davası duruşmalı olarak görülür. Ayrıca, kanun koyucu, temenni niteliğinde bir hüküm getirerek, istihkak davalarının süratle ve diğer davalardan önce görülerek karara bağlanacağını belirtmiştir⁶²⁶. Buna karşılık, ihalenin feshi davasında yetkili icra mahkemesi satışı yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesidir ve bu yetki kesin yetkidir. Fakat satış işleminin istinabe yoluyla yapılması durumunda, ihalenin feshi davasında yetkili mahkeme istinabe olunan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesidir (İİK m. 360). Özel bir şikâyet türü olan ihalenin feshi davasının basit yargılama usulüne göre görüleceği düzenlenmemiştir. Zira İİK m. 18/I hükmünde, şikâyetin basit yargılama usulüne göre inceleneceği belirtilmiştir. Fakat İİK m. 18/III hükmü burada uygulama alanı bulamaz. İhalenin feshi davası duruşmalı olarak yürütülür, taraflar gelmese dahi uyuşmazlık hakkında karar verilir (İİK m. 134/II). İhalenin feshi, şikâyet yoluna göre incelendiğinden icra mahkemesinin işlemi yapan icra memurunu ve diğer ilgilileri dinlemesi yerinde olur⁶²⁷.

⁶²⁴ 21. HD, E. 2006/8038, K. 2006/7247, T. 03.07.2006 (Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası).

⁶²⁵ Uyar, "Yargılama Usulü", s. 408.

⁶²⁶ Postacıoğlu-Altay, s. 488.

⁶²⁷ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özkes, s. 376. ".ihalenin feshine karar verildiği anlaşılmaktadır. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27. maddesinde "Hukuki dinlenilme hakkı" düzenlenmiştir. Buna göre davanın taraflarının yargılama ile ilgili bilgi sahibi olma, açıklama ve ispat hakkı bulunmaktadır. Maddenin gerekçesinde açıklandığı üzere bu hak Anayasanın 36. maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının en önemli unsurudur. İddia ve savunma hakkı olarak da bilinen bu hak, tarafların yargılama konusunda tam bilgi sahibi olmalarını, açıklama ve ispat hakkını tam ve eşit olarak kullanabilmelerini, yargı organlarının da bu açıklamaları dikkate alarak gereği gibi değerlendirme yapıp karar vermelerini zorunlu kılmaktadır. Taraflar "silahların eşitliği ilkesi" gereği iddia ve savunmalarını ileri sürme ve ispat hakkına sahiptirler. Hakim tarafları dinlemeden veya açıklama ve ispat hakkını kullanmaları için kanuna uygun biçimde davet etmeden hükmünü veremez. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2009/52 Esas, 2009/105 Karar sayılı kararında da vurgulandığı üzere; taraflar duruşmaya çağırılmadan, bir başka deyişle taraf teşkili sağlanmadan hüküm verilernemesi, Anayasa'nın 36. maddesi ile düzenlenen "iddia ve savunma hakkının kullanılmasına imkan tanınması ilkesi"nin doğal bir sonucudur. Gerçekten de savunma hakkını güvence altına alan T.C. Anayasası'nın 36. maddesi ile HMK.nun 27. maddesinde de açıkça belirtildiği üzere, mahkemece davalı taraf, dinlenmek ve savunması alınmak üzere kanuni şekillere uygun olarak davet edilmedikçe hüküm verilmesi mümkün bulunmamaktadır. Aksi halde savunma hakkının kısıtlanmış sayılacağı, gerek öğreti, gerekse yargısal kararlarda tartışmasız olarak kabul edilmektedir. Taraf teşkili dava şartı olup, davanın her aşamasında mahkemece kendiliğinden dikkate alınmalıdır. Mahkemenin, dava dilekçesini ve duruşma gününü taraflara kendiliğinden tebliğ edip taraf teşkilini sağlaması, Hukuk

İstihkak davalarında verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil edip etmeyeceği tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre⁶²⁸, istihkak davalarında verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Zira hacizden kaynaklanan istihkak davalarında icra mahkemesi sınırlı inceleme yapmamaktadır. Bu bağlamda, istihkak davaları neticesinde verilen kararlar aynı taraflar, aynı dava konusu, aynı dava sebebine dayanarak açılacak ikinci davada maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinden uyuşmazlık konusu hakkında genel mahkemeye başvuru hakkını ortadan kaldırır. Bununla birlikte, bizim de katıldığımız diğer görüşe göre⁶²⁹, istihkak davaları takibin ilerlemesi amacıyla istihkak iddialarının çözümlenmesini sağlayan davalardır. Bu sorunun çözümünde İİK m. 96, m. 97/a ve 99 hükümlerinde malın elde bulundurulmasının takip hukuku bakımından anlaşılması gerekliliği önem taşır. Zira elde bulundurma kavramı maddi hukuk anlamında o malın mülkiyetine sahip olmayı gerektirmez. Ayrıca, delil sınırlaması olmasa da icra mahkemesi basit yargılama usulüne göre yargılama yürüttüğünden tarafların delil toplamak için yeterli zamanı olmaz⁶³⁰. Kaldı ki, icra mahkemesi, takip hukuku bakımından mal üzerindeki haczin caiz olup olmadığı hakkında inceleme yürütür, mülkiyet iddiasına ilişkin olarak maddi hukuk etkisi doğuracak bir inceleme yürütmez⁶³¹. Belirtilen sebeplerle, istihkak davası neticesinde verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesi beklenemez.

Yargıtay istihkak davalarında verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil edip etmeyeceğine ilişkin istikrarlı hükümler tesis etmemektedir. Buna göre, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi⁶³², 11. Hukuk Dairesi⁶³³, 12. Hukuk Dairesi⁶³⁴ ve 21. Hukuk

---

Muhakerneleri Kanunu'nun amir hükmü gereğidir..” (12. HD, E. 2012/1722, K. 2012/13379, T. 19.04.2012 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁶²⁸ Kuru, “El Kitabı”, s. 571,722; Karşlı, “İcra İflas”, s. 94; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 67; Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 424. Kuru, zamanaşımı nedeniyle icranın geri bırakılması hükmü tesis edilmesinin ardından, alacaklı yedi gün içinde mahkemede dava açmadığı takdirde ilamın zamanaşımına uğradığı hususunun (İİK m. 33/a,II) da maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden icra mahkemesi kararlarından olduğunu belirtmiştir (Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1107,1109,1142).

⁶²⁹ Erol Ertekin-İzzet Karataş, **İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları**, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995, s. 324-325.

⁶³⁰ Ansay, s. 113-114; Berkin, “İcra Hukuku”, s. 120; Ertekin-Karataş, s. 318; Kudret Arslan, **Hacizde İstihkak Davası**, (“İstihkak Davası”), Turhan Kitabevi, Ankara, 2005, s. 75-76, 590, 620.

⁶³¹ Berkin, “İcra Hukuku Rehberi”, s. 290; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 324-325; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 184; Mert Namlı, **Yargılamanın Yenilenmesi**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s. 137-138.

⁶³² “İ.İ.K.nun 97 vd. maddelerinde düzenlenen istihkak davalarında verilen kararlar, maddi anlamda kesin hüküm oluştururlar. Bu konuda, yargısal içtihatlar yerleşiktir..” (4. HD, E. 2010/9780, K. 2011/10333, T. 11.10.2011 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

Dairesi⁶³⁵, istihkak davaları genel hükümler çerçevesinde basit yargılama usulüne göre görüldüğünden yargılama neticesinde verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceğine hükmetmektedir. Buna karşılık, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi ise⁶³⁶, istihkak davasının basit yargılama usulüne göre görülen teknik anlamda dava olduğunu vurgulamakta fakat istihkak davasının amacının icra faaliyetinin devam edip etmeyeceğine ilişkin karar vermek olduğundan verilen kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğine hükmetmektedir.

Doktrin⁶³⁷ ve uygulama⁶³⁸, ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin icra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesinin önemli bir istisnasını teşkil

⁶³³ “İcra ve İflas Kanunu 'nun 97 nci maddesinde düzenlenen "istihkak davası"nın teknik anlamda bir dava olduğu ve genel hükümler dairesinde bakıldığı, her türlü delilin caiz olup, Tetkik Mercii 'nin bu delilleri serbestçe takdir yetkisi bulunduğu, bu davanın da diğer davalar gibi, tamamen HUMK hükümlerine göre incelenip sonuçlandırılan bir dava olması nedeniyle istihkak davası sonunda verilen kararın da diğer davalardaki gibi, maddi anlamda kesin hüküm oluşturacağına doktrinde de kabul edilmiş bulunmasına göre, (Bkz. Baki Kuru,İcra ve İflas Hukuku C.2.1990 Baskı,sh.1107) davanın kesin hüküm nedeniyle reddinde bir usulsüzlük bulunmamasına göre..” (11. HD, E. 2003/4842, K. 2003/11419, T. 04.12.2003 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶³⁴ “İcra mahkemesince verilen kararlar kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulamaz. Ancak istihkak davaları sonucu verilen kararlar (ihalenin feshi isteminin reddi davaları gibi) HMK'nun 303. maddesi anlamında kesin hüküm niteliği taşıdığından aynı kanununun 375.maddesine göre yargılamanın iadesi istenilebileceği halde 16. Madde kapsamında şikayete dair kararlar hakkında yargılamanın iadesi istenemez..” (12. HD, E. 2014/32820, K. 2015/1521, T. 22.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶³⁵ “İcra Tetkik Mercii'nin İİK 'nun 97 ve 99.maddelerine dayalı olarak açılan istihkak davaları sonunda verdikleri kararlar maddi anlamda kesin hüküm oluşturur. Çünkü, istihkak davaları genel hükümler çevresinde ve basit yargılama usulüne göre bakılan teknik bir davadır. (İİK. Mad.97/11-512) bu davalarda HUMK 'nun da yazılı tüm kanıtlara (tanık, yemin, ikrar, bilirkişi, keşif) taraflarca ispat aracı olarak dayanılabilir. Ve mercii bu kanıtlar serbestçe takdir olunur (İİK. Md.97/18) görülüyor ki mercii hakimi, bu davalarda takip hukukunun dar kalıpları içinde kalmaz. (21. H. D.27.12.2002 gün 8253-11427 s.k.) Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin görüşü de bu yoldadır (12. H. D.2.6.1986 gün ve 5576-6588 s.k)..” (21. HD, E. 2003/4011, K. 2003/4929, T. 26.05.2003 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶³⁶ “İstihkak davası da İİK'nın 97/11. maddesi gereğince genel hükümler dahilinde basit yargılama usulüne tabi teknik bir dava türüdür. Üstelik hakim bu davalarda takip hukukunun dar kalıpları içinde hareket etmek durumunda da değildir. Yargılama usulü kanununda yazılı tüm kanıtlar ispat aracı olarak sunulabilir ve hakim de bunları serbestçe takdir edebilir. Ne var ki takip hukukundan doğan istihkak davasının amacının, buna ilişkin düzenlemelerden yola çıkıldığında, hacizli mal, alacak ya da hak üzerinde cebri icranın yürütülüp yürütülmeyeceğini saptamak olduğu açıktır. Böyle olunca da bu davalarda verilen hükmün, borçlu ile üçüncü kişinin birbirlerine karşı olan maddi hukuk alanındaki haklarını etkilemeyeceğini kabul etmek gerekir. Bu durumda takip hukukundan doğan istihkak davalarında verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceği için bunlar hakkında yargılamanın iadesi yoluna gidilememesi gerekir ki Dairemizin bir süredir istikrar kazanan uygulaması da bu yöndedir..” (17. HD, E. 2011/8517, K. 2012/1487, T. 13.02.2012 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶³⁷ Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 24; Kuru, “El Kitabı”, s. 722; Pekcanitez, “Şikâyet”, s. 175; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 251; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 67; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 115,306; Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 424.

⁶³⁸ “İcra mahkemesince verilen kararlar (istihkak, ihalenin feshi isteminin reddi hariç) kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulamaz. HMK'nun 375. maddesine göre yargılamanın iadesi istenilebilecek kararlar aynı kanunun

ettiği hususunda hemfikirdir. Zira icra mahkemesi ihalenin feshi talebini genel hükümler çerçevesinde basit yargılama usulüne göre inceler. Başka bir deyişle, icra mahkemesi, itiraz yargılamasının aksine, sınırlı inceleme yapmamaktadır. Ayrıca, ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin karar tapu sicilinde değişikliğe sebep olduğundan maddi hukuk alanında etki doğurur⁶³⁹. Buna karşılık, ihalenin feshi talebinin kabulü kararı takip hukuku anlamında kesin hüküm teşkil eder, maddi anlamında kesin hüküm teşkil etmez.

B. İTİRAZ YARGILAMASININ KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

1. Basit Yargılama Usulü İle Benzerlikleri Ve Farkları

a. Giriş Safhasında Dilekçenin Zorunlu Olması

Basit yargılama usulünde ve itiraz yargılamasında giriş safhası dilekçe ile başlar (HMK m. 317/I; İİK m. 168/I,4,5). Başka bir deyişle, davanın ifadenin tutanağa geçirilmesi suretiyle açılması mümkün değildir⁶⁴⁰. Ayrıca, basit yargılama usulünde avukatla temsil edilmeyen kişiler için kolaylık sağlanması ve basit işlerde dahi düzen tesis edilmesi amacıyla dava ve cevap dilekçeleri yönetmelikte belirlenecek formun doldurulması suretiyle de verilebilir (HMK m. 317/IV). İcra Hukuku'nda, ödeme emrine itiraz eden borçlu sebep bildirmek zorunda değildir⁶⁴¹. Bu nedenle, borçlunun herhangi bir sebep bildirerek itiraz etmesi ya da sebep bildirmeksizin “itiraz ediyorum” ifadesini kullanması geçerli bir itirazın sonuçlarını doğuracaktır. Üstelik borçlu itiraz kelimesini dahi kullanmak zorunda değildir⁶⁴². Borçlunun muhalefetinin itiraz mahiyetinde olduğunun kabul edilmesi gerekli ve yeterlidir. Bu nedenle, borçlunun itiraz dilekçesinde iddiasının dayanağı olan bütün vakıaları (HMK m. 119/I,e) ve iddia ettiği her bir vakıayı hangi delillerle ispat edeceğini (HMK m. 119/I,f) belirtmesi

---

303. maddesi anlamında kesin hüküm niteliği taşıyanlardır.” (12. HD, E. 2013/31207, K. 2013/38723, T. 05.12.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶³⁹ Pekcanitez, “Şikâyet”, s. 175–176; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 783.

⁶⁴⁰ Sunar, basit yargılama usulünde giriş safhasının dilekçe ile başlamasını eleştirmiş; ivedi hallerde davanın sözlü olarak açılabilmesinin basitlik ve çabukluk hedefine uygun düştüğünü ifade etmiştir (Gülcan Sunar, “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının Basit Yargılama Usulüne İlişkin Hükümleri Üzerine Düşünceler”, (“Düşünceler”), Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, Alkım Kitabevi, İstanbul, 2007, ss. 257-281, s. 269).

⁶⁴¹ Postacıoğlu, “İtirazın Sıhhat Şartları”, s. 785; Berkin, “İcra Hukuku Rehberi”, s. 407; Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1702; Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14528; Ergün, s. 144.

⁶⁴² Postacıoğlu, “İtirazın Sıhhat Şartları”, s. 786.

beklenmez. Başka bir deyişle, itiraz dilekçesinin dava dilekçesine ilişkin tüm unsurlarını içermesi zorunlu değildir.

Bundan başka, basit yargılama usulünde ve itiraz yargılamasında taraflar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi veremezler (HMK m. 317/III; İİK m.18/I). Bu nedenle, basit yargılama usulünde yalnız dava ve cevap dilekçesi verebilen tarafların daha dikkatli olması gerekir. Taraflar dilekçeleri ile birlikte, tüm delillerini açıkça ve hangi vakıanın delili olduğunu da belirterek bildirmek, ellerinde bulunan delillerini dilekçelerine eklemek ve başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayan bilgilere dilekçelerinde yer vermek zorundadır (HMK m. 318; İİK m.18/I). Aksi takdirde, HMK m. 145 hükmünde belirtilen sınırlamalar dışında, taraflar delillerden vazgeçmiş sayılırlar. Bu çerçevede, iddianın ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı dava ve cevap dilekçelerinin mahkemeye ibrazı ile başlar (HMK m. 319). İtiraz yargılamasında ise, senet metninden anlaşılan itiraz sebepleri hariç olmak üzere, borçlunun itiraz sebepleriyle bağlılığı dava dilekçesinin ibrazı ile başlar. Belirtilen hususlar dikkate alındığında, basit yargılama usulüne tabi olan davaların ve itiraz yargılamasının hızlı ve kolay bir şekilde karara bağlanmasını hedefleyen düzenlemelerin getirildiğini belirtmek yerinde olur.

b. Tahkikat Safhasının Dar Kapsamlı Olması

(1) Önincelemenin Nisbiliği

01.10.2011 tarihli 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile olağan yargılama usulü bakımından getirilen yeniliklerden biri, yargılamanın safhasının bir parçası olarak öngörülmüş olan ön inceleme kurumudur. Buna göre, mahkeme, dilekçe teatisi safhasından sonra dava şartlarını ve ilk itirazları inceler, uyuşmazlık konularını tam olarak belirler, hazırlık işlemleri ile tarafların delillerini sunmaları ve delillerin toplanması için gereken işlemleri yapar, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda onları sulhe veya arabuluculuğa teşvik eder ve bu hususları tutanağa geçirir (HMK m. 137/I). Tahkikat safhasına geçilebilmesi için ön inceleme safhasının tamamlanması ve gerekli kararların alınması gerekir (HMK m. 137/II).

Etkin bir yargılamanın temini amacıyla⁶⁴³ getirilen ön inceleme kurumunun temelde iki işlevi bulunmaktadır⁶⁴⁴. İlk olarak, davanın görülmesine engel teşkil eden usul hukuku noksanlıklarının varlığı halinde veya elverişli uyuşmazlıklarda tarafların sulh ya da arabuluculuğa teşviki suretiyle yargılamanın bir sonraki safhaya geçmeden sonlandırılmasının sağlanmasıdır. Böylece mahkeme, dosya üzerinden ve gerektiğinde duruşmalı olarak yapacağı inceleme ile usul ekonomisi ilkesine uygun şekilde davalar en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmış olur (AY m. 141/IV; HMK m. 30). İkinci olarak, dava konusu uyuşmazlığın temeli tespit edilerek, uyuşmazlık konusu vakıaya ilişkin delillerin tarafların dilekçelerinde gösterdikleri, ancak henüz sunmadıkları belgeleri mahkemeye sunmaları veya başka yerden getirilecek belgelerin toplanması amacıyla işlemlerin yapılması ve uyuşmazlık konusu hukuki meseleye ilişkin hukuk kuralının belirlenmesi suretiyle yargılamanın kapsamının saptanmasıdır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yürürlük tarihi itibarıyla uygulanmaya başlayan ön inceleme, basit yargılama usulünde, olağan yargılama usulüne nazaran daha erken cereyan eder⁶⁴⁵. Zira taraflar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi veremezler (HMK m. 317/III). Basit yargılama usulünde, ön inceleme safhası, yargılamanın bağımsız bir safhasını teşkil etmez⁶⁴⁶, tahkikat safhasının alt evresini teşkil eder⁶⁴⁷. Başka bir deyişle, ön inceleme, basit yargılama usulünde ayrı bir yargılama safhası olarak karşımıza çıkmaz. Bu bağlamda, icra mahkemesi usulden karara bağlanması mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verir (HMK m. 320/I). Fakat mahkemenin esasa ilişkin inceleme yapması gereken hallerde, ön inceleme safhası için ayrı bir duruşma günü tespit etmez. Bu halde, mahkeme, tahkikat safhasının ilk duruşmasında ön inceleme safhasını tamamlar (HMK m. 320/II). Belirtilen hususlar dikkate alındığında, basit yargılama usulünde, tahkikat safhasının ilk duruşmasının ön inceleme safhasının tamamlanmasına tahsis edildiği görülmektedir.

---

⁶⁴³ İbrahim Ermenek, "Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Ön İnceleme", **İÜHFD**, Y. 2011, S. 1, C. 2, ss.139-175, s.144.

⁶⁴⁴ Cengiz Topel Çelikoğlu, "Hukuk Muhakemeleri Yargılama Modelinde Öninceleme Safhası", ("Ön İnceleme"), **e-akademi-Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi**, Y. 2012, S. 125, ss. 1-65, s. 7-8.

⁶⁴⁵ Ermenek, s. 147; Sunar, "Düşünceler", s. 274.

⁶⁴⁶ Ermenek, s. 147.

⁶⁴⁷ Olağan yargılama usulü ile basit yargılama usulü ön inceleme safhası bakımından farklılık arz ettiğinden, iki yargılama usulünün uygulama alanına giren taleplerin birlikte görülmesi mümkün değildir. Bu halde, hâkimin en geç ön inceleme safhasında davaları ayırması gerekir (Çelikoğlu, "Ön İnceleme", s. 50).

Mahkeme duruşma günü tayin ettiği takdirde, çıkarılacak davetiyede, duruşma davetiyesine ve sonuçlarına ilişkin diğer hususlar yanında, taraflara sulh için gerekli hazırlığı yapmaları, duruşmaya sadece taraflardan birinin gelmesi ve yargılamaya devam etmek istemesi durumunda, gelmeyen tarafın yokluğunda yapılan işlemlere itiraz edemeyeceği ve diğer tarafın, onun muvafakati olmadan iddia ve savunmasını genişletebileceği yahut değiştirebileceği ayrıca ihtar edilir (HMK m. 139).

Ön inceleme safhası, uyuşmazlığın esasına ilişkin kapsamlı bir inceleme yürütülen uyuşmazlıklarda etkili bir hazırlık aracıdır. Bununla birlikte, uyuşmazlığın esasına ilişkin inceleme yürütülmeyen çekişmesiz yargı işlerinde, geçici hukuki koruma tedbirlerinde ve İcra Hukuku'na mahsus yargılamalarda ön inceleme safhası şart değildir⁶⁴⁸. Her ne kadar çekişmesiz yargı işlerinde (HMK m. 385/I), geçici hukuki koruma tedbirlerinde (HMK m. 316/I,c) ve İcra Hukuku'na mahsus yargılamalarda (İİK m. 18/I) basit yargılama usulünün uygulanacağı belirtilmiş ise de, basit yargılama usulü yargılamanın niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır⁶⁴⁹. Bu nedenle, basit yargılama usulünde ön inceleme kurumunun kabul edilmiş olması belirtilen yargılamalarda ön inceleme safhasının mutlak şekilde uygulanacağı anlamına gelmez. Nitekim İsviçre Hukukunda, olağan yargılama usulünde, mahkemelerin iş yükünü azaltmak ve yargılamanın gecikmesini önlemek için tahkikat safhasından önce yargılamaya hazırlık işlemlerinin yapılması öngörülmüştür. Olağan yargılama usulünde ve sadeleştirilmiş yargılama usulünde uzlaşma safhasının (İsv. HMK m. 197) başarısız sonuçlanmasını takiben davanın açılması ile Türk Hukuku'ndaki ön inceleme safhasına benzer işlemlerin yapıldığı bir safha (Instruktionsverhandlung) cereyan eder⁶⁵⁰. Buna göre, olağan yargılama usulünde, hâkim, tarafların cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçelerini yazılı olarak sunmalarını talep edebileceği gibi (İsv. HMK m. 225); dava konusu maddi ilişkiyi aydınlatmak, delillerin toplanmasını sağlamak amacıyla

---

⁶⁴⁸ Cengiz Topel Çelikoğlu, “6100 Sayılı HMK'ya Göre İlk Derece Yargılamasında Ana Hatlarıyla Tahkikat Safhası”, (“Tahkikat”), **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Y. 2013, S. 13, ss. 113-150, s. 126. Pekcanitez-Özeker-Atalay'a göre, ön inceleme safhası, özel kanunlarda öngörülen hükümler veya yargılama usulleri çerçevesinde uygulanmayabilir. Bu halde, özel kanun hükümleri öncelikli olarak uygulanır (Pekcanitez-Özeker-Atalay, s. 320).

⁶⁴⁹ Karşlı, “Medeni Muhakeme Hukuku”, s. 98-99; Çelikoğlu, “Tahkikat”, s. 129; Sunar, “Basit Yargılama”, s. 61.

⁶⁵⁰ Karşlı, İsviçre Hukuku'nda yargılamanın farklı safhalarında uygulanacak ön incelemeye tekabül eden hükümlere (İsv. HMK m. 154; m. 202; m. 203; m. 226) yer verildiğini belirtmiştir (Karşlı, “Medeni Muhakeme Hukuku”, s. 518).

yargılamanın herhangi bir safhasında sözlü hazırlık celsesi belirleyebilir (İsv. HMK m. 226/I). Belirtilen işlemlerin yargılamanın herhangi bir safhasında yapılabileceği belirtilmiş ise de, çoğu zaman dilekçeler teatisinden sonra gerçekleşmesi zaruridir⁶⁵¹. Buna karşılık, sadeleştirilmiş yargılama usulünde, bu safhanın cereyanı hâkimin takdir yetkisine bağlı kılınmıştır. Zira kanun koyucu, mahkemenin, hukuki ihtilafın niteliğine göre, tarafların cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçelerini yazılı olarak sunmalarını talep edebilir veya sözlü hazırlık celsesi belirleyebileceğini öngörmüştür (İsv. HMK m. 246/II).

Kısa yargılama usulünde yargılama başlamadan önce uzlaşma safhası⁶⁵² cereyan etmez (İsv. HMK m. 198/I,a). Mahkemeye başvuru İsv. HMK m. 130'a uygun şekilde yazılı olarak veya elektronik ortamda yapılır. Fakat uygulamada istisnaen başvurulmakla birlikte⁶⁵³, istisnai ve acil hallerde, başvuru, tutanağa geçirmek suretiyle sözlü olarak yapılabilir (İsv. HMK m. 252/II)⁶⁵⁴. Başvuru açıkça temelsiz veya mesnetsiz değilse, mahkeme, talep hakkındaki görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmek üzere karşı tarafa imkân verir (İsv. HMK m. 253). Uygulamada, başvuru üzerine taraflar duruşmaya davet edilir⁶⁵⁵; dilekçe teatisi safhası dahi uygulanmaz. Bu nedenle, doğrudan hazırlayıcı (ön) yargılama safhasına geçilmesi gerekir. Bununla birlikte, olağan yargılamanın aksine, kısa yargılama usulünde, Kanun'da aksi düzenlenmedikçe (İsv. HMK m. 256/I), hazırlayıcı (ön) yargılama safhası da uygulanmaz⁶⁵⁶. Zira kısa yargılama usulünde, hukukumuzdaki ön inceleme safhasına benzer işlemlerin yapıldığı bir safha (Instruktionsverhandlung) düzenlenmemiştir.

Tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, şekli gerçekliğin esas olduğu ve yargılama neticesinde verilen kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği itiraz yargılamasında etkin ve kapsamlı bir hazırlık öngören ön inceleme safhasına ihtiyaç

---

⁶⁵¹ BOTSCHAFT ZPO 7340 (Karşılı, "Medeni Muhakeme Hukuku", s. 519).

⁶⁵² Uzlaşma prosedürü neticesinde taraflar anlaşmaya varırlarsa, uzlaştırma makamı bir protokol düzenler ve bu taraflarca imzalanır (İsv. HMK m. 208). Ancak, anlaşma gerçekleşmezse, uzlaştırma makamı bu hususu bir protokol ile tespit eder ve talep sahibine "dava izin belgesi" verir (İsv. HMK m. 208).

⁶⁵³ Brunschweiler-Giroud-Catherine, s. 16.

⁶⁵⁴ Sunar, benzer istisnai düzenlemenin Türk Hukuku'nda basit yargılama usulünde yer almasının yerinde olacağını ifade etmiştir (Sunar, "Düşünceler", s. 269). Kuru, çekişmesiz yargı işleri bakımından başvurunun şekle bağlı olmaması gerektiğini belirtmiştir (Baki Kuru, **Nizasız Kaza**, ("Nizasız Kaza"), Ajans Türk Matbaası, 1961, s. 152).

⁶⁵⁵ Brunschweiler-Giroud-Catherine, s. 16.

⁶⁵⁶ Meier, "Swiss Civil Justice", s. 471; Bohnet, s. 25.

olmadığını belirtmek gerekir. Zira icra mahkemesinin itiraz hakkında verdiği karar hukuki sonuçlarını takip hukuku kapsamı içinde doğurur. İtirazın kabulü, alacaklının kambiyo senedine bağlı alacağını kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe dayanarak tahsil edemeyeceğinin tespit edilmesini sağlar. Bu halde, alacaklı takip konusu alacağın tamamı veya bir kısmı için genel mahkemede alacak davası açabilir (İİK m. 169/a,V, c. 1; m. 170/III, c. 3). Buna karşılık, itirazın reddi, alacaklının kambiyo senedine bağlı alacağını kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe dayanarak tahsil edebileceğinin tespit edilmesini sağlar. İtiraz yargılamasının amacı maddi gerçekliğe ulaşmak olmadığından, borçlu genel mahkemede menfî tespit veya istirdat davası açabilir (İİK m. 169/a,VI; m. 170/III, son cümle; m. 72).

(2) Temelde Yazılı Delillerin İncelenilmesi

Basit yargılama usulünde yargılamanın hızlı bir şekilde sonlandırılması hedeflenmiş olsa da serbest delil sistemi geçerlidir. Bu nedenle, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiş ve düzenlenmemiş ispat aracı olabilecek her şey delil olarak gösterilebilir (HMK m. 192). Buna karşılık, itiraz yargılamasının kural olarak belge delilleriyle yürütülmesi kabul edilmiştir (İİK m. 169/a,I). Bu bağlamda, borçlu, borcu olmadığını ya da borcunu itfa ettiğini veya ertelendiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığını resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmelidir. Alacaklı da alacağını belirtilen belgelerle ispat etmelidir. Aksi takdirde, icra mahkemesi itirazın kabulüne karar verir. Bunun dışında, resmî veya imzası ikrar edilmiş belgeye bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan itirazlar icra mahkemesi tarafından incelenemez. Bu halde, icra mahkemesi itirazın reddine karar verir.

İsviçre Hukuku'nda, kısa yargılama usulünde de esas olan yargılamanın yazılı olarak yürütülmesidir. Kanun'da açıkça düzenlenen hallerde yargılamada sözlülüğe izin verilir⁶⁵⁷. Bu nedenle, ispat faaliyeti belge delilleriyle gerçekleştirilebilir (İsv. HMK m. 254). Diğer deliller, ancak, yargılamayı önemli ölçüde sürüncemede bırakmayacaksa, yargılamanın amacı gerekli kılıyorsa ya da mahkemenin vakıaları resen araştırması gerekliyse kabul edilebilir (İsv. HMK m. 254/II). Başka bir deyişle, kısa yargılama usulünde deliller oldukça sıkı şekil koşullarına bağlanmış olsa da, istisnai bazı hallerde her türlü delilin ibrazına cevaz verilmiştir. Hukukumuzda, Hukuk Muhakemeleri

---

⁶⁵⁷ Durman, s. 64.

Kanunu'nda ve İcra İflas Kanunu'nda, itiraz yargılamasında yargılamanın gerektirdiği veya yargılamanın gecikmesine sebep olmadığı takdirde diğer delillerin incelenebilmesine ilişkin açıklık bulunmamaktadır. Bununla birlikte, olağan yargılama usulüne ilişkin olarak, sonradan delil gösterilmesini düzenleyen HMK m. 145 gereğince, Kanun'da belirtilen süreden sonra delil ileri sürülebilmesi yargılamayı geciktirme amacı taşımıyorsa veya süresinde ileri sürülememesi ilgili tarafın kusurundan kaynaklanmıyorsa mümkündür. Bu bağlamda, basit yargılama usulünde ve itiraz yargılamasında, yargılamayı geciktirmeyen ve derhal ibrazı mümkün olan her türlü delilin değerlendirilmesi gerekir. Aksi takdirde, yargılamanın uzamasına sebebiyet verecek şekilde delillerin ikame edilmesi basit yargılama usulünün mahiyetine aykırılık teşkil eder⁶⁵⁸. Aynı şekilde, Yargıtay, özellikle tahrifat itirazı gibi resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispatı güç olan uyuşmazlıklarda bilirkişi incelemesi yapılmasına mani görmemektedir⁶⁵⁹.

(3) Hükmün Tefhiminin Kanun Yoluna Müracaat Süresini Başlatması

Basit yargılama usulünde kanun yollarına başvuru hükmün tebliğ tarihinden itibaren başlar (HMK m. 345; m. 361). Buna karşılık, itirazın kabulü ya da reddine ilişkin karara karşı kanun yoluna başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren başlar (İİK m. 345; m. 361). Bundan başka, itiraz yargılamasında, basit yargılama usulüne nazaran daha kısa kanun yoluna başvuru süreleri öngörülmüştür. Görüldüğü üzere, icra mahkemesi kararlarının hızlı bir şekilde kesinleşmesini sağlamak amacıyla hem tefhim ile kanun yoluna başvuru sürelerinin başlayabileceği kabul edilmiş hem de kanun yoluna başvuru süreleri kısaltılmıştır.

2. İtirazın Kaldırılması Yargılaması ile Benzerlikleri ve Farkları

a. Giriş Safhasında Rollerin Yer Değiştirmesi

İtirazın kaldırılması, genel haciz yoluyla takipte İİK m. 68 anlamında belgeyi haiz olan alacaklının borçlunun itirazı ile duran takibe devam etmesini sağlayan yoldur.

⁶⁵⁸ Sunar, "Düşünceler", s. 262.

⁶⁵⁹ "Borçlular vekili, itirazında –senedi başlangıçta 500.000.000 TL olarak düzenlenmesine karşın 0 ilavesi suretiyle tahrif edildiğini- de ileri sürmüştür. HUMK. nun 275. maddesi gereğince çözümü özel ve teknik bilgi gerektiren konuda bilirkişi incelemesi yapılmalıdır.." (12. HD, E. 1998/8773, K. 1998/9647, T. 28.09.1998 [Uyar, "Kambiyo Senetleri", C. I, s. 1094-1095]). Aynı yönde bkz. HGK, E. 2003/12-3, K. 2003/28, T. 22.01.2003 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

Buna karşılık, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte resmi veya imzası ikrar edilmiş belgeyi haiz olan borçlu itirazını doğrudan icra mahkemesine yöneltir. Bu bağlamda, itirazın kaldırılması yargılaması alacaklının talebi ile başlarken, itiraz yargılaması borçlunun talebi ile başlar. Görüldüğü üzere, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz, nihai etkiler için yargılamayı başlatan bir gerekliliktir. Buna karşılık, genel haciz yoluyla takipte borçlunun itiraz beyanını bildirmesi yeterlidir. Genel haciz yoluyla takipte, itiraza ilişkin yargılamanın başlayabilmesi için alacaklının harekete geçerek itirazın kaldırılması yoluna başvurması gerekir. İtirazın kaldırılması ile itiraz yargılaması arasındaki bu farklılık ispat yükünü de etkiler. Bu çerçevede, itirazın kaldırılması yargılamasında ispat yükü alacaklının üzerindeyken, itiraz yargılamasında ispat yükü borçlunun üzerindedir. Ayrıca, itirazın kaldırılması talebi, itirazın tebliğinden itibaren altı ay içinde dilekçe ile olabileceği gibi icra mahkemesine ifade zapt ettirmek suretiyle de olabilir (İİK m. 18/II). Fakat kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz talebi ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde yalnız dilekçe ile olabilir (İİK m. 168/I,4,5).

b. İtirazın Takibi Durdurmaması

Genel haciz yoluyla takipte, borca itiraz halinde itirazın kesin kaldırılması (İİK m. 68), imzaya itiraz halinde itirazın geçici kaldırılması (İİK m. 68/a-69) talep edilir. Buna karşılık, 3222 sayılı Kanun değişikliği ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borca itiraz ile imzaya itiraz arasındaki ayırım ortadan kaldırılmış, borçtan kurtulma davası teknik olarak uygulanamaz hale gelmiştir. Bu nedenle, 4949 sayılı Kanun değişikliği ile Kanun'dan "borçtan kurtulma davası" ibaresi kaldırılmıştır. Belirtilen hususlar dikkate alındığında, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın geçici kaldırılması kurumunun düzenlenmediğini, bu nedenle, borca itiraz ve imzaya itirazın farklı esaslara tabi olmadığını ifade etmek gerekir.

c. İtirazın Geçici Olarak Durdurulması Kararı Verilebilmesi

Genel haciz yolu ile takipte itiraz takibi durdurur (İİK 66/I) ve itiraz giderilinceye kadar takibe devam edilemez. Alacaklının takibe devam edilebilmek için itirazın tebliğinden itibaren altı ay içinde itirazın kaldırılmasını icra mahkemesinden talep etmesi (İİK 68-69) ya da bir yıl içinde itirazın iptali davası açması (İİK 67) gerekir. Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte ise, itiraz satıştan başka hiçbir icra

takip işlemini durdurmaz (İİK m. 169; m. 170/I). Bu nedenle, icra mahkemesi hâkimi, borçlunun itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgelerden borcun itfa ya da imhal edildiği veya senedin metninden zamanaşımına uğradığı ya da borçlunun borçlu olmadığı veya icra dairesinin yetkili olmadığı yahut imzanın borçluya ait olmadığı kanaatine varırsa, itirazın esası hakkında karar verilinceye kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 169/a,II; m. 170/II). Kanun koyucu, icra mahkemesinin esasa ilişkin incelemesi neticesinde lehine karar verilme olasılığı yüksek olan borçlunun haksız yere haciz işlemlerine maruz kalmasının önüne geçmek istemiştir.

3. Basit Yargılama Usulünden Farklı Bir Yargılama Usulünün Uygulanması

İcra mahkemesi, esas itibariyle, sınırlı inceleme yapmaktadır. Bu nedenle, uyuşmazlığın çözümü için kural olarak, bilirkişi raporu talep edemez, keşif yapamaz, tanık dinleyemez, yemin teklif edemez. Bu çerçevede, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılaması belirli delillerle yürütülür (İİK m.169/a,I). Borçlu, borcu olmadığını ya da borcunu itfa ettiğini veya ertelendiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığını resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmelidir. Aynı şekilde, alacaklı da alacağını belirtilen belgelerle ispat etmelidir. Aksi takdirde, icra mahkemesi itirazın kabulüne karar verir. Bu bağlamda, icra mahkemesi, resmî veya imzası ikrar edilmiş belgeye bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan itirazları inceleyemez ve itirazın reddine karar verir. İİK m. 18 hükmü temelde basit yargılama usulünün uygulanacağını belirtmiş olsa da, yukarıda değinildiği üzere⁶⁶⁰, icra mahkemesinde yürütülen yargılama usulü basit yargılama usulünden önemli ölçüde farklılık arz etmektedir. Öyle ki, İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda itiraz, ayrı bir yargılama usulü olarak düzenlenmiş olan kısa yargılama usulüne göre görülür. Kısa yargılama usulünün temel özellikleri cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesinin olmaması, ön inceleme safhasının nisbi özellik taşıması, mahkemenin kural olarak yalnızca belge delilleriyle sınırlı olarak inceleme yürütmesi, yargılamada yazılılığın esas olmasıdır. Mahkemeye başvurunun istinai haller dışında yazılı olarak yapılması gerektiği esası benimsenmiştir. Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe itiraz dilekçeyle yapılmak zorundadır. Buna karşılık, genel haciz yoluyla

---

⁶⁶⁰ Bkz. II. Bölüm-III-B-1.

takipte itirazın kaldırılması ifadenin tutanağa geçirilmesi suretiyle de yapılabilir (İİK m. 18/II). Aynı şekilde, her iki hukuk sisteminde de itirazın daha hızlı, masrafsız ve kolay bir şekilde giderilmesi amaçlanmıştır. Görüldüğü üzere, İsviçre Hukuku'nda itiraz yargılaması ile hukukumuzdaki itiraz yargılaması ile büyük benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, İsviçre Hukuku'nda itiraz genel mahkemelerde görülürken, Türk Hukuku'nda itiraz icra mahkemelerinde görülür. Başka bir deyişle, Türk medeni yargılama sisteminde icra takibi bağımsız icra organlarına bırakılmış, genel mahkemelerin görevinin istisna olması öngörülmüştür. Fakat her iki hukuk sisteminde de, elinde ilam bulunmayan borçlunun menfi tespit davası (İsv. İİK m. 85/a) ve istirdat davası (İsv. İİK m. 86) açmasına imkân tanıdığı için mahkemenin itiraz hakkında verdiği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez (İsv. İİK m. 80; m. 82; m. 83). Burada İsviçre Hukuku'nda itiraz yargılamasının tabi olduğu kısa yargılama usulüne ilişkin açıklamalara yer vermeyi yararlı görüyoruz. Fakat bundan önce federal düzeyde kabul edilen usul kanununa ilişkin kısa bir bilgi verilecektir.

12 Aralık 2008 tarihinde Parlamento'da kabul edilen İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu (İsv. HMK)⁶⁶¹ 1 Ocak 2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir⁶⁶². Daha önce, Medeni Usul Hukuku 26 Kanton'da 26 ayrı Usul Kanunu tarafından düzenlenmekteydi. Üstelik federal düzeyde usul hükümleri içeren bazı kanunların ve Federal Mahkeme tarafından geliştirilen federal düzeydeki içtihadı dayalı usul hukukunun mevcudiyeti hukuki dağınıklığa ve hukuki güvensizliğe yol

⁶⁶¹ İsviçre Federal Hukuk Muhakemeleri Kanunu için bkz. <<<http://www.admin.ch/ch/e/rs/2/272.en.pdf>>>, (E.T. 22.02.2016).

⁶⁶² İsviçre Federal Medeni Usul Kanunu'nun yeknesaklaştırma çalışmalarının tarihi gelişimi için bkz. Samuel P. Baumgartner, "Civil Procedure Reform in Switzerland and The Role of Legal Transplant", **University of Akron School of Law Legal Studies Research Paper Series**, Social Science Research Network, Electronic Library Paper Collection, Y. 2010, No. 10-13, ss. 1-28, s. 4-8; Lucien W. Valloni-Daniel Bloch, **Swiss Civil Procedure Code (CPC)**, Dike, Zurich, 2010, s. 1-4; André Brunschweiler-Sandrine Giroud-Catherine A. Kunz, "Switzerland", **International Civil Procedure**, (Editör Dennis Campbell-Christian Campbell), Second Edition, Geneva and Zurich, Switzerland, 2013, ss. 1-30, s. 1; H. Yavuz Alangoya, "İsviçre'de Yeni Federal Medeni Usul Kanununa Doğru", **Prof. Dr. Özer Selçi'ye Armağan**, Ankara 2006, ss. 83-102, s. 83-86; Okay Durman, "İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Basitleştirilmiş Usul Hükümlerine İlişkin Değerlendirmeler", **MİHDER**, Y. 2011, C. 7, S. 20, ss. 43-78, s. 44-48; Ayşe Gülin Guralp, **Anglo-Amerikan ve Kıta Avrupası Medeni Yargılama Sistemleri'ndeki Reform Çalışmaları, Yeni Gelişmeler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 70-72; Atalı, s. 608-612. İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun oluşmasında uluslararası gelişmelerin etkilerine ve tarihi gelişimine ilişkin olarak ayrıca bkz. Tanja Domej, "Switzerland: Between Cosmopolitanism and Parochialism in Civil Litigation" **Civil Litigation in a Globalising World**, (Editör X. E. Kramer-C. H. van Rhee), Asser Press, The Netherlands, 2012, ss. 247-261, s. 247-254.

açmaktaydı⁶⁶³. İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun birinci kısmında genel hükümler, ikinci kısmında özel hükümler, üçüncü kısmında iç tahkim ve dördüncü kısmında son hükümler yer almaktadır. Genel hükümler, aksine bir özel hüküm bulunmadıkça tüm özel hukuk davalarında uygulanmak üzere 196 madde halinde düzenlenmiştir. Özel hükümler kısmında farklı yargılama usullerinde uygulanmak üzere düzenlenmiş özel hükümlerin yanı sıra kanun yolları ve İcra ve İflas Kanunu'nun uygulama alanına girmeyen (para ve teminat alacakları dışında kalan alacaklar hakkında ve ayrıca hangi türden alacağa ilişkin olursa olsun, resmi senetlere dayanılarak yapılacak cebri icra takipleri (İsv. HMK m. 347-352)) konulara ilişkin cebri icra hükümleri 156 madde halinde düzenlenmiştir.

İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda, olağan yargılama usulü (ordentliches Verfahren), kısa yargılama usulü (summarisches Verfahren) ve sadeleştirilmiş yargılama usulü (vereinfachtes Verfahren) olmak üzere üç yargılama usulü düzenlemiştir⁶⁶⁴. İcra İflas Hukuku bakımından önem arz eden yargılama usulü, kısa yargılama usulüdür.

Kanun koyucu, kısa yargılama usulünün amacını yerine getirebilmesi için uyumsuzluğun daha çabuk, hızlı ve masrafsız şekilde çözümlenmesine yönelik hükümlere yer vermiştir. Örneğin; olağan yargılama usulü ve sadeleştirilmiş yargılama usulünde, yargılamanın dilekçe (Klage) ile başlayacağı düzenlenmişken (İsv. HMK m. 220; m. 244), kısa yargılama usulünde, yargılamanın bir başvuru ile başlayacağı belirtilmiştir (İsv. HMK m. 252)⁶⁶⁵. Ayrıca, yukarıda değinildiği üzere, acil durumlarda

⁶⁶³ Murat Atalı, "İsviçre Federal Hukuk Muhakemeleri Kanunu Ön Tasarısı Hakkında Değerlendirmeler", **MİHDER**, Y. 2006, C. 2, S. 3, ss. 607-631, s. 607-608; Sunar, "Basit Yargılama", s. 12-13; François Bohnet, "Civil Procedure in Switzerland", <<<http://www.kgg.ch/wp-content>>>, ss. 1-29, s. 3 (E.T. 29.02.2016); Brunschweiler-Giroud-Catherine, s. 1.

⁶⁶⁴ H. Yavuz Alangoya, IV. Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı'nda kavramsal olarak olağan yargılama usulü, basit yargılama usulü ve sadeleştirilmiş yargılama usulü olarak üçe ayırmıştır (H. Yavuz Alangoya, "İsviçre Hukukunda Çekişmesiz Yargıya (Nizasız Kaza) İlişkin Düşünceler", **Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-IV (Çekişmesiz Yargı)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2009, ss. 110-121; Alangoya, s. 93). Yıldırım ve Atalı, kısa yargılama usulü yerine basit yargılama usulü, sadeleştirilmiş yargılama usulü yerine basitleştirilmiş yargılama usulünü kullanmıştır (M. Kamil Yıldırım, "Teksif ve Sözlülük İlkeleri Açısından Yargılama Usulleri Hakkında Düşünceler", ("Düşünceler"), **Prof. Dr. Ergün Önen'e Armağan**, İstanbul, 2003, ss. 467-491, s. 480-481. Yıldırım-Deren Yıldırım, kısa yargılama usulü yerine basit yargılama usulü, sadeleştirilmiş yargılama usulü yerine basit ve hızlı yargılama usulü terimini kullanmıştır (Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 40).

Atalı, s. 615). Durman ise, yargılama usullerini kavramsal olarak bir ayrıma tabi tutmamakla birlikte basit yargılama usulü yerine basitleştirilmiş yargılama usulünü kullanmıştır (Durman, s. 47, dn. 12).

⁶⁶⁵ Basit yargılama usulünde temsile ilişkin İsv. 68/II,b ve c hükmünde bir esneklik sağlanmıştır.

tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü olarak başvurunun yapılabileceği; resmi tatillerde zamanaşımı süresi mahkeme tarafından durdurulamayacağı (İsv. HMK m. 145/II,b)⁶⁶⁶; İcra İflas Kanunu'na ilişkin hükümlerin saklı tutulduğu (İsv. HMK m. 145/IV) belirtilmiştir.

İtirazın kesin ve geçici kaldırılması kısa yargılama usulüne tabidir (İsv. İİK m. 25/II; m. 84)⁶⁶⁷. İtirazın kaldırılmasında takibin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir. Kanun koyucu, her ne kadar mahkemenin davalıyı derhal yazılı veya sözlü olarak duruşmaya davet edeceğini ve beş gün içinde kararını vereceğini düzenlemiş olsa da, uygulamada bu kadar kısa bir sürede karar vermek mümkün olmamakta, yaklaşık iki ayda çözümlenmektedir⁶⁶⁸. Bununla birlikte, kısa yargılama usulünde benimsenen esneklikler sayesinde, olağan yargılama usulüne nazaran iki ay gibi kısa bir sürede uyuşmazlığın çözümlenmesi dikkate değerdir. İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 248–271 kısa yargılama usulünü düzenlemektedir. Kısa yargılama usulü, kanunda düzenlenen hallerde (İsv. HMK m. 249-251; kararların icrasına ilişkin hallerde (İsv. HMK m. 339/II); itirazın kaldırılmasına ilişkin İsv. İİK m. 80 vd. gibi), açık hallerde hukuki korumalarda (İsv. HMK m. 257), mahkemenin emrettiği hallerde (İsv. HMK m. 258), geçici hukuki tedbirlerde (İsv. HMK m. 261 vd.), çekişmesiz yargı işlerinde kısa yargılama usulü uygulanır (İsv. HMK m. 248). Bunun dışında, Kanun kısa yargılama usulünün uygulanacağı Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve İcra İflas Kanunu'na ilişkin halleri tahdidi olmadan saymıştır (İsv. HMK m. 249; m. 250; m. 251). Bizim açıımızdan önem arz eden İcra İflas Hukuku'nun alanına giren hususlarda kısa yargılama usulünün uygulanmasıdır⁶⁶⁹. İsv. HMK m. 251 hükmünde tahdidi sayım yapılmaksızın kısa yargılama usulünün uygulanacağı haller belirtilmiştir. Buna göre, itirazın kaldırılması, iflas, ihtiyati haciz ve konkordato hakkındaki mahkeme kararları (İsv. HMK m. 251/I,a); alacaklının değişmesi haline ilişkin gecikmiş itirazın⁶⁷⁰ ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte itirazın kabulü (İsv. HMK m. 251/I,b); takibin taliki veya

---

⁶⁶⁶ Bohnet, s. 22.

⁶⁶⁷ Bohnet, s. 22.

⁶⁶⁸ Baker-McKenzie, “Dispute Resolution Around the World-Switzerland”, (“Switzerland”), <<<http://www.bakermckenzie.com>>>, ss. 1-21, s. 7 (E.T. 29.02.2016).

⁶⁶⁹ Bunların büyük bölümü çekişmesiz yargı işidir. İcra ve İflas Kanunu'nda çekişmesiz yargı işleri de mevcuttur (Alangoya, s. 97).

⁶⁷⁰ Alacaklının değişmesi halinde, borçlu yeni alacaklıya karşı sahip olduğu itirazları ileri sürebilir (İsv. İİK m. 77/I,II).

iptal edilmesi (İsv. HMK m. 251/I,c); müflisin yeni mal iktisap edip etmediği hakkındaki karar (İsv. HMK m. 251/I,d); eşlerin birbirini takip etmesi durumunda mal ayrılığına hükmedilmesi (İsv. HMK m. 251/I,e) hallerinde kısa yargılama usulü uygulanır. O halde, mahkemenin dâhil edildiği bütün İcra İflas Hukuku işlerinde kısa yargılama usulü uygulanacaktır.

Kısa yargılama usulünde yargılama ve karara ilişkin hükümler İsv. HMK m. 252-256 arasında düzenlenmektedir. Kısa yargılama usulünde uzlaşma prosedürü⁶⁷¹ uygulanmaz (İsv. HMK m. 198/I,a). Mahkemeye başvuru İsv. HMK m. 130'a uygun şekilde yazılı olarak veya elektronik ortamda yapılır. Fakat istisnai ve acil hallerde, başvuru, tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü olarak yapılabilir (İsv. HMK m. 252/II)⁶⁷². Bununla birlikte, uygulamada başvurunun sözlü olarak ileri sürülmesi yoluna istisnaen başvurulur⁶⁷³. Başvuru açıkça temelsiz veya mesnetsiz değilse, mahkeme, talep hakkındaki görüşünü yazılı veya sözlü olarak bildirmek üzere karşı tarafa imkân verir (İsv. HMK m. 253). Görüldüğü üzere, talebe karşı yazılı veya sözlü olarak cevap verilebileceği hâkimin takdirine bırakılmıştır. O halde, mahkeme öncelikle başvurunun kabul edilebilir olup olmadığını inceler ve kabul edilebilir bulunduğu takdirde hukuki dinlenilme ve adil yargılanma hakkı çerçevesinde karşı tarafa beyanda bulunma olanağı tanır. Fakat talep kabul edilebilir bulunmazsa, başvuru karşı tarafa tebliğ edilmeksizin derhal reddedilir. Cevap süresi açıkça düzenlenmediğinden İsv. HMK m. 222 uyarınca, hâkim karşı tarafa beyanda bulunması için belirli bir süre tanır.

Kanun cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesine yer vermediğinden ve kısa yargılama usulünde çabukluk esas olduğundan cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi verilemez (İsv. HMK m. 252; m. 253). Mahkeme, uygulamada, başvuru üzerine tarafları duruşmaya davet eder⁶⁷⁴. Başka bir deyişle, dilekçe teatisi safhası uygulanmaz. Aynı şekilde, olağan yargılamanın aksine, kısa yargılama usulünde, Kanun'da aksi

---

⁶⁷¹ İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre, yargılamaya geçmeden önce uzlaşma prosedürünün uygulanması zorunludur. Uzlaşma prosedürü neticesinde taraflar anlaşmaya varırlarsa, uzlaştırma makamı bir protokol düzenler ve bu taraflarca imzalanır (İsv. HMK m. 208). Ancak, anlaşma gerçekleşmezse, uzlaştırma makamı bu hususu bir protokol ile tespit eder ve talep sahibine "dava izin belgesi" verir (İsv. HMK m. 208).

⁶⁷² Sunar, benzer istisnai düzenlemenin Türk Hukuku'nda basit yargılama usulünde yer almasının yerinde olacağını ifade etmiştir (Sunar, "Düşünceler", s. 269). Kuru, çekişmesiz yargı işleri bakımından başvurunun şekle bağlı olmaması gerektiğini belirtmiştir (Kuru, "Nizasız Kaza", s. 152).

⁶⁷³ Brunschweiler-Giroud-Catherine, s. 16.

⁶⁷⁴ Brunschweiler-Giroud-Catherine, s. 16.

düzenlenmedikçe hazırlayıcı (ön) yargılama safhası bulunmamaktadır (İsv. HMK m. 256/I)⁶⁷⁵.

Kısa yargılama usulünde esas olan yargılamanın yazılı olarak yürütülmesidir. Kanun'da açıkça düzenlenen hallerde yargılamada sözlülüğe izin verilir⁶⁷⁶. İspat araçlarını düzenleyen İsv. HMK m. 254 hükmüne göre, ispat faaliyeti ancak belgelerle gerçekleştirilebilir. Diğer deliller, ancak, yargılamayı önemli ölçüde sürüncemede bırakmayacaksa, yargılamanın amacı gerekli kılıyorsa ya da mahkemenin vakıaları resen araştırması gerekliyse kabul edilebilir (İsv. HMK m. 254/II). Görüldüğü üzere, kısa yargılama usulünde deliller oldukça sıkı şekil koşullarına bağlanmıştır. Davacı İsv. HMK m. 221/II hükmüne uygun şekilde, delillerini başvurusu ile birlikte ibraz etmelidir⁶⁷⁷.

Kanun'da aksine hüküm bulunmadığında, kısa yargılama usulünde taraflarca getirilme ilkesi geçerlidir. Bu nedenle, resen araştırma ilkesinin uygulandığı haller saklı tutulmuştur. Resen araştırma ilkesinin uygulandığı hallerde delillere ilişkin sınırlandırma geçerli değildir. Mahkemenin resen araştırma yapması gereken haller özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, iflas ve konkordato hususları ile çekişmesiz yargı işlerinde mahkeme gerekli incelemeyi yapar (İsv. HMK m. 255). Mahkeme, kanunda aksi belirtilmedikçe, duruşma yapabilir veya dosya üzerinden karar verebilir (İsv. HMK m. 256/I).

Mahkeme kısa yargılama usulüne tabi bazı hallerde hukuki koruma tanıyabilir. Dava konusu olay ihtilafsız veya derhal ispatlanabilir ise ve hukuki durum gayet açık ise mahkemeden hukuki koruma talep edilebilir (İsv. HMK m. 257/I). Aksi takdirde, mahkeme davacıya hukuki koruma talep edemeyeceğini bildirir ve davacı dava konusunu olağan yargılama usulüne göre talep edebilir⁶⁷⁸. Resen araştırma ilkesinin uygulandığı uyuşmazlıklarda hukuki koruma talep edilemez (İsv. HMK m. 257/II). Dava konusunun hızlı hukuki korumanın şartlarını haiz olmaması halinde mahkeme

---

⁶⁷⁵ Isaak Meier, "Swiss Civil Justice: With an Emphasis on the Laws of the Canton of Zurich", ("Swiss Civil Justice"), **Civil Justice In Crisis (Comparative Perspectives of Civil Procedure)**, (Editör Adrian A. A. Zuckerman), Oxford University Press, Great Britain, 1999, ss. 464-485, s. 471; Bohnet, s. 25.

⁶⁷⁶ Durman, s. 64.

⁶⁷⁷ Bohnet, s. 21.

⁶⁷⁸ Volloni-Bloch, s. 30.

başvuruyu kabul etmez. Hukuki korunma tanınmayacaksa mahkeme başvuruyu karara bağlamaz (İsv. HMK m. 257/II).

Kanun'un lafzında geçen "açık bir hukuki durumun" varlığının tespiti uygulama ve doktrine bırakılmıştır. Bu bağlamda, hâkime takdir alanı bırakan, hukuk kuralının olaya uygulanmasında tereddüt bulunan⁶⁷⁹, hukuki sorunun çok kapsamlı olduğu hallerde⁶⁸⁰ açık bir hukuki durumun varlığından söz edilemez. Buna karşılık, likit talepler, olağan yargılama usulüne nazaran, daha çabuk, masrafsız ve kolay elde edilebilir⁶⁸¹.

Hukuki koruma talebi için yürütülen kısa yargılama usulü, olağan yargılamanın bir ön basamağı değildir⁶⁸². Borçlu kısa yargılama usulünü seçebileceği gibi, olağan yargılama usulünü de seçebilir. Hukuki koruma talebinin reddi, olağan yargılama usulüne geçişi sağlamaz. Mahkeme hukuki koruma tanımadan önce mutlaka karşı tarafı dinler. Hukuki koruma talepleri, kısa yargılama usulüne tabi olduğundan sınırlı delillerle ispat edilebilir. Fakat mahkemenin hukuki korumaya hükmedebilmesi için iddiaların tam olarak ispatlanması gerekir. Bu bakımdan, geçici hukuki tedbirlerden farklılık arz eder. Zira hukuki koruma talebinde ivedi bir durum ya da tarafı tehdit eden bir durum yoktur ve yargılama neticesinde verilen karar kesin hüküm teşkil eder⁶⁸³. Kısa yargılama usulünde kabul edilen bu özel başvurunun sınırlayıcı olması beklenmektedir⁶⁸⁴.

Mahkeme hukuki koruma talebini kabul ettiği takdirde, kararın icrasını da emreder. Başka bir deyişle, karar, davalının eda hükmünü yerine getirmediğinde karşılaşacağı yaptırımları da (zorla icra, para cezası gibi) içerir⁶⁸⁵. Bu bağlamda, kısa yargılama usulünün İcra Hukuku ile iç içe geçmiş bir yapıda olduğunu ifade etmek gerekir.

---

⁶⁷⁹ G. Nauer, **Das summarische Verfahren nach schweizerischem, Zivilprozessrecht**, Zürich, 1985, s. 50 (Sunar, "Basit Yargılama", s. 16'dan naklen).

⁶⁸⁰ F. Heggli, **Das summarische Verfahren nach luzernischem Zivilprozessrecht**, Zürich, 1957, s. 49 (Sunar, "Basit Yargılama", s. 16'dan naklen). Aksi görüşte: Isaak Meier, **Rechtsschutz im Summarischen Verfahren als Alternative zum ordentlichen Zivilprozess im schweizerischen Recht**, Köln, 1997, s. 95; Nauer, s. 50 (Sunar, "Basit Yargılama", s. 16'dan naklen).

⁶⁸¹ Meier, s. 131 vd. (Sunar, "Basit Yargılama", s. 16-17'den naklen).

⁶⁸² Sunar, "Basit Yargılama", s. 15; Durman, s. 68.

⁶⁸³ Sunar, "Basit Yargılama", s. 15; Baker-McKenzie, "Switzerland", s. 7.

⁶⁸⁴ Baker-McKenzie, "Switzerland", s. 8.

⁶⁸⁵ Sunar, "Basit Yargılama", s. 16.

Kısa yargılama usulü, özellikle nicelik açısından İsviçre’de önemli bir yer tutmaktadır. Öyle ki, 2002 yılında Zürih ilk derece mahkemelerindeki özel hukuka ilişkin toplam 41.048 yargı işinden 32.680 tanesi kısa yargılama usulü ile çözümlenmiştir⁶⁸⁶. Kanun koyucu İsviçre Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda kısa yargılama usulünü düzenlemiş, istatistiklerle sabit olan bu durumu koruyarak hızlı sonuç almayı amaçlamıştır. Tek hâkimle karar verilmesi, yalnızca belli delillerin ileri sürülmesine izin verilmesi, tarafların hazır bulunmamasına ağır sonuçlar bağlanması, sürelerin kısaltılmış olması, İcra İflas Kanunu’nun sürelere ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla sürelerin geçici olarak işlememesine dair düzenlemenin kısa yargılama usulünde uygulanmaması, geçici hukuki koruma tedbirlerinde sunulan delil ve olguların inandırıcı bir şekilde ortaya konulmasının yeterli görülmesi, davanın ihbarına ilişkin hükümlerin kısa yargılama usulünde uygulanmaması (İsv. HMK m. 81/III) kısa yargılama usulünün karakteristik özelliklerinin esnek ve hızlı olduğunu göstermektedir⁶⁸⁷.

Kısa yargılama usulüne tabi işlerde istinaf (Berufung) kanun yoluna başvurulabilir. İstinafa başvuru ve cevaba ilişkin süreler her biri için on gündür (İsv. HMK m. 314/I). Fakat istinaf kanun yoluna başvurabilmek için, malvarlığına ilişkin uyuşmazlıklar bakımından, en az 10.000 frank değerinde bir uyuşmazlığın olması gerekir (İsv. HMK m. 308/II). Kısa yargılama usulünde karşı taraf katılma yoluyla istinaf talebinde bulunulamaz (İsv. HMK m. 314/II). Değeri 30.000 frankı aşan uyuşmazlıklar bakımından temyiz kanun yoluna İsviçre Federal Üst Mahkemesi’ne başvurulabilir⁶⁸⁸.⁶⁸⁹

İstinaf kanun yoluna başvurulamayan nihai ve ara kararlara karşı, geçici hukuki korumaya ilişkin kararlara karşı, ilk derece mahkemesinin kanunda sayılan usuli kararlarına karşı, mahkemece usulsüz erteleme kararlarına karşı ve diğer kararlara karşı otuz gün içinde şikâyet (Beschwerde) kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir (İsv. HMK m. 319). Kısa yargılama usulü bakımından, usule veya esasa ilişkin kararlara

⁶⁸⁶ Isaak Meier-Diana Mürner, **Vorentwurf für eine Schweizerische Zivilprozessordnung**, Kritik und offene Fragen, (Zeitschrift für Zivilprozess international), 2003, s. 557, dn. 42 [Atalı, s. 645’ten naklen]. Aynı yönde bkz. Meier, “Swiss Civil Justice”, s. 471.

⁶⁸⁷ Baumgartner, s. 9; Volloni-Bloch, s. 29; Alangoya, s. 97; Atalı, s. 625-626; Durman, s. 49-50.

⁶⁸⁸ Baker-McKenzie, “Switzerland”, s. 6.

⁶⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. SR 173.110.

karşı, aksi Kanun'da düzenlenmedikçe şikâyet başvuru süresi on gündür (İsv. HMK m. 321/II).

Belirtilen hususlar dikkate alındığında, icra mahkemesi yargılama usulünün kendine mahsus özellikler barındırdığı görülmektedir. Hukukumuzda itiraza uğramış para ve teminat alacakları hakkında icra mahkemesi hükmü ile uyuşmazlığın kısa sürede çözümlenmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılaması basit yargılama usulüne tabi kılınmıştır. Bununla birlikte, icra mahkemesi sınırlı inceleme yürüttüğünden, itiraz yargılaması, esas itibariyle, basit yargılama usulünden önemli ölçüde farklılık arz eder. Başka bir deyişle, İcra İflas Kanunu'nda yer alan özel mahiyetteki hükümlerle basit yargılama usulüne nazaran daha hızlı, masrafsız ve kolay bir yargılama usulü öngörülmüştür. İsviçre Hukuku'nda ise, itiraz yargılaması bağımsız icra organlarına bırakılmamıştır. Aksine genel mahkemelerde kısa yargılama usulüne göre görülmesi öngörülmüştür. Bu yargılama usulü İsviçre Hukuku'nda 1 Ocak 2011 tarihinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ayrı bir yargılama usulü olarak düzenlenmiştir (İsv. HMK m. 248-271). İsviçre Hukuku'nda itiraz yargılamasının başlı başına bir yargılama usulü olarak düzenlendiğini ve hukukumuzdaki itiraz yargılamasının kısa yargılama usulüne denk geldiğini belirtmek gerekir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTİRAZ YARGILAMASININ CEREYANI

I. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, itiraz yargılamasında görevli mahkeme, asli icra organlarından olan icra mahkemesidir. İcra Hukuku'nda, asli icra organları her derecede yalnızca bir tane olduğundan organlar arasında görev uyuşmazlığı çıkmaz⁶⁹⁰. Bu nedenle, kanun koyucu, göreve ilişkin düzenleme getirme gereği duymamıştır.

İtirazın genel mahkemeye yapılması halinde, HMK m. 20 hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı ve satışı durdurma etkisinin olup olmayacağı tartışma konusu yapılabilir. İtirazın icra mahkemesi yerine genel mahkemeye yapılması halinde, genel mahkeme görevsizlik kararı verir. Bu halde, İcra İflas Hukuku'nun şekli hukuka ilişkin kendine yetebilen bağımsız bir alan olduğu, bu nedenle açık bir atıf olmadıkça diğer usul kanunlarının uygulanmaması gerektiğine ilişkin görüş benimsendiğinde⁶⁹¹, HMK m. 20 hükmüne açık atıf olmadığından iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli icra mahkemesine gönderilmesini talep etmek mümkün olmaz. Satış aşamasına gelmiş olan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, genel mahkemede ileri sürülen itirazın satışı durdurmayacağını belirtmek gerekir. Zira itirazın yeniden icra mahkemesinde ileri sürülmesi gerekir. Buna karşılık, icra mahkemesinin özel mahkeme olduğu düşünüldüğünde, diğer özel mahkemelerde olduğu gibi, iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli icra mahkemesine gönderilmesini talep etmek mümkün olur. Bu halde, icra

⁶⁹⁰ Kuru, "El Kitabı", s. 177.

⁶⁹¹ Postacıoğlu-Altay, s. 134-135; Muşul, "İcra İflas", C. I, s. 282-283; Üstündağ, "Yetki İtirazı", s. 258-260. Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 81-82.

mahkemesinde yürütülen yargılama, genel mahkemede başlanan yargılamanın devamı niteliğinde olduğundan itirazın satışı durdurduğunu kabul etmek gerekir. Öte yandan, itirazın icra mahkemesine yapılması geçerlilik koşulu olarak değerlendirildiğinde, tüm bu tartışmalar hükümsüz kalmaktadır. Zira itirazın genel mahkemeler nezdinde ileri sürülmesi halinde, tıpkı icra dairesi nezdinde ileri sürülmesinde olduğu gibi⁶⁹², geçerli bir itirazdan söz edilemeyeceği savunulabilir⁶⁹³. Fakat genel mahkemede ileri sürülen itiraz menfi tespit davası olarak değerlendirilebilir.

Yetkili icra mahkemesi ise, takibin yapıldığı icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesidir (İİK m. 168/IV,V; m. 169; m. 170/I). İcra mahkemesinin yetkisi kesin yetki olduğundan, itirazı inceleyen hâkim resen gözetebileceği gibi, taraflar da yargılamanın her aşamasında ileri sürebilirler. İcra mahkemesinin yetkisi, icra dairesinin yetkisinden bağımsızdır. Borçlu, takibin başlatıldığı icra dairesinin yetkisine itiraz etmek isterse, süresi içinde dilekçe ile diğer itirazları ile birlikte icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine başvurması gerekir. Bu aşamada, alacaklı, icra mahkemesinin yetkisine itiraz edebilir veya hâkim kesin yetki kuralına aykırılık tespit ederse resen gözetir.

İtiraz dilekçesi, takibin başlatıldığı icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine gönderilmek üzere başka bir icra mahkemesine verilebilir. Bu halde, süresi içinde itiraz dilekçesinin verilip verilmediği, dilekçenin aracılık eden icra mahkemesine verilme tarihine göre tespit edilir⁶⁹⁴.

---

⁶⁹² Karşlı, “İcra İflas”, s. 378,380. Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2001/9768, K. 2001/10725, T. 15.06.2001 (Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14442-14443). Genel haciz yoluyla takip bakımından, icra dairesi yerine icra mahkemesine itirazın yapılması geçerli sonuç doğurmaz (Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 335; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 187).

⁶⁹³ Yardım, s. 119.

⁶⁹⁴ “Alacaklı tarafından, borçlu hakkında kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine geçilmiştir. Borçluya örnek 10 nolu ödeme emri 1.6.2007 tarihinde tebliğ edilmiş, borçlu vekili İİK.nun 168/5.maddesinde öngörülen yasal 5 günlük sürede itiraz dilekçesini Şişli İcra Mahkemesine gönderilmek üzere Erdemli İcra Mahkemesine vermiştir. Ancak ilgili Mahkemece UYAP otomasyon sistemindeki sorun nedeniyle karar harcının ertesi gün alınmasına karar verildiği bu konuda Erdemli İcra Hakimliği tarafından tutanak tutulduğu görülmektedir. Anılan bu tutanak karşısında borçlunun isteminin süresinde olduğu kabul edilerek Mahkemece işin esasının incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken bunun süre aşımı bakımından reddi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2008/834, K. 2008/3672, T. 28.02.2008 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

II. YARGILAMA SÜRECİ

A. YARGILAMANIN SAFHALARI

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılamasında niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulü uygulanır (İİK m. 18/I). Zira itiraz yargılaması ihtilafli olan hususları çözmekle birlikte, ihtilaf sınırlı delillerle şekli hukuk kuralları çerçevesinde incelenmekte olduğundan verilen karar hukuki sonuçlarını takip hukuku bakımından doğurmaktadır⁶⁹⁵. Bu bağlamda, basit yargılama usulünde cari olan birçok usul hukuku hükmünün (dava ve cevap dilekçelerinin unsurlarının belirlenmesi⁶⁹⁶, ıslah⁶⁹⁷, ferî müdahale, eski hale iade kurumları gibi) itiraz yargılamasında uygulanması mümkün değildir⁶⁹⁸. İtiraz yargılaması neticesinde verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden, itirazın reddi borçlunun genel mahkemelerde menfi tespit davası açmak suretiyle borcunun olmadığını tespit ettirmesine (İİK m. 169/a,VI; m. 170/III, son cümle; m. 72), itirazın kabulü, alacaklının genel mahkemelerde alacağını hüküm altına almasına engel olmamaktadır (İİK m. 169/a,V, c. 1; m. 170/III, c. 3). O halde, itiraz yargılaması teknik anlamda dava olmadığından ve icra mahkemesinin verdiği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden, basit yargılama usulüne ilişkin hükümler itiraz yargılamasının niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanacaktır.

Basit yargılama usulü, dilekçeler teatisi, tahkikat, sözlü yargılama ve hüküm olmak üzere dört temel safhadan oluşmaktadır. Basit yargılama usulünde, dilekçeler teatisi safhası dava ve cevap dilekçesinin mahkemeye sunulmasından ibarettir (HMK m. 317/I). Bununla birlikte, itiraz yargılamasında, dava dilekçesine cevabın tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü olarak verilir verilemeyeceği tartışılabilir. Kanun koyucu, bu

⁶⁹⁵ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. I. Bölüm, II-B-2-b.

⁶⁹⁶ “.. itiraz, HUMK.nun 178. maddesinde yazılı dava niteliğini taşımaz. Bu nedenle itiraz dilekçesinde HUMK.nun 179. maddesinde öngörülen koşulların bulunması zorunlu değildir. Bir başka deyişle itirazın incelenmesinde dava prosedürü uygulanmaz. Mahkemece, icra dosyasındaki gerçek alacaklıya tebligat yapılarak başvurunun incelenip sonuçlandırılması gerekir. Aksinin kabulü, itiraz süresi geçeceğinden hak kaybına sebep olur..” (12. HD, E. 2005/11789, K. 2005/15749, T. 15.07.2005 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

⁶⁹⁷ “Borçlunun icra mahkemesine yaptığı başvuru, İİK. nun 170. maddesine dayalı imzaya itiraz olup, teknik anlamda bir dava değildir. Bu sebeple HMK.nun 176 vd. maddelerinde düzenlenen ve dava prosedüründe tatbiki mümkün olan ıslah müessesesinin imzaya itiraz hakkında uygulanma olanağı yoktur..” (12. HD, E. 2014/26443, K. 2015/178, T. 12.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁶⁹⁸ Üstündağ, “İcra Hukuku”, s. 111; Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 251-252; Yazar, s. 51; Uyar, “İtiraz”, s. 14.

hususla açıklık getirmediğinden basit yargılama usulüne ilişkin düzenlemelerin uygulanacağı düşünülebilir (İİK m. 169; m. 169/a,I). Fakat itiraz yargılamasının seri bir şekilde sonlandırılması gerektiği göz ardı edilmemelidir. Bu çerçevede, basit yargılama usulünde olduğu gibi cevabın yalnızca dilekçe ile verilebileceğini belirtmek itiraz yargılamasının niteliğine uygun düşmeyecektir. Kanaatimizce, hâkim, tensip tutanağında, uyuşmazlığın mahiyetine göre cevabın dilekçe ile veya sözlü olarak sunulmasına ilişkin hususu karara bağlamalıdır (HMK Yönetmeliği⁶⁹⁹ m. 200/I,g). Bu halde, cevabın sözlü olarak bildirilebileceğine karar verilirse, alacaklının en geç tahkikat safhasının ilk duruşmasında dava dilekçesine ilişkin cevabı tutanağa geçirilmelidir. Nitekim İsviçre Hukuku'nda, kısa yargılama usulünde, başvuru, istisnai ve acil haller hariç olmak üzere (İsv. HMK m. 252/II), İsv. HMK m. 130'a uygun şekilde yazılı olarak veya elektronik ortamda yapılır. Bununla birlikte, başvuruya cevabın şekline ilişkin düzenlemeye yer vermemiştir. Uygulamada, mahkeme, başvuru üzerine tarafları duruşmaya davet etmektedir⁷⁰⁰. Aynı şekilde, İcra İflas Kanunu'nda, itirazın kaldırılması yargılamasında, mahkemenin borçluyu cevabını yazılı veya sözlü olarak bildirmek üzere duruşmaya davet edeceği belirtilmiştir (İsv. İİK m. 84/II). Bu bağlamda, Türk Hukuku'nda, İsviçre Hukuku'na paralel şekilde dilekçe teatisi safhasının uygulanmayacağı belirtilmelidir.

Olağan yargılama usulünün aksine, basit yargılama usulünde taraflar cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi veremezler (HMK m. 317/III). Bu nedenle, iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı davanın açılmasıyla, savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı cevap dilekçesinin verilmesiyle başlar (HMK m. 319). Böylece hâkimin, basit yargılama usulüne tabi davalarda ön inceleme safhasına hazırlık yapabilmesi sağlanmıştır⁷⁰¹. Bununla birlikte, iddia ve savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağının istisnalarına ilişkin düzenlemeler basit yargılama usulünde de uygulanır (HMK m. 322/I; m. 141). Belirtilen hususlar itiraz yargılamasında da geçerlidir. Fakat durumu İcra İflas Kanunu'nun özel hükümleri ile birlikte değerlendirmek gerekir. Buna göre, itiraz duruşmasında kambiyo senedinden anlaşılan itiraz sebepleri ileri sürülebilir (İİK m. 170/b; m. 63). Bu bağlamda, senet metninden

⁶⁹⁹ RG. 06.08.2015, S. 29437.

⁷⁰⁰ Brunschweiler-Giroud-Catherine, s. 16.

⁷⁰¹ Karşlı, "Medeni Muhakeme Hukuku", s. 738.

anlaşılan itiraz sebepleri kapsamında itiraz yargılamasının ilk duruşmasında borçlu iddiasını genişletebilir.

İcra mahkemesi, tahkikat safhasına başlamadan evvel yapacağı incelemede, borçlunun itiraz dilekçesi kapsamında veya eklediği belgelerden edindiği kanaate göre itirazı ciddi görmesi halinde alacaklıya tebliğe gerek görmeden itiraza ilişkin esas hakkındaki kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına dosya üzerinden karar verebilir (İİK m. 169/a,II; m. 170/II). Şekli gerçekliğin esas olduğu ve yargılama neticesinde verilen kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği itiraz yargılamasında ön inceleme safhası önem arz etmez⁷⁰². Zira icra mahkemesinin itiraz hakkında verdiği karar hukuki sonuçlarını takip hukuku kapsamı içinde doğurur. Mahkeme, tahkikat safhasının ilk duruşmasında, taraflarca ibraz edilmeyen delillerin toplanması için gereken işlemleri yapar. Ardından ikinci duruşmada borca veya imzaya itiraz sebeplerini incelemeye başlar. Borca itirazı, resmi veya imzası ikrar edilmiş belgeler üzerinden (İİK m. 169/a,I); imzaya itirazı tatbiki medar imza mevcutsa bununla, yoksa borçluya yazdıracağı yazı ve attıracağı imza ile kambiyo senedinde yer alan imzayı kıyaslamak suretiyle (İİK m. 170/II; m. 68/a,III; HMK m. 211/I,a), bu şekilde de kanaat edinilemezse oturumun bir defadan fazla ertelenmesine meydan vermeyecek şekilde bilirkişi raporu talep etmek suretiyle (İİK m. 68/a,III; HMK m. 211/I,b) inceler.

Basit yargılama usulünde, olağan yargılama usulüne paralel şekilde, tahkikat safhasından sonra sözlü yargılama safhası yer alır⁷⁰³. Sözlü yargılama safhasında uyuşmazlığın hukuki yönü tartışılır⁷⁰⁴. Buna göre, mahkeme, tahkikat safhasının tamamlanmasından sonra taraflardan son beyanlarını alır. Taraflara beyanda bulunabilmeleri için ayrıca süre verilmez (HMK m. 321/I). İtiraz yargılamasında, imza itirazının incelenmesinde sözlü yargılama safhasının cereyan etmesine gerek bulunmaz. Zira imza itirazı, hukuki uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kuralına ilişkin tartışma yürütmeye elverişli değildir. Bununla birlikte, borca itiraz incelemesinde itirazın mahiyetine göre hukuki meselenin ve meseleye uygulanacak hukuk kuralının tespiti önem arz eder. Bu nedenle, borca itirazda tahkikat safhasının son celsesinde sözlü

⁷⁰² Bkz. II Bölüm-III-B-1-b-(1).

⁷⁰³ Tanrıver, s. 977; Sunar, "Düşünceler", s. 278.

⁷⁰⁴ Biraz farklı olarak bkz. Tanrıver, s. 977.

yargılama safhasının görülmesi gerekir. Fakat itiraz yargılamasının teknik anlamda dava teşkil etmemesi ve İcra İflas Hukuku'na hâkim olan çabukluk ilkesi göz önünde bulundurulduğunda bu safhanın dar kapsamlı tutulması gerektiği açıktır.

Basit yargılama usulünde, yargılama hüküm tesis edecek kadar olgunlaştığında hüküm safhasına geçilir. Mahkeme, tahkikatın bitiminden sonra, hükmün tefhimi için tayin olacak gün ve saatte mahkemede hazır bulunmalarını sağlamak amacıyla iki tarafı davet eder. Tarafalara çıkartılacak olan davetiyede, belirlenen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmadıkları takdirde yokluklarında hüküm verileceği hususu bildirilir (HMK m. 322/I; m. 186/I)⁷⁰⁵. Bu halde, itiraz yargılamasında, taraflar davetiyeye rağmen hazır bulunmazsa dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmez. Mahkeme davanın esasına ilişkin nihai karar veya usulden ret kararı verir. Bu safhada, kararı tefhim ederken gerekçeli kararı da açıklar. Fakat zorunlu hallerde sebebini tutanağa geçirmek kaydıyla, hüküm özetini yazdırıp kararı tefhim edebilir. Bu halde, gerekçeli kararın en geç bir ay içinde taraflara tebliği gerekir (HMK m. 321/II). İtiraz yargılamasında hüküm safhası özellik arz etmemektedir.

B. YARGILAMANIN SEYRİ

1. Yetki İtirazı

İcra İflas Kanunu'nda yetki itirazı incelemesi şikâyet kapsamında düzenlenmemiş, borca itiraz incelemesine tabi kılınmıştır. Doktrinde bazı yazarlar yetki itirazını borca itirazın içinde değerlendirirken⁷⁰⁶, bazı yazarlar ayrı bir itiraz olarak değerlendirmektedir⁷⁰⁷. Yukarıda değinildiği üzere, takibin başlatıldığı icra dairesinin yetkisiz olduğu kanaatinde olan borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde dilekçe ile icra mahkemesinden yetki itirazının kabulüne karar verilmesini talep edebilir (İİK m. 168/I,5).

İtiraz yargılaması duruşmalı olarak yapılmak zorunda olduğundan, icra mahkemesi, iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır (İİK m. 169/a,I; m.

⁷⁰⁵ Basit yargılama usulüne tabi davalarda, yargılamanın diğer safhalarında ise, işlemden kaldırılmasına karar verilmiş olan dosya bir defaya mahsus olarak yenilebilir. Dosya ilk yenilenmesinin ardından takipsiz bırakılırsa, dava açılmamış sayılır (HMK m. 320/IV).

⁷⁰⁶ Kuru, "El Kitabı", s. 786; Postacıoğlu-Altay, s. 851; Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 391; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 416; Ergün, s. 130.

⁷⁰⁷ Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1224; Karşlı, "İcra İflas", s. 380.

170/II,III). Bu noktada, yetki itirazının, imzaya ve borca itirazdan önemli bir farkı ortaya çıkar. Usulüne uygun olarak davet edilmiş tarafların duruşmaya gelmemesi halinde, aşağıda değinileceği üzere, imzaya ve borca itiraz incelemesinde HMK m. 150 gereğince dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir. Oysa yetki itirazı hakkında taraflar duruşmaya gelmese dahi dosya üzerinden karar verilir (İİK m. 169/a,I, son cümle).

Borçlu yalnızca yetki itirazında bulunabileceği gibi, yetki itirazıyla birlikte imza itirazı veya borca itirazda da bulunabilir (İİK m. 50/II). Her halükarda, icra mahkemesi öncelikle yetki itirazını inceler⁷⁰⁸. Zira yetkisiz icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesi imzaya ve borca itirazı incelemeye yetkili değildir⁷⁰⁹. Kaldı ki, medeni yargılamada cari olan usul ekonomisi ilkesinin takip hukukundaki yansıması olan takip ekonomisi ilkesinin bir gereği olarak⁷¹⁰, icra mahkemesi, icra dairesinin yetkisiz olduğu iddiasını haklı bulursa itirazı reddeder. Bu halde, alacağın esasına ilişkin inceleme yapmaya gerek kalmaz. Bundan başka, inceleme sırasına göre yürütüldüğünde, itiraz sebeplerinden birinin kabulü sonraki itiraz sebebinin incelenmesine engel olacağından alacaklı veya borçlu aleyhine birden çok tazminata hükmedilmemiş olur.

Borçlu yalnızca yetki itirazında bulunmuş ise, kural olarak, inceleme esnasında imza ve borca itirazlarını ileri süremez (İİK m. 170/b; m. 63). Bu noktada, borçlunun kambiyo senedinden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürüp süremeyeceği tartışılabilir. Kuru ve Uyar'a göre, yalnız yetki itirazında bulunan borçlu, inceleme esnasında kambiyo senedinden anlaşılan esasa ilişkin itirazlarını ileri sürebilir⁷¹¹. Buna karşılık, Muşul'a göre, ödeme emrine karşı yalnız yetki itirazında bulunan borçlu, kambiyo senedinden anlaşılan esasa ilişkin itirazlarını ileri süremez. Zira İİK m. 63 hükmü, sebep bildirmeden borca itiraz eden borçlunun icra mahkemesi önünde kambiyo senedinden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürmesine imkân verir⁷¹². Borca itirazın geçerli olabilmesi için açıkça yapılması gerekmediğinden, borçlu icra mahkemesi önünde kambiyo senedinden anlaşılan borca itiraz sebeplerini ileri sürebilir. Fakat salt yetkiye itiraz halinde örtülü de olsa borca itirazın mevcudiyetinden söz edilemez.

⁷⁰⁸ Kuru, "El Kitabı", s. 786; Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1224.

⁷⁰⁹ Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1220.

⁷¹⁰ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özkes, s. 84-85.

⁷¹¹ Kuru, "El Kitabı", s. 786; Uyar, "İtiraz", s. 93,543.

⁷¹² Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1224-1225.

Kanun koyucu, borçlunun, yetki itirazını resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispat etmesini beklememiş (İİK m. 169/a,I), itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgelerle yetki itirazını ispatlamak zorunda olduğunu ifade etmiştir (İİK m. 169/a,II). Bu bağlamda, ödeme yeri veya yetki sözleşmesine göre yetkili mahkemenin tespit edildiği hallerde kambiyo senedinin ibrazı veya borçlunun yerleşim yeri adresine göre tüzel kişilerde yetkili mahkemenin tespit edildiği hallerde ticaret sicil kaydının ibrazı yetki itirazının ispatı için yeterlidir. Doktrinde, Berkin⁷¹³, kanun hükmüne dayanan yetki itirazının ispatı için belge ibrazının zorunlu olmadığını; Kuru⁷¹⁴, yetki itirazının niteliği gereği belge ile ispatının mümkün olmadığını, bu nedenle, icra mahkemesinin bu itirazı belge olmadan incelemesi gerektiğini belirtmiştir.

Alacaklı yetki itirazını cevap dilekçesiyle veya duruşmaya gelerek kabul ederse, taraflar arasında zımni bir yetki sözleşmesi meydana gelir. Bu halde, icra dairesinin yetkisi kamu düzenine ilişkin olmadığından, icra mahkemesi itirazın kabulüne karar verir. Buna karşılık, alacaklı yetki itirazını cevap dilekçesiyle veya duruşmaya gelerek kabul etmezse, icra mahkemesi yukarıda belirtilen şekilde inceleme yapar (İİK m. 169/a,I). İcra mahkemesi, inceleme sonunda icra dairesinin yetkili olmadığı kanısına varırsa itirazın kabulü yönünde, yetkili olduğu kanısına varırsa itirazın reddi yönünde karar verir. Şayet yalnızca yetki itirazında bulunulmamışsa, yetki itirazının reddi ile yargılama sona ermez; esasa ilişkin itiraz sebeplerinin incelenmesine geçilir. Bu halde, yetkiye ilişkin itirazın reddi ara karar niteliğindedir.

2. İmza İtirazı

a. Genel Olarak

İmzanın kendisine ait olmadığı kanaatinde olan borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde dilekçe ile icra mahkemesinden imza itirazının kabulüne karar verilmesini talep edebilir (İİK m. 168/I,4). İmzaya itiraz duruşmalı olarak incelenmek zorundadır (İİK m. 169/a,I; m. 170/II, III; m. 170/b; m. 70)⁷¹⁵. Bu nedenle, hâkim iki

⁷¹³ Berkin, “İcra Hukuku Rehberi”, s. 430.

⁷¹⁴ Kuru, “El Kitabı”, s. 294; Kuru, “İcra İflas”, C. I, s. 356-357.

⁷¹⁵ Bununla birlikte, icra mahkemesi, takibin geçici olarak durdurulması kararını dosya üzerinden verebilir (İİK m. 170/II).

tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır. İcra mahkemesinin, imza incelemesini dosya üzerinden yürütmesi kanuna aykırılık teşkil eder⁷¹⁶.

İmza itirazının incelenmesine ilişkin itirazın geçici kaldırılmasını düzenleyen İİK m. 68/a,IV hükmüne atıf yapılmıştır (İİK m. 170/III). Hükmün yalnızca dördüncü fıkrasına atıf yapılmış olması, diğer fıkraların uygulanıp uygulanmayacağı konusunda tereddüte neden olabilir. Doktrinde hâkim görüş, İİK m. 170/b uyarınca, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte imza incelemesinin niteliğine aykırı düşmedikçe İİK m. 68/a hükmünün uygulanması gerektiği yönündedir⁷¹⁷.

Vekille takip edilen dava ve işlerde tebligat vekile yapılacağından, duruşma davetiyeleri de vekile gönderilir (Teb. K. m. 11). Bu bağlamda, tarafların bizzat duruşmaya katılmaları zorunlu değildir. Bununla birlikte, imza itirazının incelenmesinde borçlunun duruşmada bizzat bulunması önem teşkil etmektedir. Bu nedenle, icra mahkemesi, borçluya, duruşmaya katılacak diğer kişilerden farklı bir davetiye göndermelidir. Alacaklı veya alacaklı vekili ve borçlu vekiline gönderilecek duruşma davetiyesinde HMK m. 147/II ve m. 318 hükümlerinde belirtilen ihtarların yapılması yeterlidir. Buna karşılık, borçluya gönderilecek duruşma davetiyesinde, belirtilen diğer ihtarların yanı sıra, İİK m. 68/a,V hükmünde yer alan, duruşmada

---

⁷¹⁶ Kuru, "El Kitabı", s. 800; Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1765; Uyar, "Şerh", C. IX, s. 14883. Postacıoğlu-Altay ve Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes'e göre, imza incelemesinin duruşmalı yapılacağına ilişkin bir açıklama olmadığından, İİK m. 68/a,IV bakmak gerekir (İİK m. 169/a,III; m. 170/III). İlgili hükmün bütünü dikkate alındığında, imza itirazının duruşmalı olarak incelenmesi gerektiği kabul edilmelidir (Postacıoğlu-Altay, s. 849; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 414-415). "Alacaklı tarafından bir adet bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine başlandığı, örnek (10) ödeme emrinin tebliği üzerine keşideci borçlunun bononun teminat amaçlı verildiğini, borcu bulunmadığını ve bononun zamanaşımına uğradığını ileri sürerek süresinde icra mahkemesine başvurduğu anlaşılmaktadır. İİK'nun 169/a-1 maddesine göre; "İcra mahkemesi hakimi, itiraz sebeplerinin tahkiki için iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır. Hakim, duruşma sonucunda borcun olmadığını veya itfa veya imhal edildiğinin resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispatı halinde itirazı kabul eder. İcra mahkemesi hakimi yetki itirazının incelenmesinde taraflar gelmese de gereken kararı verir." Somut olayda başvuru, borca itiraz niteliğinde olup, anılan madde gereğince mahkemece mutlaka duruşma açılmalı ve itiraz duruşmalı olarak incelenmelidir. Dosya üzerinden karar verilemez. Borca itiraz yönünden tayin edilen duruşma gününde taraflar gelmez veya alacaklı gelip de duruşmayı takip etmeyeceğini bildirir ise, HMK'nun 150. maddesinin uygulanması gerekir. Ancak yetki itirazının incelenmesinde anılan madde hükümleri uygulanmayıp, taraflar gelmese bile gereken kararın verilmesi zorunludur. O halde mahkemece, duruşma açılarak ve tarafların varsa delilleri toplanarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken dosya üzerinden inceleme yapılarak yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.." (12. HD, E. 2014/29225, K. 2015/1688, T. 26.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷¹⁷ Karşlı, "İcra İflas", s. 386; Muşul, "İcra İflas", C. II, s. 1013-1014; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 414-415; Yardım, s. 172-173. Uyar bu konuda görüş belirtmemekle birlikte, İİK m. 68/II ve m. 68/V hükümlerine atıf yapmıştır (Uyar, "Şerh", C. IX, s. 14883-14884).

mazerete dayanmaksızın hazır bulunmaması halinde icra mahkemesince başka bir inceleme yapılmaksızın imza itirazının reddine ve borçlunun sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûmiyetine karar verileceği ihtar yapılmalıdır. Borçluya İİK m. 68/a,V hükmüne uygun bir davetiye gönderilmemiş olmasına rağmen, borçlu duruşmada hazır bulunursa, ihtarın eksik yapılmış olmasının önemi kalmaz⁷¹⁸. Belirtilen hususlar, borçlunun takibin yapıldığı icra dairesinin yetki çevresi içinde olmasına mahsustur. Ayrıca, borçlu takibin yapıldığı icra dairesinin yetki çevresi dışında olmasına rağmen, yetkili icra mahkemesince istinabe yoluyla isticvabına karar verirse İİK m. 68/a,II hükmünde yer alan ihtarın yapılması gerekir (İİK m. 170/b). Bu halde, borçlunun istinabe olunan mahkemede hazır bulunması zorunludur. Borçlunun takibin yapıldığı icra dairesinin yetki çevresi içinde olup olmadığı, fiilen bulunduğu yere göre değil, ödeme emrinin tebliğ edildiği yere göre belirlenir. Borçlu İİK m. 68/a,II uyarınca, duruşmada hazır bulunmak zorunda olup da, mazereti olmaksızın duruşmaya katılmazsa, icra mahkemesi başka bir inceleme yapılmaksızın imza itirazının reddine ve borçlunun kambiyo senedine dayanan takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûmiyetine karar verir (İİK m. 68/a,V)⁷¹⁹.

İcra mahkemesinde yapılacak ilk duruşmada borçlunun hazır bulunması zorunludur. Borçlunun ilk duruşmada hazır bulunması yeterlidir, daha sonraki duruşmalara katılması kendi inisiyatifine bırakılmıştır. Başka bir deyişle, ilk duruşmaya gelmiş, kendisinden açıklama istenmiş ve yazı yazdırılıp imza attırılmışsa, daha sonraki duruşmalara bizzat katılmak zorunda değildir. Fakat icra dairesinin yetki çevresi dışında bulunan borçlunun ilk duruşmada hazır bulunması beklenemez⁷²⁰. Zira bu borçlu için zorunluluk, mahkeme tarafından isticvabına karar verilmesi ile başlar. Bununla birlikte, alacaklının duruşmada bulunması zorunluluğu yoktur, vekilinin hazır bulunması

---

⁷¹⁸ Karşlı, “İcra İflas”, s. 197.

⁷¹⁹ “Merceice yapılacak iş Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun ve dairemizin uygulamalarında benimsendiği üzere vekilin duruşmalarda müvekkilini hazır etme mecburiyetinin bulunmadığı cihetle masrafın davayı takip eden alacaklıdan alınmak suretiyle borçlu adına imza incelemesi yönünden meşruhatlı davetiye çıkarılması, geldiği takdirde İİK.nun 170.maddesi göndermesiyle uygulanması gerekli 68/a maddesi çerçevesinde bilirkişi incelemesi yaptırılıp sonucuna göre karar verilmesi, gelmediği takdirde ise itirazın reddine karar verilmesinden ibarettir..” (12. HD, E. 2002/20095, K. 2002/21604, T. 22.10.2002 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14971]).

⁷²⁰ Uyar, “Kambiyo Senetleri”, C. II, s. 1884.

yeterlidir⁷²¹. İmzaya itirazda, alacaklı veya vekili duruşmada hazır bulunmazsa, borçlunun katılımıyla alacaklının yokluğunda duruşmaya devam edilir (HMK m. 150/II)⁷²². Buna karşılık, taraflar duruşmada hazır bulunmaz veya borçlu hazır bulunup duruşmaya devam edilmesini istemezse dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir (HMK m. 150/I)⁷²³.

Alacaklının borçlunun ibraz ettiği belgeye karşı imza inkârında bulunması halinde, İİK m. 169/a,III hükmünün açık atfı gereğince, inceleme İİK m. 68/a hükmüne göre yürütülür. Bu bağlamda, imza inkârında bulunan alacaklı duruşmada hazır bulunmazsa (İİK m. 68/a,II), icra mahkemesi başka bir inceleme yapmaksızın itirazın kabulüne karar verir (İİK m. 68/a,V). Yargıtay, kanaatimizce isabetsiz olarak, alacaklı vekilinin duruşmaya gelmemesi veya gelip de açıklamada bulunmamasını borçlunun ibraz ettiği belgedeki imzanın alacaklı tarafından inkâr edildiği şeklinde değerlendirmektedir⁷²⁴. İcra mahkemesi, kambiyo senedindeki imzanın borçluya aidiyetine karar verdiği takdirde, alacaklıyı takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder. Bu halde, alacaklı genel hükümlere göre alacak davası açabilir. Alacaklı genel mahkemede dava açarsa, inkâr tazminatı ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan inkâr tazminatı ve para cezası kalkar (İİK m. 68/a,VI).

b. İnceleme Aşamaları

İcra mahkemesi, borçlunun ilk duruşmaya katılması ile incelemeye başlar. İmza itirazı incelemesi İİK m. 68/a,IV hükmüne göre yapılır (İİK m. 170/III). Buna göre, burada HMK m. 208/II; m. 211/b; m. 217; m. 266 vd. uygulama bulacaktır. Aynı

⁷²¹ Kuru, “El Kitabı”, s. 317; Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 792.

⁷²² Kuru, “İcra İflas”, C. I, s. 401.

⁷²³ Kuru, “İcra İflas”, C. I, s. 293; Karşı, “İcra İflas”, s. 198.

⁷²⁴ “Mahkemece borçlu tarafın ibraz ettiği, bu belgeye karşı alacaklı vekilinden 11.4.2006 tarihli oturumda beyanda bulunması istenilmiş, ilgili vekilin alacaklı asil ile görüşüp beyanda bulunacağını talep etmesi üzerine, kendisine süre verilmiş, bu süreden sonraki oturuma alacaklı vekilinin katılmaması üzerine borçlular vekilinin istemi doğrultusunda karar verildiği görülmektedir. Alacaklı vekilinin gelip açıklamada bulunmaması durumu, söz konusu belge altındaki imzanın inkârını içermektedir. İİK'nun 169/a-3 maddesi hükmü aynen "borçlunun ibraz ettiği belge altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilirse, icra hakimi, 68/a maddesindeki usule göre yapacağı inceleme neticesinde imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirdiği takdirde, borçlunun itirazının kabulüne karar verir" hükmünü içermektedir..” (12. HD, E. 2006/12471, K. 2006/15493, T. 13.07.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). “Alacaklının duruşmaya gelmemesi, ödemeleri kabul etmemesi demektir..” (12. HD, E. 1998/2405, K. 1998/2959, T. 11.03.1998 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14825-14826]).

zamanda İİK m. 170/b gereğince, genel haciz yoluyla takibe ilişkin imza incelemesinin kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe aykırı düşmeyen diğer hükümleri de uygulanabilir.

İmza itirazı incelemesi, HMK'da öngörülmüş olan sıraya göre ve İİK'da belirtilen hususlara uygun şekilde yürütülür. İcra hâkimi, öncelikle, icra takibinin taraflarından izahat alır (İİK m. 68/a,I). Ardından, tatbik medar imza mevcutsa bununla, yoksa borçluya yazdıracağı yazı ve attıracağı imza ile kambiyo senedinde yer alan imzayı kıyaslar (İİK m. 68/a,III; HMK m. 211/I,a). Tatbik medar imza, borçlunun resmi belgelerde bulunan imzası veya adi belgelerdeki ikrar edilmiş imzasıdır. Belirtilen incelemelere rağmen kesin kanaat edinemeyen icra hâkimi, oturumun bir defadan fazla ertelenmesine meydan vermeyecek surette, bilirkişi incelemesi de yaptırabilir (İİK m. 68/a,III; HMK m. 211/I,b). Bilirkişi incelemesinden önce, mevcutsa, o tarafa ait olan karşılaştırma yapmaya elverişli yazı ve imzalar ilgili yerlerden getirilir. Bilirkişi, bu yazı ve imzalarla, duruşmada elde edilen yazı ve imzalar üzerinden inceleme yapar⁷²⁵; gerekli görürse, kendi huzurunda tarafın yeniden yazı yazması veya imza atmasını mahkemeden talep edebilir.

Takip konusu kambiyo senedinin sahteliği hakkında hukuk mahkemesinde veya ceza mahkemesinde imzanın borçluya ait olup olmadığı konusunda bilirkişi raporu talep edilmişse, icra mahkemesi bilirkişiye başvurmadan hukuk veya ceza mahkemesine sunulan bilirkişi raporları ile yetinebilir⁷²⁶.

⁷²⁵ “..imza incelemesinde öncelikle senedin keşide tarihinden öncesine ilişkin borçlunun uygulamaya elverişli imzalarını taşıyan belgeler, keşide tarihine en yakın tarihli olanından başlayarak bilirkişice mukayeseye esas alınmalıdır. Senedin keşide tarihinden öncesine ilişkin belge bulunamazsa daha sonraki tarihli belgeler, uygulamaya elverişli imza örneği taşıyan herhangi bir belge temin edilemez ise, borçlunun duruşmada alınan medari tatbik imza ve yazı örnekleri üzerinden inceleme yapılmalıdır. Sıhhatli bir sonuç alınabilmesi için, inkar edilen imzanın atıldığı tarihten öncesinde veya mümkün olduğu kadar yakın tarihlerde düzenlenen belgelerde bulunan borçluya ait imzaların celbedilip ondan sonra bilirkişi incelemesi yapılması gerekir..” (HGK, E. 2011/12-740, K. 685, T. 23.11.2011 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

⁷²⁶ Kuru, “El Kitabı”, s. 280; Muşul, “İcra İflas”, C. II, s. 1241. Hukuk Genel Kurulu ise, hukuk veya ceza davalarında görülen sahtelik iddialarının sonuçlanmasının icra mahkemesinin kararında etkili olacağından bahisle bekletici mesele yapılmasının uygun olacağını belirtmiştir: “..Bu düzenleme karşısında imzaya itiraza ilişkin davanın görülmesi aşamasında ceza davası da açılmışsa; ceza davasının sonuçlanması, imzaya itiraz davası yönünden bekletici sorun olarak kabul edilmelidir. Zira, icra mahkemeleri şikayet ve itirazları belli bir usule uyarak yargılayan ve objektif hukuk kurallarını şikayet ve itirazlara uygulamak suretiyle bunları takip hukuku bakımından kesin hükme bağlayan mahkemelerdir. Bu mahkemeler, takip hukukuna ilişkin uyuşmazlıkları çözme görevini yerine getirirken kural olarak tanık dinleyemeyeceklerinden dar (sınırlı) yetkili olup, sahtelik iddiasını inceleme yetkileri de genel

Yargıtay, icra hâkiminin, bilirkişi incelemesi yaptırmadan, imzanın borçluya ait olduğuna karar verebileceği; fakat imzanın borçluya ait olmadığına karar veremeyeceğini belirtmiştir⁷²⁷. Buna karşılık, icra hâkiminin kanaat edinmemesi halinde, ispat yükü alacaklıda olduğundan itirazın kabulüne karar vermesi gerektiğine hükmetmiştir⁷²⁸.

İcra mahkemesi, imza incelemesi esnasında tanık dinleyemez, yemin teklif edemez. Bununla birlikte, İİK m. 68/a,III hükmünde yer alan “diğer delil ve karineler” ibaresi icra mahkemesinin her türlü delille inceleme yürütebileceği değerlendirmesine sebep olabilir. Doktrinde⁷²⁹, diğer delil ve karineler ibaresi ile fiili karinelere işaret edildiği belirtilmiştir. Başka bir deyişle, icra mahkemesi, bu ibareden yola çıkarak tanık ve yemin deliline başvuramaz. Zira verilen hüküm maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden icra mahkemesinin sınırlı delillerle inceleme yapması isabetlidir.

Belirtilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde, icra mahkemesinin imza itirazını sınırlı inceleme çerçevesinde incelemeye girdiği görülmektedir. Her ne kadar, icra mahkemesinin kanaat edinmesi yeterli olsa da⁷³⁰, özellikle uygulamada Yargıtay’ın bilirkişi incelemesini zorunlu tutması, icra mahkemesinin kapsamlı bir imza incelemesi yapmasına sebep olmaktadır. Fakat Kanun icra hâkimini bilirkişi incelemesi yaptırmaya

---

mahkemeye göre daha kısıtlıdır..” (HGK, E. 2010/12-493, K. 2010/491, T. 13.10.2010 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

⁷²⁷ “İİK.’nun 170/3.maddesi göndermesi ile uygulanması gereken aynı Kanunun 68/a maddesi hükmüne göre; mukayese imzaları ile senet üzerindeki imza arasında yapılacak kıyaslama ile yahut diğer delil ve karinelere, mahkeme inkar edilen imzanın borçluya aidiyetine kanaat getirdiği takdirde itirazın geçici olarak kaldırılmasına karar verir. Mahkeme hakimine tanınmış bu yetki ancak olumlu yönde kullanılabilir. İmzanın ona ait olmadığı görüşüne ancak usulüne uygun biçimde yapılacak bilirkişi incelemesi sonucunda varılabilir..” (12. HD, E. 2007/5279, K. 2007/7880, T. 14.12.2006 [Oskay-Koçak-Deynekli-Doğan, C. III, s. 4161-4162]). “İİK.’nun 170/3 maddesinde; imzaya itiraz halinde icra mahkemesi, İİK.’nun 68/a maddesine göre yapacağı inceleme sonunda inkar edilen imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse, istemin kabulüne karar vereceği hususu düzenlenmiştir. Yani mahkemece bilirkişi incelemesi yapılmadan imzanın borçluya ait olmadığına karar verilemez Bu durumda mahkemece İİK.’nun 68/a maddesine göre bilirkişi incelemesi yaptırılarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2010/1991, K. 2010/14167, T. 08.06.2010 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷²⁸ “Senette yer alan imzanın borçluya ait olduğunu ispat külfeti, senedi elinde bulundurup takibe girişen ve imzanın alacaklıya (“borçluya” olmalıdır) ait olduğunu iddia eden alacaklıda olmasına rağmen...” (HGK, E. 2008/12-77, K. 2008/90, T. 06.02.2008 [Aydın, s. 474-484; Halman Çetin, s. 449-456]). “Mahkeme gerekçesinde yazılı olanın aksine davanın niteliği itibarıyla (imzanın borçluya ait olduğunu) kanıtlama külfeti alacaklıya aittir. O halde ispat yükünün gereği yerine getirilmediği gibi alacaklı, imzanın borçluya ait olduğunu da kanıtlamadığı için itirazın kabulüne karar verilmelidir. Aksine düşüncelerle itirazın reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir...” (HGK, E. 2006/259, K. 2006/231, T. 26.04.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷²⁹ Kuru, “El Kitabı”, s. 280; Karlı, “İcra İflas”, s. 202.

⁷³⁰ Karlı, “İcra İflas”, s. 202.

zorlayan bir hüküm içermemektedir. Aksine tatbika medar imza mevcutsa bununla, yoksa borçluya yazdıracağı yazı ve attıracağı imza ile kambiyo senedinde yer alan imzayı kıyaslaması neticesinde kanaat edinmemesi, başka bir deyişle, lüzum görmesi haline özgülemiştir. Doktrinde bir görüşe göre⁷³¹, icra mahkemesi, İİK m. 68/a ve HMK m. 208/II; m. 211/b; m. 217; m. 266 vd. çerçevesinde oldukça kapsamlı bir imza incelemesi yapmaktadır. Hukuk Muhakameleri Kanunu'nda sahtelik incelemesine ilişkin hükmünün değiştirilmesi tanık deliline başvurulabilmesinin de önünü açmıştır⁷³². Bu nedenlerle, icra mahkemesinin imza itirazı hakkında verdiği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeli ve bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilmelidir. Zira mahkeme, genel mahkemede açılan sahtelik davasında farklı bir inceleme yürütmez. Belirtilen hukuki sonucun doğabilmesi için imza incelemesi neticesinde verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesine ilişkin kanun değişikliğine gidilmesi isabetli olacaktır. Belirtilen değişikliğin yapılması halinde, bilirkişi raporlarının etkisi hakkındaki tartışmalar son bulacaktır. Kanaatimizce, mevcut düzenlemelere göre, esasen istisna nitelikte öngörülmüş olan bilirkişi incelemesinin kural mahiyetinde uygulanması açıkça şeklilik ve çabukluk ilkesine aykırıdır. Öte yandan, icra mahkemesinin kapsamlı değerlendirmesine rağmen, İİK m. 170/III, IV gereğince, borçlunun genel mahkemede menfi tespit⁷³³ ve istirdat davası açabilmesinin önünün açık olması ve bu kapsamda icra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemesi çelişkili bir durum yaratmaktadır. Bu halde, İsviçre Hukuku'nda olduğu gibi, imza incelemesinin dar kapsamlı tutulması ve icra mahkemesinin imza incelemesi yapmaması genel mahkemelerde imza incelemesinin tekrarlanmasını engelleyecektir.

---

⁷³¹ Mustafa Serdar Özbek, **Noter Senetlerinde Sahtelik**, (“Sahtelik”), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 269-273.

⁷³² İmza incelemesi esnasında tanık dinlenmesinin usulüne ilişkin bkz. Özbek, “Sahtelik”, s. 228-236.

⁷³³ Uygulamada istisnaen de olsa icra mahkemesinin imza itirazına ilişkin kararına rağmen (bilirkişi raporu talep edilmesine rağmen) menfi tespit davası açıldığı görülmektedir: “Yukarıya aynen alınan yasal düzenlemeler ve açıklamalarda da açıkça vurgulandığı üzere icra hakiminin dar yetkili olması karşısında sahtecilik iddialarının genel hükümlere göre açılacak davalarla ispatı yoluna gidilmesi halinde bu davaların sonucunun eldeki uyuşmazlığa çözüm getireceği açıktır..” (HGK, E. 2004/118, K. 2004/2005, T. 07.04.2004 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

3. Borca İtiraz

Borçlu olmadığı veya borcun itfa edildiği veya ertelendiği veya alacağın zamanaşımına uğradığı kanaatinde olan borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde dilekçe ile icra mahkemesinden borca itirazının kabulüne karar verilmesini talep edebilir (İİK m. 168/I,5). Borca itiraz duruşmalı olarak incelenmek zorundadır (İİK m. 169/a,I; m. 170/b; m. 70)⁷³⁴. Bu nedenle, hâkim iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır. İcra mahkemesinin, imza incelemesini dosya üzerinden yürütmesi kanuna aykırılık teşkil eder⁷³⁵.

Borca itiraz halinde, imza itirazından farklı olarak, alacaklı duruşmada hazır bulunmazsa, icra hâkimi alacağın itiraz edilen kısmı için takibin geçici olarak durdurulması kararı verir (İİK m. 169/a,III, c. 2). Bu husus borçlunun ibraz ettiği belgede yer alan imzanın alacaklı tarafından inkâr edilmesi halinde İİK m. 68/a hükmüne göre inceleme yapılacağına öngörülmesinin ardından belirtilmiştir. Fakat alacaklının imzayı inkâr etmiş olup olmaması, duruşmaya katılmaması halinde icra mahkemesinin takibin geçici olarak durdurulmasını engelleyen bir unsur değildir⁷³⁶. Bunun için, alacaklıya duruşmada hazır bulunmadığı takdirde, takibin geçici olarak durdurulması kararı verileceğine ilişkin ihtar yapılmış olmalıdır (İİK m. 170/b; m.

⁷³⁴ Bununla birlikte, icra mahkemesi, takibin geçici olarak durdurulması kararını dosya üzerinden verebilir (İİK m. 170/II).

⁷³⁵ Kuru, "El Kitabı", s. 800; Kuru, "İcra İflas", C. II, s. 1765; Uyar, "Şerh", C. IX, s. 14883. Postacıoğlu-Altay ve Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes'e göre, imza incelemesinin duruşmalı yapılacağına ilişkin bir açıklama olmadığından, İİK m. 68/a,IV bakmak gerekir (İİK m. 169/a,III; m. 170/III). İlgili hükmün bütünü dikkate alındığında, imza itirazının duruşmalı olarak incelenmesi gerektiği kabul edilmelidir (Postacıoğlu-Altay, s. 849; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 414-415). "Alacaklı tarafından bir adet bonoya dayalı olarak kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibine başlandığı, örnek (10) ödeme emrinin tebliği üzerine keşideci borçlunun bononun teminat amaçlı verildiğini, borcu bulunmadığını ve bononun zamanaşımına uğradığını ileri sürerek süresinde icra mahkemesine başvurduğu anlaşılmaktadır. İİK'nun 169/a-1 maddesine göre; "İcra mahkemesi hakimi, itiraz sebeplerinin tahkiki için iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır. Hakim, duruşma sonucunda borcun olmadığı veya itfa veya imhal edildiğinin resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispatı halinde itirazı kabul eder. İcra mahkemesi hakimi yetki itirazının incelenmesinde taraflar gelmese de gereken kararı verir." Somut olayda başvuru, borca itiraz niteliğinde olup, anılan madde gereğince mahkemece mutlaka duruşma açılmalı ve itiraz duruşmalı olarak incelenmelidir. Dosya üzerinden karar verilemez. Borca itiraz yönünden tayin edilen duruşma gününde taraflar gelmez veya alacaklı gelip de duruşmayı takip etmeyeceğini bildirir ise, HMK'nun 150. maddesinin uygulanması gerekir. Ancak yetki itirazının incelenmesinde anılan madde hükümleri uygulanmayıp, taraflar gelmese bile gereken kararın verilmesi zorunludur. O halde mahkemece, duruşma açılarak ve tarafların varsa delilleri toplanarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken dosya üzerinden inceleme yapılarak yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." (12. HD, E. 2014/29225, K. 2015/1688, T. 26.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷³⁶ Kuru, "El Kitabı", s. 789-790; Karşlı, "İcra İflas", s. 383; Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 394; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 417-418; Özcengiz, s. 93; Yardım, s. 224.

68/a,V). Kanun koyucu, alacaklının duruşmaya gelmemek suretiyle icra mahkemesinin karar vermesini geciktirmesini engellemek ve takibin geçici olarak durdurulmasına hükmederek alacaklının harekete geçmesini sağlamak istemiştir⁷³⁷. İcra mahkemesinin takibin geçici olarak kaldırılmasına ilişkin kararı üzerine alacaklı en geç altı ay içinde icra mahkemesi önünde imzanın kendisine ait olmadığını ispat etmek suretiyle, takibin devamı kararı alabilir. İcra mahkemesi, imzanın alacaklıya ait olmadığına karar verirse borçluyu, sözü edilen belgenin taalluk ettiği değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder (İİK m. 169/a,III, son cümle).

Borca itiraz resmî veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispat edilebilir (İİK m. 169/I, c. 2). Bu bağlamda, borca itiraz incelemesi, HMK'da yer alan genel hükümlere tabi değildir, sıkı şekil şartlarına tabidir. Borçlu, borca itiraz sebeplerini ispatlayabilmek için tanık dinlenilmesini isteyemeyeceği gibi, yemin deliline de dayanamaz. Kanun koyucu, icra mahkemesinin esas itibarıyla şekli ve hızlı inceleme yapmasına ilişkin kurala paralel şekilde borçlunun dayanaksız itirazlarda bulunmasının önüne geçmeyi amaçlamıştır.

Borca itirazın kambiyo senedinin metninden anlaşılabilirdiği hallerde, resmî veya imzası ikrar edilmiş belge aranmaz. Örneğin; ödeme veya ibraya dayanarak borcun itfa edildiği itirazında bulunuluyor ve senet metninde yer alan ibareden veya senedin yırtılmış ya da çizilmiş olmasından ödendiği veya ibra edildiği anlaşılıyorsa resmî ya da imzası ikrar edilmiş belge ibraz edilmesi gerekmez⁷³⁸. Bunun gibi, borcun ertelendiğine ilişkin kayıt içeren kambiyo senedinin varlığı ispat açısından yeterlidir. Tahrifat itirazının şüpheye yer vermeyecek kadar açık olması halinde, bilirkişi incelemesi yaptırmaksızın kambiyo senedi ile ispat faaliyeti gerçekleştirilir. Teminat itirazına

⁷³⁷ 538 sayılı Kanun'un Hükümet Gerekçesi, **MMTD** Dönem 1, T. 06.09.1962, Dönem 1, Toplantı 2, S. 461, s. 22.

⁷³⁸ "TTK'nun bonolar hakkında da uygulanan 640. maddesi kısmi ödemenin bono arkasına yazılmasını mümkün kılmaktadır. Sözü edilen ödemeler senedi ciro ile alan kişinin senet arkasına yazılı açıklamaları görerek senedi eline geçirmesi sebebiyle ona karşı da ileri sürülebilir. Bu durumda sözü edilen ödemeler yönünden ayrıca belge sunulmasına gerek yoktur.." (12. HD, E. 2005/759, K. 2005/4497, T. 04.03.2005 [Oskay-Koçak-Deyneki-Doğan, C. III, s. 4107]). "Somut olayda, muteriz borçlu takip dayanağı bononun lehtar cirantası olup, adı geçen hakkında takip yapılabilmesi için keşideciye protesto çekilmesi zorunludur. Bu durumda, mahkemece, protesto keşide edilip edilmediği hususu re'sen yöntemince araştırılarak protesto evrakı yok ise; alacaklının muteriz borçluya (lehtar cirantaya) karşı müracaat hakkını yitirdiği gerekçesiyle İİK'nun 170/a maddesi uyarınca takibin iptaline hükmedilmesi, aksi halde, işin esası incelenerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, bu husus gözardı edilerek yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir.." (12. HD, E. 2014/27949, K. 2015/2983, T. 17.02.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

ilişkin olarak kambiyo senedinde hem teminat kaydı hem de kambiyo senedinin senedin hangi ilişkiye dayalı olarak verildiği de belirtilmişse, ayrıca belgeye gerek kalmadan kambiyo senedi vasfının yitirildiği tespit edilir. Fakat kambiyo senedi yalnızca teminat kaydını içeriyor, hangi ilişkinin teminatı olduğunu içermiyor ise, bu hususun resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edilmesi gerekir. Aynı şekilde, zamanaşımı süresi kambiyo senedindeki tarihe göre belirlenir (İİK m. 169/a,IV). Fakat alacaklı zamanaşımının kesildiğini veya durduğunu iddia ederse, resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmesi gerekir. Bazı hallerde ise, kambiyo senedine ekli olan belgelerle ispat faaliyeti gerçekleştirilebilir. Örneğin; protestonun zamanında çekilmediği, poliçe ve bonolarda protesto evrakı ile çeklerde protesto evrakı veya banka ya da takas odası beyanı ile ispat edilebilir.

Borca itirazın kambiyo senedinden veya kambiyo senedine ekli belgelerden anlaşılmadığı hallerde, borçlu resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ibraz etmek zorundadır. İmzası ikrar edilmiş belgenin el ile veya güvenli elektronik imza ile imzalanmış olması gerekir (HMK m. 205/II). Bunun dışında, herhangi bir teknolojik yöntemle imza atılmış olması hukuki sonuç doğurmaz. Kanun koyucu, İİK m. 68/I hükmünde “imzası ikrar edilmiş senet” ibaresini kullanmıştır, fakat İİK m. 169/a,I hükmünde “imzası ikrar edilmiş senet” yerine “imzası ikrar edilmiş belge” ibaresini kullanmıştır. Kanun’un benzer düzenlemelerde farklı ibareleri kullanmış olması isabetli olmamıştır. Bu nedenle, belge ve senet kavramlarının farkına değinmek gerekir. Belge, uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli veri ve bilgi taşıyıcılarıdır (HMK m. 199). Senet ise, hukuki işlemlerin varlığı veya yokluğunu gösteren belgelerdir (HMK m. 200/I). İmzası ikrar edilmiş belgenin, borçlu bakımından borcun olmadığını veya itfa ya da ertelendiğini, alacaklı bakımından zamanaşımının kesildiği veya durduğunu göstermesi gerekir. Bu bağlamda, imzası ikrar edilmiş belge ibaresinin kullanılmış olması borçlunun savunma imkânının genişletildiği düşünülebilir. Fakat belgenin imzalı olması, çoğu zaman imzası ikrar edilmiş senet ile aynı anlama gelecektir. Her ne kadar İİK m. 169/a,I hükmünde imzası ikrar edilmiş belge ile itirazın ispat edileceği düzenlenmiş ise de, duruşma esnasında alacaklının ibraz edilen belgedeki imzayı inkâr etmemiş olması, belgenin “imzası ikrar edilmiş belge” sayılması için yeterlidir. Zira alacaklının imzayı inkâr etmesi halinde İİK m. 68/a hükmüne göre inceleme yapılır.

Kambiyo senedinin yetkisiz temsilci tarafından imzalandığı itirazı, senedin anlaşmaya aykırı doldurulduğu itirazı, senedin teminat senedi veya hatır senedi olduğu itirazı, borcun itfa edildiği ya da ertelendiği itirazı imzası ikrar edilmiş belge ile ispat edilmesi mümkündür. Aynı şekilde, kambiyo senedinin temel borç ilişkisinin ortadan kalkması sebebiyle bedelsiz olduğu itirazı, temel ilişkinin itfa edildiği veya ertelendiğine dayanarak imzası ikrar edilmiş belge ile ispat edilmesi mümkündür. Kanun koyucu açıkça resmi veya imzası ikrar edilmiş belgenin olması gerektiğini belirtse de, uygulamada borcun ödendiğine ilişkin itirazın banka makbuzu veya dekontu gibi araçlarla ispat edilmek istendiği görülmektedir. Doktrinde ödemelerin sıklıkla bankalar aracılığıyla yapıldığı dikkate alınarak, sözü edilen belgelerin borca itirazı ispat etmeyi sağlayacağı kabul edilmektedir⁷³⁹. Bununla birlikte, banka makbuz ve dekontlarının takip konusu borç nedeniyle verildiğinin kabul edilebilmesi için takip dayanağı senede açıkça atıfta bulunması zorunlu tutulmuştur⁷⁴⁰. Öte yandan, icra mahkemesinin karar verebilmek için banka defter ve kayıtları⁷⁴¹ hakkında, ticari defterler⁷⁴² üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırması beklenemez.

Bunun dışında, borçlu, borcun olmadığı veya itfa ya da ertelendiği itirazını resmi belgelerle ispat edebilir. Örneğin; alacaklı tarafından verilmiş imzası noterlikçe onaylı bir belge veya poliçe veya bononun rıza olmaksızın elden çıkması halinde muhatabın kambiyo senedini ödemekten menedilmesi ve muhataba vadenin gelmesi üzerine senet bedelini tevdi edeceği yeri gösteren (TTK m. 757; m. 778/I,1; m. 818/I,s) mahkeme

⁷³⁹ Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1722; Kuru, “El Kitabı”, s. 789; Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14482.

⁷⁴⁰ “Somut olayda, borçlular tarafından ödeme belgesi olduğu iddia edilen banka dekontları ve ekstrelerinde takip konusu senede herhangi bir atıf bulunmamaktadır. Alacaklı vekili bu ödemelerin takip konusu olmayan ve vadesi önce gelen 30.10.2012 vade tarihli başka bir senede mahsuben yapıldığını, takibin dayanağını oluşturan 30.11.2012 vade tarihli senet borcuna dair ödeme yapılmadığını savunmuştur. Bu durumda alacaklının dayanak senetten doğan borca karşılık ödeme yapıldığı yönünde bir kabul beyanı bulunmadığına göre, borca itirazın İİK'nun 169/a maddesine göre usulünce ispatlandığı sonucuna varılamaz..” (12. HD, E. 2014/26087, K. 2015/1517, T. 22.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2013/19662, K. 2013/28553, T. 16.09.2013 (Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı).

⁷⁴¹ “Takip bonoya dayanmakta ve borçluya 163 örnek ödeme emri tebliğ edilmiş bulunmaktadır. Borçlunun kısmi itirazı mevcuttur. Bu nevi takipte ödemenin ispatı bakımından banka defter ve kayıtları üzerinde bilirkişi incelemesi yapılamaz. Ödemenin İİK'nun 169/a maddesinin aradığı şekilde isbatı halinde itiraz kabul edilir..” (12. HD, E. 1984/7987, K. 1984/10393, T. 15.10.1984 [Uyar-Online Satış Hukuk Yayıncılığı]).

⁷⁴² “İİK'nun 16/a-1 maddesi uyarınca borçlu ödeme iddiasını ancak resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile isbatlayabileceğinden alacaklının ticari defterleri üzerinde inceleme yaptırılarak sonuca gidilemez..” (12. HD, E. 2015/10413, K. 2015/24344, T. 13.10.2015 [Uyar-Online Satış Hukuk Yayıncılığı]).

ilamı icra mahkemesinde itirazın kabulünü sağlamaya elverişli bir belgedir. Aynı şekilde, poliçe veya bono süresi içinde ödeme için ibraz edilmediği takdirde, borçlu, gideri ve riski hamile ait olmak üzere poliçenin bedelini bir bankaya tevdi edebilir (TTK m. 712; m. 778/I,c). Bu halde, borçlu noterden aldığı belgeyi mahkemeye ibraz ederek itirazını ispat edebilir. Yargıtay bir kararında, menfi tespit davası neticesinde elde edilen hükmün İİK m. 169/a anlamında resmi belge sayılmadığına, aksine maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiğinden takibin her aşamasında icra müdürlüğüne ibraz edilerek icra takibini sona erdirilebileceğine hükmetmiştir⁷⁴³.

Borca itirazda, borçlu veya vekili duruşmada hazır bulunmazsa ve alacaklı veya vekili duruşmaya devam etmek isterse, borçlunun yokluğunda duruşmaya devam edilir (HMK m. 150/II)⁷⁴⁴. Buna karşılık, taraflar duruşmada hazır bulunmaz veya alacaklı hazır bulunup duruşmaya devam edilmesini istemezse dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir (HMK m. 150/I)⁷⁴⁵.

III. İTİRAZIN KARARA BAĞLANMASI VE SONUÇLARI

A. GENEL OLARAK

İcra mahkemesi kararının HMK m. 297 hükmünde yazılı hususları içermesi gerekir. Ayrıca HMK m. 298-301 hükümlerinde belirtilen esaslara uygun karar verilmelidir (İİK Yönetmeliği m. 82)⁷⁴⁶. O halde, icra mahkemesi kararları, yazılıp imza edildikten ve mahkeme mührü ile mühürlendikten sonra, nüshaları yazı işleri müdürü

⁷⁴³ “Genel hükümler uyarınca açılan menfi tespit davası takip hukukuna göre ve basit usulde yargılama yapılan icra mahkemesinde bekletici mesele yapılamaz. Aksinin kabulü İcra İflas Hukukunun temel ilkeleri ve icra yargılamasının varlık nedeni ile bağdaşmaz. Mahkemenin kabulü gibi menfi tespit kararı İİK'nun 169/a maddesi kapsamında bir belge olmayıp aksine maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden bir ilamdır ve borçlunun lehine sonuçlanan ve kesinleşen bu ilamı takibin her aşamasında icra müdürlüğüne ibrazı halinde icra takibinin hükümsüz kalacağı tabiidir. Öte yandan İİK'nun 72/4. maddesi uyarınca menfi tespit kararları kesinleşmedikçe uygulanamaz..” (12. HD, E. 2006/11878, K. 2006/14654, T. 04.07.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁴⁴ Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1709; Karşı, “İcra İflas”, s. 383; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 418.

⁷⁴⁵ Kuru, “İcra İflas”, C. II, s. 1709; Karşı, “İcra İflas”, s. 383; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 418.

⁷⁴⁶ İİK Yönetmeliği m. 82, HUMK m. 388 vd. hükümlerine atıf yapmış olsa da, HMK m. 447/II gereğince, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır.

tarafından taraflardan her birine makbuz karşılığında verilir ve bir nüshası da gecikmeksizin diğer tarafa tebliğ edilir⁷⁴⁷. Kararın bir nüshası dosyasında saklanır.

İcra mahkemesi, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz sebeplerinin yerinde olduğu kanaatine varırsa itirazın kabulüne, itiraz sebeplerinin yerinde olmadığı kanaatine varırsa itirazın reddine karar verir (İİK m. 169/a; m. 170). Bu bağlamda, icra mahkemesinin verebileceği kararlar itirazın kabulü ve itirazın reddi kararından ibarettir⁷⁴⁸. Yargıtay, istisnai olarak, alacaklının resmi veya imzası ikrar edilmiş belgeyi haiz olmaması ya da alacağın varlığı, talep edilebilirliği, miktarına ilişkin itirazların resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispatının yetersiz olacağından ve bu kapsamda yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulduğundan bahisle görevsizlik kararı vermektedir⁷⁴⁹. Bununla birlikte, çoğunlukla, isabetli olarak, icra mahkemelerinin bu hallerde, görevsizlik kararı vermesinin yerinde olmadığına hükmetmektedir⁷⁵⁰. İcra

⁷⁴⁷ İcra mahkemesi kararının bir nüshası duruşmada hazır bulunan taraf ve taraflara makbuz karşılığında verilmesinin yanı sıra, duruşmada hazır bulunmayan tarafa gecikmeksizin tebliğ edilmesi gerekliliği Adalet Komisyonu tarafından 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenmiştir. Böylece duruşmaya katılmayan tarafın karar hakkında bilgi sahibi olmadan, duruşmaya katılan tarafın hüküm nüshasına dayanarak icraya başvurmamasının önüne geçilmek istenmiştir. Zira karar tebliğ edilmeden icra emri tebliğ edildiği takdirde, icranın geri bırakılmasını da içeren kanun yoluna başvurusu sağlıklı hukuki sonuçlar doğurmayacaktır (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/574), TBMM, Yasama Dönemi 3, Yasama Yılı 3, Toplantı 2, S. Sayısı 393, s. 157).

⁷⁴⁸ İtirazın kaldırılmasına ilişkin aynı görüş için bkz. Kuru, "El Kitabı", s. 292; Üstündağ, "İcra Hukuku", s. 121; Postacıoğlu-Altay, s. 255-256; Berkin, "İcra Hukuku Rehberi", s. 431; Muşul, "İcra İflas", C. I, s. 347-348; Karşlı, "İcra İflas", s. 185; Pekcantez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 220; Kiraz, "İtirazın Kaldırılması", s. 303,317.

⁷⁴⁹ "Alaşehir Asliye Hukuk Mahkemesince dosya görevsizlik kararı ile mahkemeye geldiği halde tüm dosya kapsamından davacının itirazının İİK.nun 169, 169/a maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, takip sözleşmeye dayalı yapılmış olsa dahi İcra Tetkik Merciiince yargılamanın yapılıp, dava dilekçesindeki taleple ilgili karar verilmesi gerektiğinden, mahkemenin görevsizliğine, görevli mahkemenin Alaşehir İcra Tetkik Mercii Hukuk kısmı olduğuna karar verilmiş, karar davacı vekilince temyiz edilmiştir...Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere ve özellikle açılan davanın İİK.nun 169,169/a maddelerinde gösterilen borca itiraz ve takibin iptali istemine ilişkin olduğu gözetilerek yazılı olduğu şekilde görevsizlik kararında isabetsizlik bulunmamasına göre.." (19. HD, E. 2005/9205, K. 2005/10031, T. 13.10.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁵⁰ "Somut olayda ise takip dayanağı çeklerden 15.04.2005 keşide tarihli çekteki ilk ciro imzasının kendisine ait olmadığını, çek lehtarını takip borçlusu Osman Gönenç ileri sürmüştür. İcra Mahkemesindeki yargılama aşamasında, niza konusu çekteki ilk ciro imzasının Osman Gönenç'e vekaleten Mustafa Gönenç'in imzaladığını, alacaklı vekilinin 18.05.2004 tarihli vekaletnameye dayanak ileri sürmesi üzerine, İcra Mahkemesince yapılması gereken iş, anılan vekaletnamede kambiyo senedi (çek) düzenlenmeye açıkça yetki verilmesi halinde senetlerin borçlu adına vekili tarafından düzenlendiğinin kabulünün gerekeceğine ilişkin karar vermektir. Öte yandan İcra Mahkemesince İİK.nun 169.maddesi koşullarında ileri sürülen itirazların yerinde görülüp, görülmemesi halinde ise, istemin sadece ret veya kabulüne karar verilir. İşin yargılamayı gerektirdiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosyanın Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesi de isabetsizdir.." (12. HD, E. 2005/5385, K. 2005/8208, T. 15.04.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Aynı yönde bkz. "Alacaklı tarafından borçlu hakkında kambiyo senetlerine mahsus yolla başlatılan icra takibi sonucu borçlunun icra mahkemesine başvurusu, yapılan takipte kendisine gönderilen ödeme emri tebligatının usulüne uygun

İflas Kanunu, itirazın kabulü ve itirazın reddine karar verilebileceğini düzenlemiş, görevsizlik kararı verebileceğini düzenlememiştir. İcra mahkemesinin görevsizlik kararı vererek uyuşmazlık konusunun maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesine engel olmaya ihtiyaç duyması hukuki açıdan karşılıktan yoksundur⁷⁵¹. Zira icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Kaldı ki, elinde resmi veya imzası ikrar edilmiş belge bulunmayan borçlunun kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe henüz başlamadan veya takip sırasında borcunun olmadığı, sona erdiği veya zamanaşımına uğradığını ileri sürebildiği menfi tespit davası açma imkânı bulunmaktadır. Bu nedenle, icra mahkemesinin görevsizlik kararı vermesi ve borçluyu genel mahkemelerde dava açmaya mecbur kılması icra hukukunun olanaklarını kullanmamaya yol açacaktır.

Belirtilen hususlara rağmen, icra mahkemesi görevsizlik kararı verir ve karar kesinleşirse, Kuru, itirazın kaldırılması bakımından, alacaklının asliye veya sulh hukuk mahkemesinde alacak davası açması gerektiğini, davalara mahsus olarak uygulanması gereken HMK m. 20 hükmünün teknik anlamda dava niteliğinde olmayan itirazın kaldırılması talebinde uygulanmasının mümkün olmadığını, bu nedenle, dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesi suretiyle uyuşmazlığın görevli mahkemede görülmeye devam edilmesinin sağlanamayacağını belirtmektedir⁷⁵². Buna karşılık, Karşılı, itirazın kaldırılması bakımından, icra mahkemesi görevsizlik kararı verir ve karar kesinleşirse, HMK m. 20 gereğince, alacaklının, iki haftalık süre içinde dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesini talep etmesinin yerinde olacağını ifade etmiştir⁷⁵³.

---

olarak yapılmadığını ve takip konusu senedin de teminat senedi olduğunu öne sürerek takibin iptaline karar verilmesini istediği anlaşılmaktadır. Mahkemece borçlunun usulsüz tebligat konusunda şikayeti hakkında herhangi bir inceleme yapılmadan öne sürdüğü teminat iddiası yönünden tahkikat yaparak ve bu iddianın da genel mahkemenin görevine girdiğinden bahisle görevsizlik kararı verildiği görülmektedir. Anılan konuda mahkemece itirazın sabit görülmemesi halinde İİK.nun 169/a maddesi uyarınca borçlunun isteminin reddine karar verilmesi gerekirken işin yargılamayı zorunlu kıldığından bahisle yazılı şekilde görevsizlik kararı yönünde hüküm kurulması isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/1703, K. 2006/4954, T. 10.03.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁵¹ Postacıoğlu-Altay, s. 257.

⁷⁵² Kuru, “El Kitabı”, s. 293.

⁷⁵³ Karşılı, “İcra İflas”, s. 185.

B. İTİRAZ ÜZERİNE VERİLEBİLECEK KARARLAR

1. Yetki İtirazına İlişkin Karar

İcra mahkemesi, yetki itirazı hakkında taraflar gelmese bile karar verir (İİK m. 169/a,I). İcra mahkemesi, icra dairesinin yetkisiz olduğu kanaatine varırsa borçlu tarafından ileri sürülen yetki itirazının kabulüne; icra dairesinin yetkili olduğu kanaatine varırsa borçlu tarafından ileri sürülen yetki itirazının reddine karar verir.

Yetki itirazının kabulü halinde, icra takibinin sona erip ermeyeceği tartışmalıdır. Doktrinde Postacıoğlu-Altay, Muşul ve Kiraz⁷⁵⁴, İcra İflas Kanunu hükümleri şekli hukuka ilişkin kendi kendine yetebilen bir kanun olduğundan bahisle açık atıf olmadıkça başka bir usul kanununun uygulanmasının mümkün olmadığını savunmaktadır. Buna göre, yetkisiz icra dairesinde başlatılan icra takiplerinin alacaklının talebiyle yetkili icra dairesine gönderilmesi mümkün değildir. Zira İİK m. 50/I hükmünün atfı yalnızca yetki kurallarına ilişkindir, HMK m. 20 hükmüne açık bir atıf yapılmamıştır. Bu halde, alacaklı, icra dairesinin yetkisiz olduğunun kesinleşmesinin ardından yetkili icra dairesinde yeni bir takip başlatmalıdır. Yetkili icra dairesinde başlatılan takip daha önce başlatılan takibin devamı değildir. Zira icra dairesinin yetkisiz olduğunu tespit edildiği takdirde itiraz kabul edilmiş olacağından aynı takibe devam edilemez. Bu bağlamda, alacaklının yeniden takip talebinde bulunması ve yeniden ödeme emri tanzim edilmesi fakat alacaklının iki defa harç ödenmesinin önüne geçilmesi uygun olacaktır⁷⁵⁵. Üstündağ ise⁷⁵⁶, yetkisizlik itirazının kabulü halinde, alacaklının eksiklikleri gidererek yetkili icra dairesinde takip başlatması gerektiği kanısındadır. Bu halde, borçlu ödeme emrine karşı yeniden savunma imkânını elde edecektir. İİK m. 50 hükmünün atfını geniş yorumlayarak HMK m. 20 hükmünü takip hukukunun her alanında uygulamak hatalı çözümlere sebebiyet verir. HMK m. 20 hükmünün sınırlı bir şekilde uygulanması düşünülürse, alacaklının yeniden takip başlatmasına ve harç ödemesine ve aynı zamanda zamanaşımının yetkisiz icra dairesinde takip başlatıldığı anda kesilmesine sebep olur. Bu halde, HMK m. 20

⁷⁵⁴ İtirazın kaldırılması talebi için bkz. Postacıoğlu-Altay, s. 134-135; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 282-283; Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 262.

⁷⁵⁵ Postacıoğlu-Altay, s. 129; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 282-283.

⁷⁵⁶ Üstündağ, “Yetki İtirazı”, s. 258-260. Aynı yönde bkz. HGK, E.1969/968-685, K. 1968/698, T. 24.09.1969 (Üstündağ, “Yetki İtirazı”, s. 260-262).

hükmünü uygulamak, yetkisiz icra dairesinde başlatılan takip ile zamanaşımının kesilmesini sağlamış olur. Fakat HMK m. 20 hükmünün uygulandığının kabulü halinde de TBK 158 hükmünü uygulamak suretiyle altmış gün içinde alacak davası açılabilmesi mümkündür. Buna göre, Üstündağ, her iki sonuç birlikte değerlendirildiğinde, HMK m. 20 hükmünü uygulamanın yarardan çok sakınca getireceğini, alacaklıya sağladığı tek faydanın harçtan muaf tutulması olacağını, alacaklının yanlış icra dairesinde takip başlatmasının kendi hatasından kaynaklandığını belirtmiştir. Bu görüşe göre, icra mahkemesi kararları bakımından HMK m. 20 hükmü uygulanamayacağından yetki itirazının kabulü ile icra takibi sona ermiş olur. Başka bir deyişle, alacaklının icra dosyasının yetkili icra dairesine gönderilmesini talep ederek mevcut icra takibine devam etmesi mümkün değildir. Buna karşılık, bazı yazarlar tarafından⁷⁵⁷, isabetli olarak, İİK m. 50/I hükmünün atfının, HMK’da yer alan tüm yetki kurallarını kapsadığı, alacaklının harç ödeyerek yeni bir takip başlatılmasının usul ekonomisine aykırılık teşkil edeceği ifade edilmiştir. Buna göre, icra mahkemesi, icra dairesinin yetkisiz olduğu kanaatinde ise, icra takibi iptal edilmez; alacaklının talebi üzerine icra dosyası yetkili icra dairesine gönderilir. Bu halde, taraflar arasında zımnî bir yetki sözleşmesinin meydana geldiği kabul edilmiştir. Yetkisiz icra dairesinin yaptığı işlemler geçersiz olduğundan takip dosyası gönderilen yetkili icra dairesi borçluya yeni bir ödeme emri tebliğ etmek zorundadır⁷⁵⁸. Borçlunun yetki itirazı dışında esasa ilişkin itirazları bulunmakta ise, borçlunun ilk ödeme emrine karşı esasa ilişkin yapmış olduğu itirazları geçersiz sayılacağından, yeni ödeme emrine karşı esas bakımından yeniden itiraz etmelidir⁷⁵⁹. Alacaklı, iki hafta içinde, icra dosyasının yetkili icra dairesine gönderilmesini talep etmezse takip yapılmamış sayılır (İİK m. 50/I; HMK m. 20/I, c. 2). Bu görüşe göre, HMK m. 20 hükmü icra mahkemesi kararları bakımından uygulanabileceğinden, alacaklının takibe devam etme imkânı vardır, bu nedenle, alacaklının talebi ile icra dosyası yetkili icra dairesine gönderilir.

⁷⁵⁷ Kuru, “El Kitabı”, s. 787; Kuru, “Yetki İtirazı”, s. 428-429; Karşlı, “İcra İflas”, s. 381; Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 1420; Ergün, s. 65. İtirazın kaldırılması talebi için bkz. Kuru, “El Kitabı”, s. 182; Karşlı, “İcra İflas”, s. 150; Düzgün, s. 459.

⁷⁵⁸ Kuru, “El Kitabı”, s. 787; Karşlı, “İcra İflas”, s. 150; Düzgün, s. 459. “...yetkisiz icra dairesindeki borçlunun kabulü dışındaki hiçbir takip işlemi yetkili icra dairesince geçerli sayılamaz. Bu nedenledir ki, yetkili icra dairesinde borçluya, takibin başlamasını sağlayan yeni bir ödeme emri tebliği zorunludur...” (12. HD, E. 2009/29381, K. 2010/10924, T. 03.05.2010 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]).

⁷⁵⁹ Kuru, “El Kitabı”, s.182; Kuru, “Yetki İtirazı”, s. 426. Aynı yönde Yargıtay kararı için bkz. 12. HD, E. 2008/4349, K. 2008/7178, T. 08.04.2008 (MİHDER, Y. 2008, S. 3, s. 744-745).

İcra mahkemesi, yetki itirazının kabulüne karar verdiği takdirde, alacaklı icra inkâr tazminatına mahkûm edilemez⁷⁶⁰. Zira icra mahkemesi, bu halde, esasa ilişkin sebeplerle itirazı kabul etmemiştir (İİK m. 169/a,VI). Bununla birlikte, icra mahkemesi, alacaklı aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmeder (HMK m. 326). Yetki itirazının kabulü kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363).

Borçlu esasa ilişkin itirazları ile birlikte yetki itirazında bulunmuşsa, icra mahkemesinin yetki itirazının reddine ilişkin verdiği karar ara karar niteliğinde olur. Doktrinde, yargılama esnasında, icra mahkemesinin yetki itirazının reddine ilişkin ara kararından dönüp dönemeyeceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre⁷⁶¹, yetki itirazının reddine ilişkin karardan dönülerek yetki itirazının kabulüne karar verilmesi mümkündür. Zira yetki itirazının reddine ilişkin karar mahiyeti itibariyle ara karardır. Buna karşılık, bazı yazarlara göre⁷⁶², icra mahkemesi, yetki itirazını kesin bir şekilde karara bağlayacağından (İİK m. 50/II) yetki itirazının reddine ilişkin karar değiştirilemez. Bu nedenle, yetki itirazının reddi kararına karşı tek başına kanun yoluna başvurulamaz, esasa ilişkin kararlarla birlikte kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363).

2. İmza İtirazına İlişkin Karar

İcra mahkemesi, kambiyo senedinde yer alan imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse borçlu tarafından ileri sürülen imza itirazının kabulüne; aksi takdirde, imza itirazının reddine karar verir (İİK m. 170).

İcra mahkemesi, imza itirazının kabulüne karar verdiği takdirde, kambiyo senedini kötü niyetli veya ağır kusurlu olarak takibe koyduğuna kanaat getirdiği alacaklıyı takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata

---

⁷⁶⁰ “Borçlu, İcra Mahkemesinde aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile yapılan takibe karşı, İcra Müdürlüğünün yetkisine ve ayrıca borca itiraz etmiştir. İcra Mahkemesince yetki itirazı kabul edilerek, Mersin İcra Müdürlüğünün yetkisizliğine ve kararın kesinleşmesi halinde dosyanın yetkili Nöbetçi Rize İcra Müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmiştir. İİK'nun 169/6. fıkrası ve maddesine göre; "Alacaklı aleyhine kötüniyet tazminatına hükmedilebilmesi için borçlunun itirazının esasa ilişkin nedenlerle kabulü gerekir." Bu nedenlerle mahkemece alacaklının takip konusu alacağın %20'si oranında kötüniyet tazminatına mahkum edilmesi isabetsiz ise de anılan bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, kararın düzeltilerek onanması cihetine gidilmiştir.” (12. HD, E. 2004/19527, K. 2004/24704, T. 30.11.2004 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁶¹ Ergün, s. 64.

⁷⁶² Berkin, “İcra Hukuku Rehberi”, s. 179; Yardım, s. 162.

mahkûm eder⁷⁶³. Anlaşılacağı üzere, alacaklının tazminata mahkûm edilebilmesi için imza itirazının kabulü yeterli değildir. Ayrıca, alacaklının kötü niyetli veya ağır kusurlu olduğunun ispat edilmesi gerekir. Bu bağlamda, alacaklının kambiyo senedindeki imzanın borçluya ait olduğunu bildiği halde takip başlatması kötü niyetli olduğunu gösterir. Yargıtay alacaklının tazminata mahkûm edilmesinde kötü niyetten ziyade ağır kusurun varlığını tartışmaktadır. Zira ağır kusurun tespiti nispeten daha zordur. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, imza itirazının kabulü halinde, lehtarın düzenleyene, hamilin kendinden bir önceki cirantaya (veya lehtara) karşı başlatmış olduğu kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte alacaklının ağır kusurlu olduğuna hükmetmektedir⁷⁶⁴. Zira çoğu zaman imzanın bizzat alacaklı tarafından taklit edilerek kötü niyetli olması veya senedin borçlu dışında biri tarafından verilmişse gerekli özen gösterilmeyerek ağır kusurlu davranmış olması⁷⁶⁵ ihtimalini kuvvetlendirdiği görüşündedir. Bu halde, alacaklı basiretli bir tacirin gözetmesi gereken dikkat çerçevesinde kambiyo senedini alırken kontrolü yapmalı ve imzaların huzurda atılmasını sağlamalıdır⁷⁶⁶. Bununla birlikte, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, hamilin (alacaklının) senedi devraldığı ciranta dışındaki cirantalardan ya da lehtar veya

⁷⁶³ Yargıtay birden fazla imza inkârında bulunan borçlunun tek bir tazminata mahkûm edileceğine hükmetmektedir: “Anılan düzenleme karşısında tüm borçlular lehine tek bir icra inkar tazminatına ve aynı şekilde tek bir para cezasına hükmedilmesi gerekmektedir. Mahkemenin aksine görüşü, yukarıda açıklanan yasa maddesine aykırı olduğu gibi hakkaniyet ilkelerine de uymamaktadır. Kararın bu gerekçeyle bozulması gerekirken onandığı anlaşılmalı alacaklı vekilinin karar düzeltme isteminin kabulü uygun görülmüştür..” (12. HD, E. 2007/12806, K. 2007/17307, T. 28.09.2007 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁷⁶⁴ “Somut olayda borçlunun imzaya itirazının kabulüne karar verilip takibin durdurulmasına karar verilmesi yerindedir. Ancak, takibin lehtar tarafından keşideciye karşı yapıldığı, bu nedenle, yetkili hamil olan lehtarın bonodaki imzanın borçluya ait olup olmadığını bilebilecek durumda bulunduğu anlaşıldığından, İİK'nun 170/son maddesi gereğince alacaklı ağır kusurludur. Bu durumda mahkemece alacaklının, alacağın % 20'sinden aşağı olmamak üzere tazminata ve % 10 para cezasına mahkûm edilmesi gerekirken koşulları bulunmadığından bahisle istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” (12. HD, E. 2012/26458, K. 2013/2255, T. 28.01.2013 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁷⁶⁵ “Somut olayda, takip alacaklısı, söz konusu çekleri, imzaya itiraz eden borçlu ciro suyla almış olup, imzanın bu cirantaya ait olup olmadığını bilebilecek durumdadır. Çeklerdeki imzaların borçlunun eli ürünü olduğunu kontrol etmeden ya da imzaların huzurunda atılmasını sağlamadan çekleri alan alacaklı, imzaya itirazı kabul edilen borçluya karşı başlattığı takipte ağır kusurlu kabul edilmelidir. O halde, mahkemece alacaklının takip konusu asıl alacağın %20' sinden aşağı olmamak üzere, icra inkâr tazminatına mahkûm edilmesi gerekirken bu konuda olumlu olumsuz bir karar verilmemesi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2009/25167, K. 2010/6750, T. 23.03.2010 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁷⁶⁶ “Somut olayda, takip dayanağı bonoda lehtar sıfatını taşıyan takip alacaklısı tarafından keşideci hakkında icra takibi yapıldığı, mahkemece, borçlunun imzaya itirazının kabul edildiği görülmektedir. Bu durumda lehtar, ilgili bonodaki imzanın keşideci borçluya ait olup olmadığını bilebilecek durumdadır. Senetteki imzanın borçlunun eli ürünü olup olmadığını kontrol etmeden ya da imzanın huzurunda atılmasını sağlamadan bonoyu alan alacaklı, imzaya itirazı kabul edilen keşideci borçluya karşı başlattığı takipte ağır kusurlu kabul edilmelidir..” (12. HD, E. 2014/27352, K. 2015/2017, T. 27.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

keşideciden birine karşı takip yaptığı hallerde mutlak şekilde ağır kusurlu olduğunu tespit etmenin yerinde olmadığını, ağır kusurun tespitinde hamil ile cirantalar arasındaki bağ ve somut koşulların değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir⁷⁶⁷. Buna karşılık, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, lehtarın düzenleyene, hamilin kendinden bir önceki cirantaya (veya lehtara) karşı takip başlatmış olmasını ağır kusurun tespitinde yeterli görmemektedir⁷⁶⁸. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, alacaklı ile borçlu arasındaki hukuki ilişkinin bulunup bulunmadığının, bu bağlamda aralarında güven ilişkisinin kurulup kurulmadığının kötü niyet veya ağır kusurun tespitinde belirleyici olduğu görüşündedir. Bu bağlamda, alacaklının tazminata mahkûm edilebilmesi için haksız olmasının yanında kötü niyetli veya ağır kusurlu olması ve bu hususun davalı/borçlu tarafından ispat edilmesi gerekir. Doktrinde bir görüşe göre⁷⁶⁹, ağır kusurun tespitinde kambiyo senedindeki imza ile borçlunun gerçek imzasının ne kadar benzediği önemli arz eder. Şayet ilk bakışta imzanın borçlunun gerçek imzası olmadığı anlaşılabilirse, alacaklının ağır kusurlu olduğunu kabul etmek gerekir. Fakat her iki imza birbirine oldukça benziyorsa ve imzanın kime ait olduğunun tespiti için bilirkişi raporu talep etmek gerekiyorsa alacaklının ağır kusurlu olduğunu kabul etmek hakkaniyete aykırı olur. Ayrıca alacaklı ile borçlu arasında hukuki ilişkiden kaynaklı güven ilişkisi kurulmuşsa alacaklının tazminata mahkûm edilmesi isabetli olmaz.

---

⁷⁶⁷ “Somut olayda takip dayanağı senedi lehtar S. K.'ndan ciro yoluyla devralan takip alacaklısı, bonodaki lehtar imzasının borçlu S. K.'na ait olup olmadığını bilebilecek durumda olduğundan İİK.nun 170 /son maddesi gereğince senedi takibe koymada ağır kusurludur. Mahkemece borçlu S. K. yararına asıl alacağın %20'sinden aşağı olmamak üzere tazminata ve asıl alacağın % 10'u oranında para cezasına hükmedilmesi gerekirken, alacaklının ciranta olması nedeniyle takipte kötüniyetli ve ağır kusurlu olmadığından bahisle tazminat talebinin reddine karar verilmesi isabetsizdir.” (12. HD, E. 2013/490, K. 2013/10141, T. 19.03.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). ““Takip alacaklısı lehtar sıfatını taşımamakta olup, ciro ile senedi eline geçiren yetkili hamil durumundadır. Hamil, bonodaki imzanın keşideci borçluya ait olup olmadığını bilebilecek durumda değildir. Bu durumda, mahkemece alacaklının tazminatla sorumlu tutulması da isabetsizdir.” (12. HD, E. 2009/26811, K. 2010/8436, T. 08.04.2010 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁶⁸ “... taraflar arasında ticari ilişkinin varlığı; borçlunun, daha önce aynı şekilde düzenlenen çekleri hiç itirazsız ödediği; davacı/borçlunun bu şekilde davalı/alacaklıda güven duygusu oluşturduğu; daha önce görülüp kesinleşen ve tarafları aynı olan mahkeme kararıyla belirgindir. Hal böyle olunca, davalı/alacaklının, eldeki davanın dayanağı çekleri takibe koymakta kötü niyetli veya ağır kusurlu olduğunu kabule olanak bulunmamaktadır. Davacı/borçlu bunun aksini de kanıtlayabilmiş değildir. O halde, mahkemenin; gerekçesi yerinde değilse de, sonucu itibarıyla doğru bulunan, kötü niyet tazminatı ve para cezası taleplerinin reddine dair direnme kararının; yukarıda açıklanan, değişik gerekçelerle onanması gerekir.” (HGK, E. 2012/62, K. 2012/142, T. 14.03.2012 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁶⁹ İbrahim Ercan, “Bir Yargıtay Kararı Işığında İcra ve İflas Kanunu Madde 170’de Düzenlenen Kötü Niyet Tazminatı Hakkından Düşünceler”, (“Kötü Niyet Tazminatı”), **Prof. Dr. Hakan Pekcantez’e Armağan**, DEÜHFD, Özel Sayı, Cilt III, İzmir, 2015, ss. 2207-2219, s. 2218-2219.

İmza itirazında, borca itirazdan farklı olarak (İİK m. 169/a,VI), tazminata hükmedilebilmesi için borçlunun talebine gerek yoktur. Başka bir deyişle, imza itirazını kabul eden icra mahkemesi resen alacaklıyı icra inkâr tazminatına mahkûm eder⁷⁷⁰. İcra mahkemesi, tazminata hükmetmesinin gerekçesini açıklamalıdır⁷⁷¹. İcra mahkemesi, imza itirazının kabulü kararı ile birlikte, aynı zamanda, kambiyo senedini kötü niyetli veya ağır kusurlu olarak takibe koyduğuna kanaat getirdiği alacaklıyı hazine lehine takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder. Alacaklı, icra mahkemesinin imza itirazının kabulü kararı üzerine genel mahkemede alacak davası açabilir (İİK m. 170/III, c. 3). Zira icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu halde, alacaklı aleyhine hükmedilen tazminat ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan tazminat ve para cezası kalkar (İİK m. 170/IV, c.2)⁷⁷².

Yargıtay, icra mahkemesinin hukuk veya ceza mahkemesinde hazırlanan bilirkişi raporuna göre itirazın kabulüne karar verdiği takdirde⁷⁷³ yahut bilirkişi ücreti yatırılmadığı için imza incelemesi yapılmadığı takdirde⁷⁷⁴ takibin geçici olarak

⁷⁷⁰ Kuru, “El Kitabı”, s. 803, dn. 266. “Borçlu vekilinin temyiz itirazlarına gelince; İİK'nın 170/4. maddesi gereğince İcra Mahkemesinin. itirazın kabulüne karar vermesi halinde borçlu yararına tazminata hükmetmesi için adı geçen talebinin bulunması koşul olarak getirilmemiştir. Ayrıca, takip lehtar tarafından keşideci hakkında yapılmaktadır. Senedin, lehtarı olan takip alacaklısı senet keşidecisi borçlunun imzasının sıhhatini bilebilecek durumdadır..” (12. HD, E. 2005/15108, K. 2005/19082, T. 06.10.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). Yardım, hem imza itirazı hem de borca itirazın kabulü halinde talep halinde tazminata hükmedilmesi gerekliliğini savunmaktadır (Yardım, s. 265).

⁷⁷¹ “Somut olayda, mahkemece alacaklı aleyhine %20 tazminat oranının aşarak %40 tazminat verilmesinin neden ve gerekçeleri açıklanmadan üst sınırdan tazminata hükmolunması isabetsizdir..” (12. HD, E. 2008/14711, K. 2008/18862, T. 30.10.2008 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁷⁷² 4949 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, ilk cümleye alacaklı aleyhine tazminata hükmedileceği eklenmiş olmakla birlikte, ikinci cümleye tazminat eklenmemiştir. Doktrinde bilinçli olarak bu şekilde hazırlanmadığı, tersine unutmadan ibaret olduğu belirtilmiştir (Kuru, “El Kitabı”, s. 805, dn. 273; Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14893).

⁷⁷³ “Somut olayda, Mahkemece borçlunun imzaya itirazı hakkında bilirkişi incelemesi yapılmaksızın Cumhuriyet Savcılığınca yapılan hazırlık tahkikatı sırasında alınan bilirkişi raporuna dayalı olarak itiraz kabul edildiğine göre alacaklı aleyhine tazminata ve para cezasına hükmedilmesi ve yukarıda belirtilen madde hükmüne aykırı olarak takibin durdurulması yerine iptaline karar verilmesi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/10526, K. 2006/13293, T. 20.06.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁷⁴ “Somut olayda ise yukarıda anılan İİK'nın 170 ve 68/a maddeleri uyarınca imza incelemesi yapılmadığı ve imzaya itirazın mahkemece alacaklı tarafa verilen kesin süre içerisinde bilirkişi ücreti yatırılmadığından kabul edildiği anlaşılmaktadır. O halde mahkemece itirazın kabulüyle takibin durdurulmasına karar verilmesi doğru ise de, İİK'nın 170 ve 68/a maddelerine göre inceleme yapılmadığından yazılı şekilde tazminata hükmedilmesi isabetsiz olup, açıklanan sebeple kararın bozulmasına karar vermek gerekir ise de, bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden hükmün tazminata dair kısmının çıkartılıp bu şekilde onanması yoluna gidilmiştir..” (12. HD, E. 2014/34094, K. 2015/1730, T. 26.01.2015 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

durdurulmasına karar verilmiş olsa dahi alacaklı aleyhine icra inkâr tazminatına hükmedilemeyeceğini belirtmiştir.

İtirazın kabulü kararı ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip durur ve itirazın kabulü kararının kesinleşmesi ile düşer (İİK m. 170/III, c. 2). Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip icra mahkemesi kararının kesinleşmesi ile iptal edilmiş olacağından yeniden ilamlı icra takibi başlatılabilir⁷⁷⁵. Bu halde, icra mahkemesi, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin iptal edilmesine ya da ödeme emrinin iptal edilmesine karar veremez⁷⁷⁶. Yargıtay da, icra mahkemesinin itirazın kabulü ile takibin durdurulmasına karar verilmesinden başka takibin iptal edilmesine karar vermesinin yerinde olmadığını belirtmiştir⁷⁷⁷. İtirazın kabulü kararı üzerine, borçlunun mallarına haciz uygulanmışsa haciz kalkar; borçludan haczedilmiş olan para alacaklıya ödenmişse, ayrıca hükme gerek kalmaksızın, icra dairesi alacaklıdan alarak borçluya verir (İİK m. 361)⁷⁷⁸. İtirazın kabulü kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363).

İcra mahkemesi, İİK m. 68/a,IV uyarınca yapacağı inceleme neticesinde imzanın borçluya ait olduğuna kanaat getirirse, imza itirazının reddine karar verir (İİK m. 170/III, c. 4). İtirazın reddine karar veren mahkeme, takibin geçici olarak durdurulmasına karar vermiş ise, borçlu takip konusu kambiyo senedine dayanan takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere icra inkâr tazminatına ve takip

⁷⁷⁵ Kuru, "El Kitabı", s. 805.

⁷⁷⁶ Kuru, "El Kitabı", s. 802, dn. 260; Kuru, "El Kitabı", s. 804.

⁷⁷⁷ "İİK'nun 170/3. maddesi gereğince inkar edilen imzanın borçluya ait olmadığı, mahkemece aynı kanunun 68/a maddesine göre yapılan inceleme sonucunda anlaşılmalı ise, itirazın kabulü ile birlikte takibin durdurulmasına karar verilir. Mahkemece anılan madde hükmüne aykırı olarak takibin durdurulması yerine iptaline karar verilmesi doğru değil ise de temyiz edenin sıfatı nazara alınarak bu husus bozma nedeni yapılamamıştır.." (12. HD, E. 2009/4967, K. 2009/12980, T. 16.06.2009 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). "Kabule göre de; yetki itirazının kabulü halinde takibi yapan icra müdürlüğünün yetkisizliğine, talep halinde dosyanın yetkili icra müdürlüğüne gönderilmesine karar verilmesi gerekirken başlatılan takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir..." (HGK, E. 2006/12-514, K. 2006/512, T. 12.07.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁷⁸ "Somut olayda, İstanbul 3. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 30.12.2010 tarih ve 2010/626 Esas, 2010/2810 Karar Sayılı kararı ile borçlu Emine Kuru'nun imzaya itirazının kabulüne ve hakkındaki icra takibinin durdurulmasına hükmedilmiş, bu karara istinaden talep uyarınca, icra müdürlüğüne 09.02.2011 tarihinde borçlu Emine hakkındaki hacizlerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, borçlunun malları üzerine konulan hacizlerin kaldırılabilmesi için takibin iptali, bunun için de imzaya itirazın kabulü yönündeki kararın kesinleşmesi gerekir. Karar kesinleşmeden icra takibi durmaya devam edeceğinden, dolayısıyla bu aşamada takibin iptali söz konusu olamayacağından imzaya itirazın kabulüne dair karara istinaden hacizlerin kaldırılması da mümkün değildir.." (12. HD, E. 2012/1747, K. 2012/22466, T. 26.06.2012 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder (İİK m. 170/III, c. 4). Başka bir deyişle, icra mahkemesi, takibin geçici olarak durdurulması kararı vermemiş ise, borçluyu tazminata mahkûm edemez.

Yargıtay, icra mahkemesinin hukuk veya ceza mahkemesinde hazırlanan bilirkişi raporuna göre itirazın reddine karar verdiği takdirde⁷⁷⁹ yahut imza itirazı hakkında bilirkişi incelemesi yapılmaksızın karar verildiği takdirde⁷⁸⁰ takibin geçici olarak durdurulmasına karar verilmiş olsa dahi alacaklı aleyhine icra inkâr tazminatına hükmedilemeyeceğini belirtmiştir.

İcra mahkemesi, takibin geçici olarak durdurulması kararı vermişse, alacaklı, imza itirazının reddi kararı üzerine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe devam edilmesini talep edebilir. Bununla birlikte, icra mahkemesi, takibin geçici olarak durdurulması kararı vermemişse, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip devam ettiğinden alacaklının takibin devam etmesini talep etmesine gerek kalmaz.

Borçlu, icra mahkemesinin imza itirazının reddi kararı üzerine genel mahkemede menfi tespit veya istirdat davası açabilir (İİK m. 170/III, son cümle; m. 72). Zira icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm (HMK m. 303) teşkil etmez. Bu halde, borçlu aleyhine hükmedilen tazminat ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan tazminat ve para cezası kalkar (İİK m. 170/III, c. 5).

İtirazın reddi kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363). Bununla birlikte, itirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulursa icra takip işlemlerinin durup durmayacağı tartışılabilir. İİK m. 169/a,VII gereğince, borca itirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması icra takip işlemlerini durdurmaz. Kanun'da

⁷⁷⁹ “Somut olayda, takibin geçici olarak durdurulmasına karar verilmiş ise de, yukarda özetlenen açık yasa hükmüne göre, mahkemece İ.İ.K.68/a maddesinin 4. fıkrasına göre yapılacak bir imza incelemesi neticesinde tarafların tazminatla sorumlu tutulacakları düzenlendiğinden ve mahkemece herhangi bir imza incelemesi yapılmaksızın Cumhuriyet Başsavcılığının soruşturma dosyasındaki bilirkişi raporuna dayanılarak sonuca gidildiği anlaşıldığından borçlunun inkar tazminatı ve para cezasıyla sorumlu tutulması doğru değildir.” (12. HD, E. 2013/12935, K. 2013/21855, T. 11.06.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁸⁰ “İİK'nun 170/3. maddesi gereğince borçlunun imzaya itirazının kabul edilmesi halinde takibin durdurulmasına karar verilmesi gerekirken takibin iptali isabetsiz olduğu gibi, borçlunun imzaya itirazı hakkında bilirkişi incelemesi yapılmaksızın itiraz kabul edildiği halde alacaklı aleyhine tazminata ve para cezasına hükmedilmesi de isabetsiz ise de anılan yanlışlıkların giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması yoluna gidilmiştir.” (12. HD, E. 2011/10713, K. 2012/27783, T. 25.09.2012 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

mezkûr hükmün imzaya itirazın reddine ilişkin karar bakımından uygulanacağına dair atıf bulunmamaktadır. Kuru⁷⁸¹, İİK m. 169/a,VII hükmünün imzaya itirazın reddi kararına karşı başvuru istinaf bakımından kıyasen uygulanması gerektiğini, borçlu istinaf yoluna başvurursa dahi icra takip işlemlerini durdurulmaması gerektiğini belirtmiştir. Yardım ise⁷⁸², aynı düzenlemenin imza itirazına ilişkin hükme eklenmesinin unutulduğunu, borca itiraz ile imzaya itiraz arasında ayırım yapılmasını gerektiren bir hususun olmadığını, bu kapsamda İİK m. 169/a,VII hükmünün imzaya itiraz bakımından da uygulanmasının yerinde olduğunu ifade etmiştir. Buna göre, itirazın reddi kararına karşı kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi, takibin geçici olarak durdurulmasına karar verilmişse, alacaklı takibe devam edilmesini talep edebilir. Buna karşılık, borçlu İİK m. 33/III uyarınca teminat gösterirse icra durur (İİK m. 169/a,VII, c. 2). Yargıtay, imza itirazının reddine ilişkin kararın temyiz edilmesinin satışı ve satış bedelinin alacaklıya ödenmesini durduracağına hükmetmiştir⁷⁸³.

3. Borca İtiraza İlişkin Karar

İcra mahkemesi, borcun olmadığını veya itfa edildiği ya da ertelendiğinin resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edilmesi ve borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilmişse icra mahkemesinin imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirmesi halinde (İİK m. 169/a,III) borca itirazı kabul eder; aksi takdirde borca itirazı reddeder (İİK m. 169/a,I, c. 2). Ayrıca, icra mahkemesi, borçlunun zamanaşımını itirazını kambiyo senedindeki tarihe göre kabul eder ve alacaklı da zamanaşımının kesildiğini veya tatil edildiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse borca itirazın kabulüne, aksi takdirde borca itirazın reddine karar verir (İİK m. 169/a,IV).

İcra mahkemesi, borca itirazın esasa ilişkin nedenlerle kabulüne karar verdiği takdirde⁷⁸⁴, borçlunun talebi üzerine⁷⁸⁵, kambiyo senedini kötü niyetli veya ağır kusurlu

---

⁷⁸¹ Kuru, “El Kitabı”, s. 806.

⁷⁸² Yardım, s. 271.

⁷⁸³ “Somut olayda uygulanması gerekli İİK’nun 170/I ve 363/3. maddeleri gereğince, temyiz talebinde bulunulması satış işlemlerini durdurur. Bu durumda, icra müdürlüğünce satış işleminin yapılmaması gerekirken gerçekleştirilmesi ve satıştan elde edilen paranın alacaklıya ödenmesi doğru değildir.” (12. HD, E. 2004/26594, K. 2004/3420, T. 20.02.2004 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 15002]).

⁷⁸⁴ “İsim benzerliği nedeniyle ödeme emrinin yanlış kişiye gönderilmiş, yanlış kişinin bu nedenle itiraz etmiş ve takibin iptaline karar verilmiş olması halinde, alacaklı tazminata mahkûm edilemez.” (12. HD, E. 2005/5023, K. 2005/9147, T. 28.04.2005 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14564-14595]). “Merciin sair itiraz

olarak takibe koyduğuna kanaat getirdiği alacaklıyı takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm eder (İİK m. 169/a,VI, c. 1)⁷⁸⁶. Anlaşılacağı üzere, alacaklının tazminata mahkûm edilebilmesi için borca itirazının kabulü yeterli değildir. Ayrıca, alacaklının kötü niyetli veya ağır kusurlu olduğunun ispat edilmesi gerekir⁷⁸⁷. İcra mahkemesi, tazminata hükmetmesinin gerekçesini açıklamalıdır⁷⁸⁸. Yargıtay, ödenmiş kambiyo senedi için takip başlatılması⁷⁸⁹, borçluya

---

nedenlerini inceleyerek oluşacak duruma göre bir karar vermek gerekirken zamanaşımı nedeniyle itirazın kaldırılması isteğinin reddine karar verilmesi isabetsizdir. Kabul şekline göre de, itirazın kaldırılması isteğinin zamanaşımı nedeniyle reddi halinde alacaklı aleyhine inkar tazminatına hükmedilmesi de doğru değildir..” (12. HD, E. 2002/13713, K. 2002/14106, T. 01.07.2002 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁸⁵ Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 420. İtirazın kaldırılmasına ilişkin olarak bkz. Kuru, Kuru, “El Kitabı”, s. 310, dn. 110. Yardım, olması gereken hukuk bakımından hem imza itirazı hem de borca itirazın kabulü halinde talep halinde tazminata hükmedilmesi gerekliliğini savunmaktadır. Bununla birlikte, gerek madde metninden gerekse hükümet gerekçesinden borçlunun talebine gerek olmadığı sonucunun çıktığını belirtmiştir (Yardım, s. 267). Maddenin hükümet gerekçesi şu şekildedir: “Maddenin altıncı fıkrasında yapılan değişiklik; borçlunun itirazının ancak “esasa ilişkin nedenlerle kabulü halinde” alacaklının ve “takip muvakkaten durdurulmuş ise” bu talebin reddi halinde borçlunun “diğer tarafın isteği üzerine yüzde kırktan aşağı olmamak üzere” tazminata mahkûm edileceği hükmüne yer verilmiştir. Böylece Yargıtay uygulamasıyla paralellik sağlanmıştır.”

⁷⁸⁶ “Hemen belirtmelidir ki, takibe itiraz esasa ilişkin nedenlerle kabul edilmekle birlikte, alacaklının kötüniyetle veya ağır kusurla takibe girdiği tespit edilmemişse bu halde de kötüniyet tazminatına hükmetme koşulları oluşmadığından, buna ilişkin talebin reddi gerekir. Burada kötü niyet ve ağır kusurun bir arada bulunması şart olmayıp, ikisinden birisinin bulunması yeterlidir..” (HGK, E. 2011/12-844, K. 2011/780, T. 14.12.2011 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

⁷⁸⁷ “Borçlu tarafından takip konusu bono bedeli haricen sunulan ödeme belgeleri ile ödenmiş olduğundan ödenmiş bonoyu takibe koyan lehdarın (alacaklının) takipte kötüniyetli olduğunun kabulü gerekir. Bu durumda icra mahkemesince, İİK’nun 169/a-6 maddesi uyarınca borçlu lehine icra inkar tazminatına hükmetmek gerekir..” (12. HD, E. 2005/21485, K. 2005//25290, T. 16.12.2005 [MİHDER, Y. 2005, S. 2, s. 516]). “Ancak takip çeki ciro ile eline geçiren hamil tarafından yapıldığı için alacaklının takip yapmakta kötüniyetli veya ağır kusurlu olduğu kabul edilemez. Bu nedenle, adı geçenin tazminatla sorumlu tutulması isabetsiz ve hükmün bu nedenle bozulması gerekmekte ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından kararın düzeltilerek onanması cihetine gidilmiştir..” (12. HD, E. 2005/16968, K. 2005/20664, T. 24.10.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]). “.. taraflar arasında ticari ilişkinin varlığı; borçlunun, daha önce aynı şekilde düzenlenen çekleri hiç itirazsız ödediği; davacı/borçlunun bu şekilde davalı/alacaklıda güven duygusu oluşturduğu; daha önce görülüp kesinleşen ve tarafları aynı olan mahkeme kararıyla belirgindir. Hal böyle olunca, davalı/alacaklının, eldeki davanın dayanağı çekleri takibe koymakta kötü niyetli veya ağır kusurlu olduğunu kabule olanak bulunmamaktadır. Davacı/borçlu bunun aksini de kanıtlayabilmiş değildir..” (HGK, E. 2012/62, K. 2012/142, T. 14.03.2012 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁸⁸ “Somut olayda borçlunun borca itirazının kabulüne karar verilmesi yerindedir. Ancak, alacaklının çekte lehtar olmayıp, ikinci ciranta olduğu gözetildiğinde kötüniyetinin veya ağır kusurunun ne olduğu açıkça belirtilmeksizin, icra mahkemesince alacaklı aleyhine icra inkar tazminatına hükmedilmesi doğru olmadığı gibi kabule göre de gerekçesi gösterilmeksizin %20 yerine %40 tazminata karar verilmesi de isabetsizdir..” (12. HD, E. 2009/23833, K. 2010/5969, T. 16.03.2010 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁸⁹ “Alacaklı tarafından borçlu aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile başlatılan icra takibinde, borçlunun süresinde icra mahkemesine başvurarak senedin kambiyo vasfında olmadığı yönünde şikayeti ve takipten önce de ödemelerde bulunduğu bahisle borca itiraz ettiği görülmektedir. Mahkemece borçlunun ödemeye yönelik itirazı kabul edildiği halde bu miktar üzerinden onun yararına icra inkar tazminatına hükmedilmesi gerekirken, aleyhine verilmesi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2007/17895, K. 2007/20831, T. 09.11.2007 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

ibraname verilmesine rağmen takip başlatılması⁷⁹⁰, senette tahrifat yapılmış olması⁷⁹¹, yetkisiz temsil olduğu bilindiği halde takip başlatılması⁷⁹² hallerinde tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Borçlu, icra mahkemesi kararının kesinleşmesini beklemeden tazminatın tahsili amacıyla ilamlı icra takibi başlatabilir⁷⁹³. Bununla birlikte, alacaklı, icra mahkemesinin borca itirazın kabulü kararı üzerine takip konusu alacağın tamamı veya bir kısmı için genel mahkemede alacak davası açabilir (İİK m. 169/a,V, c. 1). Zira icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu halde, alacaklı aleyhine hükmedilen tazminat ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan tazminat ve para cezası kalkar (İİK m. 170/IV, c.2)⁷⁹⁴. Bu halde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip icra mahkemesi kararının kesinleşmesi ile iptal edilmiş olacağından yeniden ilamlı icra takibi başlatılabilir⁷⁹⁵.

Borca itirazın kabulü halinde, alacaklı hazine lehine para cezasına mahkûm edilmez⁷⁹⁶. Bu kuralın tek istisnası, borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imzanın

⁷⁹⁰ “Somut olayda, 15.2.2002 tarihli ibranameyi vermesine ve imzasını inkar etmemesine rağmen borçlu hakkında takip yapan alacaklının, takipte kötüniyetinin bulunduğu kabulü gerekir. Borçlunun itirazı, esasa ilişkin nedenlerle kabul edildiğine göre, yukarıda açıklanan yasa hükmü gereğince borçlu yararına tazminata hükmedilmesi gerekirken, olayda uygulama olanağı bulunmayan bir gerekçeyle bu istemin reddi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/6951, K. 2006/9984, T. 05.05.2006 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁹¹ “Alacaklının 75.000.000 TL olan bonoyu tahrif ederek 75.000.000.000 TL miktar hale getirerek borçlu hakkında kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibinde bulunduğu sabit olmuştur. Takip yapan alacaklı takip konusu senedin lehdarıdır. O halde anılan takipte 75 milyon TL dışında kalan alacak için kötüniyetli olarak kabul edilmesi gerekir. Bu nedenle istemi bulunan borçlu yararına İİK 'in 4949 sayılı kanunla değişik 169/a maddesi uyarınca alacaklının icra inkar tazminatına mahkum edilmesi gerekirken hiçbir gerekçe gösterilmeden, borçlunun bu yöne ilişkin isteminin reddine karar verilmesi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2005/20695, K. 2005/24202, T. 06.12.2005 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁹² “Borçlunun yukarıda özetlenen itirazı borca itiraz niteliğindedir. O halde mahkemece, borçlunun borca itirazının kabul edilerek, İİK'nın 169/a-6. maddesi gereğince bonoların lehtarları olan alacaklının bonoların keşidecisinin tek imza ile sorumlu olup olmadığını bilebilecek durumda olması nedeniyle kötü niyetli ve ağır kusurlu olduğunun kabulü gerekeceğinden, talebi bulunan borçlu lehine tazminata hükmedilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile İİK'nın 170/a maddesine dayalı olarak takibin iptaline ve bu maddede öngörülmediği nedeni ile borçlunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi isabetsizdir..” (12. HD, E. 2007/1467, K. 2007/3978, T. 06.03.2007 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14542]).

⁷⁹³ Kuru, “El Kitabı”, s. 795.

⁷⁹⁴ 4949 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, ilk cümleye alacaklı aleyhine tazminata hükmedileceği eklenmiş olmakla birlikte, ikinci cümleye tazminat eklenmemiştir. Doktrinde bilinçli olarak bu şekilde hazırlanmadığı, tersine unutmadan ibaret olduğu belirtilmiştir (Kuru, “El Kitabı”, s. 805, dn. 273; Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14893).

⁷⁹⁵ Kuru, “El Kitabı”, s. 795.

⁷⁹⁶ “Bu durumda 4949 sayılı Kanunla değişik İİK'nun 169/a-6. maddesine göre ve lehtar olma sıfatı ile takipte kötüniyetli ve ağır kusurlu olduğu kabul edilen alacaklının tazminatla sorumlu tutulması Yasaya

alacaklı tarafından inkâr edilmesi halinde ortaya çıkar. Bu halde, icra mahkemesi imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirirse, alacaklı sözü edilen belgenin ilişkin olduğu değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder (İİK m. 169/a,III, c. 1).

İtirazın kabulü kararı ile kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip durur (İİK m. 169/a,V, c. 1) ve itirazın kabulü kararının kesinleşmesi ile düşer. Bu halde, icra mahkemesi, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin iptal edilmesine ya da ödeme emrinin iptal edilmesine karar veremez⁷⁹⁷. İtirazın kabulü kararı ile borçlunun mallarına haciz uygulanmışsa haciz kalkar; borçludan haczedilmiş olan para alacaklıya ödenmişse, ayrıca hükme gerek kalmaksızın, icra dairesi alacaklıdan alarak borçluya verir (İİK m. 361). İcra mahkemesi, alacaklı aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmeder. İtirazın kabulü kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363).

İcra mahkemesi, borcun olmadığı veya itfa edildiği ya da ertelendiğinin resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edilmemesi ve borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imza alacaklı tarafından inkâr edilmişse icra mahkemesinin imzanın alacaklıya ait olmadığına kanaat getirmesi halinde (İİK m. 169/a,III, son cümle) borca itirazı reddeder. Ayrıca, icra mahkemesi, borçlunun zamanaşımı itirazını kambiyo senedindeki tarihe göre kabul eder ve alacaklı da zamanaşımının kesildiğini veya tatil edildiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edebilirse borca itirazın reddine karar verir (İİK m. 169/a,IV).

Borca itirazın reddi halinde, takibin geçici olarak durdurulması kararı verilmiş ise (İİK m. 169/II), alacaklının talebi üzerine borçlu takip konusu alacağın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere icra inkâr tazminatına mahkûm edilir (İİK m. 169/a,VI, c. 1)⁷⁹⁸. Buna göre, icra mahkemesi, daha önce takibin geçici olarak

---

uygun ise de, adı geçenin imzaya itiraz etmiş gibi kabul edilip para cezası ile de cezalandırılması Yasaya aykırıdır..” (12. HD, E. 2012/20324, K. 2004/24772, T. 30.11.2004 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

⁷⁹⁷ Kuru, “El Kitabı”, s. 802, dn. 260; Kuru, “El Kitabı”, s. 804.

⁷⁹⁸ Yargıtay birden fazla imza inkârında bulunan borçlunun tek bir tazminata mahkûm edileceğine hükmetmektedir: “Borçlular tarafından itiraz edilen alacak aynı belgeden kaynaklandığı ve itirazları da aynı sebebe dayandığından her iki borçlu aleyhine tek bir icra inkar tazminatına hükmedilmesi gerekirken borçluların ayrı ayrı icra inkar tazminatı ile sorumlu tutulmaları isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/17359, 2006/20444, T. 06.11.2006 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

durdurulması kararı verilmemiş ise borçluyu tazminata mahkûm edemez⁷⁹⁹. Borca itirazın reddi halinde, borçlu hazine lehine para cezasına mahkûm edilmez. Bu kuralın tek istisnası, borçlunun ibraz ettiği belgenin altındaki imzanın alacaklı tarafından inkâr edilmesi halinde ortaya çıkar. Bu halde, icra mahkemesi imzanın alacaklıya ait olmadığına kanaat getirirse, borçlu sözü edilen belgenin ilişkin olduğu değer veya miktarın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm eder (İİK m. 169/a,III, son cümle).

Alacaklı, borca itirazın reddi kararı üzerine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe devam edebilir. İcra mahkemesi, daha önce takibin geçici olarak durdurulması kararı vermişse, itirazın reddi kararı üzerine hükmü kalmayacağından derhal haczedilmiş malların satışı talep edilebilir. İtirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması, hiçbir icra muamelesini durdurmaz. Başka bir deyişle, borçlu itirazın reddi kararına karşı kanun yoluna başvurursa dahi takip işlemleri yapılabilir. Bununla birlikte, borçlu İİK m. 33/III uyarınca teminat göstererek takibin durmasını sağlayabilir (İİK m. 169/a,VII). İtirazın reddi kararı bölge adliye mahkemesi tarafından kaldırılır veya Yargıtay tarafından bozulursa icra işlemleri olduğu yerde durur. Bu halde, bölge adliye mahkemesinin kararı doğrultusunda ilk derece mahkemesi tarafından yeni bir karar verilirse ya da Yargıtay'ın bozma kararına uyulursa ve bu karar kesinleşirse icra tamamen veya kısmen iade olunur (İİK m. 40). Başka bir deyişle, borçlunun borca itirazının kısmen veya tamamen kabul edildiğinin tespit edilmesi, alacaklıya ödenen paranın tamamen veya kısmen geri alınması sonucunu doğurur.

Borçlu, icra mahkemesinin borca itirazın reddi kararı üzerine genel mahkemede menfi tespit veya istirdat davası açabilir (İİK m. 169/a,VI; m. 72). Zira icra mahkemesi kararları maddi anlamda kesin hüküm (HMK m. 303) teşkil etmez. Bu halde, borçlu aleyhine hükmedilen tazminat ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir⁸⁰⁰ ve

---

⁷⁹⁹ “Takip durdurulmadığı için İİK'nun 169/a-6. maddesinde öngörülen koşullar oluşmadığı halde borçlunun tazminatla sorumlu tutulması isabetsiz ve hükmün bu nedenle bozulması gerekmele beraber anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını zorunlu kılmadığından karar düzeltilerek onanmalıdır.” (12. HD, E. 2005/20633, K. 2005/24246, T. 06.12.2005 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14575-14578]).

⁸⁰⁰ Vekâlet ücretinin tahsiline ilişkin hükmün icrası ise ertelenmez: “İİK'nun 169/a-6. maddesi, «borçlu menfi tespit ve istirdat davası açarsa yahut alacaklı genel mahkemede dava açarsa, hükmolunan tazminatın tahsili dava sonuna kadar tehir olunur ve dava lehine sonuçlanan taraf için, daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar» hükmünü içermektedir. Somut olayda alacaklı takipte, «icra inkar tazminatı» dışında aynı ilamda hüküm altına alınan «vekalet ücreti alacağını» da talep etmektedir. O halde Mahkemece yalnızca icra inkar tazminatı alacağı yerine vekalet ücreti alacağını da kapsar şekilde

bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan tazminat ve para cezası kalkar. İcra mahkemesi, borçlu aleyhine yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine hükmeder. İtirazın reddi kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir (İİK m. 363).

C. İTİRAZ YARGILAMASINDA ÖZELLİK GÖSTEREN HALLER

İtiraz incelemesi esnasında kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip sona ererse icra mahkemesi nasıl bir karar vereceği değerlendirilebilir. Alacaklının takipten vazgeçmesi, borçlunun ferileri ile birlikte borcunu ödemesi, haczi kabil malvarlığı değeri olmadığından alacaklıya aciz vesikası verilmesi takibin sona erdiği hallere örnek olarak gösterilebilir. Kuru⁸⁰¹, talebin konusuz kaldığı hallerde, icra mahkemesinin karar vermeye yer olmadığına karar vermesi gerektiğini belirtmiştir. Yardım ise⁸⁰², bu hallerde, icra mahkemesinin, incelemeye devam ederek itirazın kabulü veya reddine karar vermesi gerektiğini, zira borçlunun icra tehdidi altında borçlu olmadığı bir parayı tamamen ödemek mecburiyetinde kalmış olabileceği⁸⁰³, bu halde, borçlunun ödeme yapmış olmasının itirazdan feragat ettiği anlamına gelmeyeceği, ayrıca, şartları olduğu takdirde tazminata hükmedilmesinin yerinde olacağı görüşündedir.

Aynı şekilde, icra mahkemesinde itiraz incelemesinin görüldüğü esnada, borçlunun borcunu kabul etmesi veya alacaklının alacağından feragat etmesi yahut borçlunun itirazından vazgeçmesi özel olarak değerlendirilebilir. İlk iki hale ilişkin olarak, bir görüş, icra mahkemesinin itirazın kabulü ya da reddi yönünde karar vermesi ve incelemeye tazminat şartlarının oluşup oluşmadığının tespiti kapsamında devam etmesi gerektiğini, alaktan feragat etmenin esasa ilişkin sonuçlar doğuracağını, bu nedenle, esasa ilişkin inceleme yapılmış gibi tazminata hükmedilmesinin isabetli

---

şikayetin kabulü isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/25830, K. 2006/2383, T. 14.02.2006 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14579]).

⁸⁰¹ Kuru, “El Kitabı”, s. 313.

⁸⁰² Yardım, s. 236-237.

⁸⁰³ “Borcun ödenerek dosyanın infaz edilmiş olması, şikayetin ve itiraz incelemesine engel teşkil etmez. Zira borçlu hiç ödemeyeceği borca ödemiş olması karşısında bunu talep hakkı bulunabileceğinden mahkemece borçlunun itirazlarının incelenerek oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken icra dosyalarındaki borçların ödenerek dosyaların infaz edildiğinden bahisle itirazın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığı yönünde hüküm kurulması isabetsizdir..” (12. HD, E. 2006/6135, K. 2006/9419, T. 28.04.2006 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]). “İtirazdan feragatin açıkça yapılması zorunlu olup, borçlu tarafından icra takip dosyasına borcun ödenmesi, itirazdan feragat anlamına gelmez..” (12. HD, E. 2012/16774, K. 2012/33811, T. 20.11.2012 [Yargıtay Emsal Karar-Veri Bankası]).

olacağını ifade etmiştir⁸⁰⁴. Borçlunun itirazından vazgeçmesi haline ilişkin olarak, doktrinde⁸⁰⁵, itirazın kaldırılması bakımından, alacaklının itirazın kaldırılması talebinden vazgeçmekle feragat etmiş olmayacağını, yalnızca borçlunun açık rızasıyla geri almış olacağını (İİK m. 70; m. 18/I; HMK m. 322/I; m. 123); bu nedenle, altı ay içinde başvurma harcı yatırmak suretiyle icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep edebileceğini veya bir yıl için genel mahkemelerde itirazın iptali davası açabileceğini, icra mahkemesinin itirazın kaldırılması talebi geri alındığından ve dava konusuz kaldığından hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmesi gerektiğini, alacaklının itirazın kaldırılması talebi reddedilmiş gibi yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine mahkûm edilmesi, fakat İİK m. 68/VII gereğince icra inkâr tazminatına mahkûm edilmemesi, zira esasa ilişkin bir nedenle hüküm tesis edilmediğini belirtmiştir. Buna karşılık, bir diğer görüş⁸⁰⁶, itirazın konusuz kalmayacağını, fakat takibin devamı veya iptaline ilişkin karar verilmesinin gerekmediğini, incelemeye yalnızca tazminatın şartlarının oluşup oluşmadığını tespit etmek için devam edilmesinin yerinde olacağı, borçlunun yargılama gideri, vekâlet ücreti ve icra inkâr tazminatına mahkûm edilmesinin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Aksi takdirde, haksız çıkacağını anlayan taraf itirazından vazgeçmek suretiyle tazminata mahkûm olmaktan kurtulabilir. Bu sonuç, hükmün dolanılması anlamına geleceğinden Kanun'un öngördüğü sistemin elverişli şekilde uygulanmasına engel teşkil eder.

Bunun dışında, icra mahkemesi dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verebilir. İtiraz yargılaması duruşmalı olarak yapılmak zorunda olduğundan, icra mahkemesi, iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırır (İİK m. 169/a,I; m. 170/II,III). Borca itiraz ve imzaya itirazda, usulüne uygun olarak davet edilmiş tarafların duruşmaya gelmemesi ya da taraflardan biri geldiği halde incelemeye devam edilmemesini talep ettiği takdirde, HMK m. 150 gereğince dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir. Bununla birlikte, yetki itirazı hakkında taraflar duruşmaya gelmese dahi dosya üzerinden karar verilir. Bunun gibi, hüküm celsesine davetiye bildirimine rağmen tarafların gelmemesi halinde, dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilmez; hüküm tarafların gıyabında verilir (HMK m. 322/I; m. 186/I).

⁸⁰⁴ Yardım, s. 237.

⁸⁰⁵ Kuru, "El Kitabı", s. 312-313; Karşlı, "İcra İflas", s. 193-194; Pekcantez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 222; Kiraz, "İtirazın Kaldırılması", s. 332-335.

⁸⁰⁶ Yardım, s. 238.

Burada incelenmesi özellik arz eden bir diğer husus itiraz incelemesi esnasında borçlunun iflas etmesidir. Bilindiği üzere, iflasın açılmasıyla, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takipler ve teminat gösterilmesine ilişkin takipler durur ve iflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer (İİK m. 193/I,II)⁸⁰⁷. Müflisin davacı veya davalı olduğu hukuk davaları ise, ikinci toplanmasından on gün sonraya kadar durur. Fakat takiplerin aksine iflas kararının kesinleşmesiyle düşmez. İkinci alacaklılar toplantısından sonra görülmeye devam edilir (İİK m. 194/I). Doktrinde, itirazın kabulü talebi icra mahkemesinde incelendiği esnada borçlunun iflas etmesi halinde, iflasın açılması ile icra mahkemesinin incelemesinin duracağı ve iflas kararının kesinleşmesi ile düşeceği kabul edilmektedir⁸⁰⁸. Bununla birlikte, itiraz incelemesine devam edilerek tazminata hükmedilmesi gerektiği düşünülebilir. Bu noktada, bir görüşe göre, takibin geçici olarak durdurulması kararı verilmiş olup olmamasının borçlunun tazminata hükmedilmesi bakımından farklılık arz eder, fakat esasen kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte geçici olarak durdurulması kararı verilmiş olması borçlunun iflasını etkilemez, zira her halükarda satış işlemi yapılamayacağından mallar iflas masasını oluşturur. Belirtilen sebeplerle, takibin geçici olarak durdurulması kararı verilmiş olup olmaması alacaklının hukuki durumuna etki etmez. Bu halde, takibin geçici olarak durdurulması kararı verilen dosya bakımından alacaklı lehine tazminata hükmedilmesi hakkaniyete aykırı olacağından iflasın açılması ile icra mahkemesinin incelemesinin duracağı ve iflas kararının kesinleşmesi ile düşeceğini kabul etmek isabetli olur⁸⁰⁹.

İtiraz incelemesi esnasında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olabilir. İflasın ertelenmesi kararı üzerine, borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dâhil olmak üzere takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşüren süreler işlemez (İİK m. 179/b,I). Bu halde, iflasın ertelenmesi süresi içinde dava açılması ya da açılmış davaların görülebilir. Bu noktada, itiraz incelemesinin devam edip etmeyeceği tartışılabilir.

---

⁸⁰⁷ Doktrinde icra mahkemesinin icra organlarından olması ve icra takip işlemine ilişkin unsurları taşıması dikkate alınarak itirazın kaldırılması talebinin icra takip işlemi olduğu ifade edilmiştir (Ansay, s. 41; Kuru, “İcra İflas”, C. I, s. 137).

⁸⁰⁸ Kuru, “İcra İflas”, C. I, s. 388. İtirazın kaldırılması bakımından bkz. Kuru, “İcra İflas”, C. III, s. 2890; Karşlı, “İcra İflas”, s. 194; Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 336; Yardım, s. 239.

⁸⁰⁹ Yardım, s. 238-239.

Kuru⁸¹⁰, genel haciz yoluyla takip bakımından, alacaklının itirazın kaldırılması talebinde bulunabileceği veya daha önce itirazın kaldırılması talebinde bulunmuşsa incelemeye devam edilebileceği yahut itirazın iptali davası açabileceği, bununla birlikte, icra mahkemesi itirazın kaldırılmasına karar verirse icra takibine devam edilemeyeceğini ve bu süre içinde haciz talep etme süresinin işlemeyeceğini belirtmiştir. Buna karşılık, Kiraz⁸¹¹, ilk bakışta itirazın kaldırılması talebi icra takip işlemi olmadığından iflasın ertelenmesi kararının etkisi olmayacağı düşünülebilirse de, itirazın kaldırılması talebi icra dosyasından bağımsız düşünülemeyeceğinden iflasın ertelenmesi süresi boyunca incelemeye devam edilmemesi, iflasın ertelenmesinin neticesinin bekletici mesele yapılması gerektiği, belirtilen hususların itirazın iptali davası bakımından da geçerli kabul edilmesinin uygun olacağını ifade etmiştir. Karanlı⁸¹² ve Muşul⁸¹³, aynı doğrultuda, icra takibiyle bağlantılı olan itirazın iptali davasının erteleme süresince durması gerektiğini belirtmiştir⁸¹⁴.

Aynı şekilde, itiraz incelemesi esnasında konkordato mühleti verilmiş olabilir. Mühlet içinde borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dâhil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur, ihtiyatî haciz kararları uygulanmaz, bir takip muamelesi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez (İİK m. 289/I). Doktrinde, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraza ilişkin değerlendirme yapılmamış olmakla birlikte itirazın kaldırılması talebine ilişkin görüşlerden faydalanmak mümkündür. Kiraz⁸¹⁵, konkordato mühleti içinde itirazın kaldırılması talep edilemeyeceği, icra mahkemesi itirazın kaldırılması talebi kabul etse dahi icra takibine devam edilemeyeceğini, bununla birlikte, alacaklıların komiser tarafından mühlet kararının ilân edilme tarihinden itibaren yirmi gün içinde alacaklarını bildirmesine (İİK m. 292/I) engel teşkil etmeyeceğini, çekişmeli alacaklar konkordato nisabına dâhil edilip edilmeyeceğine icra mahkemesinin karar vereceğini

⁸¹⁰ Kuru, “El Kitabı”, s. 1179.

⁸¹¹ Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 337-338.

⁸¹² Karanlı, “İcra İflas”, s. 496.

⁸¹³ Muşul, “İcra İflas”, C. II, s. 1473,1478.

⁸¹⁴ İtirazın iptali davası konumuzu teşkil etmemektedir. Bununla birlikte, iflasın ertelenmesi kararının, itirazın iptali davasına etkisi konusunda bkz. Oğuz Atalay, **Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi**, Güncel Yayınevi, İzmir, 2006, s. 133-135; Selçuk Öztekin, **İflasın Ertelenmesi**, Arkan, Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2007, s. 102-104; İbrahim Ermenek, **İflasın Ertelenmesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 346-348; Özlem Kayhan Çetin, **İflasın Ertelenmesi Bağlamında Kayımlık**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 23-26.

⁸¹⁵ Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 338-340.

(İİK m. 297/IV), bu incelemenin itirazın kaldırılmasından bağımsız olduğu, itirazın kaldırılması talebi hakkında verilen kararın konkordato nisabına katılıp katılmayacağına ilişkin incelemede takdiri delil teşkil edebileceğini, zira icra mahkemesi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğini, alacağı borçlu tarafından itiraza uğramış alacakların elde edilmesinin konkordatonun tasdik edilmesi kararının tefhim veya tebliğ edilmesinden itibaren dava açılmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir.

IV. BAŞVURULABİLECEK KANUN YOLLARI

A. GENEL OLARAK

İcra mahkemesinin yanlış olduğu iddia edilen nihai kararlarının üst mahkeme tarafından denetlenmesini sağlayan kanun yolları öngörülmüştür. Kanun yolları, olağan ve olağan üstü kanun yolu olmak üzere ikiye ayrılır. İcra mahkemesi kararı kesinleşmeden olağan kanun yolları olan temyiz ve karar düzeltme yollarına başvurulabilir. İcra mahkemesi kararı kesinleştikten sonra ise olağan üstü kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulabilir.

02.03.2005 tarihli ve 5311 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁸¹⁶ m. 24 vd. hükümlerinde icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması düzenlenmiştir⁸¹⁷. 26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk

⁸¹⁶ RG. 18.03.2005, S. 25759.

⁸¹⁷ İstinaf kanun yoluna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ejder Yılmaz, **İstinaf**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005; Muhammet Özokes, **Sorularla Medeni Usul Hukukunda Yeni Kanun Yolu Sistemi (İstinaf ve Temyiz)**, 1. Baskı, TBB Yayınları, Ankara, 2008; Süha Tanrıver, "Adiye Mahkemeleri İle Üst Mahkemelerin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı İle İlgili Bazı Düşünceler", **BATİDER**, Y. 1995, S. 1-2, ss. 151-156; İmran Öktem, "Üst Mahkeme-İstinaf, **Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay'a Armağan**, Ankara, 1964, ss. 91-103; Baki Kuru-Saim Üstündağ, "Bugünkü Yapısı İçinde Yargıtay'ın İş Yükünü Azaltma Çareleri", **Yargıtay Dergisi**, Y. 1975, S. 57-60, ss. 37-93; Nevhis Deren Yıldırım, "Kanun Yollarına Dair Bazı Düşünceler", **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-VI (Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı)**, TBB Yayınları, İzmir, 2007, ss. 3-19; Hakkı Dinç, "Hukuk Davalarında İstinaf ve Yargıtay", **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-VI (Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı)**, TBB Yayınları, İzmir, 2007, ss. 53-67; M.Kamil Yıldırım, "İstinaf Sebepleri ve İlk Derece Mahkemesinde Hatalı Vakıa Tespitleri", **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-VI (Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı)**, TBB Yayınları, İzmir, 2007, ss. 89-133; Haluk Konuralp, "İstinafta Kamu Düzeni Kavramı", **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-VI (Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı)**, TBB Yayınları, İzmir, 2007, ss. 133-151; Sema Taşpınar Ayvaz, "İstinaftan Sonraki Temyiz İncelemesi ve Sonuçları", **Medeni Usul ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı-VI (Medeni Usul Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı)**, TBB Yayınları, İzmir, 2007, ss. 151-209; H. Yavuz Alangoya, "Yargılama Hukukumuzda Bir Sorun", **İBD**, Y. 2009, S. 3, ss. 1195; Mehmet Handan Surlu, "Türk Hukuk Uygulamasının Tarihsel Perspektifi Açısından İstinaf (Üst) Mahkemeleri Veya Türk Yargı Sisteminin Dinmeyen Özlemi", **TBB Dergisi**, Y. 2000, S. 2, ss. 459-480; Cenk Akil,

Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluşu Hakkında Kanun⁸¹⁸ ise 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmesine rağmen bölge adliye mahkemeleri henüz fiilen çalışmaya başlamamıştır. Bu nedenle, Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluşu Hakkında Kanun geçici madde 2 hükmü, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağını belirtmiştir. 01.12.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda istinaf kanun yolu düzenlendiğinden 31.03.2011 tarihli ve 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁸¹⁹ m. 30 ile HMK'ya getirilen geçici madde 3 uyarınca, bölge adliye mahkemelerinin Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar 1086 sayılı HUMK'un kanun yollarına ilişkin hükümleri (m. 427-454) uygulanmaya devam eder. Ayrıca, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunla⁸²⁰ yapılan değişiklikten önceki kanun yollarının uygulanmasına devam olunur.

O halde, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu mülga edilmiş dahi olsa, kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanmaya devam edecektir. Bölge adliye mahkemeleri fiilen göreve başladıktan sonra ise, tabiatıyla nihai kararlara karşı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır. Bununla birlikte, derdest olup temyiz yoluna başvurulmuş olan davalar hakkında karar kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır (HMK geçici madde 3/II)⁸²¹. Resmi Gazete'de

---

İstinaf Kavramı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010; Tolga Akkaya, **Medeni Usul Hukukunda İstinaf**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009; Gülnar Zülfiğarova, **Türk ve Azerbaycan Hukukunda Karşılaştırmalı Olarak İstinaf ve İstinaf Usulü** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2012; Deniz Meraklı Yayla, **Medeni Usul Hukuku'nda İstinaf Kanun Yolunda Yeniden Tahkikat Yapılması**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

⁸¹⁸ RG. 07.10.2004, S. 25606.

⁸¹⁹ RG. 14.04.2011, S. 27905.

⁸²⁰ RG. 07.10.2004, S. 25606.

⁸²¹ 6723 sayılı Danıştay Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 34 hükmü ile bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen kararlara karşı 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümlerinin uygulanmaya devam edileceğine açıklık getirilmiştir (RG. 23.07.2016, S. 29779).

yayınlanan Adalet Bakanlığı'nın Bölge Adliye Mahkemeleri ve Bölge İdare Mahkemelerinin Tüm Yurtta Göreve Başlayacakları Tarihe İlişkin Kararı uyarınca⁸²² bölge adliye mahkemeleri 20.07.2016 tarihinde fiilen göreve başlamıştır.

B. İSTİNAF

5311 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁸²³ m. 24 ile İİK m. 363 hükmünde “Temyiz ve Son Maddeler” olan eski başlık, “Kanun Yollarına Başvurma ve Son Maddeler” olarak değiştirilmiş; m. 29 ile İİK'ya eklenen geçici madde 7 uyarınca, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar İcra ve İflâs Kanunu'nun 5311 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanacağı belirtilmiştir. Buna karşılık, bölge adliye mahkemeleri fiilen göreve başladığında icra mahkemesinin kararlarına karşı İcra İflas Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır. O halde, icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf ve temyiz yoluna başvurulur, karar düzeltme yoluna başvurulamaz.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluşu Hakkında Kanun ile istinaf kanun yolu kabul edilmeden önce, icra mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulmasının sınırları tartışmalıydı. Bazı yazarlar⁸²⁴, belirli sınırlamalar getirmek kaydıyla, icra mahkemesinin nihai kararlarının tümüne karşı temyiz kanun yoluna başvurulabilmesi gerektiğini belirtmekteydi. Bu görüşe göre, takibin hızlı bir şekilde sonuçlandırılması ve Yargıtay'ın iş yükünün azalması bakımından tüm icra mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulmaması gerektiği savunulabilir ise de, icra mahkemesi kararlarının yargısal denetiminin azaltılması ve bu nedenle İcra İflas Kanunu'nun farklı şekilde uygulanması olasılığının artırılması isabetli değildir. Buna karşılık, bazı yazarlar⁸²⁵, tüm icra mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna gidilmesinin mevcut sistemin basitleştirilmesi ve hızlandırılması amacına hizmet etmeyeceğini ifade etmekteydi. Zira İcra ve İflas Hukuku'nda önemli olan şekli gerçeklik olduğundan, icra mahkemesi nihai kararlarının bir an önce uygulanması gerekir.

⁸²² RG. 07.11.2015, S. 29525.

⁸²³ RG. 18.03.2005, S. 25759.

⁸²⁴ Üstündağ, “Yargılama Hukuku”, s. 801 vd.; Pekcanitez, “Şikâyet”, s. 166.

⁸²⁵ Berkin, “İcra Hukuku Rehberi”, s. 463-464; Karşlı, “İcra İflas”, s. 103.

İİK m. 363/I gereğince, istisnai kararlar hariç icra mahkemesi kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Bu noktada, mevcut kanun yolları ile bölge adliye mahkemelerinin fiilen göreve başladığı andan itibaren uygulanacak kanun yolları arasında önemli bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Buna göre, mevcut temyiz kanun yoluna başvuru belirli icra mahkemesi kararıyla sınırlı iken, istinaf kanun yoluna başvuru kural olarak tüm icra mahkemesi kararları için mümkündür. Fakat istinaf kanun yoluna konu olan alacak miktarının bin lirayı geçmesi gerekir⁸²⁶. Bu bağlamda, değeri bin lirayı geçmeyen alacak hakkında verilen karar kesindir. İstinaf kanun yoluna başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gündür. Tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, icra mahkemesinin itirazın kabulü ya da reddine ilişkin kararına karşı alacak miktarının bin lirayı geçmesi şartıyla tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna başvurulabileceğini belirtmek gerekir.

İcra mahkemesi kararına karşı işlemleri uzatmak gibi kötüniyetle istinaf kanun yoluna başvurulduğu anlaşılırsa veya kesin bir karara karşı kötüniyetle istinaf kanun yoluna başvurulmuşsa HMK m. 329/II uyarınca beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası ile mahkûm edilebilir (İİK m. 363/II,III; HMK m. 447/II).

İİK m. 169/a,VII gereğince, itirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması icra takip işlemlerini durdurmaz⁸²⁷. Bu halde, borçlu itirazın reddi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurursa dahi takip işlemleri yapılabilir. Bu nedenle, icranın devamı için gereken evrak alıkonularak bunların birer örneği bölge adliye mahkemesine gönderilecek dosyaya konulur (İİK m. 363/IV, son cümle). İcra mahkemesi, takibin geçici olarak durdurulmasına karar vermişse, itirazın reddi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi, alacaklı, takibe devam edilmesini

---

⁸²⁶ “Bu Kanunun 119, 226, 326 ve 363 üncü maddelerindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır” (İİK ek madde 1/I). “Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz. 363 üncü maddenin yukarıdaki fıkraya uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırın artışına ilişkin hükmü, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce icra mahkemesince nihaî olarak karara bağlanmış olan davalar ile Yargıtayın bozma kararı üzerine yeniden bakılan davalarda uygulanmaz (İİK ek madde 1/II).”

⁸²⁷ Kanun’da yalnızca borca itirazın reddi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması halinde icra takip işlemlerinin durmayacağı düzenlenmiş ise de, doktrinde borca itiraz ve imzaya itiraz arasında ayırım yapılmasını gerektiren bir husus olmadığı belirtilmiştir (Kuru, “El Kitabı”, s. 806; Yardım, s. 271).

talep edebilir. Bununla birlikte, borçlu İİK m. 33/III uyarınca teminat göstererek takibin durmasını sağlayabilir (İİK m. 169/a,VII, c. 2). İtirazın reddi kararı bölge adliye mahkemesi tarafından kaldırılır veya Yargıtay tarafından bozulursa icra işlemleri olduğu yerde durur. Bu halde, bölge adliye mahkemesinin kararı doğrultusunda ilk derece mahkemesi tarafından yeni bir karar verilirse ya da Yargıtay'ın bozma kararına uyulursa ve bu kararın kesinleşirse icra tamamen veya kısmen iade olunur (İİK m. 40). Başka bir deyişle, borçlunun borca itirazının kısmen veya tamamen kabul edildiğinin tespit edilmesi, alacaklıya ödenen paranın hükme gerek kalmaksızın tamamen veya kısmen geri alınması sonucunu doğurur (İİK m. 361).

C. TEMYİZ

Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri on bin lirayı geçen nihâî kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir (İİK m. 364/I). Bu bağlamda, bölge adliye mahkemesinin itiraz hakkında vereceği karar üzerine temyize başvurulabilir. Fakat itiraza konu alacak miktarının on bin lirayı aşması gerekir. Bölge adliye mahkemesi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvuru ve incelenmesi usulü HMK hükümlerine tabidir (İİK m. 364/II; HMK m. 447/II). Buna göre, bölge adliye mahkemesinin temyizi kabil nihai kararlarına karşı kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde temyiz kanun yoluna başvurulabilir (HMK m. 361/I). Temyiz dilekçesi, kararı veren bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya Yargıtay'ın bozması üzerine hüküm veren icra mahkemesine yahut temyiz edenin bulunduğu yer bölge adliye mahkemesi hukuk dairesine veya icra mahkemesine verilebilir (HMK m. 365/I). Temyiz dilekçesi, kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse temyiz defterine kaydolunur ve durum derhâl kararı temyiz edilen mahkemeye bildirilir (HMK m. 365/II).

Bölge adliye mahkemesinin kararına karşı işlemleri uzatmak gibi kötüniyetle temyiz kanun yoluna başvurulduğu anlaşılırsa veya temyizi kabil olmayan bir karara karşı kötüniyetle istinaf kanun yoluna başvurulmuşsa HMK m. 329/II uyarınca beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası ile mahkûm edilebilir (İİK m. 364/II; m. 363/II,III; HMK m. 447/II).

Kanun koyucu, istinaf kanun yolunun icra takip işlemlerini durdurmayacağını özel olarak düzenlemiş olmakla birlikte (İİK m. 169/a,VII), temyiz kanun yoluna açıklık

getirmemiştir. Bununla birlikte, genel hükümleri uygulamak suretiyle (İİK m. 364/III) itirazın reddi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurulmasının satışı durduracağını belirtmek çelişki yaratır. Zira istinaf incelemesi esnasında icra takip işlemleri durmayacağından, temyiz aşamasında dosyaların bir kısmı satış gerçekleşmiş, bir kısmında gerçekleşmemiş olacaktır. Ayrıca, kanun yoluna ilişkin özel hüküm varken genel hükmün uygulanmaması gerekir⁸²⁸. Belirtilen gerekçelerle, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, itirazın reddi kararlarına karşı temyiz kanun yoluna gidilmesinin icra takip işlemlerini durdurmayaacağını belirtmek isabetli olur. Bununla birlikte, borçlu İİK m. 33/III uyarınca teminat göstererek takibin durmasını sağlayabilir (İİK m. 169/a,VII, c. 2). İtirazın reddi kararı bölge adliye mahkemesi tarafından kaldırılır veya Yargıtay tarafından bozulursa icra işlemleri olduğu yerde durur. Bu halde, bölge adliye mahkemesinin kararı doğrultusunda ilk derece mahkemesi tarafından yeni bir karar verilirse ya da Yargıtay'ın bozma kararına uyulursa ve bu kararın kesinleşirse icra tamamen veya kısmen iade olunur (İİK m. 40). Başka bir deyişle, borçlunun borca itirazının kısmen veya tamamen kabul edildiğinin tespit edilmesi, alacaklıya ödenen paranın hükme gerek olmaksızın tamamen veya kısmen geri alınması sonucunu doğurur (İİK m. 361).

D. KANUN YARARINA TEMYİZ

İlk derece mahkemelerinin ve bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf veya temyiz kanun yolu incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlara karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna gidilebilir (HMK m. 363/I). Buna göre, kanun yoluna başvurma imkânı olmayan kesin kararlar ile kanun yoluna başvurma imkânı olmasına rağmen kanun yoluna başvurulmadığı için kesinleşmiş olan kararlara karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilir. Kanun yararına temyiz, Adalet Bakanlığı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebi üzerine Yargıtay tarafından incelenir. Yargıtay hukukun yanlış uygulandığı kanısına varırsa kararı kanun yararına bozar. Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır (HMK m. 363/II). Kanun yararına temyiz, kararın hukuki sonuçlarını

⁸²⁸ Deren Yıldırım-Yıldırım, s. 277; Yardım, s. 279.

ortadan kaldırmaz (HMK m. 363/II). Başka bir deyişle, kanun yararına bozma üzerine yeniden yargılama yapıp hüküm tesis edilmeyeceği gibi direnme kararı da verilemez. Bununla birlikte, kanun yolu incelemesinden geçmeden kesinleşmiş yürürlükteki hukuka aykırı kararın sonraki uyuşmazlıklar için emsal teşkil etmesinin önüne geçmektedir⁸²⁹.

Kanun yararına temyiz İcra İflas Kanunu'nda özel olarak düzenlenmemiştir. Doktrinde bazı yazarlar⁸³⁰, İİK m. 364/II hükmünün HMK'da yer alan temyize ilişkin hükümlere atfının dar yorumlanmaması ve İcra İflas Kanunu'nun tüm yurtda aynı şekilde uygulanmasının sağlanması gerektiğinden yola çıkarak icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir. Buna karşılık, bir görüşe göre⁸³¹, yalnızca maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden icra mahkemesi kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilir. Zira maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen icra mahkemesi kararlarının hukuki etkilerini ortadan kaldırma imkânı vardır. Yargıtay da icra mahkemesinin takip hukukuna ilişkin kararlarına karşı kanun yararına temyiz yoluna başvurulamayacağına hükmetmiştir⁸³².

E. YARGILAMANIN İADESİ

Kesin olarak verilen ve kesinleşmiş olan hükümlere olan hükümlere karşı Kanun'da belirtilen iade sebeplerine dayalı olarak olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın iadesine başvurulabilir (HMK m. 374 vd.). Yargılamanın iadesi talebi kararı veren mahkemece incelenir (HMK m. 378/I). Mahkeme, yargılamanın iadesi sebebinin sabit olduğuna kanaat getirirse, yeniden yargılama yaparak ortaya çıkacak duruma göre verilmiş olan kararı onar veya kısmen yahut tamamen değiştirir. Fakat davacının açık veya zımni muvafakati olmaksızın vekil veya temsilci olmayan

⁸²⁹ “Kanun yararına temyiz anlam ve amacı; taraflar için beliren kesin hüküm durumunun korunması ve fakat Yargıtay incelemesinden geçmemiş olan ve kararın yanlış olduğunun yasanın kesin hükmünde belirttiği biçimde uygulanamayacağına açıkça duyurulması ve böylece ilerideki uygulamalarda bu yolda yanlış düşme olanağı önlenip mahkemelerin uyarılmasından ibarettir.” (HGK, E. 1972/9, K. 1972/1048-340, T. 24.05.1972 [İBD, Y. 1972, S. 2, s. 161-162]).

⁸³⁰ Pekcanitez, “Şikâyet”, s. 177; Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 892-893; Karılı, “İcra İflas”, s. 126-127; Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 355.

⁸³¹ Kuru, “El Kitabı”, s. 81.

⁸³² “..belli istisnalar dışında kesin hüküm niteliğini taşımayan merci kararları aleyhine HUMK'nun 427. maddesinin tatbiki de mümkün değildir. Bahsi geçen merci kararı, nihai nitelikte bulunmadığından, HUMK'nun 448.maddesi kapsamı dışındadır. Hal böyle olunca, anılan karar aleyhine kanun yararına bozma yoku da kapalıdır..” (12. HD, E. 1989/6617, K. 1989/15545, T. 18.12.1989 [Uyar, “Şerh”, C. IX, s. 14954]).

kimselerin huzuruyla davanın görülmüş ve karara bağlanmış olması ya da Bir dava sonunda verilen hükmün kesinleşmesinden sonra tarafları, konusu ve sebebi aynı olan ikinci davada, öncekine aykırı bir hüküm verilmiş ve bu hükmün de kesinleşmiş olmasına dayanarak yargılamanın iadesi dilekçesi kabul olunursa, başka bir inceleme yapılmaksızın hüküm iptal edilir (HMK m. 380). Yargılamanın iadesi davası, hükmün icrasını durdurmamakla birlikte, talep üzerine icranın durdurulmasına ihtiyaç duyulursa, yargılamanın iadesi talebinde bulunan kimseden teminat alınmak şartıyla iade talebini inceleyen mahkemece icranın durdurulması kararı verilebilir. Yargılamanın iadesi sebebi bir mahkeme kararına dayanıyorsa bu takdirde teminat istenmez (HMK m. 381).

Yargılamanın iadesi İcra İflas Kanunu'nda özel olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle, icra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil edip etmemesine göre tespitte bulunmak gerekmiştir. Doktrin⁸³³ ve uygulamada⁸³⁴ icra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmedikleri, takip hukuku anlamında kesin hüküm teşkil ettikleri kabul edilmektedir. Zira icra mahkemeleri sınırlı bir inceleme yürütmekte olup, kural olarak bilirkişiye başvuramaz, keşif yapamaz, tanık dinleyemez ve yemin teklif edemez. Bu bağlamda, icra mahkemesinin maddi gerçekliğe ulaşmayı değil, şekli gerçekliğe ulaşmayı hedeflediğini belirtmek gerekir. Ayrıca, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen icra mahkemesi kararlarının etkisi genel mahkemelerde açılan davalarla ortadan kaldırılabilir. Belirtilen nedenlerle, icra mahkemesinin itiraz hakkında verdiği kararlara karşı yargı yolları tüketilmeden yargılamanın iadesi yoluna başvurulamaz⁸³⁵. Kanaatimizce, icra mahkemesi, takibin ilerlemesini ve hızlı bir şekilde sonuçlanmasını sağlamak amacıyla şekli bir inceleme yürütmektedir. Kanun koyucu, istisnai haller dışında, icra mahkemesine yazılı deliller üzerinden inceleme yapma yetkisi verdiği için, maddi gerçeklik ortaya

⁸³³ Üstündağ, “İcra”, s. 25; Üstündağ, “Medeni Yargılama”, s. 910; Kuru, “El Kitabı”, s. 80-81; Kiraz, “İtirazın Kaldırılması”, s. 326; Muşul, “İcra İflas”, C. I, s. 67; Pekcanitez, “Şikâyet”, s. 178-179; Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin Özkan-Özekes, s. 121; Yıldırım-Deren Yıldırım, s. 25-26; Uyar, “Yargılama Usulü”, s. 423.

⁸³⁴ “İcra mahkemesince verilen kararlar (istihkak, ihalenin feshi isteminin reddi hariç) kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden..” (12. HD, E. 2013/31207, K. 2013/38723, T. 05.12.2013 [Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası]). Aynı yönde bkz. 12. HD, E. 2014/32820, K. 2014/1521, T. 22.01.2015 (Kazancı Bilişim-İçtihat Bilgi Bankası).

⁸³⁵ “İcra mahkemesince verilen kararlar (istihkak, ihalenin feshi isteminin reddi hariç) kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulamaz. HMK.nun 375.maddesine göre yargılamanın iadesi istenilebilecek kararlar aynı kanununun 303.maddesi anlamında kesin hüküm niteliği taşıyanlardır..” (12. HD, E. 2013/17849, K. 2013/25197, T. 04.07.2013 [Hukuk Türk-Hukuk Veri Tabanı]).

ıkarılmamaktadır. Bu nedenle, icra mahkemesi kararlarının yalnızca takip hukuku anlamında kesin hüküm teŖkil ettiği grŖne iŖtirak ediyoruz.

SONUÇ

Kambiyo senetlerinin başlıca özellikleri, hakkın senette mündemiç olmasından dolayı senetten ayrı olarak devredilememesi, mücerretlik prensibinin geçerli olması ve sıkı şekil koşullarına göre düzenlenmeleri şeklinde sayılabilir. Maddi hukukun kambiyo senetleri için benimsediği esasların doğal ve zorunlu sonucu olarak, hakkı ihlal edilen kişilerin hakkını elde edebilme yollarını belirleyen şekli kanunlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda, İcra İflas Kanunu'nda kambiyo senetlerine mahsus takip yolları öngörülerek kambiyo senedine bağlı alacağın hızlı, kolay şekilde tahsili amaçlanmıştır.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip hukukumuzda özgü bir kurumdur. Şöyle ki, İsviçre Hukuku'nda yalnızca kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip düzenlenmiş, haciz yoluyla takip düzenlenmemiştir. Türk Hukuku'nda ise, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu ile genel hacizden ciddi farklar içermeyen kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe yer verilmiştir. 538 sayılı Kanun değişiklikleri ile kambiyo senetlerine bağlı alacağın genel haciz yoluyla takipten önemli farklılıklar içermeyen bir prosedür ile tahsil başarısının düşük olması nedeniyle, tedavül kabiliyetine sahip kambiyo senetlerinin hızlı ve kolay bir şekilde elde edilmesine yönelik değişiklikler yapılması kanısını güçlendirmiştir. Bu çerçevede, özellikle uygulamacılar ve ticari çevrelerin görüşlerine uygun şekilde değişiklikler yapılmış ve bu takip yolu özgün hale getirilmiştir. Günümüze kadar pek çok sayıda değişiklik yapılmış olmakla birlikte, 538 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik ve eklemelerle bugünkü kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin temelleri atılmıştır. Belirtilen hususlar dikkate alındığında, bu takip yolunun İsviçre Hukuku'nda yer alan kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipten esinlenilerek kabul edildiği düşünülebilirse de, cüzi takip yolu olması itibariyle önemli farklılıklar içerdiği dikkate alınmalıdır.

Mukayeseli Hukukta kambiyo senetlerine çeşitli icra ve ispat kolaylıkları sağlanmıştır. İsviçre Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip düzenlenmemiştir. Kambiyo senedini haiz olan alacaklı, iflasa tabi ise genel iflas yoluyla takibe veya kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe, iflasa tabi değil ise genel haciz yoluyla takibe başvurabilir. Alacaklının kambiyo senedine dayanan alacağı için genel haciz yoluyla takibe başvurması halinde, Türk Hukuku'nda olduğu gibi,

borçlunun itirazı üzerine takip durur. Alacaklının icra takibine devam edebilmesi için itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurusu gerekir (İsv. İİK m. 82). Zira kambiyo senedi yazılı borç ikrarını içeren belgedir; ilam ya da ilam hükmünde belge değildir (İsv. İİK m. 80-81). Bu noktada, iflasa tabi olmayan borçluya karşı başlatılan takipte itirazın bertaraf edilmesine ilişkin İsviçre ve Türk Hukuku arasındaki farkı vurgulamak gerekir. Buna göre, Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe itiraz, borçlunun icra mahkemesine başvurusu üzerine incelenmeye başlanırken; İsviçre Hukuku'nda genel haciz yoluyla takibe itiraz, alacaklının itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurusu üzerine incelenmeye başlanır. Başka bir deyişle, hukukumuzda itiraz kurumu, İsviçre Hukuku'nda itirazın geçici kaldırılması kurumuna tekabül etmektedir. Kambiyo senedine bağlanan icra kolaylıklarından yararlanmak isteyen alacaklı kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takibe de başvurabilir. Bu halde, genel haciz yoluyla takibin aksine, borçlunun belirli itiraz sebeplerine dayanarak dilekçe ile icra dairesine yaptığı itiraz takibi durdurmaz. İflas takibinin durması için mahkemenin karar vermesi gerekir. Bu noktada, itirazın incelenmesini talep edecek kişinin hukukumuzdan farklılık arz ettiğini ortaya koymak gerekir. İsviçre Hukuku'nda itiraz icra dairesine yapılır, icra dairesi dosyayı kendiliğinden mahkemeye gönderir. Başka bir deyişle, itiraz incelemesini alacaklı ya da borçlu başlatmaz, mahkeme kendisine intikal eden dosyada belirtilmiş olan alacaklı ve borçlu tarafı duruşmaya davet eder. Üstelik taraflar gelmese dahi, mahkeme itirazı inceleyerek karara bağlar. Buna karşılık, Türk Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte, itiraz borçlu tarafından doğrudan icra mahkemesine yapılır. Bu nedenle, itiraz yargılamasını borçlu başlatır. İtiraz icra takip işlemlerini durdurmadiğinden, alacaklının harekete geçerek itirazın kaldırılması talebinde bulunmasına gerek yoktur.

İsviçre Hukuku'nda itirazın kesin kaldırılması ve geçici kaldırılması genel mahkemelerde kısa yargılama usulüne göre görülür. Kısa yargılama usulünün temel özellikleri dilekçe teatisi safhasının olmaması, ön inceleme safhasının nisbi özellik taşıması, mahkemenin kural olarak yalnızca belge delilleriyle sınırlı olarak inceleme yürütmesi, yargılamada yazılılığın esas olmasıdır. Nitekim mahkemeye başvurunun istinai haller dışında yazılı olarak yapılması gerektiği esası benimsenmiş; diğer delillerin yargılamayı önemli ölçüde sürüncemede bırakmaması, yargılamanın amacının gerekli kılması ya da mahkemenin vakıaları resen araştırması gerekmesi hallerinde

kabul edilebileceği öngörülmüştür. Türk Hukuku'nda icra mahkemesi, esas itibariyle, sınırlı inceleme yürütmektedir. Bu nedenle, uyuşmazlığın çözümü için kural olarak, bilirkişi raporu talep edemez, keşif yapamaz, tanık dinleyemez, yemin teklif edemez. Bu çerçevede, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılaması belirli delillerle yürütülür. Borçlu, borcu olmadığını ya da borcunu itfa ettiğini veya ertelendiği yahut alacağın zamanaşımına uğradığını resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmelidir. Aynı şekilde, alacaklı da alacağını belirtilen belgelerle ispat etmelidir. Aksi takdirde, icra mahkemesi itirazın kabulüne karar verir. Bu bağlamda, icra mahkemesi, resmî veya imzası ikrar edilmiş belgeye bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan itirazları inceleyemez ve itirazın reddine karar verir. İİK m. 18 hükmü temelde basit yargılama usulünün uygulanacağını belirtmiş olsa da, yukarıda değinildiği üzere, icra mahkemesinin yargılama usulü basit yargılama usulünden önemli ölçüde farklılık arz etmektedir.

Her iki hukuk sisteminde de, itirazın daha hızlı, masrafsız ve kolay bir şekilde giderilmesi amaçlandığından, itiraz yargılaması neticesinde verilen karar maddi hukuk anlamında kesin hüküm teşkil etmezken, takip hukuku bakımından kesin hüküm teşkil eder. Fakat borçlunun maddi hukuk anlamında kesin hüküm elde edebilmesini sağlayacak hukuki yollar düzenlenmiştir. İsviçre Hukuku'nda, hukukumuzda olduğu gibi, borçlu menfi tespit davası açarak borcunun olmadığını tespit ettirebilir. Aynı şekilde, alacaklı genel mahkemelerde alacağının hüküm altına alınmasını sağlayabilir. Kambiyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip bakımından, itirazın kabul edilmesi halinde, alacaklının genel hükümlere göre dava açabileceği esas benimsenmiştir. Borçlunun ise, iflas tehdidiyle borcunu ödemesi halinde, genel mahkemelerde istirdat davası açabileceği düzenlenmiştir. Hukukumuzda itiraza uğramış para ve teminat alacakları hakkında icra mahkemesi hükmü ile uyuşmazlığın kısa sürede çözümlenmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz yargılaması basit yargılama usulüne tabi kılınmıştır. Bununla birlikte, icra mahkemesi sınırlı inceleme yürüttüğünden, itiraz yargılaması, esas itibariyle, basit yargılama usulünden önemli ölçüde farklılık arz eder. Başka bir deyişle, İcra İflas Kanunu'nda yer alan özel mahiyetteki hükümlerle basit yargılama usulüne nazaran daha hızlı, masrafsız ve kolay bir yargılama usulü öngörülmüştür. İsviçre Hukuku'nda ise, itiraz yargılaması itiraz yargılaması bağımsız icra organlarına bırakılmamıştır. Aksine genel

mahkemelerde kısa yargılama usulüne göre görülmesi öngörülmüştür. Bu yargılama usulü İsviçre Hukuku'nda 1 Ocak 2011 tarihinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ayrı bir yargılama usulü olarak düzenlenmiştir. İsviçre Hukuku'nda itiraz yargılamasının başlı başına bir yargılama usulü olarak düzenlendiğini ve hukukumuzdaki itiraz yargılamasının kısa yargılama usulüne tekabül ettiğini belirtmek gerekir.

Alman Hukuku'nda genel ihtar prosedürünün yanı sıra senetlere mahsus ihtar prosedürü kabul edilmiştir. Senede mahsus ihtar prosedürünün genel ihtar prosedüründen en önemli farkı, itiraz üzerine dosyanın gönderildiği yetkili mahkemede senede dayanan yargılama usulünün uygulanmasıdır. Senede dayanan yargılama usulünde, ispat faaliyeti kural olarak belge delilleriyle yerine getirilir. Şayet yetkili mahkeme ihtirazi kayıtla hüküm tesis ederse, bu takdirde taraflardan birinin talebi üzerine olağan yargılama usulü uygulanır. Bundan başka, senedin niteliği kambiyo senedi ise, kambiyo senedine dayanan yargılama usulü uygulanır. Kambiyo senedine dayanan yargılama usulü esas itibarıyla senede dayanan yargılama usulü hükümlerine tabidir. Senede dayanan yargılama usulünden farklı olarak, kambiyo senedine dayanan yargılama usulünde süreler kısaltılmış ve söz konusu yargılama usulüne göre hüküm tesis edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Senede dayanan yargılama usulünde olduğu gibi, ihtirazi kayıtla hüküm tesis edilmesi halinde, uyuşmazlığın olağan yargılama usulünde derdest hale gelmesi esası benimsenmiştir.

Senede dayanan yargılama usulünde, taraflar iddialarını yalnızca belge delilleriyle ispat etmek zorundadır. Bu nedenle, senetlere dayanan taleplere mahsus yargılama usulünde, belge delili dışında yemin, tanık, bilirkişi, keşif ve uzman görüşünden yararlanılamaz. Bununla birlikte, kanun koyucu belge delili olması dışında özel bir şart öngörmemiştir, sadece emareleri içeren bir belge ile dahi senede dayanan yargılama usulüne başvurulabilir. Kambiyo senedine dayanan yargılama usulünde, ispat faaliyeti paralel şekilde düzenlenmiş olmakla birlikte, kanun koyucu ispatı kolaylaştıran hükümlere de yer vermiştir. Bu kapsamda, kambiyo senedinden doğan hakkın talep edilebilmesi için protesto çekilmesinin gerekmediği hallerde, senedin muhataba ibraz edildiği isticvap ile ispat edilebileceği, tali edimlerin hâkimde kanaat uyandıracak kadar ispat edilmesinin yeterli olacağı belirtilmiştir. Belirtilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde, Alman Hukuku'nda kambiyo senedine dayanan alacaklar

bakımından yargılamanın hızlı bir şekilde sonlandırılmasını amaçlayan bir yargılama usulünün benimsendiği, itiraz yargılamasında ispat faaliyetinin hukukumuzda olduğu gibi, esas itibarıyla belge delilleri üzerinden gerçekleştirildiği görülmektedir. Hukukumuzda itiraz yargılaması basit yargılama usulüne göre kısaltılmıştır. Bu itibarla, tahkikat safhasının belge delilleriyle sınırlı olarak yürütülmesi mukayeseli hukuka uygundur.

Fransa Hukuku'nda belirli miktardaki alacaklar için öngörülen ödeme emri prosedürü kambiyo senetlerinden kaynaklanan alacaklar için de uygulanır. Bundan başka, kambiyo senetlerinden kaynaklanan alacaklar bakımından özel bir ödeme emri prosedürü düzenlenmemiştir. Ödeme emri prosedüründe, itiraz üzerine, dosya alacaklının talep dilekçesinde belirtmiş olduğu yetkili mahkemeye gönderilir. Bu bağlamda, itiraz ile birlikte ödeme emri prosedürünün sona erdiği, olağan yargılama usulünün başladığını ifade etmek yanlış olmaz. Başka bir deyişle, alacağın kambiyo senedine bağlanmış olması veya olmaması yargılama usulünü etkilememektedir. Bununla birlikte, kanun koyucu, cebri icra kapsamında karşılıksız çeki ilişkin özel düzenlemeler getirmiştir. Buna göre, alacaklı adli memur tarafından karşılıksız çekin tespitine ilişkin verilen belge vasıtasıyla alacaklı belirli veya belirlebilir olan muaccel alacağını tahsil edebilmek için borçluya icra emri gönderilmesini talep edebilir. Başka bir deyişle, Fransa'da icra memurunun karşılıksız çeki icrası kabil belge olarak işleme koyma yetkisi vardır. İcra memuru, alacaklının karşılıksız çekin ödenmesine ilişkin talebini bildirmesi üzerine şartların sağlanmış olduğuna kanaat getirirse borçluya talebe uygun ödeme emri gönderir. Ayrıca, icra edilebilir bir hakkı olmayan alacaklı, takip konusunu korumak amacıyla geçici hukuki tedbirlerden olan ihtiyati haciz kararı elde etme yoluna gidebilir. Buna göre, para alacağı olan alacaklı, teminat yatırmadan, mahkeme kararıyla takibin sonucunu güvence altına almak amacıyla borçlunun malvarlığına el konulmasını sağlayabilir. Fakat alacaklının elinde kabul edilmiş kambiyo senedi olan alacaklı dilediği zaman doğrudan icra dairesine başvurarak ihtiyati haciz uygulanmasını sağlayabilir. Bu halde, mahkemeden ihtiyati haciz kararı alınmasına gerek kalmaz.

Tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, Fransa Hukuku'nda kambiyo senetlerine mahsus ödeme emri prosedürü kabul edilmemekle birlikte, kambiyo senetlerini daha avantajlı duruma getirecek düzenlemelere yer verildiği görülmektedir.

Zira belirli veya belirlenebilir para alacağı kambiyo senedine bağlanmamış olan alacaklı sulh hukuk veya ticaret mahkemesine başvurarak borçluya ödeme emri gönderilmesini sağlayabilir. Ödeme emrine ilişkin talep yalnızca şekli açıdan incelenmez, hâkim geniş takdir yetkisi ile donatılmıştır. Öyle ki, hâkim, talep dilekçesi ile birlikte ibraz edilmesi gereken delillerden alacağın varlığı hususunda kanaat edinemezse ödeme emri talebini reddeder. Bu halde, alacaklının olağan yargılama usulüne tabi bir dava açmaktan başka hukuki yolu yoktur. Buna karşılık, karşılıksız çeke dayanan alacağın mahkeme hükmü ile tespit edilmesine gerek olmaksızın icra daireleri vasıtasıyla tahsil edilmesi sağlanmaktadır. Aynı şekilde, kambiyo senedini haiz olan alacaklı, mahkeme hükmü elde etmeksizin icra dairesine başvurarak ihtiyati haciz uygulanmasını sağlayabilir. Hukukumuzda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip düzenlenmiş olmakla birlikte, mevcut sistemin tamamen değiştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur⁸³⁶. Ticari olsun olmasın tüm alacaklarda sıklıkla başvurulduğu dikkate alındığında, kambiyo senetlerine çeşitli icra ve ispat kolaylıkları sağlanması gerektiği ortadadır. Bununla birlikte, icra ve iflas yollarında birlik ve düzen sağlanması amacıyla kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibin kaldırılması düşünülürse, Fransa Hukuku'nda benimsenmiş olan hukuki yollar kambiyo senedine dayanan alacağın nispeten daha hızlı ve masrafsız şekilde tahsil edilmesini sağlaması açısından sistemimize uygun düştüğü ölçüde örnek alınabilir.

Hukukumuzda kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itirazın hukuki niteliği tartışmalıdır. İtiraz kurumu ihtilafli olan hususları çözmekle birlikte, hukuki sonuçlarını takip hukuku bakımından doğurmaktadır. İtiraz yargılaması İİK m. 18/I uyarınca niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulüne tabidir. Bu bağlamda, İcra İflas Kanunu'nun her bir takip yoluna ilişkin getirdiği özel düzenlemeler göz ardı edilemez. İtiraz, sınırlı delillerle şekli hukuk kuralları çerçevesinde incelenmekte olup alacağın ödenmesine ilişkin karar tüm yönleri gözetilen bir yargılama neticesinde verilmemektedir. Bu nedenle, itirazı reddedilen borçlu genel mahkemelerde menfî tespit davası (İİK m. 72) açmak suretiyle borcunun olmadığını tespit ettirebilir. Aynı şekilde, itirazın kabulü, alacaklının genel mahkemelerde alacağını hüküm altına almasına engel olmamaktadır. Bu nedenle, başvurma harcına tabi olması, duruşmalı inceleme

---

⁸³⁶ Özkes, ss. 921-940.

yapılması, basit yargılama usulünün uygulanması, itirazı teknik anlamda dava olarak kabul etmek için yeterli değildir.

İtirazın teknik anlamda dava mı olduğu, kendine özgü bir yol mu olduğu tartışması ile bağlantılı olarak, icra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil edip etmediğini de belirtmek gerekir. İcra mahkemesinin genel hükümler çerçevesinde basit yargılama usulüne göre çözüme kavuşturduğu uyuşmazlıklar dışında kararlar takip hukuku anlamında kesin hüküm teşkil etmesine rağmen maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Bu anlamda, itiraz yargılaması neticesinde verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Zira itiraz hakkında verilen karara karşı borçlu menfi tespit davası, alacaklı genel mahkemelerde alacak davası açma imkânını yitirmemektedir.

Bağlantılı bir kurum olarak, icra mahkemesi kararlarına karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurulup başvurulamayacağı Kanun'da açıkça düzenlenmemiştir. Bu nedenle, genel kural çerçevesinde, icra mahkemesi kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil edip etmemesine göre değerlendirme yapmak gerekir. İcra mahkemesinin takip hukuku bakımından kesin hüküm teşkil eden kararlarına karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurulamaz. Bu anlamda, itiraz yargılaması neticesinde verilen karara karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurmak mümkün değildir.

Genel haciz yoluyla takipten farklı olarak, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte itiraz satış dışındaki icra işlemlerini durdurmaz. Bununla birlikte, icra mahkemesi, resen veya talep üzerine icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (İİK m. 169/a,II; m. 170/II). Geçici olarak durdurma kararının hukuki niteliği doktrin ve uygulamada ihtiyati tedbir olarak kabul edilmektedir. Gerek geçici hukuki korumalar gerekse geçici olarak durdurma kararı, asıl hukuki korumadan önce veya asıl hukuki koruma devam ederken talep edilebilir. Fakat geçici olarak durdurma kararı ihtiyati tedbirden oldukça farklıdır. Zira itiraz yargılamasında, icra mahkemesi, talep olmasa bile geçici olarak durdurma kararı verebilir. Geçici olarak durdurma kararının konusu icra takibidir, maddi hukuka dayanan bir talebin varlığı iddiası ve yaklaşık ispat düzeyinde ispatı söz konusu değildir. İcra mahkemesinin takdirine bağlı olan geçici durdurma kararı, borçlunun itirazını kanıtlamak için sunduğu belgelerden borcun veya imzanın henüz alacaklıya ait olup olmadığı anlaşılmadan önce verilen bir karardır. Bu

anlamda, geçici olarak durdurma kararı, icra mahkemesinin ön kanaatine göre verilen borçlunun mallarının haczini veya haczedilen paranın alacaklıya ödenmesini önleyen bir karardır. Geçici olarak durdurma kararının hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için cebri icra işlemine gerek yoktur. Ayrıca, İcra İflas Kanunu'nda ihtiyati tedbirlere ilişkin düzenleme bulunmamaktadır. İcra mahkemesi, Kanun'da açıkça düzenlenen hallerde, uyuşmazlığın çözümü sırasında, ihtiyati tedbir niteliğinde kararlar verebilir (İİK m. 97/I,II,III). Bu nedenle, kıyasın ancak açık kanuni atıf hallerinde ve tahdidi olmayan alanlarla sınırlı olarak yapılabileceği görüşü benimsendiğinde, geçici olarak durdurma kararının takip hukukuna özgü geçici hukuki koruma olduğunu belirtmek isabetli olacaktır.

Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borca itiraz resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispat edilebilir. Bununla birlikte, icra mahkemesi, yargılamanın uzamasına sebebiyet vermeyecekse diğer delillere başvurabilir. Nitekim İsviçre Hukuku'nda, kısa yargılama usulünde de esas olan yargılamanın yazılı olarak yürütülmesi olmakla birlikte, Kanun'da açıkça düzenlenen hallerde yargılamada sözlülüğe izin verilir. Bu bağlamda, ispat faaliyeti belge delilleriyle gerçekleştirilebilir (İsv. HMK m. 254). Diğer deliller, ancak, yargılamayı önemli ölçüde sürüncemede bırakmayacaksa, yargılamanın amacı gerekli kılıyorsa ya da mahkemenin vakıaları resen araştırması gerekliyse kabul edilebilir (İsv. HMK m. 254/II). Başka bir deyişle, kısa yargılama usulünde deliller oldukça sıkı şekil koşullarına bağlanmış olsa da, istisnai bazı hallerde her türlü delilin ibrazına cevaz verilmiştir. Hukukumuzda, özellikle tahrifat itirazı gibi resmi veya imzası ikrar edilmiş belge ile ispatı güç olan uyuşmazlıklarda bilirkişi incelemesi yaptırılabilir. İcra mahkemesinin imza itirazını sınırlı inceleme çerçevesinde yürütmediğini belirtmek gerekir. Zira icra hâkimi, öncelikle, tatbiki medar imza mevcutsa bununla, yoksa borçluya yazdıracağı yazı ve attıracağı imza ile kambiyo senedinde yer alan imzayı kıyaslar. Belirtilen incelemelere rağmen kesin kanaat edinemezse, oturumun bir defadan fazla ertelenmesine meydan vermeyecek surette, bilirkişi incelemesi de yaptırabilir. Her ne kadar, icra mahkemesinin imza itirazı hakkında kanaat edinmesi yeterli olsa da, uygulamada Yargıtay'ın bilirkişi incelemesini zorunlu tutması, icra mahkemesinin kapsamlı bir imza incelemesi yapmasına sebep olmaktadır. Fakat icra mahkemesinin kapsamlı değerlendirmesine rağmen verdiği karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil

etmemektedir. Zira İİK m. 170/III, IV gereğince, borçlunun genel mahkemede menfi tespit ve istirdat davası açabilmesinin önü açıktır. Belirtilen hususlar birlikte değerlendirildiğinde, gerek borca itirazda gerekse imzaya itirazda incelemenin dar kapsamlı tutulması halinde yargılamanın genel mahkemelerde tekrarlanmasını engelleyeceği gibi, İcra İflas Hukuku'nun şeklilik prensibine de uygun şekilde yargılamanın hızlı bir şekilde sonlandırılmasını sağlar. Bu nedenle, Kanun'da imza itirazına ilişkin açık düzenlemelerin yer alması isabetli olacaktır.

KAYNAKÇA

Telif Yayın Kaynakları

- Akdeniz, Umut** : Kambyo Senetlerinde Defiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Akil, Cenk** : “Alman Yardımcı Adalet Memuru Yasası”, (“Yardımcı Adalet Memuru Yasası”), EÜHFD, Y. 2011, C. XV, S. 1–2, ss. 287-309.
- Akil, Cenk** : “Takip Konusu Adi Senetteki Sahtelik İddiasının İcra Takibine Etkisi”, (“Sahtelik İddiasının İcra Takibine Etkisi”), Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, DEÜHFD, Özel Sayı, Cilt III, İzmir, 2015, ss. 2405-2422.
- Alangoya, H. Yavuz** : “İsviçre’de Yeni Federal Medeni Usul Kanununa Doğru”, Prof. Dr. Özer Seliçi’ye Armağan, Ankara 2006, ss. 83-102.
- Ansay, Sabri Şakir** : Hukuk İcra İflas Usulleri, 5. Bası, İstiklal Matbaası, Ankara, 1960.
- Arıcı, M. Fatih** : “Kambyo Senetlerinde Temsilcinin Yetkisini Aşarak Kambyo Taahhüdünde Bulunmasından Doğan Sorumluluk”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, Beta Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 11-28.
- Arslan, Kudret** : Hacizde İstihkak Davası, (“İstihkak Davası”), Turhan Kitabevi, Ankara, 2005.
- Arslan, İbrahim** : “Kambyo Senetlerinde Geçersizlik Def’ileri, (“Geçersizlik Def’ileri”), Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 2008/1, ss. 11-28.

- Arslan, Ramazan** : “İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler ve Yenilikler”, (“Değişiklikler ve Yenilikler”), ABD, Y. 1989, S. 1, ss. 136-157.
- Atalay, Oğuz** : “Adi Senetler Hakkında Sahtelik İddiası ve Sonuçları”, Ersin Çamoğlu’na Armağan, İstanbul, 2013, ss. 547-556.
- Atalı, Murat** : “İsviçre Federal Hukuk Muhakemeleri Kanunu Ön Tasarısı Hakkında Değerlendirmeler”, MİHDER, Y. 2006, C. 2, S. 3, ss. 607-631.
- Aydın, Muzaffer** : Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Şikâyet, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.
- Baker-McKenzie** : “Dispute Resolution Around the World-Switzerland”, (“Switzerland”), <<<http://www.bakermckenzie.com>>>, ss. 1-21 (E.T. 29.02.2016).
- Baker-McKenzie** : “Dispute Resolution Around the World-Germany”, (“Germany”), <<<http://www.bakermckenzie.com>>>, ss. 1-17 (E.T. 09.03.2016).
- Baumgartner, Samuel P.** : “Civil Procedure Reform in Switzerland and The Role of Legal Transplant”, University of Akron School of Law Legal Studies Research Paper Series, Social Science Research Network, Electronic Library Paper Collection, Y. 2010, No. 10-13, ss. 1-28.
- Beier, Jürgen** : “The Woolf Report and German Civil Procedure”, The Liverpool Law Review, Y. 1997, C. XIX, S. 1, ss. 67-88.
- Belgesay, Mustafa Reşit** : Yeni İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Birinci Kitap İcra, (“İcra”), Ekspress Matbaası, İstanbul, 1932.
- Berkin, Necmettin M.** : İcra Hukuku Dersleri, (“İcra Hukuku”), 2. Bası, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969.
- Berkin, Necmettin M.** : Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, (“İcra Hukuku Rehberi”), Filiz Kitabevi, İstanbul (Tarihsiz).

- Berti, Stephen V.** : Swiss Dept Enforcement and Bankruptcy Law, Schulthess Verlag, Zürich, 1997.
- Bilgen, Mahmut** : “Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik Yapılması)”, DEÜHFD, Özel Sayı, Y. 2009, C. XI, ss. 985-1028.
- Bohnet, François** : “Civil Procedure in Switzerland”, <<<http://www.kgg.ch/wp-content>>>, ss. 1-29 (E.T. 29.02.2016).
- Börü, Levent** : “Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipte İmzaya İtirazın Takibi Durdurup Durdurmayacağına Değerlendirilmesi”, BATİDER, Y. 2012, S. 4, ss. 257-265.
- Brunschweiler, André- Giroud, Sandrine- A. Kunz, Catherine** : “Switzerland”, International Civil Procedure, (Editör Dennis Campbell-Christian Campbell), Second Edition, Geneva and Zurich, Switzerland, 2013, ss. 1-30.
- Cadiet, Loic** : “Introduction to French Civil Justice System and Civil Procedural Law”, (“French Civil Justice System”), <<http://www.ritsumei.ac.jp/acd/cg/law/lex/rlr28/CADIE_T3.pdf>>, ss. 331-393 (E.T. 13.03.2016).
- Cadiet, Loic** : “Civil Justice Reform: Access, Cost, and Delay-The French Perspective”, (“Civil Justice Reform”), Civil Justice In Crisis (Comparative Perspectives of Civil Procedure), (Editör Adrian A. A. Zuckerman), Oxford University Press, Great Britain, 1999, ss. 291-346.
- Çelikoğlu, Cengiz Topel** : “Hukuk Muhakemeleri Yargılama Modelinde Öninceleme Safhası”, (“Ön İnceleme”), e-akademi-Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi), Y. 2012, S. 125, ss. 1-65.

- Çelikoğlu, Cengiz Topel** : “6100 Sayılı HMK'ya G6re İlk Derece Yargılamasında Ana Hatlarıyla Tahkikat Safhası”, (“Tahkikat”), T6rkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 2013, S. 13, ss. 113-150.
- de Dr6e, Paul** : “France”, Attachment of Assets, C. I, (Edit6r Lawrence W. Newman), JurisNet, LLC, New York, 2014, ss. 1-15.
- Deliduman, Seyithan-Narbay, Şafak** : “Kambiyo Senetlerinden eke Dayanarak Yapılan Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte Yetkili İcra Daireleri”, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş G6n6 Armağanı, Beta Yayınları, C. I, İstanbul, 2001, ss. 627-643.
- Deynekli, Adnan** : T6rk Hukukunda Kambiyo Senetlerine 6zg6 İflas Yoluyla Takip, Turhan Kitabevi, Ankara, 2005
- Domaniç, Hayri** : Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi, C. IV, Eskin Matbaası, İstanbul, 1990.
- Domej, Tanja** : “Switzerland: Between Cosmopolitanism and Parochialism in Civil Litigation” Civil Litigation in a Globalising World, (Edit6r X. E. Kramer-C. H. van Rhee), Asser Press, The Netherlands, 2012, ss. 247-261, s. 247-254.
- Durman, Okay** : “İsviere Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Basitleştirilmiş Usul H6k6mlerine İlişkin Değerlendirmeler”, MİHDER, Y. 2011, C. 7, S. 20, ss. 43-78.
- D6zg6n, Metin** : “İlamsız İcrada Yetki İtirazı Ve Bunun Giderilmesi”, Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, BTHAE, Y. 1998, ss. 449-476.
- Ercan, İbrahim** : “Bir Yargıtay Kararı IŞığında İcra ve İflas Kanunu Madde 170'De D6zenlenen K6t6 Niyet Tazminatı Hakkından D6Ő6nceler”, (K6t6 Niyet Tazminatı), Prof. Dr.

Hakan Pekcanıtez'e Armağan, DEÜHFD, Özel Sayı, Cilt III, İzmir, 2015, ss. 2207-2219.

- Ercan, İbrahim** : Medeni Usul Hukukunda İhtiyati Tedbir, ("İhtiyati Tedbir"), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1992.
- Eren, Fikret** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Erdem, Nuri** : "Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2005.
- Erdönmez, Güray** : "Adi ve Resmi Senette Sahtelik İddiasının Hukuk Davalarına ve İcra Takiplerine Etkisi", TBB Dergisi, Y. 2016, S. 123, ss. 147-208.
- Ergün, Mevci** : Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1989.
- Erişir, Evrim** : İhtiyati Tedbir Türleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2010.
- Erman, Eyüp Sabri** : Poliçe-Bono-Çek ve Kambiyo Senetlerine Ait Özel Takip Yolları, Güneş Matbaacılık, Ankara, 1973.
- Ermenek, İbrahim** : "Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Ön İnceleme", İÜHFD, Y. 2011, S. 1, C. 2, ss.139-175.
- Erol, Nevzat** : Takip Hukuku'nda Kambiyo Senetleri, Doğu Matbaacılık, Ankara, 1971.
- Ertekin, Erol-**
- Karataş, İzzet** : İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995.
- Fisher, Howard D.** : The German Legal System and Legal Language, 3. Edition, Great Britain, 2002.

- Freudenthal, Mirjam** : “Money Debt Collection: A Comparison in Search of the Basic Elements for a Netherlands Debt Collection Procedure”, Maastricht Journal of European and Comparative Law, Belçika, 1997, C. IV, S. 1, ss. 59-82.
- Gaul, Hans Friedhelm** : “Hukukun Esasları ve Hukuk Dogmatığı Bakımından Hakkın İcra Yoluyla Elde Edilmesi”, (Çev. Nevhis Deren Yıldırım), İcra Hukuku Analizleri, 4. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2004, ss. 23-86.
- Gheorghe, Cristina Marilena** : “The European Order For Payment Procedure”, <<<https://www.academia.edu>>>, ss. 95-100 (E.T. 04.04.2016).
- Gören Ülkü, Nazlı** : İcra Hukukunda Ödeme Emri, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2008.
- Grote, Kerstin** : “Simplified Collection Claim Processing in Germany”, German American Law Journal, Articles Edition, 2002.
- Guisan, François** : “Alacağın Rehinle Temin Edilmiş Olmasının Takip Tarzına Tesirleri”, Çev. Burhan Gürdoğan, BTHAE, C. II, Y. 1963, S. 3, ss. 451-472.
- Güralp, Ayşe Gülin** : Anglo-Amerikan ve Kıta Avrupası Medeni Yargılama Sistemleri’ndeki Reform Çalışmaları, Yeni Gelişmeler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 70-72.
- Gürdoğan, Burhan** : “İcra ve İflas Kanunu’nun 45 İnci Maddesiyle İlgili Bir Yargıtay Kararı Üzerine”, Ankara Barosu Dergisi, Y. 1967, S. 1, ss. 11-14.
- Halman Çetin, Emine** : İcra Hukukunda Kambiyo Senetlerine İtiraz ve Şikâyet Yolları, Güncel Yayınevi, İzmir, 2008.
- Hanağası, Emel** : “Takipten Önceki İhtiyati Haciz Kararının İnfazı Sırasındaki İkrarın İmzaya Etkisi”, Ankara Barosu Dergisi, Y. 2008, S. 3, ss. 151-163.

- Helvacı, Mehmet** : “Kambiyo Senetlerinde Def’iler”, (“Def’iler”), Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, Y. 2007, C. I, , ss. 647-705, s. 670.
- Helvacı, Mehmet** : “Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”, (“Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”), Prof. Dr. Ersin Çamoğlu’na Armağan, İÜHFM, Y. 2013, C. LXXI, S. 2, ss. 165-192.
- Herzog, Peter-Weser, Martha** : Civil Procedure in France (Columbia University School Of Law Project On International Procedure), (Editör Hans Smit), Springer Science-Business Media B.V., The Hague, 1967, s. 491.
- İnan, Nurkut** : Türk Hukukunda Hatır Senetleri ve Özellikle Hatır Bonoları, BTHAE, Ankara, 1969.
- Kaplan, Benjamin- Von Mehren, Arthur T.- Schaefer, Rudolf** : “Phases Of German Civil Procedure”, Harvard Law Review, Y. 1958, C. LXXI, S. 7, ss. 1193-1268.
- Karaaslan, Varol** : “Avrupa İlamsız İcra Tüzüğü”, İKÜHFD, Y. 2010, C. 9, S. 1, ss. 101-118.
- Karakoç, Yusuf** : Genel Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- Karahan, Sami-Arı, Zekeriyya-**
- Bozgeyik, Hayri-Saraç, Tahir-Ünal, Mücahit** : Kıymetli Evrak Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2014.
- Karayalçın, Yaşar** : Ticaret Hukuk Dersleri-III, Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri), Sevinç Matbaası, Ankara, 1970.

- Karlı, Abdurrahim** : “Alman Hukukundaki Mahnverfahren Usulünün Türk Hukukunda İlamsız İcra Usulü ile Karşılaştırılması”, (“Mahnverfahren”), Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Adalet Yayınları, Ankara, 2009, ss. 311-330.
- Karlı, Abdurrahim** : İcra ve İflas Hukuku, (“İcra İflas”), Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Karlı, Abdurrahim** : Medeni Muhakeme Hukuku, (“Medeni Muhakeme Hukuku”), Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Alternatif Yayınları, İstanbul, 2014.
- Kiraz, Taylan Özgür** : İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması, (“İtirazın Kaldırılması”), Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, 2007.
- Kiraz, Taylan Özgür** : “Adi Senetlerde Sahtelik İddiasına İlişkin Düalist Yapı Üzerine Bir İnceleme”, (“Adi Senetlerde Sahtelik İddiası”), MİHDER, Y. 2013, S. 1, ss. 43-72.
- Koch, Harald- Diedrich, Frank** : “Germany”, International Encyclopaedia of Laws: Civil Procedure, (Editör Roger Blangain), C. II, Kluwer Law International, 2007, The Hague, ss. 1-152.
- Koller, Christian** : “Civil Justice in Austrian-German Tradition”, Goals of Civil Justice and Civil Procedure in Contemporary Judicial Systems, (Editör Alan Uzelac), Springer International Publishing Switzerland, 2014, ss. 35-61.
- Konuralp, Cengiz Serhat** : İcra ve İflas Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- Korkmaz, Hülya Taş** : Türk Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 1995.

- Kuru, Baki** : Nizasız Kaza, (“Nizasız Kaza”), Ajans Türk Matbaası, 1961.
- Kuru, Baki** : “İcra ve İflas Kanunu Değişiklik Tasarısı ile İflas Hukukunda Yapılan Başlıca Değişiklikler, Kambiyo Senetlerine Mahsus Takip Yolları ve Ticaretini Terk Eden Tacirlerin Tabi Bulunduğu Hükümler”, (“Seminer”), İcra ve İflas Kanunu Değişiklik Tasarısı Hakkında Seminer, BTHAE, Ankara, 1963, ss. 63-102.
- Kuru, Baki** : “İlamsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, (“Yetki İtirazı”), İBD, Y. 1986, S. 7-8-9, C. 60, ss. 424-432.
- Kuru, Baki** : “İlamsız İcrada Zamanaşımının İleri Sürülmesi”, BTHAE, 1986, C. XIII, S. 3-4, ss. 424-432.
- Kuru, Baki** : İcra ve İflas Hukuku, (“İcra İflas”), Bayrak Matbaacılık, C. I, İstanbul, 1988.
- Kuru, Baki** : İcra ve İflas Hukuku, (“İcra İflas”), C. I, Yenilenmiş 3. Baskı, Alfa Yayınları, 1988.
- Kuru, Baki** : İcra ve İflas Hukuku, (“İcra İflas”), C. II, Yenilenmiş 3. Baskı, Evrim Dağıtım, İstanbul, 1990.
- Kuru, Baki** : “Ödeme Emrine İtiraz”, (“Ödeme Emrine İtiraz”), Makaleler, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2006, ss. 539-563.
- Kuru, Baki** : “Hukuk Davasında Adi Senetteki İmzanın İnkâr Edilmesinin İcra Takibine Etkisi”, (“İmza İnkârının İcra Takibine Etkisi”), MİHDER, Y. 2012/3, C. 8, S. 23, ss. 3-10.
- Kuru, Baki** : Hukuki Mütalaalar (Yayımlanmamış Makaleler), 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, ss. 884-887.
- Kuru, Baki** : İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, “El Kitabı”, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

Kuru, Baki-Arslan, Ramazan-Yılmaz, Ejder : İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, (“İcra İflas”), Yetkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş 27. Bası, Ankara, 2013.

Kuru, Baki- Arslan, Ramazan-Yılmaz, Ejder : İcra ve İflas Kanunu ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği, (“İcra İflas Kanunu”), Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.

Lécuyer-Thieffry, Christine : “France”, International Civil Procedure, (Editör Dennis Campbell-Christian Campbell), Second Edition, Paris, France, 2013, ss. 1-34.

Martin, Alfred : “Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip”, Çev. Necmettin Berkin, İÜHFM, C. XXII, Y. 1957, S. 1-4, ss. 329-338.

Martin, Raymond-Martin, Jacques : “France”, International Encyclopaedia of Laws: Civil Procedure, (Editör Roger Blangain), C. II, Kluwer Law International, 2007, The Hague, ss. 1-130.

Meier, Isaak : “Swiss Civil Justice: With an Emphasis on the Laws of the Canton of Zurich”, (“Swiss Civil Justice”), Civil Justice In Crisis (Comparative Perspectives of Civil Procedure), (Editör Adrian A. A. Zuckerman), Oxford University Press, Great Britain, 1999, ss. 464-485.

Meier, Isaak : “İsviçre Hukuku Açısından İcra Hukukunun Güncel Sorunları”, (“İcra Hukukunun Güncel Sorunları”), Doç. Dr. Haluk Konuralp’in Anısına Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-VII

(İlamsız İcra), Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2009, ss. 79-123.

Mellone, Marco

: “Legal Interoperability in Europe: An Assessment of the European Payment Order and the European Small Claims Procedure”, The Circulation of Agency in E-Justice (Interoperability and Infrastructures for European Transborder Judicial Proceedings), (Editör Francesco Contini-Giovan Francesco Lanzara), Springer Dordrecht Heidelberg New York, London, 2014, ss. 245-264.

Murray, Peter L.- Stürner, Rolf

: German Civil Justice, Carolina Academic Press, United Press of America, 2004.

Muşul, Timuçin

: “Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”, (“Kambiyo Senetlerine Dayanan Haciz Yolu ile Takip”), BATİDER, C. VII, S. 3, Y. 1974, ss. 605-645.

Muşul, Timuçin

: Medeni Usul Hukuku, (“Medeni Usul Hukuku”), 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Esas Alınarak Hazırlanmış 3. baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.

Muşul, Timuçin

: İcra ve İflas Hukuku, (“İcra İflas”), Cilt I-II, 6. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013.

Mutluay, M. Kamil

: “Kambiyo Senetlerine Dayalı Özel Takip Yolunda Borçlunun Borca İtirazı ve Sonuçları”, Yargıtay Dergisi, Temmuz, 1979, C. V, S. 3, ss. 557-578.

- Mutluer, M. Kamil-Dayanç, N. Nilay** : Vergi Hukuku Genel ve Özel Hükümler, Turhan Kitabevi, 4. Baskı, Ankara, 2014.
- Namlı, Mert** : Yargılamanın Yenilenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013.
- Oğuzman, Kemal-Öz, M. Turgut** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 10. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.
- Oskay, Mustafa-Koçak, Coşkun-Deynekli,**
- Adnan-Doğan, Ayhan** : İcra İflas Kanunu Şerhi, C. I, C. III, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.
- Oktay, Saibe** : “Poliçede Def’iler”, Prof. Dr. Ernst E. Hirsch’in Hatırasına Armağan (1902-1985), BTHAE, Ankara, 1986, ss. 339-366.
- Öğütçü, A. Tahir-Altın, Mehmet** : Ticari Senetler ve Özel Takip Yolları, Ulucan Matbaası, Ankara, 1979.
- Öncel, Mualla-Çağan, Nami-**
- Kumrulu, Ahmet** : Mualla Öncel-Nami Çağan-Ahmet Kumrulu, Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Değişiklikler İşlenmiş 22. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- Önen, Ergün** : İnşai Dava, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981.
- Özbek, Mustafa Serdar** : Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği, (“İlamlı İcra”), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Özbek, Mustafa Serdar** : Noter Senetlerinde Sahtelik, (“Sahtelik”), 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 269-273.

- Özcengiz, M. Nezir** : Tetkik Mercii, Fon Matbaası, Ankara, 1975.
- Özekes, Muhammet** : “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi”, DEÜHFD, Y. 2009, Özel Sayı, C. II, ss. 921-940.
- Öztan, Fırat** : Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 18. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2013.
- Pekcanitez, Hakan** : İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, (“Şikâyet”), Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1986.
- Pekcanitez, Hakan** : “4949 sayılı Kanun’la İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, (“4949 sayılı Kanun”), TBB Dergisi, Y. 2003, S. 49, ss. 137-158.
- Pekcanitez, Hakan-Atalay, Oğuz-Özekes, Muhammet** : Medeni Usul Hukuku (Ders Kitabı), 3. Bası, Yetki Yayınları, Ankara, 2015.
- Pekcanitez, Hakan-Atalay, Oğuz-**
- Sungurtekin Özkan, Meral- Özekes, Muhammet** : İcra ve İflas Hukuku, İİK ve Temel Kanunlardaki Son Değişikliklere Göre Gözden Geçirilmiş 10. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- Poroy, Reha- Tekinalp, Ünal** : Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Postacıoğlu, İlhan E.** : “Ödeme Emrine İtirazın Mahiyeti Üzerine Bir Deneme”, (“Ödeme Emrine İtirazın Mahiyeti”), İÜHFM, Y. 1948, C. XIV, S. 1-2, ss. 272-295.
- Postacıoğlu, İlhan E.** : “Ödeme Emrine İtirazın Sıhhat Şartları”, (“İtirazın Sıhhat Şartları”), İÜHFM, Y. 1950, C. XVI, S. 3-4, ss. 782-798, s. 787-795.

- Postacıoğlu, İlhan E.** : 538 sayılı Kanunun İcra ve İflas Kanununa Getirdiği Yenilikler, (“538 sayılı Kanun”), İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 1965.
- Postacıoğlu İlhan E.-Altay, Sümer** : İcra Hukuku Esasları, Güncelleştirilmiş-Genişletilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- Pulaşlı, Hasan** : Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- Reisoğlu, Safa** : Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2013.
- Şijanski, Grozdana-Barber, Jimmy** : “The German Order for Payment Procedure (Mahnverfahren)”, <<<http://www.iuscomp.org/gla/literature/sijanski.htm>>>, (E.T. 06.03.2016).
- Sujecki, Bartosz** : The German Electronic Order for Payment Procedure (Mahnverfahren), Digital Evidence and Electronic Signature Law Review, Y. 2004, C. IV, ss. 51-55.
- Sunar, Gülcan** : Medeni Usul Hukukunda Basit Yargılama Usulü, (“Basit Yargılama”), Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2002.
- Sunar, Gülcan** : “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının Basit Yargılama Usulüne İlişkin Hükümleri Üzerine Düşünceler”, (“Düşünceler”), Prof. Dr. Yavuz Alangoya İçin Armağan, Alkım Kitabevi, İstanbul, 2007, ss. 257-281.

- Şimşek, Edip** : Amme Alacakları Tahsil Usulü Kanun Şerhi-Uygulama ve İçtihatlar, 1. Baskı, Eka Yayınları, Ankara, 1990.
- Tanrıver, Süha** : Medeni Usul Hukuku (Temel Kavramlar ve İlk Derece Yargılaması), C. I, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- Taşpınar, Sema** : “İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış”, 75. Yaş Günü İçin Baki Kuru Armağanı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2004, ss. 599-670.
- Tekinalp, Ünal** : “Kambiyo Senetlerinde Temsile İlişkin Bazı Sorunlar”, Temsil ve Vekaletle İlişkin Sorunlar Sempozyumu, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1977, ss. 35-48.
- Tekinalp, Ünal** : “Geriye Ciro ve Teminat Senedi Sorunları”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu–XI, BTHAE, Ankara, 1994, ss. 183-195.
- Türk, Ahmet** : “Kambiyo Senedi Borçlusunu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler”, Prof. Dr. İrfan Baştuğ Anısına Armağan, DEÜHFD, Özel Sayı, 2005, ss. 307-382.
- Türkcan Manav, Seda** : Temsilci Vasıtasıyla Kambiyo Taahhüdünde Bulunma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- Ulukapı, Ömer** : Medeni Usul Hukuku, (“Medeni Usul Hukuku”), 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya, 2014.

- Umar, Bilge** : İcra İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, (“Teori”), Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, İzmir, 1973.
- Umar, Bilge** : “Postacıoğlu’nun 538 Sayılı Kanuna Göre Yazdığı İcra Hukuku Esasları”, (“Kitap Tahlili”), İÜHFM, Y. 1967, C. XXXIII, S. 3-4, ss. 334-357.
- Umar, Bilge** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 655-657.
- Uyar, Talih** : İcra Hukukunda İtiraz, (“İtiraz”), 2. Baskı, Feryal Yayınevi, Manisa, 1990.
- Uyar, Talih** : İcra Hukukunda Yetki-Görev ve Yargılama Usulü, Feryal Matbaacılık, Ankara, 1991.
- Uyar, Talih** : Gerekçeli-İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi, C. I, Feryal Matbaacılık, İzmir, 1996.
- Uyar, Talih** : “Kambiyo Senetlerine İlişkin Haciz Yoluyla Takiplerde Borçlunun “Borçlu Olmadığı” İtirazı”, (“Borçlunun “Borçlu Olmadığı” İtirazı”), Ankara Barosu Dergisi, Y. 2000, S.4, ss. 181-227.
- Uyar, Talih** : İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, (“Kambiyo Senetleri”), C. I-II, Bilge Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2001.
- Uyar, Talih** : “Kambiyo Senetlerine İlişkin Haciz Yolu ile Takiplerde Borca İtiraz Nedenleri”, (“Borca İtiraz Nedenleri”), Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir, 2001, ss. 205-267.
- Uyar, Talih** : Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (“Şerh”), C. IV, 3. Baskı, Yazarın Kendi Yayını, Ankara, 2005.

Uyar, Talih : Gerekçeli-İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi, (“Şerh”), C. III, Yazarın Kendi Yayınevi, 3. Baskı, İzmir, 2006.

Uyar, Talih : Gerekçeli-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu Şerhi, (“Şerh”), C. IX, Bilge Yayınevi, 3. Baskı, İzmir, 2009.

Uyar, Talih : “Takip Dayanağı Senedin Sahte Olduğu” İleri Sürülerek İcra Takibinin Teminatsız-Durdurulması”, (“Senedin Sahteliği İddiası”), İBD, Y. 2013/, S. 2, ss. 488-516.

Ülgen, Hüseyin-Helvacı, Mehmet-

Kendigelen, Abuzer-Kaya, Aslan : Kıymetli Evrak Hukuku, Güncellenmiş 7. Bası’dan 8. Tıpkı Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Üstündağ, Saim : İcra ve İflas Kanunu’nun Dünü ve Bugünü, (“İcra İflas Kanunu”), Evrim Kitabevi, İstanbul, 1990.

Üstündağ, Saim : Medeni Yargılama Hukuku, (“Yargılama Hukuku”), C. I-II, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 7. Baskı, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2000.

Üstündağ, Saim : İcra Hukukunun Esasları, (“İcra Hukuku”), Baştan Sona Gözden Geçirilmiş ve (4949 sayılı Kanun Hükümleri Göz Önünde Tutulmak Suretiyle) Yenilenmiş 8. Bası, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 2004.

Üstündağ, Saim : “İlamsız İcrada İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz”, (“Yetki İtirazı”), Makaleler-İçtihat Tahlilleri-Çeviriler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, ss. 249-262.

Valloni, Lucien W.-

Bloch, Daniel : Swiss Civil Procedure Code (CPC), Dike, Zurich, 2010.

Walker, Wolf-Dietrich : “Avrupa İlamsız İcra Takibi”, (Çev. Cenk Akil), ABD, Y. 2011, S. 1, ss. 115-127.

Wijffels, A. : “French Civil Procedure (1806-1975)”, (Editör C.H. van Rhee), European Traditions in Civil Procedure, Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2005, ss. 25-49.

Wittuhn, Georg A.- Stucken, Ralf-

Turowski, Alexander : “Germany”, International Civil Procedure, (Editör Dennis Campbell-Christian Campbell), Second Edition, Hamburg, Germany, 2013, ss. 1-46.

Yardım, Mehmet Ertan : Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte İtiraz, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2012.

Yazar, Özlem : İcra ve İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.

Yıldırım, M. Kamil : “Teksif ve Sözlülük İlkeleri Açısından Yargılama Usulleri Hakkında Düşünceler”, (“Düşünceler”), Prof. Dr. Ergün Önen’e Armağan, İstanbul, 2003, ss. 467-491.

Yıldırım, M. Kamil : “Maddi Hukuk İcra Hukuku İlişkisi ve İptal Davalarından Perdeyi Kaldırma Teorisine Hukuki Korunma Sağlayan Enstrümanlar”, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 1.Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, 2008, İstanbul, ss. 173-193.

Yıldırım, Mehmet Kamil-

Deren Yıldırım, Nevhis : Mehmet Kamil Yıldırım-Nevhis Deren Yıldırım, İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2015.

Yıldız, Şükrü : “Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı Süreleri”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 335-351.

- Yılmaz, Ejder** : “İcra ve İflas Kanunumuz Yine Değişti”, (“Değişiklik”), ABD, Y. 1989, S. 1, ss. 105-135.
- Yılmaz, Ejder** : Hukuk Sözlüğü (Öğrenciler İçin), (“Sözlük”), Birinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.
- Yılmaz, Ejder** : “Dünden Bugüne İcra ve İflas Kanunumuz”, (“İcra ve İflas Kanunumuz”), Makaleler (1973-2013), C. II, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, ss. 1251-1288.

Kurumsal Yayın Kaynakları

European Commission Justice, “Practice Guide For The Application Of The Regulation On The European Order for Payment”, (Practice Guide), <<<http://eur-lex.europa.eu>>>, ss. 1-32, (E.T. 03.04.2016).

European Judicial Enforcement, “The Enforcement of Court Judgments in France”, <<<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/france>>>, (E.T. 02.05.2016).

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Seda KAYNAK
Tez Adı	Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yoluyla Takipte İtiraz Yargılaması
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Özel Hukuk
Tez Türü	Yüksek Lisans
Tez Danışman(lar)ı	Yrd. Doç. Dr. Cengiz Topel Çelikoğlu
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih :

İmza :

